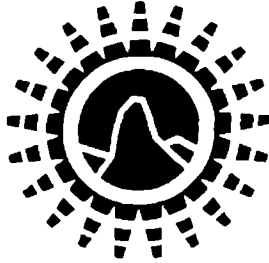

<https://t.me/kurdistanbooks>

دوو سال له کوردستان

دبلیو ئار هی

حاکمی سیاسی ههولیر له سهردهمی داگیرکاری بهریتانیا

دەزگای چاپ و بلاکودنه‌وهی

رۆژھەلات

خاوەنی ئیمتیاز

کەژال رەفیع

سەرئۆسەر

حەسەنی دانیشفەر

Email: rojhalatpress@yahoo.com

Mob: ٠٧٥٠ ٤٤٩ ٣٥٦١

هەولێر - (١٠٠) مەتری ریزی شەقامی کارگەیی دەرمانی ئاوامیدیکا

دوو سال له کوردستان

- ناوی نووسه: د بلیو نارهی
- وه رگیږانی: لوقمان باپیږ
- دیزاینی ناوه وه: خلیل هیدایه ت مام شیخ
- له به پړوه به رایه تی گشتی کتیبخانه کان ژماره ی سپاردنی (۱۰۶) سالی ۲۰۱۰ ی پی دراوه.
- نرخ: (۸۰۰۰) دینار
- چاپی: ۲۰۱۶
- شوینی چاپ: چاپخانه ی روزه لات-هولیر

به پړوه به ری هونه ری ده زگا
سه لام محه مه د ره سول

5 پيشه کی نوسەر
 7 بهشی یه کهم پيشدهستی
 19 بهشی دووهم جوگرافیاى روهک و گیانهوه ری ناوچه که
 30 وینه ی کاریزه که لیره ده کیشری
 39 بهشی سییه م کورده کان
 52 نه خشه ی دیوه خان
 68 بهشی چواره م خیل (عه شیرهت)
 83 بهشی پینجه م دانیشتونانی شاره کان و میلله تانی دیکه
 96 بهشی شه شه م کشتوکال و بازار گانی
 110 بهشی حه و ته م ئالتون کوپری و یه کهم سهردانی هه ولیر
 143 بهشی نو یه م سهردانی خو شناوه تی (۱) و هندی سورانه وه ی دیکه
 157 بهشی ده یه م جاریکی دیکه هه ولیر
 176 بهشی یازده هه م دروستکردنی لیوای (پاریز گای) هه ولیر
 187 بهشی دوازده ره واندوز و ده ربه ند (گه لی)
 200 بهشی سی زده یوسف به گ
 220 بهشی چواره م سی مانگی خوشگوزهرانی
 231 بهشی پازده سهردانه کان: ره واندوز و سنووری فارس (تیران)
 260 بهشی شازده هه م نوری: دومه زن که کاتیان هات
 274 بهشی حه قده هه م سهره تای پشیویه کان
 303 بهشی هه ژده هه م گهرده لوله که ته قیه وه
 316 بهشی نو زده هه م خورشید ئاغا به لینی خو ی ده باته سهر
 339 بهشی بیسته م بنیاتنانه وه
 351 بهشی بیست و یه ک کو تایى
 360 پاشکو ی سییه م سیسته می به رپوه بردن له ئیمپراتوریای عوسمانیدا
 362 پاشکو ی چواره م
 365 به راویزه کان

پیشہ کی نوسہ

لہ و لاپہرانہی دین، ئەوەندە لە توانادا بویی، ئەوا چەندی کارەکە پەيوەندی بە ناوی شوینە عەرەبی و فارسیەکانەو هەبێ، شیوازیکی بەبەهای ویناکردنم (۱) گرتۆتە بەر، کەچی ئەو کارە پتویستی بە جۆرە گۆرانکاریەک هەبو دەربارە ی ناوہ تورکی و کوردیەکان، چونکە گۆکردنی (کۆی: KEUI) زۆرجار بەو شیوەیە هاتوہ، لەجیات ی گۆکردنی باوتری: کۆیە. چونکە ئەوہ لەگۆکردنی هاسانترو دروستتر نزیکە.

لیستی سەرچاوەکان دانەنراوہ، جگە لەو کتیبە باوانە ی کە لییانەوہ وەرگیراوہ، تەنیا ئەو ناوی دو کتیب هاتوہ کە:

کتیبی سی. گی. ریچ بە ناوی: C.G.Richs Residence 1836 مانەوہ (نیشتەجیبون لە کوردستان ۱۸۳۶، و کتیبی موقەدەم ئی. بی سۆن بە ناوی: Major E.B.Soanes.

To Mesopotamia and Kurdistan گەشتیکی نەینی بۆ ولاتی میزۆپۆتامیا و کوردستان دوپاشکۆش لە دوایی ئەو کتیبەدا دەبینی یەکیکیان نەینی کورتە ی سیستەمی بەرپۆهبردن لە ئیمپراتۆریای تورکی، و ئەویدیش پوختە ی ئەو روداوانە کە لە ولاتی میزۆپۆتامیاو لەکاتی ئاگرپەستی تورکیا رویانداوہ کە لە تشرینی یەکەمی (۱۹۱۸ز)دا بەسترا، تاکۆتایی (۱۹۲۰ز).

نوسەر پێیخۆشە کە ئاماژە بەو پشستگیریە بکات کە یەکەم (سێر. ئە ی. تی ویلھۆن) (۲) پیشکەشی کردوہ و ئەگەر هاندانی ئەو نەبایە ئەو کتیبە هەرگیز نەدەنوسرا. دوہمیش (گورویان پاندل) ه کە لەو چاکانە ی کردونی هەلە چنی کاری چاپکردن بوو، وە ک چۆن نوسەر خۆی بەقەرزاری (گورویان کێرک) دەزانێ کە پێگەیدا کۆپی وینە نایابەکانی بکات سەبارەت بە ناوچە ی پەواندۆز، بەداخوہ کە نەتوانرا سود لە زۆریەیان وەرگیری ئەو وینە نایابانە ی کە لەو دەروپەرەدا

گیرابون. به خشندهیی (سهرهنگ نویل) و (گورویان میلله) کاریکه دهبی سوپاس گوزاری لیکری به تاییه تیش نه وینه یه ی نه وهی دوا بیان بو (حه ماغا) ی گرتووه. که میك له وینه کانیش نوسه ر نازانی به رامبه ریان قه رزاری کییه، بو سوودلیتوهرگرتنیا داوا ی لیئوردن له وینه گره کانیا ن دهکا. هه ر وه ها نووسه ر ئاره زویه تی که سوپاسگوزاری خو ی بو (خاتو سیبیل نه برام) ئاشکرا بکا ده رباره ی خویندنه وه ی ده ستنوسه که ی، که بی نه و نه وه ده رده که وت و نه له سه ر ئامیری تایپ چی ده کرا، هه روه ها سوپاسی په خشکاران بو سۆزداریان که له به رامبه ر نوسه ردا ده ریان خست له کاتی کارکردنی له گه لیاندا.

هه میشه پاهاتوم و هه و لمداو ه له سه ر پیشه ی نه ریته ناوچه ییه کان برپۆم، تا نه وپاده ی که ویژدانم ئارامکا و، شه ره فمه ندی ولاته که شم پینگه م پیتیدا.

(ریچ) له کتیبه که یدا به ناوی (مانه وه له کوردستان)

بەشى يەكەم پيشدەستى

لە نەۋەكانى ئەۋسەردەمەدا پىژدەيەكى كەمى خەلك بۆيان لواۋە تا بچنە ناۋچە نادىيار و نەئانراۋەكان و، لەنزيكەۋە لەگەل ھۆزە سەيرە نەئاسراۋەكان زىندەگى بكن. لەگەل ئەۋكارىگەرى و سەرنجراكىشەي كەژيانى نوئ ھەيەتى، كەچى زۆرىك لە ئىمە، لە ئىنگلتەرا، ھىشتا ھەست بە پالئەرە پۆحيە – ئەليزابىيەكە – دەكەين، مەبەستم: بانگکردنى دەرياي نەدۆزراۋە و سىجرى شتەناۋازە و سەرسوپ ھىنەرەكانە.

ئەۋكەسەي كە ئەم ھەلەي بۆ گونجاۋە لەۋ ناچانەدا گەراۋە كە پىشتەر كەس پىي تىنەناۋە و، ئەۋشتانەي دىۋە كە پىشتەر كەس نەيدىۋە، بىۋورن ئەگەر تاقىكردنەۋەكانى سەربەكن و ھەۋلېدا ۋەسفيان بكا بۆ ھەمنشيانى و قەلەم بەدەستەۋە بگرئ و بنوسئ، لەگەل ئەۋەشدا كە ھەرگىز نوسەرىكى لەبار نەبئ بۆ ئەۋكارە.

كە واتە پاساۋى نوسەر بۆ نوسىنى ئەم كىتەبە لىرەدايە. ئەم كىتەبە نەزىرەكى تىايە نە كارامەيى و نەبىركردنەۋەيەكى قوول. ئەمە گىرپانەۋەيەكى (سەرسوپماۋ) ھە بۆ دىتن و پوداۋەكان. نوسەر بەۋە دىلخۆشەكە، لەم سالانەي دوايىدا، لە ھەرمانگوزارى (بەپتۋەبەردنى شارستانى مېزۆپۆتاميا) (۲)دابۋە، ئەۋكارەشى زۆربەي كات ھەمىشە لە شوپنە دورەكانداۋە.

لەگەل ئەۋەي كە (مېزۆپۆتاميا) (ولاتى نىۋان دىرۋىبار) ھىشتا تەۋاۋ نەپشكنراۋە، كەچى ھەمىشەۋ، بە سەبىركردنى ھەموخەلك، خاكىكى نەئاسراۋەبە (Feera incognita). بەغدا پايتەختى ولاتى چىرۆكەكانى جنۆكان بوو.

عەربەكانمان وا دەهاته بەرچاو، كە مامزەيان لە ئەسپەسەركیشەكانیان دەدا لە سارابەرینەكان، كە پێگایەکیان نەبوو. لەكاتێكدا كە ھەرگیز گویمان لە ناوی كوردەكان نەببوو. یان تەنیا ھەك پێگەر و بەربەریتەری خەلك ناومان بیستبون.

بە پیشەرەویکردنی سوپا لەبەسراوە بۆ ناو ولات، دەسكراوە ناردنی(فەرمانپەرەوا سیاسەتەكان) بۆ بنكەى گەرنەكان تا ھەك نیشوانگیرى نیشوان (دەسەلاتە سەربازەكان) و خەلك خەزمەت بكەن. ھەبە پەیمانى ئاگر بەست كارە سەربازەكان گەرنەكان كەمبۆو و بەپێوەبردن و بەرز پەرگرتنى یاسا و بەركەمالى ئاسایش و سیستەم لە نیشوان ھۆزەكاندا بونە ئامانجە سەرەكیەكانمان لە(میزۆپۆتامیا). بەپێوەبەرایەتى سیاسى كە پیشتر پایەى ھەكى لاوەكى ھەبوو، ئیستاكیبركیى لەگەڵ بنكەى گشتى دەكرد، بەپەلەو ھەك لەدواى ھەك بەپێوەبەرایەتییەكانى دیکەى لە خۆگرت، ھەك: (بەپێوەبەرایەتى ئاودێرى) و بەپێوەبەرایەتییەكانى پۆستە و تەلەگراف و شەمەندەفەر. ھەرچۆنێك بیت. تاكو ھاتنى(سێریرسى كۆكس) لەئەیلولى(١٩٢٠ز)، (فەرماندەى گشتى) بەرزترین پایەى ھەبوو، میزۆپۆتامیاش، بە ھۆى ئاگرەست، وئىستاش(لەبارى شەردابوو).

لەم سالەى دواىیدا گەلى ھێرش كرایە سەر(بەپێوەبەرایەتى شارستانی) لە میزۆپۆتامیا، بەلام لێردەدا كارمان بە باسكردنیان نیە. سەرەكیترین ئامانجى(نوسەرى ئەم دێرانە) لە(كتیبەكەیدا) خۆپاراستنە لەو شتانەى مشتومڕ دروستدەكەن. ھە دەربارەى ئەو ھەك ئەم ھێرشانە پاساویكیان ھەبوو، لە سەرەتادا، ئەوا ھیچ پایەك دەرنابوو. ھەكچۆن ھەولنادا بە دواى ھۆكارەكانى پیشۆپەكانى ئیستادا بچى(٤). لەسەروى ئەمانەشەو ھەولنادا كە بۆ چوونە پەسندەكانى خۆى دەربارەى باشترین سیاسەت بۆ پۆزانى داھاتوو بەسەپیتى، ئەو ھەك چاوى تێبڕیو ھەو ھەك(خوینەر)بباتە ولاتىكى دوور، تابەشدارى لەگەڵدایا لەو خۆشیانەى كە لەشتى سەمەردەدا ھەلقولون وقسە لەگەڵ كەسانى سەردابا و لەگەڵیاندا بژى، لە رێى سەرچلى و ساتەكاتى تەنگانە و لەسەر ئەو شتانەى نوسەر دەستى كەوتون لە تاقىكردنەو ھەوال.

|| دوو سال له کوردستان

شایه نې ئه وه یه که لیږده دا، ناوې (سیږ نه رتولید ویلسون) بېنن کسه روکاری (به پټوه به رایه تی شارستانی له میزپوتامیا) ده کرد، له ئاداری (۱۸۱۹) تا ئه یلولی (۱۹۲۰)، ئه مهش له سه رویه ندی سهرده می فراوان بونه مه زنه که یدا، تا ئه وسهرده می که دوچاری کیشی گه وره بوو. (سیږ نه رتولید ویلسون) له گه ل ئه وه ی که (سه رکی گه وره) بوو بۆ نوسه ری ئه م چهن دپړه و ئه و که سانهش که له (به پټوه به رایه تی سیاسیدا) کاریان له گه لدا ده کرد، هاوپییه کی تایبته و په ها که ری هه مو هه ول و ئاواته کانمان بوو، ئه وه شی لاده بوژاندینه وه که ژماره یه کی که م له پیاوان ده توانن کاریکی باش و مه زن نه نجام بدن که له ژیر فرمانی ئه ودا کاریانده کرد، ختوره ی گومانی ئه وه شی دروستده کرد که پیاویکی دیکه هه بی که قورسایي ئه و کاره بخاته نه ستوی و ئاکامه کانیشی بخاته سه رشانی، وه که ئه وه ی که ئه و کردی و یان که سیکی دیکه هه بی پوبه پوهی ئه وه نده کوسپ و ته گه رانه ببیتته وه به گیانی ئه و دروشمی که له سه ر دیواری نویسنه که کی یدا نوسرابوو (۵).

(میزپوتامیا) یان عیراق که ئه وه ناوه ناوخواپییه که یه تی، دواي (ئاگره ست) و، بۆ مه به ستی به پټوه بردن، به سه ر (۱۳) یه که ی به پټوه بردنی سه ره کی دابه شکرابوو، هر یه که یه کیشی له ژیر فرمانی (فرمانپره وایه کی سیاسی) بوو که راسته وخو به رپرسیارو به رامبه ر (پټییدراوی شارستانی له به غدا). هه ری که یه کی سیاسی له وانه یه ک یان دوو (یه که ی پاشکو) ی له خو ده گرت له ژیر فرمانی (یارمه تی ده ری فرمانپره وای سیاسی) به رپرسیار به رامبه ر (فرمانپره وای سیاسی) له بنکه ی یه که ی سه ره کی، له هه مو ئه و ناوچانه ی که تازه داگیرکرا بون (یارمه تیده ری فرمانپره وای سیاسی) سه ره خو ی یه کی گه وره ی هه بوو. (فرمانپره وای سیاسی) ئه رکی کونترلکردنی نه ده گرت به ر ته نیا نه وکاته نه بی که کاره روتینیه کان زه قده بونه وه. به گشتیش (یه که ی به پټوه بردن) به رامبه ر (ویلايه ت) ی تورکی کون بوو، (یه که ی پاشکو) ش به رامبه ر به (قه زه) بوو. روبری یه که ی به پټوه بردنیش له نیوان (۲۰۰۰ تا ۶۰۰۰) میلی چوارگوشه بوو، دانیش توانیشی له نیوان (۱۰۰) هزار تا (۲۰۰) هزار که سبوو. له هه مو یه که کانی به پټوه بردن و هندی له یه که پاشکو کانیش نه فسه رانی به ریتانی داده نران تا

کاروباری سهربازانی (لیفی) (levies) به پټوه بڼه، که سهربازانی ناوچه یی و(دهرهك) و(ژاندارمه بوون، هم نه فسه رانه ش له لایه كه وه بهرپر سیاریون بهرام بهر به (پشكهنه ری سهربازگری له به غدا) و له لایه كی دیکه شه وه له بهر ده م(فرمانپه وایی سیاسی). له هه موویه كه كانی به پټوه بردنیش نوژدارك (پزیشكیكی مه دهنی) هه بوو كه گرنگی به تهن دوستی خه لك ددها. کاروباری په روه رده و داد و كشتوكال فرمان بهر و هندی كه سی تاییه تهن دیان هه بوو كه له هندی له شاره گه وړه كان داده نیشن. یه كه سهربازیه كان له بنكه ی یه كه كانی به پټوه بردندا بوون ته نیا یه ك دو یه كه نه بی. به هر حال (یارمه تیدانی فرمانپه و سیاسه كان) به زوری، داویان لیده كرا كه له ناوچه دوره كان، ژیانكی دوره په ریز بژین، به زوریش ته نیا یه ك نوسه ریان(كاتب) له گه لدا بوو. نركی (یارمه تیدانی فرمانپه و سیاسه كان) گه لی زور بوون، سهره كیه كانی ش نه مانه بون:—

یه كه م: بهر ز پاگرتنی یاساو، بهر كه مالی ناسایش و، پاریزگاری كردن لییان، له مه شدا(دهرهك) (پولیس) هاوکاریان بوو.

دووه م: دهسته بهر كردنی زانیاری گشتگری له سهر جوگرافیای ناوچه كه و سروشتی نه و هوزانه ی تیدا نیشته جین و پكها ته و نه ریتیان. نه مه ش مانای گه پان و سوپانكی فراوانه.

سیه م: بلاو كړنه وه ی داد په روه ریه كی بیلا یه ن، كه نه مه ش نركینكی نه سته م بوو بو كه سیكی ناره زومه ند له ولاتك كه سیسته میكی یاسایی سهیری هه بی، نه گه ر نه و(یارمه تیده رانه ی فرمانپه وای سیاسی) کاریكی باشیان كړدبی نه و زیره كی خویان پئی ی پیشاندون.

چواره م: سهندنی باج، هه موو داهاتی ولات به زوری نه وانه بون كه له زه وی بهر مه ده هاتن. نه مه ش پیویستی به گرنگیدان و زانینی شیوازی كشتوكالی ناوخوا و لیكولینه وه هه بوو.

پینجه م: سهندنی سهرانه ی شاره وانیه كان و گرنگیدان به پاراستنی تهن دوستی ریکه سته كانی شاره وانی. هم نركانه ش له دوایدا به شیکیان خرایه نه ستوی نه نجومه نی شاره وانی. وه كچون نركی لاهه كی دیکه شی ده كه و ته سهرشان وه ك گرنگیدان به سهر په رشتی نه و خه لكانه ی له ژیر فرمانی نه و دابون. نه گه ر یه كه ی

■ دوو سال له کوردستان

سهربازیش له ناوچه کهیدا هه بوايه نهوا ده بوايه هه موو یارمه تیه کانی که له توانادا بوايه پیشکesh کردبان، به تاییهت نهوکارانه ی که پیویستن به کرپنه وهی به روبومی ناوچه یی و ناماده کردنی کریکاران، له یه کهه بچوکه کانیشدا سهره پای سهرپرشتی کاروباره کانی (یارمه تیده رانی نهفسره سیاسیه کان) له ناوچه کانی دهره وه، ده بوايه (فه رمانپه وای سیاسی) به کاروباری (یارمه تیده ری فه رمانپه وای سیاسی) ش هه لسی.

به رله (شهر پاگرتن (هدنه) له کاتی کدا که ئیعتیباراته سهربازیه کان پئگربون له بهردهم پیدانی نهو جوړه ده سترپویشتنانه ی دهسه لاته ناوخییه کان، نهوا (یارمه تیده ری فه رمانپه وای سیاسی) خوی (دهسه لاتی شارستانی ی ناوچه یی) به توانابوو، دوی ناگرهست و به تاییهتیش له کوردستان، هه ولیکی زوړدرا تا خه لکه که فیربکریځ خویان حوکی خویان بکن، به لام به شانازیه وه، به هو ی نهو پیشوازیه گهرمه ی که دهسه لاتی به ریتانیا هه بیوو، وهک حاکمیکی که خواوه ند هه لیبژاردبی تا چاره سهری هه موو کیشه کان بکا.

دهسه لاته دادوه ریه که ی (قضائیه) له گهل نهو هندا که سنوربه ندبو به حوکی دوسال له گهل کاری قورس و سه پاندنی بژاردنیک (غرامه) که بره که ی ده هه زار روپیه بوو بهس بوو بو هه ر کیشه یه کی که چاره سهری ده کرد. دهکرا نهو دهسه لاته فراوان بکری به مؤلهت وه رگرتن له (پئپیدراوی مه ده نی) (۸) و له بارودوخی تاییهت دا. بی گومان خه لکانی پوژمه لات و له وانیش دا کوردانی سهره تای، به پله ی یه که م له گهل نهو شیوازه دیموکراسیه نوییانه رانه هاتون، له گهل نهو هندا پهنگه سهربی نهگر بلین هه رچه ندی حوکی (یارمه تی دهری حاکمی سیاسي) راسته وخوبوايه به گشتی خوشه ویستترده بوو لای دلای خه لک، به تاییهتیش بو خانه دانه کانی ناوچه که که خاوه ن عه قلیکی زیره کن. بونی نهویش پشوی که سی تهنگ نه ده کرد ته نیا نهو سهرکرده ته قلیدیانه نه بیت که پیشتر له سهرده می تورکه کان پاهاتبون (دادوه ری بکرن).

به شیوه یه کی یاسایی (یارمه تیده ری حاکمی سیاسي) نوسه ریکی به ریتانی و ژمیریاریکی هیندی یارمه تیانده دا، نهو کارمه ندانه ی دیکesh که کاروباری داهاته کان و داد و نوسه رانی شاره وانی و نه وانی دیش، خه لکی ناوچه که بون.

نوسره بهریتانیه کان له راستیدا له (لایه نه سهربازیه که) دهخواران، دواى (ته واکړدنې خزمه تی سهربازى) به لټن نامه یه کی شارستانیان بؤ ده به ستره که ماوه که ی له نیوان سالتک تا سى سال بوو، نه وان که سانیکبون که چاودیرى خه لکى ولاته که یان ده کرد، لانی که میښ یه کیک له زمانه کانى ناوچه که یان ده زانی. بؤ نه و نه فسه رانه ی، که له بهر ده ستیاندا کاریان ده کرد، پشتیوانیه کی گه وره بون. کارمهنده هیندیه کان له هیندستانه وه ده هیتران، زوریه خیرایى شاره زای زمانه کانى ناوچه که بون، لانی که م به باشى ده یان توانى هه لسوکه وت له ته که خه لکه که دا بکن، خه لک پییان سهرسام بون، به دلسوزى و زیره کیان، هه رگیز نه مبیستوه سکالایه کیان له در تومار کړى مه گهر به ده گمن، وه له وکاتانه ی که (یارمه تیده رى حاکمى سیاسى) ناماده نه بوايه، ده بوايه پوښتى نه و تو وه رگرن که زور ترسناک و پر له بهر پر سیاریه تی بوو، له زوریه ی کاته کانیش زور جوامیرانه له شوینى خویاندا ده چه قین.

له پوښى یه که مى (داگیرکردن) ژماره یه کی که مى نه فسه ران پیویستبون بؤ ریکخستنې (به پټوه بردن) له ولاتدا، هه موشیان له کارمهن دانی (به پټوه به رایه تی سیاسى له حکومتى هیندستان) بون یان له (هیلى خزمه تگوزارى مه دهنى هیندستان) بون، شتیکی ناساییه که پیاوانى نه و دوو (هیله) لایه نه ی که له بهر ده ستدا بون ژماره یان که م بیت، دواى داگیرکردن به غذا، له مانگی نادار، له کاتیکدا که نه و زه ویانه ی له ژیرده ستى به پټوه بردن به ریتانیا بون به خیرایى فراوان بون، خواستنه وه ی نه فسه ران له ده سه لاتی سهربازى کاریکی پیویست بوو، نه و نه فسه رانه ش، به شیوه یه کی گشتى (سیر نه رتولد ویلسون) خوی هه لى ده بژاردن - نه وکات سهره ننگ (نقیب) ویلسون بوو - له مه شدا به لای توانا زمانه وانیه کانیا نیدا ده شکانده وه. ناسایی بو که شاره زایى به پټوه بردن پیتشریان نه بى به لام به شیوه یه که له گه ل هندی توانای دیکه، ناسایی په گه ل یه کیک له کونه پیاوانى (به پټوه به رایه تی سیاسى) دهران تا نه رکه کانیا ن بزان. له به نه وه به پټوه به رایه تی سیاسى له حکومتى هندستان و خزمه تگوزارى شارستانی هیندستان و به پټوه به رایه تی هه کانى له و جوړه ش، به هوى پیداو یستیه پیویسته کانى، ناچار بوو، هه موو نه فسه ره کانى له ولاتى میز پو تامیا وه بانگه یشت

|| دوو سال له کوردستان

بکا بویه نه و نه فسه رانه ی که له (به پړوه به رایه تی مه دهنی) کاریانده کرد له ولاتد او له سالی (۱۹۲۰) سهریازبون، له وکه سانه بون که به شیوه یه کی کاتی له یه که سهریازیه کانیان و به پړوه به رایه تیه کانیان خوا زرابون. به کاره یتنانیشیان له سهر بنچینه ی پیکه و تیک بو که کاته که ی له نیوان سالی تا سی سال بوو، بی گومان به مارجی باشیش، به لام له پاده ی مه عقول تیپه ری نه ده کرد، نه گهر نه و بارودوخه له به رچاو بگرین که له کاره که یاندا هه بوو.

ژیانی (یارمه تیدری حاکمی سهریازی) به هیچ شیوه یه ک خوشگوزهرانی تیدانه بوو، ده بویه له شوینه دوره کاند بزی، که زورکات هیچ هوکاریکی حه وانه وه ی لیته بوو، له گه ل نه وه شدا که له توانادابوو خانویکی فراوان و باش دابین بکری، به لام که ل و په له کانی زور ساده بون و پیکه خستنی ته ندروستی تیدانه بوو، نه گهر هه شبویه، لانی که م سهره تایی بون، خواردنیش، نه گهر بلین ته ندروستیانه بوو، که چی جور او جوری تیدانه بوو، به شیوه یه کی ناسایش، بریتی بوو له گوشت کاوړ یان بز و برنجیش سه وزه ی باش و بژارده ی بو زیاد کرا. که ش و هه واش ته ندروست و بهرگه گیر او بوو، به لام پرماندوبون و نه ستم بوو: هاوینی زورگهرم و زستانی زور سارد، نه گهر به راوردیان بکه ی، بارانیکي نه و توی له گه لدا بوو سهرتاپای ولاتی ده کرده قوپو لیته. (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) ده بوا روژانه هه شت سه عات کاربکا، زوربه ی کاره کانیشی له نوسینگه که یدا داوهری بوو، نه گهر له نوسینگه ش نه بویه نه و ده بوا به سواری له ناوچه که یدا بسورپته وه، به زوریش له شوینیکي والا که هینده گهرم بوو ده تگوت کلپه ی ناگره.

زیاد له هه مو نه وانه ش، به زوری ژیا نی له ژیر مه ترسیه کی گهرده دا بوو، له گه ل نه و هه مو ناسته نگه قورسانه ش دا، له نیوان (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) به شیکي که میان نه بی نه وانی دی هه مو ناشقی کاره که یان بون. هه ریه که له وانه ش خوی به ناوچه که یه وه هه لده کی شاو شانازی به وه وه ده کرد که ناغاگان له هه مو ان دلسوزترین و پتر له ژیر فرمانی یاسان له نیوان نه و که سانه ی که دژایه تیه کی توندیان ده کردن، ییویسته هه مرؤفی نه و خه مه بیتیت به به رچاوی خوی که (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) دوچاری ده بوو که ده بیینی هاوپرکانی ده چونه ریزی خیانه تکاره کان و نه و کارانه ی که به هه مو توانایه وه نه نجامی ده دان لی ی

سەر اوښ دهبون و دهخراڼه ژيړ پيښانه وه، پهنګه نه وانه ی له وخه مانه دهربازبون و له ناوچون و بونه ئيسك و پروسك، زور خوشحالت بوبن.

له گهل نه و په يمانه ی كه دابوم به وە ی كه هوكاره كانی نه و شله ژانه شينه كه موه كه له ولاتی (میزۆپۆتاميا) دروستبون، كه چي پتويسته به كورتی دهریخه م چون پوداوه كان پیره وی خویان گرت. بهريتانيه كان، كه له ولاتدا پيشرپه ويان ده كرد، له هه موو شوینيكد پيشوازيان ليده كرا، نه و شاره دورانه ی كه چندان ميل له يه كه سهربازيه كانه وه دووربون، نيډرراوی خویان دهنارد تا به رفهرمانی و گوپراهی خویان پابگه يهنن و تكايان ده كرد كه (يارمه تيده رانی حاكمی سیاسی) يان بۆ بنيردری تا حكوميان بكا. هه ر كاتيكيش كه نه فره ی پتويست هه بوان نه و بویان په وانه ده كران. له موه (به پتوه به رايه تيه كه مان) روبه ريكي فراوانيان قبول كرد، له هه موانيش ديارتر فوراتی ناوه راست بوو له شاره كانيش : حيله، كه ربه لا، نه جف كوفه و توپيرچ بون، بی نه وە ی يه ك سهربازی به ريتانيش ببينن له باكور، له كوردستانيش كاره كه به هه مان شيوه بوو. خه لك ده يانگوت، كه نه وان چهندين ساله ده زانن به ريتانيه كان بۆ ئيره دين و مه لكانيش (له سروي هه موو شاهيده كان) ده يانگوت نه وان له سهرده ميكي دوره وه له ناوكتيپه كانياندا نه و پيشبيني يان دوزيوه ته وه كه رۆژيك دی حكومه تی به ريتانيا ده ست به سهر نه و ولاته دا ده گری. (ئاوا! : و. ع)

هه مو كه سيك پيپوا بوو كه (سهرده می زيړين) داهاتوه، و سهرده می گه شه كردنيكي مهن به رپتوه يه. ئاميره كانی كشتوكال ئاماده ده كرين و زه ویش ده هينده ی ئيستا به رهه م ده به خشيت. هيلی ئاسن ده كيشری و كه ناله كانی ئاوډیری ليده دين و بازرگانی گه شه ده كات پهنګه نه وانه ی له نزيكه وه شاره زای كاروباره كانن، له سهر نه وه كوكن كه بۆ وه ديهينانی نه و ئاره وزوانه چي له توانا دابوو كرا، به لام مرقفی پۆز هه لاتی هه ميشه خه يالبازه، نه خشه بۆ كوшке نايابه كه ی ده كيشی بی نه وە ی حسيبی تيچونه كه ی بكا. له بهر نه وه (دانيشتوانی ميزۆپۆتاميا) ته نيا توشي بی ئوميديه كي تال نه بو كاتيک بينی كه نه و (سهرده مه) له ناکاو له نيوان شه و وپۆژيكد و به سيجری سيجريزيك نه بوه (زيړين)، به لكو له تورپه بيان گپی گرت كه بينی به شيك له ئازاديه تاكه كه سبه كه شی له ده ستدا.

تالان و بړۍ سهر پښگا گشتیه کان که توند و تیژیان له گه لدا بوو — که پیشتړ له تاره زوه باوه کانی پوځانی پابردو بوو — بوبه تاوانیک که سزا که ی مردن بوو. ئیدی یاریده مه زنه که ی دزینی مائی ده ولت له توانادا نه بوو ده بوايه باج له کاتی خویدا بدريت، بی که م و زیاد، هر چنده به پتوانه یه کی که متر له وهی که له سرده مانی تورکیدا هه بوو، بۆ یه کاردانه وه یه کی مهن دروستبوو — به سوپاسه وه بۆ نه و داواکاریانه ی که له سوریا و تورکیا سهریانه لدا، که له بهر هندی هۆکاری دیکه پتویست نیه باسیان بکه ین — که دواترخوی له شیوه ی (شوپشیک) نواند. به شیوه یه کی گشتی ناین له (میزوپوتامیا) پوځیکه گهره ی نه بوو (ئاوا!! : و. ع) کاتیکی زور تپه پ بوو پیشتنه وه ی عه شایه ره کان له وه بگن که حکومتی به ریتانیا (حکومه تیکی گاوره). ده گپنه وه که سهره عه شیره تیکی عاره ب روژیک، به ناماده بونی (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) جنیوی به گاوران ددها، کاتیک پی ی وت: (بۆ نازانی که منیش گاورم؟) سهره عه شیره ته که وتی (نه خیر تو گاورنیت تو ئینگلیزی، تاکه گاوری که به خه یالی عه شایه ره کانداهاتبا نه و نافهریده (مروغه) بوو که سهر به و تابه فی زمانه بون که چی نارامگربون و، تا ئیستاش به شیوه ی ده سته ی بچوک لیږه و له وی له ولاتدا بلا بونه ته وه. جی ی گومانه که نه و بزوتنه وه ی دوا یی به رامبه ر به ریتانیه کان له (میزوپوتامیا) به ناین رهنگریژ بکری، یان بۆ مه به ستیک به نیشتمانی ناوزه ده بکری (ئاوا!! : و. ع).

دوا ی نه وه ی به کورتی و، بۆ پیشتده سته ی، پایه ی (حاکمه سیاسیه کان) و نه و نه رکانه ی ده خراسه رشانیان، پونمان کردنه وه، نه و (نوسه ری نه م چند دپره) هه ولده ده (قسه کانی) بگپرتنه وه و نه و بنچینه یه ش دیاری بکا که (چیرۆکه کی) له سهر بنیات ناوه.

که ناگری شه ر هه لگرسا من سالی یه که می خویندیم له (زانگوی ئوکسفورد) ته و او کردبوو له تشرینی یه که می سالی (۱۹۱۴) دا له گه ل (یه که ی دۆرسیتس ۴/۱) له ده ریاوه به ره و هیندستان که وتینه ری، له کانونی یه که می سالی (۱۹۱۵) دا چومه (میزوپوتامیا) و له نزیک (شیخ سه عه د) بوم له ناوچه ی (حننه) که کوشتار کلبه ی سه ند له مانگه کانی یه که می سالی (۱۹۱۶). له نیسانی نه و ساله دا به سوکی بریندار بوم، که راندرامه وه بۆ هیندوستان و ته نیا دوا ی سالی که رامه وه (میزوپوتامیا). له گه ل

دوباره دروستکړنه ویدا له له گال (یه که ی په نجابیه کان) دا که پامه وه. تا حوزه یران له به سرباوبین، دواړی به وه و فورات پڼگه مان گرته به، له تشرینی یه که مدا تاقیکړنه وه یه کی عه ربیم بری، له کانونی یه که مدا وه کارم ند له (به پڼوه به رایه تی مه دهنی) هه لږ تر درام.

وهک (یارمه تیدهری حاکمی سیاسی) له مهنده لی دامه زرام، که شاروچکه یه کی به خورما به ناویانگه و ده که ویتنه سه رسنوری فارس (مه به سستی نیرانه: و. ک) له دوری (۱۰۰) میل له پوژه لاتی به غدايه. تا کو رژی یه که می تشرینی نووه می سالی (۱۹۱۸) تیایدا مامه وه، تا کاتیکی دريژ تا که نه فسه ربوم له وی و هیچ سه ریازکم نه بوو، مهنده لی نه وکات نارامترین شوینبوو که داگیرمان کردبی و تیایدا به خته وه ربوم و حکومه تیش لای دلی خه لکه که ی خوزه ویست بوو، له گال نه وه شدا هه ندی تاقیکړنه وه هه ن که مروف به ده سستیان دینی تا کو (وهک پیتولیکی لیبی که تاقیکړنه وه کان ده وله مهنده ده که ن).

نه وه ی که یه کشیوازی ژبانی لاده برد: کیشه کانی سنور و هیرشی ناوه ناوه ی ریگره کان بوو، که نه وانیش له و که سانه بون له سنوره وه په نایان بو (پشتکو) بر دبوو، له گال نه وه شدا که هه ولیکی زورم خسته که پر بو چاره سه ری نه و کیشه یه ی که له به نه شاره زاییم به مه ترسیه کی که وره م داده نا، که چی روبه پوی کیشه یه کی مه ترسیدار نه بومه وه و نه که و تمه ناو دودلنه کی پاسته قینه و مه ترسیه کی که وره وه.

به راستی مهنده لی (۱۰) مهیداننکی پاهیتانی نمونه یی بوو، له شاره که دا چوار زمان هه بوو هه موو دانیش توانی شاره که ش دیانتوانی قسه یان پیبکه ن، نه وان زمانی (دایک) که تورکی بوو له باوان فیترده بون وه کچون زمانی کوردی - لوپی ناوچه که له (دایه نه کانیان) (له له) وه فیترده بون، هه روه ها له خه لکی ناوچه گردولکه کان، که له وه رزی که رمادا بو نه وی دهنیردران. هه روه ها زانیاریان دهریاره ی عه ربیش له وانه وه ده سته ده که وت که سه رپه رشتی باخه کانی خورمایان ده کرد که هه یانبوو، فارسیش له و بازرگانان هه وه فیترده بون که له وان جیابون و به میوانی ده هاتنه ماله کانیان، که لی عه شیره تی عه ربی و کوردی له ناوچه که دا هه بون له شاریشدا تورک هه بون (عوسمانی نه بون) فارس و کورد و لوپ هه بون، هه روه ها هه ر دو تاهه فه ی موحه مهنده ی سونه و شیعیه ی تیابوو له کاتیکدا که ژماره یه کی زوری (عه لی نیلاه ی)

تېډابوو که بویه نه و ناوه بیان لېنراوه چونکه باوه پيان وايه علی(ر.خ: و.ع) میږدی کچی موحه ممه(د.خ: و.ع) پوچی خودای تیدا بهرجه سته بوه، هه روه ها هه ندی جوله که شی تېډابوو.

من له هیندستان که میك فارسی فیږیو بوم و، که میکیش عه ربی له ناوچه ی فورات، له مهنده لی توانیم له و دوزمانه دا زور به ره وپیش بچم و هه روه ها دهستم به فیږیونی زمانی تورکیش کرد. وایلتهات له و زمانه ی دوا بیان تیده گه یستم و خه لکیش تیده گه یستن، نه مهش بهر له وه ی بگوازیمه وه بۆ(نالتون کوپری) له سهره تای تشرینی دووه می(۱۹۱۸)، دوا ی نه وه له هه ریه که له کویه و هه ولیر توانیم زمانی تورکیم باشتی بکه م و به شیوه یه کی نیمچه په وانیش فیږی کوردی بوم.

له پوژی سییه می تشرینی دووه م گه یستمه(نالتون کوپری) له ده ی مانگ له گه ل نو سه ریازی سواره نیردرام بۆ هه ولیر تابه ناوی حکومتی بهریتانیا وه دهسلات له تورکه کان وهرگرم، ته نیا نوپوژی تیدامامه وه دوا ی نه وه نه قیب(مری) که نیستا موقه ده مه جیگای گرتمه وه، من گه پامه وه بۆ(نالتون کوپری) له (۱۵) ی کانونی یه که م نه رکی کاره که م له نالتون کوپری به یارمه تیده ری حاکمی سیاسی که رکوک سپارد که نه قیب(لونکرک) بوو که نیستا موقه ده مه به ره و کويسنجه ق(کویه) ږینگام گرته بهر بۆ بهر ز پارگرتنی پایه ی یاساو بهرکه مالگردنی ئاسایش له وئ. دواتر سهردانی هه ریه که له (پانیه) و(قه لاندزه) م کرد، کویه م وه که بنکه ی خوم هیشته وه تاکو(۲۱) ی شوباتی سالی(۱۹۱۹)، که به هوی هه ندی هوکاری خیزانی به مولهت گه پامه وه بۆ ولاته که ی خوم.

له کوتایی حوزه یران گه پامه وه بۆ(میزپوتامیا) و له هه ولیر دامه زرام، نه وکاته قه زایه کی سهر به لیوا ی(پاریزگا) موسل بوو که له ژیر دهسلاتی خوالیخوشبوو عه قید(لیچمان) بوو له روژی یه که می تشرینی دووه م دا لیوا یه کی نوئ به ناوی(هه ولیر) دامه زرا به دابړینی به شیکی بچوکی قه زای هه ولیر پیشتی که عه رب تیدا نیشته جیون و نه و پارچه یه له لیوا ی موسل دامایه وه، هه ریه که له (په واندوز) و(کویه) خرانه سهر لیوا ی هه ولیر، من کرام به(حاکمی سیاسی) هه ولیر و نه قیب(راندل) کرایه (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) له کویه و نه قیب(کیرک) به هه مان شیوه له په واندوز دانرا. نه قیب(برادشوق) له هه ولیر یارمه تی ده دام، له سهره تای کانونی یه که م

نه قیب (کیرک) گواسترایه وه بۆ شویتنیکى دیکه و که سیش له شوینى نه وه که یارمه تیده ری حاکمى سیاسى دانه را، له بهر نه وه له و کاته به دواوه سه پرپای نه رکی خۆم وه که حاکمى سیاسى هه ولیر ، بومه (یارمه تیده ری حاکمى سیاسیش) له په واندوز.

له هاوینى (۱۹۲۰) دا وه که تاقیکردنه وه یه که له (به پێوه به رایه تی سیاسى حکومه تی هیندستان) دامه زرام، خزمه تگوزاریه کانم له کوتایى سالدا داواکرا بون، بۆیه نه رکه کانى پله که ی خۆم وه که حاکمى سیاسى له هه ولیر دابه ده ست موقه ده م (مارشل) و، چومه وه ئینگلته را تا چیژ له و مۆله ته وه ربگرم که پۆژه کانى که مبون، پێش نه وه ی رێگا بگرم به رو به ره وه هیندستان بگه پێمه وه، به داخ و جه خار وه ولاتى (میزۆپوتامیا) م به جیه پێشت هیوادارم به خت یا وه رم بى و جارێکى دیکه ش سه ردانى بکه مه وه به تابه تیش پارێزگای هه ولیر تا جارێکى دیش ته وقه له گه ل (نه حمه ده فهندى) و نه وه سه رۆکه کوردانه بکه م که به دلسۆزیه وه له گه ل مندا خزمه تیان کرد.

له م (چیرۆکه مدا) باس له تاقیکردنه وه کانى خۆم ده که م له ولاتى (میزۆپوتامیا) له ئاگر به سى تورکی را (۳۱ تشرینى یه که م ۱۹۱۸) به تابه تی و له و ناوچانه ی که که وتونه ته نێوان زى ی گه وه زى ی بچوک که پارێزگای هه ولیریان پێکدینا، له گه ل قه زای پانیه که به شیکه له پارێزگای سلیمانى و شارۆچکه ی (ئالتون کۆپرى) که له پۆزى نه مپۆدا ده که ویتته سه ر پارێزگای که رکوک.

له و پێنج به شه ی دادین باس له بارودۆخى جوگرافى نه و ناوچه یه ده که م به لیکۆلینه وه وه، له گه ل سروشتى دانیش توانى و نه ریت و شیوازی کشتوکالى و سیسته مى مولکدارى باوى زهوى و نه و شتانه ی که ولات به ره مى دینى و تاقیان ده کاته وه. به کورتیش ده رباره ی نه و بابه تانه ده نوسم، دواتر ده چمه سه ر گێرانه وه ی تاقیکردنه وه کانم، سه ر هتا له ئالتون کۆپرى و یه که م سه ردانم بۆ هه ولیر و زنجیره ی سه رچله کانم له په واندوز و نه و شله ژانه ی که له کوتاییدا له هه ولیر پویدا، که دواى سه لماندى چۆن بارودۆخه که ی سه راوین کرد، به ئاماژه یه کی خیراش که په یوه ندى به هاوێرکانمه وه هیه له به پێوه به ریه تی مه ده نى، به تابه تی نه وانه ی کوژران، کوتایى به شته کان دینم.

به‌شی دووهم

جوگرافیای روه‌ک و گیانه‌وه‌ری ناوچه‌که

(بگه‌پتوه بۆ نه‌خشه‌ی پارێزگای هه‌ولێر له‌ پاشبه‌ندی ئه‌م کتێبه‌دا)

ئوه‌ی که‌ په‌یوه‌ندی به‌ یوکاری ولاتی (میزۆپۆتامیا) وه‌هه‌بێ، و ده‌بێ یه‌که‌م شت بێ که‌ به‌زاگیره‌ی مۆقه‌وه‌ بکێ، ئوه‌یه‌ که‌ هه‌موشتیکێ له‌ باشور - رۆژه‌لات و باکور - رۆژئاوا درێژده‌بیته‌وه‌ شیوه‌ی لاکێشه‌یه‌ و ده‌که‌وێته‌ نێوان ئه‌و ئاراستانه‌. چیاپه‌کانی فارسی و کوردی لایه‌کی درێژی دروستده‌که‌ن له‌ لای باکوری - رۆژه‌لات وه‌فورات و لیواری بیابان (هه‌ندی ده‌لێن ناوه‌که‌ی عێراقه‌) (١) یان به‌رزایی بیابان که‌ ناوی عێراقی لێداتاشراوه‌. سه‌رحه‌دی ته‌ریب به‌لای باشوره‌ی رۆژئاوای دروستده‌که‌ن و ده‌جله‌ش راست له‌ ناوه‌ندیوه‌ دێته‌ خواری.

عێراق له‌ ژێر سایه‌ی تورکه‌کان به‌سه‌ر سێ ویلايه‌تدا دابه‌شکراوه‌، به‌سه‌را، به‌غدا و موسڵ، ئه‌گه‌ر لیواری رۆژئاوای دوری لێده‌رکه‌ین ئه‌وا به‌غدا و به‌سه‌را زه‌ویه‌کی ته‌ختانیه‌ و نه‌ به‌ردیکی تێدایه‌ نه‌درختیک جگه‌ له‌ خورما و (٢) نزیکه‌ی هه‌مو دانیشته‌وه‌کانیشی عه‌ره‌بن.

ویلايه‌تی باکور، موسڵ له‌ پوی سروشته‌که‌یه‌وه‌، ته‌واو جیاوازه‌، به‌ (چیا یه‌مه‌رین یان گرده‌ سوهره‌کان له‌ باشوری میزۆپۆتامیا جیا ده‌بیته‌وه‌. که‌ زنجیره‌ جیاپه‌که‌ له‌ شوێنیک له‌ نزیک ئه‌هواز ده‌ستپێده‌کاوه‌ بۆله‌ باکوری رۆژئاوا ده‌کا، بێ پسانه‌وه‌ بۆ مه‌ودای (٣٥٠) میل تاله‌ بیابانی خۆرئاوای دیجله‌دا و نه‌دی، که‌ هێنده‌ له‌ موسڵ دورنیه‌، ئه‌و به‌رزاییه‌ روت و به‌لوتکه‌یه‌، که‌له‌ به‌ردی لمی (ته‌مۆخ) پێکدێ سه‌د پێ یه‌که‌ له‌ زه‌وی ده‌ورو به‌ری به‌رزتره‌ که‌چی له‌ به‌ر چاوی ئه‌و سه‌ریازانه‌ی که‌ سه‌دان میلیان له‌ پێگه‌ی دیجله‌ نه‌غورانی ته‌ختاییان پێدوو و ده‌داته‌ به‌رچاوی که‌ هێنده‌ی هیمالایا به‌رز، به‌لام ئه‌گه‌ر به‌راورد بکری له‌ گه‌ل ئه‌و جیاپه‌ی دواتر

پټيان گېشتم، وهك هـلتوقينيكى ناشيرين دټته بهر چاو. له پشت نهو زنجيره يه وه زهوى بهر زو نزمى هـيه و ده بټته بهر دين و هـيشتا دره ختى تيدا ده گم نه، دواتر پټكه وتى زنجيره يه ك بهر زايى ده كه ي، كه له سروشتيدا به چياى حـمـرين ده چى كه ده شتى بهر زونزمى ده كه وټته بهينه وه، نهو بهر زو نزميانه زياتر به ده رگاي كه نالټك ده چن، كه هـر به كه يان، يه ك له دواى يه ك ناستى گشتى خاكه كه بهر زو ده كه نه وه. له دورى چـنـد ميليكى كه م له پوژه لآتى كه ركوك و نالټون كوږپرى و هـولټر ده شته مه زنه كان كوټاييان دى و گه شتيا ريه كه مجار ده گاته گردولكه به يه كداچوه كان، كه له كه فى نوپشك ده چى و دواتر چيا بهر زه كان دټن كه يه ك به سه ريه كدا كشاون، تا بهو زنجيره بهرينه كوټايى دى كه به سه ر باني فارسدا ده پوانى.

گردولكه كان له هاوشانى سنورى فارس له كه نداوه وه تاكو پوبارى دپاله دټن. كه ده گه يه نهو پوباره ده بى سه ركه وى بو لوتكه تا ده گه يه سه رچاوه كان دواتر به دوايدا ده گه يته سنورى روسيا، لاي چياى (نارارات)، بوټيه ويلايه تى موسل، له پوژه لآتى ديجله روبه ريكي فراوانى چپايه كان له خو ده گرى. له چياى (سنجار) شهنگال بترازى كه جى ي دانپشتنى نهو نيزديانه يه كه به (شهيتان په رست) ناسراون، له پوژشاواى ديجله دا ته نيا بيا بانيكى بى سنور هـيه و، هـيچ لقيكيش نيه كه له پوبارى سه ركه ي بگاته وه. له بهرى ديكه ي ديجله دا، نهو گردانه ي ده كه ونه پوژه لات ناوه كانيان له چـنـد پوباريك كو ده بنه وه. له زاخو (٤) كه دورترين ناوچه ي داگير كراوى باكوره، خاپور ده رټته ديجله وه، توژيكيش له سه روه وى نهو تهنگه به رهى كه ناو له وى چياى حـمـرين ده بپرى زى ي بچوك دټته وه ناو ديجله. له ويلايه تى به غداش زى دپاله روباره كه فراوان ده كا.

له م نوسينه دا به پله ي يه كه م گرنگى بهو روبه ره ده ده ين كه له شټوه ي (دولتـهـريب) ده چى، كه ده كه وټته نيوان هـرـدو زى و ديجله و سنورى فارس، هـرـدو ولا درټـهـكه ي نزيكه ي مه وداى (١٠٠) ميله له كاتيكدا هـر دوو كوټاييه كه ي (٥٠) ميله، نه گه ر له سه ر نه خشه دا به دواى زى ي گوره دا سه ركه وتين ده بينين كه پټچيـك به لاي باكورى عه ره بيدا ده كاته وه پيش نه وه ي بگاته

|| دوو سال له کوردستان

(سهرحد) (لیره دا مه به سستی نیوان ناوچه کوردی و عه ره بیه کانه: و.ک)، بۆ ئه وه ی وینه که ته واو که یڼ ده بی بۆ ریژ که که ی در یژ بونه وه یه کی خه یالی وینا بکه یڼ، نه وسا تی بی نی ده که یڼ که نه و روبه ره به ره و باشوری پوژئاوا و باکوری پوژه لات ده چی، له ناو شوینی گشتی ولتدا. بویه ده توانین بینین و که شوه وای جیاواز به ده ست بینین له (بیابانی قه راجی) گه رمه وه تاجیاکانی زاگروسی سهر پاراوه به به فری سپی.

زیی گه وړه له باکوری (جۆله میږگ) (۵) هوه به رز ده بیته وه، دوا ی نه وه ی (۱۵۰) میل له ناوچه یه کی سه خت ده بیږی و به ته نگه به ره کانی دیجله دا ده روا که پیشتی باسما ن کرد. تاله گردۆلکه کان ده ربا زده بی لای (گردما مک)، له دوری (۱۸) میل له باکوری هه ولیږ، لیره به دواوه فراوان ده بی و گه لی جار دوږ که ی بچوک پیره وه که ی دوږ ده کن و تا کو له کو تاییدا له نزی که گردی که وه که پی ی ده لئین (گردی کوشاف) ده رژیته دیجله وه نه و گرده له دومه لانیکی سهر اوښ ده چی. زیی گه وړه زییه کی جوانه چ له چیا به رزه کانه وه سه یری ئاوه پویه که ی بکه ن له نیوان دۆله په شه کان، یان له پوشتنی ئاوه لازوردیه که ی له نیوان هه ردو که ناره داپو شراوه که ی به دره ختی دارگه ز، که له ئاوه پویه که ی خواره وه دا پیکیدا ده کوشن، له و روبارو بترای دیمه نی دیکه ی دلخۆشکه ر که مه که گه شتیار له ناو ماشینه وه بۆیان بپوانی، له گه شتی نیوان هه ولیږ و موسل، کاتی که گه رما جوشی سه ندوه و که ش گه رمه. چاوه کانی گه شتیار بۆ دوکا تر میږ له ده شتیکی به رز و نزم زیاتر به سه ر شتیکی دیکه وه ناگیر سیته وه، که دواتر به خیرایی سه رده که وی و ده که ویته سه ر شریتیکی پیچاوپیچی شین، له خواره وه را، که له بریقدا نه وه دایه و له هه ردوبه ریدا سپیتی لیوا ره کانیشی نیگای مروف ده رفینی، دواتریش سه وزیه توخه که ی دارگه زه کان.

زیی گه وړه که به دیجله ده گا، ئاوکی زوری پیده به خشی. زور قو له و بواری په رینه وه نادا، ته نیا له هه ندی شوین و له کوتایی هاوین و پایزدا نه بی، له گه ل نه وه ی که روباریکی جوانه به لام سودی بۆ خه ل که مه، بۆ که شتی پانی ده ستندا دا، ته نانه ت بۆ که ل کیش (۶) ته نیا هه ندی به شی ئاوه پویه که ی نه بی که نه ویش مه ودا که ی کورته، به لام ده توانی داری فریډریتی تابه ره و خوار بیبا. بریکی که م

به رزكه ره وه له هه ردوو كه ناره كهيدا هه يه (بو ئاو پاكيستان بو كشتوكال) كه مولكي ئه و عاره بانه يه كه له خوار (گوپي) نيشته جيئن، له وه بترازي سوديكي بو ئاوديري ولات نيه. حكومهتي توركي ليكولينه وه ي له سه ره له كهندي كه ناليك كردبوو كه به ره و خوار ويچي له (گرد مامك) وه بو هه ولير، به لام ئه و پرژه يه، نه گهر بشكرايه ئه و پارهيكي زوري تيده چوو، هه ندي شوينه وار هه ن كه ئامازهن بو كه ناليكي كون يه كيكيان به تريب له گه ل ئاوه پوي سهره كي پوباره كه يه له نزيك (ساقيه)، يه كي ديكه ش له باشوري گوپر لييده بيته وه.

لعي سهره كي زي ي گه وړه له و ناوچه يدا، كه مه به ستمان پي ي (روباري په واندوز) ه و، دواتر باسي ده كه ين. له خواروي (روباري په واندوز)، زي ي گه وړه به عاده تي خوي به ليواري زهويه گشتيه كه دا ده پوا چه ندين ته نگه بري يه ك له دواي يه ك ده بريته له زنجيره چياكان. وه له و رويشته يدا گه لي چه م تييده كه نه وه كه به دوله كاندا دينه خواره وه، ئه و ئاوانه به سن بو ئاوي پتويست بو ئاوديري هه مو و ناوچه گردولگه بيه كان. وشه ي (زاب) (٨) يان (زي) ده برينيكي په سه نه كه به پوباري ده لين، له كوردستاني باشور كورده كان به كاريدين كاتييك كه باسي ديبله و زي ي په واندوز ده كه ن. زي ي گه وړه و زي ي بچوك به پله ي يه كه م به دوو پوباري كوردستان داده نرين.

زي ي بچوك له باشوري (ده رياچه ي ورمي) ه لده قولتي و له زور پوه وه به زيبه كه ي ديكه ده چي واته زي ي گه وړه. وه كچون ئاوه كه ي له ئيستادا سوديكي ئه و توي نيه، نه مه ش له بواري ئاوديري دا، هه رچه نده كه شوينه واري كه نالي مه زني هه يه له هه ردوو به ري دا له باشوري ئالتون كوپري، يه كييك له و كه نالانه به باشوري بيا باني (قه راج) دا ده چيته خوار كه نه گه ر ليبيكو لريته وه وه لبيكو لريته وه ئه و روبه ريكي گه وړه ي ئه و ده شته وشك و برينگه ئاودير ده كا. له پوي بازركانپه وه ئه م زيبه له زي ي گه وړه مه ترسيدارتره، چونكه ده توانري (كه له ك) ي تي دا به كار بهيري له (ده ره بندي ره مكان به خواره وه، زي ي بچوك له ناكاو ه لده ستي و لافاوده كا) ناوه كه ي ديكه شي هه ره وه وه هاتوه كه پي ي ده لين (زي ي شيته)، له كاتي ئاو كه مي دا پيره وه كه ي قولتيه و ده توانري به ئاساني له زور شويندا لي ي بده ي له هاوين و پايزدا.

ئو به شى دىجله كه لاي خواره وهى چوارلايه كه پيكدىنى مه ترسيه كى نيه،
گونده عاره به كانى له سهر روبارن، خه لگه كهى به هوى (ناعور) پوبه ريكي بچوكى
ليداده چينن،

ئىستا هه ولده دهم باسى ئو زه ويانه بكه م كه له ناو ئو چوارلايه ن كه
ليكولينه وهى له سهر ده كه ين سهره تا له خاليكى سهر دىجله ده ستيده كه م به ره و
باكورى پوژهلان تاكو سهر سنور. له خاليكى سهر زى بچوك و به دورى ۲۰ ميل
له پيژگه كيدا بو دىجله، زنجيره چيايه ك (زورگ) ده ستيده كا كه بارىك و په شه و
پى دهلين (قهره ج تاغ) و به ره و باكورى پوژهلان دريژ ده بيته وه، تاله كوتاييدا
كه له زى گهره نزيك ده بيته وه تاله خوار گوپ ده پوكيته وه. ئو ناوچه بى
ئاوهى كه ده كه ويته نيوان ئو گردانه و زى بچوك و دىجله به
بيابانى (قهره چوغ) يان قهراج^(۱) ناوزده كراوه، به وهش به ناوبانگ كه زه ويه كى
به پيته (كه له ساليكدا نه گهر ره حمه تى خوا ببارى) (مه به ست بارانه) به ره ميه كى
زورى ده بى، هه رده نكيك سه د ده نك ددها، (لاى خو مان ده لىن يه كو سه د برده كا)،
به لام به داخوه ئه مه به ده گمه ن روده دا، زور بهى سال باران نابارى يان زور كه م
ده بارى. بيابانى قهره چوغ (قهره ج) له هه رپارچه يه كى ديكه ي پاريزگاي هه ولير
زياتر، له ده شته كانى (ميرپو تاميا) نزيك ده بيته وه. هه ر چنده كه به رز و نزميه كى
كه مى هه به به تاييه تيش ليوارى سه روى كه گه ليك چومى ئاوى تيديه، كه چى
شيوه گشتيه كهى به ده شتيكى ته واو ته خت ده چى، و له زور بهى كاتى سالدا
رهنگى په شه و، پوتن و بى دار و درمخته، جگه له هه ندى ميرگى بيابانى
تاييه ت (كوده ره)، بير له قهره ج كه مه، ئه وهى هه شه ئاويكى سويرى شو ره، هه وا
له هاويندا گهرم و سوتينه ره، گه شتيار وا هه سته كا كه له مه ودايه كى به رينى
زه ويه. هه رچى تيديه له ناو چوه و خورتيره سوتينه ره كانى داوى.

كاتيكيش كه خودا هه وران ده نيئى و، باران له ناكاو ده ستيده كا، له
سهره تاي مانگى نيساندا، ئو ناوچه به به گول و گولزار ده پازيته وه. ئه وده م
هه موو كورده كانى ده شتى هه ولير پانه كانيان بو پاوانه كان پاده دن و په شماله
گهره كانيان، له كوئى ئاره زوو بكن هه لده دن. ئه و گولاوانه كى كه باران پييان
ده به خشى، ئاويان بو دابين ده كا، لاوه كان، كه له سهر ئه سپه كانيان ده لى ي

سوره یای به شه و قن له جوانیدا، نازایه تی خو یان به سهر زینه وه درده خه، یان ده بینی پاوه دوی که رویشک یان ناسکیک دهنن.

هرچی سه روکه کانن (سهره ک هون) که چونه ته ساله وه موی سپیان لی درکه وتوه نهوا له مه جلیسی پر له جیو بان داده نیشن و ناماده ی پیشوازی میوانانن، نهو بیابانه به درتایی مانگیک تا شش ههفته، گیان وه به رهینه ره وه به به لأم له کوتایی نیساندا خور دهسه لاتی خوی درده خاو له ماوه ی ههفته یه که تا دوو ههفته گیا کز ده بی و گوله کان وشک ورهش دهن.

ژماره ی دانیشتوانی بیابانی (قهره چوغ) جیاوازه به جیاوازی پرژه ی باران بارین تیایدا، له دوو سال سان سی سالی هاتی بی به شی لای سهره وه، مه به ستم لای گردولکه کانه، پر له گوند دهن، که چی که وشکه سالیک دادی له (سالانی یوسف) شوینه واری دانیشتوانیش ون ده بی و له چند مالیکی دامینی (داغ) چیا بترازی شتیکی دیکه جیناهیلن له کاتیکیدا له به شه کانی دیکه ی نهو بیابانه دا کاوله خانووی له قور دروستکراو بلاو دهنه وه، وه که نهوه ی که سه ده فی به تالین له که ناریکی وشکا.

(قهره چوغ) ۲۸۰۰ پی له پوی دریاوه به رزه. که له تنگه بهری (حوسینی غازی)* ده بیته دوو به شی گوره (نیستا پی ی ده لین درکی بازارگه: و.ک) که به شی هره گوره ی ده که ویت له باشور، سهری چیا که وه ردو لای، سخت و په قه و بارانی چندین سه ده شوینه واری خوی له سهر جیهیشتوه، نهو زنجیره چیا به سودیکی بو مروف نیه، چونکه بی ناوه له چند سهرچاوه یه کی گوگردی بترازی، وه که چون دارو دره ختی نیه، ده گیرنه وه که سه ده یه که بهر له نیستا له سهر لوتکه کانی دارو ده وه نیکی زور هه بووه، تا کورده کان هاتن و، له دارو دره خته کان به ربوون بو سوتاندن و نه مرف شوینه واریکی دره خت نیه. له به هاردا گیا که شه ده کاو به رز ده بیته وه. له کوتایی نیساندا وشک ده بی، به لأم هه ده مینی و له هاوین و پایز و زستاندا له وه رگای میگه له کانه، که ژماره یان زوره.

نهو زهویه ی ده که ویت پهشت قهره چوغ به هوی که ندیک (چوم) ده بیته دوو به ش که به ناسانی ههستی پیناکری، به شی باکووری که ناوه که ی ده پرژیه زی ی گه وره پی ی ده لین ده شتی (شه مامک) و به شی باشوریش پی ی ده لین

■ دوو سال له کوردستان

(که نديتاوه) (۱۲) و ههردوو به شه کهش به کومه لای گړدی پې بهرد (گاشه بهرد) له دهشتی هه ولیر جیا ده بنه وه. دهشتی شه مامک به گشتی شیوه یه کی نیمچه بازنی هیه ده که ویتته سه لیتواری چه پی زئی گه وړه، نه و به شه بهرده وام به پیتترین و پې له دانیشتوان ترینی پاریزگای هه ولیر، زهویه که ی توزیک به رزو نزمه، زوری بیر تیدایه و ئاوی شیرینه، دوو چه می هه میشه یی هیه که ئاوی ده دن، به ره می کشتوکالی دوو هه فته دواي قهره چوغ (قهره راج) پیده گا، هه موو شتی که له سه ره تاي ئاداردا سه وړه، گو له کان ئاسو پې له بون و بهرامه ده که ن، له گرده کانه وه و له دوری چوار میل هاوین ده سستی پیکردوه زهوی په شدا گه پراوه، هو ی نه و جیا وازیهش به پله ی یه که م ده که پیتته وه بو نه و بارانه زوره ی که له سه ر لای باکووری قهره چوغ باریوه و زیندوی کردوته وه.

که نديتاوه نه و پو به ره زهویه یه که پانیه که ی نزیکه ی (۱۵) میله و دریزه که شی نزیکه ی (۳۰) میل ده بی ده که ویتته نیوان قهره چوغ و (زورگه زراو). که ند له کوردیدا وه (ئالایه) له هیندستان مانای ئاوه پویه کی ته سک و که نار پک ده به خشی، نه و ناوچه یهش ناوه که ی له و که نده گه وړه یه وه وهرگرتوه که به ناوه ندیدا ده چیتته خواری. چه ندین که ندی دیکه له و لاولی به دریزایی میلک تا دوو میل له ئاوه پوک که ی ده چنه وه سه ری و، نه و که ندانه ناوچه که یان وای لیکردوه که به ئاسانی نه توانی به ماشین پیدا بړی. زهویه که ی هینده ی شه مامک به پیتته، به لام به روبومی وه نه و دوو له گومان نیه، باران زور کات بای کشتوکال ناباری و کوللهش زور جار زیانی لیده دا. ناوچه که له لای باکووری چری دانیشتوانه که ی زورن که چی لای باشووری گړدی زورتره و که متر به پیتته، ئاو له چه ند کانیه کی ده گمه ن هه لده هینجری و ئاوه کهش زوربه ی، سوپرو شوپره.

(زورگه زراو) زنجیره گردیکی نزم و تیژه که که نديتاوه له دهشتی هه ولیر جیا ده کاته وه نه و پو به ره گه وړه یه بو (۵۰) میل دریز ده بیتته وه له زئی گه وړه را تا زئی ی بچوک و، پانیه که ی نزیکه ی (۲۵) میل ده بی له زورگه زراوه وه تا بناری گردولکه کان، کوتایی باکووری لای زئی ی گه وړه به رزو نزمی هیه و ده توانین بلین خاکیکی به ردینه، به لام به شی سه ره کی نه و ده شته له نیوان پئی هه ولیر- کرکوک و (زورگه زراو) ته نیا چه ند به رزیه کی که می هیه. به گشتی خاکیکی

به پټه و سالانه بهرهمي به دريژايي چهند سه دهيه كه به پټه ي به كو دهيه. له به هاردا نه گهر گه شتيار بتواني له سره يه كيك له و گردانه كه له سره پوه به كه يدا بلاون، بوه ستي، چندي چاو بركا، ده بيني كه ناوچه كه چيندراوه يان سه وزه و ده غل و دان شين بووه يان كيلا دراوه و ناماده ي توو كردنه، له پايزدا ته نيا پنگاگان نه بي كه سپي ده چنه وه، نه م ده شته ش شويني عه شيره تي دزه ي به هيژه له سي سده له مه و به ره وه.

له پوڅه لاتي پنگاي كه ركوك ولاته كه پتر به رزو نزمي تيده كه وي و زورتر خاكيني به ردينه، نه وي بهر له شه پ خه لكيني زوري ليوو، به لام سالي (۱۹۰۸) زوربه ي خه لكه كه ي له ناوچون و پټه يه كي زوريشيان كه مابونه وه كوچيان كرد بو شويني ديكه.

ده شتي هوليتر به پله ي يه كه م به (كارين) ناو ده دري، كه دواتر وه سفت بو ده كه ين، بيري زوري لي به و ناوه كه ي كه له قولايي (۳۰) هه تا (۴۰) مه تر له پوه ي زه وي دايه هه ميشه شيرناوه.

نيستا گه يشتوينه ته داميني گرده كان، له باكووري پوڅه لاتي ده شتي هوليتر، ناوي به سټوپره و (باستور جاي) و (چي اي ديده وان) ده بنه سنور، به سټوپره پټپه وي ناويكي به رفراوانه كه ده پټه زي ي گهره، چه ميكه كه به هاران هارڅه ده كاو له زستان و هاويندا ده بيته وه چه ميكي بچوك و له پايزاندا ناوي تيدا ناميني نه مه ش سنووري باشووري پوڅناوايه بو ناوچه ي په واندوز، بو خه لك ي هوليترش ده بيته سنووري نيوان عتيق و كوردستان.

زنجيره چي اي ديده وان هينده ي قهره چوغ به رزه به لام له نيو ده شتاييدا نيه وهك نه و لوتكه كه ي سنووري نيوان هه ردو يه كه ي هوليتر و كويه دروسته كا.

يه كه ي كويه دابه شده بي بو دوو به ش، يه كه ي كويه و شه قلاوه، يه كه ميان كوډه لي گردولكه ي به رديني لميني نزمه و جوگه ناوي تيدا، دارو دره ختي تيدا ده گمه نه و كشتوكالي تيدا نه ستمه ته نيا له و زه ويه به رزانه نه بيت كه ليرو له وي ده كه ونه نيوان گرده كان. ناويش له كانياوه بچوكه كانه وه ده سته كه وي، نه م ناوچه يه به زي ي بچوك سنووردار كراوه له باشوره وه له پوڅه لاتيشه وه به گرده كان. سنووري جيا كه ره وه ي نيوان كويه و پانيه چي اي هه بيت سولتانه كه

به رزیه که ی (۲۸۰۰) پییه که به شیکه له و زنجیره چیا ی بی پسانه وه له که ندای فارسی را (باشتره بلّین عه ره بی: و.ع) تا ده گاته ماردین. در یژبونه وه ی لای باکووری نه و زنجیره یه نژیکه ی (۷۰۰۰) پی به رزه و پی ی ده لّین چیا ی سه فین. نه مه به له بهر چاوگرتنی بۆچونی میژویی موحه مه دی (نیسلا می) نه و شوینه یه که که شتی که ی نوحی تیدا تیپه ریوه به سر نه و شه پۆلانه ی که هینده ی چیا یه که بوون، نه مه ش بهر له وه ی که له سر چیا ی (جودی) له نژیک (جه زیره) (۱۵) بوهستی.

چیا ی سه فین به هه لکشان و داکشانه جیۆلۆجیه کانه وه ناحیه ی شه قلاوه دروسته کا. پر له داره و به پویکی زۆرو کانیاوی گه وړه ی هیه. زه وی زۆر که مه و پوهه ری بچوکه و بۆ چاندنی به روبومی ئاسایی گونجاوه: (گه م و جۆ)، به لام قه دی گرده کان به په زی تری داپۆشراون. چیا ی سه فین چیا یه کی جواره و بۆ ماوه ی چهنه میلّیک به سر ناوچه که دا ده روانی، گه شتیار ده بی پۆزه رییه که برپا پش نه وه ی بگاته زنجیره یه کی دیکه ی وه که نه و.

قه زای رانیه که به شیک له سنجاقی کونی تورکی له خو ده گری: قه لادزه، له باشوره وه و به و پییه ی بۆ ئیمه گرنگه، زی ی بچوک ده بیته سنووری، به پله ی یه که میش له دوو ده شتی به رز پیکه اته وه که چیا یه کی باریک لیکیان جیا ده کاته وه که پی ده لّین (کپوه په ش) که کۆتاییه که ی چیا یه کی به رزه. یه که م ده شت له و دوانه (بیتوین) به گشتی شیوه یه کی بازنه یی هیه و پوهه ره که ی (۱۵۰) میلی چوارگۆشه یه. که کۆمه لی چۆم و کانیاو ئاوی ده دن، زۆربه ی نه و کانیا نه ش گهرمن، به لام له پووی ته ندروسته وه ته واو به که لک نایه ن، رانیه له هه ولیر نزمتره و په نگه ده شته که ی زۆر به پیتی گه ر ئاودیری که دروستی بۆ بکری. به لام لیتره سروشت به گول و گژوگیا ده وله مهنده و لابردنیان هاسان نیه.

ده شتی دووهم به ده شتی (پشده ر) ناسراوه له بیتوین بچوکره و پتری به رزی و نزمی تیدایه. چۆماوی زۆری هیه و له گرده کانه وه دینه خواره وه، به لام ئاوه بۆکانیان قوله و بۆ ئاودیری ده ستاده ن، مه گه ر زۆر به که می. له پۆژه لاتی نه و ده شته ش سنووری فارسه (مه بهستی ئیرانه) که چیا کان له (۱۰۰۰) پی به رزترین، به شیوه یه کی گشتی وه که گۆشه یه کی وه ستاوی چیا سه ره که کان دینه

به رچاو، كه دۆلتيكي زوريان دهكه ويته نيوان و دارو درهختي چوپوپي تيدايه و نه و كوردانه ي تيدا نيشته جيڼ كه له هه موان په وندرتن. سنوري جياكه ره وه ي نيوان شه قلاوه و په واندوز^(۱۷) عه شايه ريه، خوښه ر به پينا سه ي جوگرافيا ماندونا كه م نه ونده به سه كه مړوف و هيري بيته وه كه قه زاي په واندوز وه ك شيوه له راني به رخيك ده چي. كوتيايي ته سكه كه ي له نزيك زئي به ستوره زنجيره چياي كه دواي يه كه هه يه ورده ورده تا ماوه ي نزيكه ي (۲۵) ميل ده ست به به زبون وه ده كا تاكو له ناكو ده گاته ده شتاي يان (ده شتي هه رير)، كه نه مه ش ته ختاييه كه دريژيه كه ي نزيكه ي (۲۰) ميل ده بي و پانيه كه شي نزيكه ي (۸) ميله. ناو و ناودانيكي زوري هه يه و كانياوي زور و جوماوي هه ن كه دينه خواره وه، نه و ناوچه يه نه گه ر له گه ل به شه كان ي ديكه ي په واندوز به راورد بكرى نه و زور به پيته. (چياي هه رير) ده كه ويته پشته وه كه به رزاييه كي پيك و راسته و پوته نه، كومه له لوتكه و به رزايي و دۆلتيكي ئالوزه، نه سته مه مړوف به ورد ي وه سفي بكا نه گه ر نه گاته سه رچاوه ي سه ره كي ئاوه كه و به سنوري ئيران كوتايي نه هيني، له نيو نه و چيايانه كانياوي زوره هه ن، به لام زه وي كشتوكالي كه مه.

نه و ديارده سه ره كه ي كه ناكري چاو پوشي له باسكردني بكرى (زئ ي په واندوزه) نه و پواره له سه ره وه ي سنوري فارس هه لده قولتي، نزيك (كه روي شيخ) يان (د هريه ندي شيخي) له كاتيكد ا كه ئاستي گشتي زنجيره ي سنور نزم ده بيته وه بو نزيكه ي (۳۰۰۰) پي پي به تيپه رپونيكي هاسان ده دا بو فارس. دۆلتيكي قول هه يه كه به گشتي به ره و پوژئاوا و پوژه لات دا ده كشي تالاي په واندوز ناوه ندي چياكان ده بري دواي نه وه ي ماوه ي ده ميلي ناياب ده بري پي ي خوي به ره و زئ ي گوره ده دوزيته وه.

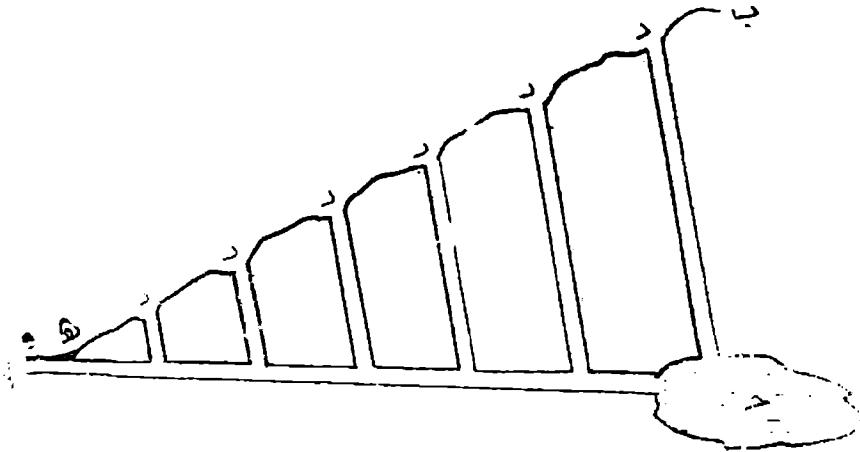
پي كه اته ي جيو لوجي پاريزگاري هه ولير جياوازي هه يه له نيوان (يورانس ي) و (نوي) گه ل جوري تاشه به ردي ناياب هه يه و هيجيان ئاگري نين، چياكان هه موو به زوري له به رديك پي كه اتون كه پي ده و تري (كرتيا سي) (Creta ceous) و (نه يو سيني) (Eocene) بريكي زور تاشه به ردي تيدايه كه له (به ردي گه چي) پي كه اتون. ده شتي هه ولير له (عه قيق ي بليوسيني) پي كه اته (Puoocene)

به پله ی په کیش له تیکه له یه کی که سته کی و تاشی لمی یه . وه له هر دوو زنجیره ی (زورگه زراو) و قهره چوغ) له فارسی خوارو(نازانم بۆ ده بی فارسی بی) هندی عه قیق دهرده که ون که بریکی زور که چیان تیدایه .

ئهم ولاته له پوی کانزوه هه ژاره، دهماری زهوی ناسراوی نیه له نیشته ی کانزا به نرخه کان، پتړول له شوینیکی که ده که ویته هه ردو لای زی ی که وره هه لده قولی به لام بیره کانی به شیوه یه کی باش و دروست به کارنا هینرین. که چ به شیوه یه کی زور هه یه و بۆ مه به سته کانی بیناسازی به نرخه . (بۆراکس) یش هه یه، له هه ندی شوینی که میشدا که چ په قبوه و بۆته مه پمه پیکی دپ.

شیوازی ده شتی هه ولیری جیولوی شتیه ی ئه سته یلکینکی وه رگرتوه . ئه وراستیه ش ئه گهر له گهل سروشتی چینه کانی خواره وه ی زهوی پیکی بگرین، ئاماره یه که بۆ ئه و بارودوخه گونجاوه ی که بۆ ته قانده وه ی ئاوی ژیر زهوی هه یه . زۆریه ی ئه و بارانه ی که به خوړ به سهر گرده کاند دهباری، به هاسانی له چپاکانی دیکه ی زهوی رۆده چینه خوار، وه ک دیاره په نگه به هه لکولین له چپاکانی دیکه ی زهوی بریکی که وره له ئاو بته قینه وه و له پیگه ی خودفشاری یه وه بیه سهرپوی زهوی نزخی ئه و ئاوه ش له گوتن و ژماردن نایه .

له کاتی ئیستادا هیچ که نالیک نیه، به مانای وشه ی (که نال) که له پاریزگای هه ولیردا سودی لی وه ربگری. ئه مه ش سهرپای شوینه واری که ناله کونه کان، له کانیه کانه وه جوگه و جوبار لیده درین بۆ ئه و زهویانه ی که ده یانه ویت ئاودیری بۆ بکه ن. عه ره به کان له پوباره که وره کانه وه ناعوربه کاردین، هه رچونیک بیت ئاوی سهرکی هه ولیر بۆ ئاودیری (کرین) یان (که هرین) ه که له فارسیدا وای پیده لین و کاریز (که هرین) زنجیره کانیه که (بیر) که به دوا ی یه کدا دین و تادی قولیه کان که متر ده بیته وه، به ئاوه پویه کی ژیر زهوی پیکه وه به ستران که له کۆتاییدا ئاوه که ده گاته سهرزهوی و بۆ ئاودیری به کاردیت، ئهم نه خشه یه ی دادی مه به سستی من ویناده کا .

(ا-ب) روى زهوى. (ج) ناوى ژير زهوى (داله كان) زاركى بيره كان

(ج، ه، و): ناوه پړى. ناوه يه كه كانياوه كان به يه كه ده گيه نى (ه) خالى ده رچونى ناوه كه يه بؤ سر زهوى (ه، و) جوگه يه كه كه ناوه كه بؤ ناستى زهوى به رزده كاته وه. ناوه يه كه به و شيويه ده ست ده كه وي به و ته ي كورده كان به ده گمهن ناشگيريك تا سى ناشگير ناوى ليده سته ده كه وي كه مه به ستمان له وقسه يه جوگه ي ناوه كه يه. كاريز له خوار چياكان نه بى ناتوانى دروستبكرى كه زهويه كه ي زور ليژه.

ده لىن له سرده مى خه لافه تى عه باسيه كان (٣٦٥) كاريز له ده شتى هه وليردا هه بوه، ريگاي نيوان هه ولير و پردى پر له بيستان بوه به شيويه كه كه بالنده به دريژاي ريگاكه توانيوه تى له داريكه وه بازېدا بؤ داريكى ديكه. هه رچونيك بيت چيروكى نه م بالنده يه له زوربه ي ناوچه كانى (ميزو پوتاميا) ده گيردريته وه كه نىستا دره ختى تيدانيه. ^(١٨)

گومانى تيدانيه كه كاريزيكى زور هه بوه، چونكه ده شتى هه ولير به كومه له گردولكه يه كه به ريزداپوشراوه كه پاشماوه ي نه ويرانه ن. نىستاش نزيكه ي (٦٠)

كاريز هـن كه به كارد هـينرين، وه كچون گـه لي كاريزي كـونيش هـن ئـيستا هـلده كـولرينه وه.

پيره پياويك له هـولير هـيه ناوي (وهستا فـتاح) هـ دلين پـسپوره له كاريز و دهـتواني به غـريزه و هـونه رـه كـي بـرياري نهـ وـدهـدا كه له كـوي هـلـكـولـين بـكري و له كـوي نهـ كـري. نهـ مهـش كـاتيـك كه كـونه كاريزيكي داپوشراوي ليـبـديـته وه يـان كاريزيـك پـابـكيـشـري. بـنه مـاله كـي، نهـ وه دواي نهـ وه پـسپـوري كاريز بـون و دواي خوـشي كـوزه كـي جـيـي دهـگـريـته وه. له هـهـولـيردا كه سـيـك نـيه كه تـهـنـيا كـاري نهـ وپـيشـه يـه بـيـت و، هـر گـيز هـهـولي نهـ وهـش نهـ دراوه كه كاريزيكي نوـي پـابـكيـشـن. زانـسـتي پـيـشـبـيني بـوني نـيه و واي بـو دهـچم كه (وهستا فـتاح) يـش تـهـنـيا بـريـاره كـاني له سـر بـاري زهـوي و هـوكـاري دـيـكه ي هـاوشـيوهـي دهـدا، بـو نهـو كـارـانه ي كه پـهـيوهـنـديـان به بـيره كـونه داپوشراوهـكان هـهـبـوي و ئاـيا سـودي هـيه يـان نا. هـلـكـولـيني نهـم جـوره كاريزانه كاريكي پـر مهـترسيه چونكه بـنـمـيـچـي نهـو كه نـالهـي ژـير زهـوي پـاگـريـكي نـيه و، پـهـنگه وهـستا كه بهـزـينـدويـي بـكه وـيـته ژـيريه وه.

كـش و هـوا له و پاريزگايهـدا له شوينيكه وه بـو شوينيك جياوازي هـيه، بهـلام به شـيوه يـه كـي گـشتي مـامـناوهـنديه، له هـهـولـيردا بهـدهـگـمن نهـبي گـرما لهـمانگـيك تـيـنـاپـهـري و نهـ وهـش كـاتيـك كه گـهـرمـيـپـو له بهـرسـيـبهـردا ئاـماـژه بـو پـلهـي گـهـرمـي (۱۱۰) دهـكا، يـان زياتر (واته ۴۳) پـلهـي سـهـدي) پـيـژهـي باران بارين له دهـشتي هـهـولـير له نـيـوان (۱۲ - ۱۴) گـريـدايه (واته ۲۰۴ - ۳۵۵، مـلم) له بـيـابـاني قـهـرهـچـوـغـدا زـور له وپـيـژهـيه كه مـتره و له گـردهـكانـدا زـور زياتره. كـانـوني دووهـم له هـهـمو مانگـهـكان بهـبارانـتره. زـسـتان بهـزـوري مـامـناوهـنديه، زـور جـار خـهـلك هـهـست بهـسـهـرمـايهـكي تـونـد دهـكـن. له شـوبـاتي (۱۹۲۰) دا يـازـدهـپـوژ بهـردهـوام بهـفر بـاري، له حـهـوت سـالي رابـردودا نهـ وه يـه كـم جـار بـوو بهـفر له هـهـولـير بـيـاري، له سـالي (۱۹۱۶) دا چـل پـوژ بهـفر و لـاتي داپوشيوو ناوي روبارهـكان بهـسـتـاي. وه كـلاي كـوردهـكان باوه نهـ وه (سـالي بهـفـوهـكه يه) و زـور جـار بـو مـيـژووي پوداوهـكان بهـكـار دـيـت.

له مانگي نازاردا كـش و هـوا گـهـرم دهـبي و تا كـوتـايـي ئايار هـهـمو شـتـيك له باره. ناوه ناوه كـريـوه بارانـيك دهـباري و هـوا شـيـدار دهـبي و، و لـات بهـگـولو و

گولزار دمخه ملې حوزه يران و نيوهی په كهمی ته مموز گهرمن، به لام بېزاركه ر نيه و شهواني فيټكه. له نيوهی ته مموز و تاكو نيوهی تاب خه لك هه ست به گهرمايه كي زور ده كن و باي پوڅه لات گړه ی هه یه. له نيوهی دووه می تابدا هه وا له ناكاو سارد ده بی و هر یه ك له مانگی نه يلول و تشرینی په كهم مامناوه ندين. هرچونيك بی، هه مو شتيك وشك و توژاويه و، ميشيكي زور هه یه و مړوڅ ټاره زو ده كا باران بباری تا نه وپيسيه بشواته وه كه له كه شی گهرمه وه كه له كه بوه.

پاريزگاكه له پوی ته ندروستيه وه زورباشه ته نيا نه و ناوچانه نه بی كه چه لتوكی ليده چينن، مه لاریای تیدا بلاوه. به دريژايی مانه و هم له هه ولير یه ك حاله تی كولیرا يان ناوله، يان تيفو ئيدم به بيرنايه ته وه، به ده ست (كوكه په شه) هه هيلاك بوين كه له نه خو شيه درمه كانه، له گهل نه وشدا كه (نه نفله وه نزا ی ئيسپانی) كه له ناوچه كه دابه (ئيسپانيول) ده ناسری، به رله هاتنم، سالی (۱۹۱۸) خه لكیكي زوری دروینه كړدبوو. نه وهی كه سه يره نه وهی كه له گونده كوردیه دوره كان باره كه خراپتر بوو، به تاييه ت لیره باسی شه قلاوه ده كه م، كه له یه ك له مال نه اغاكان هه موپياو و ژن و منداله كان مردبون ناوی خواردنه وه، به تاييه ت له ده شتی هه ولير، نایابه، نه مه ش تاراده یه كي زور پاساوی بلاو نه بونه وهی نه خو شيه درمه كانه.

نه و شاره گهرانه ی كه جیي گرنگی ئيميه له و پاريزگايه نه مانه ن: هه ولير (۱۴۰۰)^(۱۹) كه س كه ده كه ويته كوتايی باكوری ده شتی هه ولير، كویه دانیشته وانه كه ی (۵۰۰۰)^(۲۰) كه س و ده كه ويته سهر لیواری سنجه قی كویه و بناری هه ييه ت سولتان، ئالتون كوپری، دانیشته وانی (۲۰۰۰)^(۲۱) كه س كه به شی هه ره زوری ده كه ويته دورگه یه ك له زی ی گهره، په واندوز، كه دانیشته وانه كه ی (۱۵۰۰)^(۲۲) كه س ده كه ويته كوتايی سهر وهی گه لی ی چیا ی په واندوز (گه لی عه لی به گ) شه قلاوه كه دانیشته وانه كه ی (۳۰۰۰)^(۲۳) كه سه و ده كه ويته سهر لیژاييه كانی باكوری چیا ی (سه فین) و مه خمور كه دانیشته وانه كه ی (۱۰۰۰)^(۲۴) كه سه و ده كه ويته لیواری سهر وهی بیابانی قهره چوغ (قه راج)، وه هه ریه ك له و شوینانه ی له جیي خویدا باسی ده كه م كوی دانیشته وانی پاريزگای هه ولير به كویه و په واندوزه وه، جگه له ئالتون كوپری و ناوچه ی رانيه به ۱۰۵۰۰ كه س ده قه بلینری.

گرنگترین ریځاګاګانې نه و ناوچه په نه و ریښه په که موسل به هه ولیرو ئالتون کۆپری و که رکوک و (سهری سکه ی) (هیلې شه مه نده فر) نزیك کفری ده به سستیته وه، ئوتومبیل ده توانی هه موی به کاریتینی. بهر له شه پ بازرګانیه کی گه وره هه بوو که له و ریښه وه به ره و خوارده چوو. پښای هه ره ته ناهیش ری ی به غدا و موسل بوو، بو کورتترین پښای ته ریب به دیجله. زهویه ګانې نه و نه و به رو نه و به ری پښاګه به پیت بون پښه ی دانیشتوانه که ی چربوو، ده کری بلین پښای چه ند هه زار سالتیک بوه.

ده توانی له دوشوین له زنی گه وره به پیه وه یان لای (که له ک) یان لای (گوپی) نزیکتره، په پینه وه له زنی به (که له ک) ه (معبر) پردیکی نایاب هیه که تورکه کان بنیاتیان ناوه به لام به شی هه ره پتویستی له ئاوه پوی سهره کی زییه که که مو کوی هیه، نیازی ته واوکردنی له ئارادابوو به هو ی (پردیکی هه ئواسراو) به لام یه کیک له و کۆله ګانه ی که ده بو بخړیته سهری داپما، له وه وه ده رکوت که بنچینه ی بینا که دلنیا یی نابه خشی. گه لی دینگه هه ن که نیشانه ی که مدهستی و بی توانایی تورکه ګانه، پاره یان هتیاوه تا پرۆزه ی ته واوبکه ن، نه مه ګومانی تیدانیه به لام به ره و گیرفانی کارمهنده چا وچنۆکه کان چوه که مانګانه یه کی که میان هه بوه، یان پښه ی دووهم که ته نگو چه له مه یه کی نیه و به (گوپی) دا ده پوا، به هو ی (که له ک) ښک له پوباری ده په پیه وه که ده کری له هه رکاتیکې به وئ به کاری بینى ته نیا نه و پوژانه نه بی که زنی لافاو ده کا. پښاګه کی پاسته وخو هیه که له ئالتون کۆپری به ره و (گوپی) و به (دیه ګه دا) ده پوا که پئی سهره کی هاتوچو بوو له نیوان موسل و که رکوک له کاتی شه پدا.

پښای ګرنگی دووهم که له هه ولیره وه دريژ ده بیته وه تا له سه هیلې ئاسن له (شه رګات)، به مه خموردا ده پوا. پښا پاسته وخو که که لکی نه وه ی پتوه نیه ئوتومبیل پایدا بپوا، نه مړو ده بی سوړانه وه یه کی گه وره ی بو بکه ی و به که له ښک له دیجله به پیه وه، ګرنگی نه و پوباره له و کاته وه که هیلې ئاسن گه یشتوته شه پګات زور زیادی کردوه.

په ننگه بتوانی به ئوتومبیل بگه‌یته هه‌موو گوندیکی هه‌ولیر، به‌لام هاتوچو له گرده‌کان زور خراپه، زوربه‌ی پښاکان ته‌نانه‌ت بۆ پویشتنی ولاغیش ده‌ستندا، گه‌لی پښاک له‌ نیوان کویه و هه‌ولیردا هه‌یه به‌لام هه‌مویان زور خراپن.

دو پښاکای سهره‌کی هه‌ن که‌له‌ فارسه‌وه دین و به‌ ناوچه‌که‌ی ئیمه‌دا تیده‌په‌ن، به‌لام ئه‌وه‌ی ده‌که‌وێته باکوری پښاکه‌ی دیکه‌ ئه‌و ریه‌یه‌که‌ له‌ (ساوج بۆ لاق) وه‌ (مه‌باد) دی‌ لای (گه‌روی شیخ) ده‌په‌رته‌وه به‌ دولایی (زێ ی په‌واندوز) دا دیته‌ خوار و دواتر دیته‌ ناو په‌واندوز و ده‌ربه‌ند ده‌بۆ له‌ ده‌شتی هه‌ریره‌وه و له‌ کۆتاییدا ده‌گاته هه‌ولیر. روسه‌کان کاتیک په‌واندوزیان داگیرکرد ئه‌و پښاکه‌یه‌یان به‌ کاره‌ینا، هه‌ولیکی فراوان دراوه بۆ چاگردنه‌وه‌ی. دوو ئوتومبیلیان بۆ هینا، تا ئیستاش پاشماوه‌ی یه‌کیکیان له‌ قولایی گه‌لیدا ده‌بینی. له‌ سهرده‌می تورکه‌کان عاره‌بانه‌ی به‌ پښکوپیکی به‌سهردا ده‌پۆی. به‌هاکه‌شی چونکه‌ پښکه‌یه‌کی بازرگانه‌ی، له‌ بارودۆخی سیاسي هه‌ردوو سنوره‌وه دی. ئه‌و پښانه‌ی که‌ له‌ (شنق) و (ورمی) وه‌ دین له‌ په‌واندوز له‌ گه‌ل پښکه‌ سهره‌که‌یه‌که‌ به‌یه‌کده‌گن. پښ ئه‌وه‌ی بگاته (دیره) پښاکه‌کی پاسته‌وخۆی لیده‌بیته‌وه بۆ ئه‌و کاروانانه‌ی که‌ ده‌چنه‌ موسل له‌ پۆی که‌ له‌ کی گرد مامک. ئه‌وپښه‌ی که‌ زیاتر به‌ره‌و پۆژئاوايه له‌ ده‌ربه‌ندی (وه‌زنه‌) وه‌ سنورده‌بۆ و به‌ ده‌شتی پشتدەر و بیتوین دا ده‌پوا تا ده‌گاته کویه. پښاکه‌ له‌ سهره‌یه‌ت سولتان زور سه‌خته. به‌سهر زێی بچوکدا کاروانه‌کان له‌ کویه‌وه به‌ره‌و (ته‌فته‌ق) ده‌چن، گه‌شتیاران باره‌کانیان له‌ سهر که‌ له‌ که‌کان داده‌نن تا له‌ سهر ئاوادا بۆ ئالتون کۆپری و به‌ره‌و خوار بۆ به‌غدا بچۆ یان له‌ روباره‌که‌ ده‌په‌رنه‌وه به‌ هۆی که‌ له‌ که‌وه تا گه‌شته‌که به‌ره‌و که‌رکوک له‌ وشکانی بپوا.

لیستیکی ناوی گیانه‌وه‌ران ده‌نوسین که‌ فراوان نیه، گیانه‌وه‌روه مالیه‌کان بۆ به‌شی داهاتوو جێده‌هێلم، له‌ نیوان ئه‌و شیرده‌رانه‌ی له‌ ده‌شته‌کان ده‌ژین و بلاوترینیان: ئاسکی فارسی و گورگی بۆرو، چه‌قه‌ل و پتویه که‌ په‌نگی لای په‌له‌کانی مه‌یله‌و په‌شه‌ له‌ زستان و، که‌رویشک و به‌رازی کتوی و گۆر هه‌لکه‌نه‌و ژوشک و کومه‌لێک له‌ قه‌پال گره‌خان هه‌ن ره‌وه مامزی گه‌وره له‌ بیابانی قه‌ره‌چوغدا هه‌ن، گوشتیان نایابه‌و زورکاتیش مالی ده‌کرین. خه‌لک پښاوايه که‌

گورگ ژماره یه کی زوری مه پ ده با، به لام شه وهی له پاستیدا ده یاندزی شه وه مروکانن چونکه شه وه بو شوانه کان هه نجه تیکی زور باشه بو خه له تاندنی گه وره کانیا ن. که رویشکیش وه ک به راز پاوینکی باشه بو سه روکه کورده کان به لام به راز زیانینکی زور به به روبومی کشتوکالی ده گه یه نی، به تیبه ت له بیتوین. کورد مه گه ر ده گمن نه گه ر نا حه زی له گوشتی به راز نیه^(۲۷)، له سالی ۱۹۱۹ پوهه مشکینک هاتن و زیانینکی زوریان به به روبومی توتن گه یاند که له سه ر زیه گه وره کان ده کری! وه کچون جوره مشکینکی ناوازه و ناشیرین رویان له ماله کان کرد. گو په لکه نه ش به قاچه دریزه کانی پشته وهی و کلکه به توکه، شه ستوره که ی گیاندارینکی سه رنجراکیشه و ده کری زور به ئاسانی مالی بکری.

له گرده کانیش که له کتوی (Ibex) زوره، که له وی پییده لاین (شور)، من واده بینم که له پولی (ئاسکی میسکه) (Musk – Deer) شه مش وه ک هه موو گیانه وهره بجوکه کانی وه ک پشیلای کتوی (Lyny) و سموره (Squirrels) و ده له ک (Stone – Martens) و گیانه وهرانی دیکه یه .

ریوی و به رازی کتوی زورن، کورد زوریان ئاره زو له پاوی شوره، به پله ی یه که م بو گوشته که ی، دواتریش داواکاری له سه ری پیسته که ی که ده کریته به رگی سه رزین، من خوم ورچینکی ته واپینگه یشتوم نه بینی، به لام به چکه کانی پاوده کرین و مالی ده کرین. من وای بو ده چم که هه میشه ئو بیچوانه ده من. هه رچونیک بی که گه وره ده بن به یده ست کردنیان هاسان نیه. ده له ک به هوی که وله که یه وه زور به نرخه و پیستی ده له کیک به نزیکه ی چواره ده روپیه ده کردرا له نیسانی ۱۹۲۰، وه ک چون برینکی زوریش له که ولی ریوی ده فروشرا. نرخه که وله ریویه ک نزیکه ی (۲،۸) روپیه بوو.

خشوکه کان، له بوق و، گارگره کان (Lizaeds)^(۲۸) به تراز ی به ریلانین له کانیا وه کاندای برینکی که می ماری بچوک ده بینرین، به لام من بو شه وه ده چم به زوری بی زیانن، به لام کورده کان زور لیان ده ترسن به لام من گویم لیته بووه که که سیک به پیوه دانی مار مریدیته. له پیریزنیک بترازی که ته مه نی زور گه وره بوو. شه مش له بارودوخینکی زور گومانای بوو. په نگه له گرده کاندای ماری گه وره هه بن، په نگه شه رزنگه بن، هه سکه ی زور له پزاره کاندای هه بن، شه وانه ماسی باشتن که له زنی. گه وره دا هه بن، به لام به ره می ماسی له زنی بچوک له جورینکی نرمترن شه و ماسیانه ش به توپ پاوده کرین په نگه له لایه ن خه لکه وه به هوی دانه خو ری

ژه هراويه وه پايكړين، ماسي له زئي ي گوره تهنيا به زستان و به هاران پايوده كړين كاتيک كه ئاو شلوئ يو كهش سارده ده توانن بيه نه هه ولير و بيفروشن. بالنده كان به زوري له و بالنده ان كه له بهريتانياشدا هه ن. هه رچي جوړه هينديه پاژاوه كانيشن بونيان نيه، چوله كه و كلاو كوپه ي زوره له گه ل: (فنجي زيرين) (Gold finches) گه ل له بالنده ي بچوك كه ناتوانم ناويان ليبنيم. په په سيلكه به په تو خه بريقه داره كه يوه به زوري له ده شته كان ده بينري و هك په پو سليمانكه و قيرناويلكه كه بالنده يه كي بچوكي په ننگ مسيه، له گرده كانيشدا بالنده ي (جقه) (جقه) جوقه زهرده ده بينري كه بالنده يه كي سپي و په شه و كلكتي دريژي هيه.

قه له په شكش له هه موو شوينيكدا ده بيندري و هك هه مو جوړه بازو كولاړه يه ك،^(۳۲) دال به شك و سهر به رزيه كه وه له نيوجياكاندا ده فري. له سالي (۱۹۲۰) دا هه ندي بيچوه بازم پايوكر له نيوان دوو يان سي سه روكي كورددا دابه شم كرد، نه وان وايان پاگه ياند كه هه لده ستن به راهيتانيان.

له بالنده ي پايو گه ل جوري ديكي هيه، له ده شتي هه ولير چيرگ (چيرگ) ي گوره هه ن، من چرگي بچوكم له و ناوچه يه نه ديوه تهنيا يه ك جار نه بي، سويسكه په شه به دريژايي زئي ي گوره زوره، به لام سويسكه بچوك (سي ي هيندي) تهنيا له گرده نزمه كاندا هيه. پوپ له گرده به رزه كان زوره كه بالنده يه كي گوره يه و پييه كاني سورن و له جوري سويسكه يه. له نيوان نيسان و تشريني يه كه مدا په وه قه تي ي^(۳۴) گوره ده شته كان داده پوشن دواتر به ره و باشورده چن. له بالنده ئاويه كانيش سونه و قازي كيو به شيويه كي زور هه ن، له زستاندا و هكو زور جوري قاز و مراوي، قولنگي گوره هه ن په ننگي شينه و (قولون) ژماره يان زوره و زوريش ئاره زوي گوشته كي ده كري. زيقاوله ش چيروكيكي هيه كه ده ننگي كه و هك برگي: (Oh did you do it) ي ئينگليزي دهرده كات. كوتريش له ده سته كاندا له هه مو شوينيك ده بينري، له هه مو بالنده كاندا جوانترو سهرنج پاكيتشره (په وه له قله قن كه ده يكن به هه را) شايه ني نه وه يه كه برگي كه بؤ ته رخا نكه ين، مانگي شوبات واده ي هاتنيه تي، كه مييه كه شي له گه لدايه، دواتر ده سته كا به دروست كردني هيلانه كي ي له سهر بلندي ماله كان نه و به شيويه كي ئاسايي هيلانه يه كي كوئن هه لده بزيري، كه له به رزيده خوي له پييه ك دده دواتر هه ندي شتي ديكي ده خاته سهر، كاتيک كه

دان و خواردن كودد كاته وه ده بیښی كه له سهر هیلانه كهی وه ستاوه و به دهنوك ته قته ده كا، سهری به خوشیه وه به زده كاته وه ورده ورده ده یسوپړنې تا به سوکی ده یگه یه نیتته ملی، دواپی ده گه ریتته وه دؤخی جارانی و، دوباره كرداره كه دوباره ده كاته وه، له بهر نه و هه راوزه نایه ی دروستی ده كا و، له و بؤ چونه ی كه ده لښن ده چیتته هه ج بؤ مه ككه، كه له نابدا كوچده كا، خه لك ناویانناوه (حاجی له قله ق)، بؤیه ریزی لیده گیرئ و كه س ده ست له كاره كانیه وه و هرنادا و هیلانه كهی تیكناده ن، په نكه (نه پنی دانپیانان) یان به گویدا بچرنې نه گه ر ه سستی پښك، په نكه جوتك یان دوجوت له قله ق، له وهرزی هیلانه دروستكردن دا، له سهر هه موو مالك بیښی.

میروه كان دهر دتکی گه وړه ن له كوردستان دا، یه كه م و گرنگترینیان (نه سپی) یه كه دواتر زؤرتر قسه ی له سهر ده كین. دواپی (میښی ناومال) دی میښیكی ديكه ش هه یه كه له شیوه دا ته واو له میښ ده چئ (مه به سستی نوسهر میښوله یه) به لام لموزیكی تیږی هه یه كه ئازاریكی زؤر ده به خشی. له و میروانه ی كه زؤر بیزاركه رن میروله یه کی بچوكی سوره كه زؤر ئاره زوی له (پسكوت) ه (مه به سستی نه و میروه یه كه له هه ولیر پی ی ده لښن گڼركه) پښكه یان (ته پؤ) ش له هاوین و پایز دین له و شوینانه ی كه ئاودیریان تیدایه. (میښ خورما) ش هه یه كه له زهرده واله یه کی گه وړه ده چئ په نگی په شیکي زهر دباوه و، له هاویندا به روبوم ده خوا به لام وهك دهر ده كه وی مه ترسیه کی نه و توی نیه. گیانله به ریکي ديكه هه یه كه ناوقه دی باریكه و ده نگیكی به رزی هه یه، پیم وابی (میښی وړه یه) ^(۳۵) كه له سهر هه موو دیواری مالدا لانه بؤ نه وه كانی دروستده كا و پریان ده كا له په پوله. دپیشك زؤره به تایبته دپیشكی په ش كه له هی زهر د مه ترسی دار تره و وهك جؤره جالالوكه یه كه له جؤری (Gerry man drum) كه جالالوكه یه کی گه وړه ی زهرده دريږیه كهی خوی له (۶) ئینج دده له نه ژنوه بؤ نه ژنؤ. خه لك زؤر ئاره زویان له پراوكردن دپیشك و جؤره جالالوكه یه كه و ده یان خه نه ناو ده فریکه وه تا شه پی هه ردوولا بیښن جالالوكه كه ش نه گه ر نه ستور نه بی و نه توانئ جول ه بكا هه میښه سهر كه وتوه. به هوئی كاریږه به هیزه كانی كلکی دپیشكه كه له نريك چزوده كه یه وه ده گری و وهك مشار ده پیړئ دواتر ده ست. ده كا به خواردنی نیچیره كه ی. ^(۳۶) جالالوكه ی په نك مسی و سه وری بریقه دار هه ن كه ده بیښن له گولیکه وه بؤ گولیکي دی ده فڼ له وهرزی گه شان هه ی سال. كه

هاوین دى ههواى گوند پرده بى له دهنگى (زهرده زيرپه) واته (زيكزيكه) و كولله و په پوله ي پهنكاو پهنكاو، كه جوړه كانيان خوى له سه د جوړده دا. زورجار كولله به شيوه ي په وه دى و زيانى كى زور به به ره مى كشتوكالى ده گه يه نى. به لام نه و په پولانه ي كه له ناوچه كه دا هن ژماره يان كه مه و زوريش له جوړه ئينگليزيه كان ده چن^(۳۷) له گونده كانى ناوچه گرده كان مېشه نك به خيوده كرى كه هه نگوينى كى ناياب به ره م دى نى.

به قولى باسى سه وزه وات ناكه م، له به رزى (۲۰۰۰) پى له سه ر گرده كان، داربه پو هه رمى و گيژ و دره ختى ديكه گرده كان داده پوژن. ئه مه تا به رزايى (۷۰۰۰) پى به رده وامه و دواتر سه رچياكان پوته نن، له سه ر جوړاوه كاندا دره ختى چنار و په شه دار (دار بناو) گويز و سوره چنار و دار توو دار بى ده بينرئ. دارى (عه رعه ر) (هه فريسك) م له يه ك شويندا بينى.

دره ختى قوچه كى (گومه زى) بونى نيه له ويدا. ژاله (لوپك) له ليوارى ئاوه پويه كان و له بنارى گرده كاندا هه لچوه. به شيوه يه كى جوان له وه رزى گه رمادا گول ده كا. له ده شته كاندا له هه ندى دره ختى كىوى زياتر شتى كى ديكه نيه، له وانه يه ئاوه ئاوه دار تويك بينرئ كه له نزيك ئاودا پواوه. پوه كى تاييه ت به و ناوچه يه برى تى يه له وشترالوك و تو ترك. برى كى زورى (سو تكه) (به له ك) له نزيك ئاو و به تاييه تى هه ردو به رى زى گه ورده دا هه يه. گه لى جوړ دره ختى ميوه و ته خته ده پوين كه دواتر باسيان ده كه ين.

له به هاردا زهوى په نكين ده بى و به گول ده پازيته وه، پوژيك سى جوړى جياوازم ژمارد له سى يارده ي گوړه پانى ماله كه مدا. زورترينى نه و گولانه ي ده بينرئ و ده توانم ناويان بينم. گولاله سوره (چاران چه قيله) به په نكى مؤف (Mouve) و سپى و سورى تير. پى پشيله ي زه رد و چه ند جوړى سه وسه ن و توله گه كه دوه نكى هه يه.

به شی سییه م کوردده کان

هه مو دانیشتوانی پارێزگای هه ولێر کوردن ته نیا دانیشتوانی هه ولێر⁽¹⁾ نه بی و له گه ل به شیکی که م له گاورده کانی عه نکاوه و شه قلاوه و کویه و هه ندی گوندی په رش و بلاوی ناوچه ی شه مامک و قهره چوغ (قهراج).

له گه ل نه وه شدا که کوردده کان میله تیکی پیاوانه و ئازان⁽²⁾ و له به شیکی گه وده ی پۆژه لاتی ناوه راستدا نیشته جینو له په گه زی ئارین، واته په گه زی ئیمه، که چی خه لک له ولاتی ئیمه دا هیچ شتیکیان ده رباره ی نازان، ته نانه ت زۆرمان بهر له شه پ هه رناویشیان نه بیستون.

په نگه یه کێک بپرسی (باشه، نه ونه ته وه مه زنه له کوێ نیشته جین؟)⁽³⁾ ئه ی بۆچی وای نه کردوه ده سه لاتی له سیاسه تی پۆژه لاتدا هه ست پی بکری؟ ناوی (کوردستان) واته ولاتی کوردان، که ده بیینی به پیتی گه وده له سه ر نه خشه کانی پۆژه لاتی ناوه رلستدا نوسراوه، به لام نه گه ر مۆف هه ولدا به دوا ی سنوره که ی دا بگه زی، نه وا هه رگیز نای دۆزیته وه.

چونکه ئه م ده سه تهازه یه به شیکی گه وده ی به شی سه ره وه ی (میزۆپۆتامیا) ده گریته وه که ئیستا له ژێردا گیرکاری به ریتانیا دایه⁽⁴⁾ به شیکی گه وده شی ده که ویته سنوری پۆژئاوای فارس و، به شیکیشی ده که ویته ژێر ده سه لاتی تورکی، وه که شاره کانی وان، نه رزپۆم و به دلیس و خه رپوت و دیاربه کر، ته نانه ت به شیکی ده که ویته ژێر ده سه لاتی فه ره نسا له باکوری حه له ب⁽⁵⁾، نه مه ش نه و په رسیاره پونده کاته وه (بۆ شتیکی نه وتۆمان ده رباره ی کوردده کان نه بیستوه؟) نه وان وه که میله تیک قه واره یه کی سیاسیان. نه، نه وان کۆمه له هۆزی په رشو بالون، زۆر ئاره زویان له یه که گرتن نه. نه وان زیاتر حه زده که ن له قه لا به هیزه کانیان بژین،

نه وان گوی پابه لای هه رجو کومه تیک ده بن که له ناوچه که دابی، که ته نیا له حوکومیکي په مزی زیاتریان به سردا نه سه پیښی.

کورد هکان نارین، بۆچونی نه وهش هه یه که له گه ل ماده کان یه کبن، زینون به کودجی^(۶) ناماژه یان بۆ ده کا. به ناویانگترین کوردیش له میژودا (سه لاهه دین) ه، نه و پۆژیک له پۆژان هه ولیری کرده پایته ختی خوی^(۷)، سه رکرده کانیا ن به زوری ولاتی سه ربه خویان دامه زانوده به ناویانگترینیان (باهه زید) له سه ده ی شازده و له م سه رده مه ی دوايشدا له په واندوز و سلیمانی و، به لام ئه م ولاتانه به شیوه یه کی ناسایی چه ند سالتیک دوی مردنی دامه زینه ره که ی ده پوخان.

زمانی کوردی زمانیکي شیرینه، بۆ نه وانه ی فارسی ده زاننو نه وانه شی که هه لی باشیان هه یه بۆ قسه کردن له گه لیاندا فیربونی ناسانه. له گه ل نه و بۆچونه ی که ده لای زمانی کوردی زمانیکي سه ربه خویه که چی به دیالیکتیکي فارسی ده چی، نه وه که تایبه تمه ند نه بی له پتوشوینی زمانان واده زانی که په یوه نديه کی به و زمانه وه هه یه وه ک په یوه ندي دیالیکتیکي یورکشیر (Yourk shire) ی به رفراوان و زمانی ئینگلیزی، کوردی ئه لف و بی یه کی تایبه ت به خوی نیه، پیته عه ره به کان بۆ نوسین ده گۆردرین. له بهر نه وه ی که زۆرده نگ و پیتی بزوین به تایبه تی له و زمانه دا هه ن و له عه ره بی داین بۆیه نوسینی به پیته عه ره به کان شیوازیکی دروستنیه. ئه مه ش پاساوه بۆ نه وه ی که زۆرکه م به م زمانه ده نوسری، له پاریزگای هه ولیر له نامه گۆرینه وه ی سه رۆکه کاندا فارسی به کاردی و له موسل عه ره به ی. له سلیمانی له نامه گۆرینه وه ی فه رمیدا کوردی به کاردی، دوی نه وه ی که (موقه ده م نه ی. بی. سۆن) هه ولای دا خه لکه که ی والیبکا زمانیکي تایبه تی خویان دروستکه ن. پۆژنامه یه ک به و زمانه ده رچو. پیتشنیاریکیشی پیتشکه ش کرد که پیته لاتینیه کان به کاربه یترین چونکه زیاتر له گه ل نه و زمانه دا ده گونجین نه ک پیته عه ره به به کان. چونکه تورکه کان هه ستي (یه کیتی تورانیه کان) به سه ریاندا زالبو بۆیه تاله توانایاندا بوو هه ولیاندا نه و زمانه له ناوبه ن، بۆیه زۆرکه م کتیبی قوتا بخانه و ریزمان به و زمانه نوسراون، نه گه ر نه لاین هه رنیه. موقه ده م (سۆن) دوکتیبی له ریزمانی کوردی _ ئینگلیزی داناه.

|| دوو سال له کوردستان

زمانی کوردی گه لږ دیالیکتی هیه، نه مهش کاریکه حتمیه بۆ میلله تیک که به فراوانی بلاو بوبیته وه و زمانیکي نوسراوی نه بیټ. نه و دیالیکتانهش به سهر دوو کومه له دابهش ده بن: باکورو باشور، پارێزگای ههولێر ده که ویتته ناوه پاستیان، دیالیکتی ههولێر و کویه باشوریه کی جیاوازه. له کاتیکدا نه و ههزانیه له سه ره وه ی په واندوز نیشته جین و، به تایبته خیله په وهنده کانی که زستانان دینه خوار بۆ دهشتی ههولێر، دیالیکتیکی باکور به کاردینن. هه ر خیل یکیش تایبته مه لدی خوی هیه. تایه فیه ک هه ن پیا نده لێن (ده ره ندلس) و له چه ند گون دیکي نزیک ته ق ته ق له سه ر زئی بچوک نیشته جین. زمانیکیان هیه که دراوستیکانی شیان تینا گه ن، له کویهش چیرۆکی نه و ئینگلیزه گه مژه یه ده گێر نه وه که هاتبوه نه و ی و پرسیبوی نه و وشه یه چیه که بۆ (کچ) به کاری دینن؟! هه ر نه وهنده زانیبوی که (ده ره ندلس) ه کان وشه ی (دوت: Daut) به کاردینن و به راوردی کردبو له گه ل وشه ی (Daughter) ی ئینگلیزی، خیرا خوی گه یان دبو ه یه کیک له گونده کانو چه ند رۆژیک خه ریکی لیکۆلینه وه ی زمانه سه یره که یان ده بیټ. عه بدوالله پاشا، که کوردیکي په واندوزه کاتی خوی حوکومه تی عوسمانی کردبوی به قایمه قامی نامیدی، بینی که ده بی له گه ل دانیشتوانه کورده کان به زمانی کوردی گفتوگو بکا، چونکه نه مه به زمانه تایبه تیه که ی نه وان نه ستم بوو.

نه ده بیکی کوردی هیه و باشترین دانهریش تیایدا (شیخ په زایه) ¹ که به چوار زمان شیعر ی نوسیوه، نه و خه لکی که رکوکه و له بنه ماله ی تاله بانیه کانه، که شکویه کی باشیان هیه. کورپه که ی له کاتی که ئیمه نه و ولاته مان داگیر کرد قایمقامی تورک بوو له پانه.

له پارێزگای ههولێر گۆرانی میلی زۆر بلاوه و به زۆریش به دیالیکتی باکوره و بابه ته کانیشی داشۆرین و دلداریه.

زۆربه ی کورده کان ئیستا له سه ر مه زه بی سوننه ن، کورده کان ئایینی موحه مه دیان له وهختیکي زه وه وه رگرت، ته نیا به شیکي که می هه زه کان نه بی. تا هاتنی تورکه کان وه ک نه وه وابون که هیچ ئاینیکیان نه بیټ. چونکه تورکه کان به زیره که کی سیاسی بی وینه نه وه یان بۆبون بۆوه که تاکه هۆکاریکی بتوانن نه م

گله به گله كه ی خویانه وه بیهستنه وه نه وه یه كه بیاننینه سر ئاینی خویان. (ئاوا! : و. ع) باشتړین هه ولئاندا تا ئیسلام بلاو بکه نه وه و له ناو کورده کانددا گه شه ی پتیده ن. نه نجامه که شی - له گه ل نه وه ی که شوینه واری (بی ئاینی) له چیا به رزه کان هه ر ماوه و له گه ل نه وه شدا که جوتیاری لادی پهنه (په مه زان) پشتگو ی بخاو گوشتی به راز بخوا - به لام چینی سه ره وه ی کورده کان زوړپشتن له سه ر باوه رپان و نو یژه کان له کاتی خویدا ده که ن. به لام نه مه شیان وهك نه و مندا له یه که فه رمانی کی له وانه وه بو ده رچوبی که له خوی گه وړه ترن (ئاوا! : و. ع) نهك له باوه په وه به پتویستی نو یژکردن. زوړ که سم له کورده کان دیوه که نو یژه که یان ده برن، بی نه وه ی جیگای خویان بگو پن، تا تیبینیهك بو نه و قسانه زیاد که ن که ده ریاره ی بابیه تیك ده کرین. له گه ل نه و ده سه لاته گه وړه یه ی که شیخ و مه لاکان له ناو کورده کانددا هه یانه، که چی کورده کان هیچ کات ده مار گیر نین زوړیشیان باوه ر به شیخ و مه لاکان هه یه. وشه ی (شیخ) له کوردستان مانای (سه رکرده ی هو ن) ناگه یه نی وهك چون له ناوعه ره به کانددا هه یه.

نه م ناوه هه میسه بو کابرایهك رو حانی به ریز داده نری، یان به هو ی بنچه یه کی پیرو زه وه (نه وه ی پیغه مبه ری پاک : و. ع) یان به هو ی نه و ژیا نه خوا په رسته ی که له سه ری ده پوا، نه و ناوه له و (سه ید) انه ده نری که له پشتی پیغه مبه ر (د.خ) هاتوه خوار. هه ندی له شیخه کان به راستی پیایو باشن و هه ندی کی شیان خونخوار و فیلبازن. له م کتیه دا ده سه لاتی نه و پیایوه رو حانیانه به شیوه یه کی پون وینه ده که ین. هه رکه سیکی سه فه ر بو کوردستان ده کا ئاموژگاری ده که ین که زوړ ریز له و شیخانه بگری کاتیك ده یانینی و پتویسته نه وازشیان بکا.

هه مو گونديك مه لایه کی لیته و هه ر میوانی کی بچته نه و گونده فه رموی ده کا و دبته خانه خو ی ی. بی گومان سودی زوړیشیان هه یه کاتیك که پتویستت به وه رگیتړك ده بی، نه و مه لایانه هه میسه ئاموژگاری سه روک هو زه کان ده که ن له هه مو کاریکدا و هه موسه رکرده یه کی باشی کورده کان مه لایه کی هه یه، له ته مه ندا پیره و له پشته وه ده وه ستی به تاییه ت (بابه کراغا) ی پشده ر، بابه کراغا گه وړه ترین سه رکرده ی کورده و هه میسه ش له هه مو ان گو یزایه لته ر، به ته و اویش گو یزایه لی

شيخيكي ناوچه كچه. نه مه ولاكان سرچاوهي خويندښ له گونده كاني كوردستان، په ننگه هندی له هوزه كورده كاني پاكور پوژيك له پوژان له سره نايي گاوان بوبن، نيساستاش به شيكي كه ميان له ژير بالي (نه ستوريه كاندان) وهك چوڼ هندیك هوزي ديكه هه له ژير پيزليني ديني موحه ممدی پيو په سمه كاني خويان ده شارنه وه، وهك (قزلباشه كان) ^(۱۳) و (كاكه ييه كان) ^(۱۴) له لای خواره وهي باشوريشدا هوزي زور هه كه كه وتونه ژير ده سلائي فارسي و بون به شيغه، به لام كورده كان له پاريزگاي هه ولير به گشتي له سره مزره بي سوننه تهنيا دوو گوند نه بي له گونده كاني (ساره لو). ^(۱۵)

به شيوه يكي گشتي ولاتي كوردان نه و زه ويانه كه ده كه ونه پوژه لاتي ديچلو سهری نه و هيله ي كه له مهنده ليه وه دريژده بيته وه تا ده گاته پيزگي زتي گه وړه، گرنگ ترين بنكه ش له باشوري زتي بچوك، كه ركوك و سلیمانیه. يه كه ميان وهك هه ولير دانيشتوي توركي تيدايه، به لام نه ويديان گشتي كوردن و هره كه شيان سه نته ري يه كه يه كي سياسي.

كورده كاني له ناوچه كه دا نيشته جين له (جاف) و (هه مه وهنده كان) بترازي به شيوه يكي كه م نه بي هه ستيكي عه شيره تگه ريان نه. سيسته ميكي عه شايه ري مه زن له باكوري زتي بچوك دا هه يه وهك: دزه بي، پشتدر. هوزه كوچه ري كاني كه له چياكاني په واندوزدا نيشته جين هه ستيكي قولی عه شيره تگه ريان هه يه.

بنكه سهره كيه كاني كه ده كه ونه پشت زتي گه وړه بریتين له (ناكري) ^(۱۶) و (ناميدي) ^(۱۷) و (زاخو) ^(۱۸)، له ده وروبه رياندا هندی هوزي كوردی نيشته جين كه دواكه وتوترين و په وندترين هوزن. له م به شه شدا ده مه وي به كورتي باس له شتوازي ژياني نه و كوردانه بكم كه له نيوان هه ردو زيدا نيشته جين.

كورده كان له پاريزگاي هه ولير سهره به دوو جوړي سهره كين: (دانډوك خوره كان) (ده شته كي) كه له ده شته كاندا نيشته جين و (دوشاو خوره كان) كه له چياوگرده كاندا نيشته جين، نه مه ش له گه ل وه بيرهي ناوه كه له بنه چه دا هه مو كورده كان خه لكي چياكانن، دانيشتواني ده شته كان بهر له دوسي سده چياكانيان جيهي شتوه، تا نيساستاش تايه ته نديه كاني نه وييان پاراستوه.

هميشه ش جياوازيه كي گوره له نيوان نه و دوجوره هه به له پوي شيوازي ژيان و
 ناكاره كاني و له نيوان (ناغا) و كرمانجه كان (جوتياره كان) ۷
 جوتيارى كوردى به شيويه كي گشتى، بالايان كورته، ناوشان پان، جهسته يان
 لاوا، به ده گمهن نه بى بالايان له (۵) پى و (۶) ئينج تيناپه پى، ته نيا دهشت له مه دا
 هاويز ده كرى چونكه پياوي وايان تيدايه كه له وه گه وره ترن (قه به ترن). ريشيان
 به رده دهنه وه و سريان ده تاشن، ته نيا به شيكي بچوك نه بى له پيشه وه (كاكول)،
 دم وچاويكي ناريان هه به، ته نيا نه وانه نه بن كه چاوه كانيا بچوك و مه غوليانه ن.
 مويان به زوري ره شه، يان قاوه بيه كي توخه، چاوه كانيشيان ره شن و پهنگي
 پيست زه يتونيه كي كراوه به، وهك پيستي ئيتاليه كان يان ئيسپانيه كان يان
 له وانه يش ناچوځ ترن. ده گمهنش نيه كه كه سانك ببينى قزكي سور و دواوي
 شين و پيستيكي خالدارى هه بى.

جلوبه رگ به شيويه كي ناسايى برتبه له كراسيكي په مويى سپى قول دريژ و
 شه روايكي به رينى په م و چاكه تيكي رهش كه له سر گه ده دا ده گاته وه يه ك و
 ده خريته ناو شه روا له كه وه. له ناو قه ديشى پارچه قوماشيكي دريژ و لولدر او
 به نه خش له پيش و پشت وه ده به ستى، كه به زوري رهش يان شينه. دريژه كه شى
 له نيوان ۳ - ۱۵ يارده به. كه له پشت ده كرى مه وداي نيوان ناو قه د و بن هه نكل
 ده گرى. له زستاندا جگه له شه روا له كه له چنينى ماله كان دروست ده كرى.
 ده رپييه كي ديكه له بن شه روا له پى ده كرى كه به زوري سپى خه تشينه و ده گاته
 سر پييه كان. له كاتى سه ماشدا قاپوتيكي له لباد دروست كراو له به رده كن، كه
 قولى كورته، له به رنه وهى زور كه م قولى تبه له ده كيشن بويه له سر شاننه كانه وه
 به رزه بنه وه و نه و كه سهى له به رى ده كا له داهول ده كا. سه پوشي سه ريش
 برتبه له كلاويك كه كففيه ك يان دوان و سيان له ده وره ده ناليني كه له هه ريريان
 لوكه دروست كراون. له ناوچه ي گرده كاندا (چيا) خه لك كلاويكي له لباد دروست كراو
 له سه رده كن كه شيويه كهى قوچه كيه. له وه رزي دروينده خه لكى ده شتى هه وليتر
 كلاويكي فراوانى له لباد دروست كراو له سر ده كن كه ليواى هه به. ده سه مويكي
 بزن كه له سه رى سه ره وهى كلاوه كه وه دياره كه سه كه وهك پيگريك ده رده خا.
 به شيويه كي گشتى هه ميشه ده تواني كه سه كه جيا بكه يته وه كه موحه ممه ديه يان

|| دوو سال له کوردستان

گاږه یان جوله که، نه گهر موخه ممه دی بئ له کام هۆزه و ئی چ جییه که، نه مهش هه موی له جوړی به ستانی جه مه دانیه که ی. له به شی په واندوز خه لکه که که میټک جیاوازیان هه یه.

نه و شه روا لانه ی که دهره لینگه که یان فراوانه و له زهنگ ده چپو وه ک هی دهریاوانه کانه و له چنراوی خو مائی دروست ده کریت و شالټیکی له هه مان قوماشی له گه لدا له بهر ده کرئ له گه ل کورته کیکی نه ستور له ژیریه وه. نه م شه روا له تاییه ت به کورده کانی باکوره (شال و شه پک) هه رچی شه روا لی باشوریه کانیشه له سه ره وه فراوانه و له خواره وه هه میشه ته سکه. پیلایوی کورده کان زور جوړی چه کمه ی هه یه، دیارترینیان نه و پیلایویه که پئی ده لټن (کاله ک)، له یه ک پارچه له پیستی گامیش دروست دکرئ بئ نه وه ی دورمانی تیدابی، به شیویه ک که له گه ل پيدا بگونجی و له سه ره وه به خوری یان به ئاوریشم ده پازینریتته وه. له هه ردولایدا کونی تیدابه که به هویه وه ده توانرئ به په تیکی خوری پیلایوه که توند بکرئ له پيدا.

نه و جوړه کاله که زور له ناوچه به رزه کان به کار دیت، خه لکی پانیه جوړه گوره ویه ک له پئ ده که ن که له خوریه کی سپی ده چنرئو ده گاته نه ژئو (به له ک پیچ) (و. ک) ئاغا کان له هۆزه گوره کاند، که هه میشه خانه واده کانیا ن به دریزئی چه ند سه ده یه ک و اړاهاتون له کاری دهستی دورکه ونه وه، نه وان شیویه کی تاییه تن، زور جار دریزئی که سیکیان ده گاته (٦) پئ، به شیویه کی گشتیش شیویه ی یادگاری بازئیکی جوانیان هه یه. من یه ک دوانیکیان ده ناسم که هیزئیکی زوری گه نجیان هه یه، نه مهش له کوردستاندا ده گمه ن نه بی پونادا. جلوبه رگیان وه ک جلوبه رگی جوتیاره کانه، ته نیا نه و مادده یه نه بی که لئی دروستکراوه، گرانترو په رنه گه کانی به په ونه قتره. له ده شته کاند خه لکه که له جیاتی کورته ک به رگیکی ئاودامانی دریز له به رده که ن که له ئاوریشم دروست کراوه (که و او سه لته) که نه مهش له عه ره به کانه وه هاتوه. چا که تیکی له سه ره به رده کرئ که کورته و له قوماشیکی: که په نگی شین یان قاوه یی یان شیر ی هه یه. شیوه که زور جیاوازی نه له (چا که تی نین ETON) و زور کات زړچن ده کرئ.

له بونه فهرمیه کانیش عه بای عه ره بی له به رده کرئ. هه ندی جار پیاوئیکی پیر ده بیینی که بالتویه کی نه ستوری له ئاوریشم دروستکراوی له به ردایه که په نگی

زهرديکي کاله يان په ميه و ده گاته خوار نه ژنکان. له ناوچه شاخاويه کاند
جلوبه رگي ناغا زور له جلوبه رگي تاکه کاني خيله کي جياوازيه. پيوسته باسي
نه و قوله دريژو سپيانه بکين که کورد بؤ جلو به رگي دروسته ده کن (مه به ستي
فه قيانه يه: و. ک.) زور کات عه ره بيش دروستي ده کن به لام بي زياده پويي
له نه خشکردني. زور جاريش بؤ دريژه کي پرسيارم کرده، ئاوا وه لاميان دامه وه
که: بويه وادريژه تاکه سه که بتواني له پشت مليدا گريبيدا، به مهش ده تواني که
قولي تا ثانيشکي هه لمالي، به مهش ده سته کاني ئازاد ده بن بؤ کارکردنو خواردن و
شوشتن و شه پ، به پي ي پيوست، نه گهر له پشت ملدا گري نه دريت نه وه قوله وه
ده پيچريت، له سه ره وه ي مه چه کو هه ميشه له کاتي نويزکردندا ده کريته وه.

ژنان که دینه ناوخته هه ميشه جليکي شيني توخيان له به ردايه، فراوانه و
له ناوچه ددا به ستراره، (هيزاريک) له هه مان په رنگ له سه ر ده کن، ته نيا نه وانن که له
ناو ژناني پورته لاتدا نه و هيزاره له سه ر ده کن. جگه له ژني سه روکه کان که
هه ميشه سفورن، مندالان به خشل باريان گران کراوه، جلوبه رگيان په ننگيکي
کراوه ي هه يه تاده گه نه ته مه ني حوت وه شت سال ئيدي جل وه ک گه وران
له به رده کن.

کورده کان نه وه نده به پريزه وه هه لسوکه وت له گه ل ژنه کانياندا ده کن که
له هه موو ميله ته موحه مديه کان تيده په پي. که س هه ولي جياکردنه وه ي
ژنه کانيان نادا جگه له شيخه کانيان، نه ونه ريتش له کاتيکي دره نگر سه ري گرت
نه ويش به هو ي کاريگه ري تورکه کان^(۱۹) ژنان له هه موو شوينيک دا وه ک پياوان
به ئازادي ده سوپينه وه. زانيم که ژني موختاري گونديک ده چي ته ديوه خانيش. وا
باوه که قسه کردني ژنان له گه ل نه وروپيه کان به کاريکي نه نگ داده نري، به لام نه وان
ئازادن له گه ل غه ريواني ميله ته که ي خوياندا قسه بکن. زوربه ي سه روکه کان له ژير
کاريگه ري ژنه کانيان دان، من پيموايه که نه و ژنانه کاريگه ري که ي پوزه تيقيان
هه يه، پيگرن له به رده م نه و پايه خراپانه ي که په ننگه پياوه کانيان هه يان بي و بينه
گالته جاري نه و شته. هه ر سه روکيک به (دايکي فلان) بانگي ده کا يان باسي ده کا:
(هه رناويک ئيبيومه که ي فلانه) که ناوي کوپه گه وره ي ديتي، ژنان هه ميشه

خواردن ناماده دهكهن و جل دهشون. نهوان بهكاري گرانى نومال هلدست، لهكاتيكا پياوهكانيان لهكيښگه دان.

هنديجار پوده دا كه ژنيك ببيت پيشرو لهديدا و پهنهگه ببيت سهروك هوزيش، نه موش بهتاييهت كه منداليكي شيرهخوري ههبيو سهرپرشتياري نهو مولك و مالهى بى كه لهميردهكهيهوه بوى بهجيماوه، ههرچونيك بى، دهگمهنه ژنيك نهوپايه وهرگرى چونكه دهبيت هوى دروست بوني كيته.

مندالهكان تا حوت سالى لهگهل ژناندا دهميننهوه دواتر پهگهل باوكيان دهكهون، پياوونيش كه ميوانيكى بيگانه بيت نهوا دهچنه ديوهخان و دهستى نهوانه ماچ دهكهن كهپايهيان لهوان بهرزتره، نهوان قاوه پيشكش دهكهن و زوركاري بهسودى ديكش دهكهن.

پيژدهى مردنى مندالان بهرزه. ئيبراهيم نهو پياوهى كه بهتونه، باوكى حهفده مندال بوه، چواردهيان مردون لهو حهفتا سالي ته مهنيشى (۱۹) ژنى هيتاوه.

نهو ياساينهى كه ژن هيتان و تهلوق پيك دهخن هه مان نهوانه كه لهناو هه موو موحه ممديهكان باون. لهگهل نهوهى كه ههندي نهريتى سهرهه پيهونديان به عورفى عهشايهريهوه ههيه. لهوانهش كه دواتر ديينه سريان. پياو بوى ههيه چوار ژن بيتى، سهروك هوزگر بتوانى نهوا چوار ژن دينى. تهلوق دان كاريكى سانايه^(۲۰) بهپي ليكدانهوهى نهوى، پياو هيندهى لهسهره كه سيجار به ژنهكهى بلت(تو تهلوق دراوى) بهو شيويه هاوسهريتى هلدوهشيتهوه. پياو لهپوژى تهلقدانهوه تا سى مانگ بارى ژنهكهى پيشترى لهسهر شانه، وهبو ماويهكى دريژتر نهگر ژنهكه دوگان بى^(۲۱). ژنان دلنياييهكى باشيان ههيه بو تهلوق لهپيى مارهيى دواخوا كه لهكاتى ژن هيتان بريارى لهسهر دهري. مبهستيش لهوه دياريكردنى بره پارهيهكه: بابليين(۱۰۰) دينار بو نمونه. دهديته ژنهكه لهكاتى تهلقدان. يان نهگر پيش ژنهكهى بمرى.

پياو بهپيى شهرى يسلام ناتوانى وهسيهت لهسهر هه موو مالهكهى خوى بكات، بهشيكي كه م نهبي، بهلام نهوى ديكه بهسهر ميراتگرهكانيدا دابهش دهكرى لهگهل خرمى نزيك و لهوانهش ژنهكانى بهپيژدهى ديارى كراو. لهكوردستان كه پياو

دهمري برايه كانى، نه گهر براى هې، ژنه كانى ماره ده كه نه وه. نه مهش بۇ پښتښ له وهى به شيك له مولكو مال له كهى بچته دهره وهى خانه واده. له كوردستاندا ماره يى دهره ښه ژن، سهرۆك هوز پهنه گه بره پاره يه ك بدا كه خوى له (۵۰۰) دينار ددها بونه وهى ژنيكي خانه دان و نه سلزاده بښي. جگه له وهى ماره يه كي پيشينه ددهاته باوكى ژنه كهو، جلو بهرگيكي به نرخيشى بۇ دهكا.

بى گومان نه مهش به پي پله و پايه ي ژنه كهو زاواكه ده گويي. پياوه كه يه كجار بوى هيه كه ژنه كه ببيني پيش نه وهى زه ماوه ند بكرى. پاره كه ش نزيكترين كه سى عه شيره تى ژنه كه وهریده گري، باوك، برا، مام.

بۇ ژن هينان شاههنگ پښكه دهرى و ده بښته خوښى و پازانه وهو ماوه كه شى دورودريژه، ژان و پياوان به شدارى له شايى ده كه ن له سهر ټاوانى ده هول و زوپنا، زوپناش ټاميږكه كه دهنگى له دهنگى ټاميږى موسيقاي هه مبانه ده چي (ټاميږيكي فودارى پوژټاوايه)

نه گهر كچ خزميكي نزيكي نږينه ي نه بى، نه وا ده تواني شوو به هر كه سيك بكا. كچيكي ټاواش خوى ده خاته بهر په حمه تى نزيكترين سهرۆك خيزان، نه وېش يان وهك يارمه تيدهرىك له مال كارى پيدكه يان له يه كي له پياوانى ده سته و دايه ره كهى خوى ماره دهكا. به پي ي نه ريتى عه شايه رى كوپه مام له پيشتره بۇ هينانى كچه مام، له كاتيكي كه له هه وليږ بوم كاره ساتيكي كوشتنى زور ناخوش پويدا، هوكاره كه ش په تكدنه وهى نه و مافه بوو، له به شى داهاتوو به فراوانى قسه ي له سهر ده كه م.

كورد هكان له پاريزگاي هه وليږ، هه موويان نيشته جين، يان نيمچه په وه ندن، به شى هره زورى سال له گوندى جينگيردا ده ژين. ته نيا دوسى هوز نه بى كه هاوين له چياكانى فارسى و زستانان له ده شتى هه وليږ به سهر ده بن، نه و گوندانه ي كه باسيشمان كرد مال له كانى هه مووى له قوپ دروستكراون و، به شى هره به نرخى نه وكاريتانه ن كه سهر بانه كه ي پاده گرن.

|| دوو سال له کوردستان

ئەگەر کوردیک گونده که ی به دل نه بی، ته نیا هینده ی به سه که سهریانی خانوه که ی تیکداو کاریته و شه قله کانی له پشتی که ریک بار بکاو بجپته شوینیکی دی، گونده چۆله کان له و لاو له م لای رینگاکاندا ده بینرین ئەگەر گهشتیار سهرهنج بدا ئەوا نیشته جییه کی دیکه له دوری میلیک ده بینن. گونده که ی پیشتر له سهر پیره وی سهر بازانی تورک بوه بۆیه ئیستا به ردلی ئەو نیه، خه لکه که ی گواستویانه ته وه شوینیکی دیکه.

ئەگەر سهریری شیوازه کانیاں بکهین ئەوا ئەو خانوه قورانه زۆر سادەن، لای چینه هه ژاره که له یه ک ژوور پیک هاتوه و خوی و ژن و منداله کانی گامیش و مریشکه کانیش تیدا ده خه ون و داری سوتانیشی تیدا هه مبار ده کا که ره و په نیری تیدا هه لده گری و چیشیشی تیدا لیده نین.

له گه ل ئەو هه موو شتانه شدا، ته نیا دیواره کانی نه بی که به دوکه ل ره شدا که پاون، ئیدی هه موو شتیک پاک و خاوینه، په نگه جوتیار که له چینیکی به تواناتره له دوو ژوور یان سیتی هه بی، که یه کیکیان ته ویله ی ئازده له کانیه تی. له کاتی که ده سهر رۆک یان موختاری گوند زیاد له وه مالتیکی پیکی هیه بۆ ژنه کانی، دیوه خانیک که سهر به خویو میوانداری براده ره کانی و پیبوارانی تیدا ده کا. ئەوی ئەو بنکه یه یه که له کوردستاندا ژیا نی تیدا ده گه ری.

به ره له وه ی باسی ئەو دامه زراوه گرنگه بکه م، به پیویستی ده زانم که ئەوه ی وه بیر بینه وه کورده کان درێژیایی سال له گونده کانیاں به سهر نابهن. هه رهینده ی به هار بی، په شمالي دینیته ده ریو له گه ل خیزان و پانه که ی به ره و نزیکترین له وه پرگا ده چیو دوومانگ له جوانترین مانگه کانی سال به سهر ده با. ئایا ئەوه خوینی که رمه که له ده ماره کانی خوړه ده کا له گه ل هاتنی به هار، یان ههستی جوانیه که بانگی ده کا تا به سهر پازانه وه ی سروشتدا پابگاو پر له چالاکی ده کاو ئاره زوی هه وایه کی پاک و خاوین بکا؟ ئەمهش ناچاری بارکردنی ده کا به لام من وه لامیکم بۆنه وه پینیه. هه موو ئەوه ی که ده زانم.... کاتی که له پیره پیاویکی

کوردم پرسى هۆى ئەمەچىه؟ وه‌هاى وه‌لام دامه‌وه كه يه‌كه‌م له‌به‌ر ئەسپىيه‌و دووه‌ميان له‌به‌ر ئه‌وه‌راوزه‌نايه‌ى كه مانگاكان به‌رپاي ده‌كه‌ن به‌هۆى خواردنى گياى ته‌پ.

كه‌م ديمه‌ن هه‌يه له‌دنيا‌دا هينده‌ى ديمه‌نى په‌شماله‌كاني كوردان جوانبى له‌ناو گياوگۆل و گۆل و گۆلزاردا و ديتنى كۆمه‌لێك له‌ئاگاكانى كوردان، كه له‌سه‌ره‌تاى لاوين و جوانترين جلوه‌رگيان له‌به‌ر كردوه، خوينى گه‌رم له‌ده‌ماره‌كانياندا ده‌گه‌رپۆ هه‌لچونى سۆزێك دروستده‌كا، ئه‌وان يان له‌دوره‌وه وه‌ستاون يان له‌سه‌ر پشتى ئەسپه‌ سه‌ركيشه‌كانيان كه ئاليكى باشيان دراوه به‌هه‌راز و ليزه‌كاندا ريمبازى ده‌كه‌ن.

كورده‌كان له‌ده‌شتى هه‌ولير له‌ ئاياردا ده‌گه‌رپينه‌وه گوند و له‌سه‌ر ماله‌كه‌ى كه‌پرێك له‌ لقوگه‌لاى دار دروستده‌كه‌ن تا ژن و منداله‌كه‌ى تيدا بخه‌ون. له‌ناوچه‌ى كۆيه‌و خواروى په‌واندۆز خه‌لكه‌كه‌ گوندى نوێ دروستده‌كه‌ن تا گه‌رمای هاوين ديت، هه‌وا كه‌ هه‌لده‌كا هه‌رچۆنێبى كه‌به‌ كوڤه‌ قاميشه‌كاندا تيده‌په‌رپى فينك ده‌بيت، ئه‌گه‌ر ديوارى پۆژئاواى ئاو پرشين بگرێ ئه‌وا فينكتریش ده‌بێ. ئەم كه‌پرانەش له‌شه‌قلاوه‌و باخه‌كاني ميوه‌ ده‌بينرێن.

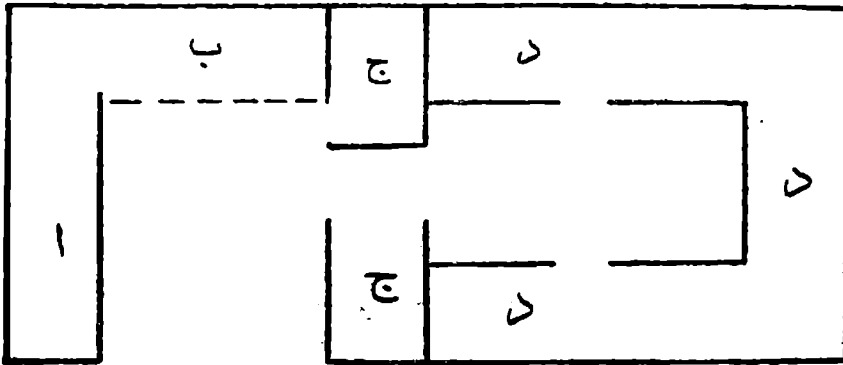
هۆزه‌ گه‌وره‌كاني ناوچه‌ى رانيه‌و هه‌ندى كۆمه‌لى بچوكى ناوچه‌ى په‌واندۆز به‌هاوين كۆچ بۆ ناوچه‌ به‌رزه‌كان ده‌كه‌ن و له‌دواى خويان هه‌ندى له‌پياوان جى‌دیلن تا سه‌ره‌رشتى مال و كشتوكاله‌كانيان بكه‌ن.

ليره‌ جياوازيه‌كى گه‌وره‌ له‌نيوان كورده‌كان و عاره‌به‌كان هه‌يه، عه‌ره‌به‌كان له‌زۆربه‌ى كاتدا به‌خوايشتى خويان به‌په‌وه‌ند داده‌نرێن و ناكړى ناچارى نيشته‌جیبون بگرێن، كه‌چى كورده‌كان گه‌لێكى شوانكاره‌ن و يان ناچارن يان وه‌ك نه‌ريتێك په‌وه‌ندن و ئاماده‌ى نيشته‌جیبونيان تيدا به‌ كاتێك يه‌كێكيان بۆى ده‌ركه‌وى كه نيشته‌جیبون باشت‌ره‌.

■ دوو سال له كوردستان

ئىستا پەنا دەبەمە بەر حوسەلەى خويته ر بۆ وه سفكردى ديوه خان به قولى. سەدان كاتژميرم له ديوه خانى سەرۆكه كان ياموختارى گونده كان به سەر بردوه له و كاتهى له كوردستان بوم، له وى كه م شتېك له بارهى كورده كان و زمانه كه يان فيربوم. هه موو ئهركه مه ترسيداره كانم له وى جيبه جيكردن. هه لسوكه وتى هه ر سەرۆك هۆزىك تا پادهيه كى زۆر به نده به ديوه خانه كه يه وه، هه رچه ند گوندى زۆرترين زياتر مافى نه وهى هه يه كه پيى بلين (پياو). ديوه خان له سەر به رزرترين شويى گوند دروست ده كرى و له ده شتى هه ولير له سەر يه كيك گرده كانى كوڤى ئاشوريه كان دروست ده كرى. له ژورىك تا سى ژور پيىك دى به پيى پايه وه له مەندى سەرۆك، نمونه يه كه ده هينمه وه، ديوه خانى (احمد پاشا) كه هه ره ده وه له مەندى عەشيره تى دزه يى يه و خاوه ن زۆرترين گوند نيه. وا دروستكراوه كه سى لاي چوارگۆشه يه كه دروستكاو، له سەر گردىكى گه وره بنياتنراو. ده رگا كهى روى له باكوره، لاي پۆژه لائى ژورىكى فراوانه كه روبره كهى (٤٥) پيى به (١٥) پيى يه و له زستاندا وه ك مال به كار دى. له هاوينايشدا له به شى سەر ه كيدا پيشواى له ميوانان ده كرىو له سەر شيوهى به ر هه يوانىكه، لاي باشورى كه داخراوه هه ندى په نجه رهى بچوكى تيدا يه كه باى پيدا ديت و ده چى و ده توانى دابخرى ئه گه ر بايه كه تۆز و خۆلى هه بوو. لاي پۆئاواى چه ند ژورىكه كه كه ره ستهى چايه و فهرشى تيدا هه لده گيريت، خزمه تكاره كان له وى داده نيشن و چه قه چه ق ده كن. ده رگا يه كه له ويوه هه يه كه ده گاته دالانى ژنان، كه به دريژكراوهى لاي پۆئاوا داده نرى. ئه م هيلكارىهى دى مه به سته كه م پونده كاته وه.

دیوه خان

به ريلوټرين جوړی دیوه خان نه وه په که له دوژورو بانيژه په ک پيکدي. له هاویندا سه کويه کی بهر ز له دهره وه له قور دروست ده کړی. (واته له قوپو له کای تيکه لکړاو)، نه مه ش سودی ليوه رناگيری ته نيا نه و کاته نه بی که خور به ره و ناواپونه نه گهر دارنه بی بۆ دروست کردنی چارداغیک، چارداغ که پريکه که له لقی داریکی درخت به گه لاگانپوه دروست ده کړیو چوار ستونی هیه به زوړيش له سره حوزی ناو ده بپنری که ناوی دپته ناو. که په ناگه په کی فینکه بۆ گهرمای هاوین.

هه موودیوه خانیک مزگه وتیکی هیه که به شيکه لی ی، له هندی گوند دیوه خان ده بیته مزگه وت وپه ویشه وه ناوده نری. که س ریگری نه وه نیه نه وروپیه که له دیوه خاندا بزی. کاتیکیش که خه لکه که بۆ نویژکردن کۆده بڼه وه پیویست ناکا نه و خوی بشله ژینی به وهی که له ناویاندا په.

له زستاندا ژوره که به شاگردانیکي کراوه گهرم ده کړیته وه که دوکه له که ی له دوکه لکیشی بنمیچه وه ده چپته دهره وه (په ننگه به پی ی بارودوخ کراوه ش نه بی دوکه له نه چپته دهره وه) زورکات به هو ی نه و دوکه له ناوله چاوم دیت. به لام کورده کان وه که دهره که وی زور گوی ی پیناده ن. هه میشه به هو ی نه و دوکه له ی که بنمیچ و دیواره کانی پش کردوه ده توانی ته مه نی بینا که دیاری بکه ی، نه و

سوته مېنېه كې به گشتي به كار ديت (ته پالې) وشكه كه له پاشه پوې مه پوېزن دروسته كړئ و له سرخو د سوتې و زورچار له گليدا په نابو دارو لقه دارده به، نه گېر بېانه وي به په له ژوره كه گېرمكه نه وه نه وا دړك و دال و توتړك به كار ديتن بڼو ټاگر خو شكردن.

د يوه خان بڼو به رامېر دروسته كړئ. نه مه په كيك له نركه كاني سره شاني لاديه كانه به رامېر سه روكيان يان موختاريان. نه گېر سه روك ه ژار يان پايه نزم بيت و ميوانيش هاتېن نه وا كه سيك دهنيرتته لاي (سمائل) يان (حه مد) نه م دوناه و هك ناي (تووم) و (هاري) لاي خومانن - داواي پاهنديك كه ره و دومريشك و دوپاوه ند برنج ده كا.

له پاستيدا د يوه خان له زوركاتدا يانه په كه بڼو گوند زياتر له وهې كه مولكي تاكه كه سي موختاري، تيايدا هه موو ئيواره په ك كورې پيشپه واني گوندو پيره كان ده گيرئ، بوباري كه ش و هه واو به روبوم و دواكيشه كان. لاي سه روكه مه زنه كان له د يوه خان به دريژايي پوژ كورتيك ده به سترئ و هاوپئ و كه سو كاري نه خشه ي كوشتني دوژمنان و خه له تاندني حكومت داده نين.

ميوان دوستي له باشترين ټاكاره كاني سروشتي مروفي كورده. نه م كار ه ش ټاينه كه يان پتي خوشه، نه م نه ريت ه ش له نيوان ميلله ته موحه مه ديه كاني ديكه ش به ربلاوه. به لام كورده كان به ره و پيشيان برده و بوه ته هونه ريكي جوان. سه روك، نه گېر به ماله كهيدا بڼو و نه وه ستي بوخواردنه وه پيالې چايه ك نه وه به نه نكيه كي گوره داده نئ، زوركات به ناچاري وام كړده.

عه ره بيش له وه دا شيلگيرن نه وقسه كه ريكي باشتريشه به لام وهك نه وان ميوانه كه ي به خوشيه وه به پي ناك.

بڼو نه وه نه وبابه ته دريژه باش باس بكه م، ده ستي خوينه ر ده گرم بڼو سه رداني (ئبراهيم ناغا) سه روكي دزه يي به كاني مه خموره. نه وا ناكواو گيشتين. نه وا برايماغاي پيره ديتته دهره وه به ده نكيكي بلند پيشوازيان ليده كاو ده لي (به خير هاتي) وه لامي نيمه ش نه وه يه (سه لامه تي)، دواتر پرسيار دهر باره ي ته ندروستي خو و كه سو كاري ده ست پي ده كا. له هه مانكا تدا فه رمان به خزمه تكاران ده دا رايه خو باليفان بينن (باليف: سه رين) دواتر به ره و ژوري

سهره کی میوانان دهمانبا. ژوره که چۆلو پاکه و په له و خه وشیکی تیانیه. له کاتیځدا که ئیمه له چاوه پوانیداین نه و جگهرمان پیشکهش دهکا.

جگهره ی کورده کان گه په نجه یه ک یان زیاتر له جگهره ی ئیمه دریژتره، دریژیه که شی بریتیه له مودنه و توتنه وشکه که ی نه مهش، باشرین جوری توتنی کوردیه. به دریژیایی پوژ ناوه ناوه جگهرمان پیشکهش دهکری. به دهگمن نه بی کورده کان له جگهره کیشان ناوه ستن له گه له نه وکاته ی که نان دهخون. کیسه توتنیکی به به رده وام پییه و به پشتینی وه کردوه قوتویکی په ره جگهرهش. تا ئیستاش هندی له به ته مه نه کان (نهستی و به رده سستی) به کاردینن بو جگهره داگیرسان، به لام نه وانی دی هه موویان (چه رخ) به کاردینن که پیموایه له یابانه وه هاتوه. زوره ی جوتیاران به (سه بیل) توتن ده کیشن که کورته و له قوپکی سورکراوه دروستکراوه له کاتیځدا که ناغاگان سه بیلکی له دار دروستکراو و ده سکریتز به کاردینن. (حه ماغا) ی کویه که پیره میردکی پیربوو سه بیلکی هه بوو دوی دریژ بوو.

له کوردستاندا (نیرگه له) کیشان نیه چونکه خه لکه که ی به گشتی له بهر هه ر هویه ک بی نیرگه له به شوره یی داده نین. به زوری من (سیکار) م پیشکهش به سه رۆکه کورده کان دهکرد، نه وانیش خوشحالی خویان دهرده بری، به لام تیبینی نه وه م دهکرد که کاتیځ سه ندوقیک (سیکار) م پیشکهش دهکردن نه وان بو میوانه نه وروپیه کانیاں هه لده گرت، نه وان پییانویه توتنی ئیمه نه گهر به سه بیل بکیشری توند نیه.

به خیرایی رایه خ و سه رینیاں هینا له بن دیوار و لای سه ره وه ی ژوره که پاخران. وه ک چۆن له لای سه ره وه مافوری تاییه ت بو ئیمه پاخران. ئیمهش پتلاوه کانمان داگند و به چوارمشقی دانیشتن. له کاتیځدا که سه ردانی سه رۆکیکی کورد ده که کیت سی شتی بنچینه یی هه ن نابی له بیر کریڼ: - په که میان نابی له به رامبه ر که س پیژکه ی، دووه میان به دهستی چه پ نان ناخوی، سییه میان یاری له گه له هیچ سه گیک نه که ی، نه گهر نه و سی رپوشوینه ت به جیگه یاند، نه وه هه لسوکه وتیکی رپکه و ههستی خانه خویکه ت بریندار ناکا. که سه رینه کان داندان

یه کسەر ژوره که ئاو پشین کرا تا به پاکی و فینکی بمینتته وه، نه گهر کهش و ههوا گهرم بوو نهوا پاریزگاری له شی ی ژوره که ده کهن.

ئیتستاش کات به ره و نیوه پۆ ده روا، یه کهم شت که پیویسته بیکهین نه وه یه ده بی و اله خانه خوی بکهین ههستبکا که هه زمان له خواردنیکی زۆریه، نه گهر نا تاسهعات سی ی دوا ی نیوه پۆ خواردن نایی. زۆر جار توشی نه م هه لویتستانه بوم: جاریکیان گه یشتمه گوندیک، بی نه وه ی ئاگام لییی سه روکه که فهرمانی سه ربهرینی کاورپیکی دابوو، دوا ی نیو سهعات پوخسهتم خواست که برپوم، خانه خوییه کهم وه ها وه لامی دامه وه: (نابی برۆی، کاورپیکم سه ربهریوه و مه سره فی زۆرم کردوه، نابیی وابکه ی که نه مه هه موی به فیرو بروت) بویه ناچار بوم دوسی سهعاتی دیکه چاوه پیکه م تا خواردن ناماده ده بی، ئیبراهیم ئاغا زۆر نارازی ده بی گهر برپوین، به لام نه گهر به لینی نه وه بدهین که بو شیوی ئیواری ده مینینه وه، نهوا پازی ده بی خواردنیکی سوکمان بو بیتی.

له و کاته دا، نه گهر لو میوانی سه روکیکی بچوک بین نهوا سه رانی گوند هه موو دین له بن دیواری ژوره وه داده نیشن، گوئی بو نه و قسانه هه لده خه ن که ئیمه ده یانکه یین. نهوان زۆر وشکن و لایه نی بیدهنگی ده گرن، وه که نه وه ی بالنده یه ک له سه ر سه ریان نیشتبیتته وه، هه یج برۆکه یه کیان نیه بو گفتوگو به کیشیان بکا^(٢٤). به شیوه یه کی گشتیش شتیکی وام نه بوو که قسه یان بو بکه م، کاتیکی زۆرم له پرسیارکردن ده رباره ی زمان و نه ریت و میژوی پابردویان به سه ر ده برد، له هه مان کاته دا منداله کان له بهر په نجه ره کۆده بونه وه و سه یری ئیمه یان ده کرد.

هه رچۆنیک بی. لای برایماغا وانه بوو له گه نجیک یان دوگه نجت زیاتر نه ده بیینی، که خزمی خوی بون، له مه ودایه کی دور و به پیزه وه راوه ستابون و چاودیری ئیمه یان ده کرد و جگه ره ی نه رمیان پیشکesh ده کردین دوا ی نه وه ی که له ده می خویاندا دایانده گیرساند، بهر له وه ی که ئیمه له جگه ره کانمان ببینه وه. نه مه جگه له چه ند خزمه تکاریک که خه ریکی ناماده کردنی قاوه بون.

چا له سوچیکی دیکه ی ژوره که بوو. خانه خویکه مان پیاویکی پیری خوینده وه وه و قسه ی پیکداده دا، بو نه وه ی به گفتوگو دلخۆشمان بکا(قسه کردن به شیکه له میوانداری کردن) نهوا ئاوا بهردهوام ده بی تا قاوه دیت، قاوه ی تورکی

شیرینکراو به شه کر له ناو فنجان و فنجانه کانش له سهر سینیه ک. خزمه کانی خانه خوئ له سهر سینیه که هه لیانده گرت که خزمه تکاریک له پشته وان له ده ستیدابوو، یه کیک له وان به دهستی راست قاوه که ی پیشکه شی ئیمه ی ده کرد و له کاتی که دهستی چه پی وه ک پهمزی پزلینان و گه وره یی له سهر دلی داده نا. من بۆ خۆم قاوه ی عاره بی تالم پیخوشتره، به زوړیش لای کورده کان هه یه. توژنکی له بنی فنجانیکې بی قولپ پیشکه ش ده کری، زوړجار به هیل تامی خوښه کری. بۆت هه یه فریک یا دوفر بخوینه وه، نه مجوره قاوه یه زوړ دلکه ره وه یه دوی خواردنه وه ی بریکې زوړی چای شیرین که مړوف ناچار ی خواردنه وه یه تی.

(هر هینده ی له خواردنه وه ی قاوه که ته واو بوین، چای ئاماده بوو، کورد زوړ چا خوړه وه و زیده پوښی تیدا ده که ن، هر که میوانیک دیت (سه ماوه را ده خری) ^(٢٥) له گه ل پیاله کان. نه گه ر بۆ سه فره یکیش بچن و زوړیان پیچی نه وا له گه ل خویندا ده یین، سه ماوه له روسیا یان له فارس دروستده کری، له ناوه وه بۆریه کی لوله یی تیدایه له سه ره وه بۆ خواره وه درژده بیته وه، پارچه پۆلۆ یان خه لوزی تیده کری، له سه ره وه ش دوکه لیکیشی هه یه تا دوکه ل و گه رمیه که بباته ده ره وه چایچی له لای خواره وه پا فوی لیده کا. هر که ئاوه که گه رم بوو قۆریه که (چاپه ست) ده شوا و پیاله کانش ده شوا، هر که ئاوه که ته واو کولا چایه خه سته که له قۆری ده کا و ده یخاته سهر سه ماوه ره که، دوی نه وه ی که سهری دوکه لکیشه که ی لاده دا، پیاله ی چایه کان نزیکه ی سی ئینج درژن و نیو تیره که ی ئینجیک و توژنکه له سه ره وه و له بنه وه پا و له ناوه پاسته وه ته سک ده بیته وه و چای تیدا پیشکه ش ده که ن که ده خرینه سهر سینیه کی بچوک و که وچکی ته نه که ی بچوکی له گه ل دایه، چایچی هینده ی دوکلۆ شه کری تیده کا، دوا یی که میک چای تیده کا و پر له ناوی ده کا. هر گیز شیر له گه ل چادا تیکه ل نا که ن، چاهه میشه له کولاندایه و له سه ر گه ده دا زوړ قورسه، خواردنه وه ی بی شه کر پیی تیناچی. ده بی دوا سی چا بخوینه وه، له هه موو جاریکیش پیاله کان جوان ده شورین پیش نه وه ی جاریکیدی چای تیبرکی.

هر که له چا خواردنه وه بوبنه وه نانی نیوه پو دیت که له نانیکي ته نک(ناني تیری) (ناني ساج) و هندی نانی تر که نه ستورتره و(کهره) نفیشکی پیداکراوه(مه بهستی ناسکه نانه)(و.ک) و له گهل قاپیک گوشتی کاوړی کولای. له گهل قاپیک ماست و میوه ی نه و ورزه و کوتکیک ماستاو چه قو چه تال دانانری به لکو ته نیا که وچک هیه، بو نه وکه سانهش که ناتوان به دهست نان بخون باشرین شیواز بو خواردنی گوشت و ماست نه و هیه که به پارچه نانی بچوک هلی بگری و بیخوی.

نه م قسمیه ده مان باته وه سر ماست: که خواردنیکي خوشی لای دلی کورده کانه، شیري تازه دوشراو چ هی بزنیان مه پان گامیش بی، ده کولیتری تا ده گاته پله یه کی دیاریکراو دواتر تیکهل به ماستیکي ترش ده کری(هوین) نه مەش ماستی لی دروست ده بی، که زور ترشه به لام نه گهر نوی بی چه ورو به تامه، که له گهل ناودا تیکه لی ده کن ماستاوی لی دروسته بی، که خوشترین خواردنه وه یه لای کوردان. هیچ شتیک له وه دهرن فینکتر ناکاته وه هیندی جامه ماستاویک که پارچه به فریکي تیدابی، که میوانیک ده گاته گوند له ورزی گهرمادا نه و به ماستاو پیشوازی لیده کری، کاتی ماندو وتینو ده گاته گوند و به که وچکیکي(نه سکوی) فراوانی له دار دروستکراو ماستاوه که ده خواته وه. نه و ماستی که ده میتته وه و ناخوری ده کرتته مه شکوه و به سیپیکه وه هله دواسری و ده هرتیری تا ده بیتته که ره و دۆ، دۆ خواردنه وه یه کی به تامی نایابه به لام کورده خاوه ن پله و پایه کان پیشکesh نه و میوانانه ی ناکه ن که ریزیان لیده گرن. که رهش به شیوه خاوه که ی نا خوری به لکو زنجیره یه ک کولانی بو ده کن تا ده بیتته پون، که له زمانی هیندی پی ی ده لین (گی: Ghi) له چیشتلینان به کارده هینری.

پیشنه وه ی دهست به خواردن بکه ین یه که له خزمه تکاره کان مه سینو ده ستشوریک دینی له گهل په شته مالیک، دواتر ناو به دهستی راستی هر یه کی کماندا ده کا، دوی نه وه ی نان ده خوری دوباره دیتته وه به لام به سابونیکه وه، هر یه که دهسته کانی به سابون ده شوا، ئیبراهیم ناغا له گهل نیمه دا نان ناخوا، چونکه نه و پیشتر نانی خواردوه. له دوی نیوه پو له دیوه خان داده نیشین و باس له و کاروباران ده که ین په یوه نندی پیمان وه هیه. نه مەش ناچارمان ده کا که

ژماره يه کی زور پيالې چا بخوښه وه و چەند فنجانیک قاوہش، له گەل چەند جگه رە يە ک، يان دهبی سرخه ويک بشکينين، دواتر به ناو گوندا بگه رين، پيش نه وهی خور زهر داکه رپي..... نيمه ري ي گه پانه وه مان گرتوته بهر، هه رکه مه لا بانگيدا ئيبراهيم ناغا دهستنويز ده گري و له نزيك نيمه وه به رمال بو نويز راده خا، هه ر که له نويز کردن بو وه (شيو) ناني ئيواري دي، له سه ر سيني ه کی گه وه دانراوه که تيره که ي (ه) پي دهبی، له سه ر ته ختيکی نه وي داده نري و هه موو له ده وري کوډه بينه وه، ئيبراهيم ناغاش له گه لماندا يان هه رميوانيکی گرنگي ديکه .

ژه می يه که م يان گوشتيکی کوتراوه له ناو قاپيکی گه وه يان نه گه ر وه رزي تايه ت بي، به رخيکی کولاو که پر له برنج و کشميش و به هارات کراوه، دواتر قاپيکی گه وه دي ت که کاکله گويزي تيکه ل به هه نگويني تيډايه، نه و خواردانه ته نيا سه ره تايه له و ژه مه دا، هاوشيوه ي نه وه ش له مالي سه روکيکی پايه نزمتردا پيشکەش ناکري. خواردني ناساي قاپيک يان دوقاپ برنجي به پونه (پالو) که پارچه گوشت و کشميشي له سه ره له گەل هه ندي قاپي بچوکر که گوشت و سه وزه و هيلکه وپوني به ئارد و کيکی شيرين و ماست و ميوه چەنديش هه بي ده خرينه سه ر سيني ه و به يه کجار ده هينرين نيمه ش چيمان پيخوشبوو نه وه ده خوښ. په نگه ئيبراهيم ناغا کام پارچه گوشتي چه وه هه لي گري و له سه ر نه و نانه ي داني که له به رده می نيمه دايه. برنجيش به ده ست ده خوښ، نه مه ش کاريکی ناسانه، پر به ده ست برنج هه لده گري و ده يکوشي تا وه ک توپيکی بچوکی ليډي و دوايي په نجه ي دوشاو مژه ده خه يه پشتي و به سوکی پالپيوه ده ني ي تا بچيته نيو ده مت. نيمه هه موو شتيک به ماستاو (ده شوينه وه) که له ناو کوکتيک له خواره وه ي ميژه که دانراوه چونکه له سه ره وه جي نايته وه.

دواي نان خواردن داده نيشين: جگه ره ده کيشين و چاو قاوه ده خوښه وه، تا خانه خوښ پرسيا ري نه وه مان ليډه کا که هه زمان له خه وتنه؟ نه وسا خو مان بو خه وتن ناماده ده که ين خه لکه که ليفه و نويتي ناياب ده هينن، نه وسا له سه ر مافوره کان راده کشيښ، چونکه نه سپي له مه خمور زور که مه ئيدي به خياري ده چينه ده رياي خه وه وه. ئيبراهيم ناغا پيريکی زي ره ک و دنيا ديده يه. هه ر زو به جيمان دي لي، له هه ندي ديوه خاندا سه روک و پياو ماقولان به ده وري ناگريکی

خوش حاله ده گرن له دوری چند پییه که له نیمه دهریاره ی نیمه قسه ده که ن که میښک به ته وای له قسه کانیا ناکاو نازانی چی ده لئین.

هر که به یانی هات له خه وه لده ستین، که خومان ناماده کرد (فراوین) نانی به یانی دیت که پیکهاتوه له شیري گرم و نان و ماست و په نیر. شیر که له کوپی گه وړه ی نه خشاو به پرسته ی (ناشقم به) (loveme) و وشه ی (یادگاری) (Souvenir) و (له نالمان دروست کراوه) ی له قولایه که ی نوسراوه. په نگه بازاری نه و کوپانه دواي به رپابونی شه پ له ولای میز پوتامیا په یدا بوبی وه کچون له هه موو ناوچه دوره کاند هه بون، هه ندی جار ته پله کی جگه ره م بینوه (Ashtrays) که وینه ی شاو شازنی نیمه ی کاتی تاج له سه رنای له سه ر نه خشاو بو.

دواي ناخواردن دواي مهربه خسمان له خانه خوئ کرد، به لام پازی نابی و ده لئ نانی نیوه پو ناماده ده که ین، دواتر به هه زار حال پازی ده بی. بو دهر پړینی (به خیر هاتی) نه و، نیمه ده لئین (به دوعا) که دوعا کردنی نیمه بو نه و له خو ده گری بو ته ندروستی و به ختی باش.

نه وده ی وتمان نه و شته یه که هه موو جاریک له سه ردانی سه ر وکیکی کوردا روده دا.

له پاستیدا ژه می خواردنی کورده کان دو ژمه مه به ستم نیوه پویه که خه لکه که به رله بانگی نیوه پو ده یخون و (شیو) نانی نیواری که روژ ته واده بی و خور به ره و ناو بون ده چی و ونده بی. جگه له وه کورده کان بو فراوین چی هه بی نه وه ده خون، پیاله چایه ک و نان، خواردنی سه ره کی جوتیاران نانی گه نم و میوژ و. ماست و ساوړه، ساوار گه نمیکي هار پړاوه، ساوار وه ک برنج پیشکه ش ده کری، نه و جیگره وه یه کی نایابی برنجه، له گه ل نه وده ی که بو میوانی خوشه ویست داده نری، به لام زور که م گوشتی له گه ل ده خون. کورده کان له لینانی سه وزه هونه رهنه ن، له ناوچه گرده کاند دوشاو و هه نگوین لای پیاو پایه دار جیگای هه موشتی که ده گریته وه، که چی خواردنی سه ره کی له ناوچه شاخویه دوره کان به پوه، به پوه ده کوتری و ده گریته نارد نانیکي په شی لی دروست ده کری به لام

نایابه. خواردنه وه کهولیه کان بونیان نیه، نه وهی که باوبی ئاو و ماستاوه و قاوه یه. خواردنه وهی خوښی لای دلی کورده کانیش له ئاوی ترې دروست ده کړی. نه سپ به که مین گیانداري مالیه لای کورده کان و له له هه موانیش شکو دارتره. عه شیرته کانی دهشتی هه ولیر هه ندی نه سپی نایایا بیان هه یه که له په سنی عه ره بین. له ناوچه گردوله کان نه سپه کان بچو کتر و توند ترن و باشترن بۆ نه و پڼگه سه ختانه ی که ده بی بیچن له هه و پاژ و لیژه کاند. له وانه یه ناژه لیک، به تاییه تی ماین مولکی چه ند که سیك بی، دوکس تا چوار، له و حالته دا هه ریه که له وانه جوانویکی به رده که وی، یه که له دوا یه که. نه سپه کان به ده گمهن نه بی ناخه سینرین، ناتوانی نه سپیکی په سهن به که متر له (۷۰) جونه یه بکریت، ماینی په سهن (جوانه ماین) ^(۲۶) له دوسه د جونه یه به سه ره وه یه. نه سپی سه روک جوان خزمه تده کړی، ئالیکی کاو جوی دهریتي، له به هاردا به په لاده کړیته ناو گیاو گول. کورد له پاک کورده وهی نه سپدا شتیکی که م ده زانن، له کاتی سواربون هه رگیز غاری پیناده ن، نه و ماوه ی نه سپ ده یچرې ده کړیته پیوانه و به حیسابی کاترمیر داده نری. نه و ئاغایانه ی که له تافی لاویدان زور ئاره زویانه که له سه ر پشتی نه سپه کانیان که شوفش بکه ن و خورانی ن و ئازایه تی و سوار چاکی خویان دهرخن، به لام سوارچاکی باش نین. زینی نه سپیش باش ئاخراوه و له پیښه وه له ساموته که یه وه خوارکراوه ته وه و تیژه، من پیم وایه که مرقف زورماندو ده کا و ناتوانی غاری پیبده ی. پکبیش ته سکه و بنکه یه کی فراوانی گه وره ی هه یه که جی ی پیښه وه ی پی ی تیدا ده بیته وه، لغاو له هه موو ولاتی میزوپوتامیادا باوه. خپله کانی نیشته جی ی به رزایی به تاییه تی په وه نده کان وه که (هه رکی) نه و نه سپانه به خپو ده که ن که بچوک و به هیژن، نه وانه له باره ه لگرتندا به کار دین. نیستریش پایه ی خوی هه یه، ده توانی جوری زور باشی بیینی. له دهشتی هه ولیریشدا، تا که ناژه لیکه که بۆ جوتکردن به کار دیت، بۆ بارلیدانیښ به کار دیت و باشترن جوریښیان بۆ سولاربون به کار دیت. که سانی خاوه ن پایه ی شار و پیره کان نه و ناژه له هیمنه یان له نه سپیکی خورت پیباشتره. له ناوچه گرده کانیشدا زیتر پشت به و ناژه له ده به ستن، هیستریکی باشی جوتکردنیښ نریکه ی ۴۰ جونی ی تیده چی.

|| دوو سال له کوردستان

گویدریژ له هه موشوینیکدا ده بیندری، هه رجوتیاریک، هه رچه ند نه داریشبی، لانیکه م که ریکی هه یه، بۆ بارو بۆمه به ستیدیکه ش به کارده هینری. به زوری شوینی دۆلابی دهستی لای ئیمه ده گریته وه له جه نه پ گپران داو بۆ جوتکردنیش به کاردی. ئه و شکاتکاریانه ی ده رباره ی هه یه له ئه ژمار نایه ن، چونکه من پۆزانه دو یا سی ئه رزو حاله به ده ست ده گه یشت که ئاوا نوسرابوو: (خزمه تکاره گوپراه له که تان عه رزی ئیوه ده کا که گویدریژیکی ره ش، به هاکی ده گاته بیست جونی و نیشانه یه کی ره ش له سه ر پشتی هه یه و گوئی پاستی برپاوه و، له ماله که ی مندا له دایک بوه و گه وره بوه، به لام به ر له پینج سال و نیو دیارنه ماوه و ئیستالای قادر کوپی نادر بینراوه که مالی له گه ره کی سه رای هه ولیره، من داوای لوتفی ئیوه ده کم که بۆم بگپرنه وه به پی ی ئه و دادپه روه رییه که له دنیا بلاوه و حکومه تی به ریتانای به شکوی پیده ناسری (به مجوره) فرمان بۆ فرمانداره.

که کیشه که حه والهی لای قازی ده کری، ئه گه ر داواکار توانی پیناسی ئاژه له که بسه لمینی و توانی وه کچۆن مندالیک خۆی جیا ده کاته وه ئاواجیای بکاته وه، ده یدریته وه. ئه و کات قادر کوپی نادر که پیشتر باسما ن کرد داوایه ک له سه ر ئه حمده کوپی موحه ممه د به رزده کاته وه، که که ره که ی لیکیوه، تا نرخه که ره که وه گریته وه، به مشیوه یه تا میژوی ئاژه له که له و چهند ساله یدا به تاییه تی ئاشکراده بی، که پینج سال و نیو ده بی. نرخه گویدریژ له نیوان (۵ - ۱۰) جونی ده بیته ئه گه ر جۆری گه وره ی سپی بی که داواکاری له سه ر زۆره چونکه ژنان بۆ هات و چۆ به کاری دینن.

لیره به پیویستی ده زانم که باسی ئه وه بکه م کوردی په سه ن ئازاری گیانه وه ره کان نادا وه ک کورده کانی فارسی، ده گمه ن نه بی گویدریژیکی شیوه ناپیک نابینی له کاتیکدا له سه ر پښگای به غدا - کرماشان ئاژه لی وا ده بینی که برینی کیماوی له سه ر که فه لیان هه یه که په نگه به هوئی نه قیزه وه بی که بۆ خیرا لیخوپین به کاردی. ئه گه ر کوردیک وازی لیبه یندری ئه و هه رگیز باری قورس له ئاژه له کانی نان، گیا نه ماو خاوه نه که ی هه ژاریبوو دانه وتله ش گرانه بۆیه ئالیکه ته وای ناده نی، هه ر چۆنیی که به هه ر هات قه ره بوی ده کاته وه، ئه و ئاژه لانه ی که بۆ جه نه پ گپران به کاردین ده م به ستیان بۆ داده نری.

كورد ناتوانی وشت به خټوكا، پهنه گه سه روكټكي كوردان بړيكي كه م وشتري هه بي به لام عه ره بيك راده گريټ بؤ سه رو كاريان.

كورده كان له بڼه چه دا ميلله تيكي شوانكاره ن، مه رو بزن رولتيكي گه وړه له ژياني نه واند ده بينن، مه ر دونگيكي چه وري قه له ويان هه يه كه نزيكه ي يه ك پټي چوارگوشه ده بي، هه رچي بزنيشه له و جورهن كه له ولاتي نيټه دا ناسراون (ئينگلتره) له و جوره خه لقه نده ناشيرنانه نين كه له هيندستان هه يه.

(بزي نه نگورا) له به رزاييه كاندا به خټو ده كري، بزن و مه ر به يه كه وه شيرو به ره مه كاني به كورد ده به خشن: ماست و نفيشك و شير و په نير، هه مووشيان پيويست و خواردني سه ره كي كورده كان پيكدئين. گوشته كه يان له كاتي پيويستدا بؤ خوان به كارديت. خوريش بؤ جلوبه رگ و لباد و قاپوت و كلاو وچاكه ت به كاردئين، (مو)ش بؤ ره شمال كه له سه ر ده ميكددا مالي كورده كان بوه.

پيسته ش بؤ ناو هټان و مه شكه هه ژاندن و بؤ نه و هه مبانانه ي كه له كه له كان ده خرين و له سه ر روباره كان شوږده بڼه وه. پاشه روكانيشيان بؤ سوته مه ني و په يني نه و ناوچانه به كاردئ كه به توتن چينراون. پيش شه ر نرخی مه ريك نزيكه ي (ه شلن) بوه به لام نه مړو نرخی مه ريك ي باش به هه مان قه باره (٢٠ شلن) نه، ناژهل له كاتي شه ردا زوركه مي كرده، چونكه سه رچاوه ي باجي حوكومه ت بوو، چونكه سالنه هه شتیه كيان وهرده گرت، وه به پي ي نه و سه ر ژميږيه ي كه له سه ره تاي سالي (١٩٢٠) كراوه ژماره ي مه رو بزن له پاريزگاي هه وليتر گه يشتوته (٢٠٠٠٠٠) سه ر.

ژماره يه كي زوري ناژهل به خټو ده كرين و سوديكي زوريان هه يه، به ده گمه ن نه بي بؤ گوشت سه ر نابردرين، يان نه و كاته ي كه نزيكه مردن، به شيوه يه كي ناساييش ته نيا خه لكه هه ژاره كه ده يكرن. مانگاش شيري هه يه به لام به و راده يه نيه كه له ولاتي نيټه دا هه يه (ئينگلتره)، شيري مه ر و بزن پايه يه كي باشتري هه يه، گايه كان بؤ باره لگرتن و جوت و گيره به كاردئين. له به رزاييه كاندا تاكه ناژه لي جوت كردن، له ناوچه ده شته كانيش چينه هه ژاره كه ي جوتياران بؤ جوت به كاري دين، پيسته كه شي سودي لي وهرده گيري، گيانه وه ريكي ناوخويي بڼه چه يه كي باشي هه بي و بؤ جوت به كاريږي (١٢ جوني) ي تيده چي.

ژماره یه کی ژور گای هیندی هینرایه کوردستان بۆ جوتکردن و سه لماندی که بۆ ئهم کاره گونجاوه. گامیش له و شوینانه به خپو ده کرین که ئاویان هه یه. له دهشتی بیتوین به شیوه یه کی به رچاو هه ن. شیر ی گامیش قه یماغی لی دروسته کړی، مانگاش نه گهر گویره که که ی له وئ نه بی شیر نادا (ناهیلی بیدوشن) بۆیه نه گهر گویره که که ی بمری ئه واپیسته که ی پر له کا ده که ن و له ته ویله دای ده نین که نه مه ش خه له تاندنی (دایکه جگه رسوتاوه که یه)، گامیش گیانه وه ریکی به هیز و گه وده و ناشیرینه، به لام پیسته که ی به نرخه و له پیسته خوشکردن به کاردی.

سه گ به گلاو داده نری، به لام لانی که م هه ر ماله و سه گیک ی هه یه، له جوری گه وده و به توکن، ژوریش دین، به تایه تی له به رزاییه کاندای که ئازهل ی گه وده ده بینرین. سه گ باشت رین پاسه وانه، مال و میگل ده پاریزی. هه ر سه رۆکه و په نگه سه گیک ی له و باب ته ی هه بی که پیی ده لئین (تازی) (تانجی) یان په نگه دوانی هه بی. که ئه ویش له سه گی راوی فارسی زیاتر نیه، ئه و له شیوه دا به هاوشیوه کانی لای خۆمان ده چی به لام توکن تره و گوئییه کانی کورت و جوانن، ئه مانه بۆ مه به ستی راو به کار دین. ژورجار له سوچیکی دیوه خان وهرده که وئ و هک غه ریمیک جیی ناهیلی، وهک چۆن باوه گه وده که ی خاوه ن نامه کانی جینه هیشته ^(٤٨) (مه به ستی یارانی ئه شکوته) به لام کاتی ناخواردن که له میوانه کان نزیک ده بیته وه دوری ده خه نه وه. وهک سه گیک ی مالی یه کی کم به خپو کرد، به لام گیانه وه ریکی سۆزدار نیه. ناوه ناوه سه گیک ی جوری (تریر Terrier) ی بچکۆله ده بینیه وه، وه ئه و سه گه ناویکی خوشی هه یه که دل خوشده کا مه به ستم: (بوجی) یه.

پشيله له ماله کاندای، به گشتی گیانه وه ری مالی نین، ته نیا جاریک پشيله یه کی مالیم دیت له خیمه ی عه ره بیکی ناوچه ی مهنده لی بوو، له نزیک ئاگر هه تروشکابوو خۆی گهرم ده کرده وه و ده یماواند.

مریشک له هه موو دییه که دا به خپوده کړی، ژورجار قاز و عه له شیش (قه ل) به خپو ده کرین، که تۆزیک له و جۆره ی که له هیندستان هه یه گه وده تره، جۆریکی گه وده ی هه یه که کلکی نیه. هیلکه ش ژوره.

کورد هکان نه گەر پښتياڼ پښتدي به چه که وه ده سوپښنه وه، خه نجر ټک و (شه شاگر) ده مانچه يه کی له بهر پشستدایه له گهل چوار فیشه کدان له ده وری شان و ناوچه دی، تفه نگیگ ه لده گری که زور جوان پاریزگاری لیده کا، که لوله يه کی ته سکی هه يه. هوزه گه وره کان، به تفه نگی تورکی جوری (۲۰۱) زورباش چه کدار کراون، به لام کومه لگه کانی که زمتمن ژماره يه کی زوری تفه نگی (موزه ۵۰) ماهوزه پيان هه يه، خه نجر ده میکی هه يه که پی یه ک دریزه، له کوتاییه که یدا که میک خوار کراوه ته وه.

نه مجوره یان لای کورده کان و عه ره به کان بلاوه.

کورده کان به شتویه يه کی سه ره کی خه ریکی کشتوکال و مه ر دارین. کورده کان زور که م خه ریکی بازرگانین، له گهل نه وه ی که زور له گونده کان جوله که يه کی ناوچه که یان بو نه و مه به سته هه يه، په نگه کورديک کاری نیستر پاگرتن بکا، یان خاوه نی نه و گویدریژانه بی که له سه ر پی ی کاروانه سه ره که کان ده پون. له کاتی نه بونیدا ژماره يه کی زوری کوردان کوچ ده کن بو کارکردن له پیگا سه ربازیه کان و هیلی شه مه نده فهر.

کورده کان کاتی ده سته تالیان نه، مه گەر ده گمن، ئاره زوی به که میشی پیگریه، له سه رده می تورکه کان هر ئاغایه کی که به توانا بوايه کومه له خه لکیکی هه بوو پییان ده گوتن (خوبزه) مانای نانخور ده گه يه نی له (خبزی) عه ره به وه هاتوه) یان ده سته ی چه کدار. له مالی نه و دا ده ژيان و له خوانی نه ویان ده خوارد. نه گەر به شه ری دراوسیه که وه نه بوايه (که ده بوايه نه مه له برکه يه کی تاییه ت باسی بکه م) نه و پیاوه کانی ده نارد بو چاودیریکردنی پیگا سه ره که کان. هیرشیان ده کرده سه ره که م کاروانی قه له و که به ویدا تیپه رپیا (نه گەر قافله چیه کان هه ژاربوان و ته نیا گویدریژتک یان چه ند گویدریژتکیان هه بوايه گیچه لیان پی نه ده کردن) ده سکه وته که ده به نه وه بو گه وره کانیاڼ نه ویش به سه ریاندا دابه شی ده کاو (به شی شی) یش بو خوی ده گپرتته وه. نه گەر خاوه ن قافله به ختی یاربې و تالانکه ره کان بناسی نه و سه ردانیکي لای گه وره که یان ده کا، نه گەر نه ویش له ئاغا باشه کان بیته نه و کالاکه ی بو ده گپرتته وه، دوی نه وه ی هه ندیکي وه ک ماندوبونی خوی ده گپرتته وه، نه مه و کاره که له کوتاییده لیاړه ک

تیناپه پړی، یه کیک له ناغاګانی دزه یی وا پاهاتبوو که په تی ده کرده وه کالاً دزراوه که بداته وه بویه شکوی که مېووه، له نه جامدا بوه خاوه ن ریزو حورمه تیک که که س ئیره یی پینه ده برد.

له و ناره زوانه ی که کاتی ده سبه تالی پیپر ده که نه وه پاوکرده به تاژی، ته نیا پایی خه لکه که ش که رویشک و ناسکه و ته که کردن له مامز و که له کیوی و به راز، خه لکی که م چه کی پاوکر دنیان هیه و خه لکه که ش شاره زاییان لی نیه. په نکه له سهر پستی نه سپه کانه وه دوی نیچیر بکه ون، به لام یاری (پۆلۆ: Polo) لای نه وان نه ناسراوه ته نیا نه وه نه بی که له نه ده بی فارسی باسی لیوه کراوه. مندالانم بینیه که جوریک له یاری (هۆکی Hockey) ده که ن (مه به سستی قاشوانییه) به دارده سستی که سهر خوار له گه ل پارچه داریک که له جی ی تۆپه. یاری قومار له گونده کاندان ده گمه نه. له گه ل نه وه ی که هندی یاری کاغز زور بلاوه. مندالان یاری به (جگ) ده که ن یاریه کی پر له گری و گۆلیان هیه که هلماته کان خل ده که نه وه بۆ ناو چالیک، تاکه خه مړه وینی گه وره کان دوی پوژیک دریژ و پر له ماندوبون، دانیشتن و جگه ره کیشانه.

لای کورده کان نابینی که زور ناره زویان له موسیقایی. نه وان پاکیز و توندپه ون. پیم وایی به به درپه وشتی داده نین. تاکه ئامیزی موسیقایی ناسراو لای نه وان ده وول و زورپایه.

وهک پیشتو باسما ن کرد، مه لاکان تاکه سه رچاوه ی خویندنن، نه ویش به پله ی یه که م خویندنن قورئان و هندی کتیبی ژماره که می فارسیه، له وانه گولستانی سه عدی، هه موو سه رۆکه گه وره کان فارسی ده نوسن و ده خویننه وه، مه لاکان ده سستی باشیان هیه له نه ده بی پوژه لات و لای هندی له پوچانیه بالاکان، له ولاتلی نه واندان خویندویانه.

دهرباره ی سروشتی کورده کان ده لئین (له راپوژتیک فهرمی نه وه م ده رخستوه) که نه م میلله ته بۆ سه ر سی پۆل دابه شده بن، نه وانیش (ناغا باشه کان) (ناغا خراپه کان) و (خه لکی ره شوکی): له سه ره تادا باسی خه لکه په شوکیه که ده که بن چونکه نه وان باشتین خه لکیکن که له پوژه لاتدا بینیبیتم تا ئیستا. نه وان میزاجیک بکوریانه یان هیه، هاوتای فارس و عه ره به پوخواه کان،

زور زوو هه لده چن، كه سى كورد زور نارووى له كار كړدنه، به رده وامه له سهرى و ده ستيپوه ده گري، نو زياتر خه ز له كوكردنه وهى پاره ده كا نه ك خه رجكردنى. نه گهر ده ستيكورت و هه ژار نه بى، نو وا به رده وام پاكو خاوينه. له كاتى پوژدا و له نزيك هه موو گونديك ژنان ده بينى كه چالاكانه جل ده شون. كورده كان تا پادهى پاكيږى موراين (نه خلاقى) نو به دپه وشتيانهى كه له به شه كانى ديكي پوژه لات بلاون له ناوچه عه شايه ريه كانى كوردستان باسيان نيه.

كورده كان به گشتى كړو بى دهنگن و فزولى نين، نه گهر قسه ش بكن به كورتيه و به وردى قسه ده كهن، شته كان وهك خويان باسده كهن. زهينى به شيوه يه كى ناوازه. ته مه له، تيگه يشتنيكى دروست، نه گهر هه شيبى نو وا زور لاوازه. له سهرى هه مووشيانه وه پياوړى كورتيه ته نيا نه وشتانه ده بينى كه له پيش چاويه تى، له بهر نو كه مزانيه هه لسوكه و ته كانى له گه لدا ده گونجيتى. لاينگرى جوتيارى كورد بؤ گهره كى له قنابى و نا جولى. هه رچه نده بيجه وسينيته وه، نو هيشتا وانه كانى (سهره ستي) و برايه تى نه خويندوه. نه سلزاده يى لاي نو وان شوينيكي به رزى هه يه. كورده كان هه مويان ميزاجيكي تونديان هه يه و، ده توانن له ناكاو تا نه وپه پى پاده بيوروژينى، ده لئن دوو كورد شه ويك به يه كه وه ده پوښتن دهر باره ي نه ستيړه يه ك زور به توندى بو به شه پيان و سهر و پوړته لاي يه كيان شكاند. (ريچ Rich) ده گيړپته وه كه يه كيك له ميره كانى خوشناو توپه ده بيو هه لده چى له ميشتيك كه به سهر پيلويه وه ده نيشى، خه نجه ره كى ده ردينى و چاويكى خوى كوپر ده كا. كورده كان نه وه نده به تهنگ ژيانه وه نين، كه خوين دهبين شيت و هارده بن، هه موو هه ليكى تالان هه ستيكى ته ماعاكاريان جوشده دا، شه رپه ف به ژنه وه به نده، نو به پى ي ياسايه كى توند ناچاره توله بكاته وه، نه گهر نو شه رپه ف ده ستي بؤ ببردري. له هه موو نه وانه ي پيشووه وه دهرده كه وي كه سروشتى كورديكى دروست له لايه كه وه سروشتى جوتيارى پهنجه ره و له لايه كى ديكه وه سروشتى مروفىكى سهره تايى مالى نه بوه. په گه زى دووهم له ناو خيله كانى به رزاي باوتره كه دورترن.

ناغاكان كه به چينيك داده نرين زور زيندوترن، نو وان تواناي بركردنه وه يه كى باشتريان هه يه و گيانتيكى دره وشاوه تر، سيفه ته كانيان هه مان سيفه تى

جوتیاره‌کانه، ته‌نیا نه‌و گۆشانه نه‌بێ که نه‌و ژبانه کشتوکالیه‌ی ده‌ژین و باپیرانیان چەند نه‌وه‌ک تیایداژیاون، ده‌مه‌زه‌ردی کردون. هه‌ر ئا‌غایه‌ک تا راده‌یه‌ک ئاره‌زوی ته‌ماعاری هه‌یه، نه‌و که‌سه‌ی که نه‌و ئاره‌زوه جله و ده‌کا نه‌وا له ئا‌غا(باشه‌کانه)، نه‌وه‌ی جله‌ویشی بو شل ده‌کا له ئا‌غا خراپه‌کانه.

کورده‌کان سیفه‌تیکی سه‌یریان هه‌یه که شکاندنی شکۆی براکانیه‌تی. په‌نگه نه‌وه په‌گی تورکه‌کان بێ که ده‌یانویست بیانکه‌نه عوسمانی و هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تیا‌ن بسپرنه‌وه. که‌سی کورد زۆر ئاماژه بو‌خۆی ده‌کا به‌وشه‌ی(زاهیر بین) واته به‌س ده‌ره‌وه‌ی شته‌کان ده‌بینی، یا‌ن(ته‌ماعار) یا‌ن (وه‌حشی).

هه‌میشه‌حه‌زده‌که‌م به‌راوردی کورد بکه‌م له‌گه‌ل قوتابی‌یه‌ک، سروشتی نه‌و وه‌ک قوتابی‌یه‌که، نه‌و له‌له‌نه‌رمترین و شیاوترین بار‌دۆخ توشی شو‌ک ده‌بی. نه‌و گو‌ی‌پ‌رایه‌له‌ که کاتی‌ک که تیلا به‌ده‌ست ئا‌غاکه‌یه‌وه ببینی (ئا‌وا! : و. ع) نه‌و به‌ توندو تیژی زۆر و به‌سۆزی زۆر پێی له‌ به‌رخۆی ده‌چی. نه‌و به‌زۆری بێ بیرکردنه‌وه دل‌په‌قه، گو‌ی به‌هه‌ستی که‌سانی دی نادا، نه‌و یاسایه‌کی توندی به‌رامبه‌ر یاسای شه‌په‌ف هه‌یه، نه‌مه‌ش به‌و راده‌یه‌ی که په‌یوه‌ندی به‌زال‌بون به‌سه‌ر خۆی دا هه‌بێ نه‌وا له‌هه‌ندی بار‌دۆخ دا یاری تاپاده‌ی مه‌ترسی سه‌رکۆنه‌کردنی خۆی ده‌کا.

به شی چوارهم خیل^۶ (ع شیرهت)

خیل: کومه لگایه که یان هاوپه یمانی چند کومه لگایه که، به رپا کراوه تا کو بالی پاریزگاری به سر نه و تاکانه دا بکیشی که سر به نه ون و، پشتیان پی ببهستی له کاتی رهدانه وهی هیرشی دوژمنان و نه و بوداوانه ی له دهره وه پادین. دواتریش پاراستنی نهریته کونه کان و پیوهره کانی ژیان. ع شیرهتی واهیه سه روکی نیه و هی واش هیه که چند سه روکیکی هیه.

هه موو کوردیک نیشته جی ی شاربی یان گوند وا ئاماژه بق خوی ده کا که ع شایه ریه. نه گهر ع شیره تیکی دانپیانراویشی نه بیت. نه و خودانانه ش بق نه وهیه که دانه عورف و عاده تی ع شیره تدابنی، بق نه وه شیه تی که که سانی دیکه به خاوهن مافی ع شیره تی دابنن و له سر نه و بنچینه یه هه لسوکه وتی له گه ل دا بکه ن. (ع شیره تیم) نه و دهسته واژه یه به دهسته واژه ی (Civis rom a nus sum) ی رومانی یه که مانای (من سه ربه سه ندیکایه کم) ده گیه نی، نه م سه ربه خیل بونه شی پیویسته جی و ری و به رز پاگرتنیکی هیه.

پایه ی سه روک له ع شیره تی که وه بق یه کیکی دیکه زور جیاوازه له ناوچه شاخاویه دوره کاند له گه ل نه وهی گوپراه لیه کی کویرانه هیه بق سه روک، به لام به پون و ئاشکرای نه و یه کی که له که سه کانی ع شیرهت که براگه وره ی خانه واده یه که به هوی ئازایه تی شه ر سه روکایه تی به دهسته ئناوه. لانی که م نه و سه روکه سه ربه چینی که که ته و او له وان جیا یه، له بنه چه که یه وه هاتوه که ته و او له بنه چه که ی که سانی ع شیره ته که جودایه. ع شیره ته که وره کان بق چند لقی که دابه ش ده بن. له زور ع شیره تیش کومه لی لق ده بینن که ناوی هاوشیوه یان هیه نه مهش مانای نه وهیه که نه و لقانه ناوی خاوهن زه وییه ره سه نه کانن له کاتی که دا که

سەرۆکه کانی ئیستا سەر به خیزانی به هیزن که دهستیان به سەر زهویه کانیاندا داگرتوه. به شیوهیه کی ئاشکراش عه شیره تی دزه یی^(١)، چونکه زهویه کان نزیکه ی هه موویان مولکی خانه واده ی به هیزن. که هه ندی له ئاغاو موختاری عه شیره ته کونه کان له خه باتی به رده وامدان به رامبه ریان به لام ململانییه کی نابهرامبه ر، ئالیره دا سەرۆک خاوه ن مولک و سیسته مه که ش فیودالی (ده ره به گی) یه نه ک عه شیا به ری.

عه شیره تی سورچی شوینیکی دیاری هه یه. به شیکیان له باکوری زیی گه وه له ناوچه ی ئاکری^(٢) ده ژین و به شیکیان له ناوچه ی ره واندوز، له باشور. له باکور خانه واده یه ک هه ن که له بنه چه ی یه کێک له شیخه کانن. ده سه لاتیکی گه وه ریان په یدا کردوه بونه ته خاوه ن مولک و سەرۆکایه تی. ئیستاش لقه کونه کان له باشور ماون و، هه موو موختاریکی گوندیک سهر به خویه. هه رچه نده که هه موان به یه ک په یوه ندی عه شیا به ری وه به نندن.

له نێوان هاو په یمانی عه شیا به ری هه ری که له (بلباس) و (خوشناو) به دیارترینیان ده ژمیردرین. بلباس له (٧) یان (٨) عه شیره ت پیکدین هه ندیکیان له ولاتی فارسن و هه ندیکیان له ناوچه ی رانیه ن و هه ری که یان سنوری خوی هه یه. ئه و عه شیره تانه ی که له ناو هاو په یمانیدان به زوری له شه رپدان له گه ل یه کتر، به لام پیویسته به رامبه ر دوژمنی ده ره کی یه کبگرن. یه کێک له ئاغاگان سەرۆکی ره مزی عه شیره ته که یه، مه به ستم (کوپی بایزه) ئه و سه رۆکی (٥) یان (٦) گونده و به س، په نگه باپیرانی پشتگیری هه موو هاو په یمانیه که یان هه بوبی، به لام ئیستا دان به ده سه لاتی ئه و دانانری، مه گه ر ته نیا له کۆبونه وه ی سەرۆکه کاندای شوینی سهر وه ی بده نی. په نگه له و کاتانه ش که ناچارن هه لسوکه وتیکی هاو به ش بکه ن داوای لیبکه ن که سەرۆکایه تی عه شیره ته کان بکا.

خوشناویش هاو په یمانیه که که له سی عه شیره ت پیکدی دوانیان سنوریان له سه ری که و گونده کانیان تیکه لاون. لی ره دا ده سه لاتی سەرۆک به گشتی دانپانراوه له گه ل ئه وه ی که سەرۆکه کانی دیکه چه زده که ن وه ک سهر به خویه ک ده رکه ون.

ئو کوردانه عشايرى نين به شيويهكى ئاسايى جوتيارى يه كيك له ئاغاكانى شارن، ئو ویش کار بو پاراستنى مافه كانيان دهكا، به شيويه سهركى عشايره تهكان. ئوان نه گهر سهر به خوشبن خويان دهخه نه ژير پاراستنى نزيكترين ئاغاي عشايرى به هيز (خودا وهسيه تى دراوسييه تى كردوه) له كاتى تهنگانه. سهر ك گه لي نهركى له سهر شانه به رامبه ر جوتياره كانى يان كه سانى عشايره تهكى له هموشى گرنگتر نه وه كه ئو به زمانى ئوان قسه دهكا له هموممه سه له يه كى كه په يوه ندى به حكومه ته وه هه بى. ئو به دواى به رژه وه ندى كورپانى عشايره ته كه ي دا ده چى چ له شكاتكارى بى يان مه سه له يه كى تاوان. جا نه و كه سه له سهر حق بى يان نا. نه گهر ئيسپات بى كه كه سيك تاوانى كى كوشتن يان دزى كه نه نجامداده وه پيو شوينى پيوست ده گريته بهر بو گه پاندنه وه ي ماله كه يان بو به خشينى خوينبايى، به لام ناكري ناچار بكرى مه گهر به نه ستم، كه تاوان بار بداته دهست ده سه لاتى فهرمى، يان پيو شوينى ته ميكردن بگريته بهر، له دانى باجه كه ي زياتر. ئو دواى كه م كردنه وه ي باجى سه پيتروى سهر كه سيك دهكا نه گهر جى به جى كرا ئو دهست به سهر همومو پاره كه يان به شيكى داده گرى.

ئاغاكان زور توندن له گه ل جوتياره كانيان، نه مهش له كاتيكدا پاسته كه حكومت نزيك بى و بتوانى ده سه لاتى خوى پيا ده بكا. له ناوچه شاخاويه كاندا عشايره كان نه ونده هه ژارن كه زوركهم گوئ به حكومت ده دن، نه گهر سهر كه كه شيان بيه وي فشاريان بخاته سهر خوى توشى دژوارى دهكا، نه گهر واش بكا، ئو وا خيرا سهر كيكى دژى ئو پهيدا ده بى. كوردى دروست واسه يري حكومت دهكا له شتيكى سهره و ناتوانى له ماهيه تى تيبيگه ي و به زمانيك قسه دهكا كه لي ي حالى نابى، ئو خو ناخاته به رامبه ر ئو ديوه زمه يه. ئم كاره بو سهر كه كه ي ليد هه گري تا ئو ديوه زمه يه ساردكات وه كه پيشتر باسمان كرد، نه گهر بارودوخى گونجاو بو ئو هه هاته پيشه وه. له هه مانكاتدا خوده خاته به رده ستى سهر كه كه ي تاكو خوريه كه ي بى په حمانه بپريته وه. نه گهر له به رامبه ر سهر كه كه شى پاستبيته وه ئو سزاكه زور خيرا دى، چونكه دوژمنه كانى له روى پادوبن و ناژه له كانى ده دن و ئاوى لي ده بن و گيچهل به ژن و منداله كه ي ده كن

و، هه موو سهرۆكك جوتياره كانى ناچه وسيتنه وه، هه نديكيان وهك باوك وان بۆ كه سو كاريان و سهرچاوهى سۆز و به زهين بۆيان، له گه ل ئه وهى كه ئه وان هى چرئوكى ته ماعكاريان نيه ژماره يان كه مه . ته نانه ت ئاغا باشه كانيش ده بى پزيان بگيرى به هوى ئه و پاراستنهى كه بۆ كه سه كانى هۆزه كه يان، به رامبه ر دوژمنان دابيني ده كه ن، له هه ندى حاله تدا سهرۆكه كورده كان هه ندى جوله كه و گاور وهك كۆيله راده گرن⁽⁹⁾. هه ر چۆنك بى كه يه كك له دهره وهى عه شيره ت گيچه ل به وان ده كا په شيويه كى گه وره رپو ده دا، چونكه زيان گه ياندى به گاوپك كاريكى خراپه و وهك ئه وه وايه مانگايه كى سهرۆك هۆز ئه ت كرابى. سهرۆك هۆز له به ر ئه وهى خاوه ن زهويه ده يه كى ئه و به ره مه ده با كه زهوى هه يه تى، ئه وهى كه ده مينتته وه هيج مافى كى ياسايى به سهره وه نيه . عورف و عه شايه ريش وايه كه مه رپكى ئاوس له سهره تاي سال له ناو ميگه ل پيشكه ش به سهرۆك بكرىت. جگه له و نه ريه تى كه بۆته باو، له هه ردو جه ژنه گه وره كه ي موسولماناندا، سهرۆك لقه كان سهردانى سهرۆكه كه يان بكه ن و ديارى پيشكه ش بكه ن. به م جۆره موختاره كان دان به سهرۆكايه تى سهرۆكك ده ني ن كه خاوه ن زهوى ئه وانيش نيه . هه ر به م جۆره ش موختاره كان يان سهرۆك لقه كان چاويان له وهيه كه ئه وان هى له ژير ده سه لاتياندان سهردانيان بكه ن و دياريان پيشكه ش بكه ن.

يارمه تيده ران و كورپانى عه شيره ت هه ميشه ئاماده ن له به رامبه ر دوژمنيكى دهره كى پشتيوانى سهرۆكه كه يان بكه ن. ته نانه ت به رامبه ر حكومه تيش، ئه مه ده ليم له كاتيكا له گه ل ئه وهى كه بارودوخك له رابردودا دروست بوو كي شه يه ك كه وته نيوان ئاغاكان و حكومه ت كه چى دزه ييه كان ره تيان كرده وه يارمه تى ئاغاكان بده ن.

ياساي عه شايه رى پشت به ياسايه ك ده به ستى كه بريتييه له (دار به دار) سهرۆك هۆز هيج ده سه لاتيكي دادوه رى نيه ئه گه ر حكومه ت ئه و ده سه لاتهى پينه دابى. ده توانى به رۆلى ناويزيوان هه لسى، ئه مه ش له كاتيكا كه هه ردو لايه ن په يوه ندى پيوه بكه ن و، له كاتى زولميكى ئاشكراو ديار. زۆركات لايه نى زيانليكه وتو ده گرئ و تاوانبار ناچار ده كا كه زه ره ره كه ببژيرئ و شويته وارى تاوانه كه بسپرتته وه، ياساي عه شايه رى رپگه ي دروستكردى دادگا داوه ريه كان نادا، سزايه كى

دیاریکراویشی بۆ ئه و تاوانانه تیدانیه که ده کرین، جگه له ناموسی ژن. ئه وهی که تاوانه که ی له دژ کراوه له و حاله ته دا ده بی پړوشوینیک بگریته بهر تامافی خوی ده سکه ویته وه.

بۆیه ئه گهر که سیک به یانی له خه وه لساو دیتی که ره که ی دزراوه، ئه و ا شونی هه لده گری تابزانی دواچار، بۆ کو ی بردراوه. ئه و سا ده چیته لای موختاری گونده که، په نگه موختاره که ش، ئه گهر دزیه که بی ئاگاداری ئه و کرابی، که ره که بداته وه خاوه نی، به لام ئه گهر دوژمنی داواکار یان دوژمنی ئاغای داواکاره که بی، ئه و ا په تی ده کاته وه که ره که بداته وه، کاتیکیش که داواکار ده چیته لای ئاگاهه ی خوی ئه و ا ئه ویش چهند که سیک له داروده سته که ی ده نیژی که دوو که ره لگوندی کابراکه ی دیکه بدزن. ئه و یاریه خو شه بهرده وام ده بی تا ده گاته خوینپرشتن یان لایه نیکی دیکه پاده سپین بۆ ناو بژی کردن له نیوانیان.

ئه و که سه ی که دزی بۆ به رژه وهندی خوی ده کا، بیئنه وه ی مۆله تی له ئاغا وه رگرتبی، ئه و که سیک به د به خته و، زو یان درهنگ له گوند ده رده کری، بۆیه ئه و کاته ده بیته پۆلیس یان (شه بانه) (حه سحه س) ی ناوخو، که په ناگه ی دز و درۆزانه.

ئه گهر شتومه کی پیبواریک، یان غه ربه یه ک، له کاتی مانه وه ی له گوند بدزری، ئه و موختار به پرسیاره که شته دزراوه که بگه رینیته وه یان پاره که ی بدا، به و مه رجه ی ئه و غه ربه یه پیشترا ئاگاداری کرد بیته وه که هاتوته دتیه که.

هه رچی ناموسی ژنه، ئه و یاسا که ی زۆر توند و تیژه. ژن له هه رپایه یه کی کۆمه لایه تی بی له گه ل هه لسه که و تیکی ناریکی لیبینرا یان به به لگه وه گومانی لیکرا ئه و ا چاره نویسی مردنه، میردی یان برای یان هه رکه وسیکی که لیتی به پرسیاره، که شه رمه زاریه که ی یان ئابروچونه که ی نه شواته وه، ئه و ا به بی شه ره ف له قه لآم ده دری، ناموس لای کوردان به نرخترین شته، بی گومان له و کاته دا که من له هه ولیر بووم گه لیک له ژنانی کورد له و پیه دا ژبانیان له ده ستداوه، به لام زۆر که م له و حاله تانه خه به ردار بووم و ئه ویش دوی تیه رینی ماوه یه کی زۆر. پودای ژنیکم گوی لیبوو که خرابوه ته لیسیکه وه فیه درابوو ناو زی. ته نانه ت کاتیک که ئاگاداریش بوما یه له و جۆره کیشانه، هه رکاریکم بکر دایه

|| دوو سال له کوردستان

سودیکی نه بوو چونکه پایگشتی عه شیره تې پشتمی بکوژه که یان ده گرت و نه ستم بوو به لگه یه کمان ده سته وئ. نه ونده ی کاره که په یوه ندی به و پیاووه وش ه بئ ژنه که ی فریو داوه له خشته ی برده و، یاساکه نه ونده توند و تیژ نه، به هر حال له هندی کاتدا ده کوژا، به لام به زوری به پیدانی خوینبایی ده ریا ز ده بوو.

له هاوینی سالی ۱۹۱۹، روداویک له ناوچه ی رانیه دا پویدا، پیاویک له گال زیاد له ژنیک نیوانی هه بوو.

(مامه ند ناغا) ی سهره ک عه شیره تی (ساکو) خوشکی (سواراغا) سهرک عه شیره تی (پیان) ی هینا بوو. گومانی له کوپه مامی مامه ند ناغا هه بوو چونکه زور گرنگی به و ژنه ده دا. بنچینه یه کی واش هه بو بؤ و گومانه. نه و کوپه مامه ش ناوی (سلیمان ناغا) بوو، بویه مامه ند ناغا پوژیک له گال چلیتیکی گلاو که دواپی باسی ده که یان و ناوی (مامه ند شیخ ناغا) بوو که شتیکیان له ده شتی بیتوین کرد له کاتی که دا نه و له سهر نه سپه که ی بوو مامه ندی دوو هم له نا کاو له دواوه را ته قه ی لیکرد، به هر دوکیان به فیشه ک جه سته یان دابیژا و ناگریکیان تی به ردا که نیوه ی ده شته که ی سوتاند و جه سته ی سلیمان اغا ی به د به ختی کرده خه لوز. هرهینده ی که مامه ند ناغا گه یشته وه مال ژنه که ی نارد وه بؤ (سواراغا) ی برای تا به نه رکی خوی هه لستو له ناوی بیا. به لام سواراغا له بهر هه ز هویه ک بی نه وه ی نه کرد. نه مه ش وای له مامه ند ناغا کرد له توپه یان هار بی، هر هینده شی که نه م کاره زانراو بلاو بؤوه هر دوو بکوژه که پایان کرد ولاتیان جیهیشت.

ژن هوکاری نه و کیشانه یه که له کوردستان پوده دن. نای چه ند هیلین ولاتی خویمان ویران کرده. هه ردوو ده سته ی پکابه ر له پشتدر که به هیژ ترین عه شیره تن له کوردستانی باشور، به ره و لیکدانیکی گه وره ده چون به هو ی ژنیکه وه، حکومه تیش تییدا ته نگه تاو ده بوو.

ته داره ک پیکه رابوو بؤ گواستنه وه ی ژنیک بؤ یه کیک له کوپانی هه ردوو لایه نه که، له کاتی که دا که لایه نیکیان نه وه ی به مافی خوی ده زانی، بویه هه لسان له نا کاو ژنه که یان پفاند. دوا ی نه وه دانوستان کراو چه ند مانگیکی برد، خه ریک بوو کاره کان بگه نه لوتکه، له نا کاو لایه نی سی یه م که له هوژیکی جیاواز بوون

(مه به ستم هۆزی مه نگوپه) کچه که یان له ناو که سو کاریدا پفاند و ههردوو دهسته که ی دیکه یان سه ر سوږماو کرد.

پیشتر وتم که کورده مام له هه موو که س زیاتره مافی شه وه ی هه یه داوای دهستی کچه مام بکا. شه مش به هۆی په تکرده وه ی داوایه کی له و بابه ته بوه هۆی پوداوێکی گه وړه که له ته موزی ۱۹۲۰ دا پویداو شانۆی پوداوه که ش گوندی (که په نک په ش) بوو که له بناری پۆزه لاتی چپای (قه ره چوغه)، خاوه نی شه و گونده ناوی (خال به کر) بوو که خوشکه بیوه ژنه که ی و (نامینه خانم) ی کچه جوانه که ی، که ده تگوت گوئی به هاره، (فاتیمه) له ژیر سیبه ری شه ودا ده ژیان. ههردوو کورپه مامه کانی فاتیمه له گوندیکی سه ر گردیکی دیکه ده ژیان که (قه رحانه شل) و (په حماناغا) بون، فه رحان چهند جار براکه ی په وانه ی لای (خال به کر) کرد بوو تا کچی خوشکه که ی بداتی، چونکه پتوشوین وان به بوو که خۆی بجی و داوای بکا، به لام هه موو جارێک داواکه ی په تکرایه وه. دواتر یه ک له سه رۆکه گه وړه کانی دزه یی که ناوی (حاجی پیرداود ناغا) بوو به نهینی چوه داخوازی بو (مه عروف) ی کورپ، شه و ماره ییه ی که پیشنیار کرابوو زۆر بوو، بۆیه خال به کر کاره که ی قبول بوو، که شکه شه ی زه ماوه ند زۆر به نهینی به پتوه چوو، ته نانه ت بریاری فه رمی قازیش له هه ولیر وه رگرا تا هیه کیشه یه کی شه رع ی پونه دا. به لام شه مه کاریکی بیته وده بوو. شه وێک، که دنیا له ژیر بالی تاریکیدا بوو، فاتیمه له گه ل دایکیدا له که پرێکی له چله دار دروست کراو خه وتبون، له ده ره وه ی مال، دوپیواو هیرشیان کردنه سه رو خه نه ریان له سه ر سنگی کچه که کوتاو دواتر چهند خه نه جری دیکه یان لیدا تا دوا هه ناسه ی ده رچوو، دایکه که ش ته نیا به قودره تی قادر له و چاره نوسه پزگاری بوو. بی گومان یه کێک له بکوژه کان (په حمان ناغا) بوه، ترس له ناو عه شیره تدا بلوو بوو، پتوشوینی راسته قینه شه وه بوو که (حاجی پیرداود) بکوژن یان کچه که برپیتن، کوشتنی کچه که هه له یه کی گه وړه بوو، چونکه شه و له مالی سه ر په رشتیاره که یدا له کالایه ک زیاتر نه بوو، حاجی پیرداود، که بیدینیکی گه وړه یه، هاته لام و فره میسکی له چاوان ده پژان، به لام فره میسکی تیمساح بون و له نوسینگه که ی مندا هه لیده پشتن و گله یی ده کرد که کورپه که ی توشی شه ره مزاری بوه: - کورپه که ی میرویکی بووده شه بو که زۆر رقم لی ی بوو- شه ره ف و شکۆی

|| دوو سال له کوردستان

به باداچوبوو. په حماناغا خرايه کونجی زيندان. نه توانرا به لگه ی له سره
بسه لميترئ، له ورژه ناخوشانه ی دواتر هاتن به ره لا کرا، لایه نه
په یوه ننداره کان مه سه له که یان په رده پۆشکرد، چونکه هه موو په یوه نندیان
به یه که وه هه بوو.

جگه له و مه سه لانه په یوه نندیان به ژنه وه هه یه، کوشتن به ریلانو نه. په ننگه
که سیك یه کیکی دیکه ببینی که مه پری له ناو ده غل و دانی نه و کردوه شیتگی ربیی
و ته قه ی لیبا و بیکوژئ.

به زوری کوشتن له سره نه و کیشانه پوده دن که په یوه ستن به مملانی زهوی
یان مه پرو مالات. له حاله تی ناوادا ژنی کوژراوه که یان دیکه ده هات و جله به
خوینه کانی خوشه ویسته که ی به ده سته وه بوو هاواری ده کرد: (داد، داد،
داد په روه ری، داد په روه ری) به بیرم دی که له منده لی بوم و پوژی جه ژنی له دایک
بون بوو، ته رمیکیان هیتاو له به رده می نویسنکه ی مندا فریاندان، نه مه ش دیار یه کی
گونجاو نه بوو بوو رژیکی ناوا پیروژ. جه ندرمه په وانه کران تا بکوژه که بگرن، به لام
هه میشه به ده سستی به تال ده هاتنه وه چونکه گونجاوه که سوکاری کوژراوه که
توله ی بکه نه وه، به لام سزادان به ده سستی نه و دیوه زمه یه ی پییده لئن حکومت
شتیکی جیاوازه. بویه تاوانباره که به جوانی ده شاردرایه وه تا بتوانی به ره و
چیاکان پابکا. تا کو ریگه ش له کوشتاری دیکه بگیری، که له وانه یه خزمه کانی
بکرینه نامانجی توله سندنه وه. له کوتاییدا ریگه بوو ناوېژی ده دری هه رکه
خوینبایی دراو له گه لیدا بره پاره یه کیش، نه وکات ریگه به بکوژه که ده دری
بگه ریته وه باوه شی که سوکاره که ی.

مه به ست له ناوېژیوانیش چاره سه رکردنی کیسه کانه به پیی ریوشوینه
عه شایه ریه کان، نه مه ش هه موو کیسه یه که ده گریته وه به گشتی و
به تایبه تیش (توله ی خوین)، چاره سه ریش له سره ده سستی که سیك ده کری که
له وانه یه (سه رۆک) یان (پیاوماقول) يك بی که هه ر دولا له سهری ریکه ده کن، یان
حه واله ی (کۆر) ده کری - که کومه لی سه رۆک عه شیرته کانن - له (۳ - ۵) که س
پیکدین.

نهم جوړه دادگایانه تهنیا به ناو بژیوانی هه لدهستن، له گهل نه وهی که حکومت سوره له سهر نه وهی بریاریک دهرکاو جیبه جیکردنیشی حتمیه. تولهی خوین هه همیشه به خوینبایی چاره سهر ده کری، هر حاله تیکی په یوه ست به ژن یان پیاو نرخی تاییه تی خوی هه یه، نرخی جوتیاریکی کرمانج (مسکین) له چینی ناوه راست (۹۰ جون) په یه کیک له ژنه کانیشی (۴۵ جون) پییه کی یان دهستیکی بابلین به (۲۰ جون) یه، نهو جوړه پاره دانهش به شیوه یه کی عینیه واته به هندی ناژول یان نه سپیک یان بریک گهنم که ددریته لایه نی زیانیکیه وتوو. زوریش باوه که کچیک بدن به شیوهی شوکردن له جیاتی خوینبایی.

له سهر نه وه نه گهر داواکه ۹۰ جون بی که نرخی پیاویکه، به گرمانهی که قه رزه که بدری، نهوا کچیک و سی مانگا و که ریک دهکا. نه گهر توله سهندنه وه که گهره بوو له نه نجامیدا کومه لی که س ژانیان له دهستدابوو، نهوا ژماره کانیاں دیاری دهکن و ژماره ی ژن و مندال، له هر دوو به ره، ئینجا نرخیه کانیاں حسیب دهکن، کی لهو دوه به ره قازانجی کردبی جیاوازی نیوان نرخیه کان دهدا، که کیشه که دهریته وه، بو نه وهی جاریکی دی کیشه رونه داته وه، هر دولای شه پرکه زورکات ناشته واییه که به وه مژر دهکن که هریه ک کچیک بداته نه وی دی.

سولحیش له کاتیکیدا ده کری که لایه نه کان له چینی ناوه ند و خواره وه بن، چونکه نه وهی به سولحه که هه لدهستی خودی سه رۆکه کانن. به لام باره که ته واو جیاوازه نه گهر لایه نه کان خودی سه رۆکه کانیاں بن. نهوسا له بیرکردنی زیانه کان سالانیکی دریژی ده وی، له گهل نه وهی که سولحه که له ژیر فشاری حکومتدا ده کری، به لام هر هیندهی نهو فشاره نهما پیشیلکاری ده کری.

له کاتیکیدا که روداویکی کوشتن پوده دا، نهو دودلیه سه ره کیه که دوچاری (حاکمی سیاسی) ده بی نه وهی که پی له پودانی شه پیکی ترسناک بگری که په نگه له نیوان عه شیرته کاندای روبدا. شه ری عه شیرته کان له سه رده می تورکه کاندای کاریکی باو بوو، به زوریش له نیوان دوو به ره ی پکابه ر له یه عه شیرته دا پویده دا، نهک له نیوان دوو عه شیرته. پریشکیکی بچوک ده بوه هو ی هه لگیرسانی ناگریکی گهره، به لام هوکاری قولتر و مه ترسیداتر له گوپیډا هه بون، به تاییه ت له دهشته کاندای، که فراوانی و دهسته سه ردا گرتنی زه وی پالنه ری

سهره كى سهرۆك عه شيرت بون له ژيان و نه و په پرى ئاواتى نه و بون. گورانيه كان گه لى پيكدادانى عه شايه ريان تۆماركردوه و په نا بۆ نه و گورانيانه ده بېردرا بۆ به سهر بردنى شه وانى دريژى زستان.

له و پيښ شش سالانه دوايى دوو شه پرى گه وړه له نيوان دوو ده سته ي پكابه رى عه شيرته دزه يى پوياندا، كه هر يه كه له دوو ده سته يه ده گرينه وه بۆ بنه چه يه كى هاويه ش كه پيش پيښ نه وه بوه. يه كه ميان به هوئى هه وليكه وه بوو له لايه ن پيره ميړديكى خاوه ن مولك بۆ فروشتنى گونده كه ي. ده سته ي نه حمه د پاشاو ده سته ي برايمغا له سهر نه وه بوو به شه پريان كه كامه يان خاوه ن مافى كړينه وه ي نه و گونده ن؟ له و پيښاوه شدا نزيكه ي (٦٠) كه س گيانيان له ده سته د.

كه هيزه كانى نيمه گه يشته كه ركوك شه پرى دووهم بېر ده وام بوو، ململانيه كه له نيوان ده سته ي برايمغا و حاجى پيرداود پويدا بوو له سهر مولكايه تى بيريك. چونكه يه كيك له خزمانى حاجى پيرداود چوبوو ئاو له بېره كه دهر بهيئى. ته قه ي ليكرابوو كوژرابوو، شه پرى ناوه ناوه له سهر نه وه له نيوانيان پويدا. له نه نجامدا كوپه گه وړه كه ي برايمغا بوو به قوربانى، نه و شه پره ش نه و كاته كوتايى هات كه هيزه كانى به ريتانيا له و ناوچه يه نزيك بونه وه و سولحيكى به په له كرا.

بهر له بيست سال شه پرك له ده شتى بيتويڼ پويدا كه زور دهنگى دايه وه، پيرانه كان كه راهاتبون هاوينان بچنه كوستانه كان و له ريگادا دهن بۆ گه پانه وه بۆ زستانه هه وارى خوځيان، بينيان كه دراوسيكانيان ده سته يه كيان پيكه يڼاوه بۆ نه وه ي ريگه ي گه پانه وه يان ليگرن و نه هيلن بېنه شه ريكه زه وييان. پيرانه كان ته نيا سه د و بيست سوارده بن، نه وان نه و دهر بېنده يان بېرى كه زى ي گچكه به زنجيره چيائى (قهره پره ش) دا تيده په پرى، روښستنيان بۆ نه و شوپنه ي بردن كه هيزيكي (٢٠٠٠) نه فهرى چاوه پوانيان بون. هر دوولا دانىشتن و چاوديرى يه كتريان ده كرد و تيبينيان ده كرد. نه مه ش چند پوژيكي خياند. دزنى تانجه كى پراوى ناياب هوكارى ئاگرى شه پره كه بوو له نيوانياندا. نه م شه پره به سهر كه وتنى پيرانه كان كوتايى هات - كه به نازابه تى ناسراون - بى نه وه ي دلپه خويڼيك بېژى.

ئەم جوړه شەپانە لە سەر بنچینه یه کی دیارو بریار له سەر دراو ده کړین. هەر لایه نیک له به شداربوان له مهیدان ده کشینه وه بۆ نان خواردن له کاتی پټووست، هه راو زه نایه کی زۆری لیدروست ده بیو خوینی که م تیدا ده پڙی، کورده کانغیشه ک زور داوین، بویه هه زاران فیشه ک ده ته قینری بی ئه وهی قوریانی لیکه ویته وه. شپه عه شیره ته کانیش به زۆری له زنجیره هیرشیک پیکدین که ده کړینه سەر مال و مولکی دوژمن و مه گهر ده گمهن دهنه به شپه پیکي به رفراوان کوتایی نایه.

کورده کان به پی ی پتوهره کانی ئیمه شپه پکری باش نین (ئاوا : و.ع). تورکه کان له کاتی شپه پدا توانییان بریکی که م له کورده کان بکه نه سهر باز، به لام نزیکه ی هه موویان رایان کرد. کورد به پله ی یه که م ماله که ی خوی خوش دهوی، واته خیزانه که ی، یه کیک له سه رۆکه کانی مه نگور پیی وتم که ئه و ناتوانی له ده پوژ زیاتر له ماله وه دوورکه ویته وه و سهیری به وه دی که ئه وروپیه ک چۆن ده توانی له ولاتی غه ربی هه لباکو بۆ ماوه یه کی دریز له که سوکاری جیا بیه وه.

ئەو تایبه تمه ندیه ئه و سه رکه و تنه مان بۆ لیکده داته وه که پیرانه کان له شپه ی بیتوین به ده ستیان هینا. ئه وان شپه ریان بۆ پاراستنی خانه واده و کردنه وهی پښگای گونده کان ده کرد، له کاتی که دا دوژمنه کانیاں چه ند پوژیک بو له جینگه و پښگای خویان دووربون بویه ئاره زویان له شپه نه بوو، کورده کان له به چه دا پیاوی شپه ی چه ته یین و، له بۆسه نانه وه و هیرش بردنه سه ر (شوینه قایمه کان) لاوه که کان بالاده ستن. ئه گهر له لایه ن هیزیکی زۆتر فشاری بخزیه سه ر که نابهرامبه ر بن له گه ل هیزی ئه ودا ئه وایه ده سترکده وه پاده کا و خوده گه یه نیه قه لای چیاکان. ئه وی په ناگه یه کی قایم و ئارامه. له ئه نجامی شپه پکی کورتدا ده بینی ئاماده یه بۆ سو لکردن. و زیاتریش ئاماده یه بۆ شپه کردنه وه که دوباره هیزی هاته وه ده ست. وه بۆ داوا شارستانیه کان، ده قیک نیه له یاسا عه شایه ریه کاند، ئه و مه سه لانه یان حه واله ی سه رۆک هۆز ده کړین بۆ ناوېژی یان حه واله ی مه لا ده کړین بۆ حوکمی شه رعی یان حه واله ی دادگای مه دهنی ده کړین له نزیکه ترین بنکه ی حوکمه ت. بهر بلاوترین جوړه کانی ململانی ئه وانن که په یوه ندیان به مولکداری زه وی هیه، به زۆریش خوینی تیدا ده پڙی، یه کلا کردنه وهی ئه و جوړه کیشانه به حوکمه ت نه بی ناکری، ئه مه ش

پېوشوئینکی دوورو درېژى دهوئ، به لام زور کات سهړوک هوز دېته ناوه وه و نيوانى هردولا پکده خوا چاره سهړيکى ميانپه و داده نئ.

له جوړه چاره سهړيه کاني بلاون. سوئند خواردن. نه گهر (أ)، (ب)ى تاوانبارکرد به دزینی که ره که ی. نه یشى توانی به لگه ی ته واو بداته دهست، تا حوکمه که بیاته وه نه وا ده توانئ داوا له (ب) بکا سوئند بخوا که دهستی به سر نه و ناژه له دا نه گرتوه، نه گهر (ب) سوئندى نه خوارد نه وا به تاوان بار داده نئ و، نه گهر سوئندیش بخوا نه وا داواکه کوتایى دئ. په نگه له کیشیه کدا ناویژيوان داوا له هردو لایه ن بکا سوئند بخون. زور جوړی سوئند خواردن هیه، باوترینیان سوئند خواردن به ناوی خوا (وه لآ هی، بیلاهی، ته لآ هی) وه بؤ نه وه ی سوئنده که سوئندیکى راست بئ و دروئ تیانه بئ، که سى سوئند خور دهست دهکاته سر قورئانى پېرؤز. هر چوئیک بئ کورده کان له سر دروئ گه وره راهاتون (ئاوا: ز.ع) پوژى چەندین جار سوئندى بئ ترس دهخون، پوژیک به کیکیان پئى وتم: (که کوردیک دهستی به سوئند خواردن کرد ده بئ له باوه پیکردنى دورکه ویه وه) (ئاوا: و.ع) وه نه گهر به کیکیان وتی: (به خوا و به پیغمبر به قورئانى پېرؤز و به سهرى باوکم نه و پوژه ی که که ره که دزراوه من له گوند نه بوم) که سى به رامبر دهکاته یه قین که نه و له وئ بوه. نه گهر سوئند خور لای چه پی چاکه ته که ی به دهستی راست گرت و هه ژاندى و وتی: (من گویم لیبوه، به لام دلنیانیم، بویه سوئند ناخوم که قادر زه ویه که ی به رله (۱۰) پوژ به (۵۰) پاوه ند به رهشید ناغا فروشته وه) نه وا گومانیکى نه و توى تیدا نیه که راستى ده لئ.

له بهر نه مانه و، له بهر نه وه ی که سى کوردی هه میشه ناماده یه که دروئ بى ترس بکا، پئویستی وایکردوه که جوړی تاییه تی لی دابه پئى. بویه له سهرى پئویسته یان بچیته مرقه دیکى دورى سرگرده کان که پئیانوايه سزایه کی گهره ی نه و که سه ده دا که به درؤ سوئند بخوا، یان داواى لیبرکئ که سوئند به ته لاق بخوا. له حاله تی یه که مدا پیش نه وه ی بگاته کوتایى سه فهره که ی توشی نوبه شوکیک ده بئ و راستیه که ده لئ. په نگه له شیوه ی دووه مى سوئند خوارده که دا فیل بکا. له وته کانیدا فیل دهکا به لام هه میشه شکست ده خوا (وه که نه وه ی به سترابیته وه یان قورگی گیرابئ) نه گهر سوئند به ته لاق بخورئ نه وا ده بئ

سویند خور له (۲ - ۱۲) جار ته لاق بخوا به پپی ژماره ی ژنه کانی، نه گهر دواتر زانرا که سوینده که ی دروځه، به شیوه یه کی یه کسری ژنه کانی له و ته لاقدراون، واته که س و کاره کانیاں دین و دهیان به نه وه، نه ویش وه نه وان شکوی ده شکي، نه گهر دواي سویند خواردن به ته لاق ده ستیان بویا نه و ده که ویت به رتولای که سو کاره کانیاں، دووباره هینانه وه شیان کاریکی ودها هاسان نیه چونکه له شریعتی نیسلا می ده بی نه و ژنه ته لاقدراره شوبه پیاوړکی دی بکاو لیسی ته لاق بدری پیش نه وه ی بتوانی بگه ریتنه وه لای پیاوړه کی یه که می.

نه م به شه به ژماردنیکی کورتی عه شیرته کورده سره کیه کان ته واو ده که م، واته نه و عه شیرته تانه ی که له نیتوان هر دوو زیډا نیشته جین.

عه شیرته دزه یی، له سر نیوه ی ناوچه ی ه ولیردا نیشته جین که پیکهاتوه له بیابانی (قهره چوغ) (قهراج) گه ندیناوه و به پیتترین به شی ده شتی ه ولیره و، دانیشتون ده به خشیتنه نه و گوندانه ی که ووا وحیاسب ده کرین که عه شایه ری نین له ناوچه کانی دیکه، ژماره ی که سانی نه و عه شیرته (۲۰) هزار که سده بی ده توانی له مهیداندا (۶۰۰) سوار چاک و (۴۴۰۰) چه کداریش که باش پرچه ک کراون ناماده کا^(۱۱) نه دمانی نه م عه شیرته بهر له سی سده له گرده کانه وه هاتونه خوار و له هندی گوندی ده وروبه ری (قوشته په)^(۱۲) نیشته جیبون، به رده وام (خاوه) یان دده عه ره به کان، بهرله (۶۰) سال به رفراوان بون و به خیرایی ده ستیان به سر نه و زه ویانه دا گرت که تا دیجله دریژ ده بیتنه وه. جیگای نه و عه ره به به دوانه یان گرتنه وه که له ناوچه که پیشتر به هوه سی خویان ده هاتن و ده چون. ته نانه ت ده گیشته نزیك شاری ه ولیریش، گونده کان هر چه نده کوردين، به لام به زوری عه شایه ری نین. له باکوری ناوچه که ش عه شیرته ی (کوردي) نیشته جین که عه شیرته کی بچوکه زور چالاکه، هر نه ویش توانیویه تی تا نیستا بهر به دزه ییه کان بگری و سرکه وتوش بوه له وه داو، له (۱۵) گوند نیشته جین، هر نه و عه شیرته لقیکی له کزیه هیه له دهره وه ی قه زای شه قلاوه، که به پله ی یه که م عه شایه ری نین.

قهزای شه قلاوه جگه به شى لای خواره وهی پوژناوای كه هی عه شیره تیكه به ناوی (كوره) ئه وی دی هی (هاوپه یمانی خوشناوه) به گشتی و نزیكه ی (۱۰۰) گوندن و هه ریه كه یان له (۱۰۰۰) كه س زیاترن.

عه شیره ته سه ره كه یه كانی ناوچه ی پانیه ی باكوری زئی بچوك بریتین له پیران و ئاكۆ و پشتدر، پیرانه كان له هاوپه یمانی بلباسدان، ئه وان ژماره یان كه مه به لام به هیژ و پشت ئه ستورن. عه شیره تی ئاكۆ له چه ند لقیك پیک دی به لام په یوه ندیه کی لاواز به یه کیانه وه ده به ستیته وه، ئه وان له چیا به رزه كانی باكوری پانیه و قه لادزی نیشته جین، ژماره ی گونده كانیشیان له نیوان (۴۰) تا (۵۰) گونده. ئه وان له جۆره كوردانیكن كه له هه موان په وه ندترن. ده لئین ئه وان توژیك له ورچه كان باشترن. جی و شوینی شیان قه لابه ردینه كانه (مه به ستی چیا به سه خته كانه). پشدر له به هیژترین عه شیره ته كانی باشوری كوردستانن. سه رۆكه كه یان له قه لادزه، له باكوری زئی بچوك داده نیشی، به لام گونده كانیان له سنوری فارسیه وه دریز ده بیته وه به لای پوژه لاتدا تا نزیك شاری سلیمانی له باشور. په نگه چه كو تفاقیان له دزه ییه كان پتر نه بی، به لام له توانای شه پردا، له وان بالاترن.

به ئاشكرا دیاره كه له ناوچه ی په واندوز عه شیره تی گه وره نیه و سه رۆك هۆزی به ده سه لاتیش له وی نیه. (زراریه كان) له باكوری زئی به ستوپه نیشته جین ئه وان نزیكه ی دوازه گوندیان هه یه. له دواى ئه وانیش لقه جیاوازه كانی (سورچی) دین كه شوینی نیشته جییان به لیواری كه ناری زئی گه وره وه دریز ده بیته وه بۆ باكوری په واندوز. ئه وان نزیكه ی (۴۰) گوندیان هه یه، كه هه ریه كه یان له (۲۵۰) كه س پتر نیه، ئه وان له شه پری یه كه می جیهانی ده رده سه ربیان چه شتوه. له ده ورو پشتی په واندوزدا كۆمه ل و ده ستی خه لك ده بیترین، ئه وان (۷) تا (۸) گوندیان هه یه كه له دۆله كانی چیاكاندان، ئه وان هه مویان له بنه چه ی یه كێك له خانه واده دیاره كانی شارن ئه و گردانه ش كه ده كه ونه سه ر به شى سه ره وه ی (زئی په واندوز) شوینی عه شیره تی باله كه، ئه وان زۆر به ده سه لاتن، چونكه ده سه لاتیان به سه ر ئه و رپیه دا هه یه كه له فارس وه دیت. خه لكه كه هه ژارو دوره كێشن، به لام ئاغاكان زۆن و له تالانكاری سه ر رپگای گشتی بترای شتیکیان نیه خویانی پیوه خه ريك بكه ن.

نژیکه ی (٦٠) گوندیان هیه، زۆربه یان پږن له دانیشتون، به شی هره دوری باکوری پوهاندوزیش به دهست عه شیره تی (شیروان) و (برادوست) ه وهیه، ئه م دوعه شیره ته ش دابه ش ده بن بۆ لقی بچوک، به لام به تایبته عه شیره تی به که م هه موو به کگرتون و دان به یه که سه روکدا ده نیښ، خه لکه که ی ئه و عه شیره ته زۆر پوهه ندین و پږگا ناده ن بچیته گونده کانیانه وه مه گه ر ده گمه ن. ئه وان به هۆی شه پوهه زۆریان چه شتوه: له دلپه قی پوسه کان و که لبه ی برسیه تی.

نیستا ته نیا عه شیره ته پوهه نده کان ماون که ئه وانیش سی عه شیره تن (هه رکی) و (خه یلانی) و (بۆلی)، له نیوانیاندا هه رکی به ده سه لترینیانه. ژماره یان ده گاته (٢٠٠٠) که س هه ندیکیان به دریزایی سال له شوینی خویان ده میښنه وه که ده که وینه سه ر چیاکانی سنوری تورکی - فارس، له کاتیڤدا که هه ندیکیان به ره و ناوچه ی ئاکری دینه خوارئ و هه ندیکیان که ژماره یان (٨٠٠) که سه ناوچه ی پوهاندز ده بن و له ده وروبه ری (دیږی) و ئاوی به ستوپه دا ده میښنه وه، هه رکه که به ئازایه تی به ناو بانگن پیاوه کانیان چه کی نوییان هیه تیپه پینیان به ولاتدا وه که پوهه کولله یه، وابه وه که هه رچی بیته پینیان تالانی ده که ن. به لام ئه و عه شیره ته له کاتی که له هه ولیږ بوم هه لسوکه وتیان زۆر باش بوو. ئه و به شه ی عه شیره ته ده چه نه ناوچه ی پوهاندوز له ژیر فه رمانده ی سه روکک یان دوسه روکی به ده سه لاتدان. تورکه کان نه ریتیڤکیان هه بوو که پیاو ماقولیڤکیان هه ل ده بژارد که له پیش حکومه تدا به ناوی ئه وانه وه قسه ی ده کرد.

هه رچی خه یلانی و بۆلیه هه ریه که یان له چه ند لقیڤکی بچوک پږکیدن، بی ئه وه ی هه یچ به کڤکیان سه روکڤکیان هه بی، به وه ش به ناو بانگن که مه یلی دزیان زۆره. خه یلانیه کان نژیکه ی (١٠٠) که س ده بن و، له ناوچه ی چیاکانی باکوری باله که وه دین و په شماله کانیان له ده وره ی هه ولیږ هه لده دن، له کاتیڤدا (بۆلی) به کان له به شی باشوری باله که وه دین تاوهرزی زستان له ناوچه ی کۆیه به سه ر به ن.

به شی پینجه م

دانیشتوانی شاره کان و میلله تانی دیکه.

له (نه بی یونس)^(۱) هوه، مرقه دی یونس پیغه مبه (س) - که ده که ویتته سهر لیواری دیجله به رامبه موسل. وهك سهره تاو، به شۆپونه وه بۆ هه ولیر و ئالئون کۆپری^(۲) و کهرکوک و^(۳) و کفری و (قزل ربات)^(۴) (قزابات) تا مهنده لی، هیلک ده بیینی له کۆمه لی شار خه لکه که ی به تورکی قسه ده که ن. ئه مه ش ئه و هیله یه که ئه و ناوچانه جیاده کاته وه که زۆرینه ی کوردیان تیدایه له گه ل ئه و ناوچانه ی که زۆرینه یان عه ره بن. کهرکوک بنکه ی سهره کی ئه و دانیشتوه تورکانه یه بهرله شه ری (یه که میش) ژماره ی دانیشتوانی (۲۰۰۰۰) که س بوه و هه ندی گوند له نزیک کهرکوکیش هه ن که تورکی قسه ده که ن. له کاتیکدا شاره کانی دیکه کۆمه لگای جیای تیکه لئ له کورد و عاره ب.

ئه و دانیشتوانه ی بنه چه یان ته م و مژاویه خۆیان زۆرجار ده لئین ئیمه تورکمانین، بۆ ئه وه ی ده ری بخه ن که له عوسمانیه کان نین، به لام به گشتی خه لک بۆ ئه وه ده چی که له و نیشته جییانه وه بن که سه لجوقیه کانی تیدا نیشته جییون، چونکه به ناوچه ی پارێزراوی ده سه لاتی خۆیان داده نان. سه لجوقیه کان له میلله ته تورکه کانن که له سه ده کانی یازده و دوازه له جهرگه ی ئاسیای ناوه راسته وه، که نیشتمانی په سه نی ئه وانه، به ره و ئاسیا و میزۆپۆتامیا هاتن و ده سه لاتی خۆیان دامه زراند. دوا یی که و تنه ژێر ده سه لاتی نه وه ی (عصمان) ی به هیز و (عوسمانیش) دامه زریته ری (عوسمانلی) یه واته، ئیمپراتوریای عوسمانی.

زمانی تورکانی میزۆپۆتامیا له زمانی قوسته نتنیه جیایه، چونکه له هه ی ئه و ی قورستره، هه ندی پیتی قورگی سوک کراون له و زمانانه ی که له پایته ختدا زیندو

کراوه ته وه تاكو به ها په سەنیه كه بپارێژی، هەندی توركمانه كان بۆ ئه وه ده چن كه كهركوك كورتكراوه ی هەردو وشه ی (قه لای سه لجوقی) ^(۷) بێ.

له ههولێر چیرۆکیکی بهربلاو ههیه كه بۆ ئه وه ده چن: دانیشتوانه كانی له پهچه له کی سه ریاژگه یه کی سه ریاژه فارسه كان بن (پهنگه خه لکی نازه ریاچان بن كه دانیشتوانه كه ی به تورکی قسه ده كه ن) كه نادر شا له دوا ی خۆی به جیهیشتون كاتیك له سالی (۱۷۲۲) شاره كه ی داگیر كرد. له پاستیدا هەندی له دانیشتوانی ههولێر له پوی قوژی و جوانی به فارسه كان ده چن زیاتر له وه ی به هر میلله تیکی دیکه ی میزۆپۆتامیا بچن، به لام چونكه له پوی ئاینه وه له سه ر مه زه بی سوننه ^(۸)، بێ ئه وه ی ههچ مه یلیکی شیعه یان هه بی، بۆیه ئه م به لگه یه له پوی نه و بپروكه یه ی پێشتر ده وه سته.

ته نیا دوو شوین هه ن كه دانیشتوانه كه ی به تورکی قسه ده كه ن، كه به وردی گرنگیان پێداوه ئه وانیش ههولێر و ئالتون کوپرین، ئه وه ی دوا یان ده كه وینه دو رگه یه کی ناوه پاستی زبی بچوك كه له هر دوو لایه وه به دوو پرد به وشکانی ده به ستنه وه. دانه وینه ی ناوچه كانی ده ورو به ری و ئه و میوزهی له ناوچه به رزه كان دین لیره ده خرینه سه ر پشتی كه له كه كان و به ره و به غدا شو پرده كرنه وه. خه لكه كه ی زۆر هه ژارن و توند و تیژی و دلره قیان پێوه دیاره. ده موچاوی ناشیرین و نه ریتی پیس و پۆخلیان هه یه. (ئاوا: و.ع) ئه وان هاو شیوه ی چینه گه جه ریه كانی خه لکی كهركوكن، كه به دره وشترین و به په للاترین كه سانی پۆلیس و ئه وانه ش كه ده چونه ریزی سوپای تورك له وانه بون. له گه ل ههولێردا جیاوازیان ئاسمان و پێسمانه، كه پهنگه حالی ئه وان به تیکه لیبونی خوینی کوردی له گه لیاندا باشتربوبی. یه ك له گه ره كه كانی شار هه موویان كوردن، له گه ل یه کیکی دیکه ش دا له كورده كانی چینی خواره وه ده چن، له پوكارو جل و به رگدا. هه موویان به كوردیه کی په وان قسه ده كه ن به لام زمانی ماله وه یان تورکیه. له شاره به رزه كه ش (مه به سته سه رقه لایه) كه دانیشتوانه كه ی (۶۰۰۰) كه س ده بن پاكترین په گه زی تورکی له ویه. ئه وه ی له ویدایه حال و بالیان باشه و خاوه ن خان و زه وین. پیاوه كانیان جوړه جلیك له بهر ده كه ن كه له و جلانه ده چی كه سه رو كه كورده كان له دهشت له بهری ده كه ن، مه به ستم ئه و جل ه شو په یه كه له ئاوریشم

يان په مو دروست ده كړئ و تا سر پي دي له سره وهش چاكه تيك و له سره
 نه ویش عه بایه کی فراوانی به نرخ. نه وان به گشتی باریک و لاوازن نادگاری باز و
 ده موچاویکی باریکیان هیه، نه گهر به ده موچاوی کورده کان به راوردی بکهین، له
 جوله دا زور ریکن زور به یان ده ستیان تا شو په پی راده ناسک و جوانه. جامانه ی
 سریش به هی کورده کان ده چی به لام بجوکت و پاکتره، نه وانه ی ده چنه
 ته مه نه وه یان ته ریوش یان سر پوشیکی زه پکه شکراو له سر ده کن، به لام
 نه وانه ی که مه لیکی ئاینیان هیه عه مامه یه کی سپی یان شینی کال له سر
 ده کن، نه گهر له بنه چی پیغه مبه ریش بن (د.ع) نه و شریتیکی قوماشی سهوز له
 ده وری ته ربوشه که ده ئالینن. هرچی جلی ژنانه نه وانه ی که له ده ره وه ی مال
 ده بینرین، نه و پهنگی شین و دریزه، به لام له و جله کالتره که ژنه کورده کان
 له به ری ده کن. ده موچاویان به په چه یه کی هه مان پهنگ داپوشراوه په چه که ش
 ده مامکیکی ره شی پیوه یه که له ماده یه کی دپ دروستکراوه و دامینه کی پهنگی
 زهرده. له بهر نه وه ی په چه که جیگای کونه چاوی تیدانه بویه هه میشه
 هه لده دریته وه بو نه وه ی ژنه که پیگه ی خوی بیینی، به لام هر هینده ی
 نه وروپییه کی به رامبه ر هات نه و دده ریته وه. ژنان پیلاویکی زهردی له پیسته
 دروستکراو له جوری (ویلینگتون) له پیده کن که تا نیوه ی پوز دریزه، ناگاته
 نه ژنو. کچان تا ته مه نی دوازده و چوارده سفورن، چاکه ت و جلی پهنگ جوان
 له بهر ده کن کلاویک له سر ده کن به پاره ی زیپ به باز نه یی نه خشاوه و له
 ناوه پاسته وهش پاره یه کی زیپی جوان شورپوته وه (چه ناغه ی پیده لین) تور که کان
 له مال و خواردن و خانو و نه ریت به کورده کانی ده ورو به ریان ده چن، ته نیا نه وه
 نه بی که له وان پیشکه وتوترن. ناغاگان دیوه خانه کانیان جوان بنیات نراوه و
 له (قایه) (کهرپوچ) دروستکراوه. هه یانه که زهویه که شی به مه پ مه پ داپوشراوه و
 کوله گی له ناوه وه هیه. نه وانه ی که له لیواری قه لادان ^(۱) بانیژده ی هیه که
 مروفه ده توانی تیدا سهرنجی نه و زه ویانه بدا که ماوه ی چند میلیک پاکشاوان.
 ژوره کان له ده وری حه وشه که دا بنیاتنراون، که که میک دارو دره ختی تیدا
 پوینراوه. ناغاگان له و دیوه خانه پیشوازی له ومیوانانه ده کن که دینه شار،

وهكچون جينگا ددهنه نهو كوردانهى كه له گوندهكانهوه دین. هر سهروك هوزيك
موشتهرى يهك يان دوو ئاغای شاره .

نهو پهيوهنديه به دريژايي چهند نهويهكهوه دروست بوه. كه پهنكه نهو
پهيوهنديه لهگل خانهخويكهيدا خراپ بوبی، بهلام به دهگمن نهو سهروكه پى
لاى يهكيكى ديكه دادهگرئ.

ئاغا بۆ نهو پيشوازيه داواى بهرامبه ر ناكا. بهلام بۆته نهریت كه ناوهناوه له
گوندهوه ديارى بۆ بنيرن وهك په نير و ميوه. وهكچون هرکاتيكى كه پشيوهيكى
عشايره دروستدهبى نهو نهو موشتهريه پيوسته بهرژهوهندى ئاغاكى له
گوندا بپاريژئ. وهكچون نهو ئاغايهش نوينهري نهو له شار. ههندى له ئاغاكى
شار جلى نهو روپى له بهر دهكهن، لهكاتيكدا كه زۆربه يان جليكى نيمچه نهو روپى
له بهر دهكهن لهكاتى نانخواردن. نهوان له سهر كورسى دادهنيشن و قاپ وو چهقو
و چنگال و كهوچك به كاردنين، بۆ هه موو ژه ميك له گه نيكي پاك دينن، بهلام سى
شتهكهى ديكه ناگورپن. قاپه كانيشيان له كوردهكان جوراو جورتن.

نهریتی ژنهيتان له شاردا جياوازه له وهى كه له گوندهكاندا ههيه، بهتايهت،
نهریتی وايه كه كه سوكارى كچهكه جيازي پيوست نامادهبكن، له جياتى نهو هى
كوپهكه پارهكوبكاتوه تا ژنهكه بكپئ(ئاوا: نهو دهيهوئ بيخوازئ: و.ع)
سهرپوش و داپرينى ژنان له شاردا زور توند و پتهوتره.

ئاغاكى شار ژيانتيكى ئارام و جيگيريان ههيه، چونكه ههندى گونديان ههيه،
كه ناوه ناوه بوى دهچن و گرنگيهكى زيرهكانهش به كشتوكال دهدهن. نهوان
هميشه ئارهزو يان له وهيه توانا زهينىيهكان پيشخه، پۆژنامه به پتيكوپتيكى
دهخويننهوه، به ئازاديش باس له سياسهتى نهو روپى و پۆژهلات دهكهن.
يهكدوانتيكيان پارهيان بۆ وهبهرهيتان له نهو روپا ههيه، پهنكه له بارودوختيكى
باشتر نهو چاكسازيه كشتوكالپانهى دوايى بخنه ناو كارهكانيان. پهيوهنديه
بازرگانيهكان فراوان بكن. سهردارى خانهوادهكان كارى حكومهتى له پايه
خويان بهكه متر دادهنين، بهلام به زورى هانى كه سوكاريان دهدهن له گه نجهكان كه
بخزينه ناو كارى پهسمى حكومت. سهرچاوهى سهرهكى داهاتيان گهنه، له

دواسالنه کانی شه پدا پاره یه کی زوریان کوکرده وه، نه وان له سه یوکه کورده کان که مته ماعتنین، هه میشه له هه ولای نه وه دان که کیلگه بخه نه سه رکینگه.

هه ندی له ناغا که نه کان تاراده یه کی باش به کهش و فش و خوړنانن، نه وان له گونده کاندای سواری نه سپ ده بن و تازیان پییه، هه ندی جار ده بینن له شاردا پیاسه ده کهن له کاتی نیواراندا، سه ریان به زکړدوته وه و عه باکانیان با به ملاو به ولایدا ده با له پشته وه.

ژماره یه کی زوری تورکه کان له چینن ناوه پاست، له که رکوک و هه ولیر خواوه زه وین و ناره زویانه داهاتیان زیاد بکهن، نه وانه نه فنه دیه کانن - واته شاره زاییان له خویندنه وه و نوسین هه یه، جل و بهرگی نه ورپی له بهر ده کهن و له پوسه حکومیه کاندای کارده کهن، وشه ی نه فنه دی به رامبه ر به (سیز)ی ئینگلیزیه، له قسه کردندا به کاردی کاتیک له گهل پیاوکی به ریزدا قسه ده کری، چونکه ناویشانیکه له به رامبه ر وشه ی (esquire) دیت له زمانی ئینگلیزی، نه م ناوه بو هه موو پیاوانی ئاینن ده گوتری له شار. هه روه ها بو پله و پایه ی بچوکی نه وانه ی له سوپادان، له نه فسه ر و پیشه گه رو نوسه ران و کارمندانن پاژه ی حکومی، هه ر که سی توانای خویندنه وه و نوسینن هه بی و با ی نه ونده بی که ده ریخا ده بیته نه فنه دی.

به پړوه به رایه تیه حوکومیه کانی تورک پر بون له نه فنه دی. هه مووشیان له ته مه لی به دخوبون. هه موو پوژی له چایخانه کان ده یان بینن، به دهم و چاوکی چلکن، یاخه کانیان پوخله و بوینباخه کانیان جوان نه به ستراره دوسی دوگمه ی پانتوله که یان باش دانه خراوه نه و جوړه که سانه وایان کړدوه که وشه ی (نه فنه دی) مانای خو ی نه مینن و بیته ناویکی نزم. من حاکمیکسی سیاسی ده ناسم که به توره بییه وه نه و خه لکانه ی دهرده کرد له به پړوه به رایه تیه که ی که به نه فنه دی بانگیان بکړدایه. هه ر چه نده له قسه کردندا نه و دهربرینه کاریکی دروسته. که رکوک و هه ولیر، به تایبه تیش که رکوک ژماره یه کی زوری کارمهن دی بو حوکومه تی تورکی دابین ده کرد. حوکومه تیش نه وانی پیباشتربوو چونکه زمانی ده وله تیان ده زانی.

له دواى پلەى (ئەفەندى) دوکانداره‌کان دین، ژماره‌یان زۆره، چونکه هه‌ولیر بازارپیکى گه‌ورەى هه‌یه، دواى ئەوانیش ئەو که‌سانه‌ن که له پێسته‌ خوشکردن و دروستکردنى لباد کارده‌که‌ن و دواى وان کاروانچیه‌کان دین یان خاوه‌ن نیستر و که‌ر که تاکه‌ هۆکارى گواسته‌وه‌یه له بازرگانیدا. له ناو ژنانیشدا هه‌ن که ژانیان به‌ رستنى لۆکه‌ دابین ده‌که‌ن، به‌لام زۆربه‌یان بۆ نانى پوژ پشت به‌مێرده‌کانیان ده‌به‌ستن. خه‌لکى هه‌ژارو په‌شوپوت که‌من، ده‌سکه‌وتنى کرێکار کارپیکى زۆر نه‌سته‌مه‌.

جیاوازی نیوان خه‌لکى هه‌ولیر و ئەو کوردانه‌ى له‌ ده‌هه‌یه‌یه‌یدا نیشته‌جین، به‌پله‌ى یه‌که‌م هه‌مان ئەو جیاوازیانه‌یه‌ که له هه‌موو شوێنیک له نیوان شارو گوندا هه‌یه‌.

هه‌ولیری پقى له‌ کورده‌ (ئاوا! : و.ع) به‌ نه‌زان و وشك و که‌له‌ په‌قى داده‌نى و له‌ کاتی‌کدا کورده‌ که‌ش پێى وایه هه‌ولیری ژنانه‌و بێ په‌وشت و گه‌نده‌له‌ (ئاوا! : و.ع) له‌ گه‌ل ئەوه‌ى که‌ خواردنه‌وه‌ و خراپه‌کاریه‌کانى دیکه‌ له هه‌ولیردا هه‌ن به‌لام له‌وێ باشتره له‌شاره‌کانى دیکه‌ى (میزوپۆتامیا) که‌س له ئاغا گه‌وره‌کان شه‌راب ناخۆنه‌وه‌ و ئەنجومه‌نى شاره‌وانیش سوپه له‌سه‌ر ئەوه‌ى پێنمايه‌کانى بێگه‌رد بن و به‌سه‌ر هه‌موو خه‌لکدا جێبه‌جێکری‌ن. هه‌مو ئەو به‌د په‌وشتانه‌ى له‌شاردا ده‌یبینی له‌ ده‌ره‌وه‌ راهاتون، ئەمه‌ش گومانى تێدانه‌.

له‌ گه‌ل ئەوه‌ى که‌ خه‌لکى کۆیه هه‌مویان کوردن، به‌لام زۆر به‌خه‌لکى هه‌ولیر ده‌چن، ئەگه‌ر چى وه‌ک ئەوانیش پێشکه‌وتونه‌بن. ئاغا‌کانیان زیاتر به‌ ئاغا عه‌شایه‌ریه‌کان ده‌چن نه‌ک ئاغا‌کاتى هه‌ولیر، هه‌رچى خه‌لکى په‌واندو‌زیشن ئەوا له‌پوى شارستانیه‌وه له دواى لادێیه‌کانى ده‌شتى هه‌ولیره‌وه‌ن.

هه‌ندى تايه‌فى جوله‌که له هه‌ولیرو کۆیه و گوندى بێتواته هه‌ن که ده‌که‌وێته سه‌ره‌پى ناوچه‌ى 'خۆشناوه‌تى. له (باتاس) له ده‌شتى هه‌ریریش هه‌ن، له زۆر له گونده کوردیه‌کاندا پیاو توشى خێزانى تاکتا‌که‌ى جوله‌کان ده‌بێ که کۆگای بچوکى گشتییان هه‌یه‌.

ئەو زه‌ویانه‌ى نیوان دوزى به‌گشتى کشتوکالێن، بازرگانی له‌وێ به‌پله‌ى دووهم دى. بۆیه جوله‌که‌کان پایه‌یه‌کى به‌رزیان نیه وه‌ک ئەوه‌ى له به‌غدا هه‌یانه. له

پاستیدا که سانی دهوله مەندیان نیه. هەندی بازگانیان له هەولیر هەیه، ژماره یان که مه. هەندی له دوکانه سه ره که کانی کۆتال فرۆشی جوله که کان به پتوهی ده بهن. تایفه که زۆریه یان خه ریکی پیسته خوشکردن و چنینه، کاری دروستکردنی شه پابیش هه ر ئه وان ده یکه که له دلۆپاندنی میوژ ده کری.

ئه و پیشه و ئه وکاره بۆ موسلمانان حه رامه. هه رچه نده هەندیکیان شه راب ده خۆنه وه، خه لک پوناده نه جوله که کان و به چاوی سوکه وه سه یریان ده کهن. به زۆریش له گونده کان به خراپی هه لسوکه وتیان له گه لده کهن. هه رچه نده من نه مبیستوه که چه وساندنه وه یه کی به به رنامه و دوژمنکاریه که هه بوبی و بوبیته هوی خوینزه شتن. زۆر جار که چه کان ده رفینرین و داویان لیده کهن ئاینیان بگۆپن^(۱). ئه گه ر کوردیک رقی خوی له فه رمانبه ریک ده رپێ ده لی (ته نانه ت جوله که ش له و باشترن). ئه گه ر بیه وی پوهشت چاکی عه شیره ته که ی ده بری، ده لی (ته نانه ت جوله که ش دهستی به سه ریاندا ده شکێ).

جوله که کان به زمانی خویان قسه ده کهن و پی ی ده نوسن، ئه وان له شاره کاندا له جیاتی کوردی و تورکی پێیان باشتره به عاره بی قسه بکهن.

دوگوندی کلدانیه کان هه ن ئه وانیش (عه نکاوا)^(۲) که سی میل له هەولیر دووره و گوندی (ئه رمۆتا) له ده ره وه ی شاری کۆیه یه. تایه فه ی گه وره شیان له شه قلاوه و کۆیه هه یه، هه ر چوار شوینه که ش که نیسه یان هه یه، ژماره ی گشتی^(۳) گاواره کان نزیکه ی (۴۰۰۰) که سن و (۲۵۰۰) که سیان له عه نکاوه نیشته جین. که لدانه کان له بنه چه دا وه که نه ستوریه کان بون، به لام سه ده ی شازده ی زاینی ناچار کران دان به ده سه لاتی کلێسای پۆمیدا بنین. تایه فه ی گه وره له وخه لکانه له باکوری زی ی گه وره، له لیواری موسلدا هه ن، ده لێن به ر له دوو سه ده یان سی سه ده پارچه زه ویه کی گه وره له ته نیشت په وانددوز له به ر دهستی ئه واندا بوه، دانیشتیوانی دواگوندیان، پایانکرد کاتیک پوسه کان له سالی (۱۹۱۶) دا شکان. ئیستاش له باکوری شاره که دا ده شتیک هه یه پیی ده لێن ده شته دیانه. په نگه به رله ده رکه وتنی موچه ممه دیه کان گاواره کان خاوه نی ئه و زه ویه به رزو زمانه بوبن که له نیوان دیجله و دامینی گرده کاندایه، له پۆژه لاتی که رکوک و به سه ره وه، یان به شی هه ره گه وره ی ئه و زه ویانه. ئه و گاواره به په چه له ک (سامین) زمانی کتێبه

پیروزه کانیان سریانی، زمانیکې تایبته به ځویان هیه، به لام هه موویان کوردی ده زانن.

ژماره یه کی که میان له سهر مه زه بی (پرۆتستانتن)، ئه وان به پله ی یه که م له موسلدان به بیرم دی که پیاوړیک ئه رزو حالیکې پیشکش کردم که تکای لیده کردم بیکه مه (ئینگلیزی) وا دیار بوو که هه رایه کی له گهل قه شه کان هه بوو بویه ئه داوایه ی کردبوو. ئه و قه شان هه فره تیکن توشی ئه و تابه فانه بون (ئاوا! : و.ع) له عه نکاوه نژیکه ی شش قه شه هه ن له جیگا کانی دیکه ش سی چواریک هه ن، زۆربه یان خوینده واری باشن و ده مارگیرن. ئه وهنده ی که من جیای بکه مه وه ئه وان بیروکه یه کی لاوازیان هیه به رامهر به شتی باش و شتی خراپ، ئه وان پله ی ځویان بۆ زالبون به سهر خه لکه که دا به کار دینن.

ئه وان هه لسوکه وت له سهر ئه وبنچینه یه ده که ن که پیشپه وه ی خه لکن له کاروباری دنیایی و دینی دا. به گشتی به ناوی ئه وانه وه قسه له گهل حکومت ده که ن، جله کانیان ته یله سانیکې دریزی په شه، ئه وان کلاوړیکې په شیان له سهره که به چندين شریتی په شی بریقه دار پیچراوه ته وه.

هه میشه وا راهاتوین که به (قه له په شه کان) ئاماره یان بۆ بکه ین.

مه ترانی که رکوک که ناوی (ستیقان) ه پیره میړدیکې له دلشیرینه و ره وشتیکې جوانی هیه و هه ست به ئازاره کانی ئه و پیاوه ئاینیانه ده کا که له بهر ده ستیدان ئه و هه میشه به ته یله سانه گولپه نگه که یه وه درده که وئ.

کلدانه کان هه په میکی که هه نوتی ئالۆزیان هیه که بریتیه له: په تریرکیک و چهند مه ترانیک و سه روکی قه شه کان و قه شه کان. ئه وانه ش پۆستی ئاینی وان که ئه و که سی وه ریده گری ده بی په به ن بی. هه میشه ش میراتین. مه به ستم ئه وه یه له ناو هه ندی خیزاندا پاوان کراون. یه که به دوا یه که دادین، مام، کوپی، برا، تاد، قه شه ی ئاسایی په به ن نین. گا وره کان چهندين سه ده له ژیر ده سه لاتی ئه و موحه ممه دیانه بون که له ده وروبه ریانن، بویه ئه وان ئازایه تی ځویان له ده ستداوه و ئیستا لاواز و گوئ له مستن (ئاوا! : و.ع) ئه وان درده سه ریان زۆردیوه، چونکه ئاغا چاوچنۆکه کان هه میشه هه ولی به رده وامیان داوه بۆ ئه وه ی ده سته به سهر

■ دوو سال له کوردستان

زه وی و میځه له کانیاندا بگرن. به لام به گشتی به شیوه یه کی به به زه بیان و نه رم هه لسوکه وتیان له گه لدا ده کړی، ئیستاش پایگشتی پینادا زولمیان لیبرکړی. له کۆتایی شه پدا حکومتی تورکی فرمانی قه تلوعامی له عنکاوه دا، به لام کورده کان په تیان کرده وه و پازی نه بون. له پۆزانی پشیوی و نا نارامی ئاسایشدا گاورد ه کان پاره ده دهنه یه کیک له سه روکه کورده کان (خاوه) به مشیوه یه ش به رگری لیکردن و پاراستنی خویان ده کړن. هه رچونیک بی ئه وان ژیانیکې پر ترس و بیم و گومانی به رده وام ده ژین. ئه وان هه میشه رقیان له موچه ممدیه کانه (ئاوا! : و.ع) ته نانه ت ئه گهر هوکاریکیشیان نه بی. ئه مه ش خراپترین سیفه تیان، ئه گهر ریځایان بدری هه موو پوژ دینه لای (حاکمی سیاسی) ئه و چیروکه دریژانه ده گیرنه وه که هه موی درون. ئه مه ش شتیکی سروشتیه ئه گهر وایدانین که له و پق و کینه یه وه په یدابوه که له نیوان محه ممدیه کان هه یه (ئاوا! : و.ع)، به لام گاورد ه کانی شه قلاوه له ناو ناوچه یه کی عه شایه ری ده ژین، ئه وان هه میشه هه لسوکه وتیکې باشیان له ته کدا ده کړی ئه وان سه روک هوژ له ناوچه که به گه وره ی خویان ده زانن. ریځه شیان دراوه که مولک و مالیان هه بی له باریکې پر ئاسایش و نارامی و که سیش ده ست له کاروباریان وه رنada.

گاورد ه کان له شه قلاوه و کویه کاری چینن ده کهن، ئه وان هه ی شه قلاوه باخی میوه ی فراوانیان هه یه، به پله ی یه که م ئه وان ئه و قوماشه خومالیه ده کهن که کورده کانی شوینه پوته نه کان و گردو لکه و به رزه کان ده یکه نه جل و به رگ (مه به ست ئه و جوړه قوماشه یه که له مه رزی بز ن دروستده کړی و پییده لئین کر) چینیش وه ک (په نگ و پیس) موچه ممدیه کان به کاریکی نزمی داده نین، په نگه هر نه وه ش بی که وای کردوه گاورد ه کان بتوانن له ناوچه ی گرد ه کان بزین، له عه نکاوه و هه رموته کشتوکال ده کهن، له عه نکاوه چه ندین کیلگه ی سه وز و گه شاوه یان هه یه که باشتین زهویه کانی ده شتی هه ولیره. سالی (۱۹۲۰) (۶۰۰) تن گهن و (۶۰۰) تن جویان به ره مه پناوه ئه مه جگه له به روبومی دیکه، له راستیدا ئه وان باشتین کشتیاری ئه و ناوچه یه ن.

له گهل نه وه شدا كه عه نكاوه قهره بالغه و زهوى ته واو به شيان ناكا، كه چى گاوره كان ناچنه خانه ي جوتيارانى سه روكه كورده كان، ته نيا له و مولكانه نه بى كه ده كه ونه سنورى گونده كانى نه وان.

هه ندئ له گشتيارانى عه نكاوه گه يشتونه ته پله و پاى به رز: به تاييه ت ناوى خواجه (سيبى) و خواجه (شابق) دى نم. خواجه نازناو يكي پزگرتنه بو نه و كه سانه ي ته مه نيان تپه پر كروه، نه و دوو پياوه ي باس مكردن له پتي ژنه وه ده گه نه هه ندئ خانه واده ي به پزي هه وليز - چونكه موحه ممه ديه كان كچه گاوره كان دى نن هه رچه نده كه پيگه تاده ن كچيان بدرتته ئاينى ديكه - نه و دوو پياوه په وشت و هه لسوكه وتى جوانيان هه يه، به تاييه تى خواجه (سيبى)، نه و خو شه ويست ترين كه سى به ته مه نى لاي دلى منه، له وانه ي كه له پوژه لاتدا ناسيومن.^(۱۳) ده سه لاتى توركى و به ريتانى، به پتي توانا، نه و دوو كه سه يان له قه بلاندى به روبوم بو مه به ستى وه رگرتنى باج دانان، چونكه حوكومت و خه لكه كه ش، وه كه يه ك. زور به ده ست پاك ترين داده نان له و موحه ممه ديانى بو نه م مه به سته به كار ده هيتران(ناوا: و.ع) من له هاتوچو گه شته كاندا له گهل خو م ده بردن، به تاييه ت كه به روبوم پي ده گه يشتن دو ستايه تيان له گهل سه روكه كورده كانى ده شتى هه وليز هه بو، خو شه ويستى له نيوان هه ردولا هه بوو هو يه كانيشى دياربوو.

گاوره كان وه كه يارمه تيدهر له ماله موسلمان هه كان داوايان له سه ربوو، چونكه زياتر پشتيان پي ده به ستر له يارمه تى دهر وه موحه ممه ديه كان به گشتى، من يارمه تى دهر كه م له كاتى كه له هه وليز بووم، ناوى(فيرو) بوو خه لكى عه نكاوه بوو. پياو يكي پهزا قورس بوو(به لام زور ناره زوى له خزمه ت كردن بوو، ده ست پاك و راست گو بوو، زيره كيش بوو).

له گهل نه وه شدا كه نه و گاورانه مه را ييكه ر و زمان لوسن زور له ژنه كانيان ده دن و ناكو كى خيزانيان هينده ي هه موو گونده كانى دى هه يه، له گهل نه وه ي كه به وه به ناو بانگن مالى دزراويان له لايه، كه چى له ژيانى گشتيدا پي وشوي تيكيان هه يه كه تان و پويه كه ي پاستگو يى و ده ستپا كيه. كه نه مه ش شتيكى ده گمه نه له پوژه لات. ئاينى نه وان گاوره، له گهل نه وه شدا كه زور شپريو بوه پر له خورافه و بيو باوه پي كو يره نيه، به لام نه گه ر نه و پيسيه ي له سه ر لاده ي له ژيره وه

بهردیكى به نرخ ده دوزیه وه، ئاینیک که به نازایه تی و سه بریکه وه پاریزگار ییان لیکر دوه که وینه ی نیه. به هیژ و پته و له ناوچه یه کدا که دابراوه و پر له وه حشیکه ریه، به دریزایی (۱۲) سده ی پرله چه وسانه وه (ئاوا! : و.ع) نه وه ی سهیره که تو دوسی مه زار له و پاریزگایه دا بدوزیه وه که ده لێن هی هه واله کانی عیسان (س) موچه ممه دیه کانی ش هه موو به پیرۆزی ده زانن.

له شه مامک و (بیابانی قهره چوغ) هه ندی گوندی پهرش ویلاوی عاره بان هه یه که هه موی هی عه شیره تی (ته ی) ه له کاتی کدا که که ناری چه پی دیجله، له نیوان هه ردوو زیدا هه موو عاره بن و هوژی (جیور) تیدا نیشته جین.

(ته ی) له هه مو عه شیره ته عه ره به کان به ناویانگرو کوئتره. ئیستا ناوی به ک له به خشنده کانی (حاته می ته ی) ناویکی ناسراوه و له به شیکي گه وره ی پۆژه لاتدا ناوی هه یه^(۱) نه و عه شیره ته سده یه ک بهر له ئیستا به ئاره زوی خوی له شه مامک و که ندیناوه و قهره چوغ ده گه را. چونکه هه موی بیابانیکی وشک بوو. سه رۆکه کانی دزه یی له قوشته په بون و سه رانه یان ده دا به عاره بان. کورده کان ورده ورده فراوانبون هه رکه گه یشتنه کیلگه کانی ئه وان (عه شیره تی ته ی)، نه وان پاشه کشه یان کرد بیئوه ی کیشه له نیوانیان دروستبی. (ته ی) به کان چونه بنکه ی سه ره کیان له نزیک (نسیبین)، ته نیا که میکیان نیشته جیبون و گوندیان دروستکرد و وه ک کورده کان ده ستیان به کشتوکال کرد. به لام عه ره ب ته مبه ل و سروشتیکی زۆلیان هه یه (ئاوا! : و.ع) هه مو داواکاریه کانیان پیداویستی به په له و دابینکردنی پیویسته کانی ژیا نی پۆژانه یه. ژیا نیکی نیمچه ئاسوده. نه وان وه ک کورده کان هه ولی به رده وام و هه زی کوکرده وه ی سامانیان نیه. کاتی ک که به لای گوندیکی عاره بان و گوندیکی کورداندا ده رۆی، ده بی نی کورده که هه موو زهویه که ی به ته وای داچاندوه و داوی زیاتریش ده کا، له کاتی کدا که عه ره به که ته نیا له هه ندی شوین پوی زهویه که ی هه لکۆلیوه به شه زۆره که ی زهوی به به یاری جیه یشتوه. به و هویه وه کورده کان له فراوانبونی به رده وامن و گومانیشم نیه که له کوتایدا له هه موو ناوچه که یان ده رده که ن.

عه ره ب خاوه ن میزاجیکی زۆر هه لچوه، نه مه ش سروشتیه تی، ده می ک زۆر چالا که و ده می ک شل و خاوه - به لام که یف خوشه و قسه زۆر ده کاو زۆر زیره که

هرچي كورده كه يه له ژياندا له سه رخځو هيډي ده پړوا، بهرده وام له كاردايه و به پړزه.....^(۱۵) سه روكي عه رب زږبه پړزه و هه لسوكه وتي له ته كدا ده كړي به پړه چاوكړدني به چه كه ي وه پايه ي سه ره وه كه له جيي دانيشتنی سه روكه له دزه يي يه كانيش به رز تره ده دري ته شيخ (حه نه ش) كه له عه شيره تي (ته ي) ه له گه ل نه وه ي كه نه ده سه لاتيكي هه يه نه ده وله ومه نده. هه سه روكي كوردي شانازي به وه ده كا كه له به چه دا عه ربه و هه ولده دا په چه له كي بگه پړني ته وه سه ر پيغه مبه ر (دخ) يان يه كيك له ياوه راني. عه رب، كورد وا حسيب ده كا كه بارگرايه به سه ريه وه و نازادي كار كړدني زه وت ده كا (ئاوا!! و.ع).

نه و عه شيره ته عه ربه بانه ي له هه ردو به ري ديبله دا نيشته جيئ له نرم ترين عه شيره ته عه ربه كانن..... نه وان له و شيوه كشتوكاله شاره زان كه پشت به ناعور ده به ستي و به هويه وه ناوي پتويست ده سته ده خن. نه وان له په شمالدا ده ژين و شويته كه يان جيتاهيلن مه گه ر به ده گمهن، نه وه ي كه دلخوشي ده كړم نه وه بوو كه كوري كورده كانم جيده هيشت، دواي چه ند سه عاتيك له دانيشتن، كه خه لكه كه ي هه موو بيده نگ و به پړزيون. بو يه كيك له په شماله كاني (جبور) كه كومه ليك ده ست ده يانگرم و له كوريك دايانده نام له دوري ئاگريكي خوش، له كوريك نه گه وره و نه بچوكي تيدا بوو هه موو به يه كجار قسه يانده كرد دلخوشي كه به رده واميان هه بوو قاقا پيده كه نين، كورد نه رستوكراتيه كي لي زانه، له كاتيكددا عه رب له نيوان ديموكراسيه ت و گيره شيويي دا ده هه ژي.

پيش نه وه ي نه م به شه ته واو بكم، ده مه وي ئاماژه بو عه شيره تي (ساره لو) بكم كه له دوو گوند داده نيشن له سه ر به ري چه پي زي ي گه وره كه زور له گوږ دورنيه، له گه ل شه ش گوند يان زياتر له به ري به رامبه ر، نه وان له روي ده ره وه زور له كورده كان ده چن هه ريه كيكيان به شيويه كي ئاسايي كه واوسه لته ي له به ر دايه، وه له باره ي كشتوكاله وه پكابه ري گاوره كاني عه نكاوه ده كن، به لام ئاينيكي تاييه تيان هه يه، ده لئين ئايني كاكيه^(۱۷) نه وانه له باشوري كه ركوكيش هه^(۱۸) له ئايني (علي ئيلاهي)^(۱۹) يه كان ده چي له نزيك خانه قين و مهنده لي له سه ر سنوري فارس.

موحه مەدیه پیکه کان به ئه هلی کیتابیان داده نین (خاوهن نامه)، به گریمانه ی
ئوه ی که ئه وان دان به یه کیک له کتیبه ئاسمانیه کان ده نین، جا ئه و کتیبه
(ته لموده) (کتیبی پیروژه یان (قورئان)، له پاستیشدا له بهر ئه وه ی ئه وان
باوه پریان به قورئان هیه بۆیه به تایه فه یه کی موسلماننه کان داده نرین. به لام بیرو
باوه پریان و ئه و په رستشانه ی (ته قس) که پیاده ی ده کهن، له خویان زیاتر کهس
نایزانی، گه لی په رستشی سه یری ئه خلاقیان ده دریتته پال.

په نگه (ساره لو) پاشماوه ئاینیکی کۆن بن که یه کتاپه رست نه بو بن، به لام بۆ
خۆخۆ ده رباز کردن له چه و سانه وه بون به ئیسلام، په نگه له — بنه چه دا ئیزدی بن،
چونکه له زۆرکات قزبان به رده ده نه وه، ئه مهش له تاییه تمه ندیه کانی ئیزدیه کانه.

به شی شه شه م کشتو کال^۶ و بازار گانی

زهویه کشتو کالیه کان له پاریزگای هه ولیر بۆ سی بهش دابه شده بن، نه وانیش: یه که میان (تاپۆ) واته مولکی تۆمارکراو نه مهش هی دهره به که گانه^(۱) به پی ی سه نه دی مولکایه تی فهرمی، دهره میان نوسراو (التحریر) یان مولکداری له پی مافی خاوه نیه تی (حیازه)، نه مه به پله ی یه که م له ناوچه پوته نه دوره کان باوه، چونکه تۆمارکردن تا ئیستاش نه سته مه، سییه م (سوننه یی)^(۲) نه مهش نه و زهویانه بون که هی سولتان بون بۆ ده ولت ده که پانه وه.

سیسته می مولکداری (میزۆپۆتامیا) زۆر ئالۆزه. به تایبهت نه وه ی په یوه ندی به تاپۆوه، هه یه چونکه تۆمار (سجل) و کۆمپیا له کانی مولکداری له لایه ن فرمانبهری نه زان و بیویژدان کراون. پین له و هه لانه ی که به هویانه وه چه ندین کیشی دادوه ری دروست ده بن که له ژماره نایه ن.

مه رجه کانی مولکداری و نه و باجه ی پیویسته بدریته ده ولت به پیی جیاوازی جۆره کانی زهوی جیاوازن. بنچینه ی دروست بۆ نه و زهویانه ی تاپۆ نه وه یه که ده یه کی بدریته ده ولت و ده یه کی بۆ خاوه ن زهوی، نه مهش هه ندی به شی گرده کانیش ده گریته وه. نه که ر خاوه ن زهوی (تۆوی چاندن) یان ئاژه لی جوتی دایه جوتیاره که نه و پیویسته دوه ند یا سی هه ندی پیشتی بداتی. نه و زهویانه ی که ئاغا خۆی به کار ده هیان، نه و (کری پاره یان جوتیار) به کاردینا تا له و زهویانه کاربکه ن و کریکه شیان به شیوه ی شتومه ک ده درایه. له گوندی (خدران) له لیواری بیتوین له سه ره تای سالی (۱۹۱۹) به دوا داچونیکم کرد، ده رباره ی نه وه ی (حه ماغا) که خه لکی کۆیه یه چی ده داته پیاوه کانی، وتیان که نه وان نۆ مانگ کارده که ن (ماوه ی کیلان و به ره م)، یان خۆی نانیان ده دا، یان نه که ر له

د هره وه بژین نه و (۸۸) پاوه ن گه ن و (۴,۵) پاوه ن د پښ و ه ن د ی خویان ^(۴) د ه د ر ی ت ی . بهر له شه پ ژيان هه ر زان تر بوو بویه کر یی ه کی که میان د ه د ر ا ی ه . له کوتایي کار کړ د نیشیان هه ر که سی که کاره که ی خوی به باشی کړ دوه ، قاپو تکی لباد و د ه س ت ی جلی د ه د ر ا ی ی ، نه گه ری نه وه ش هه بوو که ی ه (جون ی) پاره ی پ ید ر ا ی ه .
حوکومت له زهویه نه مریه کان (۱۷,۵٪) ی به ره مه که ی وه ک باج و ه ر د ه گ ر ت .
ئاغا و موختاره کان ^(۵) نه گه ر پشتیوانی باشیان هه بوا نه و (۲,۵٪) ی ه کی دیکه یان د ه خوار د ، له گه ل نه و به ش ی که حوکومت له نه نجامی قه بلان دنی هه له نه ی د ه توانی و ه ر ی ب گ ر ی . چونکه به ش ی کی زوری به ره مه که یان د ه شارد ه وه کاتیک که قه بلان د ه ره کان له د ه ر ب ا ن . له هه موو شو ی تیک دا ئاغا چه ن د ی بتوانی فی ل له جوتیار د ه کا ، یار مه تید ه ر ی ش ی بی بؤ فی ل ل ی کړ د ن له حوکومت ، بؤ نه وه ی به ش ی تاییه تی نه و پ ت ر ی ی .

دوو جوړ به ره م ه ی ه هاوینی و زستانی . یه که میان له پایز یان له زستاندا د ه چ ی ن د ر ی تا له به هاردا بدرو ی ت ه وه . له باکور ی میز پو ت ا م ی ا خه لک پ یو ی س ت یان به ئاودیری نیه ، به رو بوم ه هاوینی ه کانیش له سه ر ه ت ا ی به هاردا د ه چ ی ن ر ی ن و تا له هاوین یان پایزدا بدرو ی ت ه وه . زور کات ئاودیری باشی د ه و ی ، کور د ه کان جوتیار ی د ی مه کاری نایابن . ناوچه ی هه ولیریش لای نه وان نمونه یی ه . په نگه باشترین ناوچه بی له میز پو ت ا م ی ا که گه ن به ره م به ی ن ی . هه ولیر به پله ی یه که م ، بنکه ی دان ه و ی له یه ، نزیکه ی هه موو دانیش توهانه که ش کاری کشتوکال د ه که ن ، کاره که له به ر ز ا ی ی ه کان جیاوازه ، چونکه زهوی کشتوکالی که مه و ئاویکی زوریش ه یه ، بویه خه لکی به ر ز ا ی ی ه کان بؤ وه د ه س ت ه ی ن ا ن ی ژیا ن یان پشت به به رو بوم ه هاوینی ه کان و باخی میوه د ه به س ت ن .

له گه ل نه وه ی که به رو بوم که مه ، هه ن د ی کی بؤ به کار ه ی ن ا ن ی مړوی ته ر خان د ه کړ ی و ه ن د ی بؤ به کار ه ی ن ا ن ی ئاژ ه ل ، به ره مه زستانی ه کان ته نیا گه ن و جوی ه ، گه ن دوجوړی سه ر ه کی ه ی ه جوړ ی کی په ق پ یی د ه ل ی ن (په شگول) یان (ناردی په ش) که ساواری لیدرو س ت د ه کړ ی و خوار دنی سه ر ه کی خه لکه که یه . جوړی دووه میان نر مه و پ یی د ه ل ی ن (قه نده هاری) که باشترین ناردی نان کړ دنی لیدرو س ت د ه کړ ی . بهر له شه پ یش گه ن له هه ولیر ه وه په وانه ی نه وروپا د ه کړا .

جو هميشه له جوړه پشه‌کېه. ناخوش نيه نه‌گەر به‌راوردنکې نرخه‌کان بکېن، بهر له‌شهر نرخى گه‌نم و جو دابه‌زى بؤ (٤٠) پوپيه ^(٦) و (٢٤) پوپيه به‌دواى يه‌کدا. له‌سالى (١٩١٨) نرخ به‌رز بؤوه و گه‌يشته نزيکې (١٥٠٠) پوپيه و (١٢٠٠) پوپيه، نه‌و کاته‌ى که هه‌وليريشم به‌جى هيشته له تشرينى يه‌که‌م سالى (١٩٢٠) نرخه‌کانيان نزيکې (٢٣٠) پوپيه و (٢٠٠) پوپيه بو. له‌باشورى ميزوق‌تامياډا جو دوو هه‌نده‌ى گه‌نم ده‌چيندرى، له ناوچه‌ى هه‌وليريش پيچه‌وانه‌کې پاسته.

به شيوه‌يه‌کې ناسايى، جوتکردن بؤ کشتوکالى پايز، له کانونى دووهم يا شوبات ده‌ست پى ده‌کا نه‌گەر زهوى شى داربى، نه‌وا بابليين تا کوتايى نيسان به‌رده‌وام ده‌بى. هه‌وجارپيش سه‌ريکې پولاي تيژى هه‌يه که به‌ستونیکه‌وه چه‌سپ کراوه که به‌هوى نيره‌وه له گايه‌کان يان نيستره‌کان ده‌خرى، ^(٧) زهوى دووجار ده‌کيلدرى: جارى يه‌که‌م (شو) و جارى دووهم که به پانيه پيى ده‌لين (وه‌رد). کاتيک که نيسان دى هه‌موو زهويه‌کانى ده‌وره‌ى گوند يا به پاشماوه‌ى به‌روبومى کشتوکالى پايزى پابردوو سه‌وز ده‌چيته‌وه يان کيلراوه و ناماده کراوه بؤ پايزى داهاتوو.

له مانگى ثيار تاكو ئاب كيلگه‌کان ده‌ستيان لينادري، نه‌گەر چند پارچه‌يه‌کې به‌کاله و خه‌يار نه‌چينرين. نه‌و کاله‌کې به‌ره‌مدى بچوک و شيرينه، له‌کاتيکدا خياره‌کې کورت و قه‌له‌وه. نه‌وان له کوتايى ثيار پيده‌گه‌ن. تامانگيک هه‌ر سه‌وزن، نه‌و دوو به‌ره‌مه‌ ئاو نادرين، به‌لام بارانى کوتايى ثيار زور پيويسته بؤ گه‌شه‌کردنيان.

جوتيارى کورد شتيکى نه‌وتو له‌سووپى به‌رو بوم نازانى، به‌لام نه‌م نه‌زانپه‌ى سروشت تولي بؤ کردوته‌وه ^(٨)، له هاویندا زهويه‌کې پر ده‌بى له درک، که له پوه‌که پاقله‌په‌کانه و په‌گه‌کې ده‌گاته بيست پى شپى زهوى بؤ سه‌ره‌وه دينى که زستانيش دى به‌گه‌لاو قه‌ده‌کانى زهويه‌که ده‌وله‌مه‌ند ده‌کا، که گيا که‌م ده‌بى ده‌بيتته ئاليکى مه‌پومالات و سوته‌مه‌نى پيويستى مالانپشه له زستان. سالى گرانيه‌که (بر سينييه‌که) ١٩١٨ هه‌ژاره‌کان قه‌ده‌که‌يان کوډه‌کرده‌وه تا تووه‌کې بهاپن و ئارده‌کې بکهن به نان، نانه‌کې به‌پاستى نه‌ده‌خورا، ته‌نيا به‌وانه نه‌بى

که ده په کی به هیڅ یان هه بوو هرس ده کرا، به لام مردنی دوو ده خسته وه، نه و پوه که ش و اېزانم ناوی خوشترالوکه. (مه به سستی خړنوکه و.ک) له ناب و نه یلول و تشرینی په که م نه و زهویه ئاماده کراوه داده چیتندری،^(۱) که شتیار کورده کان ده بېنی که قاچیان پووته و چونکه هاوینان له کاتی کارکردن له کیلگه دا شه روال له پیده کرېته وه) به ناو خه ته جووته کانداه پوښ و زهویه که توو ده دهن، له کاتیکدا که سیکی دیکه هه نګاو به هه نګاو له دواي ده پواو هه وچاره که ی به ده سته وه یو زهویه که وهر ده گپړی. نه گهر ناو زور بی و زه ویش به هیڅ، حوت پوژ بهر له داچاندنی زهویه که ئاوده دهن، نه مه ش ده سکه نه کردنی گیا که له ئاسان ده کات که زیان به و کشتوکاله ده گه یه نی که دواتر ده کړی. نه و به روبومی له ده شتی هه ولیر زهوی ده خه ملین و به و شیوه یه ئاو ده دریت پتی ده لین (په باس). نه و زوتر پیده گاو به روبومی زیاتره. هر که زهویه که ده چاندرا ئیدی کاریک نامینتی جگه له دانیشن و چاوه پوانی به زه یی خودا، واته باران. له ساله ئاساییه کانداه له مانگی تشرینی دوو ده دا چاوه پوانی باران، پر و شه کردنی باران سودیکی نیه ته نیا نه گهر شه سته بکا که پییده لین (پارا) (مه به سستی په له یه که له هه ولیر ده لین په رهی دایه) نه مه ش نه وه ده گه یه نی که زهوی ئاوکی باشی هه لمژیوه، که نه ویش پوویدا نه وای پوی زهوی شی هه لده کیشتیو گهرمای هاوین دیت. نه و بارانه ی که زهوی پیویسته تی بارانی به رده وامه که ته نیا (۲۴) ساعات بباری. نه مه ش له زستانی ۱۹۱۹ - ۱۹۲۰ دا پوینه دا ته نیا له مانگی ئادار نه بی.

له هه ردو مانگی کانونی په که م و شوباتدا پیویستی به بارانیکي که م هیه. به شیوه یه کی ئاسایش له هه موو مانگه کانی سال بارانیان زیاتر تیا دا ده باری، هه رچی ئادارو نیسانه نه وای مانگی ته نګانه، پیویسته لانیکه م ده پوژ جاریک بارانی تیدا بباری، له پازده ی ئایاره وه باران که م ده بیته وه و پوه و کاری دروینه ده چن. له سالیکدا باوبورانی به هیڅ هلی کردو، که له مانگی حوزه یران بوو، به شیکي زوری دانه ویله ی درواوه ی له گه ل خویدا به چومه کانداه برد. له تشرینی دوو ده یان کانونی په که م دا که یه که م لیږمه باران ده باریو به شی نه وه ده کا که سی ئینج یان چوار ئینج قولایی زهوی ته ریکا، جوتیاری کورد نه و زهویانه ده کیلی که به به یاری

به جیټه پښتون، به هوی دهست نه که وتنی ناژه لی کیلان. نه و جوړه به روبومه ش پټی ده لټن (ته په کال) (ته راوړن).

له زستانی سالی ۱۹۱۸ - ۱۹۱۹ دا نژیکه ی هه موو به ره می کشتوکالی له م جوړه بوو. چونکه باری شتواوی بالی به سهر ولاتدا کیشابوو، نه و هه ش زانرابوو که نه گهر تور که کان له ولاتدا بمیننه وه نه و دهست به سهر هه موو به روبومی کشتوکالی دا ده گرن، نه مه ش وای له کورده کان کرد که له به هاردا زه وییه کان نه کیلان، دانه ویله ی نه و جوړه کشتوکاله به ۲۰٪ داده نری، یان توژیک زیاترو له به روبومی ناسایی زور که متر.

کورده کان له مانگی کانونی دوه مدا جاري کیدیکه ده که ونه وه کارکردن، چونکه بۆ پایزی داهاتو دهست به کیلان ده که ن، نه گهر نه وه ی ده چی نی زووشین بیی نه و ریگابه مه پوومالاته که ی دها تیددا بله وه ریږن. له زه وییه به راوه کانداه گهر ده گمهن نه گهر نا په ینی کیمیاوی به کار ناهینری. ته نیا نه و پارچه زه وییانه نه بی که به جو ده چی نری بۆ ثالیکی ناژه ل و له به روبومی کاله ک و خیار که پتشر باسم کردن، به هاتنی مانگی ئادار شتیک نامی نی بی که ن بۆ نه و به روبومانه ی که سه وزبون جگه له ئاوکی شان و پارانه وه له خودای گه وده که له دهر دوو به لای دورکا. گرینگترین نه وده رده نه ش (سن) و کولله یه. په نگه موره نه ش ه بی، که له سالی ۱۹۲۰ له دامینی گرده کانیداو زیانیکی گه وده ی لی که و ته وه. (سن) ته نیا گه شه یه کی که پوییه. که به شتویه کی گشتی دوی بارانیکی زور په یدا ده بی له زستانداو زیان به گهنم ده گه ی نی به تاییه تیش (قهنده هاری) کورده کان، له و ته نگه تاوییه دا نازانن چیبکه ن و له کی شه چو ن دهر بازین. (سن) جوړیکه له زه روی بچوک و به نه ندازه ی گه وده دهر ده که ون و له گه لای دانه ویله دهاو ده یفه وتینی. مه ترسیدارترین په تاشه که به روبومی ناوچه یه کی فراوان له ناو ده با. له سالی (۱۹۲۰) له پوژئاواوه، په وه کولله هاتن به لام بۆ خوشبه ختی دره نگ هاتن بویه نه بوه هوی زیانیکی نه و تو ی گهنم و جو، له گه ل نه وه ی که گه رای له هه موو ولاتدا دانا. له هه ندی ناوچه ی دهر وه ی ده شتی قهره چوغ، له بناری گرده کان به تاییه ت، له به ر نه وه ی که فخرخه کانی دهر ده چن ده توانری له ناو بردری، نه گهر

نا ناتواری شتیک بکړی. ئه وان هه موشتیکي سه وزی به روبوم ده خون و زیانیکی گه وره ش ده خه نه وه.

وه رزی دروینه ی جو له مانگی ئایار زوو ده سپیده کا و تا کوتایی ئه و مانگه به رده وام ده بی. هه رچی دروینه ی گه نمه ئه و له مانگی حوزه یران ده سپیده کا، له بهر نه وه ی کاره کان له سالی (۱۹۲۰) ده گمه ن بون، بویه له کوتایی ته موزیشدا هیشتا به روبومه که به پیوه بون دروینه ش به ده ست ده کرا و هه موان تیدا به شداربون، پیاو و ژن و مندال. خه لکیکی زوری ناوچه به رزه کان که به هاریان له ده شته کاند به سر برده، ئیستا بواریان بو په خساوه که بچنه وه ماله کانی خویان و شتیکیشیان له گیرفاندابی. ئه و که سانه پییان ده لئن سه پان. شه ش یه کی ئه و به ره مه وه رده گرن که کوی ده که نه وه، ئه گه ر که سیکی هه ژار به ویدا تیپه ری ئه و یه کیک له دروینه که ران راده کا بولای و شتیکي له و به ره مه ده داتی، چونکه ئه وه یه که م به ره (واته به ره م)، ئه و ده یه وی به خشیش یان خه رمان به ره که تیک بدات. ئه و دروینه یه ی ده یکه ن به شیوه ی ده سک (سواله به جیدیلن ئه و ده م ژنانی کۆکه ره وه (گیشه که ر) ده بینرین که سواله کان کۆده که نه وه و ده یکه نه گیشه (که لاویژ) ئه و سا بو گۆره پانی کوتان (جوخین) (خه رمان) ده گوازی نه وه به هوی گویدریژ یان ئاژه لی دی ده گوازی نه وه که که ره سته ی تاییه تی بو کراوه (شه غره) .

سه ر خه رمان (جوخین) شوینیکي فراوانه و ده که ویته ته نیشته گوند. ئه و شوینانه مولکی گشتین، هه ر جوتیاره و بو خوی شوینیک پاک ده کاته وه و پیکي ده خا، که به روبومه که ی (قرشه) له ده وه ری ستونیک به خپی کۆده کاته وه که له ناوه راسه چه قینراوه. هه رکه کۆکردنه وه ی به ره م ته و او بوو ئه و به په تیک ژماره یه ک ئاژه ل که له دو تا شه ش ئاژه ل ده بن به شیوه یه کی بازنه یی به سه ریداده بردرین، ئه مه ش کوتانی ده غل و دانه، ئه و جوتیاره ی له چینیکي هه بوبی ئه و ئامیریک دروست ده کا که له عاره بانه ی سه ر به فر ده چی، ته وه ریکي هه یه ده سوپی و هه ندی ده مه بالته ی پیوه یه (مه به سته جه نه په) به شیوه یه کی بازنه یی له سه ر قرشه که به هوی دوو هیستره وه راده کیشری، به زوریش دومندال ده بیني که له نیوان (۵ تا ۶) سالان و ده یارژون. ئه م کاری دانه ویله کوتانه ش له ناوه راسته ی هاویندا

دهكړی^(۱۱)، نهوكاته كوردهكانی بهرزاییهكان دهبینی بهخویان و كلاوی(رؤبنسون كروزی نایابهوه.

شه‌نه‌باكردن پټویستی به بایه‌کی گونجاوه، نهوكاته، نهو دانه‌وټله‌یه که کوتراوه به هوی شه‌نه‌یه‌کی داره‌وه که پټنج لکی هه‌یه به‌ره‌و بایه‌که هه‌لده‌دری، بهو هوی‌وه دانه که ده‌که‌وټته سهر زه‌وی و کایه‌کش به‌بایه‌که‌وه ده‌پوا. هه‌رکه له شه‌نه‌با بونه‌وه ئیدی به‌ره‌مه‌که له بیژینگ ده‌دری تاله قه‌د و کوزه‌ره‌که‌ی جیاکه‌نه‌وه، دواتر له شتوه‌ی کومه‌لی پاک کو ده‌کرټه‌وه و بو شه‌وه‌ی له دزین دوریی به‌شه‌نه شه‌قلی ده‌که‌ن. شه‌نه‌که سه‌راوبن له ناوه‌پاستی په‌وسه‌که ده‌چه‌قینری وک راگه‌یاندنیک بو به‌ره‌می دواي ماندوبونیکي دریژ و به‌وه‌ی که له به‌ره‌مه‌ینانی گه‌نم بونه‌ته‌وه. به‌زوری جه‌نجه‌پ و شه‌نه‌با له گونده‌کاندا تا مانگی نه‌یلول به‌رده‌وامی هه‌یه. له باشت‌ترین زه‌ویه‌کانی ده‌شتی هه‌ولیر وا چاوه‌پوان ده‌كړی یه‌ك و ده تا یه‌ك و پازده بریكا (واته هه‌رده‌نکه گه‌نمیک (۱۰ - ۱۵) ده‌نك به‌ره‌می دب) له كشتوكالی (وهرد) و له (۸ - ۱۰) بریكا له ته‌په‌كال(ته‌پاوز).

له گرده‌کاندا هه‌رگولمیک هه‌شت گولم دینی له وهرده‌کان و له ته‌په‌کالیش هه‌ر گولمیک پټنج گولم دینی. له سالانی هاتی دا ده‌شتی قه‌ره‌چوغ یه‌ك و سی تا یه‌ك و چل ده‌بري، دواتر دانه‌وټله له شوینیکي پاریزراو هه‌لده‌گیری به زوری له ژیر زه‌وی (چال)، ئینجا کایه‌که کوزه‌کرټه‌وه که به‌زمانی هیندی پییده‌لین(به‌هوسا) که ئالیکي ئاژه‌لانه تا به‌هاری داهاتو وک چوون له دروستکردنی خشت سودی لیوه‌رده‌گیری.

به زوری پیاو له‌ده‌ره‌وه‌ی گوند دا، دواي وهرزی دروینه، پریزیک مه‌نجه‌لی گه‌وره له‌سهر ئاگرده‌ ده‌بینی که ده‌کولی، ژنان سه‌روبه‌ری ده‌که‌ن، نه‌وان ساوار دروست ده‌که‌ن. شیوازه‌کش ئاوايه: سه‌ره‌تا گه‌نمه‌که ده‌کولټنریو له‌به‌ر هه‌تاو وشك ده‌کرټه‌وه‌و، دواتر به‌هوی ده‌ستارپی قورپس که له‌سهر لیواړه‌که‌یه‌وه و له‌سهر بنکه‌یه‌ك که له‌ناوه‌پاستیه‌تی به‌هوی ده‌سکیکه‌وه ده‌سوپټنری، بنه‌که‌که له‌سهر تای بنه‌وه چه‌سپکراوه، نه‌و گه‌نمه‌ش که له‌هه‌موان و ورت‌تره ده‌درټه‌ ناشو به‌پټی پټویست ئاردی لی دروست ده‌کړی. دواي شه‌وه‌ی به‌تیری و فراوانی باسی به‌روبومه پټویستیه‌کانمان کرد، مه‌به‌ستم گه‌نم و جو‌یه. ئیستا به‌کورتیو سه‌رپی

|| دوو سال له کوردستان

باس له بهرهمه هاوینیه کان ده کهین، پیدایستی یه که می نهو بهرهمانه ئاوه، نهویش جگه له ئاوی پوباره کان مولکی تاکه که سن، سه رچاوه یه ک یان دوان که مولکی دهوله تن ده که ونه ناوچه ی هه ولیر، له لایه ن باشتیرین نهو که سانه ی که پاره ده ده ن وه بهرده هیتیری. بهرهمی یه که له جۆگه له بجوکه کان (۱۲۰۰۰) پوپیه بوو (به پیتی نرخ ی دراو گۆرینه وه ی نهوسا ده یکرده (۱۰۰۰) جون ی) له مه وه ده رده که وئ که ئاو شویتیکی شایانی هه یه له ئاودیری و زۆر خوشه ویسته. خاوه نی زه وی دیراو زه وییه که ی به کری ئا داته جوتیاران، خوی له پینگه ی کری پاره وه به کاری دیتی.

نهو بهرهمه ی که له ناوچه ی دهشتایی و هه ندی ناوچه ی شاخاوی هه یه (برنج) ه، نزیکه ی هه موو بهرهمه که شی له جۆری (کوردا) یه، که تایبه ته به م ناوچه یه ی دنیا. ده نکه که ی قورس و قه له وه دلنایی به خشه. من زۆر ته پتری ده بینم له جۆره بلاوه کانی دیکه. نهو برنجه ش که ورد تروو باریک تروو سوک تروو، به (عه نبر) یان (سه دری) ده ناسری هه ندی جار ده چیتری. شتیکی بیزارکه رو هیلاک که ره نه گهر بچینه ناو ورده کاریه کانی چاندنی برنج، له مانگی ئازاردا داده چیتریتو له تشرینی یه که م دا ده رویتته وه. ده توانین بلیین که برنج یه که و سی سه د ده پرتو زیاتریش، به لام له بهر شیوازی داچاندن و نهو پشت گوی خستنه ی که هه ن، ئیدی له یه که و هه شتا زیاتری لیوه به رنایه.

له بهرهمه هاوینیه کانی دیکه ش (ماش) و (توخود) تۆکه، که نه وانه گرنگیه کی زۆریان پی ده دری چونکه بق خواردنی مرۆف ده شین. له گه ل کونجی که تامیکی خوش ده داته نان و کیك و پۆنیک ی لی ده رده هیتیری که لای جوله که کان زۆر به به هایه، وه که گه نمه شامی و په مۆ و توتن سه یری ده کری. په نگه گه نمه به هاره ش ببینی که پتویستی به ئاودان هه یه، له ناوچه ی باله که به تایبه ت که به فری تا درهنگی ئازار ناتویته وه.

گه لی تاقیکردنه وه له سه ر چاندنی په مۆ و له سه ر جۆره باشه کانی کراوه له لایه ن به پتوه به رایه تی کشتوکال و سه رکه و تنیشی به ده سته پناوه. ده شلین که نه م ولاته له و پوه وه دواپۆژیکی گه شی هه یه. هه رچی په مۆی کوردیه له جۆری خراپه، ته نیا بق پیدایستی ناوخۆ بهرهم ده هیتیری.

عړه به کان له سهر زڼی گه وره وچوک و دیجله ش توتن ده چی نن که له جوړی سپیه که ده پی تا دواژه پی به رز ده بیته وه. به ناعور ناوی ددهن (دولابی فارسی) که به هوی (کونده) وه که ده ولکیکی له پیسته دروستکراوه ناوی پویار به رز ده کریته وه. به ناژه لیکه وه به ستراره به هوی دوو گوریسه وه که له سهر سیستمی خولخولک کارده که نن، ناژه له که له سهر ریچکه یه که ده هاژوری له گه ل لیواری زڼیه که به مهش ده ولکه که پزناو ده بی و که ده گاته دوورتین خال له لیواری زڼی ناوه که به تالده بیته ناو جوگه یه که به بۆ نه م به سته کراوه، له دووری چند میلک گویت له دهنگی خولخولک ی نه و نامیره ده بی.

دو له و ناعورانه له ته که یه که کارده که نن، که به سه بۆ ناودانی به ره مه ی که چوار تن به ره م بدات. (گرد) به هوی نه و بیرانه وه کاری پیده کری که له ته که پویار هه نن، که له زنجیره یه که ده ولک پیکدی (دولاب) به کره یه کی گه وره ده یسوپینی. چند ناژه لیک که به ستونیکه وه به ستراون که به دولابه سهره کیه که وه یه ده یسوپینن.

گرنګترین به ره می ناودیږی له به رزاییه کاند توتنه. له بهر نه و نرخه به رزه ی که توتن هه یه تی کورده کان هه رچی ناویکی له بهر ده ستیان بی له چاندنی توتندا به کاری دینن. توتن زور جوړی هه یه به لام کورده کان باشتین جوړی بۆ به کار هینانی خویان ده چی نن، عه ره به کانیش خرابترین جوړی به کار دینن، له بهر نه وه ی که توتن سهر په رشتیه کی زوری ده وی له چاندنیدا، بویه نه گه ری نه وه نیه که به بری زور به ره م به یتیری نه گه ر داوایه کی دیاریکراوی له سهر نه بیته. وه به پای پسپوپان توتنی کوردی ناکری بۆ به کار بردنی نه وروپی بیگونجینن، نه مهش له بهر نه و کهش و هه وایه ی که پی له برین و پارچه کردنی ده گری. ده بی وشک بکریته وه و ورد بکری له بهر نه وه پیویستی به بافره یه کی (په ری جگه ره) نه ستور هه یه که خه لک زور حه زی لیتا که نن. هه ندی جوړی ورد هه یه که تامیکی خوشی هه یه و نه رمه، به لام نه و توتنه ی که بۆ ناردنه دهره وه ده چی نری تونده و کار له گه رو ده کا.

توتن له کاتیکي زوی سالدا ده چی نری، نه مهش له خانه ی چوکدا ده کری که به چل و پوپ داده پوشری بۆ پاراستنی له شه خته و به فر. له به هاراند له پارچه زهویه کدا داده چی نری که بۆ نه م به سته ناماده کراوه و په ین کراوه. له

حوزه‌یران به‌سهر وه ده‌چنرته وه و به داریکدا ده‌کړئ له سهر بانی مالان داده‌نرئ تا وشک بیته وه، داره‌کان له کاتیکی گونجاودا دهر ده‌هینرین که گه‌لایه کان توژئ ته‌پن. ئیدی له ته‌لیسان ده‌کړین تا بازرگانه‌کان بو کړین و فروشتنی دین. توتن له سهرده‌می تورکان (نینحیساری) حکومته بو (واته حکومت وه‌ری ده‌گرت) باجیکی گرانئ له‌سهر بو و به‌سهرچاوه‌یه‌کی باج داده‌نرا.

گه‌لئ جوړی سه‌وزه ده‌چنرئ، هه‌موشی له‌سهر لیواری ئاو له که‌نار پویار به هاوین ده‌کړین. له کشتوکالئ هاوینیش شوتی شیرینی نایاب و خه‌یارو کوله‌که و ته‌ماته و بامیه و باینجان. کاتیک کورده‌کان یان عه‌ره‌به‌کان بامیه لیده‌نن به‌پای من به‌تامترین سه‌وزه‌ی لیتراوه، به‌لام که له لایه‌ن چیشته لیته‌ریکی هیندیه وه نامه ده‌کړئ شتیکی لینجی تیکه‌لاوی تیژ دهرده‌چئ، به زوړی وشک ده‌کړته وه و به داویکه وه ده‌کړئ، له مائی هه‌موو کوردیک دا وه کومه‌لئ زنجیر ده‌بینین به داره وه کراوه، به درېژایی مانگه‌کانی زستان به باشی ده‌مینته وه، لای کورده کان خوشترین سه‌وزه‌واته. له زستاندا شيلم و تورو چه‌وه‌ندهر و که‌ره‌وزو کوزه‌له‌و سپیناغ ده‌چنرئ، له کویه هه‌نجیری کیویش هه‌یه. ئاغا‌کانی هه‌ولیر زور وازیان له وه‌یه که جوړی نویی سه‌وزه‌یان ده‌سکه‌وئ، به‌تایبته په‌تاته که له موسله وه ده‌هینرئ. به‌رپوه‌به‌رایه‌تی کشتوکال هه‌ندی تووی (چه‌وه‌نده‌ری شه‌کر) یان دابه‌ش کرد، نه‌گه‌ر به‌باشی پرویو کارگه‌ی گوشینی بو دروست بکړئ، ده‌سه‌لمئ که‌سهرچاوه‌ی قازانجه، شه‌کر زور گرانه و ده‌بی له هیندستانه وه بهینرئ.

له به‌رزاییه‌کاندا په‌زی تری سودیکی زوړی هه‌یه. چونکه سهر گرده‌کان، له ناوچه‌ی خوشناوه‌تی به‌تایبته، به په‌زی تری داپوشراوه‌و، پتویستی به ئاودان نییه. نه و په‌زانه ترییه‌کی ئه‌رخه‌وانی ده‌نک بچوک ده‌دن، وه‌رزه‌کشی له ئابه‌وه تا کانونی یه‌که‌مه. هه‌ر چوئیک بی تری له کانونی یه‌که‌مدا ده‌پزیو له‌سهر گرده‌کان هه‌لده‌خړیو وشک ده‌کړته وه و ده‌کړته میوژ. گاوه‌کان ده‌یدلوپیتن و شه‌راییکی لی دروسته‌که‌ن که جوړه‌که‌ی زور باش نیه. هه‌ندی په‌زی تریش له ده‌شته‌کاندا هه‌یه ئاو ده‌دریو تری سپی و ئه‌رخه‌وانی ده‌دا.

میوه‌جاتی دیکه‌ی که له ده‌وره‌ی گونده‌کانی ناوچه‌ گردیه‌کاندا به‌زوړی هه‌یه و هه‌ندی له ده‌شته‌کانیش بریتین له: خوځ و هه‌لوژه و قه‌یسی و سیوو هه‌رمئ و

هه نجیرو هه نار. شه قلاوه به میوه جاته که ی به ناویانگه، به لام دره خته کانی نه و
گرنگیه یان پینادری و میوه که ی ناگاته ناستی جوړه کانی ئینگلیزی. سیو له
حوزه یران پیده گا، جوړیکی خراپه، به لام سیوی پایزی نایاب له باله کدا زوره.
هه نار میوه یه کی نایابه، چونکه باوه پیک هه یه که دژه تایه کی باشه و توپکه که ی
له پیسته خوشکردن به کاردی، هه نجیر زوره و شکده کریته وه به داوه وه ده کری،
له گرده کاندای دره ختیکه زوری (تو) هه یه، له دهشتیش لیرو له وی هه یه. نه م
میوه یه ش (تو) به زوری جوړی سپیه، هه رچهنده که شاتوش هه یه و به ره که ی
سوره. تو به زوری و شکده کریته وه بۆ خواردنی زستانه. داری دره خته که شی زور
به به هه یه.

له ناوچه چیا کاندای دره ختیکه زوری گوپز هه یه، زوربه یان زور گه وړه ده بن،
گوپزی نه م ناوچه یه ش له جوړی نایابه. هه ندیکم دیوه که هینده ی هیلکه
مریشکیکه، دار هر بۆ دروستکردنی هه و جاپو نه و که ره ستانه ی که پیوستان
به داریکی ره ق و گه وړه یه داوای له سهره. له هه ندی له باخه کانی ده وړه ی
هه ولیردا دره ختی فستق هه یه، نه و دره خته ی که له و ناوچه یه دا زوره دار به پوه،
به لام داره که ی نه و هنده گه وړه نه که سودی لیوه ربگیری. نه سپیندار جوړیکه له
دره ختی چناری سپی و یه کجار زور پوینراوه. زور خیرا گه وړه ده بی، تیره ی
دره ختیکه که ته مه نی (۱۵) سالی ده گاته (۱۸) ئینج له لای بنه وه ی، داره که ی بۆ
سهریان گرتن و کاری بیناسازی به کاردی، دره ختی چناریش بۆ داره که ی
ده چپنری. په نگه جه ننگه لی دار بی و چنار له گه لی شوین له لیواری هه ردو زیدا
ببینری، گرنگترین پوکاری ده شته کان نه بونی داره تیایدا، ئیستا هه مو هه ولتیک
ده دری بۆ هاندانی خه لک تا داری بی و دره ختی دیکه بروینن له سهر لیواری
ناوه پوکاندا.

به ره میک یان دو به ره می سروشتی هه ن که گرنگیه کی زوریان هه یه.
یه که میان مازوه که له سهر جوړیک دار به پوه هه یه و خه لک کویده که نه وه و به بری زور
ده ینیرنه خواره وه بۆ به غداو له ویوه بۆ نه وروپا. مازو له پیسته خوشکردن
به کاردی و سهرچاوه ی داهاتیکی گه وړه یه بۆ حکومت، چونکه مافی نه وه ی هه یه

که د هیکې بهرهمه که بیا چ چینراو بی و چ سروشتی و خورسک، که تیره ش له جوړه دوه نیکې سر گرده کان دهرده هیترئ.

سماقیش زور به نرخه له تامو بؤدانی گوشت و جوړه کانی دیکه ی خواردن، له کاتیکدا که (سمل) له گرده کان و دهشته کانیش زوره و به تاییه ت له نریک ناوه کاند، سمل بهر له شه پ له لایه ن کومپانیا ئه وروپی و نه مریکيه کان به کارده هیتر، سمل سودیکې بؤ کورده کان نیه، زور بی یان که م، له زور جینگاش تهنگی به بهرهمه کشتوکالیه کان هه لچنیوه و چنینه وه یان ده کاته کاریکی گران.

له گال نه وه شدا من دانیام نه گهر باریکی نارام ده سته بهر بیئ نه و کشتوکال له ناوچه ی هه ولیردا دواړوژیکې گه شی ده بیئ. پسپوړانی چینه کانی زه وی (جیولوجیا) ده لئین ده شتی هه ولیر باریکی نمونه یی هیه بؤ هه لگه ندنی بیرى ئیرتیوازی و ده سکه وتنی ئاو. نه گهر نه و بیرانه هه لکه نرین و نه و ناوه فرهیه په یدابئ نه و ا برنج و لؤکه ی هه ولیر گرنگیه که یان ده گاته گرنگی گهنم و جویه که ی. خول له ویئ له جوړیکې نایابه، نه ی بؤچی باشتیرین جوړی په موو چه وهنده ری شه کری تیدا گه شه ناکا؟ زیاد له وهش نه گهر جوړی گهنمی و ا بهیترئ که بهرگری رزین بکاو ئامیره کشتوکالیه نوییه کان به کار بهیترین به تاییه ت گاسنی نوی (په نکه مه به سستی تراکتور بی) بیگومان بهرهمی گهنم دو هه ندو زیاتریش ده بیئ.

نه وهی که له م شتانه ی رابردو بهرچاو ده که ویئ نه وهیه، که: نیرده ی هه ولیر پیکی دئ له بهرهمه کشتوکالیه کان و، شوانکاره ییه کان، به تاییه تی سروشتیه کان، مه به ستم دانه ویل و خوری و توتن و مازو و که تیره و دارو، په نیر و هه نگوین و میوه ی و شکراوه ی دیکه ن. نه وانه ده گه یه نرینه سر سکه له کفری (۱۸) و شه رگاتیان ده خرینه سر که له ک و بهره و خوار بؤ به غدا، نه مهش دوی کؤرکدنه وه یان له ته قته ق و ئالتون کؤپری (۱۹). بریکی باشی گهنم له موسل دهرؤشرئ و ده شکرپته وه نه مهش کاتیک که پیویست بی بری پاره ی مفت (سیوله) زیاد بکری به مه به سستی هیئانی کال له دهره وه.

کالای هیئراویش به شیوه یه کی سهره کی بریتیه له: چا، شه کر، قاوه، نه و که ره ستانه ی له به غدا دروسته کریئ و ئاژهل له ناوچه ی فارس. دو ریگای گرنگ که له نیوان میزپوئامیاو ناوچه ی باکوری پوژئاوای فارس دریژ ده بنه وه، به

ههولیردا ده پون کاتیکیش که له ههردو بهری سنور ناشتی بهرکه مال بی، نهوا بازرگانی ترانزیت گرنگیه کی گه وره پهیدا دهکا. له راستیشدا هه وایه و چه ندین کاروان به رهو (ساو جیولا) (۲۰) و ورمی ده که ونه پی و چایه و شه کرو قاوه و کهل و په لی دروستکراویان هه لگرتوه، به تاییه ت قوماش، بو نه وه ی له گه پانه وه دا مافورو ئاوریشم و پیسته و که ول و سه ماوه و گیانه وهر بهینن، به فر له کانونی یه که م تا ئادار پینگا ده گری.

بازرگانیه کی ناوخی گه وره ش هه یه، هوزه کانی به رزاییه کان میوه و توتن به دانه ویله ی دزه می ده گورنه وه.

له ههولیر بانک نیه، بویه کورده کان وازیان له کوکرده وه و داگردنی پاره یه. په نگه بو وه بهر هیتانیش ئاماده بن نه گه ره لی وا هه بی. دهوله مه نده کان پاره ده دهنه بازرگانه بچوکه کان که پیی ده لئین سه رمایه، به مهش له قازانج و زیاندا ده بنه هاو بهش که له بازرگانیدا پهیدا ده بی. له گه ل نه وه شدا که پییا له شه رعی موحه مه دیدا حه رامه که چی زور بهر بلاوه. ده لئین (نه حمه د پاشا) به په نجا هه زار پاوه نه وه پییا دهکا. به قازانجیک که بپه که ی ۳۳٪ ده بییت له سالیکیدا. به شتویه کی گشتیش جوتیاره کان قه رز وهر ده گرن. چونکه گاسن و هه و جار ده کپن له گه ل ئاژهل و توو. نه گه ر به رو بوم خراپ بی نهوا نه و قه رزاره به د به خته ناتوانی قه رزه که بداته وه، بویه به دلئیکی سوتاوه وه ناچاره نه گه ر زه وی هه بی زهویه که ی بداته خاوه ن سه رمایه له جیاتی قه رزه که. نه مهش پینگیه که که ئاغاگان توانیویانه له و پتیه وه ده ست به سه ر زوری به نه و زهویانه دا بگرن که هه یانه. نه و دراوه ی که به پله ی یه که م به کار ده هینری و نرخی ئاژهل و دانه ویله ی پی دیاری ده کری لیره ی تورکیه. لیره بهر له شه پ توژیک له پاوه ن که متر بو، بپی زیری به کارهاتوش یه کجار زوره، حکومه تی به ریتانیا داها ته کانی ته نها به پوپیه وهر ده گری. بویه بوته پاره ی تاوتوی له شاره کاند. کاتیک که نه و ولاته م به جیهیشت له تشرینی یه که می سالی ۱۹۲۰ دا، یه ک لیره ده یکرده (۱۴) پوپیه. نه و پاره کاغه زه ی هیندیش یه که سه ر قه بول ده کراو، به هایه کی زوری شی پهیدا کردبو، نه مهش بو ئاسانی هه لگرتنی ده گه پایه وه، له کاتیکدا که پاره کاغه زه که ی تورکی به هایه که ی ته نیا (۱۵٪) ی به هاناویه که ی بو (القیمه الاسمیه). کی شو مه ن

■ دوو سال له کوردستان

زور ئالۆزه، نهك ته نيا له شارێكهوه بۆ شارێك جياوازی ههیه، بگره له گوندێك بۆ گوندێكیشهوه جياوازه. دانهوێله به قهباره دهپێورێ، ههه گوندهو پێوانهیهکی تایبهتی بۆخۆی داناوه وهك پێوهریکی قیاسی. ههولێکی زور له ئارادایه كه کیلوگرام وهك یهكهی كیش له ههمو درێژی و پانی ولات بلاو بكرێتهوه.

ههندی له بازرگانهكانی ههولێر په یوهندی فراوانیان ههیه، ئهوان نمایندهی تایبهتیان له خهلب و بهغدا ههیهو، بهر له شهڕ، نامه نێریان له گهڵ كۆمپانیای (مارسیلیا) ههبو، ئهوان پسیپۆری زیرهكن له قازانج كردن له گۆرپنهوهی پاره. به درێژیی سالی (١٩٢٠)، ئهحمه د پاشا بڕیکی زوری پوپیهی دهنارده بهغدا تا به (حهواله) به پاوهنی ئینگلیزی بیگۆرپنهوه. ئهوهوالانهشی دهنارده خهلب تا به زیپری تورکی بیگۆرپنهوه، لیره ی تورکی بهرامبهر ئو پوپیه بو، دواتر ئهوه زیپره له پشتهی گویدریژ باردهكراو دههینرایهوه بۆ (میزوپۆتامیا) لهمهشدا قازانجی مفت لهههركپین و فرۆشێك (٢٥) له سهدا بو.

بەشى ھەوتەم

ئالتون كۆپرى و يەكەم سەردانى ھەولير

لە مانگى تشرىنى يەكەم لەسالى ۱۹۱۸ دو ھىزى بەرىتانيا لە باكورى ولاتى مېزۇپۇتامىادا پېشەرەيان دەکرد يەكيان لەگەل ئاۋەرۇ دىجلە بەرەو موسل و ئەوى دىكەيان بەرەو كەركوك (۱)، كە بەرۇى كفرىدا دەپۇيشت. كەركوك لە (۲۷)ى تشرىنى يەكەمدا كەوتە دەست ولەكۇتايى ئەو مانگەدا سوپاكەمان گەيشتە ئالتون كۆپرى كە لەسەر زىى بچوكە. ھىزەكەى موسل چەند مېلىك لە دورى موسل بون كاتىك دەنگوباسى ئەو بەر گوى كەوت كە ھاۋپەيمانان ئاگرەستيان لەگەل توركەكان ئەنجامداۋە. (۲)

لەو كاتە لە مەندەلى بوم، ھەمو ساتىك بەھىوا بوم كە فەرمانى پۇيشتن بەرەو باكورم بۇ بى. دواچار لە پۇژى يەكەمى تشرىنى دوھم بروسكەيەك ھات كە برپارى دامەزراندنى منى ۋەك (يارمەتيدەرى ھاكىمى سەربازى) بو لە ئالتون كۆپرى، دواى نيۋەرۇى ئەو پۇژە بە ئۆتۆمبىلەكەم كە لە جۇرى (فۇرد)بوو تەنيا خزمەتكارىكم لەگەلداۋو جانتاى گەشتىشم كەم شتىكى تىداۋو، بەرپكەوتم. لەپۇژى سىيەمى ئەو مانگەو دواى نيۋەرۇكەى گەيشتەجى.

ئالتون كۆپرى (يان پردى زىپىن). كە بەناۋى ئەو پردەۋە ناۋنراۋە، كە پىشتىر باسمانكرد شارەكەى بە كەنارى چەپى پوبارەكە دەگەياندا. باۋەرپى بەرپلاۋىش ئەۋەيە كە چەندىن سەدە بەر لە ئىستا بە فەرمانى ژنىك بنىاتنراۋە، كە ژنىكى جوان بوەو ناۋى (ئالتون)(۳) بوە. (ئاۋا: و.ع). پردەكە پوبارەكە دەپرى كە پانىيەكەى (۲۰) ياردە دەپى، تاقەكانى لە بەردوگەچ بنىاتنراۋەو دىنگەكانى دارە. بەشۋەيەك ئەو پردە كۆپرە كە پىۋىستە ھەمو ئۆتۆمبىل و تۆپەكان لەسەرى پاكىشترىن. ھەر ھىندەى كە گەيشتمە سەر پوبارەكە دىتم كە توركەكان كاتى

پاشه كشه يان كړدوه ئه و پرده و پرده كى سهر كه نارى به رامبه ريشيان ته قاندو ته وه .

ولاخ و عاره بانه به زه حمت ده يانتوانى له بوارى كى خوار پرده پوخوا وه كه ، له پوبار بپه رنه وه ئو تومبيله كه م له بينايه يه كه راگرت و چومه لای بواره كه زور به زه حمت توانيم ئه سپك و هر گرم و به سه لامه تى بپه رمه وه . به كولا ته پيس و پوخله كانى پشته وه دا پويشتم تا گه يشتمه شه قامى سهره كى و سهرای ، واته خانه ي حكومت . زور سهرم سورما كاتى (ميستر كاريت) م له وى ديت كه له هيلى خزمه تگوزاريه شارستانه كانى هيند كارى ده كرد ، له به غداوه گه يشتبو تا تيبينى توماركا دهر باره ي سيستمى داهات له و ناوچانه ي كه تازه داگير كرابون ، به مش دهويست يارمه تى (يارمه تيده رانى حاكمى سياسى) بدات كه تازه دامه زراون و ته نيا چهند خوله كيك بهر له گه يشتنى من گه يشتبو . به ته ووى سهرقا لبو به قسه كردن له گه ل هندی پياو ماقولانى ئو وى و تيبينىه كانى به كسهر تومار ده كرد . به شى سهره كى ئالتون كوږرى له ته كه يه كدى ريز بوه له سهر بهر دىكى ناوهندى زى . ژماره يه كه دوكان له و بهر له و بهرى ئه و ريگا سهره كيه هه ن كه ده چي ته وه ناو جهرگه ي شاروچكه . كه له وى شوږده بيته وه به ناو تافيكدا كه به تونيل ده چى تا ده گاته ليوارى لای پاستى زيبه كه . شوي نيكى فراوانه به لام ناوى كه مه . ئه و رييى ئامازهمان بو كرد جاريكى ديكه سهر ده كه وى ته وه تا ده گاته پليكانه يه كه ده گاته پردى دوهم . ئه و رگايه بو ئه و شاره به شده كاو پى ي تيپه پينى يه كه عاره بانه يه . چهند كولا نيكى كه مى پيس و پوخلى ليده بيته وه ، كه به هو يانه وه مروږ ده گاته هندی مالى به ته كه يه كه وه . له سهر ههردو بهرى پوباريش هندی خانوبه رى فراوان هه ن ، كه بو شايى له نيوانياندا هه يه ، به لام چولكراون . پيشتر شوي نى سهر بازه توركه كان بوه . له ئايار تاكو تشرينى يه كه م ، له و كاته ي كه ناوى زى نزمه ده ورو بهرى ئه و بهرده ده بيته به شيك له كه نارو پر له زبل ده بى و خه لكه كه ش دهيكه نه شوي نى ناوده ست . ئه و مالانه ي له سهر ليوارى بهرده كه ن سولاو كه يان هه يه كه چى تيدابى له پوبارى ده كا . له و شاروچكه يه و له ده ورو بهر شى ژماره يه كى زورى سهر بازانى تورك چهند مانگيك خه يمه يان هه لدا بو بويه زبلى نيو سال له وى كويبو وه .

هرچې مېشه نه و له باسکردن نايه، هر هېنده ی خواردنېک له سهر خوان دانرا له چاوټروکانېکدا توږټالېکې رهشې له سهر دروسته بې. له وسې هزار که سې که له وشاره داده نېشتن هه زاريان شاريان به جېهېشتوه نه وې دیکه ی، نه وې له برسان مردون و نه وې ماوه. خه لکانېکې پوخل و به دبختبون.

هرچې گوره ی خه لکه که به پياوېک بو به ناوې (حه سېن ناغا)، که پيرېکې به د فه سالی بېدين بو (ناوا: و.ع) وه کيلې نه حمه د پاشای دزه یی بو، سه روکې شاره وانی - که پله که ی وه ک عومده وایه له ټینگلته را - پياوېکې پيش سپی بو وه ک سپياتی به ره به یان، خو شمېريو، به لام نه قام بو، زور جارن ناخی ده وروژاندم تا پاده ی گیلې و ده به نگی. به بیرم دې جارېکې پېم گوت من ئاره زو ده که م که زې هه لسی و نه وو دانېشتوانی شارېش پامالې (۴) (ناوا: و.ع).

(مستر کاربیت) پوژېک دو پوژ له ئالتون کوپری مایه وه وه مو کاته که ی له پېشوازی سه روک عه شیره ته کان و موختاری گونده کان برده سهر، له کاتېکدا من نه و کاته هه ولّمده دا حاله تی فه وژاکه بگوړم بو ئارامی و پېکوپېکې. نه و ناوچه یی به من سپېردرابو له سې ناحیه پېکهاتبو، پېشتر سهر به پارېزگای که رکوک بو. هه مویان ده که وتنه باشوری زې. هه ندې گوند نه بې که له سهر لیواری راستی زییه که بون. کارېکې وا هاسان نیه که ده زگایه کی حکومی له هیچه وه دامه زړینې. بویه ده ستم به دامه زړاندنی نه و که سانه کرد که بو ژه ندرمه ده گونجان و چه کدارم کردن، هه ولّمدا هه ندې پياوې دلسوز دابین بکه م بو نه و فه رمانبه ریانې که زور بون. گه لې نه رزو حالّم لایو که هی نه وانه بون داوایان کردبو نه و پوستانه یان بده مې، به لام هیچیان به که لکی نه و کاره نه ده هاتن. بویه ده بوايه هه ندې که س له (نه فه ندې) یه کان له که رکوک وه بېنم. له ماوه ی چه ند پوژېکدا (ژمیريارېکې هیندی) گه یشته جې له گه ل هه ندې شتومه کی نوسینگه. کاتېکې نه و نه ده تینه په پری نوسینگه که م پېککه وت. به خیرایي هیزېکم له و ژانده رمانه دروست کرد که له شه پانیتړین و خراپترین که سانی بهر خوړ بون (ناوا: و.ع). ناچار بوم به هه ندې له تفهنگی کونی لوله درېژ چه کداریان بکه م (۵) که له خه لکی شار کوکرا بونه وه. وه

له چاكېختى بو كه له لايهن نه وانه وه به كارنه هات و سوديكى بويان نه بو و هيچ نامانچيكى بۆ دهسته بهر نه كردن.

جه ندرمه كان له سهرده مى توركه كان به لايهك بون به سهر خه لكه وه له ولاتى ميزوپوتاميا، چونكه كارمه ندانى له خه لكانى بهر په لالو دلره ق بون و هيچ راهيتان و بيروباوه ريكيان نه بو و دهسه لاتى خويان له تالان و زهوتكردن به كاردينان، نه و بوداوانهش له نه ژمار نايه ن. خه لكه كه زقريان پق لييان ده بو وه، له بهر نه وهى كه تواناي نه ويان نه بو پاروه نانتيك بۆخويان په يداكه ن، ته نيا به كلكايه تى حكومه ت نه بى، بۆيه هه ميشه لايهنگرو گوئ له مستى ده ولت بون، نه وسا ده كرا پشتيان پيښه سترى له جيبه جيكردى نه و رپو شوينانه ي كه بويان دهرده چو. هه نديكيان له كاتى ته نگانده زور نازايانه نه و فرمانانه يان پشتگوئ ده خست. (يارمه تيده رى حاكمى سياسى) كاتي ك ده چوه هه ر ناوچه يه كى نوئ ده بوايه هيزيكى كار پاپه راندن دروستبكا. له و ناوچانه ي كه عه شايه رى نه بون له جه ندرمه ي سهرده مى كوئى توركان زياتر كه سيدى نه بو. هه ولتيكى زورمدا بۆ چاككردنى كه سانى ژاندارمه و دامه زراندنى گه نجان تيايدا. وه كچون له هه ندى ناوچه دا هيزى پوليصى نيزامى دامه زرا. به لام گه وره ترين كي شه ي (يارمه تيده رى حاكمى سياسى) نه وه بو كه چون بهر له چاوچنوكيان بگري ت كه له دهرونياندا بو.

دهسه لاتنه شاره وانيه ميراته كانى سهرده مى عوسمانى هيشتا مابون، گه لى هه ولمدا تاكو به هوى نه وانه وه كريكارم دهسكه وئ بۆ چاككردنى بارى ته ندروستى شار. ژماره ي نه وان دو پياوو دوانزده گه نچ بون. به لام نه وان به رده وام كاريان ده كردو زمانحاليان ده يگوت سودى نيه، بۆيه پيويستبو واز له پاككردنه وه به ينين و نه و كاره پيرۆزه بۆ داكردنى نه و هه ورانه به جيبي تلين كه پرپون له ناو.

له حه وتى تشرينى دوه مدا فرمانتيكم پيگه يى كه بچمه كه ركوك و موقه دهم (نوئل) بيبينم كه وهك حاكمى سياسى كه ركوك دامه زرابو، ريتويىنى سياسه تى ده كرد له هه مو كوردستانى باشور. پوژى دوايى ئوتومبيله كه م ليخوپرى، به ناو بارانتيكى به خورداو بايه كى سارد موقه دهم نوئل نه و سياسه ته ي. بۆ شيكرمه وه كه مه به ستيه تى پياده ي بكا، كه نه نجامه كه ي نه وه يه حوكم كردن به هوى سه روك عه شيره ته كانه وه بى و لابردينى فرمانبه ره توركه كان و ژه ندرمه. گه نده له كان،

به پي ى توانا. له كاتيكا كه له كهركوك بوم بروسكهيك هات كه فرمانى بهوه بو
نه فسه ريكي سياسى له گهل هيزيكي بچوكى سواره به خيراىي بجيته هه ولير و بو
نه وهى به پي ى مەرجه كانى ناگرهست له توركه كانى وه رگرى.

(موقه دهم نويل) منى دهستنيشان كرد بو ئهم كارو (فرماندهى هيزى
كهركوك) يادخه وه وهيكى هاكه زايى دامى، تا بيده مه (فرماندهى هيزى توركى)،
كه داواى ليده كا بكشيته وه بو موسل. دواى نيوه پو گه پامه وه ئالتون كوڤرى.

له دواى دواكه وتنكي زور و كومه لى ئاستهنگى گه ودهى كوكردنه وهى
هويه كانى گواسته وه گه يشتم هه وليرويك نه فسه رى به ريتانيم له گهلدا بو، له
(يهكهى سوارهى ١٢) ى هيندى و دو فرمانبه رى بروسكهى به ريتانبايى. ئهمه ش
له كاترمير يهكى دواى نيوه پو (١٠) ى مانگ بو. له گه يشتمى بروسكهيك دلگران
بوم كه له هه مان كاتدا هات و ناوه پوكه كهى نه وه بو كه نه قيب مورى (كه نه مپو
موقه دهمه) بو هه ولير دامه زراوه. له گهل گه يشتمى ئه ودا ده بوايه من بگه پيمه وه
ئالتون كوڤرى. بريارماندا كه شوينى مانه وه مان (گولته په) بى كه له گونده كانى
دزه بيه، من له پيشه وه پرا پويشتم، ژماره يهكى كه مى سواره م له گهلدا بو بو نه وهى
رپو شوينه كان پيكبخه ين. توشى هيج كه سيك نه بوين، دواى نه وهى چه ندين
ميلمان برى توشى كوردك بوين كه چه ند گاو گويدرژى ليده خوڤرى. نه و گوندهى
كه له ناو دوليكدا شاردرابو وه نيو ميل له ريگه كه دوربو ژاندارمه يه كم هه نارد
تا وه كو هه والى گه يشتم بگه ينى، هه مو نيرينه كانى گونده كه هاتنه پيشوازم.
(مه حمود يابه) ى موختار ته وقه ى له گهلدا كردم كه ئاغايهكى سه ره بخويه و

خزمايه تى له گهل هيج كام له سه روكه دزه بيه كان نيه و دواتر له سه ر سه رينيك له
ده ره وهى ديوه خان داينام. (٦) نه و پياويكى قوزه و له ناوه راستى ته مه ندايه، كه
سه رتا ديتم به پياويكى دروزنى فيلبازم دانا (ئاوا: وه رگيڤ) كاتى گه پامه وه
هه ولير و حالى نه وم پرسى زانيم كه پياويكى زور راستگويه. كاتيكيش كه له و
كيشانهى كه تايبه ت بون به سه روك هوزه ركا به ره (دزه بيه كان) پتويستيم به
پايه كى بيلايه ن بوايه نه وا پرسم به و كا براه ده كرد. يه كه م شتيكى كه پيگوتم:
(تو ده گه پيته وه هه ولير، له وى نه حمه ده فهندي براده رم ده بينى، نه و پياويكى
باشه و يارمه تيت ده دا). نه وه يه كه م قسه بو كه له دوستيكي كه له ناو

پوڅه لاتیه کانم گرتبو، گویم لیږی پیاوړیک که له هه مو نه و که سانه ی بینیومن پتر پابه ندی بیروړا سونیه کان بو. هر هینده ی دانیشتنم نیدی پیره میړده کانی گوند له ده ورم ئالقه یان به ست، به هوی یه کیکیانه وه که فارسی ده زانی، پرسیار بارانیان کردم: به ریتانیه کان بچی هاتون؟ چوڼ ده سلات به پړوه ده بن؟ ئایا سه روک و موختاره زالمه کان له ناو ده بن؟ بری نه و باجه چنده که ده یستین؟ نه و چاکسازیه کشتوکالیانه چین که ده یهینن؟ هیلای ئاسن پاده کیشتن؟ نیدی به و جوړه... بو نه م شتانه هه ولما دا باشتین وه لام بده مه وه. له راستیدا تاقیکردنه وه یه کی سهر بو: شه و داهاتوه و منیش له ناو کو مه لیک کورد دانیشتنم که منیان خستوته بهر نه م نه زمونه ورده، په نگه من یه که م ئینگلیز بوبم که قسه یان له گه لدا کردوه. وام به خه یالدا هات، له و یه که م سهر دانه مدا، که دزه ییه کان خه لکاننیکن دلسوزیان نیه و میوان دوست نین. به لام دوا یی زوړم خوشویستن و وهام سهر ده کردن که باشتین کوردانی میزوپوتامیان و له دانیشتوانی گرده کان ئاقلترو زیره کترن.

خوړ پو له زهر دی بو و به کروکپی سهری ئاوابونیمان ده کرد دهنگی بانگده ره که هاته گویمان که بانگی براده ره کانی ده کرد بو نو یژکردن. دوا ی ماوه یه کی زوړ مه حمود ئاغا شیوی بو هینام که بریتی بو له برنج و گوشت، وهک پیزلینان و به خیره یینانیک. (سواره) کان نزیکه ی ساعات شه ش و نیوی ئیواره گه یشتن.

که کار یوه ی داو خه و پوی له پوڅی دوا یی نیدی لیک جیابوینه وه، نه وده م میلی کاترمیر ئامار ه ی بو ساعات حوتی ته واو ده کرد. سیبه ریکی نه رم به هیواشی که وتبو. دوا ی سعاتیک به لای خانویکدا تیپه رین که پیده چو که سی تیدا نه بی. له نا کاو یه کی که له سواره کان هاواری کرد که وا چهند که سی که له تور که کان له دوامانه وه دین. به ره و دوا گه راینه وه بینیمان که خانوه که بره گه نمیکی تیدایه یه کی که له وان پاسه وانی ده کا. نه فسه ره ته پله که له سهره که سوربو که بیداته ده ست نیمه و خوی گه رایه وه بنکه که ی له هه ولیر. نه مانده توانی که پاسه وانه که ی به یه کی که له سهر بازانی خو مان بگوړینه وه، بویه پتویست بو که سه روکی گونده که بانگ بکه م. که نه و گه نجیکی هه ژده سالان ده بو، ناوی علی ئاغا بو. نه و جلیکی

ناوریشمی نایابی له بهردابو و پشتوینیکې به ستابو که نژیکه ی چوارده ئینج ده بو. په یمانی دا که ناگای له گه نه که ده بی تا کو پاسه وانیکې بۆ ده دوزینه وه.

ئیدی سواربوین و بۆ ماوه ی سه عاتیک دوان له و ولاته چۆل و وشک و به رزو نزمه و هه ورازو نشیوه پویشتن تا گه یشتینه شوینیک که به رزترین گردی تیا ده بینراو نژیکه ی چوار میل دور ده بو، که له و ده شتاییه دا وهک بالۆنیک به ئاسماندا چوبو، بازه یی و گه وړه بوو له سه ر ته پۆلکه که یدا کومه لئ خانو کرابون. نه وه هه ولیر بو شاره پیروزه کۆنه که ی ئاشوریان که له (۱۸۰۰ پ. ز) (۱۰) هوه هه مان ناوی هه لگرتبو. پاشاکان له ویدا نوژیان ده کردو داویان له خواوه ند ده کرد که سه رکه وتوبن، وهک چۆن سه رکه وتوه مه زنه کان پیستی دیله کانیان له به رده م کوشتارگه ی هه شتار (عشتار) دا ده گرو (ئای له و دلپه قیه !). ئا لیتره دا نه سکه نده ری گه وړه دوا ی سه رکه وتنه مه زنه که ی، دوا ی (دارا) که وت که شکستی خواردبو، له گه ل نه وه شدا که نه یتوانی نیچیره که ی بگری به لام دهستی به سه ر گه نجینه پاشاییه که یدا گرت، هه ر لیتره داو، له سه رده میکدا، به ناوبانگترین کورد، مه به ستم سه لاهه دینه فه رمانپه وایی کردوه. (۱۱)

له پییه کی هه له وه له شار نژیکوبینه وه بۆیه ناچاربوین که له کۆلانه ته سکه کانی پشته وه را پتگه بگرینه به ر. تا دواچار گه یشتینه شوینیکې به رکه وای بچوک، که قاوه خانه کان له به ریک و (به پیوه به رایه تی شاره وانیش) له به ریکدابو: سه ره پای که شو هه واکه ش کومه لئ خه لک له ویدا کۆبونه وه، ژاندارمه کان پیزیان به ستبو، فه رمانده که یان یه که م که سبو که به خیره اتنی کردین. دوا ی نه و سه روکی شاره وانی (موته سه ریف) پاریزگاری هه ولیتر هات، له شاره وانیدا چاو قاوه ی پیشکه ش کردم، هه ر هینده ی بینیم که سه ربازه کان به جوانی جیگیربون ئیدی دهستی گرتم و به ره و پلیکانه مه زنه به به رد پوپوشکراوه کان که ده یگه یانده نه و شاره که له سه ر گرده که دابو، برده می. ده رگا که بۆ شاری سه ره وه ده چی (سه رای، خانه ی حکومه ت)، له وپرا مروؤ ده توانی دیمه نیکې جوانی شاروچکه ی خواره وه نه و ده شته ی ده ور به ر ببینی. هه ولیتر به به رزیه قایمه که ی و (قه لا) و مناره هه لچوه که ی له ده رگا که یه وه دیمه نیکې نایابی هه یه، شاروچکه ی سه ره وه له سه ر گردیکې خپ بنیاتنراوه که

به سهر دهشتی دهوروبه ريدا ده پوانی و وهك قه لایه کی مه زن دهرده که وی. دیواره کانی دهره وهی به رزن و چند په نجه ره یه کی پوانین بترازی شتیکی دیکه ی تیدا نیه، که بچوکن و له ده لاقه ده چن، ته نیا چند به ره یوانیک نه بی که هندی له ناغا ده وله مهنده کان دروستیان کردوه، ته نیا له دو دهرگای گه وره وه ده توانی بچیه نیو قه لاوه، یه کیکیان فراوانه و ده که ویته لای باکور، به بن (سهر) دا دهره و، نه ویدی بچوکه و له پوژه لاتوه به وی ده چی.

هر چی شه قامه کانی ناوه وه یه تی ته واه سخته و به رته سکن، داشقه ی پيدا ناروا، ده لین نه م شاروچکه یه بهر له دو سی سده بنیاتنراوه، خه لکی گونده کان ناچار کراون که کاری تیدا بکن، ته نانه ت دروستکردنی ته نیشته کانی قه لاش که هر به رزیه کی (۹) مه تر ده بی و له ناوه ویشیدا په نگه شوینه واری نه وتوی تیدابی که زور له وانه ی نهینه واه نا شور به رخت بن، به لام هه لکولین نه ستمه به بی پوخاندنی شاره که، شاروچکه ی خواره وهشی له دولا کوبوته وه، باشور و پوژه لاتی قه لاکه. نا لیره دا بازاری گه وره یه که بریتیه له دو تاقی جوان دروستکراو و دو تاقی پوخاو که په نگه به و زوانه بنیاتنریته وه. هر چی دوکانه کانی دیکه شه نه واه له سه کویه تیپه ر ناکه ن که شتومه کی له سهر خراوته پو، که بازرگانه کان به یانین ده یهینن و شه وان له خانه کان هه لده گیرین. بازار په که کالو شتومه کی باشی تیدایه که کورده کان بو کرین له هه مو لایه که وه لیی کوده بنه وه.

له کاتی شه په گه وره که دا هه ولیر پوژیک له پوژان مهیدانی شهر نه بوه روسه کان گه یشتنه په واندوز، نینگلیزه کانیش گه یشتنه نالتون کوپری و دهوروبه ری موسل، به لام هه روا مایه وه بیته وهی که سیك دهستی بو بیا. خه لکه که ی توانیان نه مباری گه نم بشارنه وه، له بهر نه وه خه لکه که ی له کاتی گرانیه گه وره که دا زور نه فه وتان که میکیان نه بی.

له کیلگه کانی که ده که ونه لیواری شار، مناره یه کی مه زن هیه و به پیو هیه به رزیه که ی ده گاته نزیکه ی (۱۱۰) پی چپوه کهشی له بنکه کهیدا نزیکه ی (۱۲) پییه، له قایه (که رپوچ) دروستکراوه، لای سهره وهی به ناپیکی پوخاوه. هندی اشی په نگاو په نگ و جوانکاری درشتی هیه. له خواره وه له بنکه کهیدا

داخوراوه و نه گهر هه ولای پاراستنی نه درې بېگومان ده که وی هېچ شویننه واریک له و مزگه و ته وه نیه که گومانی تیدا نیه مناره که به شیکي نه و بوه، به لام زهویه پو نارپکه که ی کینگه کانی ده و روپشتی وا له مړوډ ده کا بۆ نه وه بچی که شاره کونه که لیږه بوه. ده ماو دم گتپانه وهی خه لکی شار بۆ نه وه ده چیت که نه م مناره یه له سهرده می خه لیه کاندایا بنیاتنراوه و نه وی ناوه ندی شار بوه و سولتانیکي سهر به خۆ حوکمی تیدا گتپاوه. (۱۲)

نانی نیوه پږم له گه ل (نه همه ده فندیدا) خوارد. نه و پیاویکی لیوه شاووه یه و ته واو کامله و، نزیکه ی (۴۰) سال ده بی، نه و سهر به یه کیک له خیزانه ههره به پتیره کانی هه ولیږه و کورپه مامی مه لافه ندیه (۱۴) (خوا لیخوشی - وه رگتپ) یه کیک له پیښه ننگه پوڅیه کان له کوردستانی باشور. باوک و باپیریشی بهر له و پیاوی نایینی بون، وه نه و تاقه برایه ی که هیتشتا له ژیان ماوه و له سهره تای گه نجیدا چوه ته کاروباری دادوه ریه وه، له کاتی ده سه لاتی تورکه کان له هه ولیږ پوستی (داواکاری گشتی) هه بوه و بهر له داگیرکردنمان بۆ هه ولیږ به سه روکی شاره وانی هه لبرژتیردراوه. دريژي نه و پیاوه (۵) پی و (۹) ئینچ ده بی. نه و کومیه کی (قه مبور) ناشکرای هه یه روکاری گشتی نه رم و نیانه به لام پوخساری تونده و لوتیکي قه لانگی دريژي هه یه، چاوه کانی به شیوه یه کی ناوازه ده دره وشیتنه وه و پرنگه دره ننگ یان زو بیتته نیچیری نه خوشی (سیل) که نه خوشیه که ته مه نی هه مو نه دنامه کانی خیزانه که ی برپوه ته وه. نه مه ش قه ده ری خوايه (که ناگه پیتنه وه) که بویان هاتوه و بونه ته خۆل له ژیر خاکدا. نه و به ناسایی جل و بهرگی ناوړوپی له بهر ده کا، له هه مو سیفه ته کانیشی باشت نه وه یه که دیموکراسیه کی راسته قینه یه و بهر ژه وه ندیه کانی میلله ته که ی به تاییه تی خانه واده و که سانی ده سترکورت له قولایی دلیدایه. نه و هه میشه بهرام بهر ناغاگان له گه ل نه واندایه ده وه سستی، بویه ناغاگان رقیان لیته تی، نه و له پوژانی ته ننگانه دا پشتیوانی حکومه تی ده کرد، به ههر جوړیک بوايه، چونکه ده زانی شله ژان و پشتیوی به دببه ختیان لی پیداده بی و به پله ی یه که میش به سهر ه ژاراندایه ده شکیتنه وه، نه و له سهرده می تورکه کاندایه دوجاری شار پزگار کردوه: جاریکیان که (موتنه سهریف) پاریزگاری شاربوه هه پرده شه ی پیلانگتپي هه مو ناغاگانی له سهر

بوه، بویه (برایماغای) لاسدا (اگری) تا بیته شارو پزگاری کا. جاری دوه میان هۆزه کان خویان ئاماده کړدبو به سهر شارددا بدهن، ئه مهش بهر له هاتنی من، ئیدی هه ولیدا به زور شیوه دوریاختاوه و پاسه وانی له سهر ئه مباره کانی دانه ویلله دانان نه وهك تالان بکړین، جاريکی دیکهش که له ئه یلولی (۱۹۲۰) (۱۵) دا پشیوی پویدا بهر له هه مو کورانی شار دهستی یارمته ی بۆ دريژ کردم، تا به ناو ئه و گيژاوه پوختنه ردها تپه پم. له هه مو بارودوختکا هیوايه کی گهره م پی ی هه بوو هه رگيز خوشاردنه وه و خه له تاندنيکم ليينه دی. بی پیچ و په نا گوپرايه لی ئه و بۆ من راستگويا نه بو. گومانیشم له وه دا نيه که ئه گهر بارودوختک بیته پيشه وه ئه و گیانی خوی بهخت ده کا له پیناوی مندا.

هه ر هینده ی له ساعات سیډا نانی نیوه پۆم خوارد به ره و سه ربازگه ی تورکی، که ده که و ته پوژناوای شار، پنگام گرته بهر، تا کو پيوشوینتی پیزگرتن پيشکeshی سه رکړده تورکه که بکه م. ئه و پیاویتی گرنگی سه مه ره بو، خه لکی قه وقاز بو، به تورکیه کی ناحالی پر له گړیو گول قسه ی ده کړد، لانيکه م وا دیار نه بو که به بینینی من دلخو شه. هه چو نیک بی فره مانی ده رکړدو هاواری کړده به رده سته که ی و قاوه و جگه ره یان هینا. ئه و نوسراوه ی که به من درابو دامه دهستی. له بهر ئه وه ی ئه و سه رکړده یه فره نسی ده زانی توانی وشه یه ک لیرو و وشه یه ک له وی ی تیا بخوینیته وه، خویشی وا ده رخست که له ناوه پوکه که ی گه شتوه، په زامه ندی ده ربړی که به ره به یانی پوژی دواتر بپوا، به لام پيشنناری ئه وه ی کړد که نه خو شه کانی له هه ولیر بمیننه وه. به لام من سوربوم که ده بی دکتوریکیان بۆ جیبیللی که چی په تی کړده وه، له کو تاییدا به لینی دا که نه خو شه کانی له گه ل خویدا ببا، که چی دوا ی پویشتنی بینیمان که هه مویانی به سه ر ماله کانی شارددا دابهش کړدون. ئه فسه ریکی تورکم له گه ل خو مدا برد تا کو کوگه و ئه مباره کانی دانه ویلله وه رگرم. ماوه یه کی زور سه رقالي ئه و کاره بوم، چونکه بریکی زوری گه م و جو له یه که میاندا هه بو. له یه کیک له مه رقه ده کانی (مه زار) یه کیک له گورستانه کان پتر له (۵۰۰) گونیه م دوزیه وه، له جوړه ها دانه ویلله. دواتر نانی ئیوارم خواردو له دیوه خانی ئه حمده ئه فهندیدا (۱۶) خه وتم، ده رگا کانی ئاسمان کرانه وه و بارانیکی به لیژمه باری، به دريژایی شه و په هیله به رده وامبو بویه ئاو له

بنمېچه که که به قور بانی گیرابو وهك جوگه له دههاته خوارى. پوژى دوايى شويته که وهك دهريايه کى قورى ليتهاتبو، پيم وابو که دهبي بۆ پيزگرتن سوارى نه سپه که م بيم و بۆ مائناوايى سه رکړده تورکه که بچم، به لام وهك دهرده که وي، نه و پيوابو بۆ نه وه چوم که گالته به پويشتنى نه و بکه م، له بارودوخکى ناواي که مايه ي شکومه ندی نه بو. شاره که پر ببو له فرمانبه رى تورکان، زوريه يان وهك نه و ژاندارمه و سه رياره به ره لالا کراوانه له که رکوک و شويثاني دیکه وه هه لاتبون.

ده زگای کونی تورکی له سه راي له کارکردن به رده وامبو، وام پيپاش بو که کاره کان تا هاتنى نه قيب (مورى) وه کخوى ليگه پيم. ته نيا سه رو سه ودای کاره به په له کانم کرد، له گهل نه و بروسکه به په لانه ي که ده گيشتن. دواي نيوه پو هه مو پياو ماقولان سه ردانيان کردم، به قولی قسم له گهلدا کردن، به لام شته کانی نه وان که ده کرا قسه ي له سه ر بکړى شتيکى نه و تو نه بو. پوژى (۱۲) ي مانگ نه قيب مورى گيشت و کاره کانم دايه ده ستى و، جاريکى دى گه پامه وه نالتون کوپرى، له و گه شته مدا ته نيا دو پوليس و خزمه تکاره که م له گهلدا بو که سوارى هيستريک ببوو نويني منى له سه ر بو.

ده بوايه به پتي ديبه گه داو به که ندينواوه دا بگه پيمه وه، چونکه هه رى سهردانی بنکه يه کى سه ريارى بچوکم دابو که سه رياره کانی بۆ په وانه کرابون. ميلک يان دو ميل دور له (گول ته په) گه واليه ک لييدايان و له ناسوه بروسکى ده دا، جله کانم به شيويه ک ته پبون که ناو گيشته پيستم، ئيدى به ناچارى ده بو جاريکى دى په نا بۆ (مه حمود يابه) بيه مه وه. نه و به خيږى هينام و به ره و ديوه خانه که ي بردم، هه ندی دپک و دال و حوشترالوکى کوکرده وه و ناگرى تيبه ردا، ناگره که پوناکى و گه رميه کى زورى هه بو. جله کانم گوپين و له بهر نه وه ي کاته که درهنگ بو پريارمدا شه و له وي بمينمه وه. له گهل کورده کانداه سه ر زور مه سه له ي مه ترسيدار قسه مکړد، به تاييه تيش دهر باره ي نه و دانه ويلا نه ي حکومت پرسيارمکړد که دزه بيه کان له هه ندی له نه مباره کانی ناوخو تالانيان کردبو. به بيرم دى که پرسياريمک له (مه حمود ناغا) کرد، دواي ته سبيحات کردنيکى دريژ به عاره بي، وه لامى دامه وه وه لامه که شى له درويه کى گوره بترازى چيدى نه بو. دواي شيوکى سوك له ساوار و هه ندی سه وزه پيکه اتبو، (سه يدکى) پير

به سوارۍ ته سپيکه وه هات که ناوی (شیخ په زان) بو به لām خه لکه که پښيان ده گوت (شیخه شیتته). نه و پیاوړکی گالته چی خوشبو و زیره کیه کی گه وره ی هه بو. په ننگه هر نه وهش بوبی که وای له کورده کان کردبی به شیتی دانین. گفتوگویه کی دورو دریژی له گه لدا کردم، دواتر به هاوړتی نزیکي خوی دانام، تا راده یه که ده رباره ی کیش خیزانیه کانی پرسى پیده کردم. نه و نویژه کانی به دهنگی به رز ده کردو دواتر ده بیرین تا کو هه میشه به شداری قسان بکا، له گه ل مه حمود ناغادا خه ریک بو شیتم بکه نه گه ر نه و توزه نه قل و نه و بره سه بره نه بوايه، چونکه دواى چونه ناو نوینم بق نوستنیش نه وان هر به دهنگی به رز قسه یان ده کرد. هر هیندهش له قسان بونه وه ئیدی پیره شیخ دهستی به کوکین کردو به دریژی شوه و تفى فریده دا.

پژدی دواتر کاتیک کازیوه ده رکوت به گوندی (قورشاغلو) دا پویشتم که هی (نه حمده پاشایه)، نه و به خوی له مال نه بوو چوبوه پرسه یه که له ناوچه ی خوشناو هتی، لیږه ده بوايه له ړنگاکه بپرسم، زور سه رم سوړما، که که سیك ناوی خواردنه وهشی نه دامی- که نه مهش کاریکی زور دوره له گوندیکی کوردی. له کاتیکدا که دهشتی هه ولیږم ده بری له هه مو لایه که وه دهنگی ته قم ده هاته گوئ. په ننگه کورده کان خویان پیوه سه رقالت کردبی، چونکه نه وان له هه موو خه لک پتر حه زیان له به فیږودانی فیشه که نه گه ر زوریان هه بی. هر که گه یستمه (دیه گه) (۱۷) بینیم که (نه قیب ماریوس) و دهسته که ی به نارامیه وه شوینی خویان گرتوه. نام له گه ل (په سول ناغا) دا خوارد که له هر چوار سه رۆکه دزه ییه کان که م ناویانگ تره. نه و پیاوه نه رم و نیانیه کی زوری له گه لدا نواندم. نه و پیاوړکی که ته یه، که له شیکي گه وره ی هه یه، خاوه ن په وشتیکی هارو هاج و بیته قلانه یه، به لām تا راده یه کی باش خوینده واره. له پژدی دواتر گه پامه وه بنکه که ی خوم.

هه مو مانگی داهاتو سه رقالتی به پیوه بردنی کاروباره دوباره کان بوم له نالتون کوپری و به ناوچه که شدا ده سوړپامه وه. له هه ژده ی نه و مانگه داو له گوندیکی دهره وهی شارۆچکه که (مه حمود ناغا) م بینى که یه کیکه له سه رۆک هوزه کانی (شیخ بزینی) و له ناوچه ی کویه دا نیشته جییه و تا ئیستاش له ژیر ده سه لاتی به پیوه بردنی تورکاندان، له بهر نه وه ی نه و پیاوه ناره زوی نه وه ی دهر بری که بیته

ژیر سایه ده سلاتی به ریتانیا، بویه بو به غدام نوسی و تکای پیگه دانی سهردانی نه و گونده لیکردن، ولامیکم به ده ست گه یشته که پیگه ی نه وه ی پیده دام و پرسپاری نه وه لیکرابو که له کاتی گونجاودا بچمه کویه و کاروباره کانی وه رگرم، منیش به کسره به به لئ وه لأم دایه وه.

پوژی ۲۵ ی مانگ له که ناری لای راستی زئ ی بچوکه وه سوار بوین تا گه یشته گوندی (سارک) که گوندی مه حمود ناغایه و پیشت باسماں کرد نه و پیاویکه پوژگار قالی کردوه و گه لحویه و بالایه کی کورتی هیه، به لأم ئیراده یه کی به هیزی هیه و، زینگ و دوربینه. له گه ل نه وه ی که زور گومانای نیه، به لأم نه گهر له گه ل ناغاکانی دیکه ی هوزه که ی به راورد بکری که کومه له که سیکن، له وان ی من تا ئیستا بینومن که هره زول و پاران، نه و له پوی پیاو چاکی له هه موان باشته، که نه وان نه له ولاو نه له ولان، (مه به سستی نه لایه نگیری ته وای تورکان و نه ئینگلیزن). نه و پیاوه بوه براده ریکی زورباشی من.

هر که له پوژی دوا پیدا به یانیدا، ئیدی له (که له کی) تابه تی مه حمود ناغاهه په پیمه وه، نه و له جوری (هیس پوینسون) ه. له کومه له ته خته یه کی بچوک دروستکراوه که به بزماری گه وره چه سپکراون، سه ولئ لوسنه کراو پالپیوه ده نین، که له نریک ده ستگیره که یدا زیاده ی وه ک درکی سروشتی هه ن که به لای کوله گه که دان. جیره و ته قه یه کی زوریان لیده هات. به هیزیکی گه وره ی سه ول لیدان به سه لامه تی (گه یشته نه و به ری. له ویشه وه به هو ی قالد رمه ی لیژه وه گه یشته توقه له ی گرده کانی (شوان)، له ویشه وه مرو ف ده توانی دیمه نی جوان ببینی، ده ریایه ک بو له گردولکه ی چول و هول که ده که وینه لای پوژه لات و سنوریک دروستده کا، له خواره وه شماندا زئ کیفه ی ده کرد به ناوه که ی وه ک ماریک له ناو بریقه ی به ردی سپی، که پانیه که ی ده گاته نریکه ی میلیک، که لیرو له وی بیسه لانی داری چناری سه وز ده یازینیه وه. له دوی گه شتیکی خوشی دریزی چند سه عاتی به خاکیکی پر له دره ختی هه نجیرو چنارو سوره چنار، که زه وی زه پکه شیه که ی وه رگرتبوو به خشلی پایزیکی خیرا، گه یشته (پیدار) بنکه ی ناحیه ی شوان. نا لیرو ده توشی ته نگزه بوم که هه ولما (چوارده بنچینه که ی سه روک ویلسون) که باسی مافی چاره نوسده کا، به سه ر دو هو زی نه زانی کورداندا

جیبه جیبکه م. هریهک له و دو هوزه لانی که م یه کی چوار پالتورویان هه بو بۆ سه روکایه تی و، هیچ کامیان په روشی خه لکه که ی خوی دهسته بهر نه کردبو. تاکه شتیکی که کورد له مافی چاره نوسدا تییده گهن نه وه یه که حاله تیک دروستبی مروفه زی له چیبی بیکا، به واتایه کی دی: حاله تی فه وزا. له یه کیک له گونده کاندانا تا راده ی هه لباردن چوم و سه رکه وتنیکی گه وره ی به دهسته تینا.

له (۲۸) ی تشرینی دوه مدا گه پامه وه ئالتون کوپری و دهستم کرد به پیدانی قه رزنیکی کشتوکالی به خه لکه که. چونکه هه ر هینده ی که تورکه کان دهستان به سه ر دانه ویله و مه رو مالتدا گرتبو، ئیدی یارمه تی دانی جوتیار بۆ دوباره دهسته پیکردنه وه ی کاریکی زور پیویست بو. منیش پیگه م پیدرابو که (سلفه ی) باش بده م به رامبه ر مه رجی ئاسان، ئیدی راگه یاندنم به هه مو ناوچه کاندانا ناردو هانی خه لکه که م دا تا بین بره پاره که وه رگرن. باران دهستی پیکرد، مه ترسیه کی خوی هه بو، ئوی پوباره که نه و ناوه ی به بۆگه ن پرکرده وه، ئیدی ده بویه نه و پرده بزۆکه ی که لایه نی سه ربازی دروستی کردبو تیکده ی، وستم به کۆنه که شتیبه که مه وه شه پۆله کانی ئاوه که بپرم و بچه نه و به ری، به لام ئاو بردی بۆ چه ند میلیک خوارتر، هیئانه وه ی به ره و سه ره وه چوار سه عاتی په قی خایاند. ناچار بوم له به ری ئالتو کوپری دانیشم و پاره کانیشم پیبو سه یری نه و سه دان جوتیاره برسیانه م ده کرد که له به ره که ی دیکه چاوه پیبون به لام بیه وده که هه لیکیان بۆ پیککه وی تا له پوباره که بپه پنه وه.

له هه مان کاتدا بروسکه له کۆیسنجه قه وه له سه ر یه ک ده هاتن تاکو (حاکمی سیاسي) بۆ بچی. حاکمه تورکه که نه خوشبو و به هه ر حال ده سه لاتیکی نه بو، حاله ته که ش هه مو پۆرتیک پشیوی و شله ژانی پتر ده بو. له به غداوه فه رمانم پیگه یشته که به زوترین کات بچه نه وی، به لام من به مه به ستی ده رکردنی قه رزه کشتوکالیه کان دواکه وتم. له دوایدا له پۆزی (۱۲) ی کانونی یه که مدا بروسکه یه ک له کۆیه وه هات، باسی نه وه ی ده کرد که هۆزی پیران هیرشیان کردۆته سه ر شاره که و تالان و بپۆی تیدا ده که ن، بۆیه بروسکه م بۆ به غدا کرد داوام له و که سه ی نه وی کرد که هه ر ئیستا بچه کۆیه. له سه عاتی یه کی به یانیدا نامه یه کم له سه ر هیتلی کراوه پیگه یشته که پیگه ی پیده دام برۆم و هه مو ده سه لاتیکی

پېداېوم تا چاره سهرى پشټويه كه بكه م. ئيدى به په له هوكاره كانى گواستنې وه م
كوكړده وه و سعات دهى به يانى پوژى (۱۳) ى مانگ به رېكه و تم.

به شى هه شتم

كويه و پانيه (۱)

گه شته كه مان كه پوژىك به سوارى بو ئيمه ى گه يانده (سارنك) گوندى مه حمود
ئاغا (۲)، كه به لئنى پېداېوم له كاتى چونم بۇ كويه پاسه وانم بۇ ناماده بكا. هر
هينده ى پوژى دواتر به يانيدا دهسته يه كه له (۱۵) كه سى چه كدارى نازاو به جه رگ
پېكه اتبون و زيتيه كى ردين رهش سهر كرده يان بو ناوى عه باس ئاغا بو
سهر كرده اتى ده كړدن، په يدا بون. مه حمود ئاغا سوريو له سهر ئوه ى كه خوښى
له گه لماندا بېت. جگه له و كورانه ى عه شيرت من هه شت پولىسم هه بون كه
كورتك و شه پوالى شينى كاليان له به ردا بو له گه ل خزمه تكاره دلسوز ه كه م،
جه عفر خان، كه لوړى بوو كلاويكى به رزى له سهر بوو خه لكى پشتكو بو پياوړى
تيكسمر او بوو شهش پى بالاي هه بو سهر و قزىكى پرو تيكچر او ى هه بو، ئه و
هاوړى و خزمه تكار بو له ولاتى غريبى چ بومن و چ بوخوى.

له سارنك دابراين، كه شه كه ى دژبو، دواى ئوه ى چه ند ميليك به ليوارى زى
بچوكدا پويشتين، باماندا يه وه ناو گردو ته لانانى نزم كه هه موى ته موخى سوريو،
ئهمه ش تا بيه تمه ندى ناوچه ى كويه يه. پينج سعات پيمان كردو پنگه كه مان هر
ئوه ته دياربو، چونكه بارانى به خوړ پايمال يبو، خوارو خپچ و په ناو پيچ بو، له سهر
ته پولاكه ى پانى سور، كه ته نيا ناوه ناوه دهسته پوشى دريژ ده پازانده وه،
جوگه له ناوى سهر به ره و خوارى پيدا ده هات و دار ژاله و (لوړك) قاميشى به رزى
تيدا هه لچوبو. ئه و چه ند گونده كه مه ى ئه و ناوچه وشك و برينگه له نيو دوى
نيوان گرده كاندا دور هه شار درابون. ته نيا به هوى تاكه دره ختيكى توه وه بۇ
پيوار درده كه و تن.

هاوسه فهره كانم، لاي نيوه پو بۇ نويز كړدن و هستان، له قولايى دوىك لاي ناويك
نويزيان كړد. نزيك سعات سى دواى نيوه پو له گردو لكه كان دره چوين و بوناو
ده شتيكى چكو له ى به رزو نزم و هر خيرا گه يشتينه گوندى (ئيلنجاخ) و بريارماندا
شه و له وى بمينينه وه. له بهر ئوه ى ئه و گونده ته نيا جوتيارى ليون و

د یوه خانیکې لینه بو که شایانی نه و ناو هبې، ئیدی ده بوايه شوینک و خواردن له به کیک له مال ه کان په یدا بکه م. که له پښگا بوین نامه یه کم له (حه ماغا) وه پښگه یشته، له کویه وه، نامه یه کم بۆ نویسه وه به (حاکمی شار) قسم له گه ل کرد، راشمگه یاند که پوژي دواتر له گه ل گه ردو گولې به یانی ده گمه نه وې.

به ر له گه یشته کویه به پیویستی ده زانم به کورتی باسی کاروباره کانی نه وکاتی بکه م، به درژایی چنه د سده یه ک دو ده سته ی دوژمنکارو پکا به ر شاره که یان ماندو کردبو، نه وانیش (خانه واده ی غه فوری) و (خانه واده ی حه ویزی) بون، نه مانه دو خانه واده ی کوردی بون که زوریه ی گونده کانی ده وریه ی شاروچکه که مولکی نه وان بون.

نه وکاته ی که ده مه وې باسی بکه م، سه رۆکی خانه واده ی غه فوریه کان (حه ماغا) بو که پیشتر باس مکرد، پیان وتم که خوا ته مه نی گه یاندو ته (۱۲۰) سال، به لام هیشتاش توانا عه قلیه کانی له ده ست نه داوه. له به ر نه وده ی ده سته که ی نه و خه لکی زیاتر بو له به ر نه وده ی له خواترسی و ته مه نه که ی پښکی پتریان له هه ردولا پی به خشیبو، بویه (موقه ده م نویل) پیشنیاری کرد که به حاکمی هه لبریم.

سه ر ده سته ی خانه واده ی حه ویزی، هه رچه نده له به رامبه ر غه فوریه کان لاواز بون، به لام شانازیان ده کرد که پیاوani لیها توتریان هه ن و، له ناویشیاندا خودی (عه بدوللاغا)، تورکه کان به لای نه ویاندا ده شکانده وه و بۆ چنه د سالتیک ده سه لاتیکی ته وای له شاره که دا هه بو، هه ر هینده ی ده سه لاتی تورکان دوی ناگره ست لاوازیو ئیدی (خانه واده ی غه فوری) بریاری سه لماندنې خوینان داو هه ندیکیان که حه ماغا له وان نه بو هه له که یان قوژته وه و هانی (سواراغا) ی سه رۆکی عه شیره تی پیرانیان دا که زنجیره یه ک تاوانی تالان و برۆ بکا که مولک و مال ه کانی عه بدوللاغا ی کردبو ه ئامانج و دواتر خودی شاری کویه. کاتیک ده سته یه ک له یه که پیاوani عه شیره تی بلباس گه ماروی مالی عه بدوللاغیان داو یه کیک له کوره کانی به سه ختی بریندار بو، حه ماغا له نوینی نه خویشیدا هه لسا یه وه و له ژیر بالی تاریکی شه ودا هه رایه که ی کپ کرده وه.

ئو پوداوه تهنیا دو پوژ بهر له بهرېکه وتنم له ئالتون کوپريه وه پويدابو. پوژى پازدهى ئو مانگه پوژيکى ساردبوو بايهکى توندى دههات، دهباويه بهر له وهى بگهينه شوينى مه بهست، نزيکى (۱۴) ميل له زهويهکى بهر زو نزم و بى دارو درخت بېرېن که دۆلى سوري قولى له بهيندابو. سه عاته پريه ک دور له شار نزيکى (۵۰) سواره ديت که له سه گرديک چاوه پوانى هاتنى منيان ده کرد، نه وهش پيشوازي يان ئو دهسته يه بون که بو پيشوازي من هاتبون له ناوياندا پياويکى ده موچاو که سکون: عه بدوللاغا به خوى و جله نه وروپيه کى و عه بدوللاغاى پيره ميرد به خوى و جله جوانه کانى و پيشه سپيه کى که ده تگوت به فره و سينگه کوکښه کى، که تهنات له و کش و هه و سارده شدا کراوه بو. زور که سى دیکه شيان له گه لدا بو، که سيکى و ايان تيدانه بو که که سايه تى و پاى ه بى. ديتم که ده موچاويان که سکون ببو له تورپه يى توله سندنه وه، که تهنيا له م دنيايه دا نه وه نيشانه يى مروفه کانه. يه که م که سيکى که به خيږى هينام عه بدوللاغا بو، به لام من يه کسهر پرسيارى حه ماغام کردو به سه ر پشتى نه سپه وه به ته کيه وه رويشتم، نه وه زورى تورپه کرد، هه وليدا به لايه نيکى دیکه وه خه ريکم بکا. که شه که نه وهنده ساردبو که لکى گفتوگوى نه بو، به بيده نگى به ناو گوږستان و که لاهه کاندا رويشتين تا کو چوينه ناوشار، له دامينى شاردا تا قمى گاوران پيشوازيان کردم و له به راوياندا قه شه که يان که ته يله سانه ره شه کى له به ردا بو زور دلخوشبو له و بى روکيه يى که بويها تبوو پوخته که شى نه وه بو که من بو نه وه هاتومه ته شاره کى تا له و چه وسانه وه يه پرگارى بکه م که چهند سه ده يه که به رده وامه. هاتنى من له پوژيکدا که ش و هه وايه کى ناخوشى هه بو، نو قلانه يه کى خيږى هه بو، چونکه که سيک له کاتيکدا دى که ده رگا کانى ئاسمان به باران کرايپته وه تا خيږ و به ره که ت له گه ل خويدا دينى.

سه ره تا برديم يانه سه راي که ژوريک بو پيشوازي کردنى من ئاماده کرابو. هه مو پياو ماقولانى شار، وه ک مه لاکان، کوپبونه وه دواى پيشکه ش کردنى چاو قاوه موفتى شار (موحه ممد مه لافه ندى) که که سايه تيه کى ئايينى بو وتاريکى به خيږه ينانى دريژى، به فارس يه کى مه را ييکه رانه پيشکه ش کرد، نه وهنده يى له توانامدا بو به شيوه يه کى باش وه لاممدايه وه.

ئا لیره دا پټویسته وهسفی ئه و دهوله مندو پیاو ماقولانه بکه م که له پټشوازی کردندا به شدار بون. له پټش هه موپانه وه حه ماغا دټت ئه م پیاو به هیمنی و بیده نگی دانیشیت، ته نیا ئه و مشه مشیکی ده مناده م لیده بیسترا. ئه و نمونه ی باوکیکی به سۆزه، به رده وام ئه و قلیانه ی ده کیشا که دریزیه که ی دو پی یان زیاتر ده بو و باسکه که ی نه خشپنرابوو قومومه که ی له به ردی رهش دروستکرا بو. کورته بنه یه کی نیوشان پان بو، ئه گه ر ته مه نه که ی له به ر چاو بگرین له گه ل هیزه جهسته ییه که یدا، ئه و پیاویکی نایابی خاوه ن تهنروستی بو. ده لټن به دریزایی ژیا نی ته نانه ت له ساردرترین پۆزه کانیشدا ئاوی گهرمی بو خوشوشتن و ده ستویژ به کار نه هیئاوه. ته مه نی راسته قینه ی ئه و له نیوان ۹۵ تا ۱۰۰ سال ده بی، ۶۰ سال ده بی ئه و سه رۆکایه تی خانه واده که ی ده کاو، پی ی ژیا نیشی پر له چه ره سه ری و کیشه بوه. ئه و نه وکاته ی به بیردیته وه که هیشتا مندا ل بوه، کیشه له نیوان پاشاکانی په واندزو سلیمانی دروستبوه و هه رده مه ی یه کیکیان کویه یان ده خسته ژیر رکیفی خو یان. له سه ره تای گه نجیدا شه ری تورکانی کردوه و دوا ی پژانی خوینیکی ژور ده ستگیر ده کری و ده خریته به ندیخانه وه و پازده سال تیا مایه وه. له کاتی ئه و ململانییه دا گو یچکه ی خه ریکده بی لټیته وه، دواتر برینه که ی یه کده گریته وه به لام به رده وام کی میکی لیده هات ئه ویش به رده وام پاکی ده کرده وه. گه ل پیکدادان له نیوان ئه و و هۆزه کانی ده ور به ری کویه پویاندا وه. که هه مه وهنده کان (۴) هیرشیان کرده سه ر گونده کانی بانگی عه شیره تی شیخ بزینی کرد تا بو ده رکردنیان یارمه تی بده ن. دوا ی ئه و سه ره که وتنه ئیدی توانی شیخ بزینییه کان ده رکاو بیاننیریته وه شوینی خو یان. ئه و نزیکه ی په نجا گوندی له ناوچه کانی ده ور به ری کویه هه یه و بنچینه ی سیاسه ته که شی ئه وه یه که نه هیلی عه شیره ته کان هیرشی بکه نه سه ر. ئه و هه میشه په رده ی نا ئومیدییه ک به سه ریدا هاتبو که لانه ده چوو تا پۆی هیوا یه ک خو ی بو ده نواند که راده سستی نه ده که وت، چونکه مندا له کانی هه مو به بچوکی مردبون، ئیدی میراتگریکی نه بو. له کۆتاییدا... کاتیک گه یشته نه وه ت سالی یه کی که له مه لاکان هات و هه والی ئه وه ی دایه که خودای گوره کوپیکی دیکه ی ده داتی. ده بی ناوی بنی (موحه ممه زیاد) ده بوا یه کوره که هه ر که چاوی به دنیا هه لټنا له دایکی دور بخریته وه و، هه رگیز

له کږه نه ژی. نو په رجوه (معجزه) له کاتي خويدا به پړچوو نو دده مای من گه یشته کږه موحه ممد زياډی چکوله ته مې هشت سالان بو، له گوندیکدا ده ژیا که چنډ سعاتیک له کږه دوریو. هماغا پیاوړکی دهمو دو خوش و خوش مه عشر بو، ههمو بیهیزه کانی به سالاجونی پټوه دیاریو، نو شهیدای نه وه بو، به تاییه تی کاتیک دهوروژنرا، چیرکه کانی سرده مانی چوی بگپړته وه، نه گه رنا له کاتي قسه کردندا خو دده برده وه، خنده یه کی نهرمی له سر لیوانبو، نو گیانی له خوبرده یی و بهرامه ی لیبورډن بو، چونکه باسیان ده کرد که نه و تاکه پیره میړدیکه له کوردستاندا که پړدو ره زیل نیه. نو له گه ل دپاکي و شیوه به ردله کهیدا، زگماک، لاملیکه که لاملی وه کخوی نیه. نو بهرامبر خزمه کانی زورداریکه بی حوسه له ده غره و هیچ کام له دژمنه کانی نابوری، بویه کونه قینی بی مانای نه و تو دینیته وه گورپه که سالانیکي به سرده تپه ریون. خوشه ویستی و بق و کینه ی تاییه تی خوی کاریگریه کی گه وره یان له سر ره فتاری هیه.

نوهی جی ی داخه ده بی له قسه کردن له سر نه و پیره خوشه ویسته (هماغا) وه بچینه سر قسه کردن له سر گه وره ی خانه واده ی حه ویزه کان (عبداللأ ناغا). نو پیاوړکی لاوازی توژی کوم بو نزیکه ی (۶۵) سال دهبو دهمو چاوړکی رهنگ بواردوی هه بو که سالان کاری خویان تیدا کردبو، برویه کانی چرو به بویه یه کی رهش بویه کرابون که به سر شیندا ده پړوانی هه میسه پوخساریکی توره ی هه بو، به تاییه ت که جلی نه وروپی له بهر ده کرد. نو له پیلانگیږیدا بالابو. که من گه یستم هینشتا له پوستی سه روکی شاره وانیدابو، به لام زوربه ی خه لکه که رقیان لی بو. خزمه کانی خوی چاره یان نه ده ویست به لام به توانا عه قلبه کانی سه سامبون، له مه شدا زوری له سره وهی هماغا بو.

دیارتیرین خزمه کانی جه میلای کوره مامی بو که به راستی پیاوړکی له باربو. باوکی که کاری ته وایبو، له بهر نه وهی کوربو به هماغای سپارد، دواتر جه میلایا کچه مامی نه وی هینا، بویه په یوه ندیه کی به تینی به هردو خانه واده پکا به ره که وه هه بو، پایه ی نه ویش له نیوانیاندا پایه ی که سیک بو که هه میسه هه ولی گونجاندنی دها. وه وه کوردیک که من دیومه نه و له پیاوه هره

پاستگوو ته مینه کان بو. نو نمونه ی له خودا ترسی بو، به لام به هر حال نو ده مارگیر نه بو، خه لك به وه ده یانناسی که پشتیوانی جوه کانه. که له گه ره که که ی نه ودا نیشته جیبون، جوه کانیش وه ک گا وره کان هندیکیان وه ک جوتیار له زه ویه کانی نه ودا کاریانده کرد. له سهره تای لاویدا له پوسی (سهرکی شاره وانی شاروچکه) دا کاریکردبو بق ماوه ی چوار سال. نو تاکه که سبو که نو پوسی بق به رزه وندی شاروچکه که ی به کارهینا نه ک بق به رزه وندی خوی، نو پیاویکی بالابه رزی قیت و قوزبو، دو بری باریکی هه بون، به لام له گه ل نه وشدا دم و چاوی لاوازیو، نو له پشتیویدا قوریانی به هه مو شتی ک ددا له پیناو نارامی و ناشتی. دوبرای هه بون (جه لال) و (جه لیل) که هر دو پیاوی زیره کبون.

به گشتی له کویه مه لا زوربون که عه مامه یه کی سپیان له سهر دنا، له پیش هه موشیان مه لا موحه مد نه فندی که ناوی (مه تران) مان لیتا (ناوا: وه رگیر) نو له ناوه پاستی ته مه ندابو، بالایه کی به رزی هه بوو خاوه ن زانست و مه عریفه یه کی باشبو. نو به هره یه کی چاکی هه بو له زور قسه کردندا، له هر شویتیکیدا بوايه قسه کردنی پاوان ده کرد. خوشبه ختانه نو خورسک به هره یه کی وای هه بو که وایلیده کرد که له که سه هره به رده کان بی، نو هه میشه شانازی به وه وه ده کرد که زانترین زانایانی کوردستانه، نه مه ش یه ک له سیفه ته کانی تویره که ی نه وبو، له ژیر سایه ی به رپوه بردنی نیمه دا بوه (حاکمی شهر) له کویه. له گه ل نه وه ی که زانستی نو له سهری گومانه وه بو به لام دروستی حوکه کانی زورجار ده که وتنه به رپرسیار، نو پوحانیه کی دنیایی بو، په روشی کومه لگا و که لاوه ی دنیا بو.

هر هینده ی رپوره سمه که ته وایبو له سهر، نیدی به ره و مالیک که حه ماغا بوی ناماده کردبوم ریگام گرته به ر. نو پیاوه پیره له گه لمد هات، هه ولیده دا به تیکه لیکه سهری فارسی و تورکی قسم له گه لدا بکا، نو دهنگیکه گپی هه بوو حالیبون له وشه کانی شتیکی نه ستم بو، که توانیشم وه لامی بده مه وه نو نه یده توانی، به ده گمه ن نه بی، له وشه کانم حالی بی چونکه گوپی گرانبو. دوی پیشکه شکردنی نیوه رځ خوانیکه نایاب حه ماغا خوی کیشایه وه دوی نیوه رځم به بینینی خه لکانی پایه دار به سهر برد. کومه له کیشه یه کی زورم له به رده مد بو، که گرنگترینیان سولخی نیوان خانه واده ی غه فوری و حه ویزی بو له گه ل ریخه ستنی

دهسلات له شاره که به شیوه یه که بۆ هردو لایان گونجاو بی، دواتریش وەرگرتنی قهره بو له سواراځای پیرانی بهرامبه ر ئه و زیانانه ی که له عه بدوللاغا که وتبو. من بریارم دابو که حه ماغا بیته حاکمی شاروچکه که، بۆیه پیوستبو که پۆسته کانی دیکه به شیوه یه که دابه شکری هاوگونجانیه که له نیوان دهسته رکابه رهکاندا دابین بکا.

پۆژی دواتر توانیم حال و بآلی شاروچکه که بزانم، شاریکی پیکداچوه و ده که ویتته. نیو دۆلکه وه، که نزیکه ی (۱۸۰۰) پی له ئاستی ده ریاوه به رزه، له لای پۆژه لات و باکور گردو چیا ده وریانداه که به رزه که یان (۲۰۰۰) پی پتر ده بی. ئه و ده شته بجوکه ی شاره که ی تیدایه له لایه کانی دیکه وه زهویه کی پر له به ردی ته مۆخی ده وره ی داوه که له پیشتر باسم کرد. که شه پر کوتای هات دانیشتوانی شار له (۱۰۰۰۰). که سه وه ببونه (۴۰۰۰) که س، ئه مه و نیوه ی مآله کانی شار چۆل و هۆلن و پوخاون، خه لکه که یشی له هه ژاریه کی بیوتنه دا بون. نرخه کان که پیشتر به شیوه یه کی نا ئاسایی به رز ببونه وه، دوا ی چند پۆژیک له گه یشتنی من سه دا په نجا دابه زین، وه به مه به سستی که مکردنه وه ی چاره په شی که هه مو لایه کی گرتبۆوه خانه یه که بۆ نه داران کرایه وه که (۲۰۰۰) که سی له خوگرت و هه ر هه موشیان هه تیوبون. کۆلانه کانی شاروچکه که ته سکن که له دو پښگای به رز پیکهاتبون و له نیوانیاندا پاره ویک هه یه که تا ئه و پاده یه فراوانه و لاخیکی به باره وه پيدا تپه پرئ.

ئۆردوگا کۆنه که ی تورکان ده که ویتته سه ر گردیکی گه وره ی لای پۆژئاوا ی شار، له سه ر بانه که یه وه که به رزه و به سه ر ده ورو به ره که یدا ده پوانی توانیم دیمه نه که به دیکه م، گونده کان به راون، شاروچکه که ش به مزگه وت و دره خته کانیه وه له خواره وه ی من بون. که به گشتی توژاویه و ئا و نادریتن، پشتیشی بریتیه له گردۆلکه ی په ش که میزه ریکی دلرای هه وری پر له ئاوی ئاسمان سیبه ری له سه ر کردوه. ئه وده م ده گژ فکران پاچوبوم، به زنجیره ی ئه و بارودۆخانه دا ده چومه وه که منیان هیتاوه ته ئه و زهویه دوره ده سته و فریاندومه نیو ئاژاوه یه کی خانه واده یی، که چند سه ده ی برده و.

له نيوارهيه كدا كاتى له سهرای بوم نيردراوېك گه يشتبو هات و وتى: نه فسه ريك و دهسته يه ك سهر باز خه ريكه دينه ناوشار بو ئاماده كړدى شوينيك بو (شيخ عه سمان) كه له لايه ن شيخ مه حموده وه كراوه ته قايمقامى كويه. بهر له چنه د ههفته يه كى كه م موقه دهم نويل سهر داني سليمانى كړدبوو، شيخ مه حمود به حوكمدارى كوردستان دانرابو(۸).

كويسنجه قى خستبوه سهر ويلايه ته كه ي، به لام له موقه دهم (نويل)م بيست كه نه وه كارى منه كه سيكي شاره كه بو نه و پسته هه ليريرم، بويه له و كارى پويدا توژيك هه ناسه سواربوم، به تاييه تى كه من نه و پستم دابوه حه ماغا. زياد له وهش من توشى ته نگره ي پتر ببومه وه، چونكه له گه ل نه وه ي هيلى ته له گراف كراوه بو به لام كارمه نده كانى خه لكى ولات بون له بهر نه وه هه ر نامه يه كى كه ده منارد، به پاستى، دواى چنه د سعاتيك ده بوه هه واليكى بهر بلاو.

شيخ عه سمان نه و شه وه له گه ل (شيخ عه بدوللا)ى كوپه مامى و كوڼه نه فسه ريكي توركان كه ناوى (ره شيد نه فهندي) بو گه يشتنه جى. ديتم كه نه وان هيزيكى (۶۰۰) سهر بازيان په وانه كړو به لام من به شيكيانم ديت. مه به ست له هاتنى نه وان هاريكارى منبو بو گيرانه وه ي ئاسايش، به تاييه تيش دابين كړدى گوپراهه لى سواراغاي پيرانى. شيخ عه سمان به پاستى پياويكى نه به ردو سالار بو، سروشتيكى بى وه ي و خولقيكى نرم و نيانى هه بو. نه و گزگل و لاواز بو، به لام له ش و لارى زور جوان بو. سهره پاى به زن و بالاي من كه سيكي ديكه م نه ديوه شكودارو مه زن وه ك شيخ عه سمان، نه مه ش له كاتى هاتنى بو سهرای به خوى و عه باكه يه وه كه با ده يشه كانده وه و نه و ده سته و دايره دريژه ي كه به دوايه وه ده پويشتن. له هه مو كاروباره كانى له گه ل مندا راستگوو پون بو، نه و نيازتيكى نه بو كه ببيته حاكمى (قايمقام)ى كويه، له گه ل نه وه شدا كه خه لكانيك ناره زوى نه وه يان ده كړد. شيخ عه بدوللا پياويكى به هيزترو پوشنيرتر بو، نه و هه مو ته ونه كانى چنيبو بو لبردى حه ماغا و دانانى يه كيك له كه سانى بنه ماله ي شيخه كان له و پسته دا. له مه شدا په شيد هه فهندي فيلباز يارمه تى دابو، نه و كه سى كه هه مو كاتى خوى له به ندردى جوله كه كان و گاوده كاندا به سهر ده برى پارهى لي به رده دانه وه. تا نه و كاته هيج بيروكه يه كم ده رباره ي نه و ده سه لاتانه نه بو كه

موقه دهم نوږل به شېخ مه حمودو نږده کانی دابو، بویه که وتبومه هه لویستیکی ناخوښه وه. گفتوگویه کی دورو دریژم له گه لږ څه ماغادا کرد، کاره کانم وا پښخست که دهسه لاتی نهو له نیستادا بوه ستیږی. دواتر داوام له شېخ عه سمان کرد (وهک نوږنه ری تاییه تی شېخ مه حمود) حوکمی شاروچکه که پیاده بکا. واته بهو مانایه ی که هاتوه کاری توله سندنه وه که له نیوان خانه واده ی غه فوری و څه ویزیدا بهرپا بوه یه کلایی بکاته وه، کاتیڅ که نه مه شی کرد نیدی پرواته وه. کهس له کویه دا به بینینی شیخه کان دلخوش نه بو، توله یه که، که ماوه یه کی دریژه، له نیوان څه ماغاو بڼه مالیه سلیمانیدا هه بو. دوا ی نیوه پړو سهر دانیکی قایمقامه تورکه که ی پیشترم کرد. پیاویکی گرگن بو، نهو څه لگی (کریست) بو، به نه خوښه کی کوشنده له ناو نوږن که وتبو. زور به زه بیم پیدا هاتوه که له و باره خراپه یدا له ناو څه لکانیک که وتوه که هیچ ریژیک له یاسا نانږن. هر به راستی به بینیم دلخوښبو، قاوه یه کی نایابی نهسته نبولای و خواردنه وه یه کی دیکه ی پیشکش کردم که له چا دهچو. به لام له (السنا الملکی) ناماده کرابو و بوشی دویاتکر دمه وه که باشتیرین دهرمانه بو چاره سهری نهو هه لامه ته ی که توشی ببو. سهرتا به وه دهستی پیکرد که کومه لیک دانپیانانی هیه و دهیه وی بو منیان هه لریژئی، زوریش خوښاله نه گهر گوی ی لیبگرم. دویاتی کرده وه که مه سه له ی کارو چوڼیه تی سهرو بهر کردنه به مولک و مالی تورکی گشتی. زوری داوا ی موچه کانی پیشتری و دهرماله ی هاتوچو څه رچی گشتی کرد بو نه وه ی بگاته وه ولاته دوره که ی، له و باره وه هه رچی له دهستم هات بو پازیکردنی نهو کردم.

دواتر قسه کانمان به مه سه له ی پیرانه کان کوتایان هات، نهو دهم هه ناسه یه کی هه لکیشاو به دهنگیکی بهر زوتی: (کاتیڅ حکومت به هیزه نهو څه لکانه وهک مه پری کپیان لیدی، به لام هر هیڼده ی حکومت لاواز بی له و کاته دا وه ستاو له ناو نوږنه که ی بازیداو هاواری کرد: نهوان وهک شیر دهنه ریږن.

پوژانی دواترم به هه ولای پښخستنی نیوانی نهو دو دهسته یه به سهر برد له کاتیڅدا که شېخ عه بدوللا به دریژی کات، باشتیرین هه ولای دها بو کوسپ دروستکردن له بهر دهم پلانه کانی مندا. من وام ده بینی څه ماغا بکریته حاکم و عه بدوللا غاش بکریته یارمه تیده ری، هه رچوڼیک بی څه ماغا قبولکردنی پکا به ره

ناحه زه که ی په تکرده وه، له جیاتی نه و پېشنیاری جه میلاغای کرد. به وه رازیوم، خه ریکو فه رمانی نه و دامه زړاندنه ده رکهم، که هه والیک بلاویوه که وا (کریم ناغا) ی برزای عه بدوللاغا یه کیک له گونده کانی حه ماغای سوتاندوه که توتنیکي به نرخی تیا بوه.

ئیدی ناشکرا بو که له سولحی نیوانیان ریگه یه کی نیه، چونکه (پیدریژی که مه و دای فراوان بو بو)، نه گهر فشاریکي توند نه خریته سهر هه ردولا. بویه به خه یا لمدات که ناژوه گپترینیان بگرم و په وانه ی سلیمانان بکه م. به یانی پوژی (۲۰) ی مانگ پلانه که م به شیخه کان راگه یاندو نه و انیش پیی دلخوشبون، سروشتی نه و ته له یه به دلی نه وان بو. چونکه بونی دو بارمه له سلیمانی ده سلاتی شیخ مه حمودی له کویه زور زیاتر ده کرد. نه وان په یمانی گرتنه کانیاندا، ته نیا تکای نه و هیان لیکردم که (شه و راشکا) سی چوار سعات دوی خورئاو ابون، بچه ماله که یان. دوی شیوکردن نامه یه که له شیخ عه سمانه وه هات و پیی مالی نه و م گرت بهر، له وی شیخ عه بدوللا به هیواشی و دلخوشی باسی نه و پلانانه ی بو کردم که دایانناوه. له و کاره دا به شیوه یه که له شیوه کان دوپو بوم، چونکه فه رمانه که بو هه ردو قوربانیه که مان په وانه کرابو که تیا یا داوای لیده کردن بیته مالی شیخ و له وی بمبینن، هه ر هینده ی گیشتن ئیدی بگریین و به شیوه یه کی نه یینی په وانه ی سلیمانی بگریین، به دریزایی دو سعات له ته که شیخ عه سماندا هه لئروشکام، خه لکه که له هاتوچوو وروژاندابون و (له چرپه بترازی شتیکی دیکه ت نه ده بیست).

شیخ عه سمان پیاویکی زور له بارو نه رم بو، کامیترایه کی جوړی (کوډاکی) پېشکه شکردم که کاتی خوی پیاوه کانی هیرشیان کردبوه سهر نه فسه ریکی نه لمانی و لییانسه ندبو، دوی سعات نوی شه و شیخ عه بدوللا هات و پایگه یاند که توانیویه تی (محمد امین غفوری) که گه وره ترین برزای حه ماغابو بگری، که گه نجیکی زور ده بنگ بو و خوینده واریه کی باشی هه بو.

دوی که میک نیچیره که ی دیکه مان (کریم ناغا) هات و دانیشتن، برزای عه بدوللاغا بوو له په نگزه ردیدا مله ی له گه لدا ده کرد. دواتر باشم ناسی و بینیم که پیاویکی پویشنیر و به توانایه. دوی نه وه ی چهنه پرسیاریکم ده رباره ی

ته ندروستی مامی لیکرد، شیخ عه بدوللا ئاماژه ی بۆکرد که به ره و ده رگا بجی و له وی پێیانراگه یاند که ده بی بجیته سلیمانی. ئیدی به په له پوښت ده لیم به داخه وه که پیاوه کانی شیخ که به ره و سلیمانی له گه لیدابون سعات و چ پاره یه کی پێبو لیانسه ندبو. حه زم به و پۆله نه بو که ئه و شه وه یاریم کرد، ئه سته میشه که به نوسین باسی ئه و که شه شه لاه وه بکه م، که شی هه لچون و ته له که بازی، که ماوه ی دو سعاتی خایاند له مالی شیخ عه سمان و وینه که یم به پونی له یاده وه ریمدا نه خش کرد.

تا به یانی که س نه یزانی که ئه و دو (ئاغایه) دورخاونه ته وه، خه لک وایانده زانی که چونه ته که رکوک. حه ماغای پیره پیاو به توپه یی و هه لچونه وه هاته به پێوه به رایه تیه که م و (به دلشکاویه وه) بانگی کرد و وتی: (هی ی ئه تو، چیت له کوپه که م کرد، بینای چاوانم؟ ته نیا ئه و کوپه م ماوه کی سه ربه رشتی گونده دوره کانم بکا، هیی تو چیت لیکردوه؟ وه لام دایه وه: (ئه و ده جیته سلیمانی، بۆ سه ردانیکی کورت که. سو دی بۆ ته ندروستی هه یه) پیره پیاوه که وتی: (باشه ده ی، تو واده زانی کاره کان ئاوا چاده بن، به لام له پێشتر خراپه تر لیکرد، تو دوت له بن مه نه له که ئاورداوه و ئیستا ئاوه که ده کوئی و له سه ریده پژی) پیم وت: (وا بزانه ده زانی که که ریم ئاغاش ئیستا به ره و سلیمانی ده چی) حه ماغا له و قسه یه م سه ری سوپما، مشه یه کی کورتم گوئیلبوو دواتر خه نده یه کی خوش که وته سه ر پوه مندالانه که ی.

پفاندنی ئه و دو ئاغایه باره که ی ته واو گوپی، ئیدی هه ردو ده سته که ئاماده بون ریککه وتنیک بکه ن، هه مو شه رمه زاریه کانی ئه و پوداوه ش به سه ر هه ردو شیخه که دا شکایه وه، به گشتیش له لای خه لک خوشه ویست نه بون. له سه ر ئه وه له به پێوه به رایه تیه که ی مندا کوژیک بۆ هه مو سه رانی خه لکه که به ستر او وتاریکم بۆ دان، دواتر به ره و مالی حه ماغا رینگامان گرته به ر، له وی هه مو ان رازیبون که ئه و پیاوه ببیته حاکیان و جه میلاغاش ببیته یارمه تیده ری، پیمراگه یاندن که راگه یاندنیک به و مه به سته ئاماده کهن و ئیمزای بکه ن، تاکو ئاماده بی (موقه ده م نوێل) سه یری بکا، ئه ویش پوژی دواتر گه یشته و به دامه زراندنی ئه و دو پیاوه رازیبو.

هرکه له مهسه لهی حوکم بومه وه، ئیدی خه می سه ره کیم له سه ر (سواراغا) سه رۆکی عه شیره تی پیران چرپووه. هه فته یه کم له کویه به سه ر برد، له گه ل نه وه ی که پۆزی گه یشتنم هه ماغا فه رمانی ئاماده بونی بۆ ده رکړدبو به لام نه وه ات. گونده که شی ده که وته نه ودیوی چیا ی هه یبه ت سولتان، له ده شتی بیتوین و چوار سه عاته پړی له کویه دوربو. پۆزیک له کویه نه یزیکبووه به لام هه ر خیرا ترس دایگرت و کشایه وه. من وایبو ده چم که شیخ عه بدوللا هه والی بۆ نارذبوو ئاگاداری کړدبووه که نه یه ته ناو شاروچکه. چونکه ئیواره ی (۲۲) ی مانگ هاته دیتنم وتی که هه ماغا سواراغا ی دور پاگرتوه، نه گه ر من خۆم بۆی بنوسم نه وا دوا ناکه وی. پیم وت تۆ بۆی بنوسه، هه ر هینده ی نه و پویش، یه کیک له خزمه کانی هه ماغا هه والی نه و پوداوه ی پیگه یاندو ئاگاداری کړده وه که سواراغا ده بی بیت و هاتنه که شی به پی ی قسه ی شیخه کانه.

دوا ی نیوه پړوی (۲۳) ی مانگ (مه لا نه حمه د ناغا) ی برازای هه ماغا هاته نوسینگه کم وتی: (سواراغا هاتوه له مالی هه ماغایه) هه ر هینده ی نه و قسه یه ی کړد (ره شهیده فه ندی) خۆی به ژوریدا کړد وتی (سواراغا هاتوه له مالی شیخ عه سمانه) خیرا وه لام دایه وه که (من ده چمه مالی هه ماغا بۆ دیتنی سواراغا) بۆ نه و شوینه ی ئامارهم بۆکړد پیگام گرته به ر، که گه یشتنم سواراغا له وینه بو، وه ک وتیان له مزگه وته نو یژ ده کاو، دوا ی تۆزیک دیکه دینه لامان. ئیدی نه و دو شیخه هه چ کیشه یه کی دیکه یان بۆ دروستنه کړدم.

سواراغا که سایه تیه کی لیوه شاوه ی هه یه، ته مه نی ۲۵-۲۶ سال ده بی و چه ند سالیک له مه وه به ر دوا ی کۆچی دوا یی باوکی ده بیته سه رۆکی عه شیره تی پیرانی په وه ند. نه و جه سته یه کی ریک و رۆحیک گه شاوه ی هه یه. بۆیه خه ریکه ده ست و پیوه نده کانی که بۆ ژور هیرش بردن سه ر کړدایه تی کړدون، بی په رستن. خه نده ی سه ر لیوانی له و خه نده هه ره جوان و سحر اویانه یه که دیومن. بالای نه یکه ی (۵ پی و ۹ ئینج) ده بی روخساریکی ریک و جوان و پیستیکی به هه تاو سوتاوی هه یه و له گه ل پشیک کورت و کم، دو چاوی چکۆله ی نه یکه به یه کی هه یه که هه می شه گه ش و که میک دلره قیان پیوه دیاره. سه ره پای جله نه ستوره کانی و پشوتینه که ی پشتی و شه روا له فشوفۆله که ی که سیفه تیکی سه رۆکه کانی

عشیره تی (بلباس) ه وا درده که وی که جهسته یه کی پری هیه. نو له سر خو به فیزه وه پیده کاو جهسته ی به راست و چه پدا ده له رینیتته وه. نو هه میشه گالتنه ده کاو پوخو شه، به لام کاتی سرکونه ده کری توپه ده بی وه مندالکی نازوکی هه لسوکه وت ده کا. نه گهرچی له و پوژانه دا له ژیر کاریگری پاوژکارانی خراپدا بو به لام یه کسر رازیو که له گه له عه بدوللاغا ناشتبیته وه، هه مو نه و شتانه ش بگه رینیتته وه که دزیونی، به لام له به دبختیدا، هر نه و کاته ی که په یمانی یه کلارندنه وه ی کی شه کانی هه ردولا ناماده ی مۆرکردن بو، کورپه که ی عه بدوللا که و ته گیانه لا به هوی نو برینه یه وه که له نه نجامی په لاماری هۆزه که ی سواراغا له پوژی (۲۴) ی مانگدا کردبویان، منیش حزم ده کرد هاوالی بکه م بویه بریاردا که سواراغا له گه لماندا بی به و مهرجه ی که دواتر له گه ل مندا بگه ریتته وه پانیه بو ته واوکردنی شه کلیاته پیو یسته کان.

کاتی ده سه لاتی کویم گرتنه ده ست موقه ده م نو یل پازیو که به شه کانی قه زاکانی تورکی کو، واته پانیه و قه لادزی که ده که ونه سه روی زیی بچوک له قه له مپره وی مندا بن.

شیخ مه محمود یه کی که له خزمه کانی خو ی که ناوی (شیخ نه مین) بو له پانیه دامه زرانده بو، له کاتی که (بابه کراغا) ی سه روکی عه شیره تی پشده ر، یه کسر دوی ناگر به ست، خو ی له قه لادزه دانابو، له بهر نه وه ده سه لاتی به ریتانیا دانی پیدانا، وه کچو ن حکومداری سلیمانیش دانی پیدانا. ده بوا یه خو م سهردانی نه و دو شوینه بکه م هه تا موچه ی نه و فرمان به ره تورکانه بده م که ئیدی پیو یستیمان پییان نه بو، دامه زرانده ی نه و که سانه ش که پیو یست بو دایانمه زریتنم، ئیدی له گه ل موقه ده م نو یل، سه عات دوی شه وی جه ژنی سه ری سال به ریکه وتین ده سه ته یه ک پاسه وانمان له گه لدا بو که له عه شیره تی پیران بون و له ناویشیاندا سواراغا ی سه روک عه شیره ت.

رینگه که مان به سه ر زنجیره چیای هه بیته سولتاندا درېژده بووه، که ناوه که ی له مه زارگه یه کی ویرانه وه وه رگرتوه که ده که ویتته لای راستی سه ره تای هه ورازه که. به ریه کی باریکا پویشتن تا گه یشتینه لوتکه که، له وی پوانگه یه کی جوان و دلارا چاوه رپی ده کردین، روی باشووری زنجیره چیاکه ی که له سه ری وه ستابوین قوله و

دولتي پټک و دورى تېدايه که له ديوارپکې په شى دريژبووه دهچي له کاتيکدا لاپاله کاني باکوري، له لايه که ي دیکه زنجيره يک دول و گه لي به داريه پو و پوشى وشک و چر داپوشراوى دروستکردوه، له پشتي نه ويشدا زنجيره چيايه کي بجوکت هر يه و نه جا ده شتي (بيتويڼ) ي سهوز که له باکوره وه زنجيره چيايه کي لوتکه دارو له پوژه لاتوه چيايه کي په شى دريژ که له کوتايي باشوريدا دهر يه نديک که پتي دهلين دهر يه ندي (په مکان) ده يبري و له ويوه ناورى زتي بجوکت به ره و خواردي نه و ديمه نه هموى به به فرى گه لاله و قه نديلي بريسه کار تاجي له سره ناوه له گه ل ه ندي به رزيلى دیکه ي ه لچو. (۹)

نيستا گرده پوته کان و ده شته کانمان له پشت خو مانه وه جي هشت و چوپنه ناو ولاتي راسته قينه ي کوردستان که به رگه که ي به جوانترين شيوه چنراوه. زور به هاساني به ره و خوار پويشتين، به ريگايه کدا که له هردو به ريدا به دارستاني چر داپوشرابو- نه مش ديمه نيک بو که چه ندين سال بو نه مديبو- تا گه يشتينه نزميايه کي بجوکت که دره ختي به روي ه لچوي تېدا بو، نه مش نيشانه ي گوړستان بو، دواي پويشتينيکي که يک سه عاتي بردو له بواي ناورى نه پينه وه، گه يشتينه (سهرخمه) (۱۰) گونده که ي سواراغا. نيستا که دنيا تاريکداهاتبو ندي نه مانده تواني به باشي دهر و به ري خو مان بينين. له جياتي نه وه ي بمانبه نه ديوه خان، چوپنه ژورپکي بجوکت له مالي خانه خو يکه مان، له وي بينيمان مامه نداغاي سه روکي عه شيره تي ناکوو ه ندي له خرمانى سواراغاو له نيوانياندا کوپه که ي که ته مهنى پينچ سالان بو، منداليکي جواني کولمه سور بو ناورى (قادر) بو، چاوه پتيان ده کردين. خواردنيکي نايابيان پيشکهش کردين که بريتي بو له پلاو برنج و گوشتي له بن ناخرايو له گه ل سينه ک که هه مه جوړ شله ي چري له سر بوو پله گوشتي تيکرايو له گه ل تري ي ته پ. نه و نيواره يه مان به قسه کردن و پرسيارگه ليکي که له نه ژمار نايه ن، دهر باره ي گونده کاني دهر و به رو دانيشتواني و شيوازه کاني کشتوکال کردن، برده سر.

له سپيده ي پوژي داهاتودا، شنه باي فينک و ده شتي پان و سهوزي دهر و به رمان که جوگه ناورى به بريسه که ي وه ک ده زوي زيويني پيدا ده هات له گه ل نه و گرده به رزو زمانه ي به ناوچه که دا به ريلابون و سهر يان به به فرپکي

بريسكه دار پازابووه و له سهری هه موشیانوه ئاسمانیكي شین، هه ره مویان دیمه نیکیان دروسته کرد که له یاده وه ریدا ناسرپته وه. به یانیه کی دیتم که نه و خانوه ی شه و تیدا خه وتین له ناوه راستی پښگایه که که به سهر گردیکی گه وره دا دریژ ده بیته وه، له ترۆپکه که یدا دیوه خانوه ی سهره کی بنیاتنراوه.

نه و گونده ی که له داوینن به رزاییه که ی پوژئاوادا بنیاتنراوه نزیکه ی (۴۰) کوخت ده بی له و خانوه باوانه ی هه ن، له گه ل هه ندی که پری قوچه کی که له قامیش دروستکرا بون. له نزیکه مانه وه ژماره یه ک کانی هه بون که درکه هه نجیر نیشانه بو بۆ دیاریکردنی شوینیان له گه ل هه ندی ده وه نی دیکه، له کاتی که دا که جوگه ئاوێک سه د یارده له پوژه لاتنی دور ده پژایه ناو پوباره که ی که دوینن شه و لئی په پینه وه.

گه ل جوره پوش و په لاش و هیلانه ئامازهن بۆ ئاوه پوی جوگه ئاوه که و، به رازی کتوی که له و ناوچه یه دا زوره هاتوچۆ ده که ن، بۆ خوشوشتن چومه سهر یه کیک له و چاوانه، هیوادار بوم که ئاوه که ی ساردیی، چونکه هیشتا بریک شه خته له سهر زهوی هه بو، به لام ئای له و سه مه ره خوشه هه رکه ده ستم پیاکرد بینیم ئاوه که ی شله تینه.

که رانیه مان به جیهیشت میلی کاترمیر ئامازهی بۆ نو ی به یانی ده کرد، سواراغو سی سوارچاکی پیرانه کانمان له گه لدا بون. له دوری هه شت میل به ره و پيش چیا به کی به ردین هه بو که له چینی شاولی پیکهاتوو به ره و پيش چوبو له ده شته که داو له سهر شیوه ی زنجیره یه کی پیچاو پیچ بو.

شیوه ی پاسه وانه کانمان زور جوان بو: به ریشووی شوپوه وه ی میزه ره کانیا ن که په نگی بریقه داریان هه بو، له گه ل شه پواله فشوفوله کانیا ن و هه ره یه که شیا ن چوار فیشه کدانی له پشت بوو تفهنگیک و ده مانچه یه ک و خه نجه ریکی پیبو. نه وان سواری نه سپه کانیا ن بون که هه میشه فرمه یان ده هات و ئارامیا ن نه بو، ناوه ناوه ش نه وانه ی که سهریا ن گهرم ده بو به چوار ناله به پیشمان ده که وتن، هینده شی نه ده ما لموزی نه سپه کانیا ن به ر لموزی نه سپی نیمه بکه وی. له نا کاو ده گه رایه وه و سوارچا که که تفهنگه که ی له سهر سهری هه لده شه قاندو هه ندی فیشه کی به هه واوه ده نا. بۆ نه وه ی یه کیک له وان ده ریخا که چه ند لیها توه،

له سهر پشتمی نه سپه که یه وه به نه نقه ست و به یه کده ست تفهنگه که ی له سهر ناوشانی سواره که ی پیشه خو ی داده نا، نه مهش کرداریکی زور مه ترسیدار بوو زور جاریش کاره ساتی لیکه وتوته وه. له کاتیکدا که له چیا به ردینه که نزیك ده بونه وه که پیشتر با سم کرد پریزک سوارمان بینى که به رهو دامینى ده هاتنه خواری.

نیستا پاسه وانه کانمان خو یان کرده یه کپیزو له و دیو له و دیومان بون، له کاتیکدا یه کیکیان یان دوانیان به چوار ناله له پیشمان ده پویشن و ده گه پانه وه نه و ده سته یی به رامبه ریش که له نزیکه ی په نجا سوار پیکهاتبون و له پانه وه بو پیشوازی نیمه هاتبون، همان شتیان کرد. نه وان به دهم زیړه ی زوپناو گیزه ی ته قه وه له سه رخو لیمان نزیکه بونه وه. نه و دو ده سته کورده که جلی نایاب و سه یرو جوانیان له به ردابو له به یانی پوژی جه ژنی له دایک بون، له سهر نه و ده شته سه وزه ی که خوړی لیه لاتبوو گردی که ویل به به فر پاراوه ی تیدا بلاو ببووه، به یه کده گیشتن، نه مهش دیمه نیکی نه وتوی دروستده کرد که ناستم بو به هاسانی له خه یالدا بسریته وه یان له بیر بکری. هر هینده ی گه یشتینه یه ک نیدی پیکناساندنی ناسایی ده سته پیکرد، چونکه نه و وه فده ی به پیره وه هاتنه زوربه ی سه روکه دیاره کانی له خوگرتهو، یه که میان (شیخ نه مین) بو حاکمی پانیه، که که سیکی پشت کوم بو و وا دهرده که وت که که سیکی فیلباز و به مه کری، دو چاوه فیلبازه کانی له ژیر (شوپابه) پیشوی جامانه که یدا که شوړپبونه وه که له ناوری شم بو شار دبووه، دوا ی وی (بابه کراغای گوره) سه روکی عه شیره تی پشده و حاکمی قه لادزه بو، که له هه مو کوردستانی باشوردا به هیژترین پیاوه، نه و پیاویکی هره نه به رده، ده سته پیاویکی نه کورتی نه دریژه، به لام جه سته یه کی به هیژی هیه، لوتیکی قه لانگی گه وره ی هیه، خنده کانیشی نیشانه ی هره به سوزی نه و موقوفه یه. نه و چه کمه ی سوارچاکی له پیدابو له گه ل شه پوالتیکی شینی کال، جامانه یه کیشی له سه ردابو که چاوی راسته ی (نه و چاوه ی که هه رگیز که س نه بیینیبو) داپوشتبو، ملپچیکی زه رکه شیش ژیر چه ناگه ی داپوشیبو، دوا ی نه ویش (بایزاغا) بو که سه روکی په میانی بلباسان بو، نه و پیره پیاویکی له دلدا شیرینه، هر نه ویش بو که بهر له شه پ میوانداری (لیژنه ی سنوریی تورکی- فارسی) کردبو، تا نیستاش هر باسی نه و سیکارانه ده کات که سیکاری قه له و

بون و پيشكه شى كرابون. له كوتاييشدا (كا حسين) كورې بايزاغا له عه شيره تى مهنگور كه جليكي په شى له باشتريڼ مادده دروستكراوى له بهردابو له گه ل پشوتنيكي سپى و جه مه دانيه كى گه وړه كه ريشوى له هه مو لايه كه وه شور بېونه وه كه به په ننگى سپى و زير نه خشابو. نه و گه نجىكي جوان بو ته مه نى ۱۷ سال دهبو و پوخساريكي سوره ي هه بو كه نه رم و نياني پتوه دياربو. نه و سه روكانه دهست و پتوه ندو خزم و كه سى خويان له گه لدابو، نه وان شه پكهرى نازاو گه نجى تازه هه لچوو بون كه جوانترين جل و بهرگان له بهردابو، نيستا بوينه يه كدهسته له سهر ناوازي زوپنا به ره و پانيه كه وتينه رى، كاحوسين و هه نديكي ديكه له پيشمانه وه به سواري ياريان ده كرد. دهركه وت كه پانيه له گونديكي بچوكى پخل تينا په رى كه له نزيك سه رچاويه كه ميره زه دهورى داوه.

له هاویندا گهرما توند ده بى و مه لاريا بلاو ده بيته وه، هه روه ها له پايزو زستانانیشدا كيچ و نه سپى بلاو ده بڼه وه و ئيدى خه وتن بابۀ تيك نيه له نارادا بى. نا ليړه دا له ريگه ي سهردانواندن و دهست به سنگه وه گرتن كه نيشانه ي پيرزگرتنه قايمقامى توركى پيشوازي ليكردين، كه نه و يش شيخ موحه ممد خاليسى كورې شاعيرى گه وړه شيخ په زابو. دواتر له پوژدا سهردانمان كرد، نه و پياويكي زانايه و خوينده واريكي باشه، نه و ناوى (دهرويش)ى له خويناوه و ژيانىكي ساده و ساكار ده رى. نه و شعريكي دريژى باوكى بو خويندینه وه و ناره زايى خوى له سهر لابردي ده ربړى له بهر نه وه ي نه و كورده و تورك نيه. كاريكي زورم هه بو كه دهبوا له و شوينه دا نه نجاميدهم، خوم سه رقالي دهركردنى فرمانبه رو پوليس كردو هه نديكي ديكه م دامه زراندن له گه ل خه ملاندنى موچه ي خانه نشينى و پيدانى نه و موچه يه، له كاتيكا كه موقه دم نويل گفتوگوى له گه ل سه روكه كان ده كرد.

شه ومان له شوينه كى شيخ نه ميندا به سهر برد كه شويتنيكي نابوتو پر له نه سپى بو. له ساعات ۱۱ى به ياني پوژى دواتر موقه دم نويل به ره و پواندوز چو، منيش به هامرپى بابۀ كراغاو كاحسين و ژماره يه كى زورى پاسه وانان به ره و قه لادزى چوم. ته واوله ده ره وه ي شار دو پويومان بينى كاحسين راوى نان و زور درپدانه ته قه ي ليده كردن، ريگه كه مان به ليتوارى داميتى چيايه كى شاولى بو، كه چيايه كى په شه و لوتكه كى وه ددانه به رزو نزمه و پيى ده لين كيوه په ش.

گه یشتینه دهر به ند که تنگه به ری ئاوی زئی ی بچوکه و گوندیکی که لاوه ی لییه له گه ل قه لایه کی پوخوا وه شتا سال پتر بهر له ئیستا حه ماغا له وئی نیشته جیبو وه ک پاشای په واندوز که ئه وده م لاوبو، ئه و سه رانه ی له عه شیره ته کانی ده ورو بهر وده گرت له گه ل باج وه رگرتن له و کاروانانه ی که به ویدا تیده په رین، ئه و دهر به نده شوینیکی گرنکه چونکه به سه ر تاکه پنگادا ده پوانی جگه له هه ندیک رینچکه ی سه خت که ولاتی فارس و ده شتی پشده ر به بیتوین و کویه ده به ستیته وه.

ئاوه پوی پوباره که قوله و ئاوه که ی پونه ئه و گه رویکی بهر تنگ ده پری که رینگا که ی بۆ ماوه ی چاره که میلیک به ردین و سه خته. له ئه نجامی باران بارین کانیه ک له ناوه پاستی رینگا که ده ته قی، لییره وه به لیواری لای پاستی زئی بچوکدا پویشترین که پشتینه یه کی سه وزایی ده وریدا وه پره له گرژگیا و زهل، له وه پگای ژماره یه کی زۆر له جوانه ماین و ئاژهل و گامیشه. بایه کی ساردی توند که له سه ر به فروه ده هات، هه وریکی له تۆزو گه رد وروژاند به ته ربیی هه مو که تاری زییه که دا. له لای چه پمانه وه پارچه زهویه کی به رزو نزم هه بو که کومه له چیا یه ک ده وری دابو به رزیه که یان ده گه یشته پتر له (۱۰۰۰۰) پی. به گه لی گونددا تیپه رین که هه ریه که یان له ۱۰-۲۰ کوختی قوچه کی پینکها تبون. له نزیکه ی سه عات دو و نیوی دوا ی نیوه پو گه یشتینه قه لآدزه. (۱۲) ئا لییره دا به پاستی چیا ی مه زن ده وری دابوین که به فر تۆقه لی ده پازاندنه وه به سه ر ئیمه یاندا ده پوانی و زنجیره ی پینکدا چو له یه کی جیا نه ده کردنه وه. خانه خوئیکه م بابه کراغا بوو، خواردنیکي نایابی پینشکه ش کردین که کوتاییه که ی هه رمی ی به له زهت و گويز و باسوق بو که به جیلی ده چی (JELLY) و له ئاوی تری و ئارد دروستده کری. هه ر خیرا زانیم که ئه و پیاویکه زۆر بیرۆکه ی دروست و پاستی هه ن. ئه و هه میشه به ده نگیکی (تیکه لاو) قسه ی ده کردو زۆر به نه رمی و به وردیه وه قسه ی ده کرد، وشه ی په رت و بلاو نه ده کردو بواریکی بۆ که س نه ده هیشته وه تا په خنه ی لیبرگی. نه مزانی ئه و چاوه ی چیه تی، وه کچۆن خوشی ئاماژه ی بۆ ئه وه نه کرد، ئه و نزیکه ی په نجا سال ده بو، له و پیاوه هه ره به ریزو سۆزو خوش مه شره بانه بو که خوشبه ختی وایکرد بیانینم.

پوڅی دواتر بۆ گه شته که م پوڅی گه پانه وه بو، له کاتی دیاریکراودا گه یستمه کۆیه و بینیم هه مو شتیځ پیکو پیکه، هه ماغا له گه لّ ئه وهی که ته مه نی به ره و سه ر چوبو، هه مو پوڅیځ سه ردانی به پڼه به رایه تی ده کردو، هه مو ئه و گله ییانه ی هه لده پشت که سه رده میکیان به سه ردا تیپه پیبون و ئه و وه بیرى ده هاتنه وه. له گه لّ ئه وه شدا که کاتی گه یستمم پاگه یاندنیځ ده رچوبو که پاگه یاندنی لیپوردنی گشتی بو ده رباره ی ئه و تاوانانه ی که به ر له یه کی کانونی یه که م ئه نجام دراون، که چی هه ولئیکی زۆرمدا تا ناچاری که م پا بردو له بیر بکا که چی ئه و به کۆمه لئیکی بی ئه ژمار له یاده وه ری وه لامی ده دایه وه. (ئاساییه که ئه و شته یان ئه مه پویدا وه کاتی تۆ گه نجیکی خورت بوی) کاتیکی زۆر تیپه پری به ر له وه ی که پیشکه وتنیځ به خۆه ببینن.

له پوڅی ۳۰ی مانگ کاری نیوان سواراغو عه بدوللاغا یه کلایی کرایه وه به پیی ئه و عه شیره تی پیران پا زیبون خوینبایی کوپی دوهم بدن و هه مو ئه و مال و شته دزراوانه ش، یا به هاکانیان په تکه نه وه.

به شی نویم

سەردانی خوشناوەتی (۱) و هەندی سورانه‌وهی دیکه

سێ هەفتەی یەکەمی کانونی دووهم بەهێمنی تێپەڕین، دەستم بەکار کرد تا کاروبارەکانی بەرپۆه‌بردن لە ناوچە‌که‌دا پێچ‌که‌یه‌کی پێک و پێک وەرگرن. هەمیشە‌ش بڕیکی زۆری کاروباری فەرمی هە‌بوون تا گ‌رنگیان پێ‌دە‌م، وە بە‌گیانی ئە‌و سیاسە‌ته‌ی ب‌ریار درابوو هە‌ول‌م‌دا بە‌هۆی (ئا‌غا) ناو‌خۆ‌ییە‌کان کاربە‌م، بە‌لام ئە‌وانە‌ یە‌ک دوانتیکیان نە‌بی‌ بێ‌ توانا و خراپ بوون، بۆ‌یه‌ بە‌ره‌و پێ‌ش‌چوونی خێ‌را و بە‌‌پە‌له‌ ئاستە‌نگی د‌ه‌هاته‌ پێ‌ش. پ‌شتیوانی یە‌کە‌م جە‌میلا‌غا بوو (۲) که‌ بە‌ هۆ‌یه‌وه‌ توانیم دە‌ست‌به‌‌سەر جە‌ما‌غای پ‌یره‌مێ‌ردا ب‌گ‌رم و پێ‌گە‌ لە‌ ه‌ەر کردە‌وه‌یە‌ک ب‌گ‌رم که‌ زالم‌انه‌ بێ‌. زۆ‌ربه‌ی کاتی خۆ‌م لە‌ نوسینگە‌ بە‌‌سەر د‌ه‌‌برد، بە‌‌ر لە‌ پ‌ۆ‌ژئا‌واش پێ‌گای م‌ال‌ه‌وه‌م د‌ه‌‌گ‌رتە‌ بە‌‌ر، که‌ پ‌یا‌و م‌اقولانی شارۆ‌چ‌که‌ د‌ه‌‌هاتن و ق‌سه‌یان د‌ه‌‌گ‌ۆ‌پ‌یه‌وه‌ و بە‌‌زۆ‌ریش ش‌ی‌و‌م لە‌ م‌ال‌ه‌کانی ئە‌واندا د‌ه‌‌کرد. لە‌گ‌ە‌ڵ هە‌مووشیان پ‌ه‌ی‌وه‌ندیە‌کی باشمان ه‌ه‌‌بوو تە‌نیا عە‌بدول‌لا‌غا نە‌بی‌ که‌ ناوه‌ ناوه‌ سە‌ردانی نوسینگە‌ی د‌ه‌‌کردم، پ‌رس‌یاری ئە‌و پ‌ۆ‌سته‌ی د‌ه‌‌کرد که‌ د‌ه‌‌یدە‌می و ئە‌و م‌و‌ج‌ه‌یه‌ی که‌ لە‌ بە‌‌رام‌به‌‌ردا وەر‌یدە‌گ‌ری‌ چ‌ە‌ندە‌؟ ئامانج‌م ئە‌وه‌ بوو که‌ تا د‌ه‌‌توانم د‌ه‌‌سه‌‌لاتی ئە‌و که‌م‌که‌ مه‌‌وه‌. لە‌ بە‌‌رام‌به‌‌ردا د‌ه‌‌سه‌‌لاتی جە‌میلا‌غا پ‌تر ب‌که‌م، ئامانج‌یش‌م لە‌ و کارە‌ ئە‌وه‌ بوو که‌ جە‌میلا‌غا بب‌ێ‌ته‌ سە‌‌رۆ‌کی خانە‌واده‌ی حە‌وێ‌زی، بە‌‌لام ئە‌م کارە‌ بێ‌سوود بوو.

لە‌ شارە‌که‌دا پێ‌ک و پێ‌کی بە‌‌ش‌پۆ‌ه‌یه‌کی زۆ‌ر باش و وە‌ک ناو‌چ‌ه‌کانی د‌و‌روپ‌شتی بلا‌و‌پۆ‌وه‌. نرخ لە‌ بازا‌ره‌کاندا د‌ابه‌‌زی و دو‌کانی نو‌ی کرانه‌وه‌و هە‌موو ش‌ت‌ێ‌ک د‌ه‌‌هات. (خانە‌ی پ‌ه‌‌که‌وتە‌کان) - که‌ گ‌رنگ‌یه‌کی زۆ‌رم پێ‌دا، ژمارە‌یه‌کی زۆ‌ری دان‌یش‌توانی د‌ه‌‌ریاز‌کرد. فە‌‌رمان‌به‌‌ره‌ تور‌که‌کانم د‌ه‌‌ر‌کردوو، ئە‌وانە‌ی که‌

سهریازه دیله کانی شه پو کوژراوه کان به خټویان ده کردن مانگانه ی خانه نشینیم بۆ برینه وه، وه کچون بۆ سیاست و پټویستیش باشبوو که موچه یه ک بۆ نه و مه لایانه بپرینه وه که مولکه وه قفه کانیاں له کاتی شه پدا ویران بیون. هه روه ها ته رخانکردنی بری پاره بۆ پیداویستیه کانی ته کیه کان. خه لکیکی زۆر، که من پیم وایه راسته ده کن، ده یانگوت: نه گهر حکومه تی به ریتانیا ناردنی نوینه ریکی خوی مانگیک دواخستایه نه و خه لکه که ی په ویان ده کردوو چۆلیان ده کردوو ده بوه که لاوه و سه دان که سیش له برسا ده مردن.

بارانیکی زۆر باری، مژده یه ک بوو بۆ به ره میکی باش، هه موان ناویکی دیکه ی ژیانیاں تیگه پراو، هیوایه ک له ده رونی هه مواندا په یدابوو.

له (۲۲) ی مانگ چوومه ناوچه ی خوشناوهرتی، نوسه ریکی پیری قه له و که هه میسه له گه ل خۆمدا ده مبرد له گه لم هات، که ناوی (مه لا په سول) بوو، له گه ل هه ندی پۆلیس پتگا که مان به سه ر زه ویه کی به ردینی ته مۆخیدا دريژ ده بۆوه گه یشتینه گوندی (بانه قه لا)، نه وده م سه عات گه یشتبووه پټنجی ئیواره. دوو جوتیاری پیری کورد له وی میوانداریان کردین که نه وانیش (کوڅخا حه وین) و (کوڅخا سالح) بوون. نه وان دوو پیاوی ناش و بۆش و ساویلکه بوون، به تایبه ت نه وه ی یه که میان که زۆری نوکته ده گوت، نه وه ی توژیک بیزاری کردم هاتنی پیاویکی شیتۆکه ی که رو لال بوو، گرنگیه کی تایبه تی پیده دام، مشه ی ده کردوو پووی گرژ ده کردوو سه ری بۆ ده له قاندم. به یانی پۆزی دواپی دواپی نه وه ی نانی به یانیمان خوارد که پتکه اتبوو له نان و فرو، پۆیشترین، نه وده م میلی کاتژمیر ئامارزه ی بۆ کاتژمیر هه شتی به یانی ده کرد. ده مانویست بچینه گوندیکی سه ر به (حاجی وسو) که پیاویکی وردیله ی گزگل و به هه را که پتوه یه وه دیاربوو ته مه نیکی کردوو وه به ری چاوانی مۆر بیوون و ناوی (حه سه ن ئاغا) بوو نانی نیوه پۆی دینی. لیژره وه له سه ر هه مان خا که به ردینه که به ره و (نه شکوت سه قا) به پتکه وتین، که گوندی (غهریباغا) ی سه رۆکی هۆزی کۆیه ی کوردی بوو.

سه ره تای به هار له سه ر خاکدا به ده رده که وت، هه واش پتچه وانه ی ئاسایی خوی فیتک بوو گیاش له هه موو شوینیک له خاک سه ری ده ردینا، وه کچون هه ندی گولا له سورمه دی که تازه گه شابوه وه. له گه ل پوناکیه کی زه رد له سه ر چلی یه کی که له

درهخته کان ده پړاو ده تگوت (laarnum) (وه زال) ه. له پښتانه غريبغا توشمان بوو كه پياوړى پيرى بيتاقه ت بوو كوپه ماميكى خوى له گه لدا بوو كه ناوى (شيمحه مه داغا) بوو كه تيه كى برؤ نه ستور بوو نيمه هميشه پيمانده گوت (فيلباژ، چه پخون) (ناوا: وه رگير) نه و دوو پياوه نيمه يان برده (نه شكوت سه قا) له وى به دلفراوانيه وه ميواندارى كراين. له گه ل نه وه شدا كه (كوردى) تايه فيه كى بچوكن به لام سه روكه كانى خويان له ناغاكانى هوزه كانى ده وروپه ريان به گوره تر داده نين.

له پړوى (۲۵) ى مانگدا به ره و باكوور پويشتين هر خيرا گيشتينه نه و كه لينه ى كه ده كه وپته نه و زنجيره به ردينه گوره يه ى كه ده وري زهويه لماويه كى ده دا كه ده كه وپته لاي باكوورى پړوه لات. له پشت نه وه نيمه له ناوچه ى خوشناو هتى بووين، ديمه نيكى جوان به خيره اتنى چاوه كانى كردين. له لاي پاستمان چيايه كى به رز به پيوه بوو كه پييده لئين (چياى سه فين) كه هور هه مووى داپوشيبوو، له كاتيكدا دوليك پوو له كويه به ره و باشوور دريژ ده بووه، له لاي چه هه ندى گردى پيكداجوو هه بوون و له نيوان نه وان و له نيوان چياى سه فين زهويه كى جور هه دارودره خت داپوشيبوو، گه لى په زى ترى، كه زورن و ده كه ونه سه ر لاپالى چياكان، به رچاو ده كه ون. نيسا نه وه ى ده وروپه ر داده پوښى نه و سوره تاريكه نيه كه سيفه تى به رده ته موخه. به لكو نيسا به ردى قسله و په ننگى سپى و سوور و شينى هيه. خوشناو هتى له و دو ناوچه يه خوشتره كه له كوردستان ناسيمن و سه ير نيه نه گه ر خه لكه كى كاتيك لى دوده كه ونه وه بوى شهيدا بن. دواى نه وه ى له دهره كه تپه رين يه كيكرمان ديت كه له گه ل كومه لى ده ست و پيوه ند بو لاي نيمه ده هات، نه و پياوړى كه ته بوو، نه به رد، له ناوه راستى ته مه ندا بو، دو چاوى زه قى هه بون، دهر كه وت كه (ميرانى قادر به گ) ه كه دواتر زور جار ده بيبينين، (ميران) نارناويكه كه سه روكانى خوشناو بو خويانى داده نين.

به پيوستى ده زانم كه كه ميك به لادا بچم و توريك باسى (خوشناو بكم: ده بى بلين: دوا سه روكى (مير مه حمه لى) نه و هوزه به توانايه پياوړى بوو ناوى (ميرانى بايز به گ) و نه و پياوړى قه له وى كه ته بوو به جوريك كه جاريكيان له گه شتيك بو كويه چوار پړوى پيده چى كه ته نيا ۳۲ ميل دوره. نه و سى نه سپى له وانه ى كه

سواریان دېبو توپانډبو، خویشی به نه خویشی نه نفله وه نزاو له سهره تاي تشرینی دوه مدا مردبو، نه وده م منډاله کانی هیشتا ته واو پیرا نه گیشتبون. ئیتر جینشین د هک ویتنه نیوان دو براکهی، نه وهی گوره تریان واته قادر بهگ له دایکی سه روکی پیشتر نه بوو، له بهر نه وهی له کاتی مردنی بایز به گدا نه ویش ئالودهی نه خویشی نه نفله وه نزا بوو له نوینی مردنابو، بویه کاتی که بهر گوئی کهوت خزمانی دایکی بایز بهگ که دایکی رهشید به گیشه، رهشید به گیان به میر داناوه، هیچ نارپه زاییه کی دهر نه پری. نه مه و له هه مان کاتدا ولات که تبوه ژیر سایه ی به ریتانیاو سیاسه تی حوکم به هوئی سه روک هوزه کانی که موچه خوربون بریاری له سهر درا. قادر بهگ له نه خویشیه کهی هه ستایه وه، کاتی که درکی به حه قیقه تی باره که کردو درکی به و نه نجامانه ی بارودوخه نوییه که کرد ئیدی له په شیمانی نه و ده ست له کارکی شانه وهی ددانی له جیره وه ده برد. من نه و دهم سهر دانی شه قلاوه م ده کرد تا بریار بدهم کی به حاکم دابنری بۆ شه قلاوه و بۆ سه روکایه تی عه شیرته: قادر بهگ یان رهشید بهگ؟

وهک هه موو نه ندامانی بنه مال کهی قادر بهگ پیاوئی که ته بو، چونکه له گه ل بالا به رزیه کهی قه له ویش بو. نه و دهمو چاوئی که خری پشداری هه بو. هه میسه به (هینری هه شته م) ناومان ده برد له بهر نه و ویکچونه ی له نیوان نه و له نیوان وینه کانی نه و پاشایه دا هه بو. نه و خوینده واری هه ر نیه و ته نیا به کوردیش قسان دهکا، بویه ده بینی که ده که ویتنه ژیر کاریگه ری نوسه ره نارپه زاکان و خزمه پیلانگیره کانی و له رۆژانی ته نگانه شدا کاروباری بیرکردنه وه بۆ نه و نه سته مه، به لام به شیوه یه کی گشتی نه و پیاوئی که ده سته پاك و نیاز پاکه، بیگومان نه و سه روکی خه لکه که یه تی و نه گه ر پاویرکاری کی باش یارمه تی بدا نه و ده بیتنه سه روکی کی نمونه یی.

نه وده م، نه و له گونده کهی خوئی، واته: قه لاسنج، ژیانی ده کرد، له کاتی که رهشید بهگ له شه قلاوه بو بۆ سه روکارکردنی بنه مال نه ی برا کوچکردوه که ی و مولکه کانی. ئیمه چوینه شوینی یه که م و چاوه رپی نانی نیوه رومان کرد، قادر بهگ خوئی له نان ناماده کردن ده گنخاند تاکو ناچاریم شه و له وی بمینمه وه. ئیدی سه برم نه ماو سوربوم له سهر نه وهی بینان خواردن بچه شه قلاوه، نه گه ر ئیستا

نه بهینن، نه وسا پښتک قاپیان هیناو له ناوه پاستی ژوره که یان دانان. هر هینده ی دست و پیوه نده کان (بسم الله) یان کرد دهستان به خواردن کرد. دو سه روکی دیکه له ویبون له و نانخواردنه که دواتر پیانده گهینه وه، یه کیکیان پیلانگپری گه وړه (ئاوا: وه رگپری) میرانی سالت به گ بو، سه روکی لقی (میر یوسفی یان میروسی) نه گه رچی له سه سه روکیه تی گه لی پکابه ری هه بوون. نه و پیاوکی توندو که ته بوو ژور جوان پیشوازی ده کردی و به خیری دینای و چند مانگیک بو هارپیم، نه و هه میسه هه سستیکی گه رموگوری به رامبه به من هه بوو هه میسه شانازی به وه وه ده کرد که کورد نیه و (ئاوا: وه رگپری) چونیش خوی خوی له و شیوازو ته له که بازی و تینویتی خوینرشته ده رباز کردو که خه لکانی میلله ته که ی ده یکه ن.

سه روکه که ی دیکه یان: مسته فاغا بو که خه لکی کوپری بو، سه ره پای نه و ده نگویه ی که نه و چند براو خزمی خوی گوشتون، که چی له پیاوه هه ره باشه کان بو که من دیومن و، نه و وه مریشک بیتوانا بو، نه و چند سه عاته ی که له ژیر سیبه ری دار توکی ده ره وه ی گونده که به سه رمانبرد خوشترین یادگاری منه له کوردستان و من لانی که م له بارودوخیک دا، به ژیانی خوم قه رزاری نه و و پیاوه کانی نه وم. نه و له هه ره نه و کوردانه بو که دورن له خوپه رستی و دلسوزن، زوریش سه سوپمانه که براده ریکی نزیکي نه حمه ده فندی نه ربیللی بی.

نه و پیگایه ی ده چووه شه قلاوه به ناو دیمه نی جواندا دریژ ده بووه، که نیستا هه ور که میک په ویبووه و به فری جوان که سه ری سه فینی گرتبو ده رده که وت. پیکردن به ناو پیگایه کی بهر ته سکی داده بریدین که به ناو په زی تری و بیستانه کاند ده چون، تا گه یشتینه دولیکی بچوک که له سه رجوگه ناوه که بو، پیاوکی پیری به ته مه ن پیشوازی لی کردین که ته ربوشیکی له سه ره بو پالتویه کی گه وړه ی له به ردا بو، که نه فسه ره روسه کان له به ریانده کرد، ده رکه وت که نه و خورشید به گه که سه روکیکی هه کاری بوو و پشویتنیکی هه بوو، که تالان و برقی پوسه کان له کوردستانی باکور وه ده ریناوه و په نای بو خوشناوه تی هیناوه. نه و له (سواره ی کوردیدا) که سولتان عه بدولحه میدی دوه می عوسمانی دایمه زراندبون پله ی موقه ده می هه بوو و خاوه نی ناو بانگیک بو که که س نیره یی پینه ده برد. ئیدی

بوه به لایه ک که همیشه هره شعی له ژیانم ده کرد، چونکه راهاتبو همیشه له پېشم خوی راده نا به و هی که په سه نژاده و خاوه ن جیو پییه له ولاته که ی خویداو همیشه گله یی له که می نه و ده رماله یه بو که حکومت بوی دانابو. نه و پیاوړکی پیری هیچ و پوچ بو، ترسی ده خسته دلې نه و چند که سهی په نابهریون و له گه ل نه ودا هاتبون، پښه ی به هیچ کامیان نه وده دا له لای نه و دانیشن یان جگهره بکیشن. دواتر ه و لمد که خوی و پیاوه کانی له گوندیکی چولکراو نیشته جیې، به لام نه وان رازینه بون که بو بژیوی خویان کاریک بکن. له دواپییداو له به هاری ۱۹۲۰ دا پښه ی ولاتی خویان گرته به ر.

نیستا له ده وری کلکه ی باکوری پوژناوای چیا ی سه فین سوپاينه وه و به ره و شه قلاوه سه رکه وتین، به لام تا تاریکی هه مو دنیا ی دانه پوښی نه یگه یشتی. ته و او له ده ره وه ی شه قلاوه میرانی ره شید به گمان گه یشتی. له گه ل دو کورپی خوالیخو شبو بایز به گ، مه به ستم (عومران) و (سلیمان) ه. میرانی ره شید به گ پیاوړکی بالا به رزی سه رو پش ره شه، زور قه له و نیه، به لام له قادر به گ چوست تره و چاویشی خیله. نه و خوینده واریه کی باشی هیه، ده توانی به تورکی و فارسی قسه بکا له گه ل که میک عره بی، جگه له زمانی ره سنی خوی: کوردی. نه و له باره ی پیلانگیزی له براکه ی لیزانتره، که تا راده یه ک عه قلیکی ساکاری هیه.

نیواره که م هه مو به گفتوگو ده رباره ی سه روکایه تی به سه ر برد. ره شید به گ دانی به مافی براکه ی دانا، چونکه برای گه وره یه، به لام هر چو نیک بی داوای کرد که له شه قلاوه دانیشی. نه و ده ریخت که مه به سستی له و مانه وه یه سه روکارکردنی مولک و مال و ژنه کانی بایز به گه و شوینیکیش جیی هه ردوکیانی تیدا نابیته وه. دواتر هاته سه ر چوک و تکای لیکردم که خه ریکبوو چاوه کانی بدوین (بینه قسه نه گه ر چاویش قسه ی بکر دایه) که شتی که نه که م نه و و براکه ی لیکبکا، نه وده مای من گه یشتبوومه بریاریک به دامه زانندی قادر به گ وه ک حاکم، وه له به ر نه وه ی ده بویه له بنکه ی ناوچه که ی دانیشی، به لام تا کو به یانی پوژنی دواتر نه متوانی وا له ره شید به گ بکه م ملبد او خو به ده سته وه بدا. نیدی شتی پیکخرا که نه و و قادر به گی برای په نا بو مامه پیره که یان (عزیز به گ) به ن له باليسان و سویند

بخون که دلسوزی په کتر بن. به لام نه مه هرگیز پوینه داو پیکدا هاتنی نیوان نه و دو برایه به هوی نیره یی بردن بوه سرچاوه ی پشیویه کی به رده وام بق هه موو نه و (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) یانه ی کویه که له دوا ی یه ک هاتن. به ر له وه ی برؤم به فهرمی قادر به گم کرده حاکمی شه قلاوه که ده سلائی به سهر هر سی لقه که ی خوشناوو هوی (کوری) دا هه بوو له کاتیکدا که ره شید به گ به فهرمی کرایه سه روکی لقی (میر مه حملی) و سالح به گ به ره سمی سه روکی لقی (میر یوسفی) بوون. به گشتیش قادر به گ سه لماندی که سه رکه وتوترین حاکمه.

(حاجی نه و په س نه فهندي) که خه لکی په واندزه و به پړوه به ری پیشتری شه قلاوه، له دانوستانه که دا یارمه تیدام، نه و پیاویکی ناشیرینه و له بنه چه یه کی فارسو سهری وه ک سهری قه له مون ده چی. له دهرونیدا لایه نیکی باری فیلبازی پړوه لات و شله ژانی دهماری تیکه ل کردبوو. له و بارودوخه دا زوری کات له گه لما بوو له پیتی تا ته وقیسه ری ده له رزی. نه و زمان گیران و ته ته له کردنیکی هه بوو، پیم وابی سرچاوه ی نه وه ش ترسی نه و بوو نه کا له خراپه کاریه کانی پابردوی بکولمه وه. نه و پړوی که شه قلاوه م جیهیشت نه ویش گه رایه وه پواندن، که له و نزیکانه به یه کده گه ینه وه.....

به یانی ی پړوی ۲۶ ی مانگ کاتیکم هه بوو له گه پان به ناوچه کانی ده وروبه رمدا به سهری به م.

شه قلاوه، که ژماره ی دانیشخوانه کانی نزیکه ی (۲۰۰۰) که س ده بی و نیوه یان گاورن، ده که وپته سنووری باکووری چپای سه فین، که باکگراوندیکی به ردینی به رزی لیژ ده داته شاروچکه که. که نیستا به به فریکی سپی داپوشراوه، خانوه کانی یه ک له سهر یه ک بنیاتنراوه، بویه ده بینی مروځ له دهرگای مالی خویه وه ده چپته سهریانی دراوسیکه ی. له سهر پړگای سه ره کیش که به ناو شاروچکه که دا ده پوا، تلاری به رزو پړک ده بینرین که مالی میرانه. مزگه وتیکی بچوکیش هه یه و، له ناو شاروچکه که شدا ژماره یه کی زور کانی هه ن ناویان لیته لده قولی و به ره و خوار خوړه ده که ن و بیشه ی فراوان و بیستانی دورو دریژ به ته ربیی ډوله که تا ماوه ی چه ند میلک ناو ده دن. له وی دره ختی چناری زورو بیستانی سیوو ههرمی و خوځ و قه یسی و هه نجیر و هه نارو دره ختی دیکه

بلاوبونه ته وه و له گڼل درهختی گوږ و چنار تېكه لاون. نو بېستانانه له هاویندا فینك و دلخوشكړن به لامل له زستاندا بیزاركړ و تاریكن. (حاجی نه ورهس) دهستی گرتم بهره و كۆشكى هاوینه ی خوالیخوشبوو (بایز بهگ)، نو ته لاریك نیه كه نه وه نده سهرنج پاكیش بې، به لامل دوو درهختی چناری بهر ز له دهره وه هه ن كه وه كه له شعرى باوى نه ویدا هاتوه زانیمان (۵۰۰) سالیك ده بې كه له ویدا گه شه ده كن. وه كچون حه وزو ناویكى جوانی لییه كه له م دواپیه داو به هوى دووباره هه لكۆلینه وه دۆزراوه ته وه.

نیستا پړگه ی كه نیسه مان گرته بهر، هه رچه نده كه حاجی نه ورهس به شله ژانتيكى دهره نیه وه نارازیبوو، چونكه به پې ی قسه ی نو شایانی بینین نه بوو. به لامل من سهرم له وه سورما كه چیلېكړدوه: هه ر هینده ی گه یشتن بینیم كه كه لاوه یه كه و پر له میوژو و گهنه كه به شی حكومت بوون له و دو بهر هه مه و له كه نیسه دا دایكړدبون. لیږه له گوږه پانتيكى والاډا چوار پېنچ قه شه م دی كۆببونه وه و خاچیان پېبوو، كۆمه لتيكى سرود خوینی جلی كه هه نوتی له به ریش، كه له كۆمه له مندالتيكى چلكن پېكهاتبوون له گڼل كۆمه له خه لكتيكى زور. هه ر كه منیان بینى دهنگی یه كتيكه له مه زموره كانیان لیبه رز بۆوه. نه وه ی كه زور بیزاری كردم نه وه بوو كه نو كه ژاوه یه به دواى مندا دهر ویشتن به دهنگيكي گرې ده یانگوت (هه له لویا).

دهسته یه ك ژن ده وریاندام - هه مویان پیرېژنی ناشیرین بوون - دهست و جل و بهرگیان ماچ ده كردم. ئای له وه ژاره بیده ره تانانه - من به زه بیم به وه دا دیته وه كه هه ستیان كړدبې ئاواته بهرزه كانیان له پوژانی داهاتودا شكست بهیښی، كه هیواگه ليك بوون له و بارودوخه ی نیستادا به خه یالیاندا ده هات.

له كاتتيكى درهنگی دواى نیوه پو نه بې، له توانادا نه بوو شه قلاوه جیبه یلم، نه وده م گه پامه وه كویه، شونی پړگا سهره كیه كه به بناری سنوری باكوری چپای سه فیندا ده گه پام، هه میشه پړگا كه مان به ناو درهخت و كۆلانی ته سكي چه بهر بهر زدا بوو. له زور شویندا پړگا كه ده بوه ئاوه پوی جۆگاكان. به لای گه لي دار بهر پودا تیپه رین كه به مازوېك قورسببو كه جۆرېكي سیر و رهش و لوس و بریقه دار بو، هینده ی تۆپتيكى گولف ده بو. دو سى سعات دواى تاریكدهاتن و دواى نه وه ی

که دو سئ جار به شوین جوگه ئاوێکدا ده پوښتین و وامانده زانی پښگاکیه، پښگا دروسته که مان نه دوزیه وه تا نه گه یشتینه تافگه ی ئاوێکی سهر به ردو خوار... ئیدی مه به سته که مان دوزیه وه، که گوندی (هیران) بوو. شهوم له وئ له گه ل که سیکا به سهر برد ناوی (عه لی به گ) بو که زۆربه ی کات له دژێ تورکه کان پاپه پیبوو، ئه و میوانداریه کی زۆر باشی کردم، ئه مه ش شتیکی نااسایی بو چونکه گونده که یان ده که و ته سهر پښگای نیوان کۆیه و شه قلاوه و میوانیکی زۆر لییان ده بونه بارگرانی. له وئ میرانی ئه حمده به گی سهرۆکی هۆزی (باشکالی) م بینی که پیاوێکی پیری دارپوخا بو، بیتوانا و بئ ئیراده بو، هۆزه که ی ئه و، پۆژیک له پۆژان، به توانا و ده سلات بون، به لام ئه و چه ند سالی له مه و بهر خراپه ی له گه ل تورکه کان کرد، ئیدی تورکه کان پیرانه کانیان بانگه یشت کردو گونده کانی ئه وانیان ویران کرد.

هر هینده ی هه ستونی به یانی پۆژی دواتر ده رکه وت، به ره و کۆیه به پښکه وتم، دوا ی سه عاتیک و نیو گه ی شتمه گوندی (نازه نین). له وئ گوندنشینه کان دایان نیشاندم و قاپیک هه نجیر و میوژو هه ناریان بو هینام. لیره بیستانی فراوان هه یه و پره له داری سوره چنارو چنار، ئه و ده نگویه ش بلاوه که هه ناری نازه نین باشترین هه ناری کوردستانه. ئیستا به ره و جوگه ئاوێکی گوگردی شوپ بوینه وه و که پییده لئین (چالی)، که له ئه شکه وتیکی دريژو باریکا هه لده قولی ده که ویته گرده به رزه کان، له ته نیشتی شیه وه کانیه کی گهرم هه یه که پره له ماسی ئاوه که ی نیشته یه کی شینی ره شباو جیدیللی، بۆنیکي کیمیایی تیژی لیدی و کورده کان بو نه خو ش پيست مه له ی تیدا ده که ن.

له گه رانه وه مدا بو کۆیه بینیم که سواراغا نه هاتۆته ئه وئ، له گه ل ئه وه ی بهر له وه ی جیبه یلیم، به شیخ ئه مینم راگه یانده بو که بیهینی. بۆیه سوپایه کی بچوک کۆکرده وه و خه به ریشم بو بابه کراغا له قه لادزه په وانه کرد، ئیدی ئه ویش هه ندی له کوپانی هۆزه که ی کۆکرده وه و هاته رانیه، ده رکه وت که هه ربه شه که به سبو، یه کسه ر شیخ ئه مین هاته کۆیه و سواراغاشی له گه لدا بوو، له گه ل دو موختاری هۆزی پیران که داواکرا بون و ئه وانیش (مران) و (ئاغای مام زیندین) ی بون، ئه وان هه موو چونه مالی هه ماغا، بۆیه یه کیکم نارد تا سواراغا یه کیک له موختاره کان بگرئ. به لام ئه وه ی دیکه یان (مران) هیه خه به ریکي نه بوو. یه کیک له

(هه والگران) ی پیاوه کهم (جه عفرخان) وتبوی که (مهرن) له مائی (مهلا) موحه مه د نه فندی، یه، یان وه کچون ناومان نابو (مه تران). بویه جه عفر خان چوه لای و داوای (مهره زی) کرد، به لام نه و رۆحانیه هه لچوو توپه بوو و وه لامی دایه وه: که ماله که ی نه و لانه ی دزان نیه. هر له و کاته دا یه کیک تاقه سواریکی دیتبوو که له هه بیته سولتان ده په ریه وه، داوای نه وه هه رگیز (مران) مان نه دیته وه. ئاغای مام زیندین، کورپکی پوخوش و قسه خوشی هه بوو که ته مه نی نزیکه ی ده سال ده بو، به رده وام ده هاته لام و تکای لیده کردم که باوکی و سواراغا به رده م. له دوایدا تکای نه وم قبول کردو پتوشوینی ئاسایشی وا گیرایه بهر که بی مؤلته تی من هه ولای نه وه نه دن له کویه بچه دهره وه، له چنده پوژیکدا، به شیوه یه کی باش، هه موو کاره گرنگه کانم یه کلا کرده وه، ئیدی مؤلته تیان درا بگه رینه وه گونده کانیان.

له کوتایی کانونی دووهم و، له بهر هندی هوی خانه واده یی ناچار بووم داوای مؤلته بکه م تا بچه مه و ئینگلته راو مؤلته م پیدرا. بهر له پویشتم له گه ل نه قیب (بارکه ر) به گه شتیک هه لسام، که وهک یارمه تیده ریکی من تازه گه یشتبوو، بو نه وه ی شاره زایی ناوچه دوره کانی رانیه و قه لادزی بی. گه شته که مان به پی ده سستپیکرد (پیا ده یی) و له چیا ی هه بیته سولتان په رینه وه، به ریگایه کی کورترتو جیاواز له و ریگایه ی پیشت پیدرا هاتوچوم کردبو. له و دیو به (چنارۆک) دا تیپه پین که مه تران هاوینه هه وارپکی له ویدا هیه و بهر هه یوانیکی له بهر دروستکراوه. کانیه کی ل هه لده قولی که له ساردی به فرایه و دره ختی چنارو گولی کتوی ده وریان داوه. کورده کان هه سستکی خه ملاندنی جوانی ده گمه نیان هیه له ناو گه له کانی پوژه لاتدا، له سه ر قه دپالی چیاکاندا په زی تری ی زوری لیبو. ئیستا زه وی پازاوه یی وه رگرتبوو به مافورپکی سه وزی ئاوریشمی پازابووه که گولاله ی سورو سپی دهینه خشانند. له کوتایی نشیوه که گه یشتینه گوندی قه سروک که له وی (مام برایم) ی ئاموزای سواراغا به گرمی میوانداری کردین، نه و پیاویتی زور پیره، نه و کومه له مندالیکی نازداری هیه که جامانه یه کی بلباسیانه ی به ریشویان پیشکه ش کردم، له بهرامبه ر نه وه دا به لئیم پیدان که هندی یاریان له ئینگلته راوه بو بیتم.

دهنگی گه واله يه ك تاريخی شوی شوق کرد، بۆ به يانی دواتر پوښتین و باران دهباری. يه کهم پوبارمان به سهرکه وتویی بړی، به لام نه ووی دوايان په پښه ووی نه سته م بوو، ناچار بوين له گوندی سرخمه بوه ستین، که قادری بچکوله پسارگه ليکی دهرياره ی باوکی ده کرد، که هيشتا به ند کرابو. دوی ناخواردن به هیوای په پښه ووه له زئ و له جییه کی سهروتر، پوښتین، به لام نه ووتا فرمیسی هور به به خشنده یی دایکرده ووه. ئیدی گه واله به دوی یه کدا ده هاتن و بروسکه ناوی چاوانی ده برد. بویه ناچار بوين که په نا بۆ کوخیک ببه ين له گوندی (کانی ماران) که له وی له به رامبه ر ئاگریکی گه ووه جله کانمان وشک کرده ووه، که شوه وایه که تۆزیک خوشی کرده ووه، جاريکی دی هه ولماندا بړوین، که چی قولایی ئاوه پوی پوباره که بوه به ربه ست، هرچه نده ته سکیش بو. زور به نه سته م و به سهر پستی نه سپه کانمانه ووه توانیمان پيدا تپه پين، له گه ل نه ووی که زور سارد بو- چونکه سهر گرده کان شخه ی کردبو که سهر پی له ئیمه به رزتر بو- که چی دو کوردی پوت جانتاکانی ئیمه یان هه لگرتبو. نزیکه ی ساعات چواری دوی نیوه پو گه یشتینه شوینیک به رامبه ر گوندی (پوکه) ی هیندی خه لکی گونده که هاتن و بواریکیان نیشانداین ئیدی توانیمان له پوباره سهره کیه که بپه پښه ووه بیته ووی کاره ساتیکی ناخوش پویدا، هر هینده ی گه یشتینه که ناری نه وبه ر ئیدی ئاوه پویه که وهك تافگه داروخا، به مهش له ولاخه کانی که شتومه کی ئیمه یان هه لگرتبو دابراین، ئیدی نه و شوه م له گوندیکی دیکه دا به سهر برد.

خانه خویکه مان که ناوی (ئیراهیم ئاغا) بو پیاوړی نه به رډو پیاو چاک بو. نه و وهك دهرده که وت پیاوړی نه دار بو، بړیکی کهم ده ست و پتوه ندی هه بون، هر چه نده سوربو له سهر نه ووی به ر له شهر ۴۰ سواره ناماده بکا. له ژوریکي بچوکی پر له کهل و په لی ناومال دایناین که ته نیا په رده یه کی حه سیر له ژماره یهك گامیشی جیا ده کردینه ووه. جوتی تازی نایابی راپیش له نزیک دهرگا که وهرکه وتبون. له ناخواردنیکی باشدا به شداریکردین هرچه نده که کهم و سوک بو. له گه ل بونی گامیش و نه سپیش که چی توانیمان بخوین چونکه زور ماندوو بوین.

له به یانی دواتردا پوښتین، که ش و هه وا خوښ و جوان بو، به لیواری باکوری بیتویندا پوښتین، گرده کان به به فری تازه که تو داپوښرابون که تا دهشته کان دهاته خواره وه، وه کچون هه وره پره کان به سر لوتکه کانددا دههاتن و دهچون. هه هینده ی له و دهر به نده تیپه پین که نه و زنجیره گردولکه به داپر دهکا که له دهشتی بیتوین هه ن. ئیدی گه یشینه (سر که پکان): گوندی مامه نداغا، سه رۆکی عه شیرته تی ناکو. نه و پیاوکی وردیله ی پشتکوری کرو که، په نگه که له سلیمانی بینیم رقم لیویتیته وه، نه و ناوبانگیکی خراپی هه بوو (ناوا: وه رگیپ) خه لکی دهگرت و نازاریکی زوری ده دان، بویه دهسه لاتی به سر به شی هه ره زوری خه لکی عه شیرته که ی نه مابو، که باشرم ناسی زانیم که به شیوه یه کی ناوازه پیاوکی به پیز و گران و سه نگیه، له گه ل نه وه ی کوردیکی دانیشتوی نه و جیگه دوره دهسته یه زور ئاقل بو. دیوه خانه که ی پاک و فراوان و به جوانترین شیوه ریکخرا بو.

نیستا نیمه له دولتیکی ته سکی باکوری پانیه یین، ریک له خوار داوینی کیوه ره ش. مه بهستی داهاتومان (۱۴) میل دور ده بو نه گهر به ریکگادا برپوښتینایه، به لام خوی له شه ش میل پتر نه بوو له سر گرده که را بویه سوربوین له سر نه وه ی به پی برپوین و که ل و په له کانمان به ریکگایه کدا نارد که دهسوپایه وه. هیوامان وابو که له سر ریکگایه هندی که له کیوی ببینین، مامه نداغمان هاندا که هه ریه که ی کوردیکی به هیزمان به تفهنگه وه په گه ل بدا. دوا نانی نیوه پو له گه ل دو ده لیل که مان دهرچوین، که جهسته یه کی به هیز و بالایه کی کورتیان هه بوو کورته ک و شهروالی خه تخه تیان له به ردابو له گه ل گوره وی دریزی له خوری دروستکراو. به رپیه کی به ردینی پیچاوپیتچا سرکه وتین، له نیوه ی پندا گه یشینه یه که م شوینی به به فر. ته و او نریک لوتکه سی که له کیویمان بینی، نه قیب (پارکه ر) له پیشه وه بو ده لیل که ی که هیچی له پاوکردن نه ده زانی ته قه ی له نازه له که کرد، به هه لچونه وه نه قیب بارکه ر تفهنگه که ی له دهست راستاند، به لام له هه مان کانددا که له کیویه که چه ند میلی دورکه وته وه. نریکه ی (۲۵۰۰) پییه ک سرکه وتین، که له سه ره وه هه وا زور ساردبو، بیشه که ش به بریقه و سپی بو چونکه به فره به ستوه که لق و گه لاگانی داپوښیبوو، لایه که ی دیکه ی گرده که پر

نه درهخت بو. درهختی چړو به پيچاو پيچ پر بوو له پړپړي چيا، نزيك خورثاوا گه‌يشتينه شويڼي مه‌به‌ست، مه‌به‌ستم گوندي (دو گومان)ه، بويه‌ش نه‌و ناوه‌ي ليناوه چونكه دو گومي هه‌يه‌و ناو ده‌داته خه‌لك. (بالول ناغا) سه‌ړوكي يه‌ك له لقه‌كاني ټاكځ، ليره ده‌ژيا. كه بيني نيمه به پي گه‌يشتوينه نه‌وي زور سه‌ري سوږما، چونكه كوردك له چينيكي توږي ده‌ست‌پوښتو بير له پوښتن ناكاته‌وه. نه‌و پياويكي قه‌له‌وي خوش مه‌شرب بو، به‌تمه‌ن گه‌وره بو، بالاي كورت بو و به (فالسټاف) ده‌چو، ته‌نيا نه‌وه نه‌بي كه نه‌و هه‌رگيز شه‌راب ناخواته‌وه. بډيوه‌خان ده‌ستي گرتين، ژنه‌كاني حه‌ره‌مه‌سره له سوچيكه‌وه سه‌يريان ده‌كردين. سي له كوره‌كاني خزمه‌تيان ده‌كردين له كاتيكد، خوي ياري له‌گه‌ل چواره‌ميان ده‌كرد، كه منداييكي بچوك بو هيشتا پينچ سال نه‌ده‌بو، نه‌و نيواره‌يه نامه‌يه‌كم پينگه‌يشت، بينيم كه نامه‌يه‌كه له هه‌ندي قه‌فيوه كه له گونده‌كه‌دان، هاتوه، كه به هويه‌وه هيواخواز بون كه بره پاره‌كيان بدرتي بډيوي ژيانيان.

پوځي دواتر زو دو گومانمان به‌جي‌ه‌يشت و به ته‌ك ليواري باكوري ده‌شتي پشه‌ردها پوښتين، هه‌ر خيرا چوينه ناوچه‌ي مه‌نگوران نه‌و گوندانه‌ي بينيمان چكوله بون، هه‌ژاريس سه‌ري‌تينابون سه‌عات يانزه‌و نيوي به‌ياني گه‌يشتينه (شه‌رويت) جيگه‌ي (كا حوسين)ي گه‌نج، ئيدي كه‌وته تالوكه كه بينيمان خويده‌شوشت. هه‌ر هينده‌ي جله‌كاني له‌به‌ركرد ده‌ستيگرتين برديني بډيوه‌خانيكي جوان و نوي. ساليك دو سال پتر به‌سه‌ر دروستكردنيدا تينه‌په‌ري بوو كه له‌سه‌ر ده‌ستي بايز پاشا دروستكراوو. ديمه‌ني نه‌و گردانه‌ي به‌سه‌ر نيمه‌يانددا ده‌پواني زور ناياب بو. گه‌لاش له سه‌روي هه‌موان بو. نه‌وي ليژاييه‌كي گه‌وره‌ي ره‌ش بو كه به‌فر سه‌ري ده‌پازانده‌وه، ده‌تواني له‌نشته‌وه چياي (زيږنه كيوي) و لوتكه‌ي قه‌نديل ببيني، كه نه‌وه‌ي دواييان كومه‌لي لوتكه‌ي هه‌بو به‌به‌فر پازابووه و ده‌يانگوت كه دريژ ده‌بيته‌وه تا ده‌گاته (ته‌ورين). شه‌رويت سه‌رچاوه ناويكي گه‌وره‌ي تيداو، به‌ر له خورثاوا گه‌يشتينه قه‌لادزه‌و شه‌وه‌كم له‌گه‌ل بابه‌كراغا به‌قه‌سكردن برده سه‌ر ده‌رباره‌ي نه‌و كاروياران‌ي گرنگ بون.

به يانیه که ی خواحافیزیم لیکردو، تا پوڅی نه مړوم نه مديوه ته وه، نه و له ياده وهری مندا وه که مه زنترين سه رکړده ی کورد ده ميښته وه، له و سه رځانه ی که پیکه وت وایکړد بيانينم له ماوه ی نه و دو ساله دا که له کوردستان به سه رم برد. که گه پايڼه وه بنکه که مان نه رکه کانی پوښته که م دا به ده ست نه قيب پارکهر له بهر نه وه ی جیگره وه که م (نه قيب بیل) هيشتا نه گه يشتبو، دواي ټاهه نگيکی مالټاوايي خوش به ره و به غذا به پیکه وتم.

که پشتم له کویه کړد خه ميکی قول دايگرتم. چونکه خوشه ويستی نه و شاروچکه دوره ده سته بچوکه دلگره و خه لکه که ی له دلندا چه که ره ی کړدبو، کاری نه وان سه ير بو. ره فتاری نه وان بو ماوه يه کی دريژ بو هه مان ره فتاری من، نه و شته ی که شه يداي بون هه مان نه و شته بو که من شه يداي بوم، وه که چوڼ هه لچونه کانيان هه مان هه لچونی منبو. به هه ستي دلته نگي و هه سره ته وه جاريکی ديکه خوږم له جيهانی دهره وه دا دپته وه. من نه و دو مانگه ی له کویه به سه رم بردن به خوشه ويسترين نه و کاتانه ی داده نيم که له کوردستان به سه رمدا تيپه رين.

به شی دهیه م جاریکی دیکه.....هه ولیر

که مۆله ته که م ته واو بو، له پیتی حه له به وه گه پامه وه میزۆپۆتامیا، پۆژی (۲۰) ی حوزه بیران گه یشتمه موسل. له وی فهرمانی له هه ولیر ئاماده بونم پیگه یشت بۆ وه رگرتنی ئهرکی (یارمه تیده ری حاکمی سیاسی) له (رائید مۆری). پۆژی (۳) ی ته موز گه یشتمه شاره که، به لام رائید مۆری تا (۱۲) ی مانگ ئه وی جینه هیشت. له نیوان ئه و دو به رواره دا گه ل پوداو پویاندا که گورپه شه ی کاره ساتیکی خراپیان ده کرد، ئه و ده مای که ئهرکی پۆسته که م وه رگرت هه ولیر نوینیکی له گول نه بو.

له گه ل ئه وه ی که ره گه زی زۆرینه له ناوچه ی هه ولیر له ناوه ندی شار بترازی کورد بون، به لام نه خرایه سه ر ده سه لاتی شیخ مه حمود، له ئه نجامدا سه رۆک هۆزه دزه ییه کان وه ک دراوسیکانیان له خۆشناو پۆستی فهرمی قازانج به خشیان وه رنه گرت. له وانه ش نه بون که (حوکمداری سلیمانی) خۆشی بوین. له راستیشدا ئه وان به چاوی سوک سه یریان ده کرد. به لام نه یانده توانی که، به بی ده نگی، خه لکانیک ببینن که له خویان به بی ده سه لاتریان داده نان، موچه ی گه وره وه رگرن و پایه و پیزی به رزیان هه بی. شۆرش (۱۹۱۹) ی ^(۱) شیخ مه حمود له گه ل ئه وه ی ناھومید بو و شکستی هینا، به لام ده ریخست که له توانادایه که پوبه پوی حکومه تی نوێ بینه وه. وه کچۆن شه پۆلی شلۆقی و شله ژانیکی به دریزی و پانی ولاندا بلاو کرده وه. سه رۆکه کانی دزه ییان به بیده نگی مانه وه به هیوا ی ئه وه ی لایه نگیرییه که یان قازانجیکیان ده سخا که حال و بالیان باشترکا. به لام جاریکی دیکه ش هیوا هه ره سی هینا. ئه نجا خه ملاندنی به ره می جو، هات فهرمانبه ره تاییه تمه نده کانی قه بلاندن خه ملاندنه که یان زۆر له به ره مه که که م تر کردبو. ئه نوهره فهندی به پتوه به ری مه خمور ^(۲) ئه و راستیه ی گه یانده رائید مۆری که

نويش فرمانی دوباره خه ملاندنی له هندی ناوچه دا. ئه مه عوزیکی به ناغا دزه ییه کان به خشی، ئه حمه د پاشاو هر سی براده ره که ی ئه رزو حالیکیان مؤرکردو بۆ (یاریده ده ری حاکمی سیاسی) یان نارد. وتیان که هه مو فرمانبه رانی حکومت گه نده ل و دهسته پاچهن، ئه وان له بهر دوژمنایه تی که سی زیده پویان له خه ملاندندا کردوه، بۆ ناوچه که وا باشته ره ئه گهر خو یان وه که فرمانبه ر حوکی بکه ن. هر هینده ی که ئه و نوسراوه گه یشته رائید موری فرمانیدا که نوسه رانی نوسراوه که بیته هه ولیر، به لام ئه وان به هه نه ته تیکی ناتواو ئه وه یان په تکرده وه. ناگادار کردنه وه یه کی توندیان بۆ په وانه کرا، به لام ئه وان به گیانی به ره نگار بونه وه و له ترسی سزایه کی توندی که به هاتنیان پوه پوی ببنه وه، ئیدی له سه ر باری لوتبه رزی و لاملی مانه وه.

ئه وه حال ته که بو کاتی گه یشتم. هه ولتیکی زۆرمدا تا کو سه رۆکه دزه ییه کان وا لیبکه م ئاقل و به رچاو پون بن، به لام له لایه ن که سانیکه وه که له شار داده نیشتن و بیگومان پو له خراپه کاری بون پکا به ری ئه وه وه ولاته کرا، ئه و که سانه نیرده یان نارد له لای سه رۆکه دزه ییه کان، هانی شو پشیان ده دان و دلنایان ده کردن که ئه گهر بیته هه ولیر چاره نوسیان یان له سیداره دانه یان دورخستنه وه، ناتوانن خو یانی لیپپاریزن، پوی بارودۆخه که پۆژ له دوای پۆژ به ره و خراپی ده چوو نوقلانه ی پۆژیکی لیده دا که نه گبه تی لیده باری، بۆیه زۆربه ی فرمانبه رانی حکومت که له ناوچه ی دزه یی کاریان ده کرد پۆسته گانیان به جیه یشته.

له ناو شاریشدا بارودۆخه که شله ژانیتی دروستکردبو، چونکه په فتاری ژاندارمی زۆردارانه و گه مژانه، وه که په فتاری پۆلیسی شار خه لکه که ی زۆر بیزار کردبو. کۆمه له یه کی نه ینی که چه ند لقی هه بوو فراوان و چالاک بو، پرپیا گه نده ی له دژی به ریتانیا بلاو ده کرده وه. وه کچۆن هه ندی له ده سترۆیشته وانی شار به توندی پشتیوانیان ده کردن، له پێشه وه ی هه موشیان (حاجید ره شید ناغا)، ئه و پیاویک بو له سه رده می تورکاندا زۆری کیشه دروستکردبون، وه کچۆن چاویشی له و پۆژه بو که به ریتانیه کان بێن. که هاتیشن ئه و یه که م که سبو که داوای گه رانه وه ی تورکه کانی ده کرد. ئه و پیاویکی بالا به رزی پوا له ت پیک بو، به توندی پا به ندی پێسا کۆنه کانی پۆژه له ت بو، به لام شانسی له خویتندندا که م بو و له

بیرکړدنه وده ش که متر (ناوا: وه رگيږ). نو هه مو کاتي خوۍ بڼ داگيرکړدنی زه وې
ته رخان کړدېو، زور به هه رابو، بڼه دوژمنۍ مې ترسیدار نه بو. کورپه
گه وره که شی (عه ته ولاغا) ده به نگیکی لاواز بو، جلی ئا وړوپی له بهر ده کړد،
ده تبینی له بازاردا ته سبیحه که ی به ده سته وه بوو، هه مو پوژیک ده سورا په وه و
چالاک بو له پروپاگنده ی دژ به به ریتانیه کان. وه له پیوه ریکی جیاواژدا (عه لی
پاشا) ده هات، نو پیاوړی که ته بو هیشتا گه نج بو، په فتاری شیرینکارانه و
په روره ده یه کی جوانی هه بوو، نو سامانیکی کورکړدېو و له کاتي شه ری جیهانی
یه که مدا نو نارناوه ی به ده سته ینابوو، نه ندامیکی چالاکي (جمعیه ی ئیتیحاد و
ته ره قی) بوو، کاتیکیش به ریتانیه کان هاتن، نه مانه ته که ی پیگه ی پینه دا که به
ناشکرا بلۍ که نو تورکه کانی پیباشتره، به لام، دواتر نو به ناشکرا
پروپاگنده ی دژ به ریتانیه کان بلاو نه کړده وه، من به وه هه لڅه له تام کاتیکی زور
خوۍ له حکومتی نوۍ نزیک ده کړده وه. به لام له پیلانگړپیدا ده سته کی بالای
هه بوو. چونکه (له سهر زاریه وه نازانی چی له دلدايه) به قسه نه رم و خوښه کانی و
خنده ناسک و گهرمه کانی نو کومه له پیلانیکی ده شارده وه که بڼ له ناوېردنی من
دانرابون و له نه ژمار نه ده هاتن، به لام مه گهر به ده گمې نه گهرنا نو خوۍ توش
نه ده کړد، پوداوړی گه وره له دواپیدا ریگی توشبوونی بڼ کړده وه و، لیږده دا خوښه
باسی نو وه ش بکه ین که هه ریه که له حاجی ره شیداغاو عه لی پاشا هانی ده سته
پیگره کانیا ن ده دا، که نه ندامه کانیا ن له زه مانۍ تورکه کان، له و به په لایانه بون که
سهر به وان بون و به رامېر کړده وه کانیا ن کرییان و ده ده گرت. به هوۍ نه وانه وه
ده وروبه ری هه ولیږ له سهر ئاگر ده کولاو ترس وه ک ئاگری ناو پوشو بلاوېووه.
قایمه قامه تورکه که نه یده توانی سنوریک بڼ نو باره دابنۍ، به زوریش واپیده چی
بویته ئامرازیک به ده ست نو دو ئاغا په وه.

هه روه ها کومه لیک له و فرمان به ره تورکه انۍ که پوښته که ین له ده سته دابو
پشتیوانی پروپاگنده ی دژ به به ریتانیا ین ده کړد. له گه ل هه ندۍ خه لکی دیکه ی
که نه وده ده دیارنه بون و په یدا کړدنی پاروه نانه که به ریگایه کی پاک بڼ نو وان گزان
بو. له وانه ش (حاجی سه عید ئاغا) که سه رخوښتیکی ناسراو بو، له گه ل
خانه واده که ی.

له پوڅي نوي ته موز پوداويك پويدا كه له كاته دا خه لكه كي توقاندو بوه هوي نه وهي هه ندي كه س گيانيان له ده سته بن، به لام يارمه تيدهر بو بو پاك كړنه وهي كesh و هه واکه و به دريژايي ساليكيش پښگاي له روداني كيشه ي مه ترسيدار له شاره كه دا گرت. به يانيه كه ي هه مانپوڅ، سكالايه كم له حاجي سه عيد ناغاوه، كه پيشتر باسم كرد، پيگه يشت، باسي له وه ده كرد كه له نيواره ي رابردو له لايه ن پوليسيكي عاره به وه سو كايه تي به (يونس) ي كوپي كراوه. نه مهش له شانوي هه وليږدا پويداوه، بويه فرماندا كه له پوڅي دواتردا خه لكه په يوه نديداره كه هه مويان له به رده هم ناماده بن. تا خوم له مه سه له كه بكولمه وه. به لام (سه عيداغا) به جوړيكي ديكه بيري ده كرده وه، نه و برياري دابو كه پشيو ي و شله ژان دروستبكا. له نيواره ي نوي مانگدا هه ريك له عه بدوللا فهندي، كه فرمانبه ريكي پيشتر ي توركان بو، (بوبي) ي جوله كه كه خاوه ن باړ بو، (نه ميني سه رتاش) ي بانگه يشت كرد بو ماله وه هه ريك له (يونس) ي كوپي و نه حمه د به گي كوپي صالح به گي سه روكي خوشناويش له ويون. نه وانه ي كه له گه وړه كان بون به نازادي نانيان خوارد، كه له نانخور دنيش بونه وه هه مويان پښگاي شانويان گرته بهر. سه عيداغا و براده ره كاني چونه لاي پشته وه يه كيك له قه نه فه كانيان له سه ر نه ويدي دانا، دواتر له و شوينه به رزه دانيشتن و ده ستيان به ياري پوكه ر و ناره ق خواردنه وه كرد. له نيوه ي كاتي شانوكه ريه كه دا سه عيداغا بازيكي دايه سه ر شانوكه، كه خوي پياويكي كه ته بو جنيوي ده داو وشه ي ناشيري ني له دم دهرده چو به رامبه ر به شانوكه كاره كان و فه رمان ي پيدان پاوه ستن. دواتر پوي له خه لكه كه كردو جنيوي پيدان چونكه دويني نيواره به رامبه ر به و پوليسه يارمه تي كوپه كه يان نه داوه، كه جه ماوه ره كه بيني نه و ماسته بي مو نيه و باره كه به ره و خراپي ده چي، نيد ي شانوكه يان به جيه يشت، له كاتيكد ا كه (عريف ميسون) و دواي نه ويش (عريف كينارد) بولاي حاجي سه عيد چون تا سزاي نه و په فتاره ي بده ن، كه چي نه و دانه نيشتن و بيده نگ نه بو، (عريف ميسون) هه وليدا بيبياته دهره وه ي شانوك. دواي نه وه هه راو هوريابه ك به رپابوو ده نكي چه ند ته قه يه كي خيرا بيستراو (عريف ميسون) كوژراو، حاجي سه عيد به سه ختي بريندار بو و، وه كچون عريف كيناردو يه كيك له پياوه كاني حاجي سه عيديش به سو كي بريندار

بون. دوان له ژاندارمی ناوځو که له ناو شانق بون دیتران که له ژیر کورسیه کان دهخشین، به لام سه روك عه ريفانی پؤلیس (باشچاوش) عیزه ددین به کاریکی نایاب هه لساو هاوه لانی سه عیداغای ده ستگیر کرد، ته نیا یونس و نه حمه د به گ نه بی که له به شیکی دیکه ی شانقکه دانیشتبون و توانیان پابکن و (شه ویش پاکردنه که ی شاردرنه وه) له نیک به ختیدا خه لکه که ئاره زوی خو خسته ناو نه و پشیتویه یان نه بوو.

پوژی دواتر یونس ئاغا دوزرایه وه که خوی له ژیر زه مینیک شاردرنه وه، له کاتیکیدا ده یویست خوی بدا به دهسته وه ته قه ی لیکراو به سه ختی برینداربو. نه و ته قه لیکردنه ش له لایه ن که سیکه وه بو که ده یگوت سوکایه تی پیکردوه و ناویشی (عه بدولوه هاب) بو. نه خوی و نه باوکیشی بو چهنده هغه یه که به که لکی دادوه ری نه ده هاتن، له ژیر فشاری نه و پروایه ی که بکوژه که یونس ئاغا خویه تی، عه بدوللا فهندي و بابو نه مینی سه رتاشم به که فالت به ردا. نه حمه د به گ به ره و گرده کان رایکردبوو ماوه یه کی زوری خایاند تا توانیم باوکی پارزیکه م به ییتنه هه ولیر. هه ر هینده ی هات، ئاماژه یه کی دا که ناچار بوم دهسته یه که بنیرم بو پشکنینی مالی عه بدوللا فهندي، له سوچیکی تاریکیدا سه ندوقیکی ئاسنی قورسیان دوزیه وه، ئیدی نه وسا له نا کاو خاوه نه که ی له دلکی گهرمه وه هه ناسه یه کی هه لکیشا، چونکه له ناو سه ندوقه که دا ده مانچه یه که دوزرایه وه ریک وه که نه و ده مانچه یه بو که عه ریف (میسون) ی کوشتبو، چونکه گولله که یان له دلی دهره یتابو. له نه نجامی داوه ریه کی که له نه یلولدا کرا، عه بدوللا فهندي له سیداره دراو حاجی سه عیداغای یونس خرانه زیندانه وه، که یه که میان پینچ سال و دوه میان تا هه تا حوکمدران. عه ریف میسونمان به خاک سپارد، له ده ستدانی نه و خه میکی له دهرونی ئیمه دا هه بو، گوږه که ی له دهره وه ی گوندی گاوران بو که ناوی عه نکاوه یه. گوږه که ی له سه ر گردیک و له ته نیشته یه کی که له پیاو چاکانی نه وی یه. خاچیک ئاماژه ی گوږه که یه تی و خه لکی نه وی تا نه مړوش گرنگی پیده دهن.

ئیسنا پیویسته بگه رپینه وه سه ره سه له ی دزه یی، چونکه قسه له سه ر کرده یه کی سه ربازی ده کرا، که نه مه ش، هه ر چو نیک بی، کاریک بو ده مانویست خومانی لیه دور بگرین، چونکه سه روك دزه ییه کان کاریکیان نه کربو قابیلی

لټيږدن نه بڼي. ولاته كه شيان ناوهدان بوو، هر پټو شوپښيكي ته مټي كردن، به ناسايي، په نجه پوښي و مالويزاني بڼو ه زاران كه سي بيگونا ه به دواوه يه. دواي نيوه پوښي پوښي دهيم به پازيښوني پائيد موري سهرداني سه روكه دزه ييه كانم كرد و هك هه ولټك تاكو بيته وه سهر پټي راست و عه قل، گه شته كه شم به ئوتومبيل و له گه ل فهرانبه ريكي حكومي بو كه ناوي (نه نوهر نه فهندي) بو. هر هينده ي گه يشتمه گوندي ميرخوزار له سهر پټي پياويكي بچكوله پايگرم كه له ناوه پاستي ته مه ندابو، بينيم حاجي پيرداوده يه كټك له چوار سه روكه كانې دزه يي. ئه و پټي گوتم كه سي سه روكه كي ديكه له ديوه خاني ئون. بويه ئوتومبيله كه م پاگرت و له گه ليدا چوم، له هه مانكاتدا هيچ ديارده يه كي يان نيشانه يه كي وام نه دي كه دوژمنكارانه بڼي.

ئوه يه كه م جاريو كه ئه و سي پياوه هره به ده سلا ته ببينم، به پټويستي دهمانم يه كه به يه ك پيشكه شي خوښه ريان بكم، چونكه له به شه كانې داهاتوي ئه م كټي به هه نكاوه كانمان ده چه سپټن.

له پيش هه موويانه وه برايم اغا دي، ئه و پياويكه كه هه فتا سالي ته واو كړدوه، به لام به هو ي په شكر دنده وي سهر و پيشي كه م ته مه نتر دهرده كه وي. ئه و پياويكي بالا مامناوه ندييه و په رچه ميكي به رزي هه يه و دو چاوي په شي به بريقه و لوتنيكي به رزي هه يه. سالاني پر له خه م و ماندوبون لوچيان به سهر دهم و چاويه وه جيهيشتوه، كه به زيانه پر له مهينه تيه كي دا پابردون. چونكه له ئه نجامي كوشتار و ماندوبون، ئيدي ته مه ني تيپه رپوه، به لام كه سايه تي قالبوه و هك ئه و زيړه ي تازه له ناگر دهر كرابي. له بهر نه وه ي كه سايه تيه كي زيړه كي هه بو، خزم و كه س و ده ستو پټوه نده كانې خهريك بو بيپه رستن. ئه و به سوزيكي گهرمه وه و به دنيا كړدنه وه يان پوه پوي هه ستي ئه وان ده بوه وه. ئه مه ش شتيكه به ده گمن لاي كورديك ده يدوزيه وه. ئه و پيره پياويكي ليزان و زيړه ك و ديپلوماسي و قسه كه ريكي ناياب بو، قه ريحه يه كي پوني هه بو. ئه و له ناوخودا دروستكاري ميژو بو، چونكه به دريژايي (۲۸) سال و له سهرده مي باوكيدا سهر كړدايه تي ده سته ك له كورده كانې كرد له ريگاي چپاي قه ره چوغه وه و مه خموري دامه زراند. له وي دواي چه ندين سال شه پي عاره به شه مه ره كان و دواتریش توركه كان، له دروستكردني

قهواره يه ك بۆخوی سهركه وتوبو. زور كه سی ديكه دواى نه وان هاتن به لام گوړپنی دهشتی قهره چوغ له بیابانیکی وشكه وه بۆ دهشتیکی داچاندر او و ئاوه دان بۆ دهستپیشخه ری نه ده گه پته وه، دواتر توشی شه ری گرانی سه روكه دزه بییه كان بو كه پكابه ری بون، وه كچون پیشتر باسما ن كرد كه كوپه توبه ره كه ی له ده ستدا. كوپه كه ی ديكه ی كه ماوه، مه به ستم (مشیراغا)یه، كه نجیكی بیست سالانه و ده ستبلوو سهر گهرمه. هیشتا نه و كاته نه هاتوه كه تیپگا زیان ته نیا یاری و پابواردن نیه، به لكو هول و كوشش و دروستكردنه. ده لئن برایماغا خوشی له سهره تای ته مه نیدا وابوه، بویه هیوايه ك هیه كه كوپه كه ش بچپته وه سهر پئی باوكی.

به پراستی برایماغا، بی پكابه ر، سه روکی دزه بیانه، هه مو تاكیكی نه و عه شیره ته ش، ته نیا خزمه نزیکه كانی نه بی، دان به و ده سه لاته یدا ده نین. نه و له گه ل براكانی نزیکه ی (۳۰) گوندیان هیه، له كاتیکدا زوربه ی خه لكه كه ی ديكه به سه روکی خو یانی داده نین. نه و له گه ل خزمه كانی ديكه ی به ناوی بنه ماله ی (بایز) ناسراون له ناو دزه بیان كه به ناوی باوكی كراوه. ده توانم ناوی حه وت هه شتیکیان بینم كه له پوی جه ستو په فتاره وه زور له سه روی پكابه ره كانیان له ناو نه و عه شیره ته، جگه له (خدر)ی كوپی نه حمه د پاشا نه بی.

با نیستا بیینه سهر نه و (نه حمه د پاشا)یه، نه و زور قسه ده كاو، جه سته یه کی چكوله و پته وی هیه، ته مه نی (۶۰) سال به سه ره وه یه، له خویندندا شانسی وه كه هه لسو كه وتی، كه مه، نه و پتر له بازرگانك ده چی كه مه به سستی قازانچ بی نه ك سه روك هوز، به ناوی (كافروش) هوه ناسرابو، تاكه ئامانجی كۆكردنه وه ی سامان بو، نه و نه یده توانی زمانی خو ی بگرئ و ئاقلیش نه بو، مروف ئاره زو ناكا نه دۆستی بی و نه دوزمن. شیوازی زیانی سه یروسه مه ره یه. له سه ره تاكانی ته مه نی نه دار بوه پوشیكی نه بوه، له قاوه خانه كانی هه ولیر و له پئی یاری (نهر د) بژیوی زیانی په یدا ده كرد. ههر كه له و كار هه ش بیزار بوو دو هیستری دزی و به ره و كه ندينواه هه لات، ده یویست نیشته جیپی، ده سستی به دروستكردنی گوندك كرو ژماره یه ك كشتیاری پاكیشان، به لام به روبومی سالی یه كه م نه هاتبو. داوايه کی پیشكه شی حكومه ت كرو داوا ی قهرزی بۆ خو ی و ده روبه ره كه ی كرد تا بتوان بۆ به هاری

داهاتوو ټوو بکړن. هر هینده یې پرې پاره یه کی زوری دهستکه وت ئیدی بوخوی گلدایه وه، که ده بویه به سر کشتیاره کانیدا دابه شی بکا. ئیدی پاره ی ده دانئ به سوئکی زور. ئیدی دوی نه وه ناوو دهنگی بلاویوه و حالو بالی باشبو له گهل کوپانی عه شیرته که ی نژیکه ی هه ژده گوندیان هه بوو وهك ده لئین (۲۰۰۰۰۰) جونه به یی زپړی له مال وه دا هه لگرتوه نه مه جگه له بریکی زوری پاره که به سو به خه لکیداوه. به و ده وله مندی ی هه میشه ده یتوانی پشتیوانی حکومتی تورکی بکړی. نه مه ش له زهوی داگیرکردن و مملانیی له گهل (برایماغا) که نه وه ی دوا بیان پیاوئکی هه ژاره، چونکه نه و به زور پاره له جوتیاره کانی وهرناگری بریکی که م نه بی و پاره ش له پړی میوانداری کردنه وه خرج ده کا.

له بهر نه وه (نه حمه د پاشا) هر هینده ی بینی که دادپه روه ری به ریتانیا ناکړدړی ئیدی به په له (وهك شه بهنگی که له وه نه وړیکدای) لایه نگیری خوی بو حکومت دهرخست، که په ننگه نه و دادپه روه ریه ش بزوینه ری یه که می پشیویه کانی ئیستا بی.

حاجی پیردادو جوریکی جیاوازه. نه و پیاوئکی وردیله ی پوکار جوانه، په نجاو پینج سال ده بی، دو چاوی ره شی تیرو سمیلئکی دریز، دهنگیکی خوش و نه رمی هه یه - گویم له هیچ که سیک نه بوه وهك نه و شیعی فارسی بخوئنی، به لام دللی شه یتانی هه یه. خوی و نه دمانی خانه واده که ی - هه مویان موسورن و جهسته یان له خوار مامناوه ندیه و زوربه یان نه خوئن - له هه ولیر به (نه فره تلیراو ناسراون (ملعون) (۷) نه مه ش وشه یه که که نه گهر به راستی ته رجه مه ی بکه ی مانای پیاوی خراب ده گه یه نی. (ناوا: وه رگیږ).

نه و خوینده واریکی باشه و پیلانگیریکی لیها توه، نه و په نجه ی له گهل (نه حمه د ناغا) لیكدابو به رامهر حکومت، نه قللی پاوژکه ری پیشکesh به بزوتنه وه که کرد، وه کچون هاو به شه که ی پاره و مالی بو دابینکردن. نه و پیاوئیکه به هه وه سی خوی ده کاو فیلبارزیکه جله و ناکړی. به لام هه میشه له خواتر سیه کی بیوینه نیشانده دا، چوه ته حه ج، و ده لئین له بهر نه وه چوه چونکه نه وده م بارودوخی ولاته که ی که شه که ی بو نه و گهرم بو، خوی و خه لکانی عه شیرته که ی نژیکه ی (۱۸) گوندیان هه یه.

چوارهمی دهسته ی سهرۆکه کان (په سول ناغا) یه و پیشتەر ناسیمان و نه گهر به وانیدیکه ی به راورد بکه ین له حاله نه بو دایه !

نه وانه نه و که سانه بون که له دیوه خانی (میڅوان) دا بینیم. ئیستا له ترسان یه کیان گرتوه، ههریه که له وانیش چاویری نه ویدی ده کا نه کا هه ولدا به تهنیا بیته هه ولیر و بهر له هاوړیکانی و سودیکی پی بهی. نه مده توانی هیچ مهرجیکیان بخه مه بهرده ست، چونکه من هیشتا نه رکه کانی پوخته که له پاند موری وهرنه گرتبو، نه وان وایان به خه یالدا ده هات که چه ندین جوړ بازار چاوه پتیانه. پتشیاری برایما غام کرد که به ئوتومبیلی من له گه لم بی، به لام نه وانی دیکه نه یانه یشت. دواتر و دوی گفتوگویه کی زور هه موان پازیبون که پوژی دواتر بینه مالی (مه لافه ندی) له باداوه که ته واوله دهره وهی هه ولیر بو، نه مهش بو وتو ویزی مهرجه کان له گه ل پانید موری.

سهرانی دزه یی به لینه که یان به جینه هیناو، پوژی دواتر ناماده نه بون، نازایه تیش به هانایانه وه نه هات تا له باداوه کوینه وه، تهنیا دوی پوشتنی پانید موری نه بی. چه ند پوژیک له وی مانه وه، به لام له مه بهستی من به گومان بون، به شیوه یه که له ژیر تاریکی شه ودا ده کشانه وه یه کیک له گونده کانیان، به هو ی مه لافه ندی و نه حمه ده فهنی سهرۆکی شاره وانی مهرجه کانی خوم گه یانده نه و سهرۆکانه که بریتی بو له سزایه که بره که ی (۲۰۰) تفهنگ و ۱۵۰۰ لیږه ی عوسمانی بو، له ماوه ی شش مانگ ده بویه بیده ن. هه ولما برایما غا له وانیدی دایم و پزیک له هه ولیردا هه بی، به لام نه حمه ده فهنی که له جیاتی من قسه ی ده کرد نه ی توانی به تهنیا قسه ی له گه لدا بکا. سی چوار پوژ تپه ی و تیایاندا دانوستانیکی زور و بیبه ره م کران. کاره کان نه وده م به هاتوچو ده کران، هه ر که پوژی (۲۰) ی مانگیش به یانیدا، سهرۆکه کانی دزه یی باداوه یان به جیه یشت و چونه وه گونده کانی خو یان.

په شبینی له دهرنما هیوای به زاند، له داواکردنی پتو شویتیکی سهریازی بترازی چاره یه کی دی نه ما. به لام کاره کان شتی ناکاو یان هیه، له کاتیکدا له سهریان دانیشتبوم، له هه مان ئیواره داو دوی نه وهی که خور به ره و ناوابون ملی ده نا، سهرم سورما که سواریکم بینی به شکو مه زنیوه به ره و ماله که م ده هات،

هرچې نده ماندوو بېهتېزو. بهر له وهی بگاته جی، نه حمده فهندي به دلخوشيه وه هات و وتی: نه وه برايماغايه. نه و پيره پياويکي زور توپه و توند بو به سر پليکانه کاندې سرکه وت تا گېشته سريان به لام من دلخوشيم سري کردو له خوشياندا گريام.

به و جوړه قهيرانه که به سه لامه تي تيپه پي، نيدی وهک ميریک پوبه پوي بومه وه نهک وهک مړوښکي چروک. به شداری چاو قاوهی له گه لدا کردم، هر خيرا بوي نه دو هاوړتي گياني به گياني، بهر له وهی شاره که جبيلي شوه که ی له مالک برده سر که له وي هيبو، به ليتنی دا که خه بهر بو سه روکه کانی دیکه بنيري تا به يانی بيته هه ولير.

هرچې نده نه حمده فهندي له باداو نه يتوانيبو به تهنيا قسه له گه ل برايماغا بکا، به لام شتيکی به يه کک له ده ستو پتوه نده کانی گه يانديو، که نيمه هر نه و پوړه سوار بوين و گه پاي نه وه، نه و پيره سه روکه نه نجه تي سه راوي ده گري و کابراش نامه که ی نيمه ي پيده گه يه ني، نه و به کم هل ده قوزي ته وه و پارچه کاغه زه که به هاوړيکاني نيشانده داو دواتر ده گه رپته وه هه ولير.

پوړی دواتر نزيک نانی نيوه پو، په سولاغا گه يشت که شاره قی درده دا، دوی نه ویش به چنه ده ساتيک نه حمده پاشاو حاجی پيرداود هاتن.

تفهنگه کان له کاتي پتويستدا هاتن و پاره که ش هه مو وه رگير، ته نيا (۵۰) ليره نه بي که مشتمل پيکی زوری له سر کرا، چونکه هه ريه که له برايماغاو په سولاغا سوربون له سر نه وهی نه حمده پاشا ده بي بيدا، له کاتيکدا که نه حمده پاشاو حاجی پيرداود ده يانگوت نه وه پشکی په سولاغايه، له دواييدا نه حمده پاشا پاره که ی دا، به لام نه و دو ده سته يه له ماوهی نه و پوژانه ی له هه ولير دا به سرم برد هر ناحه زی به کتر بون.

هر که سه روکه دزه ييه کان نه و سزايه ی له سريان بو دايان نيدی تا له توانا دايه ده بوايه سه يری سکالاگانی نه وان بکري، نه مهش به به خشيني پوست بو برايماغاو په سولاغاو حاجی پيرداود له هه رسي ناحيه که به حاکم دابنرين له ناوچه ی دزه يياتی. هه ردو سه روکه که ی به کم پازيبون، به لام حاجی پيرداود به له خو باييبونه وه په تي کرده وه، له کاتيکدا که رازی نه بونی نه حمده پاشا به هيچ

كارښك شتيكي ئاشكرايو، بويه برايه كې ديكې براياغا، واته په حمانا غام له جېي
 ټو دانا. بڼو همو عشيړه ته كېش براياغا به شيويه كې فېرمې به سړوك
 دانيپيانرا. بهو جوړه همو پوښته كان كه وټنه ده ست لايه نې براياغا، له و كاته
 به دواوه، به رده وام يارمه تيم ددان، له به رامبه ريشدا باشترين پاداشتم وەرگرت
 چونكه ټو يارمه تيه له كاتيكا كه قهيران له هوليتر دروستبو، دهر يازي كړدم.

(جه ميل ټاغا) سړوك هوزي گهردي، له پويه پويونه وهی دزه ييه كان به رامبه ر
 حكومت، هاوسوزي نه كړدن. بويه له يه كېم هلي بوم پيكيكه وت سهر دانم كړدو
 سوپاسي ټو هاوسوزيه ييم كړد. ټو له گوندي به حركه داده نيشي كه ده كه ويته
 نزيك چومي به سستوپه، سنوري ناوچه ي باكوري پوژهلان. جه ميلاغا سهر به
 خراپترين جوړي كورده كانه (ټاوا: وەرگيږي). ټو ته ماعكارو به فيزو لوتبه رزه زور
 شهيداي پروكاره، بير له شتيك ناكاته وه نه گهر سوديكي بويي له پشته وه نه بي،
 سالان چرچ و لوجيان له سهر پوي دروستنه كړدوه، ټو جه سته يه كې پيكي هيه.
 په رچه مي بڼو خواره وه يه. دو چاوي پره شي هان كه ههر دم ده يانگيږي، ده ميكي
 هيه كه ههر دم بيژاري دهر دهر يي و خيانت له خاوه نه كېشي ده كا. سهره تا به
 قسه شيرينه كانې و په يمانه ماستا وچيه كانې خه له تاندمي. به لام دوايي زانيم كه
 كوپي چيني كه مادام له وه دلنيان كه سود و قازانجيكيان ده ستيگر ده بي، خزمه تم
 ده كېن. ديوه خانتيكي جواني هه بو، چهند كورسيه كې به قهديفه داپوشراوي
 ليددانا بو، كه باشترين دارتاشي هوليتر دروستي كړدبو. خواردنيكي ناياب و
 ناوازه ي پيشكه ش كړدم، دواتر پيريكي دلارا كه ريشيكي سپي هه بو، هوليديا
 به هندی گوراني فولكلوري باوو به رېلاو گويچكه مان چاخ بداته وه. له و ټيواره يه دا
 باسي ټو كه سانه مان كړد كه ده يانويست له ناوچه ي په واندوز پشيوې بڼينه وه.
 جه ميلاغا هه ناسه يه كې هه لكيشاو وتي (ټاه- ټوانه له هيچ و پوچه سهرچلي
 كهره كانن، نه گهر كاره كه بومن ليگه رتي به ياني به دوسه د سواره وه ده چم و بهر
 له وه ي چاو بتروكيښي كاريان ته واو ده كېم) له راستيشدا عشيړه ته كې
 نه يده تواني له په نجا سوار زياتر به چه كه وه ټاماده بكا، نه گهر به رواله ت باوه رېم
 به قسه كانې بكردايه، ټاماده بو هه زارو يه ك عوزر ببڼينه وه.

هر هيندهى كيشه د زهيه كانم په كلا كړده وه، ئيدى همو سهرنجى خوم خسته سهر مه سه له كانى داهات، چونكه مه سه له كان له سهر خه ملاندنى گهنم به شيوه يه كى ترسناك تيكچرژابون. داهاته كان زقربون، به لام پون و ناشكرا دياربو كه خه ملينه ران، حسيبه تايه تيه كه ي خويان تومار نه كړدبو، به لكو نه و شتانه يان تومار كړدبو كه ناغاكان پييانوتبون، يان نه و شتانه يان به رامبر به رتيليك كه پيياندرابو تومار كړدبو. بويه له م پوزانه ي دواييدا له گهل خواجه سيبي ي عه نكاوه يي و (۱۰) هه ندى له فرمانبره رانى داهات گه شتيكم كړد بو وردبونه وه له و كارانه ي نه نجامدراون، سهر داني نزيكه ي (۲۰) گوندى ناحيه ي قوشته پهم كړد، گهرماش له نه وپه پي تينى دابو، له ساعات پينجه وه تا يانزه ي نيوه پو كارمانده كړدو دواتر له ساعات سي تا حه وتى ئيواره. له و ده شته وشكه و له و كesh و هه وايه ي باكور، له گهرمترين پوزه كانى سال نه ستمه كه سيك له ماناي سوارى حاليبي، خوړ له و به رزاييه وه تيره گهرم و سه خته كانى خو ي ده هاويشت و پوي زهويه پوته كesh به هه مان توندى دهيداوه. هه مو شتيك له مژيكي كه په ملي ده كړد نقوم ببو، هه ندى گه شتيا رت ده بينى كه به و ده شته دا تيده په رين و ده مامكى خوياندا بوو خويان پيچا بووه و هك نه وه ي به گيژه نيكي به فر باريندا تيپه رين. نه مهش له بهر نه وه يه كه هه ر چه ندى گهرما به رترز بي خه لكى نه و ولاته جلي زياتر له بهر ده كهن، نه وان هه ست به مه ترسى كه وتنه بهر هه واي گهرم ده كهن، خه ملاندن به هيچ شيوه يه ك كاريكي ئاسان نيه قرشه كه له سهر خه رمان كو ده كرايه وه، ده بي مروف له ده وري بسوپي و به وردى تيپروانى، مه به ستم نه وه يه حاليبي له وه ي كه په ستر او ته وه يان نا. ده بي شتيك گول له ده ستي بگري تا ريژه ي دان و كايه كه ي بزاني، دواتر يش ده بي جوړ و كيشه كه ي بزاني. هر هينده ي نه وانه ي كړد ئيدى كيشى گشتى دانه ويله ي بهرهم هاتوى هر جوخينيك دواي جه نجه رو كوتاني ده كا. پسپوري و هك خواجه سيبي به شيوه يه كى ئاسايي ده گه نه ريژه يه ك كه بره كه ي (۱۰٪) ي همو بهرهمه كه يه. كه چي نه وانه ي پيشه يان نيه، هه رچه نده به هو ي شاره زاييه كي كه مه وه، ده توانن نو جوخين به وردى بخه ملينن، به لام له ده يه مدا هه له يه كي گهره ده كهن.

له ههوليردا پوژدهكانى هاتى تيددهپهپين و بانگى يهكتريان دهكرد. كارهكان زوربون، له وه زورتر بو كه بهتانيا بتوانم بيانكهم، هه مو پوژيځ نزيكهى (۲۰) نه رزو حالم پيددهگيشته، پهيوه ندى بهه مو كاريكه وه هه بو كه به خه يالى مرؤفدا بيت. دهمتوانى زوربه يان خه والهى لاي فرمانبهره ناوخوييه كان بكهم، راهاتبوم كه به يان يان جاريځ دهچومه بهر هه يوانى دهره وهى نوسينگه كه م، كه خاوه ن سكالان لاه ويدا چاوه پريان دهكرد. له ويدا راسته وخو قسم له گه لدا دهكردن، بويه هه كه سيكي بيويستايه من ببيني دهمتوانى بمبيني. نه گه رانه بوايه زوربه ي خاوه ن نه رزو حاله كان له لايه ن فرمانبهره گنده له كانه وه پشتگوي دهرخان. مملانيكانى زهوى و كارهكانى سزادان به تاييه ت كارى من بون و زوربه ي كاتيان دهمبردم. وهكچون دويان سى سهروك له دهره وهى ههولير دههاتن وهه مو به يان يه كه چاويان به من دهكوت و نه مهش كاتيكي زورى دهمبرد. نه مهش جگه له وه پهيوه نديكردنه ئاساييانه ي كه دهبوايه سهير بكرين و له گه ل نه وه مهسه له پوتينيانه ي پهيوه نديان به داهات و شاره وانى و نه خوشخانه وه پهروه دهو... تاد. هه بوو، هه ميشه چهند پوژيكيشم بو گه ران و سوران تهرخان دهكرد، هينده ي نه وه پوژانه ي كه له نوسينگه كه م به سهرم دهمبرد. له كوتايى مانگى ئابدا (حاكمى سياسى له موسل) يارمه تيدهرىكي بو په وانه كردم كه (مولازم كرتن) بوو له تشريني يه كه م (نه قيب برادشو) كه له موله ته كه ي گه راپووه شوينه كه ي نه وي گرته وه، نه وه پوسته له پيشدا هي (پائيد موري) بو وهك يارمه تيدهر. كه دو سال له گه لما مايه وه من تا راده يه كي زور قهرزاري نه وم، چونكه پوحيكي پيڅهر و خه وسه له يه كي له بن نه هاتوى هه بو.

بو پاراستنى ريكوپيكي و بهرز راگرتنى ياسا كومه ليك له پياوانى پوليس يارمه تيان دهمدام، كه ژماره يان (۲۵) كهس دهبوو له ژير فرمانده يي (ميستر پوپينن) بون، كه نه وه پياوانى هه والگري سهريازي و زيهره و ليها توبو، له گه ل (۱۵۰) ژاندارمه كه عريف (كينارد) راهي ناني بو كريدون، كه به خياري زامه كه ي چاكبزووه، نه وان نه فسه ريكي ناوخو سهريهرشتي دهكردن و له تشريني يه كه م به دواوه عاره بيكي سورى سهريهرشتي دهكردن كه ناوي (سهيد عه لي نه فهندي) بو. نه وه نجتيكي زيهره و چالاك بو، ته مهنى (۲۶) سال و سروشتي له بزوزيدا وهك

جیوه بو. زور گله یی ده کرد، به لأم له وانه بو که به چالاکیه کی بیوتنه کار ده که و، نازایه تی شیر ی هه بو زورم خوشده ویست و، نهویش وهك بزائم له هه ره دلسوز ه کانبو بۆم. له بارودوخیکدا نه گهر نه و نه باو له بهر نازایه تی و چالاکی نه و نه با من ده فوتم. عه ریف کینار دیش له پاهیتانی ژاندارمدا زور کاری چاکی کردن، هه رچه نده که به رده وام توشی تالیهاتن ده بو، که له پایزی (۱۹۲۰) دا هه ولیترم به جیهیشت نه و له گهل مستهر پۆبنز له ویبون.

دوای نیوه پۆی هه ردو پۆزی هه ینی و یه کشه م پشو بو بۆم، پۆزی یه که میان پیاو ماقولانی شار سهر دانیان ده کردم و به خواردنه وه ی چاو قاوه له مه سه له گرنگه کان ده کۆلرایه وه. من نه مه م ناوانبو (په رله مانه که م) چونکه هه لی پاپوژی پای گشتیم تیایا هه بو ده رباره ی مه سه له کانی حوکم. نه وانه ی به رده وام ده هاتن بریتیبون له مه لافه ندی و سه ید عه بدوللا پاشاو موفتی و عه لی پاشاو حاجی په شیدا غاو نه وانی دیکه بون که پله و پایه یان له وانه که متریو. له هه موان به پزتر مه لافه ندی بو، که زور جار له گونده که ی خزی له باداوه سهر دام ده کرد. که نه و گونده شانۆی نه و دانوستانه بو له گهل سه رۆکه بزه ییه کاندرا. باداوه شوینیکی جوانه، بیستان و که پری میو ده وریانداوه. له لای پۆزه لاتیشیدا هه وزی ناویکی لیه که گوئی وه رزی گه شاوه ی لیچیندراوه. له نزیکه وه بۆنی گولاندی و بینایه کی دو نهومی که له هه ر یه ککیان ژوریکی فراوانی پو له باکور هه بو له خواریشه وه ناوپرژینیک (نافوره)، ژوری سه ره وه به داریکی که به نه خشیکی جوان هه لکولرابو له هه وای ده ره وه جیا ده بۆوه. ژوری ناوه وه زۆربوو به به ره واپه خی جوان فهرش کرابون، له هه ندیکیاندا کورسی و داری نه خش تیچه نراوی (تطعیم) نایابی لیبو. شیوازی بینایه که به گشتی خاوه ن نه خشیکی نایاب بو، بنمیچه که ی به زور جوړ بۆیه ی کراوه بۆیه کرابو، هه ندی پارچه مایکاش لیرو له وی هه بون. مه لافه ندی پۆزی له مزگه وتی گه وره ی هه ولیتر به سه ر ده با، نیوارانیش ده چیته وه ماله که ی، ناوی راسته قینه ی (نه بوبه کر) به لأم هه میشه به مه لافه ندی یان مه لای گچکه ناسراوه. بالای کورته و شیوه یه کی هه لویی هه یه و کاری له خواتر سانه. هه رگیز ده سستی ناسکی وهك ده سستی نهوم له ژیانمدا نه دیوه، نه و هه میشه جبه یه کی شوپی په نگ خۆله میشتی له بهر ده کا که ده گاته سه ر پییه کانی،

تېرېوشېکېش له سەر دهنی که به قوماشېکی موسلی (موسلین)ی شینی کال ده وره دراوه. ئه و له هه موو کوردستاندا پېزی هه یه و خه لکه که ی به قسه کانی دلخوشده بن و ده گه شینه وه وه ک گه شان وه به بونی گولان، ئه مه ش هه موی له بهر زانست و له خوا ترسی ئه و. باپیرانی ئه ویش پېزو پایه یه کی له و جۆره یان هه بوه، ده لێن که که سێک له خانه واده ی ئه و هه رگیز شکاتی له که سێک نه کردوه، له گه ل ئه وه ی که خانه واده که یان زۆر ده وله مه ندن، کاری ئه و قافی مزگه وتی که وره له ده ست مه لافه نیدیایه. ئه و هه میشه پۆزانی هه یینی خوتبه بۆ نوێژکه ران ده دا. به پېچه وان هه ی هه مو ئه ندامانی چینه که ی، ئه و پېشکه وتنخوازه، ئه و بلاوکراوانه ی که له میسرو تورکیا وه دین ده یان خوینیته وه، قسه کردنه کانی زیره کانن و باب ته سیاسی و زانستیه کان له خۆ ده گرێ. پۆزیکیان ده رباره ی باری سه رنجی خوی له سەر ئه و بارودوخه ی له میز پۆتامیا هه یه پرسیارم لیکرد، له وه لامدا وتی: هه مو که سێک شه یدای ئه وه یه نیشتمانی (دایک)ی ئازاد بی، به لام ئیمه ئیستا، به هه ر حال، ئیره یی به رامبه ر یه کتر به خراپترین شیوه لیکی کردوین، که سیکیش نیه شایه نی حوکمرانی بی. ده مانه وی ئیوه کاروباره کانمان به ریوه بیه ن تا ناشتی و ئاسایشمان بۆ ده گه ریته وه و ده توانین حوکمی خۆمان بکه یین. به رامبه ر به و سیاسه ته ش به راستگویی و دلسۆزی مایه وه هه رچه نده که ئه و له حکومه ت و حکومه تیش له ئه و نزیک بو که چی هه مو پۆستیکی حکومی په تکرده وه و هه میشه ش به هه مو توانایه وه یارمه تی حکومه تی ده دا. ئه و له هه مو که س زیاتر سه رۆکی پای گشتی بو له هه ولیتر. ئه حمه ده فهن دی ئاموزاشی، که زۆر پشستیوانی ده کرد، هه میشه به ئامۆزگاری ئه وه وه کاری ده کرد. هه مو ئه ندامه کانی بنه مال ه ی مه لافه ندی پوچاری سیل بون. بۆیه ژنه که ی و سی کچه که ی مردبون و ته نیا کوپه بچوکه که ی که ته مه نی (۱۵) سال ده بو مابو.

له نیوان پیاو ماقولانی دیکه به لای عه لی پاشاو حاجی په سولاغادا تیپه پین... سه ید عه بدوللا پاشاش (نه قیب) یان (سه رده سته ی سه یدان) ه له شاره که. ئه و شیخیکی خاوه ن پایه و به پیزه و له ده ره وه ده بیئرئ به سواری ئیستریکی سوری نایابه وه.... ئه و ده وله مه نده، به لام سه روه ت و سامانی زۆر خو شده وی. وه له بهر ئه وه ی زۆر سوننه تی نیه ئیدی لایه نی ئه و سیاسه ته ده گرێ

که جانتای سامانه‌کە ی بئى کەم و زیاد بۆ بپاریزی (ئاوا: وەرگێڤ) نه و خوینده‌واریه‌کی باشی هه‌یه‌ و سەردانی میسر و سوریا و ئه‌ستانبۆلی کردوه. (موفتیش) برای (سەرۆکی شاره‌وانی)، پیره‌مێردیکه زۆر قسان ده‌کاوه، پۆژانه ده‌هات تا فارسی به‌یه‌که‌وه بخوینینه‌وه. ئه‌وانه‌ی که تیکه‌لی ده‌بن مروفیکی زۆر بوخۆشی تیا ده‌بینن که گالته‌ی پێناکری.

له هه‌فته‌ی یه‌که‌می مانگی ئه‌یلولا به‌بۆنه‌ی چه‌ژنی قوربانوه ئاهه‌نگ گێڤدرا، ئه‌و چه‌ژنه‌ یه‌کێک له دو چه‌ژنه‌ گه‌وره‌که‌ی موسلمانانه، ئیمه به‌ چوار پۆڤ پشو ئاهه‌نگمان بۆ گرت. شار جوانترین شیوه‌ی به‌خۆوه‌گرت. هه‌ریه‌ک له خه‌لکی شار جوانترین و نایابترین جلیکی هه‌یانبو له‌به‌ریان کرد. به‌ تایبەت مندالان، به‌جلی ئاوریشمی جۆراوجۆر و په‌نگاو په‌نگ و به‌زێر پاراوه ده‌رکه‌وتن. زۆر به‌ (بازاری لادی) ئینگلترا ده‌چی، له‌نزیک ڤینگای قه‌لا جۆلانه‌و چه‌رخ و قه‌له‌ک دانران، هه‌ر یه‌کیان به‌ (عانه‌یه‌ک) سهرده‌که‌وتی، له به‌رامبه‌ریشیدا (کوشک) دانرابون که شیرینی و یاریان تیدا ده‌فروشا، دیمه‌نه‌که به‌ گشتی خۆشی به‌خش بو.

له سه‌عات هه‌شت و نیوی به‌یانی یه‌که‌م پۆڤی چه‌ژن سەردانی سەرام کرد، به‌ ته‌قاندنی تۆپیک هاتنی من ڤاگه‌یه‌نرا دیتم (سه‌ید عه‌لی) له‌گه‌ل (پاسه‌وانی شه‌ره‌ف) له ژاندارمه‌کان لای ده‌رگاکی منه. هه‌ر هینده‌ی له‌ نوسینگه‌که‌م دانیشتم، ئیدی سەردانیکه‌ران هاتن. ده‌سته‌ی یه‌که‌م پیاو ماقولان بون، گه‌وره‌و بچوکیان و، سه‌ر ده‌سته‌ی بازرگانه‌کان، ژماره‌ی ئه‌وانه‌ش ده‌گه‌یشته (٣٠) که‌س، ته‌وقه‌م له‌گه‌لدا کردن. هه‌ریه‌ک له‌وان شیرینی و جگه‌ره‌یه‌ک و پیااله‌ چایه‌ک و فنجانه‌ قاوه‌یه‌کیان نو‌شکرد.

ئه‌وده‌م پیرۆزیایی بۆنه‌که‌م له‌ خه‌لکه‌که‌ ده‌کردو له‌ بابته‌ی ئاسایی ده‌دوام. دوا‌ی ئه‌وان فه‌رمانبه‌رانی حکومه‌ت هاتن و هه‌مان شت دوباره‌ بوه‌وه. ئه‌وه‌ی که له‌ ده‌رونمدا جیی خۆی کرده‌وه ئه‌و ڤیزه‌ ده‌سته‌ بون، که هه‌ندیکیان وشک و پێکداچو بون و هه‌ندیکیان لاواز و شیدار، ده‌سته‌ی سییهم و کوتاییش له‌ جوله‌که‌و گاواره‌کان پێکهاتبون.

ئه‌رکی سه‌رشانم بو که پۆڤی دواتر سەردانی پیاو ماقولانی شار بکه‌مه‌وه. نزیک (١٠) تا (١١)مال هه‌بون که ده‌بوايه بۆ ئه‌م مه‌به‌سته سەردانیان بکه‌م. له هه‌ر

يەكياندا چاره كه سعاتيك مامه وه. هر كه دهگه يشم فنجانيك قاوه ي شيرينم پيشكه ش دهكرا، دواتر سينيەك شيريني، دواتر شەريەت (خوشاو) و پيالە يەك چاو له دواواش فنجانيك قاوه ي تال. به جيگه ياندى ئو هه مو شته ش كاتيكي دهويست و له چەند سعاتيكا ده جار توشي ئو مامه له له گه ل كرده دا بوم.

له سەرەتاكانى ئەيلولدا (٣) پوژ مۆلەتم پيترائو سەردانى ناوچە ي خوشناو تيم كرد تا جاريكي ديكە هەواي پاكي چياكان هەلمزم، به ئوتۆمبيل تاكو به سستوپه چوم كه له وئى ئەسپەكەم چاوه پيم بو. هر هينده ي له ئاوه كه پەريمه وه، ئيدى له ناوچە ي مستەفاغا بوم. ره سولاغا پيشوازي كردم و، برديميه گوندى (سيوه كه) و چاو قاوه ي پيشكه ش كردم.

دواتر گه شته كه مان دەستپيكرده وه به لای كه لاوه ي قەلایەك و گونديكا تپه پرين، دواتریش بيستانىكى هەنجري سەوز كه له داميني بو. دواتر به چيايه كي بلنددا هەلگه پاي، دەرکەوت كه لوتكه كە ي بانيك بو كه به دار به پو داپوشرابو، له ژير يەكك له داره كاندا كوپه يەكي پر ئاومان بينى كه به خشنده ي مستەفاغا بو، بۆ ئەوه ي ريبواران كه بيره دادين ئاوى ليبخۆنه وه. ليژه وه ديمه نى جوان دەبينران، له سەر زهوى و گردۆلكه كانه وه. له پر ديمه نى (كوپى) دەرکەوت كه ده تگوت هيلانه يەكه و له دۆلىكى بچوكدا دروستكراوه، له وئى مستەفاغمان بينى له ژير سيبه رى دره ختيكى گه وره ي تودا جى ي بۆ پاخستم له نزيك جۆگه ئاويك كه خوړه ي ده هات و ليواره كانى به گول پازابۆوه، سه ماوه ر گيزه ي ده هات و قاپى ميوه له پيشم دانرا. كوپى گونديكه ده كه ويته سەر گردىكى كوتايى دۆلىكى دريژو باريك. له داميني گرده كه دا جۆگه ئاويكى گه وره هه يه له هه ردو به ريدها بيستان هه يه وه هنجير وه هه نارو ميوه ي ديكه ده دهن، دره ختى چنارو سوره چنارى به رزو جوانى ليه، ئەوه نده ي له كوردستان بوم مه گەر ده گه ن ئەگه رنا گونديكم نه ديت له كوپى جوانتر بى. ئو به هه شتيكى هه ميشه بيه بۆ ئو ريبواره ي يەكسەر له ده شته وشكه پوتە كانى هه وليژه وه بى. مستەفاغا گرنگيه كي يەكجار زۆرى به پيداويستيه كانى من دا. زۆر به زه حمت توانيم پازيكم كه پيگام بدا گه شته كه م به ره وه شه قلاوه بكەم.

دوای نیو سعات پوښتن به سواری گه یشتینه گونده که ی (خورشید بهگ) که سه روکټکی په ناهنده بو و له بهشی رابردو باسم کرد، چایه کی به رهنکی لیناو پیشکه شی کردم، ئیدی لیره وه ریگا که دیارو ناشکرا بو... گه یستمه شه قلاوه. دیتم که میرانی قادر بهگ چارداغی کی گه وره ی له گوړه پانی کی کراوه ی نیوان بیستانه کان دروستکړدوه و به مافورو به په و پایه خ و میزی داری جوان نه خشکراو پازاندویه تیه وه. ئا لیره دا به شکووه دانیشتبوو، ژماره یه کی زوری ده ستوپیه ندی له دهره بو، ئیستا ئه و تا راده یه کی زور له دهستی نوسره که یدا بو که ناوی ئه حمده میدحت ئه فندی بو که نه خوینده واری گه وره که ی قوستبووه. به گهرمی پیشوازی کردم و میوانداریه کی چاکی کردم.

پوړی دواتر که نانم خواردو هندی دؤم خوارده وه به ناو بیستانه کاندای به پی پوښتم و به ره و ئه و جوگه ئاوه ی که له قولای دؤله که دا بو. ئه وه به پراستی دیمه نیکی جوان بو، گه لاکانی سهر سهرت به ره و زهردی پایز ده چون، هه مو خه لکی شه قلاوه له سهر دار گوړه کان بون و ده یانه ژاندو گوړه ده که وتنه خورای. دره خته کانی هه نجیرو کرۆسک و ههرمی و هه نار هیشتا له ژیر باری به ره کانیان بون.

دوای نیوه پو سوربوم له سهر برینی چپای سه فین که به رزیه که ی ٦٥٠٠ پی ده بی له پوی دهریاوه و، سهردانی گونده که ی صالح بهگ که پییده لټن (خوران). له و گه شته دا سی پایوی قادر بهگ له گه لمدای هاتن، ریگایه کی سه ختمان گرته بهر به لکو توشی که له کیویه ک بین و پاوی بکه یین. دوای سهرکه وتنیکی ئه ستم که چهند سه عاتیکی خایاند گه یشتینه خه رهنديکی به ردین که کانی و ئاویکی لیبو و به دره ختی ههرمی ی پر بهری ته رو تازه دهره درابو. ئه ودهم په وه که له کیویه کمان بینی، که وینه ی تاپوکانیان گه یشتیوه ئاسمان و له سهر به رده کانی سهره وه ی ئیمه وه ستابون. به لام له مه ودا ی تفهنگ دوربون و منیش ماندوبوم بویه نه متوانی به دویاندا بچم.

جیگای سهرسورمانه که له شویننیکی ئاودا بانیکي پان و پوړ ببینم که گیای وشک و پاشماوه ی سمل و گولای دیکه ی وشکی پاشماوه ی به هاریکی پر له گول و گزوغیا داپوښیوه. به پراستی دیمه نیکی جوان بو. له و بانه پا به شی لای

خواره وهی زتی گه وړه و به شیکې دیجله دیاربون، دهیانگوت که له پوژتکی هه واک بئ ده توانی که رکوکیش ببینی، به لای پوژه لاتیشدا دهشتی هه ریر (۱۲) به گونده زوره کانی وه پاکشابو، وهک دهشتی بیتوین گرده کانی نه ویش گه وړه له چینی سهریه ک پیکهاتبون. به لیواری دوله که دا چهند میلک پویشتن، گه یشتینه نه و چاله ی که له هاویندا به فر بؤ هه ولیر دابینده کا. دواتر به ره و خوار شو پوینه وه تا گه یشتینه که پری پر له میوه و ناویکی که وهک به فر ساردبو، زور دلم به وه خوشبو، چونکه چهند سعاتیک بو هیچ نه خواردبوه. نه حمه د به گی کوپی صالح به گ له سهر ریگا پیشوازی لی کردم، خه ریک بو تاریکدابی گه یشتینه خوران. خانه خوئیکه م دهستی گرم و بردمی بؤ شویتیک که له بانیزه یه ک ده چو له سهر داری نه ستور دروستکرابی. له وی میوانداریه کی باشی کردم، دو شه و له خوران مامه وه، دواتر صالح به گ له گه لم به ره و کوپی هات.

نه و پوژه دهی موحه پرهم بو، دیتم که صالح به گ و مسته فاغا به پوژون، چونکه یه کیک له درویشنه گه پوکه کان پییگوتبون که باشتیرین پوژه بؤ قهره بوکرنه وهی پوژه له دهستچوه کانی په مزان. هه ر چوئیک بئ، که خواردن هات، هه ردوکیان لایه نه که ی دیکه یان هه لباردو له گه ل مندا دهستیان به خواردن کرد. کاتی له خوران بوم صالح به گ چیروکیکی بؤ گیرامه وه ده رباره ی خه له تاندنی فهرمانبه ره تورکه کان و خو دزینه وه له باج، ببینیم که چوئن گونده که ی ناوه دان و گه شاهویه. له دوایدا دیتمان نه و پیاوه دهیه وی هه مانشت له گه ل نیمه شدا بکا. دیتنی فشه گالتو ده ربړینی گهرمی لایه نگیری، له و هوکارانه بون که بؤ نه م کاره هه لیگرتبون، هه ر هینده ی بینی که نیمه چاوپوشتی له ته له که کانی ناکه یین ئیدی بوه که سیکی فیلبازو مه کربازی نه وتو که چپای ده پوخاند.

که گه رامه وه هه ولیر، سه رقالی خه ملاندنی به روبومی برنج بوم، تا کوتایی مانگ و تا نه وکاته ی هه ندی کاروباری گرنگ ناچاریان کردم بچمه به غدا.

به‌شی یازدههههه دروستکردنی لیوای (پاریزگای) هه‌ولیر

تاكو تشرینی دوهمی سالی ١٩١٩ قه‌زای هه‌ولیر به‌شێك بو له لیوای (پاریزگای) موسڵ، كه حاكمه سیاسیه‌كه‌ی (عه‌قید لچمان) بو، تاكو سه‌ره‌تاكانی تشرینی یه‌كه‌م به‌و حاله‌ مایه‌وه، كاتیك كه له‌و پۆسته‌دا (مسته‌ربیل)ی سه‌ر به‌ هیلی خزمه‌تی هیندی شوینی ئه‌وی گرت‌وه. ماوه‌یه‌کی زۆریش بو كه هه‌ندێ پێشنیار خرابونه‌ پو‌ده‌ریاره‌ی دروستکردنی لیوای هه‌ولیری سه‌ربه‌خۆ كه هه‌ریه‌ك له‌ قه‌زای كۆیه‌ - كه ئیستا سه‌ر به‌ لیوای سلیمانیه‌ - و قه‌زای (په‌واندوژ) له‌خۆ بگرێ. له‌ په‌واندوژ یارمه‌تیده‌ری حاکمی سیاسی سه‌ربه‌خۆ بوو، پاسته‌وخۆ په‌یوه‌ندی به‌ به‌غداوه‌ ده‌کرد. ئه‌م رێكخسته‌ش سویدیکی زۆری هه‌بو، چونكه تاكه‌ رینگایه‌کی كه به‌ كه‌لكی ها‌توچۆبی بۆ پواندز له‌ هه‌ولیره‌وه (١) تیده‌په‌ری، كۆیه‌ش ده‌یتوانی زۆر ئاسانه‌تر په‌یوه‌ندی به‌ هه‌ولیره‌وه‌ بکا، نه‌ك سلیمانی، كه زێی بچوك لیکی داده‌برین.

بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ پۆزی (٢٩)ی تشرینی یه‌كه‌م چومه‌ به‌غدا تاكو ئه‌و پێشنیارانه‌ی پێشتر باسکران له‌گه‌ڵ (عه‌قید ویلسۆن) (٢) تاوتوێ بکه‌م، به‌ هیوای ئه‌وه‌ی كه ده‌رباره‌یان بگه‌ینه‌ بپاریك، كاره‌كه‌ هه‌ر چۆنێك بێ عه‌قید ویلسۆن ئاره‌زوی جیبه‌جیكردنی ئه‌و پڕۆژه‌یه‌ی نه‌بو، تا خۆی سه‌ردانی مسته‌ربیل ده‌كا له‌ هه‌ولیره‌و پێشنیاره‌كانی بخاته‌ پو. له‌ هه‌مان كاتیشدا هه‌ندێ پوداو پویاندا كه باره‌كه‌یان سه‌راو بن کرد.

لهو سه فهره مدا بۆ به غدا نه حمه ده فهندي (سه رۆكي شاره واني) م له گه ل خومدا برد، كه نه وشه مهنده فهره له (شهرگات) (۲) هوه پيى پويشتين سهرنجي پاكيشاو چيژيكي پي به خشي چونكه پيستر شه مهنده فهره نه دييو. چوار يان پينج پۆل له به غدا مايينه وه.

نيواره ي سيى مانگ، سه عاتيك يان دو سه عات بهر لهو كاته ي كه بريارم دابو بگه ريمه وه، عه قيد ويلسون برديميه لايه ك و پيى راگه ياندم كه (بنكه ي گشتي) هه واليكي پيگه يشتوه ناوه پۆكه كه ي ده لي: كه (مستهر بيل) حاكمي سياسي موسل و نه قيب. كه ي. سكوت ياريدده رى حاكمي سياسي له قه زاي ئاكرى (۴) له (پيره كه پرا) له ناوچه ي زيبار كوژراون. نه م هه واله خه ميكي گه ووه گران بو، به دلتيكي شكاوو بي سهريره وه وهرمانگرت دواي چه ند پۆژيكيش نه بي هيچ ورده كاريه كمان ده رباره ي پوداوه كه نه زاني.

ئاكرى بنكه ي ناوچه يه ك بو كه زتي گه ووه له هه ردولاي باشورو پۆل هه لات دايد هخست، نه و ته نيا به و زتبه له په واندوز داده بړا، كه ده كه ويته بناري چياهه ك كه دريژ بو هوه ي (كيوه رهش) ه كه به ناو ده شتي بيتوين و چياي هه ريردا نه و بهرگه بهرزه ي كه به سه ر ده شتي هه ريردا ده رواني.

عه شيره تي سورچي له ليواي كه ناري پۆل هه لاي زتبه كه، له پۆلثاواي نه و چياهه دا نيسته جين، له كاتيكا زتباريه كان له ناوچه گردۆلگه ييه كاني لاي پۆل هه لات و، له ناوچه ي سهره وه ي پيش پيچ كردنه وه ي زى، له لاي باكوري پۆلثاوا، نيسته جين. له ناوچه ي (بارزان) كه پيستر سه ر به په واندوز بو، شينخ نه حمه د له وي نيسته جتبه، لاويكه له ته مه ني بيست ساليه. نه و له بنه ماله يه كي پۆحانيه و، بۆ ماويه كي دورو دريژ خاوه ني ده سه لات بون. پيرۆزي پۆله كاني ده سه لاتيكي پي به خشيون، به شيويه ك كه فهرمانيان له ناوچه كاني ده وروبه ر بي سيو دو جتبه جيده كرى. به به رده وامي چقلي چاري توركان بون، بويه پۆلگارتيك توركه كان كورده كاني په واندوزو هه وليريان كوكرده وه هيرشيان كردنه سه ر. نه وده م شينخي ده سه لاتدار، براهه كي شينخ نه حمه د بو، به ره و باكور رايكردو سه ر هتا شكاهه كان له به نديان هاويشت، دواتر داiane ده ست حكومه ت، هيترايه موسل و له وي له سيداره درا (۵).

زېبایه کان و بارزانیه کان و دراوسیکانیان مه به ستم عه شیره تی شیروانه، له ناو کوردان و له هه مو کوردستانی باشور به درنده یی و ده به نگی ناسراون.

له پوڅی یه که می تشرینی دوه م، نه قیب سکوت که تازه وه یارمه تیده ری حاکمی سیاسی ئاکری دامه زرابو له گه ل (مستر بیل) ی حاکمی سیاسی سهردانی (پیره که پرا) ی بنکه ی ناوچه ی زبایان کرد، به مه به سستی تاوتویکردنی هندی مه سه له ی دیاریکراو، له گه ل سه روکه ناوچه ییه کان: فارس ئاغاو بابه کر ئاغا. ئه و دوانه هیرشیان کرده سه هندی شتی که له و گفتوگویه دا گوترا بون و، هر ئه و شه وه پیلانیان بو کوشتنی هه ردو میوانه که یان داپشت، له پوباره که وه، ناردیانه لای شیخ نه حمه دیش تا کو له و کاره دا پشتیوانیان بکا. ئه و دو پیاوه به یانی پوڅی دواتر ده رچون و پیاوه کانی خو یان و برایه کی شیخ نه حمه دیان له گه لدا بوو به پیگه ی ئاساییدا رویشتن. هر هینده ی هه موان له گوند ده رچون و له مه ودا ی بینینی گوند چونه ده ره وه، ئیدی یه کیک له وان ته قه یه کی کردو له نه جامدا مستر بیل به لادا هات. مستر سکوت ده مانچه که ی پاکیشاو له ده ستیان داو ده مانچه که ی له ده ست فری. ئیدی په نای بو به ردیک بردو به هو ی تفهنگیکه وه که له ده سستی پاسه وانیکه خو ی راستاند، توانی یه ک یان دو که سیان بیتکی له وانه ی هیرشیان کردبوه سه ری. به لام هه مو ژاندارمه کانی پشتیان به رد ته نیا یه کیکیان نه بی. هر خیرا کاری ته واو بوو کوشتیان. ئه وده م عه شیره ته کان به بینینی خوینی پزاو خرۆشان و پاپه رین و چیاکانیان بری و به ره و ئاکری شوپونه وه و له چاوتروکانیکدا ژاندارمه یان ده رکردو ده ستیان به تالان و برۆو ویرانکاری کرد. سورچه کان هاتنه یارییان به ناوبانگترین شیخ (سه روک) مه به ستم شیخ عوبه یدوللایه که له گونده که ی خو ی (بجیل) مایه وه و جولای نه کرد.

دوا ی نه وه ی عه شیره ته کان دو یان سی پوڅ له ئاکری مانه وه و خه ریکی تالان و برۆی خو یان بون، به سه رکه وتویی گه رانه وه شوینی خو یان.

که له چواری مانگدا گه پامه وه هه ولیر، هیشتا هه والی ئه و پوداوه ی تیادا بلاو نه ببۆوه، دوا ی چه ند پوڅیک نه بی نه که وته سه ر زاری خه لک، ئای ئه و به ره به سته چه ند گه وره یه مه به ستم زینی گه وره یه !. له پوڅی پینجی مانگدا بروسکه یه کم

پېښه یشت تیايدا کرابوم به حاکمی سیاسی لیوای (پارېزگای) هه ولیرى نوئى، که له پوژى یه که مى مانگی تشرینی دوه مه وه دامه زینرابو.

هه ردو قه زای کویه و په واندوز یه که له دواى یه که له ژیر ده سه لاتی نه قیب (پندل) و (نه قیب کیرک) بون که نه مه یان ئیستا له باتاس له ده شتی هه ریر داده نیشت. بریارمدا له یه که م هه لی که بوم بلوئ سهردانی ئه و دو قه زایه بکه م، به لام ئه و پوداوانه ی ئه وده م پویاندا وا پتویستی کرد که له هه ولیر بمینمه وه.

هه والی کوشتن و، به سهردادانی ئاکرئ، که بلاوبونه وه، کاریکى ئه وتویان له هه ولیر نه کرد، به لام گومانی تیدا نیه که کاره که بۆ قه زای په واندوز جیابو، په واندوز ده ستی به هه ژان و پیکداهاتن کردبو، هه ر هینده ی که نه قیب (کیرک) بیستی که شیخ عوبه یدوللای بجیلی تا ئیستا لایه نگیری حکومه ته، بریاریدا که سهردانی بکا تا ئه وشته ی ده یه وئ بیکا به هیز بئى، چونکه هه لگه پانه وه ی ئه و، بېگومان، کاریگه ریه کی مه ترسیداری ده بو له سهر سورچه کانی باشوری زئ. منیش که زور خه مى سه لامه تی ئه وم بو، بویه نه قیب (لیتل دیل) و کومه لى ژاندارم بۆ یارمه تی ئه و په وانه کرد. نه قیب (لیتل دیل) پېشتر له موسل بوو پېش چه ند پوژیک گه یشتبوه هه ولیر تا سهرپه رشتی ژاندارمى پارېزگا بکا. له بهر ئه وه ی زور شاره زای قه زای ئاکرئ بو چه ند پوژیک پېشتر بانگېشت کرا تاکو ببیته یارمه تیده ری ئه فسه ری سیاسى ئه و سوپایه ی که چوبون توله له بکوژان بکه نه وه.

له سهره تاکانی کانونی دووه م جاریکى دیکه هاته وه لای من. نه قیب کیرک به سه لامه تی گه یشته بجیل، هه ر هینده ی له دلسۆزى (شیخ) دلنیا بو، ئیدى به ره و مه ترسیدارترین شوین، به ره و خودى ئاکرئ چو، که خه لکه عه شیره تیه که له وئ چوبونه ده ره وه جیبان هیشتبو، دواى چه ند سه عاتى که له وئ مایه وه، ئیدى به ره و موسل کشایه وه هه ر خیرا به سه لامه تی گه یشته ئه وئ. نه قیب (لیتل دیل) ش هه مان پتگای گرت، له شوینیک که له کونى ده رزی ته نگتر بو له بۆسه یه که ده ربازی بو، ئه مه ش به وئى ئه و سهرپه رشتیه وریایه وه بو که سه ید عه لی ئه فهندى هه یبو و له گه ل ئه ودا بو. من ئه وکاته له هه ولیر له سهر ئاوو ئاگر بووم چونکه ئه وه ی که مروؤ زور هه راسان ده کا ئه وه یه که مه ترسى له سهر ئه و که سانه

هه بئى كه ئه و بهرپرسياره لييان، نهك خودى خوئى له بهرامبهر مه ترسيه كه دا بئى. ئه و كاتهئى هه وائم پيگه يشت كه هه موان سه لامه تن زور دلخوش بوم. سه يد عه لى نه فهندى پلهئى بۆ نه قيب (يوزياشى) بهر ز كرايه وه، ئه مهش به هوى ئه و پۆلهئى كه له و بارودوخه دا گيراي، كه نه قيب كيترك له وئى نه بو چه ندين نامه م پيگه يشت باسى ئه وه يان ده كرد كه نه قيب (توزه)، فه رماندهئى سه ريازى له باتاس له م نزيكانه توشى هير شيك ده بئى، كه عه شيره ته كانى ده ورويه رى باتاس پيئى هه لده ستن، به لام خوشبه ختانه هيج شتيكى ترسناك پوينه دا، پيموايه كه ئه و هه ره شانه شتيكى مه ترسيدار نه بون.

دواى ماوه يهك شالاوه سه ريازيه كه هه ريهك له ئاكرى و (پيره كه پرا) و بارزانى گرته وه، هه ندئى گوند ويران كران، به لام بكوزه كان ده رياز بون، چونكه ئه ستمه بۆ سوپا يهكئى له سه رخو برؤا، بتوانئى كوردئىكى فيلباز و ليزان، له نيشتيما نه چيا بيه كهئى خوئى بگرئى.

له دوايدا له پۆزئى (١٨)ئى مانگ به مه به ستنى سه ردانى كۆيه سه فه رم كرد، و كورترين پيگام له هه وليزه وه گرته بهر كه به گوندئى (حاجى وسو) دا ده پۆيى. بهر له مه ودا يهكئى كه دو سه عات پئى له شوئينى مه به ست دور بو، شانديكى پيشوا زى گه يشته من كه هه مو پيا و ماقولانى تيا بو جگه له (حه ماغا) كه ئيستا به ده گمه ن ده هاته ده ره وه و عه بدوللاغا كه ئه و دم له به غدا بو. نه قيب (پندل) ته واو له ده ره وهئى شاردا به پيرمه وه هات، يه كه مين شتيكى كه دواى گه يشته شار كردم سه ردانى حه ماغا بو ببينيم وهك خويه تى ته نيا تو زيك به سالادا چوبو. دويان سئى رۆژ له كۆيه. مامه وه، گفتوگۆئى دورودريژم تيايا له گه ل كۆنه هاواله كانم كرد.

له وه تهئى له شوباته وه به جيم هيشتبو، كۆيه ئه وه نده نه گۆرپاؤ. دواى من نه قيب بيل وهك يارمه تيده رى حاكمى سياسي شوئينى گرته وه، كه تاكو ئايار له و پۆسته مايه وه، كاتيک له ره واندوز دامه زرا، نه قيب پندل يارمه تيده رى حاكمى سياسي ئيستا شوئينى گرته وه.

له نيساندا رانيه و قه لادزه کرانه يه كه يهكئى بهرپوه بردنى سه ربه خوؤ، رانيه كرايه سه نته رى ئه و يه كه يه و، نه قيب (باركر) كرايه يارمه تيده رى حاكمى سياسي ئه وئى. ئه وانهئى دواى من هاتن هه ندئى له ئاغا ناشايسته كانيان لادا كه من له

سايه ي سيستمې كؤن به ناچارى داممه زړاندېون، جگه له وانه ي دهسته ي فرمانبهراني شاره واني وه كخؤى مابوو، هه ريه ك له حه ماغاو جه ميلغاو مه تران (۹) پؤسته كه ي خؤيان پاراستبو. مه تران به خيړه اتنيكي گهرمى ليكردم و، وتى: (له جارى يه كه م كه هاتى، بارانت له گهل خؤت هينا، نه گهر نه مجاره ش نه يه ينى نه وا له شارؤچكه كه مانت دهرده كه ين). خوشبه ختانه له چه ند چركه يه كدا باران پروشاندى له و هه نجه ته ي ئاماژه ي بؤ كرد دهرياز بوم.

شتيكي ئاساييه كه له دواى (شؤرشى شيخ مه حمود) كاتيكي شله ژاني مه زن دروستبى. يارمه تيدهرى حاكمى سياسى له و بنكه ي گشتي يه دابرابو كه سهر به و بو. هه والى پينه ده گيشت، بؤيه ده بوايه نه نجامى كاره كانى خؤى له نه ستقو بگرئ. حه ماغاى پير هه لؤيستىكي سهر كه وتوانه ي هه بو، ههر هينده ي بيستى پياو ماقولان خه ريكن كؤبونه وه يه ك بكن بؤ تاوتويكردنى بارودؤخه كه، هه رپه شه ي نه وه ي كرد كه هيز به كارد ينى بؤ بلاوه پيكردنى كؤبونه وه يه كى ئاوا، وتيشى پيويست به كؤبونه وه ي ئاوا ناكاو پيويسته لايه نگرى حكومت بكرئ، ده سه لائى نه و كاره كانى به باشى ريگخست. عه بدوللاغا رؤلتيكي ته له كه بازانه ي گيپراو ويستى له يه ك كاتدا له هه ردو به ره بئ، ياريد دهرى حاكمى سياسى ته ونه كه ي نه وى ئاشكرا كردو بؤ ساليك بؤ به غداى دور خسته وه. ميرانى قادر به گيش چه ند نامه يه كى له شيخ مه حموده وه پيگيشت زورى بير لى كرده وه، به لام به لايه نگرى حكومت مايه وه.

نه مړؤ كؤيه له باشترين حاله تى گه شه كردندايه. بازار پير له كالايه و بازرگانى ژياوه ته وه، زؤربه ي دانىشتوان له برسان له سهر ليوارى مهرگ بون، ئيستا گه پاونه ته وه سهر كاره كانيان، بينيان كه ده كرى زؤربه ي نه و (هه تيوانه ي) كه له خانه ي بيده ره تانان دابون فيرى پيشه ي ناوخؤ بكرين، بؤيه ژماره يه كى كه مى خه لكه كه له و خانه يه مانوه، ديمه نى شارؤچكه كه ش گؤپراو بارودؤخه كه ي باشتري بو، زبل و پاشماوه كان لادران، وه كچؤن هه ولتيكي مه زن درا بؤ چاك كرده وه ي ئاوه رؤكان، له به د به ختيا نه وه ئاشكرا بو كه كؤيه له هاويندا ته ندروست نيه، هه مو نه فسه ره كان توشى تا ليها تن ده بون. رپه شه باش (۱۰) به توندى هه ليده كرد هه مو شه و رؤزيك و له هه مو مانگه كانى هاويندا، ئيدى ژيانى له و شاره دا تالكردبو.

له گهل نه وه شدا كه ئيستا هيچ په يوه نديه كم به حوكمي كويه و قه لادزيوه نه مابو، به لام نه و پوداوانه له وي پويانده دا، بو من گرنه بون. شوپشي شيخ مه حمود شله ژانكي له ويدا دروستكردبو و باره كاش ته نيا له نه جامي هه وله كاني نه قيب باركه ر پزگاري بو كه وهستان و لاوازي نه ده زاني و، له گهل دلسوزي بابه كراغا كه چاوپوشي ليناكري (حيزبي به ره لستكار) له پشده ر هيشتا سه رچاوه ي پشيوپه كي گه وړه بون، له سه رته ي پايزدا سوپايه ك به ره و دهر به ند چون بو يارمه تيداني بابه كراغا، چونكه ته نيا بوني نه و سوپايه سه روكي به ره لستكاره كاني ناچار كرد كه له گرده كاندا بميننه وه و تاكو به فر هه مو ريگا كاني گرت و باره كه خوشبووه.

به يارمه تي هه مان نه و سه ربا زانه توانرا سواراغا ده ستگير بكري و بو به غدا دور خرايه وه. له كاتي شوپشي شيخ مه حمود دا له هه مو كات چالاكتر بو له دژايه تي كردني حكومت و، په كي كه له خزمه كاني ته قه ي له نه قيب باركه ر كردبو، نه و پوړه ي كه له نزيك سه رخمه له روبا ر ده په پيه وه. دواتر سواراغام زور ديت چونكه دواي نه وه چه ند مانگي كه له به غدا مايه وه و دواتر به منيان سپارد تا له هه ولير نيشته جيبی.

له كويه وه به ره و شه قلاوه ريگام گرته به ر، به بناري سه فيندا پويشتم و شه ويكم له خوران له گهل سالح، به ميواني له سه ر پي برده سه ر، له دهره وه ي نه و گونده توشي به فرو بايه كي توند بوين. ئيدي نه و شه وه زور سارد بو. ناني نيوه پوم له شه قلاوه له گهل قادر به گدا خوارد، بينيم كه زور گرزه چونكه وايد ه زاني من گرنه كه به سالح به گ ده دم كه له شوييني خوي نيه. وهك دهرده كه وت سالح به گ ليرو له وي شانازي به وه وه كردوه كه ده سلاتي نه و لاي من هو ي دامه زاندي قادر به گ بو به حاكمي شه قلاوه، ئيدي دلتيام كرده وه كه سالح به گ، به تيروانييني من، نه گه ر به راورد بكري له گهل نه ودا نرخيكي نيه. (خودا خوي نه يتيه كه ده زاني: وه ريگي).

به ريگايه كي سه ختا له شه قلاوه شوپويينه وه، به لام پييه كي جوان بو، به ره و جوگه ناويكي خواره وه ده چو، له ته نيشتي دا دهر به نديك له چيايه كدا هه بو به رامبه ر شه قلاوه، لي ي چوپنه دهر، دواي نه وه ي چيايه كي ديكه مان بري به

پښتانه په هاساندا بهره وکړتایي سهره وهی چیا په که، یان باشوری دهشتی هریر گه یشتین. نه مه ش دهشتی کی پان و راستی زور جوان و فراوانه، وهك دهشتی بیتوین ده که ویتته زهویه کی گردولکه یی و، پسپوره جیولوجیه کان ده لئین: نه و دهشته شیوازیکی ناوازه (شان) و نا سروشتی هیه و، به گشتی شیوه کی قوچه کیه و بنکه کی زتی گه وره یه. له لای پوژاوا زنجیره چیا په کی پر له دارو درخت دهوری داوه، له کاتیکدا که پښوار له بهرامبریدا چیا ی هریری بی پسانه وه ده بینی، که هه مو له بهر دی تیژ پیکهاتوه، نه و چیا په نزیکه ی (۲۰۰۰) پی له پوی دهشته که به رزتره. پښتانه کی کورتی سخت دهشتی هریر به دولی بالیسانه وه ده به سستیته وه، دوله کی دوایشیان بهره و دهشتی بیتوین شوړ ده بیتته وه، دریژی دهشته که نزیکه ی (۲۹) میل ده بی، پوه کی به رزو نزمه، به تاییه ت دهوری لیواړه کانی و ژماره یه کی زوری جوگه ناوی تیدایه. له کوتایی لای سهره وهی کومه لی گوندی بچوکی جوان هن و هریه ک له و گوندانه باخچی میوه و داری سهروی هیه و مولکی عه شیره تی خوشناون له سهر لیواری پوژه لاتیش ریزه گوندیک هن که هی ده وله مهنده کانی پواندن، له کاتیکدا عه شیره تی سورچی له کوتایی باکور، نزیک پوباره که نیشته جین. گونده کانی خوشناوان له ژیر دهسه لاتی یارمه تیده ری حاکمی سیاسی کویه ن له کاتیکدا به شه کی دیکه ی نه و دهشته به شینکن له قه زای په واندوز.

عه شیره ته په وهنده کان خه ریکی هاتنه خواره وه بون له گرده کان، به لای کومه لی هوبه ی خه یلانیه کاندای تپه پین. نه وانه به باشی پر چه کن، له سیمایانا نازایه تیه کی بیتوینه دهرده که وی، نه وان به تالان و برقو نازایه تی مهیدانی شهر به ناوبانگن. خور له ناوابوندا بو گه یشتینه (بشور) دوا گوندی خوشناوه کان، که پویشتنیکی خوشی هاسان له و زهویه راسته دا بواوه ی پتر له (۲) میل، نیمه ی گه یانده (باتاس)، نه و گونده (۶۰) مالیه که له سهر به رزایی دوا گردولکه ی دامینی چیا ی هریر بنیاتنراوه. جوگه ناویکی به خور له پشتیه وه بیستانه فراوانه کانی ناوده دا، که هنجیر و هه ناریان ده دا، دواتر له دهوری به رزاییه که ده سورپایه وه دارستانیکي بچوکی سوره چناری له خوار مالان ناوده دا، ئیدی به دهشته که

کۆتایی دى. له بهرې دیکه ی ئه و ئاوه وړك لای پيچ كړنه وه، مالى عهبدوللا پاشايه.

كاتى گه يشتم دېتم سه رياره كان سه نگرېكى نايابيان بۆ بهرگرې كړدن دروست كړدوه، كه نيو ميل له گوند دوره، له كاتيكا نه قيب كيړك و نوسينگه كه ی له ماتيكي په رپوتى ئه و گونده بو. ئه و له ژيړ بارگراني بارودوخى كه له بهشى داهاتودا باسى ده كه بن، ناچار بو په واندز جيپهيلى و له باتاس نيشته جيپى بۆ كاتيكي دياريكراو. ئه و دهمای من له وى بوم بروسكه يه ك گه يشت كه داواى له نه قيب كيړك ده كړد له كۆتايى مانگدا بچيته ئاكرى، كه ئاسايشى تيا بهر كه ماله وړك و پيكي بۆ گه راوه ته وه، تاكو پۆستى (ياریده دهرى حاكمى سياسى) وهرگرى. دواى رويشتنى ئه و نوسينگه كه ی به ده ست ميستر سگوت مايه وه، كه سهر به به رپوه به رايه تى بروسكه بو و سه روكى نوسهران، مستر ته تر، يارمه تى ددها، تا له كانونى دوه مدا داخرا.

پۆزى دواى گه يشتم سهردانى عهبدوللا پاشامان كړد، ئه و پييه مان گرته بهر كه ده گه يشته ماله كه ی و ساليك له مه و بهر كوپه كه ی (سه عيد ئاغا) له وى كوزرا. عهبدوللا پاشا پياويكى ليوه شاووه يه و ته مهنى له نيتوان نه وه دو سه د سالدايه و ته مهنى له ته مهنى حه ماغا نزيكه. ئه و شيوه ی له حه ماغا ناك، كه پياويكى كه ته و جهسته يه كى به هيژى هيه. هر چنده له پوى عه قله وه توژيك خه له فاوه. عهبدوللا پاشا جهسته يه كى بچوك و بيهيژى هيه دهسته كانى و سهرى ده له رزن، له كاتيكا نه قلتيكى چالاكى هيه. ئه و ژور قسه ده كا و ژور جاريش قسه كانى دوباره ده كاته وه، پيشيكي كه م و كورتى هه بو. دهم و چاويكى سپي كه له ی خالدارى هه بو كه سالان نه خشى خويان له سهر كي شابو. چاوه كانى په ش و بروكانى بويخ كرابون، بالاي پينج پى و سى ئينج ده بو، جله كانى شه پو شوپبون و جليكي دريژو پالتويه كى كۆنى له سهر له بهر كړدبون. كلاويكى زه پكه شى ژور كۆنى له سهر بو ئه و له سهر خۆو به گۆچان ده پوا. ئه و تا ئه و په رى پاده په زيله و ده لئين شه وان له سهر سه ندوقى پاره كانى ده خوى. (۱۱)

خرمه ته دوو دريژه كه ی له حكومه تى توركيدها، كه نازناوى پاشاى پى وهرگرتوه، وايليكردوه كه سيكي ژور هو شمه ند بى و پيريكي زيره ك و قالبو. دواى

ئووهی گه لې پوښتی له ناوچه دوره کانی قهزای په واندز بینې، یازده سال کرایه قایمقامی هه ولیر وه کچون سهرده میك به وه کالهت (بریکار) بو به موته سه پرفی لیوای سلیمانی. به هوی شاره زاییه باشه کانی ده ریاره ی کوردان و شیوای هه لسوکه وتیان حکومه تی تورکی له کاتی ته نگانه دا په نای بو ده برد. جاریکیان نیردرایه سلیمانی تا کو نیوانی شیخه کانی ئووی و موته سه پرفی تورکی چاک بکاته وه. جاریکی دیکه ش میدالیکي له (شای فارس) وه رگرت چونکه کیشه ی نیوان هوزه کانی سهر سنوری چاره سهر کردبو. له بهر ئووهی که فهرمانبه ریکی دلسوزی پیشتری تورکان بو، لایه نگیری دلسوزی به ریتانیاش بو، ده کرا پشت به پرس و رایه کانی ببه ستین، ئه گهر ئه و پرس و رایانه دوزمنه که سیه کانی نه گرتباوه، یان په یوهندی به پاره کانیوه نه با. سالی پار کوپه تاقانه که ی کوژاو، نه وه که شی (اسماعیل بهگ) ئیستا له په واندز داده نیشی.

بارودوخه که له باتاس ئارامی و دلنیایی ده به خشی. له گه ل ئووهی که سورچه کان بهر له چنده هفتیه ک، خه ریکبون کاریکی شه پانگیزی بکه ن، به لام بونی سوپای ته میگردن له ناوچه ی ئاکری پئی له و کاره گرت. سه رچاوه ی دو دلی ئیمه عه شیره تی هه رکی بو، که له و کاته دا به ره و گه لی په واندز شؤرپده بونه وه، چونکه ئه گهر له ده ست ده رچونا به کو نترؤل کردنیان ئه سته م بو، چونکه له توانایاندا بو که شه ش سه د شه پکه ری پر چه ک ئاماده بکه ن و، له باشترین شه پکه پانی ئه م به شه ی کوردستان بون.

له (۲۴) ی تشرینی دوهم به پئی (ماوه ران) و کوړیدا گه پامه وه هه ولیر، گوندی یه که میان له دۆلکی ته سکی بچوکی خۆیدایه چیا یه کی بهر ز له ده شتی هه ریری جیا ده کاته وه. هه ر له کو نه وه شوینی نیشته جیی خانه واده یه کی مه لایه کان بو، که زیره کن و به حه یده ری ناسراون. پوژیک له پوژان ئه و گونده (۲۰۰-۳۰۰) مالی تیدابوه که کو مه لی بیستان ده وره یان دابون، به لام ئه و ئاوه ی که ئه و بیستانانه ی ئاو ده دا له بیستانه کانی شه قلاوه کوتایی ده هات، به لام ئیستا ته نیا یه ک جوگه ی بچوکی تیایه که به دۆله که دا دیته خواره وه که به ناو دیدا ده پوا ئاوه پوکه ی فراوان ده بی و گو میك دروستده کا که ئاوه که ی له چاوی قرژال پونتره. یه کیك له حه یده رییه کان ئه مړو له قوسته نتینییه (ئه ستانبول) و له م دوا یانه پوښتی

(شیخی ئیسلام) (۱۲) ی وه رگرتبو. به شیکی زوریښ له و خانه واده یه ئیستا له هه ولیر نیشته جین، و ئیستا نوینه ریان له (ماوه ران) عه زیزا غایه، که به خۆرسک ساویلکه یه و نه خوینده واره، سی ژاندارمه ی له دیوه خانه که ی خوی کوشتبو، سه یر له وه دایه له و پۆژه دا که من ئەم وشانه م ده نوسمه وه، نامه یه کم پینگه یشتهو باس له وه ده کا که گونده که به هوی تۆله سه ندنه وه ویران بوه.

ئا لیږه، سه رکه وتنی چیا یه کی دیکه ئیمه ی گه یانده سه ر پښگای نیوان هه ولیر و شه قلاوه، هه ر خیرا خۆمان لای مسته فاغا دیته وه له کۆپښ نانمان ده خوارد.

هه مان ئیواره گه پامه وه هه ولیر، پۆژیک یان دو پۆژ دواتر تابه کی گهرم گرت و له ناو جی که وتم، له کاتی پښویست دا چاکبومه وه، تا پښشوازی و به خیراتنی مسته ر ویلسۆن بکه م، که له (۲۹) ی تشرینی دوهم به پښگای ئاسمان گه یشته هه ولیر. له هه مان پۆژیشدا نه قیب کێرک له باتاسه وه هات، که ده چوه ئاکرێ. له ئیستا به دواوه راسته وخۆ کاروباره کانی په واندزم به پښوه ده برد. مسته ر ویلسۆن له پۆژی (۳۰) ی تشرینی دوهم گه رایه وه به غدا، هاتنیشی به مه به سستی دیتنی نه قیب کێرک بوو له گه ل تاوتویکردنی دوا پۆژی کوردستان له گه ل مندا. دوا ی گه پانه وه ی ئه و به ئۆتۆمبیل چومه سلیمانی بۆ سه ردانی پائید سۆن، ئیستا چه ندین سال به سه ر لابرندی شیخ مه حمود تیپه ریوه و، له ژیر سایه ی فه رمانه ری وایی پائید (سۆن) ی چالاکدا گیانی ناوچه که و پوکاری ته واهو گۆپاوه، دوا ی سی پۆژ گه پامه وه هه ولیر، جاریکی دیکه چومه وه باتاس، هیوام زۆر بوو که بارودوخه که پښگه م پښیدا بچه په واندز، که ئه وی شویتنیکه زۆرم ده رباره بیسته وه زۆر شه یدای بینینیم.

به‌شی دوازده په‌واندوز و ده‌رب‌ه‌ند (گه‌لی)

به‌ر له‌وه‌ی که له‌سه‌ر گێرانه‌وه‌که‌مان به‌رده‌وام‌بین باسی شته‌کان بکه‌ین، پێویسته باسیکی میژوویی ئه‌و شوینه دلا‌رایه بکه‌م، مه‌به‌ستم په‌واندوزه، که شارۆچکه‌یه‌که به‌دریژایی ده‌ مانگی داها‌تو ببوه بکه‌یه‌ک بۆ با‌له‌ف‌ری بیرو هیواکانم.

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی گێرانه‌وه‌یه‌کی به‌روداو میژوه‌که‌ی ده‌گێرێته‌وه بۆ سه‌ده‌ی چه‌ده‌ی زاینی، به‌لام ورده‌کاریه‌کان ده‌رباره‌ی که‌من، تا‌کو له‌ سا‌لی (١٨٢٦) دا موچه‌مه‌د پاشا که چاوی تانه‌یه‌کی هه‌بوه‌و به‌ (پاشای کۆر) (١) ناسراوه، ج‌له‌وی کاروباره‌کانی گرت‌ه ده‌ست.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و سه‌رۆکی خانه‌واده‌ی ده‌سه‌لاتداری ناوچه‌که بو، هه‌ر خێرا هه‌ولێ چه‌سپاندنی ده‌سه‌لاتی خۆی له‌ په‌واندوز (٢) دا. دوا‌ی چه‌ند سا‌لیکی که‌م هه‌ریه‌ک له‌ پانیه‌و کۆیه‌و هه‌ولێرو ئاکرێ و ئامیدی (٣) و زاخۆی داگیر کرد. تا‌کو (جه‌زیره) و (ماردین) پێشپه‌وی کرد. کاتی‌ک که ده‌سه‌لاتی تورکی له‌ ده‌سه‌لاتی ئه‌و ترسان، له‌ سا‌لی (١٨٢٨) شالاوێکی به‌هیزی کرایه سه‌رو به‌ ئاسانی تێکیان شکاندو ده‌ستگیرکراو کوزرا. ناوچه‌که‌ش ئه‌م‌رۆ پ‌ره له‌ پاشماوه‌ی کارگه‌ (٥) که دروستی کردب‌ون بۆ دابینکردنی گوێپایه‌لی عه‌شیره‌ته‌کان و، بۆ پاراستنی ناوچه‌که‌ش له‌ هێرشێ بابانه‌کان (له‌ سلێمانی) (٦).

نه‌وه‌کانی توانیان باره‌که به‌ نیمچه سه‌ربه‌خۆیی به‌ی‌لنه‌وه‌و، ئه‌م باره‌ش ده‌ سا‌ڵ به‌رده‌وام بوو، دواتر حکومه‌تی تورکی به‌ ئانقه‌ست هه‌لسا به‌ به‌پ‌توه‌بردنی ناوچه‌که‌و، هه‌میشه حامیه‌یه‌کی (سه‌ربازگه‌) له‌وێ ده‌هێشته‌وه که ژماره‌یان له‌

(۸۰۰) سهرباز که متر نه بو. دهسه لاتی به سهر عه شیرته دوره کاندای که مېو، باجگره کان هه میسه به هامرایی دهسته یه سهرباز دهسورانوه. نهو شاروچکه یه بهر له شهر شانازی به ژماره ی دانیشنوانه کانی که (۱۰۰۰۰) کهس زیاتر بون و به مزگهوت و گهرماو و بازاره فراوانه کانیوه، دهکرد. له سهره تاکانی (۱۹۱۶) دا پوسه کان په واندوزیان داگیر کرد، دهسته یه که له گاوردیه کانی فارس و ئهرمینیا، له گهل سهربازانی پوس، لادیکانیان ویران کردو نهو زورداران، هرچی کاریکی نا شایسته که به خه یالندا دی کردیان. شاره که هه موی بوه دارو بهردو و که لاه، ته نیا گهره که بلند هه کی نه بی، که نهفسره پوسه کان لهوئی نیشته جیون. نهو جوړه توقاندن و پقی که تاوانه کانی پوسه کان دروستیان کرد بوه هوئی نهوه ی کورده کان له هه ولیرو کوپه و پانیه پایان بکن به یه که له پوی پیشپه وی کردنی پوسه کان بوهستن، به هزارانیان چونه پیزی هیزه کانی تورکیا که له چپای کوپه کی به رامبه ر شاروچکه که سهنه گریان گرتبو، هر سه روکیکی که ئیستا دهیناسم له ویبو، له وانهش (حه ماغا) که دهیانوت له بارودوخه هره تهنگه کاندای زور به هیمنی دهخهوت. گویم له ههندی سکالای گشتی بو دهبراره ی هه لسوکهوتی نهفسره تورکه کان لهو بارودوخه دا. دوی چهند پوژتیکی کهم کورده کان به گله بیه وه کشانه وه. له وانه یه فرمانده تورکه که به ئاسته می زانیبی که خوراکي نهو هه موه بدا، نهو کوپونه وه مهنهش که هیچ مانایه کی پیک و پیکیان نه ده زانی، دهبنه بارگرانی به سهریه وه، نه که هاریکار. روه کان نه یانتوانی به سهر چپای کوپه که بکون و شوینه مکومه کانی بگرن، بویه دوی دو مانگ یان سی مانگ ناچار بون بکشینه وه. نهوده م سوپای تورکه کان شاروچکه که یان داگیر کرده وه، و هینده ی نه برد وه که پوهه کولله چی مابو لهو شاروچکه یه، لیئاندا، داری بهرداریان بری و کردیانه سوته مهنی، که پیشتر پوسه کان دهستکاریان نه کردبو، له کاتی ئاگر بهستی سالی (۱۹۱۸)، له دانیشنوانی شار ته نیا نزیکه ی ۲۰٪ مابون، نهوانیش له بارودوخیکی ناله بار و نه بونیدابون، که گومانی تیدا نیه نه گهر فریا کهوتنی بهریتانیا نه بویه له کاتی پیویست که وه که پزگار که ری که بو، هه موان دهفهوتان. چهند پوژتیک دوی داگیر کردنی هه ولیر له لایه ن بهریتانیا وه، له کاتیکدا که له جوگه ئاویکی سهر پتیه که دهپه ریه وه که بۆ مالی

باوکی ده چو له باتاس (سه عید به گ) ی کورپی عه بدوللا پاشا کوژا. نه و پیاوړی نازاو به جهرگی په واندوز بو، خه لکیکي که له ناو بیستانه کان خویان مه لاسد ابو ته قه یان لیکرد. هه موان له سهر نه و رایه بوون که نه و سهرده سته و پیشره وی ناوچه که یه و، له کاتی دهسه لاتی تورکان، جاریک یان دو جاریش کرابوه حاکمی نه وی. وه کچون دهسه لاتی له ناو عه شیرته کان بیوینه بوو. نه گهر به زیندوی بیابایه وه گه لی کیشو و خهرجی له کول به ریتانیه کان ده کرده وه. چونکه به مردنی نه و تاکه سه روکی به توانای ناوچه که، که دهیتوانی هه مو ناوچه که کونترول بکا، مرد. کورپه تاقانه که ی خوی، ئیسماعیل به گی له پاش خوی به جیهیشت.

یه که م (یاریده ده ری حاکمی سیاسی) به ریتانی له کاتیکی درهنگی کانونی یه که می ۱۹۱۸ له په واندوز دامه زینرا. به هر حال پائید (نویل) چند پوړیکی که دواتر گه یشت و دهستی به ریخستننی حکومتی ناو خو کرد. پوسته سه ره که کان به سهر پیاو ماقولانی شاروچکه که دا دابه شکران، چونکه ده رکوت که مه حاله یه کیکیان بکریته گهره ی هه موان. وه کچون موچه بو سه روک عه شیرته کان برپایه وه و له شویتانه ی سهر به په واندوز بوون کرانه دادوهر، هه ریه که له ناوچه ی نیشته جیبونی خوی، قهرزی کشتوکالیش به شیوه یه کی هاسان و به خشنده به خشرایه وه و به مهش نه و دانیشته وانه ی که خه ریکبو بمرن توانیان له زستاندا خویان پاگرن و بریکی که میش گهنم بو وهرزی دروینه ی داهاتو بچینن.

تا سه ره تای ته مموز، کاتی نه قیب کیړک له وی دامه زینرا، سی (یاریده ده ری حاکمی سیاسی) یه که له دوا یه که ناوچه که یان به ریوه برد. نه و (واته کیړک) دیتی که به راستی پویه پوی مه ترسیه کی راسته قینه بوته وه، چونکه (شوړشی شیخ مه محمود) گورزیکی راسته قینه بوو له دریژی و پانی کوردستاندا به دهسه لاتی به ریتانی که وت. حکومتیش له په واندوز بریکی که می دهسه لات و پیو شویتنی هه بو تا پشتگیری بی. نزیکترین ئوردوگاش بو نه وی له هه ولیر بو، که نزیکه ی (۶۸) میل لیتی دور بو. له گه ل نه وه ی ژماره یه کی زوری ژاندارم هه بون، به لام نه و ان زیاتر ده ستو پیوه ندی ئاغاگان بون نه که له خزمه تی حکومتین، بویه نه و ژاندارمانه مه ترسیه کی راسته قینه بون. ئاغاگانی ناوچه که که له پیی موچه یه کی به خشنده و قهرزی کشتوکالیه وه له مردن پرگار کرابون، کاتی نه و قهرزانه وهستان

و مانگانه كان كه مكرانه وه دهستيان به منگه منگ و گله يي كرد. هر خيږاش بويان دهر كه وت كه نه گهر به شيوه يه كي ناپيڅ جولانه وه، حكومت هو كاريكي نه وتوي له بهر دهست نيه بؤ نه وه ي بويان پيښدا. نوري كورپي (باويلاغا) كه نه فسر يكي گه نجی ژاندارمه بو كه سايه تيه كي ديارى هه بو، له كاتى شوږشى سليمانيدا رهي كرده وه گوږيايه لي فرمانه كانى (ياريدده دهرى حاكمى سياسى) بى.

له ژيږ قورسا يي نه و بارودوخانه و، له بهرام بهر نه و كوشتاره نوږيانه ي كه ناميدى به خويه وه ديت و، به له بهر چاو گرتنى نه و تيچوه (خه رجي) زوره ي كه له رى به ريوه بردنى ناوچه كه خه رچ كراو، نه و به رهمه ي بوى، نه وه نده ي كه په يوه ندى به و نامانجه وه هه بو كه خرابوه گه پ بؤ به ريوه بردنى ناوچه كه و نه و نامانجه ش كه هه ولمان بؤده دا و بوى ده چوين و، ته نيا به رهمه يكي كه ميشى هه بو، بويه بريارى چولكردى ره واندوز درا، به ريوه بريتي (ياريدده دهرى حاكمى سياسى) گواسترايه وه (باتاس). بويه هه ندى سهرياز ره وانه كران بؤ يارمه تى دانى نه قيب كيږك تا به سه لامه تى له شاروچكه كه دهرچى .

نوري دهستگير كرا، به لام نه و له مه وداى چنه د خوله كيكي كه مدا توانى له چنگي پاسه وانه كي دهرچى و خوى له چيا گلور كرده وه به ره و خوارى. هه مو هه وله كانى كه بؤ دوباره دهستگير كرده وه ي دران مايه پوچ بون. له ده ي تابدا نه و دهسته سهر بازه توانيان بى ناستهنگ له گه لي بكشيته وه، (ياريدده دهرى حاكمى سياسى) له باتاس دامه زرا. دهسته يه كي بچوكم بؤ سه پاندى دهسه لاتى نه و له گه لدا هيشته وه.

دانيشتوانى په واندوز له كشانه وه ي حكومت نارازى بون و وهك نه و به خيله واپون كه نه انگوستيله يه كيان له خوله پوكدا ون كرده ي. نه مه ش چونكه ههستيان به دوزمندارى حكومت نه ده كرد، يان هه رگيز ههستيان به وه نه كرده. له مه وداى چنه د پوژيكي كه مدا نه قيب كيږك سهردانى هه مو پياو ماقوله گرنگه كانى نه و ناوچه يه ي كردو، له سهر داواى نه وان نه ورؤز نه فهندي، كه نه و كه سه بو پيشتر له شه قلاوه بينيمان، كرده نوږينه رى حكومت له شاروچكه كه دا. وهك چؤن چنه د فرمانبه ريكي كه ميشى بؤ هاريكارى كرنى نه و دامه زراندى. به لام سهرؤك

عشیره ته کان هموان موچه یان برپا، شیخ محمده د ناغای سه روکی باله کی لیده رده چی، که بهرپرسی پیگه ی فارس بو له گهل یارمه تی دانی حکومت به برده وامی.

دهشتی هریر راسته وخو له باتاسه وه سه روکاری ده کرا، له کاتی کدا ناحیه ی (دیره) که له زهویه کی گردولکه یی نیوان ناوچه ی هه ولیر و دهشتی هریر پیکهاتبو له ژیر فرمانداری یه حیا به گی به پیوه بهری ناحیه بو. وه مندالی فیل باز، خه لکی په واندوزو ده وروبه ری له سه ره لسوکه وتی باشیان برده وامبون، له پشتی نه و کاره شیان مه به ستیان نه وه بو که حکومت (دایک) وا لی بکه ن بگه ریته وه.

نوری له گوندی کی ده ره وه ی شاروچکه که که چهند میلیک دوربو به دورخواه یی ده ژیا. جاریکیان فروکه بوردومانی کرد، به لام چهند خوله کی ک دوا ی نه وه له دهشتی (دیانا) ی به رامبه ر په واندوز که وته خواره وه، فروکه وانه که ونه قیب کی ک که چاوسا غی بو (رصد) به سه لامه تی گه یشتنه وه باتاس.

له سه ره تای تشرینی دوه مدا، بکوژان له (پیره که پره) بارودوخه که یان گوپی و، تالان و برکو له سه ره پیگای گشتی بهر بلاو بو و به شه نه ی کرد، له به رای ی پیاده که رانی شی یوسف به گ و محمده نه مین به گی خه لکی ده رگه له بون که ده که ویته سه ره پیگای فارس (نیران)، له پال نه وانیش هندی له نه یارانی شیخ محمده د ناغای عشیره تی باله ک بون. له گهل هه ناردنی هه لمه تی کی سه ربازی بو ناکری بارودوخه که توزی باشتو بوو میر محمده نه مین به گ هات و دهسته بهری نه وه ی خسته پو که له پوژانی داهاتودا هه لسوکه وتی باش بی. به هر حال، نارازیه پو هه لساوه کان له (باله ک) شتی کی وایان نه خسته پو که نیشانه ی په ژیوانی بی، له کاتی کدا که زورداری یوسف به گ پو له زیاد بوو خه ریکی پو شویتیک بو که له په واندوز بو پایه یه کی گه وره به رزی بکاته وه. حاجی نه وروزی خه زوری شی له هه ولی جله وکردنیدا مایه پوچ ده رچو، نه ی توانی به گشتی چاره ی بارودوخه که بکا، بویه ناوه ناوه نامه ی ده ناردو تکای ده کرد ده ست له کار کی شانه وه ی قبول بکری.

ئەو پشټووانه بۆ یاریده‌ره‌کانی سیاسي ئەو ده‌وریوهره‌ بوه‌ هۆی ناپه‌حه‌تیه‌کی زۆر، ئەگه‌ر پێگه‌ به‌ به‌رده‌وامی دراباو جله‌و نه‌کرا با ئەوا بۆ ناوچه‌کانی ده‌وریوهریش ته‌شه‌نه‌ی ده‌کرد.

له‌به‌ر ئەوه‌ له‌ پۆزی شه‌شی کانونی یه‌که‌م له‌ هه‌ولێره‌وه‌ پێگه‌ی باتاسم گرته‌به‌ر. ده‌مویست ئەگه‌ر بۆم بلوێ له‌ وێوه‌ بچمه‌ په‌واندوژ. ئەمه‌ش هه‌موی ئەگه‌ر بۆم بکړی هۆکاریک بۆ پێگه‌ گرتن له‌ دروستبونی پشټووی دیکه‌ بدۆزمه‌وه‌، ئەگه‌ر بارودۆخ پێگه‌ بدا ئەوا تاوانباران سزا بده‌م. هیواخوازی ئەوه‌ش بوم که‌ جوړیک له‌ ده‌سه‌لات له‌وی دروست بکه‌م که‌ پتر جیگیر بێ.

له‌سه‌ر پێگه‌ی سه‌ره‌کی به‌پێکه‌وتم و توانیم هه‌ژده‌ میلی یه‌که‌م به‌ ماشین بېرم و بگه‌مه‌ (دی‌ره‌). ناوی (دی‌ره‌)ش له‌ ناوی (دی‌ریکی) گاورانه‌وه‌ هاتوه‌ که‌ له‌و ده‌وریوهره‌ بوه‌، له‌به‌ر ئەوه‌ی که‌وتۆته‌ سه‌ر پێگای سه‌ره‌کی، له‌کاتی شه‌پدا (مه‌به‌ستی شه‌پی یه‌که‌می جیهانی) به‌ ته‌واوی له‌ناوچه‌وه‌. له‌دوای خۆشیدا یه‌ک قه‌لای سه‌ختی له‌سه‌ر گردێکدا به‌جیه‌شتوه‌ له‌و به‌رزیه‌وه‌، که‌ یه‌کێکه‌ له‌ پاشماوه‌کانی (پاشای کۆره‌) پاشای گه‌وره‌. به‌هه‌ر حال مه‌جید ئاغای برای جه‌میل ئاغای سه‌رۆک عه‌شیره‌تی گه‌ردی به‌شیکی گه‌وره‌ی ئەو گونده‌ی به‌ ده‌ست هێناوه‌، جارێک به‌کړین و جارێک به‌ ده‌ست به‌سه‌رداگرتن و، ئەمڕۆ ئەو له‌ کوختیکدا ده‌ژی که‌ پێک له‌خواره‌وه‌ی قه‌لاکه‌دا دروستی کردوه‌. کابرایه‌که‌ ته‌مه‌نی کردوه‌و ده‌مو چاویکی هه‌یه‌ که‌ که‌ش و هه‌واکه‌ سوتاندویه‌تی و پیشی نیه‌و (کۆسه‌یه‌) له‌و کاته‌ی سالدا جلیکی شینی له‌به‌ردایه‌ که‌ به‌به‌ری ته‌نگه‌و قۆپچه‌کانی (شێرو خورشیدی) ئێرانیا له‌سه‌ره‌. له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەو پیاوه‌ له‌ جه‌میل ئاغا به‌ ته‌مه‌نتره‌، ده‌بوايه‌ ئەو سه‌رۆکی عه‌شیره‌تی گه‌ردی بوايه‌، به‌لام له‌به‌ر ئەتواره‌ سه‌یره‌کانی لادراوه‌و ده‌ست به‌سته‌ی کردوه‌و، پێچه‌وانه‌ی براهه‌که‌یه‌تی که‌ که‌سایه‌تیه‌کی کراوه‌ترو له‌بارتری هه‌یه‌. کێشه‌ش له‌ به‌ینی ئەو دو‌برایه‌ بێ چاره‌و به‌رده‌وامبو، که‌ هه‌میشه‌ بۆ بێزارکردنی غه‌نیمه‌که‌ی به‌رپای ده‌کرد. دوای تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی چه‌ندین مانگی، که‌ هه‌ردوکیانی گرته‌وه‌و، به‌ تابه‌تی جه‌میل ئاغا، هه‌وه‌سی له‌ ته‌له‌که‌ کاری زۆر بو‌ده‌له‌ بوو، من مه‌جید ئاغام پێ باشت‌ر بوو، چونکه‌ دیت‌م که‌ له‌نیوان هه‌ردوکیاندا ئەو دلسۆزتر و راستگۆ تره‌.

یه کیک له ناواته کانی که خوی دهری بری، نه وه بو که ببیته به پړوه بهری دیره، بویه بو هر که سیکي که ببوایه به پړوه بهری نه وی، ده بوه سهر یه شه یه کی گه وره. هر چند جاری سهر دانی نه و شویته شم بکردایه مملانییه کی گه وره دروسته بو به هوی نه وهی که کامیان میوانداریم بکن، نه و، یان یه حیا به گ.

یه حیا به گ نه وهی (کوره زای) په سول پاشایه که دوا فرمانپره وای سهر به خوی په واندوز بوو، له لایه دایکیشیه وه نه وهی (عبداللأ پاشا) ی پیره میړده و ناموزای نیسماعیل به گه (په ننگه نه مه هله بی و خالوزاو پورزبان) (و.ک). له که رکوک له دایک بوو له ویش خویندویه تی و نه له شیوه و نه له په فتاری به کوردان ناچی. دم و چاویکی سپی نه رموله ی هیه و قسه کردنی گرزو توپره یه. له سهره تادا نه و که سه کاریگریه کی له لا دروست نه کردم، به لام دواتر دیتم که فرمانبه ریکه له و فرمانبه رانه ی زور پابه ندی خزمه تکردنی حکومه ته که یان و زور لیها تو و دلسوزن، بویه نه و له و که م خه لکانه ن که پشتم پی ده به ستان. پقی له کورده کانه و نه و هه لچونه ی که زور جاران ده یگرت وایلیکردبو که له ناوچه که دا که سیکي خوشه ویست نه بی. دوا ی نه وهی له قه لا که دا خواردنیکي ناسایی پیشکش کردم، که ریگه ی باتاسم گرته بهر له گه لم هات.

له چند میلنیکي که می سهره تادا له و گه شته مان به لای چه ندین چیا ی نرمی دوا ی یه کدا تیپه پین که هه مویان (کلسی) قسلی و لمی بون، تا گه یشتینه (دوبین). نیره پیته ختی یه کیک له خانه واده فرمانپره و به هیزه کان بوو، به لام نیستا له قه لایه کی ویران بترازی شتیکی دیکه ی لی نه ماوه، که ریگایه کی به سهر زنجیره گردیکدا ده پوا. له ناوچه کانی ده ورو به ریدا عه شیره تی (زراری) نیشته جین که خه لکیکی نه زان و بوده لهن (ناوا: و.ع) و گونده کانیان له ریگه که وه نابیندری. لای دیکه ی چیا ی دوین ده وهن و گیاو گول داپیوشیوه. نه وی ناوچه یه کی جوانه له کاتی به هارداو به گول پاراوه ته وه. لیره هوبه و په شمالیکي گه وره ی هرکیه کانمان دیت که عه شیره تیکن له سهر گرده کانه وه ده هاتنه خورای. په رده و چیغه کان که له چلی دار چنرابون و دیواری په شماله کانیان بون بو دواوه هه لدرابونه وه، له کاتیکدا نیمه به ریگه دا ده ریششتین ده توانرا نه و پیاوو ژن و مندالانه ببینرین که له بهر خوره که خویان گهرم ده کرده وه. نه وان دیمه نیکي

جوانی نه وتویان ههیه که بینر دلشاد دهکا، بهلام ئهوان جلهکانیان دپاوو چلگنه. سهگی گه وره و دپان ههیه که لهکاتی تیپه پینماندا بۆمان هاتن و وهکچۆن ژمارهیهکی زۆر ئهسپ و مهپو مالاتیان ههیه و له هه ورازو نشیوهکاندا دهله وهپان. له جۆگهیهکی گه وره په پینه وه، که هه مان ئه و جۆگهیه له شه قلاوه هه لده قولی و به ماوه راندا تیده په پی. ئیدی به و ناوچه یه دا سه رکه وتین که به داریه پو و به شیوه یه کی جوان داپۆشراوه. ئیدی چوینه ناو دهشتیکی سه وزی بچوک که کانیه کی گۆگردی تیدایه، تا گه یشتینه (بابه جیجک) که گوندیکی بچوک و بنکه یه کی ژاندارمی تیدایه، له گه ل قاوه خانه یه ک که ئه و کاروانانه ی به و پیه دا ده پۆن له وی ده مینه وه. دوا ی ئه وه ی له ده رویکی نیوان چه ند گردیکی نزدا تیپه پین، به ره و ده شتی هه ریر شوپوبینه وه، دواتر دوا ی به سواری پۆیشتنیک که ماوه ی یه ک کاترمیری له ناوچه یه کی به رزو نزدا خایاند، پتگا سه ره کیه که مان به رداو ئه و پینج میله ی بۆ گه یشتنه باتاسمان بری.

چار پۆژم له وی به سه ربرد، دو پۆژیان له سه ربازگه که و، دوانه که ی دیکه شیان له مالی عه بدوللا پاشا. شه وی یه که میان که چومه سه ربازگه که پائید میدلتۆن، که سه ر به یه که ی (۸۷) ی نه جابیه یه و، ئیستا فه رمانده یه تی، به به خشنده یی خوی میوانداری کردم. به یانی دواتر سه ردانی (پیره پاشا) م کرد، دیتم نوسراویک له (محهم د سه عید به گ) وه هاتوه، - که له برادۆسته کانه - باسی ئه وه ده کا که به یارمه تی عه شیرته کانی ده وروبهری هه لساوه به برینی پتگه کانی پاکردن، که له به رده م بکوژانی (مسته ر بل) و (نه قیب سکۆت) کراوه بون و، ئه گه ر حکومه ت ده ستی یارمه تی بۆ دریزکا ئه و ده توانی ده سته گریان بکا. پاشا ئه وه شی پتگوتم که (نه حمه د ناغا)، که له عه شیرته کانی (شیروان) یه، له په واندوز سه ردانی نه وه که ی کردوه به لیتنیکي هاوشیوه ی داوه. بۆیه بروسکه یه کم بۆ به غدا لیداو داوام کرد پتگه م پتبدری بۆ گفتوگۆکردن له گه ل ئه و سه روکانه و ئه گه ر بشتوانم بۆ ده سته گریکردنی بکوژان بچمه په واندوز. پتگه دانه که یه کسه ر هاته وه، وه کچۆن له لایه ن ده سه لاته سه ربازیه کانه وه به پائید (میدلتۆن) پاگه یه ندرابو که تا کانی وه تمان به ره و سه ر بروا، تا ده رگی گه لی بۆ ئه وه ی فریاد په سم بی. به ته له فۆن قسه م له گه ل هه ولیر کردو داوا ی هاتنی (سه ید عه لی ئه فهندی) م کرد له گه ل

زورترین ژماره‌ی ژاندارمه که ده‌توانی کویان بکاته‌وه. (۸) له‌کاتی پیوښتدا گه‌یشته‌جی که نوی مانگ بو، به‌و سهریازانه‌ی ئه‌و هینابونی و ئه‌وانه‌ی له باتاس بون، ئیستا پاسه‌وانیکی (۵۰) که‌سیم هه‌بوو، به‌ر له‌وه‌ی بکه‌ومه‌ پش وام به پیوښت زانی که سهرۆک عه‌شیره‌تیکم له‌گه‌لدابی بۆ پش‌تیوانی کردنم، بۆیه هه‌ناردمه‌ دوی جه‌میل ناغا که له عه‌شیره‌تی گه‌ردیه، که خیراتر له چاوتروکانیک بگاته لام و پازده که‌سیش له‌گه‌ل خویدا به‌یئی.

له کوتاییدا پوژی ده‌ی مانگ له‌گه‌ل ئه‌و ده‌سته کۆبه‌وه‌مه‌دا به‌پیکه‌وتم. پینگاکه‌مان مه‌ودای چوار میل ده‌بوو، به‌ دۆلێکدا ده‌پوښت که ده‌که‌وته نیوان چپای هه‌ریر و که‌له‌که‌ گاهه‌ردیکی درێژه‌وه. به‌ سێ یان چوار گونددا تپه‌رین و پینگاکه‌مان سه‌خت و به‌ردین بو. گه‌یشتینه‌ سهر پینگه‌ی سه‌ره‌کی و ئه‌جا به‌ره‌و گه‌لی سپیلک شو‌پوینه‌وه، خۆمان له ناوچه‌یه‌کی زۆر جیاوازا دیته‌وه، که زۆر بالاترو شکۆمه‌ندتر بو. لای چه‌پمان چپایه‌کی پر له دارو دره‌خت بو که له‌و ناوچه‌یه‌ به (چپای سورچیان) ناسراوه‌و، به‌رامبه‌ریشمان چپای کۆپه‌ک بو، که به‌شیوه‌ی زینی ئه‌سه‌په‌و نزیکه‌ی ۷۵۰۰ پي به‌رزه. ئیستا به‌فر دایپو‌شیوه‌و چپن له‌سه‌ر چپن له‌سه‌ری که‌وته‌و، له‌کاتی‌کدا که لای پوژه‌لاتی چپای هه‌ریر (به‌نی هه‌ریر) زۆر جوان به‌ دار به‌رو دایپو‌شراوه.

له‌نیوان ئه‌و دو زنجیره‌ چپایه‌شدا ده‌مانتوانی درێژبونه‌وه‌ی دۆلێکی ته‌نگ ببینین، که له سه‌ره‌وه‌پا چپایه‌کی سه‌ره‌که‌شی گه‌وره‌ که به‌ ستونیکي مه‌زن ده‌چی به‌سه‌ریدا ده‌پوانی و، جۆگه‌یه‌کی وه‌ک بریسکه‌ی زیوی پپچاو پپچ به‌دلی دۆله‌که‌دا به‌ره‌و خوار ده‌چی. پینگاکه‌مان به‌بناری چپای سورچیاندا درێژ ده‌بوو له مه‌ودای دو تا سێ میل نزیک ده‌ریه‌ندی سپیلک له‌ باکوری خۆماندا قاوه‌ خانه‌یه‌کی لاتهریکمان بینی که له سه‌روی ئه‌وی‌پا گوندی که‌له‌کین له‌چاو ونده‌بو که چه‌ته‌ی به‌ناوبانگ هه‌مه‌ده‌شین له‌ویدا‌بو. دوی دو تا سێ میل له هه‌لگه‌پان به‌پینگه‌یه‌کی سه‌ختدا گه‌یشتینه‌ گوندی (کانی وه‌تمان). ئه‌وی به‌پله‌ی یه‌که‌م بۆ وه‌ستانی کاروانه‌کان ئاوه‌دان کراوه‌ته‌وه‌و سێ (خان)ی تیدا‌یه‌ بۆ پشودانی کاروانه‌کان. ئه‌وانه‌ش خانوی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ن په‌نجه‌ره‌یه‌کیان تیا نیه‌ تاکو روناکی بجپته‌ چوره‌وه‌و، بنمچه‌کانیان زۆر نزمه‌و ژماره‌یه‌ک ئه‌ستونی داریان دراوه‌ته‌ به‌ر.

ژاندارمه له و دښه دا هه بون و بنکه یه کی (مه کس) ی (گومرگ) ی لیبو بۆ پشکنینی نه و کاروانانه ی له فارسه وه (ئیران) ده هاتن. لیره وه مړوف ده توانی سه یری دیمه نیکی زور جوان بکا، دیمه نی نه و دۆله یه که پیشتر باسما ن کرد. وا درده که وی که به ره و پیشچون به چه ند میلک ئاسته نگیکت دیته پیش، چ ئاسته نگیکت، دیواریکی به ردینی مه زنه که به شه کانی چیا ی کوره که و ته نیا یه ک دروی وه ک پیتی (V) ئینگلیزی تیدا ده بینری، که له و دروه وه ریگا که به ره و ناو گه لی ده چی (گه لی عه لی به گ).

له کانی وه تمانه وه به ره و خوار شو پوبینه وه و خیرا گه یشتینه ده شتیکی بچوک که پییده لئین (خه لیفان) و لیواری نه و جوگه یه ی که له مه و دایه کی دور ده مانبینی و به دۆله که یدا ده چوه خواری. دوی سوکه لوقه یه کی نه و ده شته پان و به گیا و گول داپوشراوه له مه و دای پتر له میلک دوان و، له گه ل ئاوه پوی جوگه که دا چوبینه ناو دروه تاریکه کانی که ده گه یشته (گه لی).

زورم درباره ی سه مه ره یی نه و شوینه بیستبو، بویه به هه ستیکی سه یری تیکه ل له ترس و دلاری چومه ناوی. له دروه وه هه تاو و گهرمی به هه مو لایه کدا په خش ده بو، به لام لیره دا تاریکی بالی کیشاوه و سه رما تونده و، چه ند گولایوکی لیه که سه هول به ستویه تی. تیپه رین به گه لیدا ماوه ی دو کاتژمیر تا سی کاتژمیری ده وی و، مه وداکه ی (۱۰) میل ده بی.

له سی میلی به راییدا ریگا که له گه ل جوگه ئاوه که دا ده پواو، بۆ یه که مجار به هوی پردیکی په رپوتدا به سه ریدا ده په رپته وه. دامینی لای پاستی هه موی داری ره ش و گابه ردی خوله میشی په نگه و لای سه ریشی گابه ردیکی گه وره ی تیژه که به رزیه که ی ورده وده زیاد ده کاو، گومانی تیدا نیه که به رزیه که ی ۲۰۰ پی ده بی. له به رامبه ریشیدا چیا یه کی سه رکه ش هه یه و دوری نیوانیان له هه ندی شویندا له سه د یارده تیناپه ری. ریگا که ش به پیچ و لوله و به نیوان گابه ردی زلدا تیده په ری، له شوینیکیدا پیچیکی چاوه پروان نه کراو ده کاو، دواتر له گه ل لیواری جوگه که دا ده پواو، ئیدی ده بیته پردیک که به گابه ردیکی گه وره وه یه و به رزیه که ی ده گاته (۳۰) پی و، ئیدی ده گاته ته ختاییه کی بچوک که کاروانه کان له وی پشویه ک ده دن و پارچه زه وی به ماش چیتراوی لیه. دوی سی میل ریگا که له جوگه که

جیا ده بیته وه و پو له بهر زبونه وه ده کا. ئا لیږه دا گابه رده کیکي زلی گه وړه له ناوه پاستی گه لیدا هه یه که وه ک ستونیکي مه زنه. دواتر گه لیه کی دیکه ده بینری که به گۆشه یه کی وه ستاو له بهری نه و بهری له گه لی جیا ده بیته وه. ئا لیږه دا ریڅا که پیچاو پیچو به سهر چیا که دا بهر زده بیته وه و نه گهر ریڅوار سهیری خواره وه بکا نه وا ده زانی ده که ویته ناو جوگه که وه، چونکه ئیستا گه یشتوته جوگه ی پوهاندوز و، نه و جوگه یه و جوگه کی پیشتر به لای گه لیدا به ره و زئی سهر و شوپ ده بنه وه. لیږه دا ریڅوار چوار تا پیچ میلی دیکه سهر ده که وی، ئیدی جوگه ی پوهاندوزی وه که هه و دایه کی زیوی باریک و له مه و دای (۱۳۰۰) پی به ره و خوار لی به دیار ده که وی، له کاتیکدا چیا به کی به ردینی هه یه که له هه زار پی پتر به رزه. له بهرام به ریشیدا چیا به کی به رزی به ردین هه یه که به رزیه کی خوی له ۲۰۰۰ پی ده دا.

ئا لیږه دا دارو درهخت و گیاو گولتیکي زږه یه، چونکه په گه کانی ده توانی خوی به لایه کانی نه و خه رنده جوانه وه بگری. چونکه لیژاییه کانی له دامینیدا ته واو پیچ ده خواته وه. که بۆ یه که مجار به سواری به و گه لیده تیپه پیم جوانی گه وړه یی و شکویه کی گرتمه خو و خه ریکو هوشم بیا. دتپه کانی (براونینگ Browning) (۹) له قه سیده کی (چایلد رولاند Childe Roland) م هه میسه ده هاته وه خه یال، چونکه پوهاندوزی وه (تاوهری رهش) ده هینامه بهرچاو، هه رگیز سروشتم به و جوانیه ی ئیره نه دیوه. سروشتم به چ گورزیکی توقیتنه ر توانیویه تی نه و کومه له چیا به مه زنه له ت و پت بکا، یان به چهند سالی کارکردن توانیویه تی نه و توناو تونه مه زنه هه لیکولی؟! له بهرترین خالی ریڅا که دا بانیکي به تال هه یه که به هیترترین شوینی سهنگه ری پیشتری پوسه کان بوه. ئا لیږه دا ده کری تیپینی نه وه بکری که گه لیه بچوکه که به ره و لای پاست پیچ ده کاته وه، له کاتیکدا گه لیه کی بچوکه له پیشه وه هه یه له بهرام به ریدا دتپه وه سهر نه و گه لیه. نه گهر ریڅوار به وردی سهر بکا له کوتایی سهر وهیدا په ردوی پردیکی گه وړه ده بینری که ریژیک له ریژان جوگا که به ژیریدا ده ریوی و دواتریش گوندی باله کیان دی. له پشت نه وه شه وه نیگای دلخوشکری ده شتیکی سهر و ده کری که چیا یه مه زن ده وریان داوه و لوتکه کانی به به فر پازاندا وه ته وه. ئیستا

به‌رهو خوار شوې ده‌بینه‌وهو خیرا به‌رهو لای پاست کټل ده‌بینه‌وهو، به‌و ناراسته‌یه‌ش گه‌لی به‌مه‌ودای یه‌ک میل پاست و پاسته‌و، دواتر به‌توندی به‌رهو چه‌پ پیچ ده‌کاته‌وه. به‌دریژایی نه‌و میله چیا به‌رده‌کان وا دهرده‌که‌ون که نه‌وه‌نده به‌رز نین و ړک ترن و جوگه‌ ناوه‌کش به‌زوری له‌گه‌ل شوې‌ونه‌وه‌ی ړیگا که به‌شیوه‌یه‌کی شاقولی ده‌بینی. چیا ی نه‌وبه‌ر پوته‌نه‌و به‌چینی ناسوی نه‌خشاوه، ړیگایه‌کیش به‌لیواری قولاییدا ده‌پواو ده‌گاته هندی نه‌شکه‌وتی که له چیا که‌دا هه‌لکولرون و له دهره‌وه‌یدا پارچه دارو شیا که‌ی ناژه‌لی سوتاو ده‌بینی. له‌پیچ کردنه‌وه‌ی گه‌لیه سهره‌کیه‌که‌دا به‌لای چه‌پ دهره‌ندیکی لاهه‌کی لی‌ده‌بیته‌وه که کورته‌و به‌لای پاستدا ده‌پواو، له سهره‌وه‌ی نه‌ویدا ړیگا که‌ی نیمه پیچ ده‌خواته‌وه. نا لی‌رده‌دا تافگه‌یه‌کی گیزه‌ن کردوی که‌فچر له‌ ناوه‌پویه‌کی ته‌سکدا دټه خوارې و ده‌روبه‌ری پره له چنارو کارو گولی کیوی و توترک. ړیگا که‌ش سی جار له جوگه‌که ده‌په‌پټه‌وه‌و دوا په‌پینه‌وه‌ش ړیک له خواروی تافگه‌ی بی‌خال‌دایه.

نه‌و سهرچاوه‌یه له وه‌سف به‌دهره، ئیره‌و (تاج مه‌حلی نه‌کرا) دو دیمه‌نی هره جوانن که نوسر پوژنک له پوژان بینویه‌تی.

له دهره‌نده ته‌سکه‌که‌دا که چیا ی ره‌شی گه‌وره به‌سهریدا ده‌پوانن و له‌و که‌لینه‌ی که به‌پیتی (V) ده‌چی و ړی‌پوار تیایدا جاریکی دی ده‌چټه‌وه هه‌وا به‌کی کراوه، له‌ناکاو و له‌خالنکی گاهه‌رده‌که‌دا که په‌نجا پی به‌رز ده‌بی تافگه‌یه‌ک دټه خواره‌وه که ناوه‌که‌ی که‌فچه‌ړیننکی سپیه‌و وه‌ک پانکه‌یه‌ک ده‌سوپې و له هه‌مو چرکه‌یه‌که‌دا گه‌وره ده‌بی و که‌به‌ره‌و خواریش دټه خوارې هاژه ده‌کا تا له قولاییدا جوگه‌یه‌کی ته‌سکی پر ئاو دروست بکا که له به‌ره‌و خوارچونیدا ناوه‌که‌ی به‌سهر گاهه‌رده‌کاندا بازده‌داو له‌و ناوه‌پویه‌ کورته دلگره‌یدا که‌ف ده‌کا تا له کوتاییدا ده‌گاته جوگه‌ی په‌واندوز. ته‌نانه‌ت له‌چله‌ی هاوینیشدا ناوه‌که‌ی گه‌رو ده‌ته‌زینی و هه‌وا فینک و خوش ده‌کا. گورپایه‌ک له‌وی هیه که پر له دار گویز و شوینی حه‌وانه‌وه‌یه‌ک بو ړی‌پواره ماندوه‌کان دابین ده‌کا.

■ دوو سال له کوردستان

به ههست به خوښی کردنه وه له دهره وه که سهرکه وتم و به ره و شوینه کراوه که چوم، ئیستا خوښمان له پاناییه که دیته وه که گرد دهری داوه و نه گهر نه دهره نه بویه که لیتی هاتینه دهره وه دهبویه دهریاچه که دروست ببویه له وی.

له گهل پیکردنماندا به که لاهوی گوندیکدا تیپه پین که پییده لاین (بیخال)، ئیدی به چیا به کدا سهرکه وتین و له سهره وهی دا دهسته یه که چه کدارمان بینی و دهرکه وت که هندی له ژاندارمه کانی حاجی نه وړوزن و بۆ پیشوازی ئیمه هاتون. لیره بیرم له وه دهره وه که به پاستی ده توانی پوهاندوز ببینی، به لام وانه بو.

پیکا که بۆ مه وای دو میل به داوینی گرده که دا به ره و ناو به ره و دهره وه پیچاو پیچ بو، تا له خه رنده قوله که دا سوپاینه وه، نه وه تا پوهاندوز له بهر چاومانه، دیمه نه که سهر سوپاموی کردم (خه ریکبو له خوښیان بفېرم) کاتی نیگام نارد بۆ دیتنی پیاوکی له ش و لار به هیز که له سهر جوگه ئاوکی ته که پیکا که دا کاریده کردو، ههر هینده ی نزی که بوینه وه خیرا پایکرد، نه و (نوری) بو.

له دهره وهی شاروچکه که دا جه میل به گ پیشوازی کردم، له گهل نه ودا پیککه وتبوم که میوانی بم، ئیدی به ناو کولانی ته نگه به رو به ناو پیزی پوخساری ماندوو و چای نه بله قی پوانین دا به ره و ماله که ی خوی بردم، ئا نه وه تا به شیک دیکه ی میژوی پوهاندوز دهستی پیکرد، تو بلتی کوتاییه که ی به چی بگا؟

به‌شی سیزده

یوسف به‌گ

چوومه مائی ئیسماعیل به‌گ و کومه لێک چه‌کدار ده‌وریاندا بووم، به‌ پلیکانیکی ته‌سکدا سه‌رکه‌وتم، دواتر ده‌ستی گرتم و بردمی بۆ دوو ژوور که‌ بۆی ئاماده‌کردبووم. یه‌کێک له‌ ژووره‌کان ته‌نیا کورسیه‌ک و میزێک و چه‌ند پابه‌خیکی لێبوو ده‌بوا وه‌ک نووسینگه‌ به‌کاری به‌ینم، ژوریکی پوناک و باگۆری هه‌بوو، دوو په‌نجه‌ره‌ش که‌ به‌سه‌ر شه‌قامه‌که‌دا ده‌یانپوانی و ده‌رگایه‌کیش که‌ ده‌چۆوه‌ سه‌ر بالکۆنیکێ بچووک. هه‌رچی ژوره‌که‌ی دیکه‌یه‌ بچووک و تاریک بوو تایبه‌ت بوو به‌ به‌کاره‌ینانی خۆم و ئاگردانیکی گه‌وره‌ی له‌ ناوه‌پاستبوو دوو په‌نجه‌ره‌ی بچووک هه‌بوو. له‌سه‌ر هه‌موو دیواره‌کاندا مافوری ئێرانی جوانی له‌ ئاوریشم دروستکراو هه‌لواسرابوون، وه‌ک چۆن ژوره‌که‌ش به‌پایه‌خی نایاب و مافوری جوان پارازبووه‌. زۆر شتی لێدانرابوو که‌ دلخۆشیان ده‌کردم، له‌وانه‌ش ئامێریکی نوێ ی ئاماده‌کردنی قاوه‌و، سه‌عاتیکی زه‌نگلێده‌ر و ژماره‌یه‌ک مه‌سینه‌ی قاوه‌ی زیوو هه‌ندی ده‌گمه‌نی دیکه‌ که‌ خوالێخۆشبوو (سه‌عید به‌گ) کۆی کردبونه‌وه‌، ژوریکی دیکه‌ش بۆ (سه‌ید عه‌لی ئه‌فه‌ندی) و سه‌رۆک عه‌شیره‌ته‌ میوانه‌کانی دیکه‌ پازاندرا بووه‌.

تا له‌ په‌واندن بووین سه‌ید عه‌لی ئه‌فه‌ندی به‌چاوی بازه‌وه‌ چاودێری ده‌کردم، دوو یان سێ ژاندرمه‌ش به‌داومه‌وه‌ ده‌رۆیشتن.

ئیسماعیل به‌گ گه‌نجێک بوو ۱۹-۲۰ سال ده‌بوو، جلی ئه‌وروپی له‌به‌رده‌کرد و ته‌ربووشیکی سووری له‌سه‌ر ده‌نا. ئه‌و پوه‌تییکی جوانی هه‌بوو پتر به‌لای لاوازیدا بوو. ئه‌و روخساریکی ناسک و جه‌سته‌یه‌کی لاوازی هه‌یه‌، ره‌فتاریکی ناسک و هه‌لسوکه‌وتیکی نه‌رمی هه‌یه‌و، دووره‌ له‌ گرێوگۆل و خانه‌ خۆتیه‌کی له‌ دلا شیرین

و زږد خه مخوره. نه و هميشه وريايه و، هه ولده دا کارېک بکا که دروستې، به لام له وړې له ناسکتره که داوای لېده کړې. تا له توانای دابووه په وروډه يه کی باش کراوه، هه چنده خوینده واريه کی باشی نيه، سروشتی نه و مه يلیکی په وندانه ی تېدایه، په ننگه ناچاری بکا که هندی کار بکا که له خوینپرستنیش نه ولا ترې. تاپوی کوژانی باوکی وهك دیوه زمه به سهریدا زاله، نه و هميشه واده زانی که دووچاری مه ترسی ده بیته وه و ده کوژې. (۱) بوی به هر شیوه يه کی بوی بکړې هه ولده دا دوژمنه کانی له ناو بیا. باوکی به شیوه يه کی سر و ناسای هه لسوکه وتی له گه لدا کردوه، نه مهش له بهر نه و هیزه ی که باوکه که هه ییوه یان، شهرمه نده یی کوره که هو ی نه وه بووه له بهر لاوازی، بوی وایکردوه له دونیای دهره وه تهریک بی، نه و پښه ی پینه داوه بچینه دیوه خان یان ته نانه ت فیری نه سپ سواریشی بکا. هه چوڼیک بی باوکی له لایه نی خوینده واريه وه ته نگی پېه لته چنیوه، نه و تورکی و فارسی باشده زانی و شاره زاییه کی باشی له میژوو هیه و نیستا خه ریکه فیری هه رهنسیش بی. به هو ی ناکاری باوکیه وه، به شیوه ی نه مامیکی له مالمیکی گهرمدابی، گه شه ی کردوه، به توندی که وتوته ژیر کاریگری دایکی. دایکی ترس و گومانه کانی گه وره تر ده کرد، ژوربه ی شه وان سهری ژوره که ی ددها، بو نه وه ی دلنیابی که نه بوت ته نیچېری بکوژیک. له کو تاییدا ببوه که سیکي ده سبلو، به پېچه وانه ی باوکی که په زیل و قه متهر بوو، نه و به به خشنده ییه وه دیاری ددهایه هه موو میوانه کانی و، باشترین خواردنیکي که نه وسا له کوردستان هه بوو پېشکه شی ده کردن.

نیوه پوکه ی گه یستم.

له نووسینگه که دانیستم، له کاتیکدا نانی نیوه پو ناماده کرا. له ناکاو گویم له هه رایه ک بوو که له سه کوی دهره ورا ده هات، ده نگیکی پیر چند جار به ژاندرمه کانی ده گوت (برق به حاکمی بلې: (واته نه قسهری سیاسی) من لیهم، زانیم نه و که سه کتیه، دلخوش بووم که وشه ی (نه) م بیست که تاییه ته به دیاله تیکي باکوور دوا ی نه وه ی له نانی نیوه پو بومه وه پښه مدا بیته ژوره وه، پیره میردیکي وردیله ی ریش تیکچژاو بوو، سپی بوو و به هه موو لایه کدا بلاوبیوه، دووچاوی

تیزو لوتیکي هېو پالتویه کی خوله میښی له سر جل و بهرگه دریځه کی له بهر کړدېو جهه دانیه کی شل و شهوی و هرزانی له لۆکه دروستکراو.

باویلاغای باوکی نوری دهستی به گیرانه وهی چیرۆکیکی مه ترسیدار کړدو، به که سهر وه گله یی له دهست نه و به دبختی به ده کړد که به رۆکی خوی و کورپه کی گرتو و نه و هژاریه کی تووشی بووه. خوی به وه هلئا که له هموو پیاو ماقولانی په واندوز په سهره، نه وهی که له پاستیدا دهیویست لیبورن بوو له کورپه خو شه ویسته کی، به لیتیم پيدا که نه گهر نوری خویم ده خالت بکا، واته سهرم بۆ دانه وینی ئامدهم که مهرجی به خشندهی بۆ دانیم. باویلاغا پیاوکی پیری به دبخت بوو، تاپویه کی ترسناک هه میشه به دوايه وه بوو، جی ی سهر سوپمانه که مړو نه وه دهستی قه دهره ببینی که هه میشه بهر نه و ناوچه چیا به ده که وی. که شه کی نارېک بوو، پیتشهای کاره ساتی ده کړد. وه نه وهی که هر ماسیکی (عفریت) زول کار بۆ نه وه بکا که په واندوز به کوئی بهیلته وه و کۆسپ بخاته به ردهم هه موو نه و پلانا نهی که بۆ پیتشکه وتن و گه شه کړدی داده نرین.

یه که له دواي یه، دواي نیوه رۆ، پیتشوازم له هه موو نه و پیاو ماقولانه کړد که به پیکه وت له په واندوز بوون. یه که م که سیکي که هات (شیخ موحه مد ناغا) بوو سهرۆکی عه شیرتهی باله. شیخ موحه مد ناویکی دیاره له کوردستان و هیچ پیرۆزیه که هلئا گری و شتیک به هه لگره کی نابه خشی. نه و چ له پوالهت و چ له پهفتار زور به بابه کراغای پشدر ده چی نه گهر ته واو وهک نه ویش نه بی. نه و په نجا سال ده بی، بالای مامناو هندیه و که تیه، ده مو چاوکی خړو لوتیکی قه لانگی هیه، تۆزیک کومه و دهنگیکی به هیز و نه ستووری هیه، نه و له جوری قسه کړندا په وانه. جله کانی له شیوهی جلی خه لکانی چیا به که به ئاسایی په نگیان توخه. پیاوکی ناقله و زوریش وریایه، بۆیه به سهر دوبرای له خوی گه وره تردا بازیداوه و بۆته سهرۆک. نه وان دهسه لاتی نه ویا ن په تده کړده وه و به زوری به ربه ره کانیان ده کړد. به رده وام بوو له سهر نه وهی که به دریا یی نه و شش پوژه به کیشیه یی له په واندوزدا به سهرم بردن، پراوژکاری سهره کیم بی. بۆیه من پیزم له نه مانهت و شیوازه نهرمه کانی پر له سۆز و به زه یی نه و ده گرت. نه و سهرۆکه به توانایه بوو که پیتشر پشتیوانی هه موو (یاریده دهره کانی حاکمی

|| دوو سال له كوردستان

سیاسی) په واندوزی کړدېو، له و کیشانه ی که له تنگانه کاندې بهره و پویان ده بڼه. که هه والی شپړشی سلیمانی گه یشته بهر له وهی بلاوېته وه، (نه قیب بیل) و (نه قیب کیرک) له گونده که ی خویدا که ناوی (والاش) ه سهردانیان کړدو و تاقیان کړده وه، کاتیک که به باشه باسی شیخ مه حمودیان کړدو و هانیاندا که نه ویش به شداری نه و پیاوه لدانه بکا، به لام نه و به هر حال، نه که وته ناو ته له که وه به لگه ی دلنیا که ره وه ی نه و توی دانی که لایه نگیری نه و ی ده سه لماند. نه و باسی بۆ کړم که باوکی ته مه نی خوی له (۱۱۰) سال داو، پوژیک کړه کانی کۆکړده وه و ناموژگاری کړن و وتی: (هه میشه حکومه تیک له سر ده سه لاته، که هندی کات لاوازه و هندی کاتی دیکه به هیز، نه گهر به هیز بی نه و گوپراهی لی کړنی پوشیک ناهینی، به لام کاتی لاوازه، نه و کاتی نه ویه که لایه نگیری خوتانی بۆ ده ربړن).

شیخ موحومه د کاری به و ناموژگاریه کړد. له گه لیدا قسم کړدو له کاری ناو خودا پرسم پیکرد، نه ویش دوپاتی نه و شته ی کړده وه که چه ندین جار بیستبووم و یه که مجاریان بهر له دوو مانگ و توژیک، له سالج به گی خورانیم بیست که یوسف به گ هوی سهره کی هه موو کیشنه کانه و، نه گهر بکری لبردری نه و هه موو کیشنه کان لاده چن.

هر که شیخ موحومه د پویشته حاجی نه و ورژده فندی و که ریمانا پیکه وه هاتن. پشتر باسی حاجی نه و ورژم کړد، باپیری نه و که فارس بوو، لای پاشای گهره چه کی دروست ده کړد. یه ک یان دوو کونه توپی لای شاره وانی گه واهی نه وه ده دهن. بویه پیاو ماقوله کانی دیکه به غه واره یان داده نا. له ماوه ی نه و چوار مانگه ی دوا پیدا به پله ی یه که م له پری ی یوسف به گهره پاریزگاری له شوینه که ی خوی کړد، مادام نه و خزمه تی نامانجه کانی یوسف به گ ده کا، یوسف به گیش پشتیوانی لیده کړد، وه ک چوڼ له پری ی زمانه پیس و جنیو فروشه که یه وه ده یتوقاند. پشیویه کانی تشرینی دووهم میشکیان ماندو کړدېو، نه و نه یده زانی که ده بی پتر لایه نگیری کامیان بی: یوسف به گ، یان حکومت.؟ نه و به قسه کړنه خیراو پچر پچره کانی زوری ده گوت و هه میشه ش قسه کانی دهر باره ی بیتوانایی

خوښو له پوبه پوښه وهی بارو دڅخه که و تکارډنی له من که دهستله کارکښانه وهی قبول بگم. به لام له وکاره دا به نارام بووم.

نهجا محمود علی ناغا و خلیفه پشهیدی برای هاتنه ژور. یه که میان پیاوښک بوو که جهسته یه کی توکمه ی هه بوو، له ناوه پاستی ته مه ندابوو نیوچه وانیکي نزم و ده موچاوکی کالیاری درژی هه بوو، جل و بهرگی له جل و بهرگی باوی کوردانی ناوچه شاخوایه کان بوو، نهو به سروشت له جوتیارکی ساویلکه ی ببیرکړنه وه و هه لسوکه وتی، تینه ده په راند. نهو گه ل گوندی هه بون و نریکه ی بیست ده ستوپپوهندی چه کداریشی هه بوو، برای که ی جبه یه کی درژو عه مامه یه کی له سهره له وانه ی که پیاوه ثاینه کان له بهریده کهن. خلیفه ه به که سیکي توبه کار دهوتری، له دوی گه نجیه کی پر له کردار، چوبیته ناو ژیانی ثاینی، نهو پیاوښکی پیری تانه و پیری راده بیوه یه. دوی نهوان قازی و پیاوانی ثاینی ناو چه که هاتن و له ناو نهویشدا (مه لا سه عید نه فندی) که پیاوښکی له خواترسی ساویلکه یه و هیچ نامانجیکي دنیایی نیه و له تاریکترین روزه کانیشدا نهو به دلسوزی حکومت مایه وه.

له کوتایی هه مواندا یوسف بهگ هات که براگه وره ی شهش برایان بوو، چه ند گوندیکیان له بهری نهو دیوی لای چیا ی پوهاندوز هه بوو. (رانیید نویل) به حاکمی ناوچه کانی ده وروبه ر داینا، بویه دهسه لاتیکی زوری له پواندوز و ده وروبه ری په یدا کرد، نهو خاوه ن که سایه تیه کی به هیژیو له گه ل زمانیکي توندی خه له تینه ر، بویه توانی واله خه لکه که بکا که لیبترسن و زنده قیان لیتی بجی. دامه زرانندی نامرازی به ردهستی و خه زوری (حاجی نه ورژ) وه ک حاکمی شاروچه که دهسه لاتی نهوی پترکرد. زولمی نهو هیچ سنوریکي نه ده زانی، بو چه سپاندنی دهسه لاتی خوی هه موو هیژی به کارهینا بو چاندنی تووی دویه ره کی له نیوان سه روک و ناغا کانی دیکه، نهو خاوه ن ناوبانگیکی خراپ بوو، زورجاران ده چپته مالی هه ژاره کان و ژنی یه کی که له باوه شی میرده که ی دردی نی.

له گه ل نهوه ی که خه لکه که به گشتی قیزیان لییده بیته وه، به لام که سیکیان تیدانیه که جورته ی پوبه پوښه وهی بکا. به و کوشتاره ی که (پیره که پره) به خوښه وه بینی و له گه ل لاوازیونی دهسه لاتی حکومت، بیروکه ی نهوه ی بوهات

كه خوى بكا به حاكميكي سهر به خو. نو چندين پياوى هه ناردە لای بارزانیه كان
 بۆ پشتیوانیکردنیان و، هانی براکانی و هه لگه پاره کانی باله کیدا تاکو پشیوی و
 تهنگ و چه له مه بنینه وه، ئیدی ترسو توقین له ناو چه که دا بلا بۆوه. چەند پوژیک
 بهر له گه یشتنم چه نهجی له گه ل کهریم بهگ و میر محمه د نه مین بهگ، که نه وهی
 دوا بیان خه لکی ده رگه له یه، تیکه لکردبوو، به نیازی نه وهی خه زوره که ی لاداو
 خوی بجیته شوینی نه و، ده یویست باجی زهوی له شوینه کانی ده وری بهر
 کوکاته وه له گه ل داهاتی گومرگی هه موو کاروانه کانی که به ویدا ده پۆن.
 هه موشتیکی ئاماده کراو بوو بۆ ده سته بهر کردنی هیزیک که ده سه لاتی نه و
 بپاریزی، کاتیك هاته دیتنم، که میك نه بی، شتیکی نه و تۆم ده رباره ی نه و کارانه ی
 نه ده زانی. له گه ل نه وهی که هه ستم به هیزی نه و و کاریگه ریه خراپه که ی ده کرد.
 نه و پیاویکی بالابه رز و تیکسمراو بوو، ده موچاویکی دریزی هه بوو که ده تگوت
 ته پشوه و به چه ناگه یه کی پته و کوتایی ده هات. پوخساری، له گه ل نه وه شدا که
 له پوه له تدا ناشیرن بوو، به لام به خه نده یه ک جوانی کرد بوو. ریشوی دریز له
 جه مه دانیه که یه وه به سه ر چاوه کانی شیدا ده هاتنه خوار، به شیوه یه کی پلته زمانی
 گالته جارانه ده رباره ی (حکومه تی بلیتانی) واته حوکومه تی به ریتانیا، قسه ی
 ده کرد، نه گه ر پشتریش هیه شتیکم ده رباره ی نه زانیبی نه و ا که سایه تی نه و
 هه موشتیکی پیده گوتم. قسه کانمان ها که زایی و سروشتیکی پابه سته بونی نه بوو.
 له پوژی دوا ییدا بوارم هه بو تابه شاروچکه که دا، یان بلین نه وهی که ماوه،
 بسورپمه وه. په واندوز ده که ویتته سه ر پاناییه کی بچوک که به سی چین دیتته
 خواره وه. له پشته وه شی گرد هه نه که به چیا یه ک کوتایی دی که دوینی به سه رید
 تیپه رین. له هه ردو ته نیشتیدا دوو دۆلی گه وره ده وریانداوه، که هه ریه که یان
 سه دان پی قۆله، نه و دۆله یان که له به ری پوژه لاته له (دۆلی ئاکویان) را دیتته
 خوار. که له لای سه ره وهی شاردا درزکی پان و به رینه و هه ردولای پکه و له
 به ردی خۆله میشی لوس پیکه اته وه، به لام خواره وهی دورشورده بیته وه تا نه و
 جیگای که رینگای ئیران لییده په ریتته وه له سه ر دووپانی (جوگی په واندوز) که
 پیاویکی چالاک ده توانی بازبداو لی بیپه ریتته وه، له لایه کی دیکه ش

دهربه ندى (جوگه ی پړواندون) دهورى زهويه كې داوه، كه ليړه وه بهره و دلى چيايه كه ده چى.

دیمه نه سروشتیه كان لیړه زور جوانن، له باکوروه دوى ناکویانه كه به كومه لى لوتكه ی سر به به فر کوتایى دى، له لای پاسته وه چياى كوپړه دهورى داوه، كه زنجیره يه ك لوتكه یه و شیوه ی دهمه مشاریكى گه وړه ی وه رگرتووه. له باکوریشه وه نه و چيا گه وړه لوسه ی كه پییده لىن (هندرین) و، به رزیى (۸۰۰۰) پى ده بى و زیاتریش، سهریشى به فر چند مانگیك دهیگرى. نه م چيايه هه موو دیمه نى لای پوژه لات داگیر ده كا تاكو له گه ل دوى (جوگه ی رهواندون) سهره نجهان پیكده گه یه نى و وینه يه ك ده خاته بهر چاو له لوتكه ی تیژ كه به هه لگوردی گه وړه كه به رزیه كې (۱۱۰۰) پى ده بى کوتایى دى. له پشت (جوگه ی پړواندون) و له نزیكه وه چياى زوك كه به رزیه كې ده گاته (۸۰۰۰) پى به سر شاروچكه كه دا ده پوانى. پوباره كه له و شوینه دا (۱۵۰۰) پى له پوى دهریاوه به رزه، به و جوړه ده توانى كاریگرى نه و به رزیانه له سر دهرونی مرقه درك پیيكه ی. به لای باکورى (جوگه) دا ریزيك گردولكه ی نزم هه ن، به رزیه كې یان قه لایه كى كونی پاشای كوره ی له سره، دواى نه وه دهشتىكى بچووكى بازنه یى دى كه دهشتى دیانانه، دواتر ریزيك له چياى سخت كه له مه ودا دوره كاندا نامینن. له پوژاوا و له سر زهويه كى بلند ده كرى نه و دهره ویشى كه له نیوان چياى باله كیان و چياى كوپړه دایه كه ده لى ی زینى نه سپه. چاچ كه به رگى سپى زستانى له بهر دابى یان له ژیرتیشكى هه تاوى هاوینى به بریقه دا خوى بشوا، من كه م دیمه ن دیوه هینده ی رهواندون دلگیر بى.

ماله كې سمایل به گ ده كه ویتنه نه و به شه ی شاروچكه كه ماوه - واته گه په كى سهره وه. له هه ردو به رى پيدا چهندين مالى گه وړه و بچوك هه ن كه پیویستى به چاكر دنه وه هه یه. هه ندی دوكانیش هه ن له گه ل هه ندی بیستانى كه ناوه ناوه له گه ل ماله كاندا تيكه ل ده بن، هه ندی مال هه ن كه دور له و ریگایه بنیات نراون، له سر نشیوه كان له نیوان دره خته كانى میوه. به ره و خوار به به ریوه به رایه تی ته له گرافدا و به هه ندی قاوه خانه دا رويشتين كه له لایه ن پیاویكى په شتاله وه به ریوه ده برا كه جلیكى شینى له بهر دابوو، كه نیگایه كى له چاوانیه وه ده ناردر

شهره‌نگیزترین دهموچاو بوو که من بینیم، نهو به‌مسته‌فا پړوی ناسراوه، نیدی گه‌یشتینه شوینیکې سه‌وزی کراوه که له‌لایه‌کې دیکه‌وه نشیوځک ده‌وری داوه به‌دریژایی(۵۰۰)پی و ده‌گاته دۆله‌که. نه‌وی نه‌و شوینه‌یه که ده‌بی بازاره پیشنیار کراوه‌کې لیدروس‌تېکړی. یاریده ده‌ری حاکمی سیاسی پیشتر نه‌خشه‌ی بۆ کیشاوه. ناهه‌تا بناغه‌ی لیدراوه، له‌کاتیکدا که له‌باکوری نیمه‌دا خانوکی نوی هه‌یه که حاجی نه‌ورۆز له‌و ده‌سکه‌وته‌ی بنیاتی ناوه که له‌به‌پړوه‌به‌ریی (مه‌کس) ده‌ستی که‌وته. دواتر به‌نشیویه‌کی قۆلدا شوربوینه‌وه بۆ مه‌ودای نیومیل و له‌سه‌ر پڼگایه‌کی پڼکخراوی له‌بناری به‌رده‌کان، تاکو گه‌یشتینه شارۆچکه‌ی خواره‌وه، که ماله‌کانی له‌هه‌ره خوارئ ی زه‌ویه‌که به‌ته‌کیه‌که‌وه بنیاتنراون، جگه له‌و مالانه‌ی که به‌به‌ری دوسه‌د پی ده‌بن و پڼک ده‌که‌ونه سه‌ر روباره‌که. نیستا هه‌موو شته‌کانی کۆمه‌لئ ویرانه و دارو په‌ردون، هه‌ندیکی که‌م نه‌بی له‌و دیوارانه‌ی که لیږه وله‌وی به‌هیزترن و نیشانه‌ی بونی مزگه‌وت و بازارن که پیشتر پڼک و جوان بون. توزڼک به‌لای راستداو له‌لیواری روبار و به‌سه‌ر نه‌و پرده‌ی که له‌سه‌ر دۆله‌که دروستکراوه و پڼگای ئیرانی به‌ناو شارۆچکه‌کې‌دا پڼدا تیده په‌ری، مالی موخومه‌د علی ناغا بوو نه‌و تاکه ماله که له‌و ویرانکردن پزگاری بوبو چونکه پوسه‌کان پییان وابوو که بۆ ناشپه‌ز ده‌سته‌دا، له‌گه‌ل کۆمه‌لئ خانوی دیکه‌ی نوی که بۆ ده‌ست و پڼوه‌نده‌کانی دروستکراون، به‌لام نه‌وانه شیویه‌کی ته‌واو له‌مالچویان نه‌بوو. له‌کۆتایی نه‌و پارچه زه‌ویه پاره‌وی ده‌رگایه‌کی بچوک هه‌یه که ده‌گاته پردیک دریزیه‌کې(۲۰)پی ده‌بی و له‌مه‌ودای(۱۰۰)پی به‌ره‌و خواره‌وه و، له‌نیوان گاه‌به‌رده‌کانه‌وه ناوی(جۆگه‌ی په‌واندون) دیته خوارو لیږه دا ته‌سک بۆته‌وه. له‌پشت نه‌وه‌ش پڼگایه‌کی چاککراو هه‌یه که ده‌گاته‌وه سه‌ر نه‌و پڼگه‌یه‌ی به‌ره‌و ده‌شته دیانان ده‌په‌رته‌وه به‌ره‌و ناوچه‌ی عه‌شیره‌تی دیوانه.

زۆربه‌ی نه‌و پۆږهم له‌دیتنی ده‌ست‌پویش‌توانی خه‌لکی ناوچه‌که به‌سه‌ر برد، له‌گه‌ل وه‌رگرتنی هه‌ندی ئه‌رزو حال که هه‌مویان داوای دامه‌زاندن بون و نه‌و فرمانبه‌ره تورکانه‌ی پیشتر پیشکه‌شیان کرد بوو که له‌کاره‌کانیان قابلبونه‌وه، یان داواکاری قه‌ره‌بو کردنه‌وه بون و بازرگانه‌کان که، سامانیان له‌سه‌ر پڼی فارس تالان کرابون پیشکه‌شیان کرد بوو، له‌گه‌ل هه‌ندی شتی دیکه‌ش. تاکه میوانم میر

موحومهد نه مین به گی دهرگه له بوو که ریگریکی تانه و په پری پاده به پواله ت
ریکوپیک، کورته بالایه کی، نادگار خاوه ن هیلی قول و توخو پیشیکی کورتی پده ش
بوو. نه و شته ی که زیاتر تیبینی ده کری جامه دانه گوره که ی سهری بوو که به زپ
و ناوریسم زهرکه شی کرابوو، لیواړه کانی ده هاتنه وه سهر نیوچه وانی. نه و
شه پوالیکی به رینی خه تخه تی له بهر دابو که دهره لنگه که ی شیوه ی زهنگی هه یه،
نه مه ش نه و شیوه شه روا له یه که به ناسایی خه لکی په واندوز له بهری ده کن و
فیشه کدانی له سهر ده به ستن نه و پیاویکی خراپ نیه و له ناوه وه که متر درنده یه
نه ک وه که له پواله تی دهرده که وئ.

گفتوگویه کی دورودیژم له گه ل شیخ موحه مهد ناغا کرد، چه ندین کاتم
به بیژکه ی سهر به سهر برد. نیستا حاجی نه وړوز دهستی له کار کی شاو ته وه و،
ته واو، هیچ کامیش له ناغا کانی ناوچه که نه و پوسته ی قبول نه ده کرد، نه گهر ریگا
به یوسف به گ بدرایه بی به ربه ست له سهر کاره کانی به رده وام بی. بویه پیویست
بوو که هه موو شتی که بدریته ده ست یوسف به گ. نه مه ش له گه ل هه موو نه و
خراپه کاریانه ی که هه ییو، نیستا کاتی نه وه بو که یان پوستی حاکمی شاری
پیشکه شکرئ یان لی دهر بازین. وه له بهر نه وه ی که ته نیا (۵۰) ژاندارم هه بوو،
له بهر نه وه ش که که مشتی که دهر باره ی باری ناوخو دهر زانی و وه گ چون شتی کی
نه و تو م دهر باره ی ناغا کانی ناوچه که نه دهر زانی، نه وا نه گهر ته نگره و ناسته نگ
دروستبونا یه په نام بو کاری یه که م ده برد: (ده ستان مه خه نه ناو ئاگر) .
هه رچونیک بی، قه دهر هات و، پوژی دواتر به شیوه یه کی دراماتیکی کاره که ی تا
نه و په پری پاده بو یه کلا کردمه وه.

دوا ی نیوه پو سهر دانی حاجی نه وړوزم کرد، دهستی گرت و بردمی بو
دیوه خانه جوانه که ی و له پیاله ی ژیرکاسه زیودا چای پیشکه ش کردم یوسف
به گیش له وئ بوو، وتی نه وشه وه ده چیته وه بو گونده که یان تکام لیکرد بو پوژی
دوا یی بمینیتته وه و سرتی نه وه م بو کرد که مانه وه ی بو نه و سودی تیدایه .
نه و ئیواړه یه بو یه که م جار ، چاوم به که سایه تیه کی سهر چلی دیکه که وت که
قه دهر کردیه به لایه ک به سهر ماله که ی و شاروچه که ی و تارپاده یه کیش
به سهر منیشتا، مشتمپه که به کوردی هیند دریزه ی کیشا تاگه یشته ناستی

بيزاربون، وا دهرکوت که کوتايی نه بی ئه مهش له ژوریکدا بو که گهرمایي تیدا به رزبېووه بویه له گهل (سید علی ئه فندی) ، ئه فسره عه ره به کم به سهر گردیکی بچوک که وتین که کیلی گوړه کانی گوړستانی تیدابلو ببووه و ده که وته سهره وهی شارۆچکه که دودره خت له سهر لوتکه که ی هه لچوبون، له ژیریاندا وه ستاین و سهیری دیمه نه جوانه که مان ده کرد و چیژمان له هه واکه که وهرده گرت. یه کسهر باویلاغام دیت له گهل گه نچیک له تهنیشتیوه ده پوی له گهل دوپیاو که له تهنیشتیانه وه ده پویشن زانیم که گه نه که نوره یه بویه وه ستانیکی ناپلیونانه وه ستام و چاوه پئی هاتنی بوم گه یشتنه جیو له بهردهم وه ستا ده میک شهرمن و ده میک رکابه له کاتیکیدا باویلاغا به کومه لی ئامارزه وه قسه ی ده کرد، تکای لیده کردم که له کوړه که ی خوشیم و به باشی رهفتاری له گهلدا بکه م، ئه و خۆبه دهسته وه دانه زۆر سهیربوو، ئه وه نوریه و پرچه که، ده مانچه و خه نه جهری پییه و، دوو پیاویشی له پشته که تهنگیان پییه، له کاتیکیدا له ده مانچه زیاترم پیینه بوکه له گیرفانم دانابو ژاندرامه یه کیش له وی نه بو. ئه و بیگومان سهرنج پاکیشبو، بالابه رزکی زۆر لاوازیوو، به فیل و فرو زیره ک، دو چای تیژو تاراده یه کیش زهق، که دهم و چاویکی دریزو بیړهنگیان داگیر ده کرد، ئادگاری به شیوه یه کی نایاب پیکو، وه ک سهرکرده یه ک ده چو که له هه ولیدا شکستی خواردی. وتم: (شیوه ی ئه و ده خاله ته چۆن؟) ئامارهم بۆ چه که که ی و دوپیاوه که ی کرد، فه رمانم پيدا که بپواو سبهینی بیته وه تاکو ملکه چی راسته قینه م پیشکهش بکا و به لئیم پيدا که مه رجه کانم هاسان ده بن ئه گهر واکا.

بی ئه وهی وته یه ک بلی رویشت، ئه و دهم باویلاغا منگه ی ده هات. پوژی دواتر، واته (۱۲) ی کانونی یه که م پوژیک بو که له بیر ناکری به یانیه که یم له ژوره که مدا به سهر برد و کاره کانی خۆم ده کرد و ئه و که سانه م ده دیت که ده یانویست بمبین نزیک نیوه پو له کاتیکیدا به بالکونه بچوکه که دا رویشتم که به سهر شه قامه که دا ده یوانی، هه رایه کم بهرگوئی که وت که له شاره که دا ده نگیده دایه وه، دیتم خه لک به هه مو لایه که دا رایان ده کرد، هاواریان له شارۆچکه که دا ده نگه ده دایه وه، ده رگا داده خران و دوکان داده درانه وه، که شیک بوو که رهنگه موقوف نه توانی ناوه پوکه که ی بزانی، ته نیا ئه وانه نه بن که خه لکی شاریکی سهره تایي روژه لات

بن کاتیک پيشوی له ناکاو دهکه ویتته وه. ژاندارمه کانم به خیرایسی کۆبونه وه، فیشه کیان له تفته نگان داگرته وه، هه رچی له ماله که دابو به بیده نگی و شله ژاوی و وریایی مانه وه. هیچ ته قهیه ک نه کرا، له ناکاو هه رایه که به هه مان خیرایسی که دهستی پیکرد، کپ بوه وه. خه لکه که دهستیان به کاره ئاساییه کانیا ن کرده وه، که سیکم نارد تا له سه ر چاوه ی ئه و شته بکۆلێته وه که شاری پر ترس و تۆقین کرد. کاتیک که له باتاس بوم عه بدوللا پاشا باسی ئه وه ی بۆ کردم که یوسف به گ رانه مه ریکی، که هی یه ک له جوتیاره کانی بوو ناوی (خورشید به گ) بوو، موختاری گوندی (باپشتیان) بوو وه پیش خۆ دابوو، عه بدوللا پاشا نوسراویکی پیدابو که داوی له و تاوانباره ده کرد که ئاژه له کان بۆ خاوه نی بگيریتته وه. ئه وه ش که له راستیدا پویدا بوو ئه وه بوکه له و چرکه یه دا خورشید به گ له دهره وه ی مالی حاجی نه ورۆژدا یوسف به گ ده بینێ و نامه که ی ده داتی و داوی ئاژه له کان ده کا. یوسف به گیش یه کسه ر ئه و پیاوه به دبه خته ی به وه تاوانبار کرد که له به رامبه ر پاشادا ناوی زړاندوه و، ئیدی کۆلی جنیوی پیدهدا و دواتر بانگی ده ست و پیوه نده کانی ده کاو ئه وانیش ده وری ئه و پیاوه به دبه خته ده دن و به قونداخا ن لیی ده دن. ئیدی شه ر ده قه ومی، له کاتیکدا که هه ردو ده سته له وه ده بن که تفته نگه کانیا ن وه گه پخه ن، حاجی نه ورۆژ له ماله که ی دهرده په ری و وه ک باوی خۆی هه لده چی و داوی له هه ردو ده سته کرد که له وێ نه مین، ئه و ده م لیکه دبه وه و هه ریه ک به ریتی خۆیدا ده روا له وه وه لاله ژۆر توپه بوم، چونکه پیم وابو که هه ولیکی ئاشکرایه و یوسف به گ به هۆیه وه سوکایه تی به ده سه لاتی من ده کاو هه ولده دا که بمترسی نی تاکو شارۆچکه که جیبیلیم، به دوا ی هه دو ده سته که مدا نارد که هه ر ئیستا بین، تاکو گویم له بیرو پای هه ریه که یان بی و کاره که یه کلاکه مه وه. وه کچۆن به دوا ی هه ریه ک له سمایل به گ و شیخ موحه ممه د ئاغا و حاجی نه ورۆژم دا هه نارد تابینه نوسینگه که م و پشتیوانم بن له ناوېژیه که دا، فه رمانیشم له حاله تی ئاماده باشی دانی له دهره وه و چه کی ئه وانه ش دامالی که دینه ژوره وه هه ردو ده سته پکا به ره که یه کسه ر ئاماده بون، گویم له یوسف به گ بو که لای ده رگا که مشتومری ده کرد، له گه ل ئه وه شدا، ده مانچه و خه نجه ره که ی دانا، له لای راستم له نزیک په نجه ره که دامنا، له کاتیکدا خورشید به گ له نزیک

دهرگا له کوتایي بهرامبهری له ژوره که دانیشتبو. یوسف بهگ هه ولیدا قسه بۆ من بکا به لām من پوم له ویدی کرد و وتم له بهر نه وهی که داواکار نه وه، یه که مجار گوی له وه ده گرم. نه ویش دهستی به قسان کرد، به لām یوسف بهگ هه موو ده ققه یه که قسه ی پیده بپی، چهند جار پیمگوت چاوه پیکا تا توره ی دی، له دواپییدا که بینیم وازنا تهینتی روم تیکرد و به پهقی فه رمانم پییدا که ده می خوی بگری. نه وه دم داوای پویشتنی کرد، داوام لیکرد بمینیتته وه، نه وه دم هه لساو پوی له دهرگا کرد، ئامارم بۆ سید عه لی کرد و نه ویش به خیرایی بروسکه تاویدایه.

نه نجام ململانی پویدا، چونکه یوسف بهگ وه که شیر به هیزبوو، به لām کاره که هه ر چۆن بی سید عه لی به سه ریدا زالبوو به هه ولیکی زۆر توانی بیجولینتی و له نزیک په نجه ره به دیواری دابدا له ناکاو یوسف بهگ پوی وه رگپراو سه یری خواره وهی شه قامه که ی کرد و بانگی پیاوه کانی کرد و هاواری کرد: (وه رن نه و کافرانه بکوژن). ئالیره دا سید عه لی جارینکی دیکه شالووی بۆ برد، له لای په نجه ره که ی پاکیشا و سوراندی و به لایدهینا، وه که پشیله یه که به هاوار و تورپهی هه په شه ی لیکرد. زنجیره ی تاوانه زۆره کانی نه وی بۆ ده ژمارد: (تۆنه بوی له بیخال هیرشت کرده سه ر کاروانه که؟ تۆنه بوی.....؟) تاکو به یدهستی کرد و، پینج شه ش ژاندارمه له هه مانکاتدا هاتنه ژوره وه و قه مه یان له تفه نگه کانیا ن خستبو. نه وه دم یوسف بهگ وازی له مله کردن هیناو به گله یی و شلی پشتی به دیواره که دا. لیره دا له شوینه که م هه ستام و له په نجه ره که وه روانیم، بیست یان سی ژاندرمه م دیت که چه که کانیا ن ئاماده کرد بوو له ناو شه قامه که دا، له کاتیکدا ته واو له بهرامبهر یان له بهرامبهر دیواره کان و چه په ره کان و له پشتیان وه ده سته ی بهرامبهر ده هاتن و ده چون، نه وان هینده نزیک بون که ژاندارمه یه کم توانی به هاسانی لوله ی تفه نگه که ی دوژمنه که ی بگری.

هیچ ته قه یه که نه کرا، خوشبه ختانه یوسف ته نیا هه شت که سی له گه لدا بوو. پیاوه کانی حاجی نه ورزیش نه چونه پال نه وان چونکه گه وره که یان له ژوره وه له گه ل مندابو، بویه دوی ده ققه یه که یان دوان، به خیرایی به ره و گونده کانیا ن چون و هه واله کانیا ن پاگه یاند، بۆ نه وهی عه شیر ته که یان بوروژینن له و کاته دا له ژوره که م دا ده هاتم و ده چوم و بیرم له نه نجامه که ی ده کرده وه، ته نیا شتیک

پون و ئاشکرا بوو، نه ویش نه وه بوکه هر ههولیک بۆ له شار چونه دهره وه به کاره ساتیک داده نرئ. حاجی نه ورؤز خیرا هاته بهر دهمم و خوی له بهر پيدا فریدام و داوینی گرتم و داوای به زهیی. کرد تاكو زاواکە ی بهردهم و په یمانیدا که له ئیستا به دواوه کیشه و ئاستهنگیک دروستناکا. ئاماده بوانیش دهنگی خویان خسته پال دهنگی نهو، نه مهش هر روکار بوو زیاتر نهك سۆز بی بهرامبهر نهو زۆرداره. له دوایدا فرمانم به سید علی کرد که کۆت و بهندی یوسف بکا و له ژوریکي دیکه ی داخراوی دابنی. پاسه وانی بۆ دانئ. دوا ی بیرکردنه وه یه کی زۆر، بپارم دا بۆ (پائید مید لتون) ی بنیرم، نهو له گه ل دهسته یه کی پیاده بو لای کانی و هتمان، تکای لیبکه م که له یه که م هه لدا په وانه ی هه ولیری بکا.

له هه مانکاتدا ئاغا کانی په واندوز هه مویان هاتنه لام و خزمتی خویان خسته بهردهستم، نه گهر عه شیره تی یوسف به گ هیرش بکه ن. نه وانه برا دهرانیك بون که پیشهاتی مه ترسیان ده کرد، به لام من ته نیا (موحه مه د علی ئاغا) و (میر موحه مه د نه مین به گ) م له گه ل خۆمدا هیشته وه. دوا ی نیوه رۆمان له باریکی پر مه ترسیدا برده سر. نه گهر هیرشه که بهاتایه نه وامن نه ردیکي بردنه وه م هه بو، مه بهستم یوسف به گ خۆیه تی، بۆیه پامگه یاند که ده بی له گه ل یه که م ته قه دا بکوژی.

ئیواره که ی هه موو پیاو ماقولانی په واندوز، یه ک له دوا ی یه ک، هاتن و تکیان ده کرد که نهو پیاوه بهردهم، نه م عورف و عاده ته شتیکی سهیره، چونکه که سیك، نه گهر دوژمنی سه رسه ختی خوی بکه ویته دهستی حکومه ته وه، نهوا دی و تکای بۆ دهکا، نه ویش وهك پیشتر باسم کرد درنده یه کی بی وینه یه و نابی هیچ کوردیک بکه ویته بهر که لبه کانی، له م حاله ته دا تکا کاران پینان وابو که له کۆتاییدا هر بهرهلای ده که م و، ئیدی کاری چه و ساندنه وه و زولم دهکا و له جارانش زیاتر، به لام بۆ نه وانه ی که له کاتی تهنگانه دا دهستی یارمه تیان بۆ درێژنه کردوه. له سه ر لامی خۆم مامه وه، ئیدی ئیواره داهات و شانديک له هه مو پیاو ماقولان هاتن تکای بهرهللکردنی نهو پیاوه یان ده کرد و پرسیان که نه گهر بهرهللاشی نه که م چی لیده که م؟ بۆ نه وه ی گومانیکان نه بی به پونی باسم له سزایه ک کرد که ژماره یه ک تفهنگ و دابینکاریه کی پاره که بدری و تکام لیکردن که تابه یانی

چاوه پټکه، نه وده م من بری داواکراوم دیاریکړدوه. دواتر تکا یان لیکردم پټکه بدهم یوسف بهگ قسم له گهلدا بکا، سهره تا پهم کړدوه، به لام پتر داویان کرد، ئیدی بانگم کرد

به که له مچه کراوی هینایان و پاسه وانی له دهره بو. له به رده م به چوکداهات پټکه نینیکي بیمارانه ی کرد و، سویندی به ئیمان ده خوارد و به پلته پلته ده یگوت که تاماوه دلسوزی (حکومتی به ریتانیا: بلیتیش گؤرمینت) ده لانا دا، وره به رزه که ی نه ماو له گهل مه ترسیدا توایه وه ئیستا دیمه نیکي ترساوی هه بو، به سوپاسه وه وه لامی پیشنیاره که ی نه وم دایه وه، وتم که له کاری سزادانه که ی ده کولمه وه و بریار له سهر شیوازو مه و داکه ی دده م، له کاتیکدا که وه ستاوه کان به و هیوا به دلتیایان ده کړدوه که سبه ی نی به ره لالا ده کړی. بردیانه دهره وه و جاریکید ی دهمو چاویم نه دیته وه. هر هینده ی میوانه کانم پویشتن بانگی (سه ید علی) م کرد کاروباری نه و پاسه وانا نه م پټکخست که له گهل به ندیه که یانداو له نیوه شه ودا به پټده که ون. نه و شه وه زوجومه ناو جیگاوه به لام نه متوانی بخوم. به رله ساعات دوازه ی شه و له ژوریکي نزیکه وه پستیک هاواری ترسینه رم گوی لیبو که له گهل پارانه وه له خودای گه وره و میهره بان و هاواری یارمه تی بو شیخ موحه مه د ناغا ئیسماعیل بهگ و نه وانی دیکه تیکهل ده بو، (هاوار) کردنه خه لک یان داوی به هانا هاتنی عه شایه ری له کاتیکدایه که پیویستی کوردیک بو کوردیکي دیکه له نه و په ری پاده ی پیویستی دایه، به شیوه یه کی ئاساییش ده بی به هانا به وه بیتن. به لام ئیستا هاواره تیکهل به بی هیوا به که ی یوسف بهگ که س به هانا به وه نه هات، نه و هاوار هاواره پټنج تا ده ده قیقه ی خایاند، دواتر ده نگی پی ی کومه لیک که س له حه وشي خواره وه هات، هاتمه خواره وه بینیم که سه ید علی له وییه، پی گوتم که پټنج که س له پیاوه به هیزه کان توانیوانه به ندیه که ده مبه ست بکه ن و بیگوازه وه و له و کاته دا ده ستی دوسییه کیانی گه ستوه. نه و له سهر پشتمی نه سپ دانه نیشتم و هر بوی هه لکه و تابه خوی فریده دا خواره وه، دواتر ناچار به سهر پشتمی ولاغه که یانه وه به سته وه، له تاریکه که وه توانیم گرموله یه کی خپرکراوه له سهر پشتمی یه کیک له نه سپه کان ببینم. شه ویکی بیدار و به دلله پاوکیم به سهر برد، به لام دواتر خه و له باوه ش کړدم، ساعات حه وتی به یانی

له ناکاو له خه و پابوم و بینیم که سید علی به ته کمه وه وه ستاوه، په نگی تیکچو بو، هاوارم کرد: (چیه نه و پایکرد؟) وه لامیداوه: (نه خیر نه و مرد). له وه وه وال له توقیم، به لام له قولایمدا شاردمه وه. یوسف به گ که به زیندوی بارمه بو له بهر ده ستمدا به هایه کی گه وهی هه بو، له کاتیکدا مردنی نه وه وزه که ی ده وروژینی به کسه ر پاده پین.

پاستی مردنه که ی شتیکی سیر بو، سید علی بوی گیرامه وه: نیومیل له دهره وهی په واندوز ژاندرمه کان تیبینیان کرد که جهسته ی نه وه له هه ناسه دان که وتوه، هه رکه سیریان کرد بینیان مردوه وه می خوینی لیدی، مردنه که ش بۆ خنکان ده گه ریته وه، نه گه ر نه و توندو تیژی به له بهر چاوبگیری که نیشانی دابو ده بوايه به توندی ده مبه ست بکړی. له کاتی به ستانه ویدا وه ک گیانه وهی کیوی له ژوراندابو، له و چند ده قیقه که مه ی گه شته که شدا له بهر نه وهی هیزی نه مابو نه یتوانیو هه ناسه ی ته و او هه لکیشی و هه ناسه دانی ببوریتته وه.

پاسه وانه کانی، که دوازه که سبون، له ژیر فرماندهی کوردیکی سلیمانی بون که ناوی (ره سول چاو په ش) بو. که حازر به ده سستیکی ژور باشبو، هه ر هینده ی به مردنی به ندیه که ی زانی نیدی له سه ر گه شته که ی به رده وامبو، وه که نه وهی هیچ شتیکی پوینه دابی. که له ناو دهر به ندیه که بون و دیتبویان کومه لی خه لک به ره و پویاندین و، دهر که وت که بریتین له جه میلاغای گه ردی و ده ستو پیوه ندیه کانی و، من بانگی شتم کرد بون. چاوپه ش کاروانه که ی خوی شارد بپوه نه وه ک پرسپاری ناخوشی لیکړی. هه ر که گه یشتبوه کانی و هتمان، سوربو که نه فسه ره هیندیه کان ده بی (رائید میلتون) به خه بهر بینن، تا کو نه و نوسراوه ی بداتی که من به کورتي تییدا نویسیوم: (نه وه یوسف به گه، پیاویکی ژور ترسناکه، پاکردنی نه وه دهره نجامیکی خراپی ده بی، تکایه له پاسه وانی کردنیدا وشیارین، له یه که م هه لیشدا په وانه ی هه ولیتری بکه ن). رائید میلتون، له خه و پاده بی، به لام له بهر شوک گرتن ده له رزی که ده بینی به ندیه که لاشه یه کی سارده.

دوا ی نه وه پییوتم که هیچ شتیکی له دهم و چاوی مردوی یوسف به گ ناشیرنتری نه دیوه، ده یه وی که ترمه که به ره و باتاس بنیری، به لام په سول چاوپه ش پازیده کا به وهی که پاراستنی نهینی تا کو له توانای دایه، کاریکی

پټويسته وه کچون سوربو له سهر نه وهی که لاشه که هر ئیستا بنېژئی. هندی له نه فسه ره هیندیه کانی نارد تاکو بیل و پاچ بهینن و له تاریکیدا ترمه که یوسف بهگ بشارنه وه. له رائید میلتن و چهند نه فسه ریکی هندی و هندی پاسه وان بترازی، کهس به وه واله نه زانی.

هه واله که بلالونه بووه ته نیا نه وه دم نه بی که من کاته که یم هه لېژارد واته دواي (۴۸) ساعات چونکه نهیني گوره که یوسف بهگ شاراووه بو که سیك له سهر ريگا نه وی نه دیوو، دانیش توانی کانی وه تمنیش هه والیکیان نارد بوو که یوسف بهگ له گه ل سهر بازه کانیشدا نه بوه، هه مو نه مانه خیرا گومانی خه لکه که ی وروژاند. نهینیه که م لای شیخ محمده درکان، له سهر تادا توقی، دواتر له گه ل مندا له سهر نه وه ریکه که وت که نه وه باشتین شتی که که پویدایی. وتی: مردنی یوسف بهگ به رامبه ر هینانی دوو فیرقه سهر بازه بو پره واندوز.

کاتیک دلنیا م کرده وه که مردنی نه وه به بی ویستی من بوه، به قسه که م خنده به کی کرد، وه نه وه ی به وی بلی: (ئیمه هه مو نه وشتانه ده زانین) دواتر وه لامي دایه وه: (نه وه شتی کی ناساییه) ، نه وه شانده ی که دوینی شه و تکایان لی کردم، سهر دانیان کردم، شتی کیان نه ده زانی هینده نه بی که نه وه دورخاوه ته وه سوپاسیان کردم بو (رزگار کردنی ئیسلام له و کافره). پیاوه کانم پیتیان راگه یاندم که خه لکی شار زور دلخوشن له پره واندوز وه که جه ژنیک نه وه پوره نا ههنگ گیراوه.

پوژنیک دوان، له حاله تی وریاییه کی زوردا مامه وه، به لام هوزه که یوسف بهگ له گونده کانی خویاندا مانه وه. براکانی هیزیان کو کرده وه، به لام که نامه به کیان له حاجی نه وروره وه پیگه یشت ئیدی وازیان له وه هینا، چونکه وتبوی که یوسف بهگ سه لامه ته و پهنه که به ره لالا بکری و له کاتیکدا هه ر جولانه وه یه که له لایه ن نه وانه وه پهنه که کاره که خراپتر بکا. نه وانه ی که زور گرینگ بون سی کهس بون: پره شید بهگ و به کر بهگ و به گوک، پره شید بهگ زپیرای یوسف بهگ بوو زوری به ده ست یوسف بهگ وه چه شتبو، نه و پیاویکه لاواز بو، به لام دل سوژبوو، به لام دوانه که ی دیکه برای له دایک و باوکی بون. یه که میان لاواز و که سایه تیه کی نه و توقی نه بوو، به گوکیشم هه ر نه دیتبو. که گه نجیکی به پره لالابوو بو نه وه ده ژیا که توله ی برا که ی بکاته وه. به یانیه که ی سیزده ی مانگ جه میلاغا به خوو

به نزيكې (۱۵) كه سه وه گه يشته جی. يه كسهر پرسى بۆچى داوات نه كړد (۲۰۰) كه س له گه ل خۇمدا بهيتم، دواتر شانازی به وه كړد كه چۆن گه يشتنى شه و من و بارودوخه كې پزگار كړد. شه و براده ريكي كۆنى باويلاغا بوو، هر خيرا داواى به زه يي ليكردم كه ده خاله تى نوري قبول بكه م. له ژير قورسايى شه و بارو دوخه ي ئيستادا باشت و ايه كه بيمه يه كې پاره ي كاشم لانه بى. چوارده ي مانگ بى چهك هاته لام و، گفتوگومان دريژه ي كيشا، تكاى ليكردم كه وهك نه فسه ري ژاندارم له هه ولير دايمه زرينمه وه، چونكه دواى شه وه ي پويده نه مده توانى له پره واندوز دايمه زرينمه وه.

له وسى پژهى دوايى كه له پره واندوز مامه وه هه وليكي زورمدا تا مال و مولكى به دبخته كه بگيرمه وه، نه وانه ي له تشريني دوهمدا كاروانه كيان تالان كرابوو. تاوانبار ه سهره كيه كان خه لكى (مه رگه) بون، ناوچه ي دزان، كه زور جار توركه كان ويستبويان ويړانى كهن. شه م گونده ده كه ويته خوار مالى شيخ محمده د ناغاوه، له ناوچه ي بالهك، خه لكه كه شى كه (۵۰) خانه واده ده بن خرمى شه ون. له بهر شه وه ي له پره چه له كيكي ئاغان راهاتبون شه وان كاري كشتوكاليان به شهرم ده زانى و به كاريكيان داده نا كه له گه ل كه پامه تى شه وان نه ده گونجا، بويه دوو پيگه يان بو بژيوى له بهر ده مدابو: يه كه ميان پشتبه ستن به به خششى شيخ محمده د ناغا، كه راهاتبو تاكو به هيمنى بيانهيلىته وه زوره ي مانگانه كې خويان پييدا، دوه ميس تالانكردنى شه و كاروانانه ي كه به پيگاي فارسدا ده پويشتن و سهرانه ليوه رگرتنيان. له بهر شه وه ي هيچ هوكار يكم نه بو بو سزادانيان و له سهر پيشنياري شيخ محمده د خوى، خه ليفه پره شيدم نرده لايان، كه به گشتى پياويكى بى وه ي و گفتوگو كره بو،

به لام كه هه والى گرتنى يوسف بهك توقانديونى، به لينياندا كه هه مو شه و شتومه كه تالانكاروانه بگيرنه وه كه ده توانن كويكه نه وه، به و مه رجى كه له ليخوشبون بو هه موان ده ريچى. له گه ل شه وه شدا كه ميكيان له و شتومه كانه گه پانده وه، چونكه زوره يان به كارهيئابوو. له ئيواره ي سيژده ي مانگدا سه روكانى شيروان و برادوست گه يشتن و نزيكه ي په نجا ده ست و پيوهنديان له و كورده ره وه نده خوړسك توندو تيزانه له گه لدا بو كه كهش و هه وا قالى كړد بون. ناغاكانى

شیروان سییان بون و له بهراییاندا پیاوړی باشی ریش سپی و شه له بو که ناوی (نه حمه د ناغا) بو. نو خنده یه کی شیرین و دهنگی کی گری هه بو که به هاسانی له وشه کانی نه ده گیشتی، له شیرازدا سوک و سانابو، پیاوړی دلسوزبو، قسه کانی نیمانداری پیوه دیاربو، کرداره کانی دواشی سه لماندی که نو له خواتر سیکی دلسوزه. موحه ممد سه عید بهگ، سه رۆکی عه شیره تی برادوست، پیاوړی چکوله و پیربوو دهنگی کی ناخوشی هه بو. یه کسه نازناوی (پیریژن)م لیناو له بهد بهختیان نو نازناوه ی بهرگویی که و ته وه و، سویندی خوارد که ده بی توله ی نو نازناوه بکاته وه و بیسه لمینی که نو پیاوه، نه ک ژن، به لام به هر حال نو سوینده ی خوی به جینه هیتا. نو کاریگری له عه شیره ته که ی که مبوو خه ریکو یه کبه یه کیان له سه ر دهستی روسه کان له ناوېچن، وه کچون له نازیه تی شه ردا ناو بانگی کیان نه بو.

نو شه وه ی نو سه رۆکانه گیشتن، نانی ئیواره یان له گه ل مندا خوارد و، ئیسماعیل بهگ خوانی کی گه وره ی پازاند بویه. ^(۴) نه حمه دی پیری ساویلکه که به گوچانه که ی ده پویی شوینتی کی له لای خواره وه گرت، زور به گرانی وایانلی کرد بیته شوینتی کی سه ره وه تر، دوی نانخواردن له سه ر بارودوخه که دواين، دیتم که نو وان، به دو پای سه ره کی وه هاتون، یه که میان: نو وان لایه نی دروستبگرن نه گه ر حکومت کاریکی دیکه ی ته می کردن پیاده بکاو، دوه میشیان موچه کانیا ن بگه ریته وه که له کاتی چولکردنی په واندوز برا بو.

له نابدا، نه حمه د ناغا به لینی دا، پیتم وایه که له به لینه که شی دلسوزبو، که بکوژان بگری، چی پیبکری له وباریه وه دریخی نه کا. به لام ده رکوت که بی یارمه تی هیزه کانی حکومت نو له وه بیتواناتره که کاریکی ناوا نه نجامدا، (محمه د سه عید بهگ) به به رده وامی و به دهنگی کی لاواز پشتگیری نو قسه یه ی ده کرد، چونکه نو ده ترسا و خه مباریش بوو به رامبه ر زیندانی کردنی یوسف به گی خزمی. له ماوه ی (۱۴) و (۱۵) ی مانگ می شکم زور ماندوبو، چونکه ری کخسته کانی حکومتی داهاتوی ناوچه که م ناماده ده کرد. یوسف بهگ به ری ی خویدا پویش، حاجی نه ورؤزیش به بی نو حالی له وه خراپتر بوو که چاوه یوانی سودیکی لیبکری، گفتوگرم له گه ل شیخ محمه د ناغا له و باریه وه دریژه ی کیشا،

پېشنیاری پۆستی (حاکم) م بۆ کرد، وه کچۆن پېشبینیم کرد بوو، پەتی کردەوه. له بهر نه وهی عەشایەری بوو، پقی له شارۆچه که که و شیتوازه کانی بوو، سروشتی وابو که حەزی له ژیاڼی ناو خەلکه که ی نه ده کرد، حەزی نه ده کرد هەول بۆ کۆنترۆلکردنی ئاڭاکانی په واندوز بدا، که پیلانچی و خوینخۆریون. له گەلما له بارودۆخه که ی کۆلیه وه و ئەگەر هەولدری که ناوچه که کۆنترۆل بکری سوربو له سەر نه وهی که ده بی ئەفسەریکی به ریتانی و سوپایه کی چه کداری گه وره ی لیبی. ئەو پقی له دامه زانندی میر کوپه کان بو وه ک شیخ مه حمود، هه میشه په خنه ی له ملله تیک ده گرت که خۆی یه کیک بو له وان، هه موو جار دووباره ی ده کردەوه: (کورد به زگمک سه ره تایین و شتیکی نه بیینن باوه پیاڼ پینیه).

له کۆتاییدا، پېشنیاری کرد، وه ک پۆشوینیکی کاتی، داوا له (سمایل به گ) بکه م پۆستی (نۆینه ری حکومت) قبول بکا. له به رامبه ر ناوازیبونه کانی من. به وهی که ته مه نی بچووکه و شاره زایی تاقیکردنه وه یی که مه و ناتوانی که کۆنترۆلی ناوچه یه کی ئاوا شله ژاو بکا، وتی: ده بی هیوا خوازیڼ که ئەو پۆسته بیکاته پیاو. به په چاوکردنی یاده وه ریه باشه کانی باوکی، ئەوا هه مو هۆزه کانی ناوچه که چاکه خوازی ئەو بون و ئەویش هیشتا له ناو پیلانگیری و پکا به ریه کانی ئاڭاکانی په واندوزدا نقوم نه ببو، له بهر ده وله مه ندی و لیبوردیه که ی شایانی ئەو پۆسته یه. له به یانیه که ی رۆژی (۱۵) ی مانگ پرسیارم لیکرد که ئایا به و کاره رازیه، ئەویش به به لئ وه لامی دامه وه.

دوا ی نیوه پۆی (۱۵) ی مانگ هه مو پیاو ماقولانم بانگیشتی کۆنگره یه ک کرد و، سه رۆکانی هه ردوو عه شیره تی شیروان و برادۆستیش ئاماده ی بون. هه ر هینده ی هه والی کۆچی دوا یی یوسف به گم راگه یاند، ئیدی وروژانی که به رزبۆوه، دواتر په ژاره ی خۆم بۆ ده ستله کارکیشانه وه ی حاجی نه وروژ ده ربپی و، ده رم خست که سمایل به گم بۆ جیگا که ی ئەو هه لېژاردوه، ئیسماعیل به گیش که سیک بوو که هیچ خراپه یه کی به رامبه ر به که س نه کردبوو، هه مو ان به هۆی یادگاری باوکیه وه خوشیانده ویست و ریزیان ده گرت. هه مو ان به کۆی ده نگ به هه لېژاردنه که م رازیبون و هه ر یه ک له مه حمه د ئاڭا و ئەحمه د ئاڭا و تارکیانداو داویان کرد که هه مو ان له ته ک سمایل به گ بوه ستن و به شداری له چاککردنی بارودۆخی تیکچوی

په واندوز بکه، له جياتی نه وهی به ئیرهیی و تۆله باره که به ره و خراپتر بیه. نه ودهم قورئانیکیان هینا و هموان سویندیان له سه ر خوارد، بی هیچ دودلیه ک، سویندی گوپراهی لی و لایه نگیری بو سمایل به گ. دواتر باویلاغا مه رجیکی دیکه ی بو زیادکرد که (من له په یوه ندیم به سمایل به گه وه راست و دروست ده بم نه گه ر نه و له گه ل مندا به هه مان شیوه بی).

به یانی (۱۶) ی مانگ ، دوا ی نه وهی پینوینیه کانی په یوه ست به باجی داهات و مه سه له کانی دیکه م دایه (حاکمی نوی) و کاتبیکی شاره زام بو دامه زراند، که شاره زایی له حکومتی رابوردو په یداکردبو، تا کو پشتیوانی سمایلاغا بی، ئیدی به ره و هه ولیتر به پیکه وتم و تالوتکه ی چپاش هه مو پیاو ماقولان و نه و سه روک عه شیره تانه ی که له وی بون له گه لماندا هاتن، دوا ی نه وهی سمایل به گ و ناشتی ناوچه که م دایه دهستی نه وان و به لئیم پیدان که دوا ی دوو مانگی دیکه دیمه وه سه ردانیان نه وسا مالئاوایم لیکردن و هه ر خیرا دیتم به شوین هه نگاوه کانی پیشتری خوم له دۆله که دا ده چمه خوارئ. که له هه مان کاتدا نه و روداوانه م ده ژمارد که له و چنده رۆژه که مه دا رویاندا بو، که له ده ره نجامه کانیان تۆزیک هه ستم به ئارامی و دلئیایی ده کرد.

له باتاس عه بدوللا پاشای پیره میتردم بینی له ده رگای ماله که ی چاوه پتی ده کردم، له خوشیان ده له رزی و پیده که نی. خنده یه کی کرد و وتی: (بیگومان یوسف به گ خزمی من بوو، به لام هیچ سۆزداریه ک له نیوان نه و دولقه دا نه بوو). له هه ژده ی کانونی یه که مدا گه یشتمه هه ولیتر، خوشیه ک له ده رونا بریسکه ی ده داوه که سه رچاوه که ی گه رانه وه بوو بو ناو براده رانی شوینیکی شارستانی.

به شی چوارهم سی مانگی خوشگوزهرانی.

که گهرامه وه ههولیر بینیم نه قیب برادشؤ گواستویه تیه وه ماله نوییه که مان که بنیاتنرابوو، دواى ئه وه ی پائید مۆرى نه خشه ی بؤ دانابوو دهستی پیکردبوو، خانوه که نیو میل له شارۆچکه که دوربو له سهر زهویه کی بهرز و نزم بنیاتنرابو که به زهویه کی سهوز دهوره درابو. په نجه رهکانی لای باکوری پۆژهلآت دیمه نیکی جوانی چیاى سه فینی پیشانده دا. ههروه ها هه موو په نجه رهکانی به سهر دهروه یاندا دهروانی له جیاتی ئه وه ی به سهر هوشدا بپوان. وهك ئه وشیاوزه ی که له ماله کانى پۆژهلآتدا ههیه، بۆیه ناچار بوین له شه ودا دهسته یه ک پاسه وان بسورینه وه.

پۆژی (جهژنی له دایک بون) مان به خوشترین شیوه به سهر برد، هه موو شار پازاوه و ئاههنگیکی تهواو گێردرا. له سهعات نۆی به یانی هاتنی شاندىک له عه نکاوه وه پاگه یه نرا. له (١٢) قه شه و پیره میرد پیکهاتبون، هینرانه ژوره وه و نزیکه ی نیو سهعاتیک به سلاو وقسه گوپینه وه به سهر چون. دواى نانی به یانی سه رۆکی شاره وانی سهردانی کردین و نزیکه ی (٢٠ تا ٣٠) که سی له فه رمانبه ره ناوخوییه کان له گه لدا بوو. خوانیکی نیوه پۆمان بؤ فه رمانبه ره فه رمیه تۆمارنه کراوه کان (له پۆژنامه ی فه رمی) ^(٣) سازکرد. دواتر چوپینه فپۆکه خانه بؤ ئاماده بون له ئاههنگی یاریه کانى که عه قید (ب.م. کارۆل) و ئه فسه رانی یه که ی (٨٧) ی په نجا ریکیانخستبوو، هه ندیک له و پۆلیس و ژاندرمانه ی که له ژیر فه رمانده یی مندابون به شداریان تیدا کرد بوو، له کاتیکدا که هه موو پیاو ماقولان و زۆربه ی خه لکه که بؤ بینینی هاتبون. هه ر هینده ی یاریه کان تهواو بون، ئیدی پیاو ماقول و سه رۆکه کانى شاره اتن بؤ سهردانی ماله نوییه که مان، به شداریان له

خواردنه وهی چاو قاوه دا کرد و دواتر پښه یان پیدرا سهیری خانوه که مان بکه ن.^(۳) چیشتخانه یی که هی (۸۷) ی په نجابی بانگیشتیکی من و نه قیب برادشویان کرد بؤ نیواره خوانیکی به خشنده، چیژمان له ټاهه نگیکی سهری سالی ناسایی وه رگرت له یه که م پوژی نه وه هغه یی که به دوا ی جه ژنی له دایکوندادی^(۴) یاری (قاشوانی) (چه وگان) (Polo)^(۵) کرا، دواتر چه وگانه که درایه ده ست مشیراغای کوری برایما و نه وانی دیکه ش، توانیان له توپه که بدن و باش یاری بکه ن. من دلنیم که کورده کان نه گهر فیتری یاریه که بکرین نه و زور باش یاری تیدا ده که ن. له و دوا هغه یی دا هه موو پیاو ماقوله کانم بانگیشتی نیوه پوخوانیک کرد، نه و انیش وه ک ریز لیټانه وه یه ک له دوا ی یه ک بانگیشتیان کردمه وه بؤ ماله کانیان.

له سه ره تاکانی کانونی دووه مدا یه که مجار بو سهردانی شیخ مسته فا نه فهنیم کرد، که له خانه قاکه یدایه،^(۶) و بریتیه له مزگه وت و خه لوه تگایه ک و ده که ویتنه کوتایی پوژه لاتنی شار، نه و پیاوه ده موچاویکی رهنگواروی هیه، له گه ل پیشیکی چوار گوشه ی پهرش و، دوچاوی به قولداچو، نه و پیاوه له هره له خوا ترسه کان بوو که من بینیومن و له هه موان دهرن فراوانتربوو. پواله تی نه و دهربری ته سه و فکه یه تی نیشانه یه بؤ نه و سه عاته دریژانه یی که به بیداری و نویژکردنه وه به سهری بردن، نه و یه ک له و دوانه یه که ده توانم به (پاکیز) (قدیس) ناویان ببه م که له ژیاندان. هه رچه نده که له پله و پایه دا له دوا ی مه لافه ندی دی به هو ی نه و دوره په ریژیه گشتیه یی که به رامبه ر کاروباری دنیا هیه تی، به لام ناویانگیکی پیروزی نه و تو ی هیه که له سه روی نه و شته وه یه. نه و بوه براده ریکی مه زنم، له به ر نه وه یی به ناسانی خو ی له ناماده بونی کو بونه وه کانی پیاو ماقولان دور ده گرت، ئیدی له ماله وه و به شیوه یه کی تاییه تی سهردانی ده کردم. پوژی حه وتی مانگی کانونی دووه م (نه قیب لیټل دیل) گه پایه وه هه ولیر، دوا ی نه وه له و روژه دا سواری فپوکه بوو، بجیلی له ناوچه یی ټاکری بومبا بارانکرد، که گوندی شیخ عوبه یدوللای سورچی بوو، له و کاته وه به دوا وه سورچه کان هه میشه شوړشیان له دژی حکومت ده کرد.

ئەمە وەك برینیکى کیم کردوی بۆ گەنە و چاکبونه‌وه‌ی نیه، میکروبە‌که‌ی له کۆتاییدا ناوچه‌ی هه‌ولیریشی گرتە‌وه. یاریده‌ده‌ری حاکمی سیاسی له ئاکرێ شیخ عوبه‌یدوللای بانگ کردبوو تاكو له‌به‌رده‌م (بنکه‌ی گشتی) له ناوچه‌که‌دا ئاماده‌بێ، چونکه پ‌ه‌فتاری ئەمدواییانه‌ی مایه‌ی دلتیایی و رازیون نه‌بوو، هه‌ر وەك چۆن زانابو که سه‌رۆکی عه‌شیره‌تی زبیارى، فارساغا، که یه‌کێك بوو له بکوژانی مسته‌ربیل و نه‌قیب سکوت، به‌م زوانه سه‌ردانی کردوه. ئەو داوايه‌ی پ‌ه‌تکرده‌وه، کاتی‌ک هه‌موو هه‌ولە‌کان بۆ هینانی ئەو شکستیان خوارد، داواى کرده‌یه‌کی ئاسمانی کرا. بۆیه له (٦)ی کانونی دوهمدا فرۆکه‌یه‌کم نارد، که (نه‌قیب لیتل‌دیل)ی وەك چاودێر تێدا‌بوو، بۆردومانی بجێلی کرد و ئاگری پ‌ه‌شاشه‌که‌ی به‌سه‌ردا کرده‌وه.

خودی شیخ عوبه‌یدوللا بریندار بوو، له کاتی‌کدا یه‌کێك له میوانه‌کانی کوژرا که سه‌رۆکی‌کی هۆزی خه‌یلانی بوو ناوی (عه‌زیزی هۆدی) بوو، دوو له خزماتی شیخ عوبه‌یدوللاش کوژران. سورچه‌کان جه‌نگاوه‌ره‌کانیان کوژکرده‌وه و هه‌لوێستیکیان وه‌رگرت که هه‌پ‌ه‌شه‌ی کاره‌سات و وێرانکاری ده‌کرد. له کاتی‌کدا که زبیاره‌کان له‌چیا‌کانه‌وه هاتنه‌ خواره‌وه تاكو یارمه‌تیان بدن. زۆر مه‌ترسیم له پ‌ه‌پینه‌وه‌ی ئەو پ‌شیتیوه هه‌بو بۆ باشوری زێ. چونکه باسی هێرشێک ده‌کرا که به‌نیازه بکریته سه‌ر باتاس، پ‌ۆزی (١٢)ی کانونی دوهم ئەو ده‌نگوباسانه‌ی که له‌ناوچه‌ی ئاکریوه ده‌هاتن به‌ شێوه‌یه‌ک ترسناک بون، که‌بیرم له کوژکرده‌وه‌ی هێزێک کرده‌وه له هه‌ر دوو عه‌شیره‌تی دزه‌یی و خۆشناو، بۆ هێرش کردنه سه‌ر شێخه‌کانی سورچی، به‌لام باره‌که دواى چه‌ند پ‌ۆزێک به‌ره‌وه‌یمنی چوو بپ‌ۆکه‌ی کارێکی یه‌کسه‌ریم له‌میشکم ده‌رکرد. خۆشه‌ختانه، کاتی‌ک کاری پ‌شیتی سورچه‌کان له‌ چله‌ پ‌ۆپه‌دا بوو، سه‌رۆکه‌کانی هه‌رکی و ززاری له هه‌ولیربون، پ‌یگم نه‌دان که بپ‌ۆنه‌وه تاكو بارودۆخه‌که که‌متر هه‌پ‌ه‌شه‌ی پ‌یوه‌دیار بوو. هه‌رکه‌کان هه‌موو له نزیک دێره هه‌لیاندا بوو. (تاهیر ناغا)ی سه‌رۆکیان پ‌یاویک بو که ناوبانگیکی مه‌زنی هه‌بو، به‌لێنی پ‌یدا‌بوم که عه‌شیره‌ته‌که‌ی له کاتی پ‌یوستیم یارمه‌تیم بدن، له‌کاتی‌کدا که ئەحمەد خان سوێندی به‌ئیمان خوارد که هه‌رده‌م دلسۆز و وه‌فادار ده‌بێ، ئەو پ‌یاویکی ده‌رون پیس و پ‌واله‌ت جوان بوو براده‌ریکی کۆنی یوسف به‌گ بوو

ئامرازی دەستی بو بۆ شكاندنې شكۆى نه قيب بيل و نه قيب كيرك له به هارى رابردودا. ئه و گه مژهيه كى دلخۆشه، من هه رگيز باوه پم پتي نه بوو، خو شبه ختانه ش دهسه لاتی له ناو هۆزه كهيدا سنوردار بوو، بۆيه هه رشتیكى بيكردايه ترسم لتي نه بوو. ئه و هه ميشه بۆ هه ر شوینيک بچوبايه، كه سيكى سينگ پانی كه تهى له پشت ده پۆی ناوی (شهريف ژن) بوو، ئه و بونه وه ريكي دريژو لاواز بوو هه ميشه جلی پياولنی له بهر ده كرد و تفهنگ و فيشه كدانى هه لده گرت، له روى هيژى جهسته وه ئه و به پكابه ري هه ر كه سيكى په گه زه كهى ديكه دادهنرا، ده يانگوت له و جۆره (ئهمه زۆنيانه) (۷) له شويینی ديكهى كوردستانيشدا هه ن، به لام من ته نيا هه ر ئه و هم ديت. ره فتارى هه ركهيه كان به دريژايى مانه وه يان له ناوچه كهى مندا نمونه يى بوو. خه لكه كهى باجى ته واويان دا، قازانجیكى زۆريان له ئاماده كردنى هۆيه كانى گواسته نه وه كرد بۆ دهسه لاتی سه ربازی.

ئهمه د به گى زارى، خاوه ن ده م و چاويكى دريژوو ناشيرين و دووچاوى له رزۆك، به دلنيايييه وه كه سيك بوو كه گرنگى پينه ده درا، ئه و فيلى شه يتانى هه بوون، له بهر ئه وهى سه رۆكى عه شيره تيكي بچووك بوو كه به هاسانى له هه وليژه وه ده گه يشتينى، بۆيه په يوه نديه كى باشى له گه ل مندا راگرتبوو، له حاله تيک يان دوان دانوستانى له گه ل سورچيه كانى زاواى ئه نجامدا.

له (۱۱)ى كانونى دووهمدا هه ريه ك له ئيسماعيل به گ و شيخ موحه ممه د ئاغا له پواندوزه وه گه يشتنه هه وليژ، زانيم كه له وه تهى به جيم هيشتوه هيمنى بالى به سه ر ئه ويڤا كيشاوه له گه ل ئه وهى كه حاجى نه ورۆز و براهه كانى يوسف به گ، وهك ده لئين، له گه ل سورچيه كان نامه ده گۆرپه وه.

له و كاته دا توانيم كه هه موو ئه و سه رۆكانه ي دهسه لاتيان هه يه له پاريزگا كه دا له هه وليژ كۆيان كه مه وه و، هه موو كاتم له بينين و پيژليانان به سه ر ده چوو، بپيارم دابوو كه هيژيک دروستكه م بۆ سزادانى سورچيه كان و بكوژانى مسته ر بيل و نه قيب سكۆت، ئهم ئامانجه چه ند هه فته يه ك بيري داگير كردبووم، هه موو سه رۆكه كان به لئينى ئه وه يان پيڤام كه ده ستى يارمه تيم بۆ دريژ بكه ن، به لام كه كاتى كار كردن ده هات پييه كيان ده كه وته پاش و پييه كيان ده كه وته پيش، دواتر

زانيم كه ناكړئ پښت به عشيړه ته كان بېه سترئ نه گهر هيزيكي نيزامي له گه لدا نه بئ.

له (۱۸) ي كانووني دووهمدا سهرداني موسلم كرد بؤ نه وه ي ته گير وړا له گه ل حاكمي سياسي عقيده نولده، له باره ي بارودوخى عشايره يوه بكم. پلان ه كانم دانابوو بؤ چه ند هيزيكي ژاندرمه و عشيړه ته كان له ناكړئ وهولير، بؤ داگيركردنى ناوچه ي سورچيان، دواي چه ند پوژيكي كه م هيزيكي ناوچه ي ناكړئ توانيږوى گوندى شيخ ره قيب بسووتيني، چونكه نه وه لكاتي نه و پشويان ه ي كه له تشريني دووهمدا پوياندا چه ند كه سيكي له ژاندرمه كوشتبوو، باران بارين و هه ستاني ناوي زى نه يانه تښت له هه وليړه وه جول ه يه ك بكرئ.

له م ماوه يه دا پيشنيارم بؤ نه وانه ي به غدا كرد، كه په يوه ندى به دروستكردنى هيزيكي نيزامي گورز وه شين بوو له هه وليړ. بؤ نه وه ي بؤ نه و هيزي ژاندرمه يه زياد بكرئ كه ت ه نيا به مبه ستي كاروباري پوليس دروستكرايوو. نياز م وابوو هيزيكي دروستكه م لاني كه م له (۲۰۰) كه س كه متر نه بئ، نه مه ش بؤ پاراستنى په واندوز وړابون به هر جول ه يه ك، به پوي عشيړه ته كان، نه گهر پتويست بوو. له كاتي پتويستدا په زامه ندى له سر نه و پيشنياره هاته وه، نه ركي دروستكردنى نه وهيزه نويي (ليشئ: سهربازاني هه وليړ) به نه قيب ليتلديل سپيردرا. نه ويش هه وليكي باشيدا و ناره زومه ندانيش يه كسر هاتنه پيشه وه، به لام راهينه ران زور كه م بوون و، شتومه ك و دابينكردنى چه كيش زور دواكه وت.

شوبات مانگيكي زور سارد بوو، سهرماكه ي كه لبه ي گيرده كرد. له پوژي پينجي مانگ ته رزه باري و، له پوژي هه شتي مانگ زيادى كردوو، له شهوي ده ي مانگيش زور به توندى باري و بويه به يانيه كه ي به رزيه كه ي گه يشتبووه سئ گري و پوي زهوي هه موو داپوشتبوو. تاكو (۱۲) ي مانگ پوژ له دواي پوژ پتر ده باري تا دواي نيوه پوي پوژي (۱۲) ي مانگ كه بايه كي سارد هه ليكرد و ده ستي به توه نه و كرد. نه م كه ش و هه وايه له كاتيكا ده ستي پيكرد كه ده مويست جول ه يه كي عشايره ي بكم، ئيدى بووه شتيكي نه سته م و مه حال. نه و شته ي كه هيوم ده كرد هه لمه تيكي سئ چوار پوژي بوو، بئ چادرو كه ره سته ي ديكه، كه ده بئ له و حال ته دا كه ش و هه وا خو شبي، له ناداردا كه به فر ده ست به توه نه و ده كا و ناوي

پوباره کان بهرز ده بیته وه و په پښه وه لیان مه حاله، بویه ده بویه هه موو بیرکړنه وه یه که له هیرش کړنه سهر سورچیه کانی ئاکړی دوا بخه م، تا کۆتاییه کانی هاوین، ئه مه ش وایکړد که سورچیه کانیش تا کۆتاییه کانی هاوین نه توانن به شیوه یه کی مه ترسیدار ده سبڅه نه ناو کاروباره کانی من.

له سهره تا کانی شوبات سهر دانی گوندی (له بیان) م کړد که له که نډی تاوه و بویه که م جار چاوم به (خورشیداغا) ی برای برای برایماغای گوره که وت. له پواله تیدا به برایماغا ده چوو تا پاده یه که، هه مان بالای ئه وی هه بوو، له گه ل خنده یه کی له هی ئه و سحر اویتړ. به لام پوکاری به گشتی لاواز ترو باریکتر بوو. پړیشکی سپی هه بوو درېزه که ی مامناو نندی، پړه تی ده کړده وه بویاخی بکاته وه، ئه و له برایه کی تورپه و توندتر بوو. سیاسیه که یان برایماغا بوو، به لام جهنگاوه ره که خورشیداغا بوو، هه میشه له مه داندان سهر کړدایه تی لقى بایزی ده کړد وه کچون به نازایه تی و لاملی ناسرابوو، به رامبه ر دوژمنه کانی نه رم نه بوو. ئه و پیاوړکی به هیزه و به لای توندو تیزیدایه، له کاتی کدا برایماغا به لای دیپلوماسیه تی دا ده شکانده وه. ئه و دلسوزو وه فادار بوو بۆ برایه که ی ئه وان پیکه وه باشتړین که س بون بۆ سهر کړدایه تی عه شیر ته که.

خورشیداغا ئه قلی و بیرکړنه وه ی لاوازیو، چونکه هر بیرۆکه یه کی بۆ به اتبا ئیدی په یوه ست ده بو پښه وه، جا ئه گه ر پاست بویه یان هه له. پقی ئه ویش به رامبه ر هه ردو دوژمنه که ی خانه واده که ی، ئه حمه د پاشاو حاجی پیرداود پقی که بوو که لاچونی نه بوو. ئه و قسه که م ده کاو له سهر قسه ی خوی سوره، که یه که مجار بینیم وامبه خه یا لدا هات که ناکړی له گه ل برایه که ی به راورد بکړی، چونکه برایماغا له و پیکو پیکتره.

ئو دهم ته ندروستی باش نه بوو هو یه که شی ده گه رایه وه بۆ جگهره کیشان، نه شیده توانی وازی لیبتی، دواتر هه ستم کړد که دلکی هیه له زیډار پڅراوه. له و پینچ کوړه ی که هه ییو یه کیکیان ناوی عه لیاغا بوو، به عه لوق ناسرابوو ته مه نی نزیکه ی (۲۰) سال ده بو، له سهر دهمی عوسمانیه کاندان ئه شقیایه کی ناسراو بوو، به لام ئیستا له سهر ژیانیکى ناقلا نه گیر ساوه ته وه، ئه گه ر چی ئیستاش خیرا

هه لده چي و روی له په و هندو و حشیکه ریه. به لام له پیکهاته ی نه قلی و جهسته یی به باشتړین گه نه کانی ناغا دزییه کانم دانا.

له له یبانه وه چوم بق مه خموړ و شه وه که م لای برایماغا به سر برد، نه وده م کوړی حه فده می ببو، تاقه کوړه که ی که له ژياندا بو، مه به ستم (مشیر ناغا) یه، له وییو. له به رده ماما و هک سوار چاکیک که پر له ته پوړی ژیان بی و هستا و، پیل او و شه پوړی سوار چاکیه کی فشوفولی له به ردا بو، له گه ل چاکه تیکی بریقه دارو، پیشوی جه مه دانیه که ی به سر نیوچه وانیدا هاتوته خورای. نه ویست سال دهبی و دریزی شه ش پی دهبی، نه و پیشویکی کورت و زوری هه بوو ده نگیکی به رزیش. نه و گه نجیک بوو که به خورسک به ده ستبل او به ناو بانگ بو، نیستا هاتبو له یه ک له سه ردا نه ژوره کانی، له بهر پیو یستیه کی توندو منجرانه بق پاره. تازه نه و له شویتنیکي جودای نژیک مه خموړ نیشته جیبوه.

شه وی (۲۴/۲۳) ی شوبات روداو یکی ترسناک پویدا. نیمه تا نیوه شه و نه خه وتین. نژیک سه عات (۱۲/۲۰) به یانی ده نگی ته قه یه کی له نا کاو واگای هینام منیش سرو شتم وابو نه گه ر و نه وز بماته وه و شتیک بیزارم کا، نه و هاوارم لی هه لده سستی، هر هینده ی واگا هاتم، وایو چوم که په نکه پاسه وانیک به هه له تفه نکه کی له ده ست در چوبی و دواتر خه و تبیته وه، گویم له هاواری نه قیب لیتل دیل بوو، له گه ل چهند ته قه یه کی دیکه. ده ستم دا ده مانچه که م و چومه دهره وه، یه که م که سی که بینیم دیده بانه که بوو له وه لامی پرسیاره خیرا که مدا وتی که نه و هنده ی نه و ناگا داربی شتیک پوینه داوه و په نکه (ناغای قومندان) مه به سستی فرمانده ی ژاندارمه — شتیک دیبی و له و تاریکیه دا به دوایدا چوبی، هیشتا قسه که ی ته واو نه کرد بو نه قیب لیتل دیل خیراهات، بیجامه ی له بهر بوو ده مانچه یه کی گوره ی به ده سته وه بوو، پیده چو که به بی پوناکی له ناوده ست بوبی، که له هه مان به شی لای ژوره که ی من بوو. هر هینده ی گوپی له هاواری منبوه ئیدی له په نجره وه ته ماشای کردوه و دوو کوردی له نژیک په نجره که ی من دیوه، که یه کیکیان ده مانچه ی پیبوه، ئیدی له په نجره که وه خوی به پیاهه که داداوه و به لام پیاهه که رایکردوه یه کیکیان ده گری به لام ناتوانی په لبه سستی بکاو نه ویش راده کا، ئیدی هاوارده کاته پاسه وانه که و به دواياندا ده چي، به لام

شهوکه ی تاریکبوو نه ی توانی شتیک له و لایه ی بوی ه لآتن به دیکا . پاسه وانه که ش یان نوستبو، یان سهیری لایه که ی دیکه ی خانوه که ی ده کرد و دواتر پاده کاو چهند ته قهیه ک ده کا و دواتر توشی من بوو. هر هینده ی نامه ی کم بۆ سهید علی نارد که ناوچه که بپشکنی، ئیدی له گهل لیتلایل گه پاینه وه ژوره که م تا بزائم چ زیانیکی بهر که وتوه. خزمه تکاره کان به خه بهر هاتبون و هه مو کۆبونه وه. په نجه ره کان داخرابون و شوشه که ی نه شکابو، ئیدی ژور سه رسام بوین تاکو (برادشوق) ئاماژه ی بۆ وینه یه ک کرد که له نزیکی من له سه ر میژیک دانرابو، له لای به رامبه ر له ژوره که دا، کونیک ی تی ببو، له پېشته وه ش چالیک له دیواره که ببو، له سه ر زهویه که ش فیشه کیکی بچوکمان دۆزیه وه که تنیا ده کرا له ده مانچه یه کی کونی خراپه وه ته قیترابی. که په نجه ره که شمان پشکنی له چوارچیوه داره که ی نیوان ته خته کان کونیکمان بینی که ده وره که ی په شیبوو، وادیاربو که هیرشبه ره نادیاره که م ده مانچه که ی روله قاچم کردبوو (چونکه نه یزانیبو سه رم له کاملا کردوه) به لام شیوه ی ئه و کونه ی که له داره که دابو نه یه شتیبو ته قه که به ئاراسته یه کی پاست بکا، بویه فیشه که که له ژوره که دا به شیوه یه کی ئاسویی سوړابو له وینه که یدا بوو له گهل دیواری به رامبه ر.

به یانی زو ئه حمه ده فنه دیم له روداوه که ئاگادار کرده وه، ژور پی توپه بو و هه لچو. یه کیکی نارد تا شونه لگرتک بهینی، هه ولتیک ی ژوریدا تابزانی تاوانباران کین، له بهر ئه و بارانه ژوره ی که به یانیه که ی باریبو شونه لگر نه ی توانی ژور سه رکه وتو بی، تنیا ئه و ونده ی زانی که هیرشبه ران سی که س بون و یه کیکیان سواری ئه سپ و ئه ویدی سواری هیستر و سییه میان پیاده بوه، ئه وان له لای باکوری پوژه لاتی ناوچه که وه هاتن، گومانم له ژور که س بوو به لام سروشتی چه که کونه که و شیوازه که ی گه یاندمیه ئه وه ی که (حه ما ده شین) - که روژی پېشته له بهندی به ره لاکرابوو - بهر پرسى ئه م کاره یه. بهر له شه ش هه فته له باتاس هیئایانه به رده مم، به وه تاوانبار بوو که خه نجه ریکی له پیریزنیک دابو، ئه و بالابه رزیک ی لاوزبوو، پواله تیک ی دپنده ی هه بوو، موی ردینی خوله میشی بوو به سه ر شیندا ده یروانی. له سه رده می تورکان چه ته یه کی به ناویانگ بوه، هه ر هینده ی زانی که شکاتی لیکراوه ئیدی دهستی به هاوارو گریان کرد و تومه ته کانی

په تکرده وه، دواتر مشکيه که ی سهری فریدایه زهوی و، به گشتی زور توپه و تۆسن بوو، ناچار بوم بۆ هه ولیری په وانه که م، تا کو له به نديخانه ی نین. دوا ی چه ند پۆژیک له هه ولی کوشتم، به ناشکرا پکا بهری ده سه لاتی (به ریوه بهری دیره) ی کرد که دستگیر بکړی، به لام پایکرد و چوه پال سورچه کان.

له (۲۶) ی شویات بۆ جاری دوهم سهردانی په واندوزم کرد، هه ریه ک له نه قیب (لیتدل) و نه قیب (یه کینین) م له گه لدا بوو، که تازه، له گه ل نه فسه ریکی دیکه گه یشتبونه هه ولیر تا یارمه تی من بدا. تۆژیک توشی ته نگره بوین، له بهر نه و به فری له (گه لی) باریبو، نه گه ر وا نه بوا گه شته که مان بی کیشه ده بوو، نه ستوری به فر له پواندوز له له ئینجیک تا دوو ئینج تینه ده په ری که له هه ندی شویندا توابوه وه. به لام چیاکانی ده وری به رگیکی نه ستوریان له به ردا بوو، به راستی دیمه نیکی جوان بوو، له سه ر چیا که گه یشتی نه سمایل به گ، به شیا وازه به خشنده که ی خوی میوانداری کردین، دیتم که ناوچه که زور نارامه و، له هه ندی کار بترازی هیچ ناسته نگیکی دیکه م نه بوو.

دوا ی نیوه پۆی (۲۹) ی مانگ به سواری پۆیشتن و هه ریه ک له سمایل به گ و محهمه د علی ناغا ده ستو پیوه نده کانیان له گه ل دابوو، به ده شتی دیانه دا تپه پین بۆ گوندی باله کیان.

نه و ده شته که په بهر که ی (۶×۴) میل ده بی کۆمه له چیا به کی گه وړه ده وریاندا وه، شوینی فرۆکه خانه له وییه و پارچه به کی مه کینه ی نه و فرۆکه یان دۆزیه وه که له وی له ئیلولی رابردودا تیکشکا، باله کیان که (۶۰) تا (۷۰) خیزانی تیدایه و هه مان ناو هه ولده گرن و نیمچه په وه نندن، ده که ویته داویتی زنجیره گردیکی به ره و خوار سه ر جۆگه ئاو یکی گه وړه، که کۆله گه ی پردیکی لییه (محهمه د پاشا) بنیاتی ناوه و چه ندین ساله بۆ ته که لاوه و داروبه ریدو. دوا ی چه ند میل یکی که م به ره و خوار، جۆگه ئاوه که له چیاکان ده رباز ده بی و له گه ل جۆگه ی پواندوز له گه لی په کده گر نه وه. هه ردو موختاری گونده که، که هه ردوکیان ناویان سلیمان ناغایه، په که م که سبون که دوا ی مردنی یوسف به گ هاتنه ره واندوز، تا یارمه تی پيشکesh بکه ن. نه وان ساده و ساویلکه بون و پیاوه کانیان له کورده سه ره تایی و وه حشیه کانن. هه ردو ک بالا یان کورته و تیکسمپاون، مشکي

له سهر دهكهن كه ريشوه كانى هاتوته خواره وه. دهره لنكى شه پواله كانيان شيوهى زهنگى ههيه و پالتوى فشو فولى نهستوريان له بهردايه. دواى ئه وهى به شدارى چا خواردنه وه و نانخواردن و دق خواردنه وه يان كرد، به ريگايه كى توزيك جياوازا گه پانه وه و به (باپشتيان) دا پويشتن، خورشيد بهگ له وييه كه له سهر داني پيشترم بو يه سف بهگ نه و غه نيميكى دژبو. له دهره وهى گوندا دارستانيكى به پوهه بو كه لقى سهبرى هه بو، لقه ته پره كانى نه و داره ده پردى و وهك ئاليك بو مه پوه بزن هه لده گيرين بو نه و كاتانهى كه به فر ناوچه كه داده پوشى. له سهر گردىكى نزيكدا ديمه نيكى سهيرو جوانمان بينى ديمه نى په واندوزو نه و دولا نهى كه ده وريان داوه. سمايل بهگ نه و ئيواره يه ميواندارى هه موو پياوماقولا نى كردوو وه كو باويش وتارى تيا خويندرايه وه. دواى نانخواردن (فاتمه خان) (۱۱) گه يشت و داواى بينينى منى كرد، ميترده كهى بهر له داگير كردنى به ريتانيا مردبوو سامانيكى زورى له هه ردوو گوندى ئاكزيان و فه قيان بو به جي هيشتبوو كه دوو ميل تا سى ميل له په واندوزه وه دوور بوون. پائيد نوئل كردبووى به سه روكى نه و دولهى كه نه و دوو گوندهى تيدابوو، به لام هه نديك له دهست و پيوه نده پياوه كانى به هه ر حال، پتيان وابوو كه له شكومه نديان كه مده بيتته وه نه گه ر له بهر دهستى ژنيك دابن، بويه پشيوه كى زورى به دوا دا هات و حاكمى سياسى دواتر ناچار بوو كه لايبدا، فاتمه خانم به رامبه ر به ژنان بيروباوه پى پيشكه وتوانهى هه بوو، له پايزى پابردوو كچه كهى داوه ته (شيخ مازوى سورچى) و ئه مهش به پيچه وانهى (ته قيه دين بهگ) ي براى كه خوى به تاكه پياوى خانه واده كه داده ناو له و مه سه له يه دا مافى هه بوو. نه و كابرايه په ناى بو توندو تيژى برد بويه پتويست بوو ماوه يهك به ند بكري. له كاتيكا شيخ مازو خهريك بوو بوكه كهى ببا كه حكومت بوى دهسته بهر كردبوو، شيخ عوبه يدوللاى مامى بوردومان كراو خانه واده كه يان به پوى حكومه تدا راپه رين. بويه نه ودهم پتويست بوو كه فاتمه خانم رابگه يه نى كه كاره كه بو هه ليكى ديكه دوا ده خاو، من ناگادارم كرده وه كه گويم ليئوه كه ديارىي چهك و تفاقى بو شيخ مازوى زاواى ناروده.

بو بينينم هات و جليكى شينى ئاسايى له بهر دابوو كه ژنانى كورد له بهرى دهكهن په چه يه كى فراوانى به سه ردا هيتابوه خوارى كه دهم و چاوى داپوشيبوو

به سهر پوکاریدا هاتبووه خواری، که ته نیا جار جارتک و به نکاو ده میکی گه وره ی ناشیرینم ده دیت، پشیوی زۆر پتوه دیاربوو. قسه ی له گه لدا کردم و سمایل به گ وه رگێرمان بوو. پۆزی دواتر به ره وه ولێر گه راینه وه.

ئادار بێ پوداو له پارێزگای هه ولێر دا تیپه پری تاکه هه وره ی ئاسمانی بارودوخه که پشیویه کانی سورچیان بوو له قه زای ئاکرێ، کاتی ده سه لاتی حکومه ت هه مووی به کاری پۆتینی وه به سه رچوون که په نگه باسکردنی ورده کاریه کانی خوینه ر بیزار بکا. چیرۆکه که ی من به پله ی یه که م، نه و پوداوانه ن که نووسه ره که ی دوچاریان بووه. له گه ل نه وه شدا هه ندێ پوداو له و ماوانه دا پویانداوه، به لام باسیان نه کراوه، به لام نه وه مانای نه وه نه که پوداوی گه وره و گرنگ، له ولاتی میزۆپۆتامیا به گشتی، له و کاته دا له شوینی دیکه دا پوینه داوه.

به شی پازده

سەردانەکان: پەواندوز و سنووری فارس (ئێران)

لە کۆتاییەکانی مانگی ئادار بنگە ی سەربازی لە باتاسەوێ گوازیایەوێ بۆ کانی وەتمان کە دەکەوێتە کۆتایی خوارەوێ گەلی. لە پۆژی کۆتایی مانگ (فەرماندە) بە تەلەفۆن پێی راگەیاندەم کە هەواییکی لە عەبدوڵڵا پاشاوە پێگەیشتووێ کەوا (٤٠٠) کەس لە زێ پەریونەتەوێ و خۆیان ئامادەکردووێ هێرش بکەنە سەر بنگەکە ی.

هەرگیز باوەرم بەو هەوالە نەکرد، لە گەڵ ئەوەشدا کە دەمزانێ ناوچە ی ئاکری جاریکی دیکە جۆشی پشیتی سەندبوو و دەههژا، دواتر، پونبۆوێ کە حەمادە شین بەخۆ و بە (٤٠) کەسەوێ ناوچە ی سورچی جێهێشتووێ، لە سەرەوێ زێدا خەریکە دەپەڕێتەوێ و دەیهوێ هەندێ دوژمنایەتی کۆن لە گەڵ گوندەکانی نزیک کانی وەتمان یەکلایکاتەوێ. هەر هێندە ی کە ئەوێ بەرگۆی ی شێخ عوبەیدوڵڵا کەوت، لە بەر ئەوێ هەندێ کاری دیکە ی لە شوێنی دیکەدا هەبوو، بۆیە بانگیشتی کردەوێ.

دوای سێ پۆژ، هەوال هات، کە سورچی هێرشیان کردۆتە سەر کاروانیکی سەربازی و پێیان پێ گرتوون لە نزیک ئاکری و هێزێکی تەمێ کردن لە موسڵەوێ بە پێکەوت، بەلام شۆڕشگێڕەکان لە هەمانکاتدا و بە پێکەوتن لە گەڵ زێبارەکان (٢) هاتنە خوارەوێ و جاریکی دیکە هێرشیان کردە سەر ئاکری. ژاندرمەکان لە شوێنی خۆیان خۆیان راگرت و عەشایەرەکان، بە شێکی کەم نەبێ، نەیان توانی هەموو شارۆچکە کە داگیر بکەن، هەرکە سەربازیش گەیشت، ئیدی کشانەوێ. وادانرا کە ئەو پشتیوانە کاریگەرەکی شەژانی لە سەر ناوچە ی پەواندوزەوێ دەبێ. بۆیە لە گەڵ نەقیب لێتدیل و (٧٠) ژاندرمە بە پێکەوتن کە نیاز وابوو لە

هردوو شویڼی په پینه وهی زئ، له قه ندیل و (باردین) دابنرین، تاکو سورچیه کان نه توانن ئو پڼگایه بۆ هیرشبردنه سهر ناوچه کهم به کار بهیئن چ بۆ دوژمنکاری یان بۆ پاکردن له دهست ئو هیزه ی که خه ریک بوو سهردانی ناوچه که یان بکا. (نه قیب هاملتون) که سهر به یه که ی (راسل) ی پیاده ی (۹۴) بوو له گه لما هات تا زانیاری له سهر ئو ناوچه یه کۆکه ینه وه.

له (دیره) چاوم به سه روکه کانی هه رکی که وت، که هیژنکی دوژمنیان له و ناوچه یه شکاندبوو که له پوبار په پیبونه وه. دواتر ئو پڼگا سه ره که مان گرته به ر که ده چۆوه بۆ (بابه جیجک) له وی سهر بازانی (لیفی) مان دیت که ئه وان پیشتی ره وانه کرابوون. (زه وی) په نگین بوو جوانیه کی نایابی وه رگرتبوو دیمه نیکی هه ره جوانی هه بوو). هه رچی له سهر زه وی بوو سه وز بوو گه لای پوه ک ئاودار بوو (خوناو لقه کانی لار کردبووه) لیژاییه که ی دوینش زۆر جوان بوو به گولآه و گولی دیکه رازابووه، شکوفه یه کم دیت که زۆر له (Bee orchic) ده چوو.

شه وه که مان له بابه جیجک به سهر برد، له وی مسته فاغا به خوو به پاسه وانیکي که می عه شایه ریه وه هاته لام، هه ولما باری قورسی پۆژ فریده م و خه و بمباته وه، به لام باران و باو توژ ناچاران کردم که بچمه ژوره وه و خو م بده مه دهست ئه سپییان.

بۆ سبه یڼی به یانیه که ی پویشیتین و به کۆتایی لای خواره وه ی دهشتی هه ریردا چوین، زه ویه کی به رزو نزمی پر له گیاو گۆلمان بری، به گوله جوانه کانیه وه که جۆگه ئاوی که نار بلندی پیدا ده پوی، ناتوانی پاده ی جوانی گیای سه وزی ئاودار دیاری بکه ی، ته نیا ئو که سه نه بی که ده مانگی سال له دنیا یه کی توژاوی و تینودا ژیا بی. بینیمان که سه روکی سورچی عه لی به گ هۆبه و په شمالي له شوینیکي کراوه ی پر له گیاو گۆلی نزیك گونده که ی هه لداوه، ئه و به سفره یه کی پر له خواردنی باش ریژی گرتین و دواتر به پۆخ پوباره که دا، ملی ریمان گرت. ناوچه ی سورچی ی دوژمن له به رامبه رمان بوو، که هه ندی گردو لکه ی نزنمی پیکدا چووی سه وز بوو، که له لای پۆژه لاتی، چپای ئاکری به سهریدا ده توری. یه ک یان دوو گوند له گه ل شوړشگیره کان به شدار نه بوون، بۆیه ئالای سپیان به رزکردبووه وه ک نامارزه یه ک بۆ فروکه کان، که ئه وان له به ری دوستان. دیتان که

■ دوو سال له کوردستان

قه ندیل چۆل و هوڼه، چونکه له م کاته ی سالداهه موو دانیشنه کانه له هوڼه و په شمالدان. جگه له (که له ک) که له ژیریه وه چنه د هه نښانه ی فودراو پایانده گرت هیچ نامرازیکي دیکه ی په پینه وه له زئ نه بوو، هر که له لیک نزیکه ی شهش که سی هه لده گرت. بینیمان که (باردین) باشتیرین شوینه که ژاندرمه ی لیدابنری.

نه و گونده مولکی شه وکت به گ بوو که خه لکی موسله و، ماوه یه کی زوره له په واندوز داده نیشی، نه و پیاوکه له ناوه پاستی ته من و پشستی کوپه و، (ته بیات). سروشتیکی تالی هیه. ده لئین له سهره تایی ته مه نیدا عه ریفی ژاندرمه بووه، وایکړدوه که خه لکی په واندوز به پاده یه ک پقیان لای ی بی که جاریکیان گرتویانه و وه ک ناژده لیک بکوتی ناوایان لیداو و ئیدی نه و نارپکیانه ی له شی که ئیستاش ماوه له و ساوه دروست بووه. له و که سانه بوو که پاره زور کۆده که نه وه له کۆتاییدا بووه سه روکی شاره وانی په واندوز، که نه قیب کیړک شاروچکه که ی به جیه پشست، نه ویش که پاره وه گونده که ی و تا ئیستاش هر له و بییه، نه و هه میشه وایده رده خا که په یوه نندی به حکومه ته وه هیه و زور زانیاری به سوودی دهرباره ی سورچیان دامی.

په ننگه زانیاری به نرخ تریشی دابینه دوژمنه کانمان، به و جوړه بو نه و سیاسته ی که بوخوی په نگرپژئی کردبوو به دریژایی ژیانی پییه وه پابه ند بوو، به رامبه ر هه ردوولا پاستگو بووبی.

(باردین) ده که وینه خواره وه ی گه لی که له وئ زئ ی گه وره له زنجیره چپایه کی به رز به ره و خواردی که له باشوور به چپای هه ریر ده ناسری و لای باکووریش به چپای ئاکری. که له ناو پاستیدا قولیه که ی ده گاته (۳۰۰) پی و دریژه که شی (۵) میل ده بی، له هه ولیر له ماله که ی خو مپاده بینم. هه ردو لای له به ردیکی په شی لیژ پیکهاتوه، رپگایه کی زور سه خت له لای باشوور له گه لیه وه دهرده چی، من وای بو ده چم که لای باکووری رپگایه کی نیه و نابردی، له به ری به رامبه ری (باردین) له به رزی نزیکه ی میلیک گوندی بیخمه یه و ده که وینه دهرکی گه لی، توژیک سهره وه ی نه ویش که ناریکه که که له که کانی لیوه ده پوا، ئیره نه و شوینه یه که پیو یسته چاودیری بکری، چونکه چنه د پوژیکي که م به ر له ئیستا حه ماده شین لیپه په وه.

نیوه پوښمان لای شه وکه ته فندی کرد، حاجی شیخ محمده دی موختاری قه ندیلش له وییو. نه و پیاوړکی زور پیره، پښتیکي وهك به فر سپی هیه له ههنگامه ی نه و پشویانه ی که پویاندا نه و له هیچ دهسته یه نه بو. بویه وازی لپهنرا که به دهوله مندی که ی به خوشی بژی. دوی نانی نیوه پو مائناواییم له نه قیب لیتلیدل کردو به ره و کانی وهتمان، له گهل هه ریهك له نه قیب هاملتون و سید علی پښگام گرته بهر، مسته فاغو پیاوه کانیم په وانه ی باتاس کرد چونکه پیم وابو که له چونه په واندوز پیوستیم پیمان نابی.

له چیا یه کی نزم په پینه وه، به گوندی (ناموکا) دا تپه پین که ده که وینه دولتیکی لاپه ری تایبته به خو ی، له وپوه به سهر زنجیره گرده سهره کیه کانداسه رکه وتین، دواتر چوینه زهویه کی سه وزی پر له دار و ده وهن.

دوی سه عاتیک دوان، له کاتیک دا شهیدای نه وه بوین که بزاین گیشتونیه کو ی، گیشتینه گوندیکی بچووک که له چه ند کوختیکی خراپی به به ردو قور بنیاتنرا و پیکه اتبو ده که وته لای کانیاو یکی گوگردی که ناوه که ی له حه زیکی به ردین هه لده قولاو بیستانیکی میوه ی بچووکي ناو ده داو. چه ند که پریکی میوی که میشی لیبو. نیستا نه وی به رگیکی سه وزی له به ردابو، چه ند پارچه زهویه کی لیبو که په نگیان په ش بوو که باخی سه روو بوو زهویه که ی چاککرا بوو بو داچاندنی گهنم و جو و توتن.

نه و گونده سیبه ره و چنارو سه روی هه لچو ده یشار دنه وه ئالیره دا نه و پیریزنه پیشوازی کردین که هینایان بو باتاس و خه ریک بوو گیان بدا و ده یگوت که حه ماده شین له حه وت جیگا برینداری کردوه. ناوی گونده که ی پیگوتین که کانی کولیکه، ئاماره شی بو نه و پښگایه کرد که ده چپته وه کانی وهتمان. دواتر به سهر گردیک که وتین که دره ختی چر دایپوشی بوو له شوینیکی زه نه کی فراواندا چه ند پوه ریکی به نه رگز چپنراومان دیت که بونه که ی شنه ی نه و ئیواره یه ی خوش ده کرد (مهرجی گولیش بونه که یه تی)

زه رده پوناکی له سهر زهوی و ئاسمان که مده بووه و تیشکه زه رد و خه مباره گه ی ورده ورده نه ده ما. نه وده م گیشتینه شوینی مه به ست، زوږبه دلفراوانیه وه مثولازم هه نته ر که سهر به (یه که ی پیاده ی رسل) (۹۶) بو

ميواندارى كړدين. به دريژى باسى نه و مه ترسيانهى بۇ كړدم كه له م دوايپانه سهر بيان هه لداوه.

به يانيه كى پوژى دواتر له گهل مولازم هه نتهر بۇ توپينى نه و زه ويه چوين كه له باكورى كانى وه تمان بوو. به تاييه تيش بۇ گه پان به دواى نه و دهره وى كه نه گهرى په پينه وهى هيزيكى دوزمنى ليد ه كرا، له سهر زىي گه وره يان جوگه كى ره واندوز، يان نزيكى نه وان. نه و شوينه كى كه پييدا پويشتين زور چول و هول بوو، وه له بهر نه وهى كه په ننگه نه وروپيه ك بهر له ئيستا سهردانى نه كړدبى شايه نى نه وهيه كه به قولى باسى بكه ين. به هه مان پيگادا، مه به ستم نه و پيگايه يه كه دوينى پييداها تين تاكو گوندى (كانى كوليك) به ليوارى جوگه كى په واندوزدا روپشتين. كه چهند پييه ك له ناوه پوژى جوگه كه به رز تربوين. پيگاكه مان به سهر زه ويه كى ليژدابوو، كه پوكارى (چپاى سيروانى) به ردين و تيژ بوو كه به رزاييه كى (٦٠٠٠) پى ده بوو له لاي چه يه وه به سهرماندا ده نوپى. له لاي خواره وه مان زنجيره يه ك لوتكه كى تيژ هه بون كه ده تگوت شانه يه.

لاپاللى نيوان نه و چپايه ي سهره وه و نه و لوتكانه دره ختيكى زورى هه بو، به تاييه تيش دره ختى به يو. له جوگه كى په واندوز وه پوه پوى نه و لاپاله ره شانه بوينه وه كه هى چپاى (بياو) بون، بۇ ئيواران به سيته رى دريژه يه وه ناسرابوو. تانيستاش ناوه ناوه به فر له سهر لوتكه كى مابو. ده توانرى ليروه له وي چهند گونديكى په رشوبلاوى سهر لوتكه كه ببينرىن، ناوچه كه ش پيى ده لىن (مه حالى بياو). لقيكى سورچيان له وي نيشته جين كه پياويك به ناوى (هريس ناغا) وه سهر وكيانه. نه و ناوچه يه ش كه تيايدا ده سورپانيه وه به ناوچه ي (سورچيا) ناسراوه و سورچى تيذا نيشته جين، نه وان به ناو له ژير فه رمانده يى حه ماده شينن، به لام خه لكه كى به هار حال له گه ليذا پيك نين.

دواى نه وهى سعاتيك به سوارى له كانى كوليكه وه پويشتين، گه يشتينه (گورهن) كه كه ووتته ناو په زى ترى و دارى ههرمى، كه نه وهى دوايپان به هه مو خشله وه خوئ له بهر پوناكيه جوانه كه پازاند بووه.

له خواره وهى گونده كه چهند كيلگه يه كى سهوز و پاراو هه بون كه له دارستان دابرابون و چاكرابون، نه گهر وانه بوايه نه و دارستان گونده كى داده پووست، له و

گونه دا سی خانوادۀ هـن که (دوپن) و پوله کانی له کورده هـره په وهـند و وهـحشیهـره کائن و زیاتر له ورج دهـچن نهـک له بنیادهـم (نوبال بهـملی نوسهـر: وهـرگیز) نیستا ریگا که دهـچینه وهـ ناو دارستانی کی چری درهـختی بهـپوی گهـوره، که چیهـی هـر یهـکیان دوو پیـ دهـبی، که دار هـرمی ی تازه گولـ کردوو و گـیوژ له گهـلیدا پیکدادهـچن. دهـوه نیکی دیکه ی پر له درک و گیاو گولیش له وی هـن. پوژده کی زور گهرم و شیداربو، که له وی هـه لمزینی بونی دار و درهـخت خوـشه له هاویندا. له نزیـک ریگا که دا کانیـاو و گوماو هـن که پارچه زهوی سهـوز و گهـش و پازاوه به گولی زور دهـوریان داوین له وانهـش نیرگز و پیـازه خوگانـه و squills و فـریتیلاری fritillaries و نـرکید orchids.

به دارستانه که دا سوپاینه وه له خوار هیلی لوتکه که وه و گهـیشـتینه گوندی (ساویر) که ده که وینه نزیـک تیـکه لبونی هـردوو زی. له دوپایانه که دا، له و بهری جوگی په واندوز پارچه زهویه کی فراوان هیه که کیلگه یه کی سهـوزه، نه دار چینراوه و نه که س لینیشته جیه. له گهـل مولاژم هـن تهـرو چـند ژاندارمه یه که بهـسهـر چیا که که وتین که له سهـره وه ی گونه که یه. دواتر دو یان سی میل به ته نیشی دا پویشـتین، به ناو دارستانی کی چرپا تا کو گهـیشـتینه خاکیک که یه کسهـر به سهـر زتی گهـوره یدا دهـروانی. نه و شوینه له نزیـک پیـکگه یشتنی زتی گهـوره و جوگی په واندوز بوو. نالیره دا زتی گهـوره به لای راستدا پیچده کاته وه، له لای راستمانه وه نه و دیواره مهـزنه بوو که پیی دهـلین چیا یی (بیاو) و بهـره و باکوری پوژده لات دریزده بیتـه وه تا ده گاته نه و چیا یانه ی که له ناوچه ی بارزان و شیرواندان.

له پیشمانه وه کوتای پچراوی زنجیره یه که بهـرزایی هیه که به چیا یی (پیرین) (پیرس) ناسراوه، نیمه له سهـر دریزبونه وه که ی وهـستا بوین، له کاتیکدا له نیوان پیرس و چیا یی بیاوی دولاییه کی مهـزن دهـبینرا که زتی به ناودا دهـرویی تا کو پیچیکی گهـوره ی دهـکرده وه.

زتی گهـوره، به و ناوه وه که له جوگی په واندوز وه دهـهاته وه ناوی له خوار نیمه وه دهـرویی و دهـچوه ناو گه لی که دوا یی دهیگه یانـدیه (باردین) له باکوری پیرس و له نیوان نه و و چیا یی ئاکری دولیکی دریزو ته نـگهـبهـر هیه که بو لیواری

■ دوو سال له کوردستان

روباره که شوږ ده بیته وه، نا له ویدا گوندی زیبایی چولکراو به ناوی (مالاموس) هیه، له بهرامبه ر نه وی وړیک له ژیرئمه وه و به لای باکوردا گوندیکی جوان و بچوک، هیه که ناوی (دولاتیسق) یه و ده مانتوانی که خه لکه که ی ببینن چالاکانه کاری پوژانه ی خویان ده کرد.

له بهرامبه رمان چیا به ک به ری بینینی ده گرتن که (باردمن) و ده شتی هه ریر، ته و او ده که و تنه پشته وه، بینیمان که هیزیکی عه شایه ری نه گه ر بیه وی له روپاره که بپه رپته وه له (مالاموسه وه) بۆ (دولاتیسق) نه و ا هچ ناسته نگیکی نایه ته پیش به مه رجیک که له کی بۆ ناماده بکړی.

له کاتیکدا که به لیکولینه وه ی ده ورو به رمانه وه خه ریک بوین، یه ک له ژاندرمه کان، به شله ژانه وه هاواری کرد که ماریکی دیتوه. له گه لیدا چوین و دیتمان له چالیکدا که پکه ی کرده، ژاندرما که چه ند ته قه ی لیکرد و کوشتی. دریژی ماره که (٤/٥) پی ده بو نه ستوریشی سی ئینچ ده بوو سه ریکی گه وړه و پانی هه بوو په له ی په ش له سه ر گه رده نی هه بوو.

ده نگی ته قه کان هه راوزه نایه کی له گونده که دا دروستکرد و خه لکه که ی له سه ر بانه کان کوښونه وه. که زانیان ته نیا ماریکه، ئیدی گه پانه وه سه ر نه رکه زوره کانیا ن. له گرده که هاتینه خوار و پښکای گه پانه وه مان به روه (ساویر) گرت به ر، پښکا که مان ریگایه کی دیکه بوو، به لای چناریکی پوتدا تیپه رین که گه لای پیوه نه بوو بی سیبه ربوو. نه ستوری قه ده که ی نریکه ی (١٠) پی ده بوو، په رک و داخوراو و بوشبو و له ناوه وه په شیبو، کانیاوړیک له په گه کانیه وه ده هاته دهر.

دانیشتوانی نه وی ده لئین که چنار (١٠٠٠) سال ده ژی، ماوه ی گه شه کردنی (٥٠٠) ساله، به هو ی ئاگریکی هه ناویه وه به (٥٠٠) ساله که ی دیکه ی له ناو ده چی. گوندی (ساویر) نریکه ی حوت مال ده بن موختاره که شی عه لی به گی برای هارس ناغای بیاویه، به له به رچاو گرتنی نه و ده ورو به ریه که تیایا ده ژی، به پیچه وانه ی نه وه ی لئی چاوه پوان ده کړی، نه و پیاوړیکی ره وشت به رزه. له سه ر گژو یایه ک پاکشاین و تیشکی خوره که لیده داین، خواردنی بۆ هیناین که بریتی بوو له که ره (نفیشک) و نانیک که له ئاردی به پو دروستکراوو، له گه ل کۆتکه دویه ک و هه موو به شداریمان کرد له خواردنی.

به هه مان پيدا كېږي، بۇ ئو جېيە لېيها تبوین ته نیا یه ك پېچ كړنه وه ی بچوك نه بى بۇ گوندېك كه له دوو ئو شويانه ده گه پايښ بۇ په پښه وه ده شين له سهر جوگه ی په واندوز، ئو جوگه یه له م كاته ی سالدا په پښه وه ی ئسته مه، به لام ته نیا له یه ك شويښ له نزيك كانى وه تمان هر دوو پوڅه ليژه كه ليك نزيك ده بڼه وه كه ده تواني به هوى كاريته دانانه وه پرديكى ليدروست بكرى. هر كى و عه شيره ته په وڼه ده كانى ديكه راهاتبون كه به و شويڼه دا پانه مه په كانيان بپه پښه وه بۇ پاكردن له و باجه ی كه ده سلا تى توركى سه پاندبوى.

شه وه كه له سهر بازگه ی كانى وه تمان به سهر برد، دواتر پويشتين و دهر بڼه ده كه خوى به بهرگه به هاريه كه وه پادنه، له به شى سهر وى نشيوه كه دا سهر وه و بڼه وه ی پيگا كه به گوليكي زور رازابووه، كه په نكي سوريكي تيربوو گه لاكانى دركيان هه بوو.

له جيگای ديكه پاشماوه ی زورى گوله ميلاقه مان بينى كه له كهنديناوه زوره. كه دوو په نكي هه به وڼه وشه يى كال و تاريك. هه ردوك جوړه كه به خالى زهردو پرهش نه خشاون. ئو كاته ی سال به فر ده ستي به توانه وه كړدبوو سهرچاوه ی بيخال ناويكي باشى هه بوو، ديتمان كه ئيسماعيل به گ و شيخ محمده د ئاغا له سهر گردېكي سهر وه وه ی شاروچكه كه چاوه پتي ئيمه ده كن و، مافور له ژير سيښه رى دره خسته كان پخرايون و سه ماوه ر جو شدرابوو. دواى وچانيك كه نيو سعاتيكي خاياند و پياله چاى تيډا خورايه وه، به ره و شاروچكه كه چوينه خوراي، كه دواى نيوه پو و ئيواره كه يم، له گهل ئيسماعيل به گ و پياوما قولانى ديكه ی شار به گفتوگو يه كى خوش برده سهر.

له وى زانيم كه نوري چهند پوژنيكه په واندوزى جي هېشتوه بۇ سهر داني هه ندي گوندى دولى ئاكويان و عه شيره تى (هه روتى) كه له به شى سهر وه وه ی ئو دوله دا نيسته جيښ كه له كانى وه تمانرا ديتته خوراي. ئيسماعيل به گ سرتى ته وه وه ی كړد كه په نكي مه به ستي خراپ بى، به لام ئو دهم باوه رم پېنه كړد. له باويلا غام پرسى كه كوره كه ي له كوييه؟ وتى چوه له كوره كه كه له كيوى راوبكا. پوژى واتر كه خهريك بوم شاروچكه كه جى بهيتم له بهر ده رگای مالى باوكى بينيم، كه تارپاده يه ك شهرمى كړد. له گه پانه وه مان له جياتى ريگای ئاسايى گه لى، به ريگای سهر چپاي

■ دوو سال له کوردستان

کۆپه کدا، که پیتی ده لاین ریگای بیجان، که پاینه وه. به شی یه که می هه ورازه که زۆر سهخته، چونکه به دهر به نديکدا ده پواو ده که ویتنه نیوان دوو لوتکه، که به سه ر زنجیره سه ره که که دا ده پوانن و ده که ونه لای پۆژه لات. پنگاکه به سه ر تاویری گه وره دا ده پوا که نه و ئاوه ی پیددا ده پوا، ئاو بۆ به شی سه ره وه ی په واندوز دابین ده کا. نه و شویتنه بۆ ئاژه له کان زۆر نه سته مه. هه ر هینده ی پنگا که له و ته نگه به ره په تبی ئیدی پنگاکه خوشتر ده بی، له گه ل نه وه شدا که هیشتا زۆر لیژه. له نزیک لوتکه که دا به فر ده تویتنه وه و گوئی وردی ناوازه پواون. لیژه دا ده توانی نه و خنده قانه ببینی که قول نین و تورکه کانی لیبو کاتیك پوسه کان له په واندوز بون. له سه ر لوتکه ی چپاکه شدا پنگاکه بۆ مه وای هه زارپی به سه ر دۆلکی ترسانک دا دریژ ده بیتنه وه که لوتکه ی سه خت و به رزایی لیژی تیدایه و هه وری قورس له سه ریدا مه له ده که ن.

لیژاییه که به زه ویه کی پر له دارو دره ختدا ده پوا و به قه لای (بیجان) ی که لاوه دا ده پوا، که یه کیک له و قه لای زۆرانه یه، (پاشای کۆره) بنیاتی ناون، به ره و باکور باماندا یه وه و به لیواری دۆلی (ئاوی ئالانه) دا رویشتن که جۆگه ئاویکه به ره و کانی وه تمان ده چی، و له گه ل پنگا سه ره که که ده چیته دهر به نده که، دوا ی نه وه ی به دوو یان سی گوند دا تیپه رین له جۆگه که په رینه وه و، به ره و سه ر بۆ سه ربازگه که ریمان گرت به ر.

که به و ناوچه چپاییه پر له دارو دره ختدا ده سوپاینه وه، هه میشه بیرم له وه ده کرده وه که نه گه ر هیرشمان کرایه سه ر چی بکه یین؟ مه ترسیه کی گه وره به دوامانه وه بوو، که ته نیا دوا ی چه ند هه فته ک پیمزانی، چونکه عه شیره تی هه روتی که ژماره یان (۱۰۰) که س ده بوو، به دواندا ده هاتن به ر له وه ی بگه ینه شوینیکی بی ترس، خه ریک بو بمانگه نی. په نگه نوری شونی ئیمه ی هه لگرتبی و خه به ری پیدابن.

له (۱۲) ی مانگ به سواری بۆ باتاس به ره و خواربومه وه، که نه قیب لیتلیدیل و سالج به گم ببینی، له گه لیدا چومه گوندی (بشور) که می (عوبید به گی) کورپه مامی بوو پیاویکی نازوکی بوو، چه پخون بوو، زۆربه ی براکانی کوشتبو تا ده ست به سه ر ماله که یاندا بگری (ئوبال به نه ستوی نوسه ر: وه رگیتی). له وپوه به سواری و بۆ

چهند میلکی که م، چومه گوندیکی دیکه ی نهو دهشته که ناوی (سیساوه) یه و له وئ، قادر به گم بینی که پیلای سوار ی له بهر کردبوو و که رهسته ی جهنگی له خۆدابوو. نهو پیاوه کانیشی ئاماده کرد بوو، بۆ نهو هی نه گهر پیویست بوو یارمه تی من بدا. به ههر حال، له وکاته دا، هه والیک هات که سوپای ته می کردن چهند گوندیکی دوژمنانی سوتاندوه و شیخه کانی سورچیان توانیوانه به رهو چیاکان رابکه ن. ئیدی مه ترسی هیرشیک له ئارادا نه مابوو، بۆیه توانیم پینگا به قادر به گ و سه روکه کانی دیکه بدهم که بگه پینه وه شوینی خویان. نهو شه وه له (بشور) نوستم و به یانی گه پامه وه هه ولیتر.

له پۆژی دواتر، دهستم به درێژترین گه شتم کرد له گه شته کانی کوردستان و خۆشترین گه شت بوو. بهر له وه ی دهست به باسکردنی بکه م پیویسته باسی هه ندی پوداو بکه م که له ده وروبه ری په واندوز و له کاتی نهو سه ردانه ی دوایمان پویاندا. نامه یکی ته له فۆنی، دوا ی گه پانه وه م، هاته په واندوز سه رچاوه که ی کانی وه تمان بوو، که باسی نهو هی ده کرد عه شیره تی هه روتی خه ریکن هیرش بکه نه سه ر سه ربازگه که. وا دیاربوو که نهو عه شیره ته، که عه شیره تیکی نهو هنده گرنگ نیه، دوسی ژاندارمه یان گرتوه و چه که کانیان لیسه ندون، نهو ژاندارمانه بۆ وه گرتنی باج په وانه کرابون، ئیدی هه مو هیزی خویان ئاماده کردوه، که نزیکه ی (۱۰۰) که س ده بون. دواتر له هه ندی نه شکه وتی نزیک پینگای بیجان سه نگه ر ده گرن و وه ک پیشتی باسم بۆ کردی، بریارده دهن که به دوامدا بین.

دانانی بنکه ی ژاندارمه له سه ر پیکای په واندوز ژۆر پیویست بوو، له (دیره) و (بابه جیجک) و کانی وه تمان، ناوچه که نیچیری شله ژان بوو، هیه سه روکیکی عه شایه ری به هیزی نهو تۆش نه بوو که بتوانی پارێزگاری له و کاروانانه بکا که بهو پینگایه دا تیده په رین، نهو ژاندارمانه، وه ک باسم کرد سه رانه ی سوکی ژۆریان به سه ر گونده که یانه وه ده سه پاند که سنوری نه بوو. خه لکه که ش خویان له وه نه زانتربون که به ناشکرا گله یی له وه بکه ن، بۆیه ئازاریان بهو هۆیه وه درێژه ی ده کیشا تا کو حه سه له یان نه دهما.

په ننگه نه نجامه کې رودانی ته قینه وه بې. نه و کیشیه یی له پیزه کانی هورتیه کان پویدا، به زوری ده گه پایه وه بۆ زولم و زوری ژاندارمه، به لام جه ساره تی نه وه یان نه ده کرد پویه پوی حکومت بینه وه نه گه رایه نی دیکه هانیان نه دابان.

شهوی دوی پوژی گه پانه وه م، فاتیمه خان که یارمه تی حکومتی ده دا له کوکړنه وه ی (مه پانه) هیرشی کرایه سر، باره که له پوژه کانی دوی نه وه، نوقلانه ی خرابی پتوه بوو. دهسته یه که له دولی ئاکویان له نزیك (بیجان) و له سه روشیان وه نوری، دایانه پال هورتیه کان و، چاوه پتی هلیکی گونجاوون تا هیرش بکه نه سهری سهربازگی کانی وه تمان. نه گه نه مزانیبا که سهربازگی که له شوینیکی مه ترسیداره، نه و نه و کاره هیچ دلّه پاوکییه کی لادروست نه ده کردم و نه مده زانی که هه رسره که وتنیکی ساده، بوی هیه که هه مو ناوچه که هه لسینی. براکانی یوسف به گ و هندی له نارازیانی باله ک، له هه مان کاتدا، هیزکیان له گونديکی لیواری ده شته دیانه کوکړده وه، خو یان ئاماده ده کرد تا به ره و په واندوز بینه خوار، خوشبه ختانه هیچ شتیک له مانه پویاننه دا.

نه حمه د ئاغای شیروانی نامه یه کی بۆ برایه کانی یوسف به گ ناروو تیددا ئاگاداری کردنه وه که نه گه به ره و په واندوز بچن، نه و نه ویش له دواوه را لییان ده دا. له هه مان کاتدا که حه ویز ئاغای هورتی زانی سورچه کان په رش و بلاو بونه ته وه و گونده کانیان ویرانبوه ئیدی نه ویش هیزه که ی خوی هه لوه شانده وه و ژاندارمه گیراوه کانی ئازاد کرد و چه که کانی دانه وه، نامه یه کی دانی که تیایا هه ولیدابو نه م په فتره ی خوی پونکاته وه.

هه ر هینده ی باره که ئارامبووه، جاریکی دیکه بریاردرا که سهربازه کان به یه کجاری له ناوچه ی په واندوز بکیشرینه وه و هیزی لیقی که ئیستا ژماره یان (۲۰۰) که س ده بوو شوینیان بگرنه وه، به مه رجیک له شاروچکه که دابن و نه قیب لیتلیدل فرمانده یان بی. بریارم دابوو تاله توانادابی ناوچه که له سهر بنچینه یه کی دروست به پتوه بری و مؤلّه تم له حاکمی پاشایه تی گشتی وهرگر تبو که (مستر تیرنه) له په واندوز بی تا کو سهر په رشتی کاره کانی گومرگ بکاو له کاروباری داهاته کانیش یارمه تی ئیسماعیل به گ بدا.

مستهر تیرنه ر پۆستی سه روکی نوسه رانی هه بو له باتاس ، زانیاریه کی زۆری ده رباره ی ناوچه که و خه لکه که ی هه بوو، زیاد له وهش که میک کوردی ده زانی. ئیستا من له په واندوزم تا کو سیسته مه تازه که دامه زینم و لیکۆلینه وه له سه ر نه و پشویانه ی نه م دوا ییه بکه م، هیواداریش بوم که هه موو نه وانه ی به رپرسیارن تیایا ته ما عگیر بکه م که ده خاله ت پیشکه ش بکه ن و به شیوه یه کی نه رم و لیوه شاهه بیانکه مه لایه نگیری یاساو ریکو پیکي. نه مه باشتین شیوازه که گونجاو بی نه گه ر بارودۆخی ئیستا له بهر چاو بگرین. چونکه سه ربازه گیراوه کان هیشتا پاهینانیکی نه و تویان نه بو، بۆیه هه ر ریوشوینیکی هیرش بردن بابه تیانه نیه. وه کچۆن نیازی سه ردانی سنوری فارسیم هه بو تابتوانم بریار له سه ر باشتین شیوازی گومرگ وه رگرتن بده م، که هیوام وابو داهاتیکی زۆر باشی هه بی. هه روه ها نیازی نه وه م هه بو که له ناوچه ی هه روتی و دۆلی بالیسانه وه بچه وه بیتوین و ده ربه ند تا چاوم به نه قیب کۆل، یاریده ده ری حاکی سیاسی ئیستای پانیه بکه وی و، له کۆیه بگیریسمه وه که ئیستا نه قیب برادشوجیگی نه قیب (پاندل) ی گرتوته وه.

نه و پینگا سه ره که م گرته بهر که ده چیته وه شه قلاوه، چونکه ده مو یست پای قادربه گ ده رباره ی بارودۆخی په واندوز بزنام، سروشت جوان و په نگین بوو (بالنده کان گورانیان ده گوت و دره خته کان سه مایان ده کردو گو له کان پیده که نین).

نه و گونده بچوکه ی که له دامینی نه و گردانه بوو که چه وی تیدا بلاو ببۆوه پیش نه وه ی بگه یه چۆمی به ستۆپه، که گه یشتینه نه وی گو له گه نم به سه وزی گه شاهه ییه که ی ده وریدابوو گو له خه شخاشی سور نه خشانده بو. که له بنیدا گولیکی شینی ناسک که پیی ده لئین (گو له زه نگوله) پوا بوو، لیڤه و له ویش گو له توله گه (HOLLY) (HOCKS) ی هه لچوو به هه ردو په نگی سوروسپی بلاو بونه ته وه، روناکیه کی زۆری وه ک (وه نه وشه) (HYACINTH).

تۆزیک له کۆپۆ پاره ستاین و چایه کمان خواره وه، له و شوینه ئاساییه ی ژیر سیبهری دار تو، پیشتی باسی (کانه بی) قاوه چی مسته فا ناغام نه کرد بوو که هه میشه خزمه تی ده کردین، نه و پیاویکی سه یرو سه مه ریه و ده مو چاویکی خری هه یه، نه و له هه موو شوینیک باسی ده کری و ناوبانگی هه یه، ده یانگوت که نه و

نازايه تی شیریکي تیکشکینه ری هیه. له شه قلاوه گفتوگویه کی درېژم له گهل قادر به گدا کرد. نه و نه و گومانه ی پشتراست کرده وه که لای من دروستبوه و نوبالی هه موو نه و پشتیویانه ی نه م دوايیه ی خسته ملی نوری. دیار بوو که نه و ماموستا کونه که ی، که پیره پیاویکه و ناوی (کاکه مین) ه، هاندابوو تاکو سهردانی عه شیرته کانی ده ورویه ر بکا تاکو هانیاندا له دژی نه و حکومه ته کافره شوپش بکه ن. کورده نه زانه کان به وه لیان ده زانی، بویه گوپرایه لی فره مانه کانی بون، هه ر نه و شیخه خوی، که دیتی هه موو هه وله کانی له کاتی خویدا نیه، له م دوايیه هه ولیدا باره که نارامکاته وه.

پوژی دواتر چومه سیساوه برزایه کی قادر به گ که ناوی (عه بدولره حمان) به گ بوو پیاویکی لاوازی باریکه له بوو ورقم لییبوو له گه لمانهات. له ویوه به کومه له گوندیکدا تیپه پین که ده که وتنه سهر لیواری پوژه لاتی دهشتی باتاس. زه ویه کانی نه و ناوه پین له گولاله سوره، که ده لئی پشکون، له دوا سهردانه وه بو باتاس (پاشا) نه ویی جیهیشتیوو، له په واندوز له گهل نه وه که ی نیشته جیبیو، نه مهش نه وه که ی بیزارده کرد، نه و رقی له ته گیری (پیاوه پیره که) بوو. دواتر به ره و کانی وه تمان پیم گرت به ر که شه وه که م له وی به سهر بردو روژی دواتر به ریگای گه لیه وه به ره و په واندوز چوم که (سمل) جی ی بو گوله کانی دیکه ی هاوینه که گه وره تربون، چول کردبوو.

کاریکی زورم له شاروچکه که هه بوو ده بوايه جیه جیبیان بکه م. ژماره یه کی زوری سهردانیکه رانم پیشوازی کرد. به دوا ی براکانی یوسف به گ و سه روکانی هه روتیمدا. نارد و به لینی نه وه م پیدان که ده نگیان له گهل ناکری. له کاتی گه یشتنم نوری له په واندوز بوو، به لام که داوام له باویلاغا کرد بیهینی وتیان که بو راوکردن ده رچوه. باوکیم ناگادار کرده وه که به ر له وه ی بچمه وه هه ولیر هه ر ده بی بیبینم، پیم وت: نه گه ر بیته لام شتیک نیه سللی لی بکاته وه و نه وه بو نه ویش باشتره. دیم که (پاشا) له هاتنه وه ی بو په واندوز زور دلخوشه، به لام گله یی له وه ده کرد که کوره که ی تاراده یه که ده ستبلاوه.

هه ر هینده ی شه و دواو رویش و خوربه سهرکه وتوبی ده رکه وت. پتی ناوچه ی باله کم گرت به ر، نیسماعیل به گ و محمه د عه لی ناغا و هه ر دوو ناغای ناو سلیمانم

له گه‌ل‌د‌اب‌و، ه‌ر‌ک‌ه به‌ر‌ه خ‌و‌ار‌و‌ی ش‌ا‌ر‌و‌چ‌ک‌ه که ش‌و‌ر‌پ‌و‌ی‌ن‌ه‌و، به‌س‌ر پ‌ر‌د‌ی‌ک‌ی ب‌چ‌و‌ک‌د‌ا ت‌ی‌پ‌ه‌ر‌ی‌ن که له ن‌ز‌ی‌ک ق‌و‌ل‌ا‌ی‌ی‌ه‌ک‌ه‌ی ب‌و‌و، ئ‌ی‌د‌ی چ‌و‌ی‌ن‌ه ئ‌ه و به‌ر‌ی ج‌و‌گ‌ه‌ی پ‌ه‌و‌ا‌ن‌د‌وز، ئ‌ال‌ی‌ر‌ه‌د‌ا ج‌و‌گ‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی ک‌ر‌ا‌و‌ه د‌ه‌ب‌ی‌ن‌ر‌ی که ه‌ا‌ژ‌ه د‌ه‌ک‌ا و له‌ل‌ای پ‌ا‌س‌ت‌ی پ‌ی‌گ‌ا‌ک‌ه ل‌ی‌ژ‌ا‌ی‌ی به‌ر‌د‌ی‌ن‌ی خ‌و‌ل‌ه‌م‌ی‌ش‌ی به‌س‌ر پ‌ی‌گ‌ا‌ک‌ه‌ی‌ا‌ن‌د‌ا د‌ه‌پ‌و‌ا‌ن‌ی، له ک‌ا‌ت‌ی‌ک‌د‌ا که له‌ل‌ای چ‌ه‌پ‌ی و به‌ل‌ی‌و‌ار‌ی ئ‌ا‌و‌ه‌ک‌ه‌د‌ا، پ‌ا‌ر‌چ‌ه ز‌ه‌و‌ی‌ه‌ک‌ی د‌ی‌ر‌ا‌و ه‌ب‌و که به‌ه‌و‌ی ه‌ن‌د‌ی به‌ر‌ی‌ه‌س‌ت‌ه‌و د‌ا‌ب‌ه‌ش‌ی‌ب‌و‌و ک‌ا‌ن‌ی‌ا‌و‌ی ت‌ی‌د‌ا ب‌ل‌ا‌و‌ب‌و‌ن له د‌ه‌و‌ر‌و‌ب‌ه‌ر‌ی‌ا‌ن‌د‌ا گ‌ی‌ا‌و گ‌و‌ل‌ی چ‌ر‌و‌پ‌ر‌و گ‌و‌ل‌ه ک‌ی‌و‌ی به ک‌و‌م‌ه‌ل پ‌و‌ا‌ب‌و‌ن. ه‌و‌ا پ‌ر له ب‌و‌ن و به‌ر‌ا‌م‌ه‌ب‌و ی‌ا‌د‌گ‌ا‌ر‌ی‌ه‌ک‌ا‌ن به‌د‌ه‌و‌ر‌ه‌ی ک‌ی‌ل‌گ‌ه ئ‌ی‌ن‌گ‌ل‌ی‌ز‌ی‌ه‌ک‌ا‌ن‌ی ح‌و‌ز‌ه‌م‌ی‌ر‌ا‌ن د‌ا د‌ه‌س‌و‌پ‌ا‌ن‌ه‌و‌ه و، د‌ه‌ه‌ا‌ت‌ن‌ه‌و‌ه ی‌ا‌د‌. له ت‌ا‌و‌ی‌ر‌ه‌ک‌ه‌ی له‌ل‌ای پ‌ا‌س‌ت‌ی پ‌ی‌گ‌ا‌ک‌ه س‌ی‌ ی‌ا‌ن چ‌و‌ار ک‌ا‌ن‌ی ف‌ر‌ا‌و‌ا‌ن ه‌ل‌د‌ه‌ق‌و‌ل‌ا‌ن که ق‌ه‌و‌ز‌ه و لا‌و لا‌و خ‌ه‌م‌ل‌ا‌ن‌د‌ب‌و‌ی‌ا‌ن. د‌و‌ای ش‌ه‌ش ی‌ا‌ن ح‌ه‌و‌ت س‌ه‌ع‌ا‌ت له ج‌و‌گ‌ه‌ک‌ه د‌و‌ر‌ک‌ه‌و‌ت‌ی‌ن‌ه‌و‌ه و به‌س‌ر ه‌و‌ر‌ا‌ز‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر س‌ه‌خ‌ت که‌و‌ت‌ی‌ن ت‌ا‌گ‌ه‌ی‌ش‌ت‌ی‌ن‌ه (ز‌ی‌ن) چ‌ی‌ای د‌ه‌ر‌گ‌ه‌ل‌ه که به‌ر‌ز‌ا‌ی‌ی‌ه‌ک‌ه‌ی ن‌ز‌ی‌ک‌ه‌ی (٤٨٠٠) پ‌ی‌ د‌ه‌ب‌ی له ئ‌ا‌س‌ت‌ی د‌ه‌ر‌ی‌ا‌و‌ه، پ‌ی‌گ‌ا‌ک‌ه‌ش ت‌ه‌ن‌ی‌ا له‌ل‌ای س‌ه‌ر‌ه‌و‌ه‌ی ن‌ه‌ب‌ی، به‌گ‌ش‌ت‌ی پ‌ر‌د‌ار و د‌ر‌خ‌ت و پ‌ی‌چ‌ا‌و پ‌ی‌چ‌ه، ر‌ه‌ن‌گ‌ی س‌و‌ر‌ه و له‌ب‌ه‌ر‌د‌ه ن‌ی‌ش‌ت‌ه‌ن‌ی‌ه‌ک‌ا‌ن‌ه و ش‌ل‌ه، ت‌ه‌ن‌ی‌ا ه‌ن‌د‌ی ش‌و‌ی‌ن‌ی ن‌ه‌ب‌ی که ه‌ن‌د‌ی گ‌و‌ل‌ی ج‌و‌ا‌ن‌ی ل‌ی‌پ‌ر‌ا‌و‌ه. ن‌ش‌ی‌و‌ه‌ک‌ه به‌ر‌ه‌و د‌ه‌ر‌گ‌ه‌ل‌ه‌ی ب‌ر‌د‌ی‌ن که ش‌و‌ی‌ن‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر ق‌ا‌ی‌م‌ه، له ن‌ی‌و‌ا‌ن ئ‌ه‌و د‌ه‌ر‌ه‌و و د‌و‌ل‌ی‌ک‌ی ت‌ه‌ن‌گ‌ه‌ب‌ه‌ر‌ی خ‌و‌ار‌ه‌و‌ه‌ی ت‌ه‌ن‌ی‌ا ئ‌ه‌و پ‌ی‌ه‌ه‌ی‌ه که د‌ه‌گ‌ا‌ت‌ه‌و‌ه س‌ه‌ر ج‌و‌گ‌ه‌ی پ‌ه‌و‌ا‌ن‌د‌وز. به‌ل‌ای ب‌ا‌ش‌و‌ر‌د‌ا ر‌ی‌گ‌ا‌ی‌ه‌ک‌ی س‌ه‌خ‌ت ه‌ی‌ه که د‌ه‌چ‌ی‌ت‌ه‌و‌ه (و‌ه‌ر‌ت‌ی) و ن‌ا‌و‌چ‌ه‌ک‌ه‌ش‌ی س‌ه‌خ‌ت‌ه، چ‌ ن‌ا‌و‌چ‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی س‌ه‌خ‌ت که له چ‌ی‌ای ه‌ن‌د‌ر‌ی‌ن‌ه‌و‌ه به‌ر‌ه‌و پ‌و‌ژ‌ه‌ل‌ا‌ت د‌ی، له ک‌ا‌ت‌ی‌ک‌د‌ا له ب‌ا‌ک‌و‌ر‌ه‌و‌ه د‌ی‌م‌ه‌ن‌ی ن‌ش‌ی‌و‌ی‌ه‌ک‌ی ل‌و‌س‌ی ه‌ل‌د‌ی‌ر‌ه و پ‌ر‌ه له پ‌ه‌ز‌ی ت‌ر‌ی. د‌ه‌ر‌گ‌ه‌ل‌ه که س‌ه‌ر د‌ه‌م‌ا‌ن‌ی‌ک‌ گ‌و‌ن‌د‌ی‌ک‌ی ف‌ر‌ا‌و‌ا‌ن ب‌و‌و، به‌ت‌ه‌و‌ا‌و‌ی له‌س‌ر د‌ه‌س‌ت‌ی پ‌و‌س‌ه‌ک‌ا‌ن و‌ی‌ر‌ا‌ن ک‌ر‌ا و ت‌ه‌ن‌ی‌ا ن‌ز‌ی‌ک‌ه‌ی ب‌ی‌س‌ت خ‌ا‌ن‌و ن‌ه‌ب‌ی ه‌ی‌چ‌ی د‌ی د‌و‌ب‌ا‌ر‌ه ب‌ن‌ی‌ا‌ت‌ن‌ه‌ن‌ر‌ا‌و‌ه‌ت‌ه‌و، ل‌ی‌ر‌ه (م‌ی‌ر‌ م‌ح‌م‌ه‌د ئ‌ه‌م‌ی‌ن ب‌ه‌گ) و ب‌ر‌ا‌ز‌ا‌ک‌ه‌ی (م‌ی‌ر‌و) که گ‌ه‌ن‌ج‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر ق‌و‌ز‌ه، م‌ی‌و‌ا‌ن‌د‌ا‌ر‌ی‌ا‌ن ک‌ر‌د‌ی‌ن و خ‌و‌ا‌ر‌د‌ن‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر ن‌ا‌ی‌ا‌ب‌ی‌ا‌ن پ‌ی‌ش‌ک‌ه‌ش‌ک‌ر‌د‌ی‌ن. له ن‌ا‌و خ‌ی‌و‌ه‌ت‌د‌ا د‌ا‌ی‌ا‌ن‌ن‌ا‌ی‌ن که له‌س‌ر ز‌ه‌و‌ی‌ه‌ک‌ی س‌ه‌و‌ز ه‌ل‌د‌ر‌ا‌ب‌و‌ن و به‌م‌ه‌ش له‌د‌ه‌س‌ت ئ‌ه‌س‌پ‌ی پ‌ز‌گ‌ا‌ر‌م‌ا‌ن ب‌و‌و، که ئ‌ه‌و گ‌و‌ن‌د‌ه ز‌و‌ر پ‌ی‌ی‌ی به‌ن‌ا‌و ب‌ا‌ن‌گ‌ه. ئ‌ال‌ی‌ر‌ه‌د‌ا (ش‌ی‌خ م‌ح‌م‌ه‌د ئ‌ا‌غ‌ا) م‌ا‌ن د‌ی‌ت که چ‌ا‌و‌ه‌پ‌و‌ا‌ن‌ی ئ‌ی‌م‌ه‌ی د‌ه‌ک‌ر‌د له‌گ‌ه‌ل ب‌ر‌ا‌گ‌ه‌و‌ر‌ه‌ک‌ه‌ی که ن‌ا‌و ب‌ا‌ن‌گ‌ی‌ک‌ی خ‌را‌پ‌ی ه‌ه‌ب‌و‌و، چ‌ه‌پ‌خ‌و‌ن و پ‌و‌ک‌ا‌ر‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر س‌ه‌ر‌ه‌ت‌ا‌ی‌ی‌ا‌ن‌ه‌ی ه‌ه‌ب‌و‌و (ت‌و‌ب‌ال به‌م‌ل‌ی

نوسه: وەرگړې) وهك شېخی هه روتیه كان ناوی كاكه مین بوو، (كاكه)ش نازناویكه بۆ پیزلینانی برای گه وړه.

ئو دهسته یه هه موی به یانیه که ی به ره و گوندی وه لاشی ی شیخ محمه د ئاغا چون. پیگا سه ره که یه که مان نه گرت چونکه به که لک نه ده هات و ئو پرده ی له سه ر جوگه ی ره واندوز دروستکرا بوو، روخابوو، له ته نکاو یکی نزم که له پوژه لاتی ده رگه له بوو، په پینه وه، به ره و دۆلی یه کیک له لقه کانی رویاری سه ره کی شو پوبینه وه. پیگا که مان به ناوچه یه کی جوان و پاژوه دا بوو، له نیوان په رژین و له وه پگای په نگین به به رگی به هاری، له خواره وه هه ندی دار گو یز هه بون، له ته نیشتی جوگه ئاویک خوړه ی ده کرد له نیوان دارچنار و داربی ی هه لچودا پیچاوپیچ ده پویی. له سه ر ته پۆلکه ی گرده کانی لای راستیشمان هه ندی گوندی په رش و بلاوت ده بینی که به په زی تر ی ده وړه درابون، له شو یینیکی که دارو دره ختی چری هه بوو له جوگه که په پینه وه و چوبه ئو به ر. دوا ی سه عاتیک یان دوان له رویشتن به ناوچه یه کی پر له دارو دره خت گه یشتینه گه رویکی نزم، که له ویرا له به رامبه رمان گوندی (وه لاشی) مان لی دیار بوو.

ئو شو یینیکی دلگړو جوانی هه یه و له سه ر لوتکه چیا یه که، له کوتایی سه ره وه ی ده شتیکی بچو کی سه وزه، به گه نمیک که تازه خه ریکه پیبگا. خانوی شیخ محمه د ئاغا له هه ر خانویکی کوردی جیا وازه، که سه ر دانه کردبی، بنیاتیکی پته وی هه یه و له سه ر شتوازی مالتیکی کیتلگه ی ئینگلیزی بنیات نراوه. هه ندی پاړه وی ته سکی پیچاوپیچ هه یه که ده گاته ژوری بچو کی خوشه وه، که گه رم و خوشن، جا چ به ئاگردان گه رم بوبی یان به ئاگری کراوه ی سوپا..... هتد.

ژور یکی تاییه ت بۆ من پیکخرا، که هه رده م یه کیک یان دوان له سی کوپه که ی سه رۆک خزمه تیان ده کردم. ئوان که سانیکی ئاسایین، گه وړه که یان تا پاډه یه که شه رمنه، به لام دوانه که ی دیکه ی راسته وخو به شداری گفتوگو یان ده کرد. بچو کی هه رسیکیان (سه عید) بوو که مندالیکی یازده سالانه و له خیرایی قسه زانی داو له هاوپییه تی له سه ره وه ی هه ر دو برایه که یه تی.

دواى نيوه پو پياسه يه كى كورتم كرد، كه ده مويست ديمه نى سروشت ببينم، به ناو بېستنى ميوه دا به سر چيايه ك كه وتم، له پشت گونده كه، له لاي پاستم به ربه ستيكى گه وره ي سهر به فر ه بوو، كه سنورى (فارسي) ئيرانه و له ناو ه پاستيدا هه لگوردى مه زنه، كه قوبيه يه كى به ردنى پشه و به فر دينه خشيئى. ئه و له زنجيره كه جودايه و به رزتره. و له پيشيشم دوى قول و تهنگى جوگه ي په واندوزبوو، كه به بهينى گرده كاندا پيچى ده خواره وه. زهويه پر له دارو دره خته كه ورده ورده به ره و جوگه ناو كه شوږ ده بوو، له كاتيكا له لاي دوره كه ي زنجيره يه ك گرد و لوتكه هه بون كه له يه ك جودابون و دوى دريژيان له نيواندابوو، له خواره وه، ميليك يان دو ميل له پشت وه لاشى، (ميره كه) ي لانه ي دزه به ناو بانگه كان دياره، ئه ودهم بيرم له وه كرده وه كه زانيارى دهر باره كو كه مه وه و ويرانى كه، به لام نه و كار به نده به تواناى به سهر بازگيراوان و تواناى جول ه يان. ديمه نى لاي چه يم به چياى هندرين داخراو بوو، زياتر له شيوه ي به رازيكي گه وره ده چوو. ئه و به دلتيكى قول وه له ئيمه دابراوه كه ئه مروب ه يانى پيدا هاتين، ئه مه و له دوامه وه كو مه لى چياى پر له گزوگيا هه بون كه سهر يان به فر گرتبوى و، به رزيان ده گاته پتر له (۱۰۰۰۰) پى. ليره وه ده توانى گونده بلاوه كانى باله ك ببينى، كه به ره زه ترى و ناوچه داجيتراوه كانيه وه به هه مولايه كدا په رش و بلاون. وشه نيه كه په ناي بو ببه ي بو وه سفكردى ئه م ديمه نه مه زنه. ناوچه كه زور سه خته، جگه له ريگه ي ئاونه بى، ئيدى چياكان سر بو هيچ حوكميك دانانه وين، چونكه به شيوه يه كى پر له باخ به سهر يه كدا كو بونه ته وه و خه رهندي زور گه وره له يه كيان جيا ده كاته وه، به شيوه يه ك كه ده بنه هه لديرى بيوينه.

له و شيو (نانى ئتواره) كه شيخ محمده د ناغا پيشكه شى كردين توژيك بى هيوايى داى گرتم و ئيستا دركم به وه كرد كه بوچى هه ندى له ناغاكانى دزه يى ده يانگوت مير محمده د ئه مين به گ له و پياوتره. تاكه شتيكى كه ئيشتيائى ده كرده وه ئه و له گه نى دومه لانه بوو، كه هه ميشه له به هاراند له ناوچه كه دهر ده كه وى. ئتواره كه به قسه ي خوش و كه يفه وه به رتوه چوو، سه عيد دوو بيچوه ورجى هيتان كه به م دوايانه له گرده كاندا دوزيبونيه وه، زور دلره قانه ويستى

به شه پيانينى، شيخ محمەد به لټنيدا كه بوميان بنيرتته هه وليږ وهك دياريهك، به لام دواى چەند پوژيكت مردن. قسه كانمان دهرباره ي چياكانى ده ورزيه رمان بوو، به تاييه تى چياى هه لگورد، خانه خويكه م گوتى كه وا رۆژانى بهر له شه پ هينديه گه پوكه كان ده هاتن تاكو له تروپكه كه ي ئه و گيايه سه يرانه كۆكه نه وه كه پوابون. وتيشى له ژيږ ئه و به فراهى چەندين ساله به سه ريه كدا كه له كه بوه گيانله به ريكي سه مه ره هه يه كه پيى ده لټن كرمى به فر، دريژيه كه ي نيوپى ده بى و قه له و وسپيه و ده مى نيه چاو و لوت و هيچ ئادگار يكي سروشتى نيه، ته نيا كلكه براهه كه ي نه بى، ئه گه ئه و گيانله به ره به ينيه خواره وه ده مرى، لاشه وشكراوه كه ي له پوژانى هه ره گه رمى هاوينيشدا گه رمترين ئاو سارد ده كا خه لك يكي زۆريش دوپاتيان كرده وه كه ئه و گيانه وه ره يان ديوه، ئه وسامنيش وايىو چوم كه ئه و چيړوكه بنچينه يه كي هه يه.

له وه لاشى، هه ريهك له به كر به گ، براى يوسف به گ، و مه لا يوسف ئاغا له عه شيره تى باله كيانم ديت، كه پياويكى ورديله بوو پييه وه ديار بوو كه چەند سه ره تاييه و ريشيكي پپو په شى هه بوو، جه مه دانيه كه شى پيشوى هه بوو. ئه و به پاستى پيشپه وي بيرۆكه ي برايه تيه.

ئه وان گوپرايه لى خويان پيشكهش كرد و سوينديان خوارد كه پۆله كانى عه شيره ته كه يان به مه به ستى دوژمنكارانه هاننادهن و ئه وه ي كراش ته نيا بو به رگرى له خو كردن بوو، چونكه له هيرشى ئيسماعيل به گ ده ترسان ئه نجه ته كانى ئه وانم قبول كرد و، به رله پويشتنم په شيد به گيش گه يشت، هه موان له گه پانه وه بو په واندوز له گه لىمدا هاتن، تاكو ناشتبونه وه له نيوان ئه وان و ئيسماعيل به گ بيه سترى، هه ر چوئيكت بى، ئه وان نه يانتوانى وا له به گۆك بكەن له گه ليان بى.

له پوژى حه وتى ئايار له گه ل شيخ محمەد ئاغا و ئيسماعيل به گ و ئه وانيتير سه ردانى رايات (۷) و سنورى ئيرانمان كرد. ليږه به ناوچه يه كدا رويشتين كه تاكو جوگه ي په واندوز دار و دره ختيكى باشى هه بوو، هه موو هه ورازه كان پله پله بون ته نيا يه كيكيان نه بى كه زۆر ليژ بوو، له ناو خه لكه كه به هه وراوى (ئبيستر به زين) ناسرابوو.

له پښه‌گه‌ی (ناوپردان) ه‌وه گ‌ه‌یشتینه قولایی دۆل‌ه‌که‌و، به ه‌وی پردی‌کی شه‌ق و شپ‌ه‌وه له لقه‌کانی پو‌بار‌ه‌که په‌رینه‌وه، که دار گو‌یز سی‌به‌ری به‌س‌ردا کر‌د‌بوو، پردی‌کی دیک‌ه‌ش له‌وی ه‌ه‌بوو که به‌ه‌وی‌ه‌وه له جو‌گ‌ه‌ی په‌واند‌وز ده‌په‌ر‌یه‌وه، به‌لام روژ‌گار‌تی‌کید‌بوو ته‌نیا به‌که‌ل‌کی په‌رینه‌وه‌ی پیاده ده‌هات. له رو‌یشتن، بۆ ما‌وه‌ی سی چ‌وار میل به‌رده‌وام‌بوین تا‌گ‌ه‌یشتینه ده‌روی دۆل‌ه‌ه‌ریزه که و له‌وی ع‌لی به‌گی رایات پ‌یش‌وازی کر‌دین، که پی‌او‌ی‌کی هیمن و له‌س‌ر خۆ بوو، ریشی ماش و برنج بوو.

ئ‌ه‌و له ه‌ه‌موو س‌ه‌رۆک لقه‌کانی (گوندی بال‌ه‌ک) گ‌رن‌گ‌تر بوو، له س‌ه‌ره‌تای دۆل‌ه‌که‌دا به گوندی پای‌ه‌ت‌دا تی‌پ‌ه‌رین، که و‌یرانه‌یی سی‌مای ه‌ره دیاری بوو له پ‌و‌یشتن به‌رده‌وام بوین تا‌گ‌ه‌یشتینه ه‌و‌به‌ی ع‌لی ئا‌غا که ته‌نیا می‌ل‌یک له گونده‌که دور‌بوو. ئ‌ه‌و دیمه‌نه‌ی که له نی‌گامان ه‌ه‌له‌نگوت نه‌ک ه‌ر زۆر جوان بوو، به‌ل‌کو له دیمه‌نه ه‌ره جوانه‌کان بوو. په‌شمال‌ه‌کان له زه‌ویه‌کی ب‌چ‌وک ه‌ه‌لد‌رابون، کۆمه‌له کور‌دی‌کی س‌ه‌ره‌تاییش که جلی س‌ه‌یرو س‌ه‌مه‌ره‌یان له‌به‌رد‌ابوو له‌به‌ر ده‌می په‌شمال‌ه‌کان وه‌ستابون و له ناو گیاو گۆله زۆره‌که‌دا، دیمه‌نه‌که به‌چیای به‌رزو لیژ که لوت‌که‌ی س‌ه‌ر به به‌فریان ه‌ه‌بوو، ده‌وره‌در‌ابوو، ه‌ر ه‌ی‌نده‌ی چ‌وینه دیوه‌خانه‌که‌وه دو‌گه‌نجم بین‌ی که عابای فراوانیان له‌به‌رد‌ابوو که‌شیده‌ی س‌ه‌وزیان له‌س‌ر بوو، که‌نیشانه‌ی ئ‌ه‌وه‌یه ئ‌ه‌وان له‌نه‌وه‌ی پی‌غه‌م‌به‌رن (د‌خ) پ‌ی‌گاکه‌یان بۆ کر‌دمه‌وه و س‌ه‌ره‌تا له‌گ‌ه‌لیاندا ده‌م و دو شیرین نه‌بوم (ئا‌وا: وه‌ر‌گ‌ی‌پ) به‌لام ه‌ر خ‌یرا بینیم که دو‌که‌سی به‌ریزن قسه‌کر‌دنه به ئ‌ه‌ده‌به‌که‌یان و په‌فتاره دل‌گیره‌کانیان ته‌واو له‌و کور‌دانه جودا بوو که له ناویاندا ده‌ژیان، کور‌ده‌کان، سروشتی‌کی د‌پ‌و ناخۆشیان ه‌ه‌بوو. ئ‌ه‌وان له گوندی‌کی ته‌نیشتیانه‌وه ه‌اتبون که ناوی (دار و س‌ه‌لام) بوو.

به‌ر له نانی نی‌وه‌پۆخانه خوی‌که‌م ئ‌ه‌و روه‌که به‌ناویانگه‌ی بۆ ه‌ی‌ن‌ام که پی‌یده‌ل‌ین (ری‌واس) که ته‌نیا له‌به‌رزاییه‌کاندا ده‌پو‌ی، کور‌ده‌کان به‌گیاه‌کی باشی ه‌رس‌که‌ری داده‌ن‌ین، قه‌دی‌کی در‌یژ و پ‌وک‌ار‌ی‌کی کول‌کنی س‌ه‌یری ه‌یه، گ‌ه‌ل‌ایه‌ک له س‌ه‌ره‌وه‌ی ه‌یه که خه‌ریکه ب‌کر‌ی‌ته‌وه، پاک‌مان کر‌د و به‌شه‌کر‌ه‌وه خوار‌دمان، تامه‌که‌ی ناخۆش نه‌بو، ته‌نیا دوا‌ی چه‌ند روژ‌یک و دوا‌ی کول‌اندنی زانیم که پ‌ی‌واسه.

■ دوو سال له کوردستان

دواى نانى نيوه پړ له گه ل ئيسماعيل بهگ و نهوانيدى سوار بوين به نيه تى
برپنى نه وشه ش ميله ي که مابو بؤ سنور. به ريگايه کى پله پله دا که به سر
زهويه کى به رزى پله پله دايه و پر له گڅو گيايه، ريگاکه له دوه روه گه رويه ي نزيك
دوبربونى ناوه که نزيکه دوه وه که پى ي ده لئين (گه روى شيخ). زهويه که ليړه دا
پوته نه ته نيا هه ندئ شوين نه بى که گيايه کى سه وزو پريان هه بوو، به تاييه ت نه و
لاپالنه ي که خور به غره که ي تواند بؤوه و بريکى زور له گوله باينجان و ميلاقه و
پيازه خوگه ي ليږو، هه ندئ پارچه به فر تا ئيستاش له ليواى ريگاکه دا مابون. له
دورى دوميل له سنور تاوه ريکى قوبه يى هه بو که زور کون بوو به (شيخي باله کان)
ده ناسراو ناوه که ي له گه روه که ش نرابو. ئاليره دا پياو چاكيکى کوردى پاکشاهه.
که ماوهيه کى زورى به سر دا تيپه پيوه و، نه و به رله دوو تاسى سده به ر له ئيست
ژياوه. له دهر و به رى مه زاره که ي گورستانى کى نارپکى موسلمانان هيه و له نيوان
کيله کاندا گوله سه وسه ن پواون. نه و مه زاره له و ناوچه يه دايه که گيانى خواوه ندى
مه زن له خوى گرتوه و بيده نكيه کى شکودارى هيه. (۸)

له بهر نه و به رى گورستانه که سى چوار داربى باريک هه ن که به رزاين (۵۰) پى
ده بى و بى لق و گه لان و بؤ ماوه ي چند ميلک هه ر نه و دره ختانه ي ليږه. نه و
دارانه به لق و پوپ و گه لوبون، به لام، لق و پوپه که ي له لايه ن نه و دوو سوپايه ي
به رامبه ر به يه ک، بؤ سوته مه نى براون. شوينه وارى پيکدادانيان ليړه و له ويى دياره،
هيلي سه نگر ليږدان و کوختى بچوک و قوبه ي له پليټ دروستکراو و تهل درو شتى
ديکه ش. به لام شوينه وارى هه ر ديار نه و ريگايه که که به دهر وه که دا درى
ده بيته وه و پوسه کان له سرخو کردويانه به ريگايه کى پان و به سود بؤ تيپه پينى
هه ر هوکارى کى گواسته وه.

له سر سنور، مه به ستم له شوينى دوبربونى ناوه که يه، پانى دهر وه که ده گاته
ميلک و هه ورزى زور له ولاو له ملاى ريگاکه هيه، ليژاييه کى کورت و هاسانيش
هيه که ده گاته ده شتى (لاجان).

به سر گرديکى به گول داپوشراو که وتم که ده که و ته لاي باکورم، سه رنجم به
ده شته پان و ريکه که داو به گرده روته نه کاندا، که نيشتمانى هه ردو
عه شيره تى (مامه ش) و (پيران) بوو، بؤ سابلخ و، شنو، نارد، نه و ده مای که له

دهشتی لاجان ورد ده بومه وه ههستم به خوشیه کی زور کرد، که نه مه بومن شتیکی تازه ونه دوزاوه بوو. ئه وی به به راورد له گه ل ئه و زهویه سهختانه ی که له پشتمه وه بون، شوینتیکی زور پیکوپیک و جوان بوو. شهیدای ئه وه بوم که بچمه خوارئ و به ناو عه شیرته سه یرو سه مه ره کانیدا بگه پیم، له خواره وه ی من و له لای راست دهشتیکی باشی دیراو هه بوو، ده متوانی گونده کانی حه سه ناغای پیرانی ببینم، که چه ند سالتیکی که م بهر له ئیستا قایمقامی رانیه ی کوشتبوو په نای بۆ هاوینه هه واری عه شیرته که ی برد بوو. له بهرام به رمدا گردیکی رهش هه یه که له ده ورو به ریدا گوندی (په سوئ) ی قه ره نیاغای سه روکی عه شیرته ی مامه شه، ئه و ئیستا سه رقالتی کۆکردنه وه ی ئه و شته یه که پییده لئ (گومرگ) له و کاروانانه ی وهرده گرت که به ورپیته دا په تده بون. شنۆ ده که ویتته لای چه پ، له پشت زنجیره چیا به کی به ردین شاردراره ته وه له پشت ویش ورمییه (۱۰). ده لئین (سمکو) (۱۱) ی سه روک عه شیرته ی شکاک ئیستاش سه رقالتی شه ره له گه ل سه ربازانی فارسی. وامه هه ست ده کرد که به کی که له دۆزه ره وه کانم که کیشوه ریکی نه ناسراو بۆیه که مجار ده بینئ. به جه خاریکی زۆره وه ئه و دیمه نه م به جیهیشت و گه پامه وه.

پیویسته که بلئین پوسه کان ئه م ناوچانه یان داگیر کرد و، ئه و گوندانه ی که ده متوانی بیانبینم و له ده شته که دا بلاو ببونه وه، ئیستا له خه لکه کانیان چۆلن. هۆزی مامه ش که پۆژیک له پۆژان به هیز بوه و شانازی به دوو هه زار سواره وه کرده، ئیستا ناتوانئ له دوسه د پیاده زیاتر ئاماده بکا. ئه وان و عه شیرته کورده کانی دیکه هه ر به ناو له ژیر ده سه لاتی حکومه تی فارسیدان، به لام، به هه ر حال ته گه ر له ژیر ده سه لاتیکیشدا بن که می که باج ده دن، یان په نگه هه ر نه یده ن. له ریگی گه رانه وه ماندا، که می که لامانداو له مه شدا مه به ستیکمان هه بوو، به ره و گوندی (دار و سه لام) رویشته ی که ده که وته سه ر ته پۆلکه ی ئه و گرده ی به سه ر ده ره بنده که دا ده یروانی، که له گه رانه وه ماندا ده که وته لای راستمان.

ئه و دو سه یده لیژه نیشته جین، مه به ستم شیخ عوبه یدللا و شیخ عه لائه دینه ئه وان کورپه مام بون، باوکیان، که چه ند سالتیکی که م بهر له ئیستا مردبون، بهر له (۵۰) سال له و شوینه دا نیشته جیبون، ئه وان له دهشتی لاجانه وه هاتبون، ئه وان

لای مامهش و عه شیرته کورده کانی دیکه پښتیکي زوریان هه بو (۱۲)، له (دار و سه لام) په ناگه یه کیان بۆ به هاناوه چونی پښواران و هه ژاران دروستکردبو، بۆ نه وانه ی که له و دهریه نده دا سه رمایان ده بوو، چونکه ناوچه که له مانگی کانونی دووهم و ئادار دا هه موی به فر دایده پۆشی. به و جوړه ناوبانگیکی باشیان په یدا کرد، مه به ستم به کاری له خوا ترسی و پیاو چاکان. له سالی (۱۹۱۶) و به هاتنی پوسه کان ناچار بون پابکن و هه موو که ل و په له کانیان و شویته که یان و پیرانکرا، ئیستا مندا له کانیان گه راونه ته وه و ده یانه وی به شیوه یه کی سوکتر ده ست به و کارانه بکه نه وه که باوانیان سه ره تایان بۆ دانا بو.

شیخ محمهد ئاغا تکای لیکردم له گه ل ئیسماعیل به گ و محمهد عه لی ئاغا سه ردانیان بکه ین به مه به سستی خوازیښی خوشکی شیخ عوبه یدوللا، چونکه خوازیښیکر جوان نه بو خوی ئه م کاره بکا.

هه ستم کرد شانازی به کی گه وره م له و کاره دا پښپراوه، که په یوه ندی به ژبانی خیزانیکی کورده وه هه یه. هه رچه نده که ئه رکیکی زور دوور بوو له ئه رکه فه رمیه کانم. ژنی یه ک له سه روکه کانی باله ک، له کاتی که دا که خوی جارتکیان سه ردانی منی کرد بوو له په واندوز، مرد بوو. ئیستاش پیتی وابوکه به شداری کردنی من له و کاره دا، که به نیازه بیکا، خیزناوهره.

به پلیکانه دابه زین بۆ ژوریکي بنمیچ نزم که له بهر ئه یوانی کوختیک ده چوو دو په نجه ره ی تیدابوو به سه ر پارپه وه که یدا ده پوانی، گه رم کردنه وه ی ژوره که به هو ی ناگریکی گه وره وه بوو، چونکه بایه که لیresh زور سارد بوو. له بهر ئه وه ی حه زم نه ده کرد که قسه یه کی وا بکه م خوازیښیه که تیکدا، بۆیه داوام له محمهد عه لی ئاغا کرد که له جیاتی هه موان قسه بکا. ته واو له بیرم نیه چی گوت، به لام ئه وه ی له بیرم مایی شتی ئاوا ی گوت: (شیخ محمهد ئاغا، که سه روکی عه شیره تیکي گه وره شوین جیو پییه کی به رزه، هیزو توانایه کی زوری هه یه، ئیمه ی بۆ ئه رکیک پاسپاردوه، که ئیوه ناوهره که کی ده زانن له کاتی که دا که حاکمی سیاسیش خوی هاتوه به شداری له و داوایه بکا، هیواداره پازیبونی ئیوه ده سته به رکا، ئه م خزمایه تیه ش هیوادارین به خته وه ری به دواوه بی). شیخ عوبه یدوللا که ده م و چاوکی خپو قژیکی وه ک سمیله کانی زه ردی هه بوو، وه لامیدایه وه: (من به راستی

ههستم جولاهه، نهو شکوځیهی که شیخ محمده ناغا له پښتای نهو داواکاریه وه، به خانه واده کهی منی ده به خشی، چونکه من ده زانم نهو پیاوړکی خراپ نیه، نهو ریژنکی گه وره ی هیه لای عه شیرته کان، خزمایه تیکردنیش له گهل نه ودا سهریه رزیه، به لام مهرجیک هیه که نیوهش دهیزانن، نه گهر قبولی کا. منیش قبولمه. (مهرجه که ناماژهی بو نهو ماره ییه ده کرد که ده بویه له داوای دهستی کهچه که دا بیدا، بره کهش له قسه کردنیکی ناساییدا دیاری کرا. فاتحه خوینرایه وه، (که به شیوه یه که له شیوه کان، له جیگهی: نویژی خواوه نده: Lord Praye) له نایینی موحه میده (باشتره بلای نیسلام، (وأن الدین عندالله الاسلام: وهرگتیر) نهو فاتحیه ش وه که ره مزیک ماره کردن پیروز کردنیه تی دوی ته ووبونی پړو ره سمه که هریه که له وان به نهرمی دهیانگوت (موباره که بی) دوی خواردنه وه ی چاو قاوو و، دوی گفتوگوځیه کی دریز که نیو سه عاتی خایاند، نیزنمان خواست و گیشینه وه لای شیخ محمده ناغا له پایات.

نهو نیواره یه، باران دهباری و بایه کی ساردی ده هات، گه پاینه وه وه لاشی، گفتوگوځیه کی دریزم له گهل برا شیتوکه کهی خانه خوځکه م کرد (واته له گهل کا که مین) (توبال به ملی نوسر: وهرگتیر) نهو ده موچاوړکی هیه که له دم و چاوی یوسف به گ ده چی، به لام سهرنجیکی دپندانه تری له برایه کهی هیه و وه سمیله کانی موی قزی سپیه، دوچاوی هه که هه میسه سهیری خه لک ده کا. بو ماوه ی دوو سه عات زیاتر به دهنگی به رز هات و هاواری بوو، پاساوی ده هیناوه که بوچی فلانه کاروانی تالان کردوه، هوکاره کهشی ده گتیرایه وه بو نهو زیانه ی که پیشترا خواوه نی کاروانه که له وی داوه.

له هه شتی مانگ گه پامه وه په واندوز، که گه شته که م به یه که پوژ ته و او کرد. له دوری دومیل له شاروچکه که له لای کانیاوی جوندیان لاماندا، بو چا خواردنه وه له گهل محمده علی ناغا، لیزه له ژیر پښاکه نه شکو و تیکی گۆشه وه ستاو هیه که له دوو گاهه ردی تیژی گه وره دروست بوو و ناوړکی لی هه لده قولی، که وه که به فر سارده و به دریزایی سال، ناوه که به رده و امبوو، ته نیا پایزان (۱۲) نه بی که پوژنیک که می ده کرد و پوژنیک سهری ده کرده وه. له ده رکی نه شکو ته که و له نهو به روه و بهری جوگه ناوه که شوینی دانیشتن هه بوو که بو زه ویه کی که می پر له

گڼوگیا دهچوه خوارۍ تا دهگه یشته باخه کانی هه رمی و هه نار، نه م زهویه مولکی محمه د عه لی ناغایه، نه و لیږه له گه ل خانو واده کهیدا له ره شمال دهژین، به دریژایی هاوین له ویی ده مینه وه.

که گه یشته ره واندوز دیتم نه قیب لیتل دیل گه یشتوته نه ویی و سه ریاژه لیقیه کانی له گه لدايه و خه ریکن له سه ر گردیکی که به سه ر شاروچکه کهیدا ده پوانی چادر هه لده دن.

سه ریاژه کان تورکمانی هه ولیږ و که رکوک و، کورده کانی دهشتی هه ولیږ و کویه و بریکی که میان گاورد کانی عه نکاوه بون و هه مویان دلخو شبون و له باشتین حالدا بون. به مجوره هیژیکی سه رهنج پاکیشم دیت، نه گه رچی باش پانه هیترابون، هیژی ژاندارمی کون هه رمایه وه و نیستا پییان ده لاین پولیسی ناوخوو، جودان و، له ژیر فرمانده یی (مولازم بارلق) دان.

میستر تیرنه ریش گه یشت، دوسی پوژم له پڼکخستنی کاروباری باج وه رگرتن دا به سه ر برد، له گه ل داهاته کانی گومرگ و نه و به رو بومانه ی که خه ریکن پیده گن. گه ل سه ر دانی که ریشم پیشوازیکردن، له وانه فاته خانم وحه ویزاغي هه روتی، که یه کیک له خزمانی (محمه د سه عید به گ) ه، نه مه وتی که سه روکه که ی نه وهنده نه خو شه ناتوانی سواری نه سپ بی، نه گه ر به ویی نامادهش بی نه و ده بی له سه ر قه په ویله بیهینن، نه مه جگه له شیروانیه کانی کونه براده رم، که (روبی ته شریفم) پیشکه شکردن چونکه زوریان یارمه تیدام بو ده ریا زکردنی په واندوز له و باره، نه مه ش دوسی مانگ له مه و به ر.

نوری له په واندوز نه بوو، که پرسپاری نه وم له باویلاغا کرد، گوتی هیشتا له پاو نه گه پاوه ته وه. له بهر نه و نه گه پانه وهشی هه والم بو نه قیب لیتل دیل نارد که له یه که م هه لدا ده سگیری بکا.

به دوله که دا ریویشتم، که تاکه ریگایه له باشوره وه دپته وه ناو شاروچکه، گه یشته ناوکیان که گوندیکی گه وره یه و نزیکه ی سه د مال ده بیټ و چین له سه ر چین له سه ر لوتکه ی گرده که و له نزیک ده روی ده ربهنده که، له نیوان دوو لوتکه که به سه ر چپای کوپه کدا ده پوانن، بنیاتنراوه. ده ورو به رکه ی پره له باخچی فراوان، که میوه ی هه نجیر و هه ناری تیدایه، له کاتی کدا گوندی (هه قتیان) ی دلگیر

دهکه وټه سر نه و ده ربه نده ی به سر ټاکوایاندا ده پوانی. به ناو بیستانی ته پو پاراودا پښتای فیه قیایانمان گرتی بهر و به سر ده ربه نده که و به تهنیشت ټاو پکدا که ده هاته خواره وه، سرکه وتین. دره ختی به رزی گوژیو گابه ردی قه وزه گرتو پښتای ده گرتین و تاریکی ده کرد. فیه قیان ده که وټه سر گردیکی به رز ده وری پر له بیستان و چنار بوو، په ننگه جوانترین گوندی ناوچه که بی و هاوینه هوار بی.

فاتمه خانم لیږه نیشته جیبه، له دیوه خانه نوییه که یدا - میوانداری کردین، خرم و که سه چاو چنکه که کانی یارمه تیان ددها، که هر چیان له دست بی دریخی ناکه ن بۆ کیشانه وهی سه روهت و سامانه که ی. سه عاتیک له وئی مامه وه، کاتیک خه ریک بوو برؤم باویلاغای پیر به په له هات، تبیینیم کرد که له گه ل نه و ده سته یه نه بوو که بۆ مالئاوا بی کردن له من هاتبون، ئیستا نه و پاساوی دواکه وتنه که ی به ناماده نه کردنی نه سپه که ی ده هینایه وه، سه ری سورما که بیستی خه ریکم برؤم، له وئی به وه ستاوی هینشتمه وه، ده موچاوی رقیکی زوری پیوه بوو (وه که که سیک دلی له سر ناگر بی). به هر حال پیلانه کانی نه و شکستیان خوارد و خوشبه ختانه ش ئیمه کوتایی داپوخانی پیلانه کانیمان نه دیت. چونکه من ته واو له و باوه په دابوم که ده یه وئی نوری بینیته فیه قیان و داوی لیبور دنی بۆ ده کا، په ننگه وای دانابی که من ده ترسم له و ناوچه دوره ده سته ده سگری بکه م، نه گه ر نه وه ش نه بی، نه وا په ننگه نه و زو پویشتنه ی من، پیکر بی له به رده م پیلانیک که بۆ پوژی دواتر بۆسه یه که له سه پښتاکه م دابنری.

له گه ل عه بده لالا پاشا، که خه لکی (بلی) بوو، به سر چپای کوپه که دا له گه شته که م به رده وامبوم، ده ژاندارم و دوانزه پیاوی ئیسماعیل به گم له گه ل دابوو، که (یونس ناغا) ی کوپه مامی سه روکاری ده کردن. دیده بانم به هه مو لایه کدا نارد، چونکه ده مزانی نوری له و ده وروبه رانه یه و په ننگه چاوه ورپی ده رکه وتم بکا. له پښتاکه مه لایه کی مه ندیل سپیم توشبو که نامه یه کی پیبوو، شیخ کاکه مین، که له گوندیکی نزیک داده نیشت داوی کرد بوو بمبینی، بویه تکام لیکرد که له (بلی) بمبینی سه رکه وتنی گرده که کاریکی گران و نه ستم نه بوو، که له سر لوتکه که شیدا نزماییه کم دیت ده ریاچه یه کی بچوکی لیبو سه رم سورما، لیږه وه لیژاییه کی دريژ به ره و بلی شو پیده کردینه وه که ده که وټه قولایی دولیکی ته سک و

|| دوو سال له کوردستان

بچوک که له نیتوان (چپای کۆږهک) و چپایه کی رهشی بلند دروستبوه که پییده لئین (نیرون) و تا ئیستاش به فری پتوه ماوه. گونده که له هه مولایه که وه چپای به ردین ده وریداوه ته نیا باشوری نه بی که ده که ویتته به ره تاو. بویه که رماکه ی زۆر توند بوو. عه بدوللاغا به ره و دیوه خانه که ی بردین که له سه مالتیکی سی نهومیدا بوو، که نه مهش شتیک بوو له هیچ شویتنیک دیکه ی کوردستان نه مدیوو.

ئه ودهم (کا که مین) گه یشته جی، له سه ره خوو هیواش ده پۆسی و دو مه لاوله نجیکی قۆزی له گه لدا بوو که جلوه رگنیک له به ردابوو بینهری دلخۆش ده کرد پیموایی کورپیوو. هه موان که لئی نزیک ده بونه وه سه ریان داده نواند و خه لکیکی زۆر به پاکردن هاتن و هه ردوو ده ست و جله کانیاں ماچ کرد. ئه و به پاستی شیخیکی به ویقاربوو، ده موچاوکی جوان و پیشیکی درتزی هه بوو که یه ک پی ده بوو ده تگوت درکه. به گه رمی پیشوازم لیکرد، له بهر ئه و به خیرهتانه گه وره یی له منی کرد به و سه ردانه ی، له کاتیکدا ده یویست بزانی که من تا چه ند ناگام له و کارانه ی هه یه که له پابردودا کردبونی. بوی پونکردمه وه که چۆن ئه و شله ژانانه ی دامراندۆته وه که له م دواییانه پویانداوه و چۆن (هه روتیه کانی) گه راندۆته وه ماله کانیاں، به لام باسی ئه وه ی نه کرد که هه ر خۆشی بانگیشتی کردبون. سوپاسم کرد و، پیم وت: بو ئه وانه ی که هاتن و خویان ده خاله ت کردم ئه وه ی پۆی پۆی. دواتر پرسیری لیکردم: (نوریش هات؟) وتم (نه خیر) وتی: (به داخه وه، وا باشتر بو ئه وه ی بکردایه).

دوای نان خواردن به کویره پتیه کی پتچاو پتچدا رویشتم و، پوم به ره و باکور بوو به دۆلکی چپایی ته سک و درتژدا که ریک له پشت گونده که وه بوو. له سه ر ئه و جۆگه ئاوه ی که له ته نیشتمان بوو دارچناری جوان به ته ربیی پیز ببون. له کۆتایی خه رنده که ده رویک هه بو که ئاشیکی له سه ر بوو، له وی برایه که ی فاته خانم پیشوازی لیکردم که ناوی خورشید به گ بوو له شله ژان و هه راوزه نا که ی ئه م دواییه دا به شداریکرد بوو. ئالیره دا له کۆتایی گرده که سوپاینه وه و به ره و باشور چوین که دۆلی هه روتی بوو، که شویتنیک نزمی ته سکه و ده که ویتته نیتوان چه ند لیتنیک به داربه پو داپۆشراو.

پښتانه به په دې سړو به لای پوښه لاتدا و به و گوندانه دا تیده په پری که هریه که به روکی نه ویدی گرتبو، هر گوندیکش لانه یان له پاناییه کی سهری گرده که کردبو. دانیشتوانه کانیشی، که له م دواییه هره شه یان له کانی وهتمان کردبو، هه ژارو جله کانیان فشو فولی دراو بون. له وی وهستام تا بزانم هیچ گله ییه کیان هیه. ته نیا گله بیان له چه وساندنه وه و کوشتن هه بوو که له سهر دهستی موختاره کانیان دوچاری ده بون. توژیک له گونده که ی (حه ویزاغا) وهستام و قسم له گه ل کرد، نه و پیاوکی ترسنوکه و هیچ مه ترسیه کی لی به دی ناکری (توبال به ملی نوسه ر : و. ع).

له کوتایی دۆله که دا که نزیکه ی به سی کاترمیر بریمان، له چیا یه کی بچوک په پینه وه و خومان له لیواری دهشتیکی پانی به پیتدا دوزیه وه. نیمه نیستا له ناوچه ی خوشناوه تین، که ناوچه یه که هه میشه به شوینی نارامی و ناسایش دیته به رچاوم، ده که ویته پشت گرده سه خته کانی ره واندوز که کوردی په وهندی نه زان تیتدا نیشته جین. پښتانه مان به داوینی چه ند گردیکدا دريژده بوه که به گوندی ناوه دان و فراواندا تیده په پری که ده وروبه ری پر له بیستان و کتلگه و له وه پگا بوو، شنه ی نیوارانیش باره ی میگه له زوره کانی ده دایه وه. سهرکه وتنی چیا یه کی به ردین له ژیر بالی تاریکیدا نیمه ی گه یانده گوندی (باليسان) ی گوره که توژی به نه ستم توانیمان پښه ببینین، که له پښکه ی ته سکدا بوو له نیوان باخی میوه تیده په پری و نیمه ی گه یانده مالی (عزیز به گ) ی مامی میرانی قادر به گ یه که پیاوی شه قلاوه. نه و پیره میردیکي ساویلکه ی پوخوش بوو، زورترین هه ولیدا بو نه وه ی ناشتی له نیوان برازا کانی بیاریزی که نیره بیان به یه کتر ده برد.

له به یانی دواتردا به ناوه راستی دۆله به رینه که دا پویشتن که بو بیتوین به ره و خوار ده بوه وه. که ده که ویته سهر هردو به ری پویاری (کیشان) که بای نه وه ندی ناو تیدایه، دار به ره و خوار بو زبی بچوک بیا. نه و دۆله پره له گوندی سهر به لقی (باجکالی) له عه شیره تی خوشناو، دارستانی زوری سوره چناری لییه. پښتانه مان به سهر له وه پگای پر له گه لوگولزاردا دريژ ده بوه. به تاییه تیش قانه گولی نوركیدی نهرخه وانی سهر به رزم تیا به دیکرد. لای نیوه پو چوپنه ناو سنوری باکوری (بیتوین)، نزیک کانی سهر چنار که ناوه که ی له به ردیکي دامینی چومه که

هه لده قولاو به ناوه پویه کې به رینی نیو قامیشه لآن و جهنگه لستاندا شوپده بوه وه. ده شته که به گزو گیایه کی پر داپو شرابو که ده گه یشته گوئی ولاخ. جوړه ها گوئی زوری لیبو که به تایبه تی ناوی گوله توله که ده به م هه واش پر له بونی خوښ جه گن و وینجه بوو. میښ به لایه ک بوو بوخوی و میښکه رانه نازاری ولاخه کانی ده داین.

نانی نیوه پوم له گهل (کاکه مزه) ی ناموزای سواراغا خوارد، که هوبه و په شمالی له له نزيك (گردی تلی) هه لدا بو. میزه ریکی به رینی له سهر بوو، پشستینیکی نه ستوری توند پیچراوی له پشت کردبوو، شه پوالتیکی به رینی له پیدابوو، که نه مه ش تایبه تمه ندی دیاری عه شیره ته که ی بوو، چونکه پیرانه کان جل و به رگی نایابیان له بهر ده کرد و زیده پویشیان تیدا ده کرد، پتر له هه مو عه شیره تیکی دیکه ی من دیتیم. کاک هه مزه له گه شته سواریه پر ماندوبونه که مدا به پشستی دهر به ند، هاوالی کردم که شه وه که یم لای (نه قیب کوکی یاریده دهری حاکمی سیاسی) به سهر بردو پیچ مانگ ده بوو، من یه که م نه فسهر بوم میوانداری بکا. نه قیب بارکه ر بهر له وه ی پروا خانویکی ریکی له دوله که دا دروست کردبوو که به سهر روباره که یدا دهروانی. بنکه که ی خوی له ناو کیلگه مه رزه کانی پانیه وه، که پرپون له نه خوشی، گواستبوه وه نه وی. به سهر باز گیراوه کانیش له قه لاکه دابون، که چاککراپوه، هه ولتیکی زوریش درا تاگونه د ویرانه که بنیات بنریته وه. حه زم ده کرد جاریکی دیکه ش باب به کراغا ببینمه وه، به لام دیتیم پویشتبو، بویه به یانی پوژی دواتر بهر ه کویه چومه وه و، کاکه هه مزه م له گه لدا بوو. کاتی به ده شتی بیتویندا تیده په یم توشی (مام قهره نی) هاتم، که نه گهر سواراغا له وی نه بوايه نه و سه روك عه شیره ت بوو، کومه لی ناغو ده ستوپیتوه ندی پیرانی له گهل دابوو له گهل پیاویک که زوپنای لیده دا.

هه مویان بی چه ک بون، چونکه سویندیان خواردبو که به ناشکرا چه ک هه لنه گرن هه تا سه روكه خوشه ویسته که یان نه گه ریته وه. به وه شم زانی که دیوه خانه که ی سهرخمه ی، له وه تی سواراغا گیراوه، داخراوه. بونانی شیوان برای سواراغا میوانداری کردم، که خوی و خه لکی سهرخمه ی له پیده شتیکی خوشی نزيك تیکه لېونی هه ردو پوباره که هه لیاندابوو. له وی له سیبهری په شماله کان

دانیشتین و سهیری مندالکانهانمان دهکرد که مهلهیان دهکرد و نه و کورده پیخواسانهش که داری بپاویان به پویاریدا بهرو خوار دهنارد.

دوای نان خواردن دهستمان به پویشن کردهوه بهرو و کویه. بهخانهی مهتراندا پویشن له چناروک که له باریکی باشدابوو دهروبهری ههموی گولی کیوی و دهوهنی سهوز و جوړهها گول بوو، شهوم لای نهقیب برادشؤ له کویه بردهسه، بؤ بهیانیهکی زوو بهرو ههولیر کهوتمه پړئ. نه و دؤله بچوکهی که له ناوچهکه ههبوو بهردی لمینی (تهمؤخ) سوری ههبوو، هیشتا پر له گول بوو، بهتاییهتیش گولاله سوره و گولیکی دیکه که بهگلینهی چاو دهچوو که گولیکی سهوزی کالی ههبوو چند تولهیهکی نهرخهوانی وهک پهپی لهسهرهوه ههبوو.

کاتی له ههولیر نزیکومهوه شتیکی سهیرم بینی، خهلکهکی ههمویان له لیواری شاردا ههلیاندابوو، خانهواده دهولهمندهکان لهناو چادر و پیخهف و پهردهی به پیشودابون. هوکاری دهرجونی نه و خهلکش بومهلهرزیهک بوو که نه و دهمای لهوی نه بوم پویدابوو تهنیا بهتهلهفون شتیکی کهمم لیدهزانی.

خهلکهکه له کاترمیر دهی ئیوارهی (۸) ی مانگ ههستیان به یهکهم له رزه کرد بوو که زور سوک بوو، له مهودای چارهکه کاترمیریک دوو ههژانی دیکه دروستببون و که له هی یهکهم توندترو بههیزترببون. زیانیکی کهمی گه یاند بوو بهلام خهلکهکه زور ترسابون گه مزهیهک لهناویاندا ههلهدهستیتتهوه و پایدهگهیهنی، که وهک خهونی دیبی، دوو له رزه ی دیکه پو دهدهن و کوتایی دنیاش لهگهله هی دووه میان دروستدهبی.

دوو سی پوژی دیکه هیچ شتیکی پوینه داو ترسی خهلکهکهش پهویهوه له ناکاو وله شهوی ۱۲/۱۲ ی مانگ و، دوای نیوه شهو له رزینیکی بههیز تر له وانهی پیشو پویدا. دهمالی پوخاند و ژمارهیهک زیانیان بهر کهوت، دوپیاو مردن و زوریش بریندار بون، خهلکهکه به ترسهوه له شارکهک پایانکرد و چند شهووپوژیان بهنوژو پارانهوه بهسهر برد. دوای نهوه که هیچ پویندا، تهنیا دویان سی له رزه ی دیکه که پهنگه کهس ههستیشی پینه کردبی، ئیدی خهلکهکه گه پانهوه ماله کانیا و خهریکی چاککردنهوهی زیانهکان بون.

■ ■ دوو سال له کوردستان

ئووهی سهیر بوو ئووه بو که ئه وه رزینه شتیکی ناوخوای بوو له ههشتی مانگدا تیبینی له رزینیکی سوکم کرد له په واندوز، به لام ئه وه رزینه ی له شهوی ۱۲/۱۲ ی مانگ پویدا کهس له ده ریه ند یان کویه ههستی پینه کرد ته نیا خه لکیکی که م نه بی که ئه ودهم به خه به ربون. کاریگه ریشی له سه ر شاری که رکوک و موسل نه بوو، له کاتیگدا ئه و گوندانه ی نزیکی هه ولیربون هه ستیان به جۆله یه کی سوک کردبوو. به گه ویره ی قسه ی دانیش توانیش پیشتر له رزینی وا توند له هه ولیر پوینه داوه .

به‌شی سازده‌هه‌م نوری: دومه‌زن که کاتیان هات.

هه‌ر یه‌کسه‌ر دوا‌ی پویشتنی من، نوری به‌ره‌و په‌واندوز گه‌پابوه‌وه، نه‌قیب لیتل‌دیل بۆ ئه‌وه‌ی گومانه‌کانی لایبا چه‌ند پوژتیک‌ی که‌م خۆ‌ی لۆ بوارد، ته‌نانه‌ت براده‌رایه‌تیشی له‌گه‌ل به‌ست و جارتک(چا)شی له‌گه‌لدا خوارده‌وه، نوری داوه‌تکرا تا سه‌ربازگه‌که‌ بپینی، گه‌نچه‌که‌ش داوه‌ته‌که‌ی قبول کرد بۆ ئه‌وه‌ی هیچ گومانیک‌ی هه‌بێ، هه‌ر هه‌نده‌ی گه‌یشه‌ ترۆپکی گرده‌که‌ ئیدی خۆ‌ی به‌گیراوی و که‌له‌مچه‌کراوی دینه‌وه.

ده‌نگی ته‌قه‌یه‌ک هات، ئه‌مه‌ش ئاماژه‌یه‌ک بوو بۆ دوو ده‌سته که‌ له‌ ئاماده‌باشی هاتنه‌ پێشه‌وه‌ بون. ئه‌و دوو ده‌سته‌یه‌ ده‌ستیان به‌سه‌ر هه‌مو چه‌که‌کاندا گرت، له‌گه‌ل فیشه‌ک و ئه‌و نامانه‌ی که‌ تواندرا ده‌ستیان به‌سه‌ردا بگیری. ژماره‌ی چه‌که‌کان(١٦) چه‌ک بوو له‌گه‌ل(٢٠٠٠) فیشه‌ک و له‌ناو نامه‌ کانیشتا نامه‌یه‌ک بۆ ئه‌وه‌ ده‌شیا که‌ به‌هۆیه‌وه‌ تۆمه‌تیک ئاراسته‌ی خاوه‌نه‌که‌ی بگری که‌ شیخ عوبه‌یدوللای سورچی نویسیبوی و بۆ شیخی پیره‌مێرد، (کاکه‌ مین)ی نویسیو.

نوری له‌گه‌ل ژماره‌یه‌کی که‌می پاسه‌وان په‌وانه‌ی هه‌ولێر کرا، هه‌ر چه‌نده‌ له‌و که‌سانه‌بون که‌ متمانه‌یان پێده‌کراو، خرایه‌ زیندانه‌وه، له‌ کاتیکدا که‌ فه‌رمان به‌ باویلا‌غادرا له‌دوی برپا هه‌رچه‌نده‌ که‌ ده‌سگیریش نه‌کرا‌بوو. (دادوه‌ری گشتی پاشایه‌تی) بروسکه‌یه‌کی پیروزیایی به‌ بۆنه‌ی ئه‌و ده‌سگیرکردنه‌ی هه‌نارد، ئیدی هه‌ستم ده‌کرد که‌ باره‌که‌ له‌ په‌واندوز ئیستا ئارامه‌. له‌ شه‌شی حوزه‌یران زانیاریم

■ دوو سال له کوردستان

دهرباره یې نه و ته قینه وه یه پټکه یشت که له ته له عفر (۱) پویدابو، که شاروچکه یه کی نژیکه ی (۵۰) میل له پوژناوای موسل دوربوو. کومه لیک له پوله کانی عه شیرته کان له ژیر فرماندهیې ته فسره شه ریفیه کان هیرشیان کرده سهر شاروچکه که و دانیشتونایش یارمه تیان دان و فرمانگه حکومیه کانیاں گه ماروداو پائید بارلوای یاریده ده ری حاکمی سیاسی و ستیوارتی ته فسره ی دهره ک و هندی فرمانبره ی بچوکی به ریتانیاں کوشت. له ته نجای ته ودا پشیوی له ناوچه عه ره بیه کانی موسل دروستبوو هیرشبه ره کان تا سهر ریگای گوپ - موسل هاتن. کاریکی سهریازی له و دهمه پیاده کرا و پشیویه کان سهر کوکران.

نه و هه و له هه لچونیکې گه وده ی له هه ولیتر به رپاکرد و لیتره به دواوه، پروپاگنده ی دژبه به ریتانیا پوژانه زیادیکرد و، له پیشان توند تریو. گیره شیوینان (ئاوا: و. ع) نه وانه ی که ناوبانگیکې خراپیاں هه بوو به ناشکرا ده ستیان به مژده ی ده ستپیکردنی شوپش کرد و، گورپه پانی کاره که شیان قاوه خانه کان بوو، هندی نامه بلا بونه وه که گوايه که گوايه له (شه ریفی مه که وه) هاتبون و هندی کیش له پیاو ماقولان و سهروک عه شیرته ته نیاز خراپه کانه وه هاتبون وه که نه حمه د پاشا و حاجی پیرداود. سورچه کانیش چالاک بونو، وه چومی لافاو کردو به سهر کوپه و شه قلاوه و ده وروبه ری په واندوز یانداو، هندی نامه یان پیبوو که گوايه له والی وان و که سایه تی وه که نه وه هاتبون. نه مه پروپاگنده بوو سهر چاوه که شی نه نه دول و سوریه بوو، به دریزایی چه ندین مانگ به نهینسی کاریانده کرد، له بهر نه وه ی هندی یه که ی سهریازی له وکاته دا کیشرا بونه وه، بویه ده سه لاتی حکومت دارماو نه وه ش به ناشکرا دیاربوو، له زوه وه ده مزانی له هه ولیتر هانده ره کان کین و هه ستیشم ده کرد که گرته به ری ههر پویشوینیک له دژیاں، له تیروانینی خه لک، مه ترسی نه وانی زیاتر ده کرد. له بهر نه وه ی دروی چیروکه کانیاں زور جار دهرده که وتن، بویه پویه پوی گالته جاپی ده بونه وه، چونکه خه لکی نه و ناوچانه راهاتبون نیازیکی پاکیاں به رامبه ر حکومت هه ی.

به شى هره زوى هردو مانگى حوزهيران و تهموز به تهنك قه بلاندى به روبومى ناوچهى هولييرهه بوم. نه و داهاتانهى له گهنم و جووه دههاتن به هايهكى زوربان هه بوو، وهك چون به هوى فرمانبهرى دهسته پاچه و خه لكانى ناپاك سالى پابردو زيانتيكى زورمان هه بوو. بويه بريارمدا، چهندي له توانامدايي، گه شتيكى فراوان بكه م، بو نه وهى به خوم له نه نجامه كان دنيايم. له مه شدا دوكهس يارمه تيان دهمام و كارى قه بلانديان ده كرد و دهكرا پشتيان پي بيه ستم. سهرداني هفتاگوندي زياترم كرد، له كاتي دروينهى جو و دروينهى گهنميش. كارهكه تاقهت پروكيئن بوو گهرماش له و په پرى بوو.

گهراني يه كه مم له مانگى په مه زاندا بوو، كه كورده كان تيايدا، به جياوازي پايه يان، هه مو به پوژون. جوتيار هه ر جوتياره، جا نه گهر به پوژوبى يان نا نه وه يان گرنگ نيه، به هه ر حال نه و ناتواني به پوژوبى مادام به دريژايي پوژ له كيلگه كارد هكا. له لايهكى ديكه شه وه سه روكه كان تا بتوانن زوريه روزه كه يان به خه وتن به سهر ده بن و لاي نيواره پيگه ر ديوه خان ده گرنه بهر كه جامه ناويك يان دويه كيان له پيش دانراوه و، به په رو شه وه چاوهر پواني (به ربانگن) كه پايگه به ني خور ناوايوه و پوژوه كه يان ته واو بوو.

له گهل يه كه م وشه ر بانگيش ده بينى كه توژيك ناو يان دق ده خونه وه و ده ست به نويز ده كه ن و، دواتر بو نان خواردن خويان ناماده ده كه ن. ديتم هه نديكيان به جگهره پوژو ده شكينن، نه مهش كاريكى نااساييه دواي شازده كاتزمير خوگرتن له ناو و نان خواردن. سهره پاي بوني هه ندي له كه مته ر خه مان كه به دزي تينوييتي خويان ده شكينن، زوريه ر نه و كوردانهى ده توانن پوژه كه يان بي كار به سهر بيه ن ته واو پابه ندي پوژو گرتنن. نه وهى خوشبو نه وه بو كه په مه زان پيگري له وميو انداريه نه گرت كه له هه مو شوين و به شه و پوژ بوم ده كرا.

گهرانه كانم ته نيا له ناوچهى (دزه يي) بوو، ناسياريه كى چاكم له گهل ناغاكاندا، پير بوان يان گهنج، گهره بونايه يان بچوك، په يدا كرد. هه ر چه نده زياتر بمناسي بونايه بوم پونده بووه كه له سه روكه كانى ناوچه شاخاويه كان، به جهرگ و ته بيات وشكه كان، باشتين. نيستا وامله اتهابو هه موو خزمه كانيان و تيك نه نگرانه

|| دوو سال له کوردستان

بچوکه کانیان و ئاره زوه کانیانم ده زانی و، واملیهاتبو که ههستم ده کرد منیش یه کیکم له و عه شیرته.

که سی کورد هینده پیزی هیچ میوانیک ناگرئ به قه در ئه وهی پیزی ئه و میوانه ده گرئ که خوی پییده لئ (شاره زه)، به مانای ئه وهی که زانیاری نیوشاری ته وای هیه و، ده توانئ ده باره ی کاره سوکه تاییه تیه کانی و پرۆژه کانی قسه ی له گه لدا بکاو، ئه مهش له شته سهیره کانی دنیای دهره وه زیاتر خوشی پیده به خشی.

زۆر جار پرسایریان ده وکرد : (ئینگلتیه را چۆنه؟ من مالم له کوپیه له وئ؟) خزمه کانم کین و ئایا نیستاش زیندون؟) گوینگرتن له قسه کانم ده باره ی به روبومی کشتوکال و ئازده لاری ولاته که م و نه ریتیه کانی ژنهنان زۆر سه رنجی پاده کیشان. به لام ئه گه ر ده باره ی گه وری له ندهن و خه لکه که ی و، سه یرو سه مه ره کانی دنیای نوئ قسه م بو بکردنایه، ئه واهه ر خیرا ده تیت باویشک ده دن و ده چونه سه ر بابه تیکی دیکه. به زۆریش بابه تی سه ره کی گفتوگو، سیاسه تی عه شایه ری بوو، چونکه کورد هیچ شتیکی له وه پی خوشتر نه.

له هه مو گوندیک پیره میرده کان پاهاتبون له ده ورمان کۆده بونه وه، کاتی بو قه بلاندنی جۆخین (خه رمان) ده چوین، باسی لاوازی دانه ویله و دریزی قه د و ئه و هه مو نه خۆشیانه ی که له به روبومه که مه که ی داو، ده کرا. هه ر چه ندی قه بلاندنه کانمان که م بویه ئه وان داویان لیده کردین که له گه لیان بچینه سه ر جه نه پو شه نه باو ده یانگوت ئه گه ر ده رکه وت به روبومه که نیوه ی ئه وه یه که ده لئین، هه موی بیه، هه رچه نده ئه وان فیلیان ده کرد به لام سروشتیان باشبو، چونکه هه ر هینده ی کاره کان ته واهه بون به شیرین گوشتاری مامه له یان له گه لدا ده کردین و نه رم و نیانیه کی زۆریان له پو ده نواندین، ئه و قسه یه ش بو هه موان راست بوو ته نیا ئه وانه نه بن که ده ستیان له ملی خۆیان به ند ده کرد و به به رده وامی منگه منگی زولمی قه بلاندنه که یان ده کرد تا له گونده که ده رده چوین. له و دومانگه دا، نزیکه ی هه مو پۆژیک برایماغام له مه خمو ده دیت. له سه ر دانه کانددا به زۆری نه قیب و یلمیسۆنم له گه ل خۆم ده برد که به رپرسی (پزیشکی مه ده نی بوو له هه ولیز. ئه و سه رۆکه پیره له سه ره تاکانی نیساندا نه خوشکه وت، دوا ی گه رانه وه له گه شتیک که پیکه وه چوینه به غدا.

هه وکردنیځم له سیه کانیدا دیته وه، له گهل نه وهی چی له توانا دابو کرا بو پاراستنی ژبانی و، هندی کات چاکده بو وه وهندی کاتی دیکهش نه خوشیه کی سهریه لده داوه. پوژی پازدهی حوزه یران که باری تهنروستی زور خراب بوو چومه سهردانی. نه وهمای له دیوه خان نه بو به لکو له بهشی تاییه تی خوی بوو: به شهو له چادرکی ناو حهوش و ماله کی و به پوژیش له ژورکی بچوکی پر له خشلی گرانبه هاو نه خش و نیگاری جوان. هر چند جاری بچوباما سهردانی، دهسته لاوازه کانی درژ ده کرد و دهسته کانی توند ده گرت و چاوه گهرمه کانی له پوه لاوازه که یدا به قولدا چوبون. نه گهر بیتوانیا به دانیشی داده نیش و پیشوازی لیده کردم، له وهشدا خورشید ناغا یان یه کی له خزمه کانی یارمه تیان ددها. هرچی من بوم له ته که نه وه وه له سهر سهرینک داده نیشتم نه گهر بیزار بومایه یان له دانیشته که م نا نارامیه که ده رکه وتایه، قسه ی ده بریم و به خنده یه کی شیرینی سهر پوخساری ده یگوت: (نيسراحت، نيسراحت). نه گهر هه مو شتی له بیریش بکه م نه وا هه رگیز بینینه کانی نه و پیره میترده خوشه ویسته له بیرناکه م که خوشه ویسته کی قولم بوی هیه. واپنده چوو که حه زبکا ده ستم بگوشی و قسه م له گهلدا بکا. من واده زانم که پیو ابوو نه گهر که سیك هه بی پژگاری بکا، نه وه منم. سوربوو له سهر نه وهی به گویره ی توانا سهردانی بکه م، نه گهر هه فته یه کیش زیاتر تپه پیا نه وا گله یی له دیار نه بونم ده کرد.

نه مجاره یان، مه به ستم پوژی پازدهی حوزه یرانه، نه و پیاوه زور بی هیزبو، زوره گران دهیتوانی قسه بکا. کاتی گه یشته لای فرهمانی ناماده کردنی چاو قاوهی کرد بو من و — دواتر فرهمانی به وانه ی ژوره وهدا بچنه دهره وه. دوا ی نه وهی ماوه یه که دهستی گرتم وتی: (رهنگه چند پوژیکی که می دیکه بزیم، به لام ده زانم نه دنیا به جیدیلیم. خورشید ناغای برام له جیتی من داده نیشی، یه که تکاشم له تو هیه: له گهلدا نهرم و نیان بی وه که چون له گهل مندا وابوی و نه و گرنگیه ی به منت ددها به ویش بدهی، چاکه ی گهره ی له گهلدا بکه ی، زیاتر له وهی له گهل مندا کردت. من زور شهیدای ژبانم، نه گهر نه مریم شتیکی مه زن ده که م و پیشکشی توی ده که م که هه مودنیا پیی سهر سوپماوی. و دیاربوو بهرله وهی وهلامی بده مه وه خه ریکبو له هوش خوی ده چو، به لام خه م به سهرمدا زال بوو له

|| دوو سال له کوردستان

ژوره که چومه دهره وه. ئه وشه وه زۆر په ریشان بوو دهنگی گریان زۆر له ماله که دا بهرز ده بوه وه. به یانیه که ی نهیده توانی قسه بکا به لام که چوم بۆ بینینی ناسیمیه وه.

کاره که هه رچۆنیک بێ، هیشتا (کۆتایی) نه هاتبوو. ئه و بهرده وام له گه له ژياندا له ململانی بوو، زۆر جار سهردانیم کرد، هه ندی جار ئه وهنده به هیز بوو، که دهیتوانی له کیشه ی عه شایه ری یه کان و باری سیاسی بکوڵیته وه. به لام هه میسه دهستی ده گرتم و، بۆ ماوه یه کی دريژ به دوو چاوی پر پرسیار که بۆ ژيان ده بریسکانه وه سهیری ده کردم. له یه که له سهردانه کانم باسی نامه یه کی بۆ کردم، که له جیاتی (نوری) نوسی بوی، با باسی ئه وه ش بکه م که ئه و نامه یه م نه دیتبو، ئه و له و قسه یه دا چاوه پوانی هه یچ نه بو، به لام پيشنیاری ئه وه ی کرد که له بهرامبه ر که فاله تیک (دهسته بهر) ئه گه ر بکری، پینگه به و لاوه بدهم به ئازادی له هه ولیر بمینیته وه. ئه گه ر به قسه ی ئه ویشم بکر دایه کاره که باشده بوو.

برایماغا زۆر له خه می به رژه وهندی براده ره کانی و جوتیاره کانی بوو. ئه و تکای لیده کردم که قه بلاندنی به روبومی فلان یان فلانه که س که م بکه مه وه که زیده پویی تیدا کراوه، یان له پۆستیکی که به تال بوايه، یه کیک له ناسیاوانی دامه زرتیم چونکه دلسۆز و دهست پاکه، ئه گه ر چی زۆر هه ژاریش بێ. نه مده توانی ئه و تکایانه ی په تکه مه وه چونکه پیاویکی تیگه یشتو بوو شتیکی داوا نه ده کرد ئه گه ر له توانامدا نه بوايه.

خورشید ئاغا به دريژایی ماوه ی نه خۆشیه که ی براکه ی له مه خمو رمايه وه، که له وێ بومايه به ئه رکی میوانداری هه لده ستا، پیره پیاوه داماو ه که ش له جاران خه مبار و په شبینتر بوو، له گه له ئه وه ی که ده گه یشتمه ئه وێ به خه نده وه پيشوازی ده کردم. ئه و دانیابوو که سهردانه که ی به غداممان هۆی نه خۆشی برایه که ی بوو. ئه و برایماغای زۆر خۆشده ویست و زۆربه ی کاتی چاودیری ده کرد و نوێژی ده کرد تاخوا شیفای بدا. دواتر تایه کی گه رمی گرت و له ته نیشت براکه ی له ناو جیدا که وت و وا ده رده که وت نه خۆشیه که ی ئه و توندتر بێ.

به گشتی سی چواریک له خزمه کانی ئاماده بون، کاتی حالی ئه و سه رۆکه، که له مردن نزیک بوو، مه ترسیدار بوايه (ته مه ن هه ر چه ند دريژ بێ کۆتایی دی) ئه و

بیست سی ناغا کۆبونهوه، له وانه خوږه که ی و براکانی و برازاکانی و ناموزاکانی و، په حمانا غاش به زوری له گهل برایه کی بچوکی که ناوی موحه ممد نه مین ناغا بوو ته مهنی سی سال ده بوو قۆزو پوخۆش بوو، ناماده بون. دیارترین خزمه دوره کانیش دوان بون: (حوسینی مه لای) و (جوکول ناغا). یه که میان به جه رگیکي لادییه، ته مهنی شه ست سال ده بی، سوره یه و هه لسوکه وتی خوشه، له سهرده می عوسمانیه کان هه لسوکه وتی خراپ بوو، نه و فه وزای پی خوشتره، نه و لیږه به دواوه به هیترترین لایه نگیری من بوو. هه رچی جوکل ناغایه پیاوړیکی باشه و که سایه تیه کی نه و توی نیه پۆلکی گرنه له کی شه کانی عه شیرته کاندایه بگپړی. کوړیکی بچوکی گالته چی هه یه که ته مهنی ده ساله و ناوی (ناغا) یه. نه و هه ره خوشه ویستی برایما غایه. پۆلکیان که گه یستمه مه خمور، چه ندیم پی سهر بوو، به قه سیده یه کی به خیره تان پیتشوازی لیکردم که خوی به فارسی نویسیوی. له ۲۹ ی حوزه یران بو خۆم نوریم دادگایی کرد، تۆمه ته که شی پشیتوی نانه وه و پیلانگپړی بوو دژی ده ولته. ئیسماعیل به گ دوو شایه دی په وانه کردن، یه کیکیان خورشید به گی برای فاته خان بوو، که خوشی به شداری له شوپش کرد بوو. نوری به توندی به رگری له خوی کرد و باسی هه مو هه لسوکه و ته کانی خوی کرد له وه ته ی ده سه لاتی به ریتانی هاتوه و، لیها توانه نه و تۆمه تانه ی په تکرده وه که ناراسته ی کرابون. به شکوه پاوه ستابوو چاوه کانی بریقیان ده داوه، نه گه ر به و پۆله م نه زانیا که گپرابوی باوه یم به قسه کانی ده کرد. سه ریشی دانه ده نواندو نه یده سه لماند تا نه و نویسنه م ده رهینا که له شیخ عوبه یدوللوه هاتبوو له ماله که ی دۆزرا بۆوه. پازده سال به ندیم به سهر دا، له ساتیکی شه یتانیدا بریارم دا له جیاتی موسل بینیرمه که رکوک، که به ندیه کان به ئاسایی بو موسل په وانه ده کران، نه وه ی که واشی لیکردم نه و بریاره بده م نه و هه بوو که سلیمان به گ و هاوړیکانی له و شاره بون و هوکاریکیان بو پاکردنی ده دۆزیه وه. سه ره پای نه وه ش موسل بنکه ی نه و پروپاگنده یه بوو که له ناو کورده کان له نیوان هه ردو ناوچه ی ئاکری و په واندوز هه بوو. به هه مان شیوازی په وانه کردنی له په واندوز، پیمباش بوو که به خیرایی و به به نه یتنی په وانه ی بکه م،

چەند پاسەوانیکى كەمى له گەلداىى كه جىگەى متمانه بون ، له جياتى هەناردنى له گەل كه ژاوهيه كى گەوره .

عەريفىكى (دەرەك)ى عارەبم هەلبژارد كه ناوى يونس بوو، باشم دەناسى، (پياويك بوو قسەكانى بەكردار دەسەلماند)، دەستپاك و ەك شىر ئازابوو، بە (سەيد عەلى)يشم وت كه خۆى شەش سەربازى دىكه هەلبژيرئ تالە گەلداىن. له ئىوارهى (٢٠)ى مانگ هەوالئى بەسەلامەتى گەيشتنيم بۆ كەركوك پىگەى، ئىدى كارم پىئى نەبو، من كه سەرکەوتوبوم، هەوالئىكم بۆ ئىسماعيل بەگ لەپەرەواندوژ هەنارد و داوام لىكرد كه پايگەياندن له ديوار بدا تا ئەو سزايە پونكاتەوہ بۆ خەلك كه بە سەريدا دراوہ و ئەو تاوانانەى كه سزای خۆى لەسەر وەرگرتوہ. له شەوى (٧)ى تەمموز له سەردانى براىماغا له مەخمور گەرامەوہ، دىتم هەوالئىك چاوہ پىتمە (تال وەك زەرەند) كه خەريكو باوہر نەكەم، مەبەستم ئەوہيه كه نورى له نىوان كەركوك و سەرى سەكەى شەمەندەفەر له كەنگريان پاىكردوہ. ئەگەر پۆڤىك بە راستى پەشوكانم، كه نەپەشوكانم، ئەوا هەرگيز وەك ئەمرو نەبوہ. له ژورەكەم دەهاتم و دەچوم، زۆر توپەو بەداخ، پۆڤى دواتر سەردانى كەركوكم كرد تا بزاتم چى پويداوہ و، پىو شوينى پىويسى دانىم بۆ دەسگير كردنەوہى ئەو (بەندى)، ئەگەر بتوانم بىگرمەوہ نورى بەسەلامەتى گەيشتە كەركوك، دواى ئەوہى سى پۆڤ لەوى بوو بە هاوالئى هەمان ئەو پاسەوانەى پەوانەى سەرى هىلئى ئاسن كرا له كەنگريان، تالە و پۆو بە هىلئى شەمەندەفەر بەرەو بەغدا بچى. عەريف يونس و سەربازەكانى بە درىژاى گەشتەكە و رىاو بە ئاگابون، له هەوليرەوہ تا كەركوك، پەنگە له دوا شوين و له پۆڤەكانى دوايدا لەو پىگەيهى بەرەو كەنگريان دەچوو (٧٠) ميل دەبوو، تۆزى خۆيان شل كردبى، له ئەنجامدا نورى يان كەسىكى دىكه توانيوپەتى بەرتيل بداتە (ژاندارمەكان) ، يان بەشتىك فريوى دابن و هەردو كيان يارمەتى پاكردينان دابى. كاترمىرك دواى خۆرئاوايونى پۆڤى شەشى تەمموز و، له كاتىكدا ئەو دەستەيه له دورى چەند ميللىكى كەم بون له سەرى هىلئى شەمەندەفەر له ناكاو، له دواوہرا تەقە له عەريف كرا، كه له پىشى كاروانەكە بوو، تەقەكەش ئەو دوو ژاندارمە كرديان كه له تەك بەندىكەوہ دەپۆيشتن. ئەسپەكەى عەريف كوژراو خۆيشى گەدەى بريندار بوو. دواى ئەوہ

ئو دوو پیلانگتپه به نندیه که یان گرتو به ره و گرده نزمه کانی لای پۆژه لاتی رینگاکه پفاندیان، یونس تاکو به ربووه راوه دوی نان و برینه که ی پزیه ی بری. له کاتیگدا ژاندارمه کانی دیکه راوهستان، که ئه وان پهنگه له فیله که به شدار بوین و له وانه شه به شدار نه بوین، توژی پوانیان و ئیدی په مه کیانه دهستیان کرد به تهقه کردن له پاکردوه کان و هه رگیز هه ولیان نه دا راوه دویان بنین. یونس گواسترایه وه نه خوشخانه له کفری و له وئی پوداوه که ی به دهسه لاته کان گه یاند و ژاندارمه کان دهسگیر کران. به و جوړه نوری و هاوپیکانی توانیان راپکه ن، له گه ل ئه وه ی پروپاگنده یه کی زوریان ده رباره کرا که چی به دریزایی چهند هه فته یه ک شتیکی دیاریان ده رباره نه بیسترا.

ئه وکاته ی له مه خموربوم بروسکه یه ک گیشته که پاکردنی ئه وانی پاگه یاند، ئیدی نه قیب دیکسنن یه کسه ر(باویل ناغا) ی خسته زیندانه وه. که گه رامه وه به ته له فون قسم له گه ل ئیسماعیل به گ کرد و پیم وت که چاودیری براکانی نوری بکاو ئه گه ر بوی بکری به که فالت له په واندوز دهست به سهریان بکا. ئه و کارهش بوه پاساوی تاوانیکی کوشتن. چونکه له نۆی ته مموز هه والدره که هه ر چوار براکه ی هه ولیانداوه له شاروچکه بچنه دهره وه، کاتی پیاوه کانی ئیسماعیل به گ به دواياندا چون ئه و چوار برایه ته قه یان لی کردن. ئه وانیش به ته قه بهر په رچیان دانه وه، دوانیان لی کوشتن له کاتیگا دوانه که ی دیکه پایانکرد. له ژیر قورسای بارودوخه که دا ناچار بوم باوه ر به و چیرۆکه بکه م، له کاتیگدا گتپانه وه ی خه لکه که بۆ ئه وه ده چوو که پیاوانی ئیسماعیل به گ، جا چ به فرمانی ئه و بوبی، یان به فرمانی خزمه کانی، که ئه مهش پی پی تی ده چی، هه لمه تیان بردوته سه ر ئه و برایه بی چه کانه و له کاتیگدا ده یانویست له و پوباره به پنه وه که ئاوی بۆ شاروچکه که ده هیئاو، هه ولیاندا هه مویان بکوژن. بهر له و پوداوه، هه ر چه نده له پاکردنی نوری زور دانه نگ بوم، به لام چاوه پی هیچ دهره نجامیکی خراپم نه ده کرد. چونکه ئه و پیاوه خه لکیکی زوری له گه لدا نه بوو، جا چ له ناو خه لکه که ی شار و چ له ناو عه شیر ه ته کان، وامدانابوو که ئه و بۆ خاکی تورکیا یان فارس را ده کا تا هه لی گه پانه وه ی بۆ هه لده که وی.

هر چوڼيك بى، باره كه نه و پوڅه ته واو گوړا. من دهمزاني كه نوري تا ټوله ي خوينى پړاوى دوو براكې نه كاته وه هرگيز نارام ناگرى. هه ستم كرد كه كاريكي ترسناك تورپه يي (نهمسيس) Nemisis (۲) به سهر سه به بكاراني دا دهبارينى. جگه له وهش نه و پوداوه سوزى جه ماوهرى زور له نيسماعيل به گ دورخسته وه، كه پيشتر پشتگيريه كي گه وړه ي هه بو كه له لايه ن خه لكې شارو عه شيره ته كاني ده وروبر پيشكه شي ده كرا. نه وړه ي كه تورپه يي خه لكه كي پتر كرد نه وړه بوو كه گوايه پياوه كاني له كاتي پشكنينى ماله كي ساوايه كي نوريان كوشتبوو. له راستيدا نه و منداله به (تا) مردبوو له و كاته به دواوه هه وړيكي پرهش بالى به سهر گرده كاني كوردستاندا كيشاو نه مه شم به راستيه نه ك مه جاز.

به ر له تيپه پرونى مانگيكش نه متوانى سهرداني په واندوز بكه م، مه به ستيشم نه وړه بوو راستى نه و پوداوانه بزانه كه درابوه پال بكورژان، نه و دهماش بارودوخى (ولتى نيوان دوپوبار) (ميزوپوتاميا) وه ها شلوق بوو كه نه ده كرا هېچ رپوشوينيك به رامبه ر هه ر دوو براده ره دلسوژه كي په واندزمان پياده بكه م مه به ستيشم: نيسماعيل به گ و باپيريه تى.

پوڅى دواى هه والى نه و كوشتنانه ي باسكراوه، باويلاغام له به ندى به ردا، هه والى مردنى هه ر دوو كوپه كه شيم دايه، نه و پياوه پيره شيتگير بوو، خه م بالى به سهر داكيشاو زور هه لچوو وتى: كه نه و له شه وى پيش نه و پوداوه هه موى له خه ودا بينيوه. ده ستي به جنبودان كرد به نيسماعيل به گ و تكاى ليكردم ټوله ي بو بكه مه وه. چه ند پوڅيكي زور وهك بى سهر له شاروچكه كه ده سوپايه وه و خه لكې راده گرت و باسى به خته په شه كي خوى بو ده كردن، له يازده ي ته مموز چومه سهر دانيكي ديكه ي كويه. له نيواره ي پيش رويشتنم (حه ماغا) نيواره خوانتيكي گه وړه ي ساز كرد كه نه قيب برادشوو من و پياو ماقولان وفه رمانبه ره گه وړه كان هه مو ناماده ي بوين. هه شت جى برنجى گه وړه دانرابوو په نجا تا شه ست له گه نى بچوكش له پيشه وه ي دانيشتنه كه له ژير سيبه رى دار توپكي گه وړه له نزيك تانكي ناوه كه دانرابون، نه مه دوا جار بوو كه به ر به خشنده يي زورى نه و پيره. پياوه بكه وم. ماوه يه ك بوو توشى نه خوشى ببو، به لام نيسا پيده چو حالى باشت بى. دواى نان خواردن به خوشه ويسته وه خه نده يه كي بو كردم و وهك زمانه حالى

بلې: به نهرمی هه لسوکهوت له گه ل خه لکدا بکه و پوت به رامبه ریان خوشبې. هه ر وه ها پر له چالاکی بوو هه میشه به شداری گفتوگوکانی ده کرد.

به یانیه که ی به ر له وه ی به پیکه وم، چومه لای بۆ مالئاوایی، وه ک نه ریتی خوی: به و گه رمایه، له سه ر سه کویه کی به رزی ناو پښگایه کی پښچاو پښچ دانیشتبو که بۆ دیوه خانه که ی ده چوو.

پرسیارم لئی کرد: (هه موو شتی که له کویه ریکوپیکه، هیچ هه یه که گێرمه و کیشه دروسکا؟).

وه لأمیدایه وه: (هه ندی شت هه یه) به خه نده یه کی وه ک خه نده ی مندالان قسه که ی خوارده وه، پرسیم (چی هه یه؟) به لām په تیکرده وه ئاشکرای بکا و خه نده که شی هه ر له سه ر لیتو بوو. دواتر وتی: (جاریکی دیکه ... جاریکی دیکه). ناچار بوم وازله قسه کردنه کانم بیتنم و مالئاوایی لیتیکه م. به لām دوا ی ئه و جاره جاریکی دیکه نه بوو.

پۆزی یه کی ئاب، له کویه وه بروسکه یه کی تایبه تم له جه میل ئاغاوه پښگه یشت تکای هه ناردنی پزیشکیکی ده کرد، که له به غداوه بۆ چاره سه رکردنی هه ماغا بچی، به لām هه ر پۆزی دوا یی هه والی مردنی ئه و پیره پیاوه بلاو بۆوه، به راستی زیانیکی گه وړه بوو، ئه گه ر دوو مانگی دیکه ژیا با گه ل کیشه و گێرمه و دوو دلای له کۆل ده کردینه وه. چونکه ئه و شوینگریکی نه بوو دوا ی مردنی، وه ک په واندوز کویه م دایه ده ست ئاغا ی پیلان گێر، که سی له ناویاندا بالاده ست و زال نه بوو، ئه مه ش حاله تی که بوو که نیشانه ی مه ترسی بوو بۆ (یاریده ده ری حاکمی سیاسی) چونکه هیزکیکی ئه و توی له بهر ده ست دانه بوو بۆ به ره نگاربونه وه ی ئه و کۆبونه وانه ی که په نگبوو بکریڼ. هه ماغا به دریزایی ژیا نی پیاوی (مه سله تی) بوو ئه وه ی له سه ر زارانیش بوو ئه وه بو که هه ر هیڼده ی دنیا جیبیلای خه لکیکی زۆر له ناو ده چن. مه به ستیش ئه وه بوو که مردنی ئه و بی کیشه نابی. له وه ته ی به ریتانیه کان هاتبون ئه و به رده وام له گه ل پڙیم و یاسا دابوو، پشتیوانیکی به هیزی حکومت بوو له وړییه لاینه ده داو کۆل نه ده دا. ئه و یه که مین که س بو که له کاتی پۆزه په شه کاندا که له کاتی شوپشی شیخ مه حمود دا پبیدا تپیه ری: بارودوخی کویه ی پزگار کرد. پیریکی خو شه ویست و له دلا شیرین و، به

خیوکه ریځی روځوڅ و څوڅ په فتار بوو، کاتې دهمدیت، به دوو چاره کزه خنده نامیزه کانیوه همیشه بیرم لای (پاشای) نه و گورانیه بوو که ناوی (پاپا پاسیس) ه. شینه توخه که ی سپی ه لگه رابو. (۲) نه و دهم ه والی نه و هات که برابماغاش له سهر پیخه فی مردنه، نه و دهم وام پی باش بوو که و اباشتره بو که سوکارو ژنه کانی وازی لی بهیندری، له چواری نابدا گیانی سپارد. نه خوڅیه که ی دریژهی کیشاو چه ندینجار هاته گیانه لا، بویه مردنی نه و نارامیه ک بوو بوی و، به مردنیشی که سایه تیه کی میژوویی پوښت. چونکه نه و به دریژی (۳۷) سال دروسته کی مه خمو و، سهر وکی راسته قینه ی هوزی گه وده ی (دزه یی) بوو نه و دیپلوماتیک لیها توو بوو به راستی خه لکه که ی خوی خوشده ویست، بویه نه و انیش خوڅیان ده ویست نه و پوژهی که بو یه که مجار له هه ولیر به پلیکانه ی سهربانه که مدا سهر که وت، که له سهر بان دانیشتبوم، هه ستم به ریژیکی زور کرد به رامبه ری و، ههر خیرا نه و ریژگرتنه ش بو لایه نگیریه کی تاییه تی گورپا. پیموایه نه ویش له به رامبه ر دا هه مان سوزی به رامبه ر به من هه بوو. په ننگه نه و په یوه ندیه ش له تیروانینی نه و، یان خانه واده که ی، له هه زاران نه نجات به هیژتره بویی که له به رژه وهندی یان دژی حکومت دهرده پردرا.

له شه شی نابدا، به یانیه که ی له گهل نه حمده نه فهدی پوښتین تاله پرسه که یدا ناماده بم. چونکه که له کوردستان سهر وکیک یان که سیکی گرنګ کوچ ده کا، نه و هه کانی، یان که سوکاره که ی پیشوازی له سهره خوڅیکه ران ده که ن و نه و هه ش چه ندین هه فته ده خایه نی و، هاوپې و دراوسیکانی کوچکردو سهره خوڅی ده که ن و سورپه تی فاتیه بو گیانی ده خوینن. که گیشتینه مه خمو به یداغیکی په شم بینی له سهر مائی نه و سهر وکه کوچکردو هه لدرابوو، له به ر ده رگا له لایه ن خورشید ناغاوه و کومه لی له خزمه کانی پیشوازم لیکرا. به ره و دیوه خان ده سستی گریم و له وی هه موان دانیشتین و بو ماوه یه کی دریژ بیده نګ بوین، فاتیه خویندرا و دواتر له گهل نه حمده ده فهدی خه م و په ژاره ی خومان دهربرې و خورشید ناغاش ههر ده یگوت (نه و ه ی خوابیکا گه رانه و ه ی نه).

کورده کان کاتې باس له مردنی که سیک ده که ن، دهر برینیکی جوانیان هه یه، مه به ستم نه و هیه که ده لی: (نه و فره مانی خوی به جیهیناو فره مانی نه ویش

گه پانه وهی نیه). ئیدی به دریژی باسی کاره باشه کانی کۆچکردومان کرد، له کۆتاییشدا، وهك باوه، سوپاسی خوی گه وره مان کرد چونكه نه وهیه کی باشی له دوی خوی جیهیشتوه، تكا خوازی نه وهش بوین، كه نه وهیه ی تا بوی بکری جیگه ی شانازی و شکوی نه وه سه روکه کۆچکردوه بی. دواتر خواردنیکي ئاسایی پيشكهش کرا و هه رکه پیز و حورمه تی خۆم بۆ خستنه پو ئیدی یه ك نه رکی فهرمیم مابوو بیکه م، نه ویش نه وه بو كه ده بوايه جیگه وهیه ك بۆ برایماغا دانیم. ئاماژه م به خزمه کانیدا كه نه وان بریار له سه رکی بدن نه و داده نيم. له وه ته ی کۆچیشی کرد بوو نه وان ماوه یه کی زۆریان له و مه سه له یه به سه ر بردبوو به هو ی نه حمه ده فهنیه وه بریاری خویان پیگوتم به وه ی بریاریانداوه خورشیدئاغا سه روکی فهرمی نه وه شیرته بی و له مه خمور نیشته جی بی له کاتیکیدا (مشیر ئاغا) كه ته مه نی نه وه نده نه بوو بۆ نه و نه رکه گرنگانه بگونجی، خه ریکی کاروباره کانی مالی باوکی بی و، له کاتی شه ریشدا سه روکایه تی عه شیرته که بکا. تیبینی نه وه م کرد كه له ته نیشت خورشید ئاغاوه دانیشتوه وپله ی نه و یه کسه ر دوی نه و دیت، له کاتیکیدا خزمه کانی دیکه ی هه مویان له خوارتر دانیشتبون، یان به پتوه راوه ستابون، له مه وه گه یشتمه نه و ده ره نجامه ی كه وهك میراتگری خورشید ئاغا هه لبرێردراوه. وهك چۆن (حوسینی مه لا) ش وتی كه نه و هیشتا نه وانه بوته پیاو، تا بتوانی به نه رکه کانی سه روک عه شیرته هه لسی. به دریژی کاتیش تا له دیوه خان بوم هه ر سه یری منی ده کرد چاوه کانیشی پر له خه م و پرسیار بون پیم وابو هیوای نه وه ی هه بوو له جیگه ی باوکی دانیم، پيشتر وهك گه نجیکی سه ره پۆی هه له شه سه یرم ده کرد، به لام لیڤه به دواوه، له به رچاوم بوبه پیاو.

وتاریکدا و به فهرمی بریاری نه وه مدا كه خورشید ئاغا ببیته جینشینی براکه ی، له کاتیکیدا كه نه حمه ده نه فهندی نه و عابایه ی ده خسته سه رشانی كه به و بۆنه یه وه هینابومان.

سه روکی نویم دلنیا کرده وه، كه تا نه و لایه نگيرو دلسۆزی من بی، منیش به هه مان چاوی دلسۆزیه وه سه یری ده که م و به هه مان نه و مامه له پر له خۆشه ویستییه ی كه براکه ی هه یبوو مامه له ی له گه لدا ده که م.

دواى ئه‌وه‌ى هيوای سهرکه‌وتنم بۆ خواست له پۆژانى داهاتودا، ئاوه‌رم له (مشير) دايه‌وه سۆزى خۆم بۆ نواند و له خه‌مى باوکيدا دلمدايه‌وه داوام لیک‌کرد که شوين پيى باوکى بگرئ و ببيتته پياويکى وه‌ک ئه‌و. له‌به‌ر ئه‌وه‌ى خورشيد ئاغاش پياويکى به ته‌مه‌ن بوو ته‌ندروستى باش نه‌بوو، هه‌ميشه دژى پړو پاگه‌نده بوو، پيشنيارى ئه‌وه‌م بۆ کرد که به هه‌ر شيوه‌يه‌ک بى پشتيوانى بى و نه‌گه‌ر بارودوخه‌کش پتويستى کرد وه‌ک نوينه‌رى خورشيد ئاغاهاتو چۆى هه‌ولير بکا. له‌کۆتاييدا هيوام خواست که بنه‌ماله‌ى (باين) هه‌مويان هه‌ر له پيشکه‌وتن دابن و هه‌ر پشتيوانى حکومه‌ت بن.

هه‌ر هينده‌ى وتاره‌که‌م ته‌واو کرد هه‌مو خزمه‌کانى به يه‌کجار هاتن و به يه‌ک ريز له پيشم وه‌ستان و، حوسيني مه‌لاى، که لي‌ره به‌دواوه ببوه سهرکرده‌ى هه‌ره‌چالاک و نه‌رکى ئه‌وه‌ى گرتبوه سهرشان که به ناوى خه‌لکه‌يه‌وه قسه بکا، به ناوى خانه‌واده سوپاسى کردم، چونکه به ئاره‌زووى ئه‌وان پازيبوم و خورشيد ئاغام بۆ ئه‌و نه‌رکانه دانا که برا کۆچکرده‌کەى پييه‌لده‌ستا. دواتر ئاماژه‌ى بۆ ئه‌و چاوديرى و دلسۆزیه‌کرد که هه‌ميشه به‌رامبه‌ر برايمه‌گه‌مبوه، به تاييه‌تى له‌کاتى نه‌خۆشيه‌که‌يدا و، به‌ليني ئه‌وه‌شى پي‌دام که هه‌مو خانه‌واده‌کەى له جياتى ئه‌وه هه‌ميشه وتا هه‌تا سوپاسى خوا ده‌که‌ن و، نه‌گه‌ر پتويستيشى کرد، نه‌گه‌ر هه‌ر مه‌ترسيه‌ک يان کيشه‌يه‌ک هاته پيش ئه‌وا پشتيوانى پتويست پيشکه‌ش ده‌که‌ن.

دواى ئه‌وه ديار بوو که هه‌موو خه‌لکه‌که بۆ ماوه‌يه‌ک پابردوى پرخه‌ميان له‌بهر کرد و قسه‌يان له‌سهر داهاتويکى به‌خته‌وه‌ر ده‌کرد، وه‌کچۆن خورشيد ئاغاش به‌خه‌نده‌وه و، پوخۆشيه‌وه سوپاسى ئه‌و چاکه‌يه‌ى کردم که له‌گه‌ل ئه‌و دا کردم. ئه‌وه‌م پيشتر نه‌ده‌زانى، به‌لکو له زارى خورشيد ئاغاه خۆيه‌وه زانيم که برايمه‌گه‌مبوه به‌ر له مردنى برايه‌کەى به من سپاردبوو، داواى له هه‌موو خانه‌واده‌کەى کرد بوو که ده‌بى له خزمه‌تى مندابين و بمپاريژن، وه‌ک ئه‌وه‌ى من سه‌رۆک عه‌شيره‌تيان بم، ئه‌مه‌ش به دريژايى ئه‌و ماوه‌يه‌ى له هه‌ولير نيسته‌جييم.

به شی حه قده هه م سه ره تایی پشیویه کان

له چواری ئابدا (ئحمه د به گی زاری) هاته لام و، چه ند نامه یه کی له (سورچیه کانی ئاکری) وه پیبو که تکای ئه وه یان ده کرد ریگه یان پیبده م گوئیایه لی خویان پیشکesh بکه ن. ئه وان له لیوای (پاریزگای) من نه بون و، به بی مؤله تی حاکمی سیاسی موسل، (عه قید نالدر) نه مده توانی مامه له یان له گه لدا بکه م. به شیویه کی تایبه ت، حه زم ده کرد، ریگه ی هاتنیان پیبده م، له گه ل ئه وه ی پیموانه بوو به راستی هیرشیکی چه کدار بکه ن. مادام راشپه ریون ئه وا په ناگه یه کی ئارام بون بو په نابهرانی ناوچه ی په واندوز، وه ک نوری و حه ماده شین و بنکه یه ک بون بو پیلانگیتری و بلاوکردنه وه ی پروپاگهنده، په نگه ئه مه ش سورچیه کانی ده شتی ههریر بوروژینی، له گه ل هه لگه پاوه نارازییه کانی وه ک براکانی (یوسف به گ). سه ره رای ئه وه ش ئه مپۆ ئاوی روبار نزمه و، له و چه ند هه فته یه ی دوایش چه ند کۆمه لی له سورچیه غه واره کانی ئاکری چه ندین جار، هیرشیان کردبو ه سه ر کاروانه کان له نزیك (دوین) و (باباجیجک)، بۆیه مه گه ر به ده گمه ن ئه گه رنا ریگای سه ره کی، ئه مپۆ که سی پیدانایه. هه لویستی ئه و عه شیرته (نه قیب لیتل دیل) و منیان خستبو ه حاله تی ترس و په شوکانیکی به رده وام به تایبه تیش که ولات شه پۆلکی پشیوی و شله ژان دایگرتبوو. بۆیه ئاماده ی به خشیینی زۆرشت بوم تابه ئاشتی بیانبینم.

له وکاته دا هه ولې نه وه ده در ژماره یه کی زوری په نابهرانی گاود (مه سیجی) له ورمی و (۱) ناوچه ی ته یاری (۲)، له پنگای ټاکریو ه بگوردرینه وه. نه وانه ش خه لکانیک بون که هیرشبه ربون و دابین بونیان نه ده زانی و چه کداریون و له نزیك ناوچه ی سورچی هه لئاندا بوو. واده زانرا که نه و عه شیرته ش له ژیر ده سه لاتی نیمه دان و، به هه رحال نه گهر مه رجه کانمان پیدابان، نه مانده توانی له هیرشی نه و په نا هه ندانه بیان پاریزین. بیړکه یه که له نارادابوو بو راگواستنی یه کجاره کی سورچه کان له ناوچه کانیان و نیشته جیکردنی گاوره کان له شوینیاندا، بویه موله تی دانوسنه که په تکرایه وه له هه شتی نابدا گه شتی کم بو په واندوز کرد که زور دواخراو بوو، ئیدی (مارشل) م له گه لدا بوو که بوماوه یه کی کورت بو سهردانی هه ولیر هاتبو، تا هه ندی زانیاری دهر باره ی شاره وانی وهرگری و له گه ل (مولازم بوا) که سهر کردایه تی په وانه ی کردبوو بو نه وه ی سهر کردایه تی نه و دهسته سهر یازه بکا که تازه دروستده کرا. سوربوم له سهر نه وه ی که له شه ش پاسه وان زیاتر له گه ل خوم نه به م، به لام نه حمده هه ندی پوژی پیش به ریکه وتنم پی و تم: (بو داوا له مسته فاغا ناکه ی له گه لت بی؟) و تم: (بو وابکه م، پی توایه مه ترسیه که له پیگه دا دروستبی) وه لامیداو: (نه خیر، به لام تو نازانی چی پوده دا، وا باشتره له گه ل خوتی به ی). له سهر نه وه بوم نوسی. وه که نه ریتی خوی. دوا ی نه وه ی خواردنیک چی دابینی له ژیر دارتوه که ی کوپی، له گه ل چوار پیای دیکه په گه لمان که وت، مه به ستم: کانه بی قاوه چی و کیخوا عه بدوللا پیره میردی موختاری گراوی و کورپه مامیکی گه نجی خوی که ناوی عه بدوللا بوو و یه کی که له پیوه نده کانی برایه که ی که ناوی مه جید بوو. دوا ی لوقه کردنیک توند به سهر گرده که دا، گه یشتینه باتاس، که یه حیابه گ دوو یان سی مانگ ده بوو بنکه ی خوی له (دیره) وه گواستبووه نه وی، به دریزایی شه ویش په شه با له چیا کانه وه هه لیکردبوو، بویه ناچار بوین له ژوره وه بخه وین.

پوژی دواتر به دهر به ندیدا پیگه ی په واندوزمان گرت بهر، له دوری دهر به ندی دوازه دهس له پیوانی ئیسماعیل به گ به پیرمانه وه هاتن. وه که پیشتیش له سه روی دهر به ند ئیسماعیل به گ و شیخ محه مه داغا پیشوازیان لیکردین.

دیتمان بارودوخه که شلوقه، له کاتی تیپه پینماندا خه لکه که به ئانقه ست به سهر سورماوی ماوه به کی دريژ سه يريان ده کردین، هه موانیش هه ناسه يان پاگرتبوو چاوه پوانيان ده کرد. وهك نه وهی ته قینه وهیه كه له سهر پودان بی. له و چه ند پۆزه ی دوايیدا و له ژیر بالی تاریکیدا، دو کهس، دوجاران ته قه يان له ئوردوی سهر بازه كان کرد بوو. هه مو پیاوماقولان پایانکردبوو له ی نه قیب لیتلدیل تا یارمه تی پیشکه ش بکه ن، به لام ده سدریژکه ران هه رکیبن، که م بون و، خیرا له گرده كاندا ون بیون. تیپینی زۆرم له سهر شوناسیان خسته پو، هه ندی وتیان نوری و براکانی بون، هه ندیکی دیکه گوتیان سورچه كانن، به لام لیكدانه وهی هه ره باو و بلاو بوئه وه ده چوو که ئیسماعیل به گ شته که ی بوئه وه پیکه سستی تا نه هیلی که ره سته كانی ئوردوگا که که مکه مه وه و هانیشم بدا تا پتو شوینی توند تر بگره به ره له به رامبه ره هه موو خانه واده که ی باویلاغا.

له هه مان کاتدا پروپاگنده ی نه وه هه بوو که نوری گه راوه ته وه و به ره له شه وی یان دوو شه و سهر دانی خانه واده که ی کردوه له شاروچکه که و ئیستا له گوندیکی نزیکدا خوی شاردۆته وه. نه و پۆزه ی گه شتمه نه ویش، نه و جۆگه یه ی ناوی خواردنه وه ی بو شاروچکه که دابین ده کرد برابوو، نه و ده سته یه ی بو چاککردنه وه ی چوبون گوتیان کاری به رازی کتویه، به لام هه مو خه لکه که، که راستیان ده کرد، پتیان وابوو که نوری ده سستی له و کاره دا هه بوو.

نه و به ندیه پا کردوه توشی زۆر کیشه و سهریه شه ی رۆژگار بوو. (ئۆنباشی یونس) سویندی خوارد که برینداری کردوه، به هه ره حال خوی و دوو هاواله که ی له لایه ن هه مه وه نده كانه وه پوتکران و چه ککران، کاتی به ناوچه ی نه واندا تیپه پیبون. دوا ی چه ند هه فته یه ك توانیان بگه نه (بیتهاته) بنکه ی نه حمه د به گی سه رۆکی (به جگای) (میره به گی) لقى عه شیره تی خوشناو و گه شتمه لای هه ردو برایه که ی که مابون. له ویتوه ریگه ی گوندی (شیخ کاکه مین) ی پیره میردیان گرته به ره و، ئیستا وازه ن ده بری که له گه ل براکه ی نه ودا له دۆلی ئاکۆیان بن.

هه رچۆن بی شتیکی دیکه دودلی کردبوم. ئیسماعیل به گ ئیدی لای خه لک خوشه ویست نه بوو وایلیده هات زیاتر و زیاتر پۆز له دوا ی پۆز که متر شایانی نه و پۆستی ده سه لاتداریه بی. نه و مۆته که ی تیرۆرکردن ده وری دابوو، به ده گمه ن

نه بوايه نه دهکړا له مال بيهښتته دهره وه، له محمده د علي ټاغاش بترزاي پيوايو که هه موو خه لک پيلاني لیده گيږن. دواي نه وهی نه وانه ی گوماني چاره نوسی براکاني نوری لیده کړدن وایان دیت مافی خوږيان بوو لیي بترسن ولیي بته کنه وه.

پيموایی تاراده یه کی زور دایکی له وه لسوکه وتانه ی بهر پرسیار بوو، چونکه له پيی گفتوگوکاني له گه ل مندا، وام بو دهرده که وت که هیشتا نه و مندا له بی گونا هیه، که دريژدایي نه دهراني، وه ک چوڼ پيشتر ناسیوم، پیره پاشاش. که پيشتر نه خوش بوو، نیستا ته و او چاکبېوه و، به زیره کی و دیلو ماسیه کی هندی کاری بو راستکردنه وهی هندی هه له ی سیاسي نه وه کی پیاده کړد.

سوپاس بو هه وله به رده وامه کاني (نه قیب لیتلدیل) و (نه قیب هجیسن)، سوپاس بو خوا: نه وه تا سهر بازه (لیقیه کان) بونه ته هیژکی چوست و وریا و، راهیانه کانیان به ره و پيشه وه ده چی. به یانیه کیان له کاتي نواندنه کاند سهریم ده کړدن دیتم جگه له راهیانه ناساییه کان، به شداری له راهیانه وهرزشیه کان و مشته کوله ش ده کړن. راهیانه دروسته که و گیانه به رزه که یان دلای خوش کړدم. نزیکه ی هه مو سهر بازه کانیش لاو بون و خه ریکبو گیانی هه ره وه زی له ناویاندا گه شه ی ده کړد.

زور باسی نه وه یان کړد که له زستاندا سهر بازه کان چوڼ به وینینه وه. نه خشه کان بو دروستکردنی بینایه ک له شویني کونه نوردوه که ی تورکی دانرابو که ده که و ته لای خواره وهی پرژه لانی شاروچکه که له گورپه پانیکی ته ختایی نیوان پښگای فارس و چیا ی په واندوز بوو، پرژه که زور دواکه وت، بویه بیرمان له نه کړدنې کړده وه، نالیره دا حاجی نه ورژ هاته پيشه وه و خانوه که ی خو ی له بهرام بهر پر په پاره یه کی گونجاودا خستینه بهر ده ست. له گه ل نه وهی که ناوی تیدا نه بوو به لام جیگه یه کی نایابی حوانه وه بوو، بویه کاره که یمان هه رزو په سهندکړد، به هیواي نه وهی له سالی داهاتودا سهر بازگه یه کی گونجاو دروست بکه ین. نه وده م ده توانرا خانوه که بکه ینه به رپوه به رایه تیه حکومیه کان. به هر حال، له وه سهر سام بوم که چی پالی به حاجی نه ورژه وه نابوو بو نه م کاره. به دلناییه وه نه و پیوستی به پاره نه بوو، هندی جار بو نه وه ده چوم که به و

مشکه ی دانیم له کاتې نوقوم بونی که شتیدا خوی دهرباز دهکا. گفتوگوکانی له گهل مندا دریژه یان کیشاو گله یی له و گومانه دهکرد که بالی به سهر ئیسماعیل به گدا کیشاوه، که وای لیکردوه له سه لامه تی خوی و خانه واده که ی بترسی و وتی نه گهر بارودوخه که باشتر نه بی، نه و، ده چیتنه ناوچه ی باله کایه تی یان ولاتی فارس و، به دریژایی نه و ماوه یه ش په شوکا و شله ژاو بوو.

کاتې له دوازه ی مانگدا داوه تی نانی نیوه پوی کردم توشی ته نگه تاوی کردم، چونکه بریارم دابو به یانیه که ی نه و پوژه په واندوز به جیبیلیم و به لام ده مویست کاره که م به نهیته بهیلیم وه نه وه دوزمه کانم له سهر پیگه بوم دانیشن. وه لامیکی دودلم دایه وه ووتم: دوا یی به دلنیا ییه وه پتیده لیم دیم یان نا. نه مه ش وه لامیکی دروستی نه و زانیاریانه بوو که ده یوستن. له شه وی یازده ی مانگ هه مو پیاو ماقولان و سه روک عه شیر ته کانی که له په واندوز بون بو ئیواره خوانیک بانگگران که له سهر بانی مالی ئیسماعیل به گ ناماده کرا بوو.

دوا ی نه وه ی له و نانخواردنه خو شه بوینه وه له سهر قه نه فه کان دانیشن و نه لقه مان به ست و ده ستمان به قسان کرد. بهر له وه ی بانگیشترکراوان برؤن وتاریکم دا و، باسی ئارامی و ئاسایشم کرد که چهند مانگیک بالی به سهر ناوچه که دا کیشاوه، بو ناماده بوانیشم دوپاتکرده وه که گوئ به و پروپاگنده زنده پویانه نه دن که له باشوره وه دین. دلنیا م کردنه وه که سهره پای پاپورته دژه کان، که مترین نه تمان بو چولکردنی په واندوز نیه، جاج له ئیستادا بی یان له کاتیکی نزیکدابی.

به یانیه که ی پوژی داهاتو کاتې میلی کاترمیر ناماژهی بو چوار و نیو ده کرد، پویشتن، هریه که له ئیسماعیل به گ و شیخمه مه د ناغا له گهل ئیمه دا سواربون تا له چیا یه که مالئاواییمان لیکن، که ته نیا نه و دو که سه به نیازی ئیمه یان ده زانی. بهر له وه ی ئیسماعیل به گ وشه ی مالئاواییمان پپیلې داوای کرد ده سته یه که له پیاوه کانی بو پشکنین بنیریته (گهل)، به لام من په تم کرده وه بو نه وه ی توشی ماندوبونی نه که م، وه کچون پشموانه بوو توشی هیچ کیشه یه که ببین مادام زور زوو به نهیته پویشتون.

له پېښه وه سوار بوبوم و به گهلیدا ده چومه خوار، مسته فا ناغا و پياوړيکي دیکه م له گه لدا بوو که چاوړيکي به ستبوو ناوي عه ليه فهندي بوو، هريه ک له کانه بي و کوڅا عه بدوللا و مه جید و دوسي ژاندارمهي دیکه مان له گه لدا بوو، له کاتيکدا (مارشل) و (ملازم بوا) و خه لکه که ي دیکه له سر خو ده پوښتن، هر خيرا يه ک ميلمان له دواي خو مان جيهيشت. له پښگادا توشي دوسي که س بوين که به رامبه رمان ده هاتن، بازرگانیکي هوليړيان له ناو دابوو که ناوي سيد عه بدوللا نه فهندي بوو، هموان گاکړي ته ماشايان کردين، به لام که سيان ورته يان ليوه نه هات و به پښگي خو ياندا پوښتن.

هر هينده ي له به شي سهره وه ي گه لي هاتينه خواره وه، پښگاکه کراوه بوو چوپنه ناوچه نزیکه که ي که له مه ودای سي تا چوار ميل دور له دهره که يه وه ده ست پيډه کا، ديتم مسته فا ناغا سي له پياوه کاني به لوقه کردن هه نارد و، به په روښيه وه چاوي بو چواره میان ده گيړا که پائيد مارشل له لای خوي گلي دابوه وه. که نه يديته وه نامارهي بو ژاندارمهيه ک کرد که له گه ل پياوه کاني نه ودا سوار بي. پازده خوله کی دیکه به قسه کردن ريگه مان بري. له وي مندا لتيکی کوردي سورچيمان ديت که ناوي جوگه ي له وي راده کيشتا، له ناكاو دوتقه ي خيرا و دواي يه کمان گوي ليبو. دهنگي ته قه کان له پشتمانه وه هاتن. مسته فا ناغا وه ک مردوان وه ستا و گوي قولاغ کرد، وتم (په ننگه نه و پياوانه ي پېښه وه نيچيريکيان پاو کردبي) مسته فا ناغا وتي (نه، نه وه بو سهي) به مني وت که له دواوه بميتمه وه خوي به سواي به ره و پېښه وه چوو تا بزاني چي بوه. به لام من نه مده ويست به ته نيا له دواوه بميتمه وه له ناو ته له ي مرگدا، بويه سوربوم له سر نه وه ي له گه لياندا بچم. مه ودای دوسه تا سي سه د يارده له سر خو پوښتن و، بيده ننگي وه ک گورستان ناسوي دا پوښيبوو، تا گه يشتينه خالتيک له پښگه که دا که گابه رديکي گوره ي ليبوو به ي بينيني پيشه خوي ده گرت. خوله کيک وه ستاين و گويمان هه لخت، کاتي خه ريکبوين به ورياييه وه سه يري هه موو لايه ک بکه ين. ديتمان نه و ژاندارمهي که به سواي پوښتبو به پياده يي ده گه پيته وه و له ترسان توقيوه. به پاگردنه وه هاواري کرد که يه کيک له پياواني مسته فا ناغا کوژراوه و دوانه که ي دیکه ش به ديل گيراون و نه ویش ته نيا کاتي پرگاري بوه که خوي له سر

پشتی ئه سېه که ی فرېداوه و به پاکردن به په سیواندا پای کردوه. دواتر به رده وامبوو وتی: دهسته یه که له هفتا که س که متر نېن له سهر پښگا که بۆسه یان داناوه و چاوه پښی ئیمه ده که ن. له کاتیکدا که سی چوار ژاندارمه به سواری به ره و پیشه وه چون، بۆیه ته نیا سی چوار ژاندارمه ی چه کدارمان له گه لدامابوو، له کاتیکدا پائید مارشال که له دواوه و زور دور بوو لیتمان، ته نیا ژماره یه کی هاوتای ئیمه ی ژاندارم ه بون. به و ژماره که مه ی ژاندارمه وه هه ولای برینی نه و دهره ته سکه بیهوده بو که داروباریکی زور و گابه ردیکی زوری هه بوو. له وئ چه ند که سیکی که م ده یان توانی به ربینی سوپایه ک بگرن. بۆیه ژاندرمیکم به خیرایی هه نارد تا هه واله که به په واندوز پاگه ی نه ی و نامه یه کی بۆ نه قیب لیتلیدیل پیبو تا ناگاداری بکاته وه. تکام لیکردبوو که هیزکی سهریازی بنیری تا یارمه تیمان بدن بۆ برینی نه و دهره. په نگه جوانه بچوکه که م بونی مه ترسی کردی، چونکه چه ندی جله ویم ده سوراندوه نه و هه ر لوقه ی بۆ دواوه ده کرد، بۆیه وامکرد به شینه یی به پښدا بروا، جیا له کومه لیک دیکه ی سهر پښ که له دواوه ی ئیمه بون. هه ر خیرا گه یشتینه وه پائید مارشل و مولازم (بوا) که به پښی خویاندا گه راپونه وه. ئیستا گه لی وه ک قوبه یه کی تاریک دهرده که وت که کوتایی نه بی، دوژمنیش له هه مو قوربنیکی بۆسه ی ناوه ته وه، تاویره به رزو مه زنه کانی دیواری به ندیخانه یه ک بون که پیا هه لگه پانی مه حال بوو. قولاییه مه زنه که شی وه ک خهره ندیکی تاریک دهرده که وت بۆ له ناوچونی نه وانه ی چاره نویسیان دیاری کرابو. هه ر هینده ی له زهویه کی ده وره ی تیپه پښ و به سهر لیژییه که سهرکه وتین راپوه ستاین و کونگره یه کی جه نگمان به ستا. بریارماندا بگه رپینه وه تا شوینی ئارامی (Out post) ی پوسی که ده که وتبه شوینی هه ره به رزی گه لی و، چاوه پوانی فریا گوزاری بکه ی ن. پیم وابی که له سهر پښگا که سیکم دی که له سهر تاویریکی سهر خهره نده که به چوکدا هاتبوو، هه ر هینده ی ئیمه تیپه پښوین، دهنگی دو ته قه هات په نگه نه وه ش لیکدانه وه یه کی راست بی که نامازه یه ک بوی بۆ نه وانه ی له که میندایون و، مه به ست نه وه بی که نیچیره که له ده ست دهرچوو. ماوه یه ک له پیگه ئارامه پوسی که دا ماینه وه، که خوره که گهرم بوو ئاومان نه ما، بۆیه بریارماندا به پښی خوماندا بگه رپینه وه، تا سهرچاوه ی ئاوی بیخال. هه ر هینده ی

گه‌یشتینه نه شوینه جوانه و تۆزی هیلاکیمان دهرکرد، ئیسماعیل بهگ و پیاو ماقولانی په‌واندوز و ده‌ستو پیوه‌نده‌کانیان گه‌یشتنه لامان، ته‌نیا حاجی نه‌وروزیان له‌گه‌لدا نه‌بوو. تۆزی دواتر نه‌قیب لیتل‌دیل به‌پرچه‌کی و به‌سواری نه‌سپه‌پیره‌که‌ی گه‌یشت که له‌سهر زه‌ویه سه‌خته‌که لینگ‌ی دها. دوا‌ی نه‌ویش ده‌سته سه‌ریازه‌کان گه‌یشتن که رایانده‌کرد و ئاره‌ق له‌هه‌موچه‌سته‌یان ده‌چۆرا، به‌لام نه‌وه‌ی دهرده‌که‌وی، شه‌یدای شتی‌ک بون که ئاسان ده‌سته‌که‌وت. هه‌رکه (۷۰) ژاندارمه‌ گه‌یشتن لیتل‌دیل (۵۰) که‌سی له‌گه‌ل خۆی برد و به‌ره‌و‌گه‌لی شو‌رپوه‌وه (۲۰) که‌سیش له‌گه‌ل ئیمه‌دا مانه‌وه تا دوا‌ی نه‌وه‌ی له‌نانخواردن ده‌بینه‌وه له‌گه‌لماندا بین، که ئیسماعیل بهگ هه‌ندی له‌پیاوه‌کانی په‌وانه‌کرد تا بۆ مانی بیتن.

دوسی کاترمیرمان له‌بیخال به‌سهر برد و له‌خۆمان ده‌پرسی نه‌وانه‌کی بون که خه‌ریک بوو شال‌اومان بکه‌نه‌سهر. هه‌ر هه‌مومان گومانمان بۆ نوری ده‌چو، به‌لام من په‌تم کرده‌وه که خۆم بخه‌مه ژیر قورسای‌ی نه‌و زو‌بزیاردانه. من که گومان هه‌بوو دهرباره‌ی نه‌و پروپا‌گه‌ندانه‌ی ده‌یانگوت گه‌پاوه‌ته‌وه، پیم‌وابوکه سه‌رکرده‌ی نه‌و پزۆه‌یه هه‌موی (به‌گۆک)ی برای یوسف بهگ بوو، نه‌وکه‌سه‌ی که هه‌رگیز لیت‌بوردنم نه‌دایه.

نه‌وه‌ی که نه‌و بۆ چونه‌ی به‌هیزکردم نه‌وه‌بو که باوکی ژنه‌که‌ی نه‌وروز بهگ بو، به‌روارو ساتی په‌واندوز به‌جیه‌یشتنی ئیمه‌ی پیدابون.

له‌کوردیک یان دوکورد که به‌ته‌نیا به‌گه‌لیدا سه‌رکه‌وتبون ته‌نیا نه‌و تۆزه زانیاریه‌مان ده‌سکه‌وت که پیشتر ژاندارمه‌کان پێیان وتبون.

دوا‌ی نه‌وه‌ی خواردن‌یکمان خوارد خوا حافیزیمان له‌ئیسماعیل بهگ و پیاو ماقوله‌کان کرد و سوپاسی نه‌وه‌مان کردن که بۆ یارمه‌تی ئیمه‌هاتبون، دواتر به‌سواری به‌گه‌لیدا شو‌رپوبینه‌وه له‌پینگا توشی شه‌وکه‌ت نه‌فهن‌دی باردینی ناحه‌ز (ئوبال به‌ملی نوسه‌ر. و. ع) حه‌سه‌ن ئاغای موختاری باتاس بوین که به‌سواری بۆ پیشوا‌زی ئیمه‌هاتبون. پێیان راگه‌یان‌دین که کانه‌بی قاوه‌چی کوژراوه و، دوپیاوه‌که‌ی دیکه‌ش دوا‌ی نه‌وه‌ی پوتکران و لیت‌اندراوه، به‌ره‌للا کران و ئیستا له‌کانی وه‌تمان. هه‌والیکیش به‌ته‌له‌فۆن له‌په‌واندوزه‌وه بۆ یه‌حیا بهگ په‌وانه

کړابوو له باتاس، ئیدی هه مو عه شیره ته کانی سورچی و دهشتی هه ریر له ده رکی گه لی بۆ یارمه تی ئیمه کۆببونه وه، نه گه ر پتویست بکا. له پيشه لانه که تپه پین که پیشتر له وئ گویمان له دهنگی ته قه کان بوو هه ر خیرا گه یشتینه نه و گاهه رده ی که چهند کاتژمیریک له مه و بهر ته نیا نه و له نیوان ئیمه و مردندا وه ستابوو.

له پشت نه و پښتیا یی به ره و جوگه ئاوه که شوږده بووه، به په نجا یارده یه ک، که لیواریکی بچوکی هیه و پارچه زهویه کی باشه بۆ ئاوه دانی ئاژه ل. له که ناری به رامبه ردا پارچه زهویه ک داربی ته پری لی پواوه، هه ر هینده ی پښتیا که به لیواری که دا ده پوا و کوږده بیته وه و پښتیا که به ژیر به ردیکی مه زن دا تیده په پری. ئیره جینگای بۆسه ی نه وانه بوو که ویستیان شالوومان بکه نه سه ر، که دیواره که مه زنه که هه مو هیوا یه کی پاکردنی ده پری، له سه ر که ناره سپیه که په له یه کی تاریک هه بوو که ئاماژه ی بۆ نه و شوینه ده کرد (کانه بی) دوا هه ناسه کانی لیدابوو.

لیره به سه ره وه، دیتمان له و بهر له و بهر ی پښتیا که سه نگه ری سه ر یازه کان هه بوو، هه ر خیرا له کۆتاییدا گه یشتینه (گه لی). ناتوانم باسی نه و هه سته ی خۆمان بۆ (خوینه ر) بکه م کاتی، جاریکی دیش نه و هه و شیداره پاکه مان هه لمزی و، نه و ده سته بچوکه مان له خه لیفان له به رده می خۆماندا بینی، که تیشکی خۆر خه ملاندبوی و گرده کانیش ده وران دابوو. دوا ی کاتژمیر پینجی به یانی چوینه ناوگه لی، ئیستاکات نزیکه ی پینجی به یانیه. وه ک میشتیکی که وتبیته توږه وه تیایدا هاتین و چوین، نه مه ش نزیکه ی (۱۲) کاتژمیری خایاند و، سی جار دریزیه که یمان پتوا. نه مه ش دوا جار بوو به گه لیدا تپه پم – لانی که م تا ماوه یه کی دیکه – چونکه له سه ردانی کردنه وه ی نه و ناوچه یه بیئومید نه بووم.

ته و او له ده ره وه ی گه لیدا، توشی (لیتلدیل) و سه ر یازه کانی بوین، که بی نه وه ی توشی هیچ به ره نگاریه کبین پتیدا پویشتبوین. ده سته یه کی په نجا که سی له سورچه کان پیشوازیان کردین و هه مو یان هی دهشتی هه ریر بون و، پیرۆزیایی نه و پزگاربونه یان لیکردم و ده سته ی یارمه تیشیان بۆ ئیمه خسته پو. که بۆ کانی وه تمان سه رکه وتین کوڅا عه بدوللآمان بینی که وادیار بوو زوړ مه لول بوو هه ندی جل و به رگی لادیانه ی زبری له به ردا بوو، (مه جید) ی لاویش ته نیا کراسی بنه وه و شه پوالتیکی سپی له به ردا بوو، له کاتیکدا ده سته جله به ئاوریشم نه خشاوه که ی

نه مابوو، (کانه بی) به مردویی له وی که وتبو. له وی گویمان له ورده کاریه کانی پوبه پوبونه وه کان بوو: کانه بی که له پیشه وه بوو هر هینده ی گه یشتبوه لیواره سپیه که - که شوینه واری خوینه که یمان تیا بیني - دیته خواره وه تا توژی شو بخواته وه، له ناو دار بیه کان و له بهرام بهر خویدا دهسته یه ک پیای چکه دار ده بیني، یه کسه ر هاواری لیده که ن (به پتی خویدا بری، نیمه نامانه وی نازارت بده یی. نیمه ته نیا چاوه پتی حاکمی سیاسی ده که یی). نه ویش وتبوی من پیای (حاکم) م و ته قه ی لیگردبون، نه وانش ته قه یه کیان کرد و کوشتیان، له هه مان کاتدا هه ندیکی دیکه یان درده په پښ و کوخا عه بدوللا و مه جید ده گرن و چه ک و جل و بهرگی سهره وه و نه سپه کانیا لیده ستین، له پیره کوخا ده پرسن نیستا حاکم له کوپیه؟). ده لی: (له گه ل محمه د ناغا، له په واندوز درچون بو سهردانی ناوچه ی باله ک) نه وانش ده لین: (نه مه درویه کی ناشکرایه، چونکه هه والمان دراوه تی که بهر وه هه ولیر نه م پتگاهیه ی گرتوته بهر). کوخا دوپاتی کرده وه (پیتان ده لیم بهر وه نه ولاچوه). نیدی به لیدان بهر ده بینه گیانی و نه مه ش نیو کاتریم درخایه نی، به لام نه و خوپرا ده گری و مل نادا دوا ی نه وه ی نه و دهسته یه ده سعات خو یان مه لاس ده دن، ده کشینه وه و هر دوو دیله که یان بهر ده دن. نه و دوپاوه ش یارمه تی ده درین و تهرمه که ی کانه بی ده به نه کانی و هتمان.

له کاتی پرسیارکردن له کوخا عه بدوللا درباریه ی ژماره ی نه وانه ی شالاولیان بو هینابون، وتی (لانی که م سی که س، تاشه ست که س ده بون). کوخا نه ی توانی که سیان بناسیته وه و نه و وه سفه ی بو سهرکرده ی نه و دهسته یه کردی پتر خه ملاندن و ته خمین بوو. منیش که ده مزانی کورده کان چه ندیان مه یل له زیده پوپیه له ژماره هینانه وه، بویه پیم وابو که ژماره ی نه و دهسته یه له نیوان (۱۵) تا (۲۰) که س ده بون و، تا نیستا په یوه ستم به و بیژکه یه ی که نه وه ی ویسبوی بمکوژی: به گۆک بوو. به دوا دا چونه کانی دواتر دریا نخست که هاویه شی سهره کی له و بۆسه یه ته نیا نه و پیاوه بوو که گومانم لی هه بوو و، هر نه ویش جارتکیان هه ولی دا له په نجه ره ی ژوری نوستنمه وه بمکوژی و مه به ستیشم خدری کوپی حه ماده شینه، که (۲۰) که سی له گه لدا بوو، له کاتیکا نوریش له گه ل ژماره یه کی هاوشیوه له سهر گرده کانی لای سهره وه چاوه پتی ده کرد و ناماده بوو

بۇ يارمه تيدانى هاوپنېكې. دواى ئه وهى نورى شهوئ سهردانى په واندوزى كرد چوه (بياو) و(حارس ئاغا)ش چهكى دايه، دواتر له پوبار په پيه وه و په ناي بۇ سورچيه كانى ئاكرئ برد. دواى ئه وه يه كسهر گه پايه وه و، خدر و پياوه كانى خويان له گه لدا بوو كه ژماره يان نزيكه ي(۲۰) سورچى بوو، له كاتى تيپه پينيان به ناو سورچيه كاندا چهند كه سيكي كه مى ديكه شيان په گه ل خق خست و له پوبارى په واندوز په پينه وه به ره و بياو، كه(حارس ئاغا) نانى دانئ و هيژنكى بچوكى فرياگوزاريشى په گه ل خستن و هيژه كه يان ژماره ي زور بوو. به يانى ئه و پوژه ي چومه په واندوز، ئه وان پيى(سرينشمه) يان گرت و به پيگايه كى ته سكدا له لاي باكوريه وه به مه ودائ يه ك ميل چونه ناو گه لى. پيواره كان يان ئه و سئ كه سى له شؤرپونه وه يه كه م جارماندا چاومان پييان كه وت و ئه و منداله ش كه له قاميشه لانه كه دا كارى ده كرد هه موان ده سبه سهر كرابون و داويان ليكرديون كه به رامبه ر گياني خويان سويند بخون، كه بونى ئه و بؤسه يه ئاشكراناكه ن. ته نيا بير كرده وه ي پيشتري مسته فا ئاغا و ئازايه تى و دلسوزى پياوه كانى منيان رزگار كرد، چونكه پوبه پوي مردنيكى په ها ده بومه وه، له وانه يه ئه گه ر چهند هه نكاويك له وگابه رده تيپه ريمايه كه ديمه نه كه ي ليشاردبوينه وه ئه واهه مووه و له كانيان بيهوده و سهر نه كه وتو ده بوو.

هه ر چنده مسته فا ئاغا پيده چئ پياويكى به دين و له خواترس بئ، به لام به وه ناسراوه كه واز له توله سهندنه وه ناهيئى.(۳) ئه و پوداوانه گيانه عه شايه ريه كه ي ئه ويان وروژاندو، په تيكرده وه. تهرمه كه له و شوينه بشاردريته وه ولاخيكي ده سته كه وتو ليئى باركردو برديه وه بۇ گونده كه ي خوى و، به ناوچه ي خوشناوه تيدا بردى تا(تيره) كان بورورژيئى داواى توله سهندنه وه بكه ن. چونكه كانه بى، يان(على بابا) له گه ل ئه وه ي هه ژار بوو ئه و پياويكى ئاسايى نه بوو به لكو ئازايه تيه كه له گيانه ئازاكه يدا هه بوو كه له هه موو ناوچه ي خوشناو ويئنه ي نه بوو. به مندالئ له سهر دار گويزيك ده كه وته خواره وه و چاوى راستى كويز ده بئ، ئيدى پيلوى شيواوو. ئيستاش ويئنه ي پوه خوشه پړو ته ره كه ي و برينه سهيره كه ي ده هيئمه وه بهر چاوى خوم، وهك راهاتبوو، له ژير دارتوه مه رنه كه ي كوړئ قاره ي بۇ تيده كردين.

گه پايڼه وه باتاس و له چايخانه كې سهر پښگای خوار گونده كې حه ماده شين پاره ستاين كه ناوې (كه له كين) بوو. يه حيا بهگ و هه موو سه روكه كانی سورچی دهشتی هه ريری له وی كۆبونو وه بۆ پیشوازی و پیروزبايي لیکردنم. ژماره يه کی زوړی چه كداريشيان له گه لدا بوو كه پيموايه له بهره به يانه وه بۆ نه وه ناماده كرابون كه نه گهر بكوژيم هيرش بكنه سهر په واندوز و باتاس، و نه گهر دهر يازيش بم بۆ يارمه تيدانم بون. كاترميريك دواي خوړ ئاوبون گه يشتينه شوینی مه به ست، چوپنه ناو جيگا بۆ خه وتن.

پاڼيد مارشل و مولازم بوا زوړی دواتر گه پانه وه هه ولير، له كاتيكدان من له باتاس مامه وه تا ليكولینه وه بكمم و هه لمهت بكمه سهر نه وانه ی ويستيان بمكوژن. ته له فونم بۆ هه ولير كرد تا داوای هاتنی سهد عه لی و دهسته يه ك ژاندارم و كومه لي سهر يازی سواره بكمم و، ئيواره كې به سواری چومه شه قلاوه و مسته فا ئاغام له گه لدا بوو، تا داوای يارمه تی له قادر بهگ بكمم. كومه له خه لكیكي زوړ بۆ پیشوازی و پیروز باييم هاتن و، قادر بهگيشی بی نه وه ی داوای لييكري، هه موو عه شیره تی خوشناوی وروژاند بوو تا توله م بكنه وه. كاره كه هه ر چوڼيك بی، تكای نه ومم ليكرد كه ژماره يه کی كه مم پياو بداتی كه جيی متمانه بن، چونكه من ده مويست هيرش بكمه سهر (حه ماده شين) و (نوری) و نه مده ويست هيرش يكي گشتی بكمه سهر نه و سه روک عه شیره تانه ی دژي ئيمه ن.

له پوړی سيزده ی هه مان مانگدا، بۆ يه كهم جار هه والی پاپه پينه كانی عه شیره ته كانی ده وروبه ری باقوبه م پيگه يشت (٤). له سه ره تا كانی ته مموزه وه، نزيكه ی هه مو پوژيك نه و بروسكانه مان پيده گه يشت كه هه والی نه و پیشويانه ی له خو ده گرت كه له ناوچه ی فوراتدا هه لگير سابون. له گه ل نه وه ی كه زوړ مه ترسيدار بون به لام ده نگیان له زوړ دوره وه ده هات و، زوړ نه يانده شه ژاندم، كه چی ئیستا پشيوپه كان كه وتبونه پوژه لاتی ديچله وه، ئیدی ده بوايه به راستی بارودوخه كه له هه ولير جوربكه م و، هه وليریش له يه کی ثابه وه بی سهر ياز بوو.

له چوارده ی مانگ بۆ به رده و امبونی ليكولینه وه كانم گه رامه وه باتاس. هه ر هينده ی سهد عه ليش گه يشت هه ناردمه ناو سورچيان تا زانياری كوكاته وه و هه ر ده سگير كردنيكيش كه به پتويستی ده زانی بيكا. ئيواره گه پايه وه و

موختاری (سریشمه) و نهو مندالهی له شوینی ناشه که بوو و سی یان چوار که سی دیکه ی له گه لدا بوو، نهوانه شوناسی نهوانه یان ناشکرا کرد که ویستیان شالالوم بکه نه سهر. نوری و خدر و پیاوه کانیان به ناوچه ی سورچیاندا گه پانه وه و تالانه کانیان هه لگرت و له سه روی (باردین) له زی په پینه وه. ویده چو ئیستا له سهر گردیکدا هه لیاندابی که به سهر دهر به ندی زیدا ده پوانی.

پیاوه کانی (حارس ناغا) گه پانه وه بیاو، منداله کهم به رداو، نهوانیدیم وه ک دیل په وانیه ی هه ولیرکردن و، سهید علی و سهریازه کانم هه نارد تا دهوری حارس ناغا بگرن. له کاتی پوژدا لیتل دیل به ته له فون قسه ی له گه لدا کردم و وتی حاجی نه ورؤز له په واندوز رایکردوه و چوته ناوچه ی باله ک. هه ولتیکي زۆرم دا بهینمه وه به لام نه و په نای بۆ شیخ محهمد ناغا برد بوو، نهویش په نایدابوو ریگی ی پیدا بوو له وی بمینیتته وه.

له پازده ی مانگ به پتی کۆریدا گه پامه وه هه ولیر و مه ودا ی چل میلیم بپی. له گه رمای نهو پوژده دا له کۆرپ پشومدا و له وی زانیم که کوپخا عه بدوللا بردراوه ته وه گونده که ی و له بهر نهو زیانه ی لیکه وتبوو له شهرمه زاریان خه ریکه بمری. هه ر هینده ی گه یستمه وه هه ولیر پزیشکی عاره بم هه نارد تا چاره سهری بکا. هه والیکم له پزیشکه که وه پیگه یشت که گوايه باری ته ندروستی مه تر سیدارنیه، به لام گله یی له وه دهکا و ده لی (چون وه ک دلسوزیکي (صالح) بمینمه وه که نه چه کم هه یه و نه نه سپ؟) بۆیه هه ر یه کسه ر تفه نگیکم بۆ په وانه کرد و، پتو شوینی پتویستم گرت بهر تا قه ره بوی و لاخه که ی بۆ بکریته وه.

شتی دووه می که هه ر دوا ی گه پانه وه م کردم نهو ه بوو که به دوا ی باویلاغادا گه پام و، زانیم که پوژی پیشت له شاره که رایکردوه، هه ر چه نده دهر باز بونی خه می پیدام به لام دلم خوشبو که نهو پیاوه پیره به دبخته ئیستا ده توانی خه می خوی به بادا، که حه سره ت دای ده گوشتی، به وه ی که خانه واده که ی و نوری خوشه ویستی ببینی.

دیتم بارودوخه که له هه ولیر جیگه ی دانیا یی و نارامی نیه و که شه که ش پر له پرپاگه نده ی نهو ه بوو که په نگه پشپویه کانی که رکوک ببه شورشیکی توند و له م زوانه پوبده ن. هانده ره نهینیه کانیس له چایخانه کاندای چالاک بون و هانی

خه لکيان ددها بڼو شوړش و روبه پوښه وهی حکومت. حاجی پەشید کۆمه‌لی
 فرمانبهری دامه‌زاند تا شوینی فرمانبهره‌کانی من بگرځه‌وه و هه‌موو ئه‌وانه‌ی
 داشیمه‌زاندن چه‌پخونه‌کان بون(نوبال به‌ملی نوسه‌ر: و. ع) و چه‌ماوه‌ر یه‌ک
 هه‌فته له‌گه‌لیاندا هه‌لینه‌کرد. سه‌ید عه‌بدو‌للا ناغای به‌لای خۆیدا پاکیشا چونکه
 واده‌ی پله‌ی فرمانداری پیدابوو. ئه‌و به‌بی پشستیوانی عه‌شایه‌ر هیچی پتینه‌کرا،
 به‌لام ئه‌حمه‌د پاشا و حاجی پیرداود به‌به‌رده‌وامی گوی له‌مستی ئه‌و بون، ئیستا،
 سهردانی(به‌حرکه) یان کردبو بۆلای جه‌میل ناغا، پیلانیکیان له‌به‌ر ده‌ستدابوو.

به‌ پتی بۆچونی من ئه‌وان به‌پاستی هیچ پلانیکیان دانه‌ نابوو به‌لام ته‌نیا
 له‌سه‌ر به‌رپه‌ره‌کانی حکومت ږیکه‌وتن له‌ کاتی ئیستادا و به‌ شیوه‌یه‌کی نه‌ینی،
 نه‌گه‌ر هه‌لیش هاته‌ پتیش ئه‌وا به‌ ناشکرا ده‌یکه‌ن، له‌ کاتیکیشدا که‌ شتیکی ئه‌و
 تۆ له‌ که‌رکوک و موسل پوینه‌دا ئیدی هه‌ستم به‌ ئارامی و دلناییه‌کی ته‌واو ده‌کرد.
 ئه‌و پۆژه‌ش، مه‌به‌ستم پازده‌ی ئابه، پۆژی یه‌کشه‌مه‌ بوو، یه‌کشه‌مه‌وه‌ هه‌ینی
 له‌ نوسینگه‌ی مندا پۆژانی پشوبون، به‌یانیه‌کی حاجی پەشید هه‌ناردیه‌لای پیره
 قازی و داوای لیکرد: (ئایا به‌دریژایی ئه‌و پۆژه کار ده‌که‌ی؟) قازی وه‌لامی
 دایه‌وه(نه‌خیر، یه‌کشه‌مه‌یه‌و ئیمه‌ لای نیوپۆکه‌ی ده‌پۆین). ئه‌ویش پتی وت: (بۆ
 یه‌کشه‌مه‌ نیوه‌پۆکه‌ی ده‌پۆن، یه‌کشه‌م پشویه‌کی موچه‌مه‌دی نیه، ئیستا من
 فرماندارم، برۆ به‌ هه‌مو فرمانبهران بلێ به‌ دریژایی پۆژ له‌سه‌ر کاره‌کانیان
 به‌رده‌وامین و له‌ نیوه‌پۆوه‌ فرمانگه‌ به‌جی نه‌هیلن). قازی وه‌لامی دایه‌وه: (باشه،
 نه‌گه‌ر ئه‌وه‌ ئاره‌زوی تویه، برۆ له‌سه‌ر پلیکانه‌کان بوه‌سته‌و له‌ کۆتایی هاتنی
 ده‌وام مه‌هیله‌ بچنه‌ خورای. منیش هیچ ناکه‌م.)

ئه‌و پۆژه، به‌ ته‌له‌فۆن، له‌سه‌ید عه‌لیه‌وه له‌ باتاس هه‌والیکی خۆشم پتیه‌یشت
 که‌وا (حارس ناغا) ده‌ستگیر کراوه‌ و ده‌ست به‌سه‌ر ژماره‌یه‌ک چه‌کدا گیراوه.
 ته‌نیا به‌ خوی و بیست که‌سه‌وه له‌ زتی په‌واندوز په‌رینه‌وه و، ده‌وری مالی ئه‌و
 سه‌رۆکه‌ بیاویه‌یان گرت. ئه‌و ده‌مای خه‌وتبو، که‌ دیته‌ ده‌روه‌ه بزانی چ باسه
 له‌گه‌ل دوسی ده‌ست و پپوه‌ندی ده‌گیری و ده‌ستیان ده‌به‌ستنه‌وه و به‌ په‌له
 ده‌نیردرینه‌ په‌واندوز. به‌ سه‌ید عه‌لیم وت که‌ به‌فدیه‌کان په‌وانه‌ی هه‌ولیز بکاو تیم
 گه‌یاند که‌ له‌ باتاس بمینتیه‌وه و ژماره‌یه‌ک له‌ پیاوانی قادر به‌گ و مسته‌فا ناغا

کۆبکاته وه و هیژ بکاته سەر نوری. وه به هۆی کۆچکردنی حه ماغاره ده بوايه سهردانی کۆیه بکه، بۆیه دهست والام کرد تاكو ئه گهر بتوانی ئه و جوړه پړو شوینانه پیا ده بکا.

له به یانیه کی شازده ی مانگ به یان نامه یه کی بی مۆر له شاردا ده رکه وت که بانگیشتی موحه ممه دیه پیا وچا که کانی ده کرد (پاستر موسلمان به باوه پرداره کان: و. ع) داوی لیده کردن شۆرش دژی حکومتی کافران بکه. له هه مانگاتیشدا داوه تی مه ولودی پیغه مبه ری ده کردن، که جوړیکه له کۆبونه وه ی ئاینی - سیاسی، به مزوانه له مزگه وتی که رکوک و هه زاران که س له برپا دارانی چه کدار ناماده ی ده بن. ئیستا برپاری ئه وه مدا که هه ندیکیان ده سگیر بکه، به لام حه زم ده کرد ئه گهر بتوانم هه ندی پیا و ماقولانی شار هاویه شی پتیکه. بۆیه هه موام بۆ کۆنگره یه ک بانگ کرد، ته نیا حاجی ره شید ئاغای لیده رچی. دوا ی ئه وه ی سوپاسی پیروزیایی ده ربازبونه که ی گه لیم کردن، ئاماژه م بۆ پشتیویه کانی باشور کرد (مه به سستی شۆرشی سالی ۱۹۲۰ عیراقه: و. ع) له گه ل ئه و کۆبونه وه نه ئینیانه ی که له شار ده که دا ده به سترین. دواتر پرسپاری ئه وه م لیکردن که ئایا پییانویه له به رژه وه ندی کۆمه لگایه، ئه گهر گیره شیوینه کان له قولایی به ندیخانه توند بکرتن، یان له شار ده ربکرتن. له گه ل ئه وه ی که وه لامی چاوه پوانکرای هه مویان (به لی) بو، ئه گهر به چرپه یان به نه ئینی ئاراسته یان بکا بوايه، که چی هه مویان خۆیان له به ئاشکرا ده برپین به دورگرت، ته نیا (عه لی پاشا) نه بی، ئه و به سوپوه وه لامی پازیبونی دایه وه، ره نگه ئه وه ش بۆ شار دنه وه ی هه سستی دژ به حکومت بویی، که هه سستیکی توند بوو، پیشنیاری ئه وه شی کرد که ته نیا ئاگادار کردنه وه یان به سه کۆبونه وه که ته واو بوو یه کسه ر چوار له هه ره گیره شیوینه کان ده سگیر کران. دوانیان خرانه تاریکایی زیندان و دوانه که ی دیکه ش په وانه ی ده ره وه ی شار کران. ئه مه ش کاریگه ریه کی نایابی هه بوو. حاجی ره شید ئاغای به ره و گونده که ی که له سهر پتی گوپ بوو کشایه وه و گوايه گله یی له وه هه بوو که هه ولیر، له وه ره زه ی سالدا بۆ ته ندروستی باش نه بوو، قسه و قسه لۆکی هانده رانه ی شۆرشگیریش له چایخانه کان بران. وه به تیروانیی ئه و گفتوگۆیانه ی که له په رله ماندا کران (په رله مانی ئینگلیزی: و. ع) تارپاده یه کی زۆر بیروباوه پی

نوه هه بوو که خه ریکه نه وولاته چول بکهین. هر نه و بچوانهش بون که عه شیرته کانی و کومه لگه ناوخنیه کانی، که تا نه ودهم لایه نگیری حکومت بون، هاندا په نجه له گه ل شورشگیره کان گریدهن، هرچه نده نه و په یوه نډیه شیان به هیژتر بوايه ژيانی حاکمه سیاسیه کان پتر ده که وته بهر مه ترسی. تانیستا دهسته پاسه وانیکم له گه ل خودا ده برد که دویان سی ژاندارمه بون و نه ودهندهش بهس بوو به چه کداریش دهر نه ده چوم. که چی نیستا هاوړیکانم پییان وتم وریای خوت به له پیاو کوژان. خه لکیکی زورم ده ناسی که خاوه نی بیرکړنه وهی هیمن بون، باشم ده ناسین، به لام ناماده بون هیچ هه لیک له دهست نه دهن بو له ناوېردنم، بویه، ته نانه ت له کاتی که له ماله وه را ده چومه فرمانگه کهم، نزیکه ی شش ژاندارمه له گه لدا بون هه میشه ده مانچه یه کیشم له گیرفاندا هه لده گرت. وه له بهر نه وهی هوکاری ته و اویشم هه بوو بو نه وهی گومانم له ژاندارمه کانیش هه بی، بویه داوام له خورشید ناغا کرد کوپه کهیم بو بنیری که زور باسیان ده کرد و ناوبانگی به وه هه بوو که چه پخویکی کریگرته یه و ناوی (سمه قولی) بوو (نه وه کوپی خورشید ناغا نه بووه، به لکو خزمه تکار یان پیاوی نه و بووه) له گه ل پینج پیاوی نازای دیکه تابینه پاسه وانی تاییه تی هه میشه ییم. نیواره ی شازده ی مانگ بروسکه یه کم به کؤد (شفره) پیگه یشت که له (حاکمی گشتی پادشاییه وه) هاتبوو (Civel Commissioner) ناوه پوکه که ی شتیکی ئاوبو: (ماله که ی حاکمی سیاسی خانه قین و نوسینگه که ی سوتاون و چاوه پوان ده کری له وی رابکا. بارودوخه که له سهر زئی دیاله زور مه ترسیداره، دهسته سهر بازیه کان گه مارو دراو و، پرده کان پوخینراو و هیلی شه مهنده فهر زیانی بهر که وتوه و، به سهر شاری باقوبه یان داداوه و هیرش کراوه ته سهر ئوردوگای په نابهران. نه گه ری گپړانه وهی هوکاره کانی گه یانندن تا ماوه یه کی دیکه نیه، چونکه سهر بازیه عه قید (لچمان) کوژراوه و، لیوای دلیمیش نیستا له وروژاندا یه و پشیوی بالی به سهر دا کیشاوه. نه گه ر توشی ئاسته نگ ببی. نا توانین ته نانه ت به یه ک فرپوکهش یامه تیت بدهین، هر هه نجه تیکی بو ت ده کری دروستی که بو په وانه کړنه وهی نه و فرمانبه رانه ی ده توانی ده سبهرداریان ببی). سهره را نه و هه واله توقینه رهش هیشتا بی خه مم له وهی که هیچ شتیکی مه تر سیدار له لیوای (پاریزگا) ی هه ولیر

پونه دا. (بڼه مالهي باين) له عه شيره تي دزه يي ده شته كه يان كؤن تر ټول كړدېو؛
ليشيان دلنيا بوم. وهك چؤن باوه پيكي قوليشم به وه هه بوو كه په نابره كان
ده توانن سنوريك بؤ سه ركيشي سورچيه كان دانين، بويه به پيويستم نه زاني
په واندوز چؤل بكم و بهرهمي هه ول و كاريكم ويران بكم كه هه شت مانگي
خاياند بوو، له كاتي پياده كړدنيدا پوه پوي كؤمه لي مه ترسي بيومه وه. به هر
حال. دهستم به هه نارديني ئو پاره زيادانه و فرمانبهره به ريتاني و هينديانه كړد
بؤ كه ركوك و موسل كه زؤرم پيويست به خزمه تيان نه بوو.

ئهمه ده فهندي سه روكي شاره وانيش، وهك عاده تي خو، له هه مو ئو
ئاسته نگانهي كه ده هاته پيشم راويز كاري سه ره كيم بوو. له هه قده ي مانگ ناني
نيوه پؤم له گه لداخوارد، له كاتي كدا خو (شيخ مه عروف) ي خه زوري پتو شوييني
به سه لامه تي گه يشتنه كويه يان بؤ دابينكردم. چونكه ده مويست پؤزي دواتر
سهرداني ئوي بكم، تا بزانم كاريگه ري مردني هه ماغا چيه له سهر بارو
دوخه كي، ئهمه ش بؤ من كاريكي زؤر پيويست بوو. بهر له پويشتنم به ته له فؤز
به دريزي قسم له گه ل سهد علي كړد، به هويه وه توانيم ئو به بزانم كه ئو
پلاناڼه ي بؤ هيرشكردنه سهر نوري دانراون زؤركم چونه ته پيش، كه ئهمه ش زوري
توپه كړدم، جاريكي ديكه ليم دويات كړده وه كه من هيچ بزوتنه و هيه كي عه شايه ري
گه ورم ناوي، ئاگادارشم كړده وه كه به بي هه مو شتيك بهر له جهن، كه
ده كه وته (٢٥) ي مانگ، ته واو بكري، چونكه ئو ودهم عه شيره ته كان به دلنيا ييه وه
پياده كړدني هه مو هه لمه تيك په تده كه نه وه.

شه وي هه ژده ي مانگم له (هه له جه) له گه ل شيخ مه عروف به سهر برد كه ديتم
هاورپيه كي نزيك و موقفيكي نياز پاكه، پيره مي رديكي به قسه يه، دهم به خنده و
گه شبينه و له خواتر سه و به دينه. ده سته يه كه له منداله كان و ئاموزاكان ي پؤزي
دواتر له گه شته كي كويه په گه لم كه وتن، له ريگا بؤ ناني نيوه پؤ له لاي كه ريماما
له بنكه ي ناوچه كي و هستاين كه ناوي (گؤمه شين) ه. كه ريماما سه رقالي
وهرگرتني باج بوو وتي كه ياساو پيكي پيكي له هه مو شويينيك بهر كه مالن. تاكه
كه سي كه كيشه ي بؤ دروستده كړد شيخ محمه د ئاغا بوو كه له هوزي گه ردي بوو

به (دهبەنگ) دهناسرا - (ئوبال به نهستوی نوسەر: و. ع) نه‌مه‌ش به‌هۆی روخسارو نه‌قلی.

دیتم (برادشوق) دلخۆشه، هه‌رچه‌نده تازه هه‌والی نه‌وه گه‌یشتبو که (کفری) ئیستا له ژیر دهستی عه‌شایه‌ریه‌کانه و (نه‌قیب سامۆن) یارمه‌تیده‌ری حاکمی سیاسی له‌وئ به‌ندکراوه. تاکه کیشی که ئیستا له ئارادابوو کیشی خزمه‌کانی (حه‌ماغا) بو و په‌یوه‌ندی به‌مولکه‌کانیه‌وه هه‌بوو. (په‌سول ئاغا) ی برازای، که پیره می‌ردیک بوو دو ته‌مه‌نی کرد بوو، (٨٠) سال بوو، لوتیکی سورهلگه‌پاوو، جه‌سته‌یه‌کی له‌رزۆکی هه‌بوو، شه‌یتان له‌چاوه‌وی فریشته بوو، له‌ ناوچه‌ی پانیه‌وه هاتبوو و سوربو له‌سه‌ر نه‌وه‌ی له‌ پرسه‌ی کۆچی دوا‌یی نه‌و پیره می‌رده‌دا ئاماده‌بی. دوا‌ی نه‌وه‌ی به‌هیمنی له‌ گۆره‌که‌یدا پاکشا، ته‌نیا دوا‌ی سه‌رۆکایه‌تی خانه‌واده‌ی غه‌فوری نه‌ کرد و به‌س، که خانه‌واده‌یه‌که په‌یوه‌ندی پێیه‌وه هه‌یه، به‌لکو دوا‌ی به‌شیکی زۆری سه‌رو سامانی حه‌ماغای کرد و، وتی که به‌ دیتایی چه‌ندین سال به‌ زۆرداری و دوژمنکاری لیتی بێبه‌ش کراوه. دوا‌ی چه‌ند دوکانیکی کرد له‌گه‌ل دیوه‌خانه‌که‌ی خودی ئاغا پیره‌که و وتی (ده‌بوا‌یه دوا‌ی مردنی باپیره‌ی بدریته باوکی) نه‌و باپیره‌ش به‌ر له‌یه‌ک سه‌ده و بگه‌ زیاتریش ده‌بو، مردبوو. گویم له‌ هه‌ردو لایه‌نی کیشه‌ که راگرت دیتم مه‌تران (مه‌به‌ستی مه‌لای گه‌وره‌یه) و هه‌مو پیاو ماقولان له‌سه‌ر نه‌وه کۆکن که به‌په‌له‌ترین شیوه (کۆیه) له‌و پیاوه ناحه‌زه ده‌رباز بکری. نه‌وان توانیان له‌ دیوه‌خانه‌که‌ی حه‌ماغا ده‌ریکه‌ن، به‌لام شوینیکی دیکه‌ی دۆزیه‌وه و له‌گه‌ل دۆژمنی دیرینی، واته‌ عه‌بدوللا ئاغا پیککه‌وت، که له‌ ئایاردا پێگه‌ی پێدرا‌بوو له‌ به‌غدا بگه‌پێته‌وه و، هه‌ر چه‌ندی باری سیسته‌می حکومه‌ت خراپتر بوا‌یه، به‌ هۆی نه‌وه‌والانه‌ی ده‌هاتن، دیوه‌خانی نه‌و دوپیاوه سه‌ردانیکه‌ری پتر ده‌بوو.

له‌گه‌ل نه‌وه‌ی که مه‌ترسیه‌کی ئاشکرانه‌بوو، گومان له‌وه‌دا نه‌بوو نه‌گه‌ر پشپۆی باری ناوچه‌کانی ده‌ورو به‌ر بگه‌پێته‌وه، نه‌وا نه‌و دوپیاوه له‌ هه‌مو پیاوانی شارۆچکه‌که به‌هێزترین. جه‌میل ئاغا که پیاویکی باش و دلسۆز و لایه‌نگیری حکومه‌ت بو نه‌و که‌سایه‌تیه‌ مه‌عنه‌ویه‌ی نه‌بوو که به‌هۆیه‌وه بتوانی پویه‌روی گه‌رده‌لوله‌که ببێته‌وه و خۆی له‌به‌رامبه‌ر راگری. هه‌ر دوا‌ی مردنی حه‌ماغا یه‌کسه‌ر

کرایه فرمانپوهای شاروچکه که، بۆ شه وهی عه بدوللا ئاغا دهستی پیرانه گا. له کاتیڤدا رهسول ئاغا و هندی له ئاغاګانی دیکه ی خانه واده ی غه فوری داوی مافی شه و هیان ده کرد که وه یارمه تیده ری دامه زرین، بۆ شه وهی دهسته که ی شه وانیس نوینه ریان له حکومه تدا هه بی، شه و هیان له بیر نه بوو که حه ماغا و لاوازیه که ی پیو یستیان به یارمه تیده ر هه بوو، له کاتیڤدا که جه میل ئاغا به بی یارمه تی دهی توانی شه رکه کانی جیبه جیڤکا. به هه ر حال، به هندی دوپا تکر دنه وه هانم دان که، کاتی سه رکه وتوده بن له یه کلا کردنه وهی کیشه خانه واده ییه کانیان، سهیری داواکانیان ده کری.

هه ر یه که له (مه لا نه حمه د ئاغا) ی برارای حه ماغا، که ده موچاوی ده تګوت کاوپه (ئاوا: و.ع)، و برازا لاوازه که ی (مه لا حه وین) له چه سپاندنی پیڤکه ی خویان سه رکه وتوبون و وه کۆله که به هیزبون و، له دیوه خانی پیره پیاوه که نیشته جیبون. توانیان کوپه قه له وه بچوکه که ی به خۆوه بګرن، که ته مه نی هه شت سالان بوو، ناوی (حمه د زیاد) بوو له هه مو شویتنیک وه که سه روکی خانه واده که و جیګره وهی شه و پیاوه مه زنه پیشانیان ده دا. به گورزیک توانیان په سول ئاغا به زینن. شه گر هه ر یه کتیکان، بون، یان زیره کیان هه بوایه، شه و هه لویتسه که یان به دهسته وه ده گرت، چونکه له هه مو پیاو ماقولانی دیکه ده وه له مه ندترو، به ده ستوپیتوه ند تربون. له گه ل شه وهی دوو ئافه ریده ی ساویلکه بون که چی له ته نگترین پۆزه کاند له سه ر پیوشویتی حه ماغا پۆیشتن و له سه ر پییشگیری حکومه ت جیڤگیربون. رۆزی دوتر له پرسه ی حه ماغا ئاماده بوم. هه مو خزم و پیاو ماقوله کان ئاماده بون ته نیا (عه بدوللا) ی لیده رچی. له و به ره هیوانه دانیشتن که بۆ دواچار تیایدا چاوم به و پیره پیاوه که وت. کوپه که ی مندالکی جوان بوو، هه رچه ند که میک قه له و بوو، کورسیه کی له لای سه ره وه داگیر کردبوو وه که میریکی چکۆله مامه له ی له گه لدا ده کرا. وه که باوه، سۆزدار ی خۆم له به رامبه ر عه شیره ت و خزمانی و شه و زیانه گه وره یه ده ربیری و، باسی چاکه کانی خوالیخۆشبووم کرد. واده ر که وت که ئاماده بوان شه وهنده گوئیان به و شتانه نه ده دا، په نگه له به ر شه وه بوبی که به سه ره خۆشی و دلدا نه وه ماندوبون و، شه گه ری زیاتریش شه وه بوو که شه وان به مردنی شه وپیاوه پیره دلخۆشبوون و، هه ر خیرا باس هاته سه ر باسی

کاره سیاسیه‌کان. دواى نه‌وهى وتاریکم پېشکەش کرد که دهریارى بارى گشتى بوو، مالئاواییم له ههموان کرد و، کاتژمیر دوى دواى نیوه‌پۆ له‌گه‌ڵ نه‌قیب برادشۆ ړنگه‌ى باتاسمان گرته‌به‌ر، چونکه هه‌ستم ده‌کرد بونى من له‌وى کارړکى پټویست و به‌به‌له‌یه.

ړنگایه‌کمان گرته‌به‌ر که پېشتر باسکراوه و، به ئاوى (جه‌لى) دا تپه‌پښ و به بنارى پۆژه‌لاى سەفیندا تپه‌پښ، دواى به نازەنیندا به‌رهو هیران تپه‌پښ... من پیموايه که نه‌وه جوانترین ړنگایه له کوردستان پېیدا پویشتم، چونکه دواى (جه‌لى) ړنگاکه به ناو توتړک و قامیش و گولدا تیده‌په‌ړئ، پونگه‌کیویش له ههمو شونښک هه‌وا پر له بۆن ده‌کا. به‌لاى زه‌ویه‌کى زۆردا تپه‌پښ که توتنى لى کرابوو، ژنه‌کان سەرقاللى چینی گه‌لاکانى بون و له گونده‌کاندا دیتمان له‌سەر تاویره‌کان داندراون و له‌سەربانه‌کان وشک ده‌کرینه‌وه. که گە‌یشتنه هیران خۆرئاوایوو ئاسۆى خۆرئاوا سور هه‌لگه‌پابوو، عەلى به‌گى موختار له‌سەربانى ماله‌که‌یدا میواندارى کردین، له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ى که خواردنیکى هاکه‌زایى داینى و — پټیواران هه‌میشه‌گله‌بیان له‌وه هه‌یه که نه‌و گونده‌ ناندەر نین — که‌چى وا دیار بوو له هاتنى ئیمه زۆر دلخۆشبوو، زۆرى به‌خیر هیناين و، هەر له‌وى زانیمان که قادر به‌گ سەرقاللى کۆکردنه‌وه‌ى هتیزیکى گه‌وره‌یه له عەشایه‌ره‌کان بۆ جه‌نگى سورچه‌کان و، په‌نگه‌ سبه‌ینى له باتاس بیبینینه‌وه.

که ده‌ستمان به‌ رویشتن کرده‌وه، ړنگای سەره‌کى شه‌قلاوه‌مان نه‌گرت و به‌پټى دۆلى به‌ره‌که‌یدا به‌رهو ده‌شتى هه‌ریر چوین. نه‌و ناوچه‌یه‌ پاراوه‌و جوانبوو، زۆریش چۆل بوو. له‌گوندی (به‌ره‌که) ى (مام کاک) که موختار بوو و به‌ تاییه‌ت کابرایه‌کى قوشمه‌ بوو، میواندارى کردین و، خواردنى بۆ ئاماده‌کردین و له تە‌نیشت کانیه‌کدا خواردمان که داربى سیبه‌ریان به‌سەردا کردبوو. موختار پټیگوتین که هه‌موو نه‌و پیاوانه‌ى توانای چه‌ک هه‌لگرتنیا هه‌یه و له‌و گونده‌دان به‌ فه‌رمانى قادر به‌گ ده‌ستیان داوه‌ته چه‌ک و گوندیان به‌جپه‌شتموه. نه‌و کابرایه‌ خۆشه‌ویسته‌کى بى‌ خه‌وشى زۆرى نیشانداین و نه‌وه‌شى په‌ته‌کرده‌وه که له جیاتى من به‌ هه‌ر گوندیکى که پېیدا تپه‌پښ، نه‌و چه‌کدار کۆکاته‌وه.

هر که گه یشتینه باتاس سهرم سورما که هریه که له قادر بهگ و سید علی له وینه بون. چونکه یه که میان هیشتا نه گه یشتبوه شوې و، له کاتیکدا دوه میان، وه که یه حیا بهگ وتی هه مو سورچه کانی دهشتی هریری کۆکردوته وه و به پواریدا په پاندونه ته وه بۆ شه پری ئه و برایانه یان که له و بهری زیدان و هه والیشی بۆ قادر بهگ جه یشتبوه که به خیرترین شیوه، بگاته لای.

له بارودوخې نیستا زۆر دودل بوم (هه ناوی پیاوی داده خورپینې). یه که م: ناشکرابوو که له جیاتی هر هیرشیک، خویان بۆ بزوتنه وه یه کی عه شیره تی گه وره ئاماده کردوه، دوهم: ئه وه ی جینگه ی گومان نیه هریه که له نوری و سورچه کانی ئاکری به پلانه کانی ئیمه ده زانن و له میژ له لای ئاگادارن، بۆیه خویان بۆ به رهنگار بونه وه مان ئاماده کردوه، سییه م: (جه ژن) نزیکبوتنه وه، وه که سه یریش ده که م ناهیلی هه رگیز به کاریک هه لسن و، چواره م: ئه گه ر سید علی به پاستی سه روکاری سورچه کانی کردبې و له زبې په پاندبته وه، تاکو به هیرشیک هه لسن بۆ سه ر براکانیان، ئه و نیستا هیچ سودیکی نیه. بۆ ئه و خاله شیان زۆربه په روش بوم، بۆیه بریارمدا هه ر ئه و شه وه به ره و باردین سواریم: (باشترین کار له نزیکه وه به ده ستدی). پاسه وانه کانم زۆر ماندو و هیلاک بون، نه یانده توانی له وه نده ی پویشتبون زیاتر بپوین و، ته نیا هیژیکه که می فریاگوزاریشم هه بوو که ئه نداهه کانی له (به ره که) و گونده کانی ده ووبه ریه وه هاتبون و عوبه یدوللا به گی باشوری و یه کدو پیاوی ئه وم له گه لدا بوو. ئه وه ی دوا یان ئاموزای سالت به گی کۆسه بوو که سویندی لیخواردبوو که ئه گه ر هه ندی گوندی دیاریکراو داگیرکا ئه و ده یکوژی، ئیدی بریاریدا که ببیته هاوپیتم. کاتی پېشنیاری ئه وه م کرد که پاسه وانم بۆ ده سته به ر بکری ئیدی پیاوانی به ره که ده ستیان به هاوار و نه پاندن کرد، له کۆتاییدا سه رکرده که یان که کوری (مامکاک) بوو ناچاری کردن ده ست به پویشتن بکه ن، به لام ئاراسته یان به شیوه یه که بوو که ناچار بوم بیانگه پینمه وه. له تاریکیدا به شه و پویشتم و له عوبه یدوللا و دوو ژاندارم بترازی که سی دیم له گه لدا نه بوو، که عوبه یدوللاش زۆر پشستی پی نابه ستری. ئه مه ش کاریکی خوش نه بوو، چونکه زۆر ماندوبوم و ریگا که ش تاشه به ردبوو ته نیا ده مانتوانی له سه ر خو بپوین. خۆمان له گونده کان بواردوو، نیوه شه و گه یشتینه شوینی مه به ست. له ریگا ته نیا توشی

یهك پیاو بوین، كه پامانگرت توقی ولیمان پرسى: برادره نهوه چیته. وتى كه له پیاوانى شهوكهت نهفهنديه دهچيته پهواندوز شهكر بکړي. کاتى گهیشینه باردین نهو(قهمبره زوله) گوتى من كه سم پهوان نهكړوه.

زوردلم خوشبوو کاتى دیتم سهد على له پوبار نه پهپیوهوه. نهو نوردوى به(۵۰) ژاندارم و سهرباز و(۱۰۰) كهسى سورچیهكان، كه پښتو كوى كړدبونوه، دانا بوو، هموشى به ههپهشه هینابون. هموسهروكه كانیشیان لهگهلدابون، لهوانه: على بهگ و تاجهدين ناغا و عهزیز ناغا، له کاتیکدا شهوكهت نهفهندي میواندارى میوانهكانى دهكرد(كه حهزى به چارهیان نهبوو)، نهو شهوه له تنیشت سهد علیهوه خهوتم، له کاتیکدا هموسهركرده سورچیهكان نالقهیان بهستبوو له دورى چهند یاردهیهك خهريكى پسپس بون.

گومانى تیدا نیه كه سهد على شهوكهتى(شكوى) شكاندبون، بؤ شهوش گیانه جهرهزهكهى و بونى ژاندارمى به كارهیتابوو، گومانیشى تیدانیه كه نهوانه له کاتى دروستبونى هه پشپوهیهك پابكه. پهنگه گهیشتنى منیش بؤ نهوان ناکاو بوبى و بیركردنهوه تهملهكهشیان کاتى تهواوى نهبوبى بؤ بریاردان بهر لهوهى پوژبیتهوه: ئایا كوشتنى من ئاسانه یان نا؟.

زور دلم بهوه خوشبوكه على نهفهنديش دركى بهوه كرد بوو كه نهو سهروكانه لهوه نزیگتن كه دژى ئیمه شهپ بكن نهك لهگهله ئیمه دابن و، پییم وت كه له باردین بمیښتهوه و به چاوى ههلووه چاودیریان بكا. نهو ههوالانهى لهو بهرى زیوه هاتبون دهیانگوت كه نوری و حه مادهشین چونه ته پال شیخ عوبهیدوللا له بجیل، كه هیژیکى گهرهى لییه بؤ پوبهپوبونهوهى ئیمه. بهره بهیان چومه باردین و گهپامهوه باتاس و هیچ شوینه واریکم له سالح بهگ نه دیت لهوى. هه چوڼیک بى نزیك کاتژمیر دهى بهیانى گهیشته نهوى و مستهفا ناغا و سالح بهگ و پهشید بهگ و ژمارهیهكى زورى سهروكه پله دووهكانى لهگهلدا بوو چهند هیژیکى فریاگوزارى عهشایهرى یان بهدواوهبوو به دریژایى پوژ بهردهوام دههاتن.

همه مو سهروكهكان هاتن، ژمارهیان نزیكهى(۱۷)كهس دهبوو، له ژورهكهى یه حبابهگ له دهورم دانیشتن. باسى نهو جولانه وانهمان كرد كه هیواى پیاده كړدنیا د هكرا و قسه كانمان ته م و مژاویى بون، دواى چهند خوله كیکى كه م

وتی: قادر بهگ و سئ سهرکرده گهره که ی دیکه ده یانه وی کونکره یه کی تایبه تیم له گه لدا بیه ستن. بویه له گه لیاندا چومه ژوری نوسینگه که و له سهره وه دانیشتم و میژنکی له بهرده مدابوو، له کاتیکدا ئه وان له سهره نه فه کانی که له لایه کی ژوره که دابو له لای راستم دانیشتن. خه ریکبوو چاوه کانی قادر بهگ له سهری بیته دهره وه، رهشید بهک و سالتج بهگ شهرمیون و بیژاردیاربون، نه یانده توانی سهیری پوی من بکه، له کاتیکدا دودلیهک به مسته فاناغوه دیاربوو به دریژایی کات ههستی لیپاگرتبوم و شله ژانیکدی دهرونی پهریشانی کردبوو. ئیدی قادر بهگ دهستی به قسه کردنیکدی دریژی بی سهره بهر کرد، تیایدا وتی، که ئه وه هر دویرا سهرۆک عه شیره ته که ی هه میشه ئاماده بون بو گوپراهی لی ههر فه رمانیکدی بوم دهرکردن ههر چهند ئاسانیش بوبی، ئه وان هیزیکیان کوکروته وه که (٤٠٠) کهس ده بی، به لام له وه دا دوچاری پتگری مه لاکان بون که بانگه شه ی نه وه یان کردوه که شه پری موحه ممدی و موحه ممدی شهرعی نیه، ئه گهر به فه رمانی حکومه تیکی گاور دهرچوبی، ئه وه ش کاریکی پتر سهر شوپانه به ئه گهر له پوژی جه ژنی قورباندا روبدا و له جیاتی قوربانی دیاریکراویش خوینی باوه پداران بکریته قوربانی خواوه ند. وتیشی که ئه و دویرا که ی له ژور مه لایان داوه و خستویانته کونجی زیندان و، ئه وان ئاماده ن فه رمانه کانی من جیبه جیبکه ن ئه گهر پیچه وانیهی شه ریه ته که شیان بی (ئاوا! : و. ع) درژی فه توای ده سه لاته پوچانه کانی شیان بی (ئاوا: و. ع) و ئه وان له پیناوی مندا ئاماده شن ببن به کافر (ئاوا: و. ع)، به لام ئه وان ناتوانن ئه و شتانه دهرخن که له دلی پیاوه کانیاندا به. ئه وان ئاماده ن، ئه گهر فه رمانبدهم، که سهرکردایه تیان له په رینه وه ی زی بکه، به لام ئایا ئه وان له و بهر له ژیر قورسای هه ره شه ی ئاگریکدا نابن وهک کلپه روبه پویان ده بیته وه؟ ئه وان خویان له کاره ساتیک ده پاراست که شهرمه زاری و پوره شی ده کردن، ئه وانیش وهک پوله کانی عه شیره ته کانیان ئه ودهم بو تا هه تا له بهر چاوم ده که ون، ئه ودهم که گویم له وته کانی بوو دلّم گوشرا، ئه مه ش له نا ئومیدیان نه بوو — چونکه من به پیاده نه کردنی ئه و کارانه به و پتوه ره ی که قادر بهگ خوی بو ئاماده کرد بوو دلّ خوشبوم و، چه ندین پوژیش بوو پیم وابوو که جه ژن ده بیته کوسپیک — به لام به غه ریزه هه ستم به وه ده کرد فیلکی چالاک له ئارادایه. چاوه سوره کانی ئه و

وئوسېما شهرميونهی هاوړتيکاني وایانده گهيانده. ليم پرسې: پتي وايه که چ رېچکيهک بگړين تا ئابرومان بپاريزين؟ ئوودهم ئووهی له ئهستو گرت که بو ئووه شايهريانهی کوپونهوه رونبکاتهوه که نايهوي له پوژاني جهژني گه ورده له مالکانيان دورين و، من فرمانم داوه هيژه که بلاوهی پتيکري و کارهجهنگيهکانيش دواخريئ. له هلويسي گوماناي سورچيهکاني دهشتي هرير ئاگاداري کردمهوه و بهتاييهتیش باسي علي بهگ و شهوکه ت نهفندي کرد و پيشنياري ئووهی کرد داوا له سهروکهکانيان بکه م بينه باتاس و نيهتهکاني خوميان بو پون بکه موه. بهليني ئووهشيدا که بهبونهی جهژن همويان داوهتي شه قلاوه بکا و بهليني ئووهشيدا که بهر پرسياي هلسوکهوته کانيشيان بي. هيژهکesh که (۶۰۰) کهس بوو تاسبهی بلاوهی پتياکري، ئه موش بو ئووهی کاتي تهواوم هبي بو بانگيشتکردني سهروکهکاني سورچيان و پيادهکردني پيو شويئي ريگر له دروستبوني شوپش له ناوياندا. به پيشنيارهکاني پازيبوم و خوي و هاوړتيکاني جيان هيشتم، منيش بيرم له لاوازيهکاني بارودوخه خراب و شلوقهکه ده کردهوه. مستهفا ئاغا تواني بهتانيا بمبيني، به لام هيچ زانياريهکی پينه دام به لکو ئاگاداري کردمهوه که پيوسته سبهيني زور زو له گهل ئودا پتيگاي ههولير بگړينه بهر. ده مويست سهردانتيکي خياري په واندوز بکه م، تاله بارودوخي ئووي دنيايم، به لام ئو و ناماده نه بوو گوي له هيچ شتي پگري دهربارهی ئو و بيوکهيه، به له بهرچاو گرنتي ئووهی که ئه گهر من شتيکم به سهر بي ئو و هه موو ليوکه (پاريزگا که) ده که ويته بارودوخيکي شله ژان و بي سهر بهري. بويه پيم باشر بوو که بگه ريمه وه بنکه که م، هه ناردمه دواي سهد علي که هه رنيستا له باتاس بگاته لام و هه مو ئو و ئاغا سورچيانهش که ده تواني کوپانکاته وه له گهل خويدا بيانهيئي.

نيستا بيرم له چولکردني په واندوز ده کردهوه، يان به هر حال، له کيشانه وهی به شي هره زوري (سهربازه کان) بو باتاس. نه قيب ليتديل زور سهرسورما بوو له و پيشنياره م که به ته له فون پيم راگهيانده، ئو زور دنيا بوو له وهی که سورچيهکاني ئاکري ناتوانن پوه پوي هيرشيک ببنه وه که هه رهيزيک بيکا، سوريشبو له سهر ئووهی که هه رچي پويدا يان پوده دا، ناي بلين بهريتانيه کان ترسي نوري

وايلېکړدن به په له و بې کوشش له پوهاندوز بېړن، بويه بېړیاری نه ويدا به پته وی له وی بوه ستی. لیتلیدل پرسى نه وى کرد که نایا ده توانی بیته هه ولیر، ده بویه مانگانه بیته هه ولیر بۆ نه وى کاروباری سهربازه کان و پوله (ه) نوییه که به سهر بکاته وه. دواى دودلیه کی زور موله تی هاتنم پيدا و پیشم وابوو که له کاتی جه ژن و نه و پوژده که مانه ی دواى جه ژن نه گهری نه و نه یه هیچ کاریکی دوژمنکارانه بکری و، نه و ده توانی بهر له خراپ بونی بارودوخه که بگه پیته وه. نانی نیوه پوژم له گه ل (یه حیا به گ) دا خوارد و، له کاتیکدا دواى نه وه چوم له ژوره که مدا پشوئیک بدهم له خواره وهی ژوره که گویم له هه رایه کی زور بوو. دهرگا که م کرده وه دیتم خه ریکه ژوره که له دوکه لدا نو قوم بی، وا دیاربوو که هه ندی توتن له ژوریکى خواره وه ناگری گرتبوو، به په له هاتمه خواره وه، دیتم ماله که به خه لکه عه شایه ره که دهوره دراوه و هاواریان ده کرد. باشبو که قادر به گ له ناویاندا دهرکه وت و من و نه و توانیمان خه لکه که کوئرتو ل بکه یین. باشبو هه ر خیرا ناگره که کوژیتنرایه وه و، گه رامه وه ژوره که م. دواى مسته فاناغا تییه گ یاندم که توتنه که به نه نقه ست سوتینرابوو، به هیواى نه وى له ماله که دا بسوتیم، نه گهر نه و ش پوینه دابا هه لیکی دیکه له نارادا هه بوو، مه به ستم نه ویه که له و هه راو زه نایه دا بمکوژن، که به دلنیا ییه وه دواى ناگره که په یدا ده بوو.

هه ر دواى نه و پوداوه، پاسه وانه کانم که سهر به پوله کانی عه شیره تی دزه یی بون، به سه روکایه تی (سمه قولی) گه یشتین و به هاتنی زور دلخوش بوم. نه و سه روکه شیان بونه وه ریکی فزولی وردیلانه بوو، هه ر خیرا به چرپه و دهنگیکى خوش دهستی به قسه کرد و به په له وتی: (عه لوق) پییوتم که تو به تاییه ت داواى منت کرده وشتیکى ناساییه که واز له کاره کانم بینم و بگه مه لات. نه گهر فره مانم بۆ دهرکه ی، ته نانه ت نه گهر سه دان پاوه نیش زهره ر بکه م، ده گه مه لات. ده بویه ببینی تیپه رینی نیمه به هه ولیردا چ کاریگه ریه کی هه بوو، هه ریه که له عه لی پاشاو حاجی په شید ناغا له ترسان ده له رزین، ده توانم نه وه ت به راستگو یی پیبلیم دهرسیکیان داده ده یین. به لام تو لیړه چ ده که ی؟ هه رگیز متمان به عه شیره ته کان مه که، چه ندی ده توانی به په له ری گه پانه وهی هه ولیر بگره به ر. متمان به عه شیره ته کان مه که، من نه مه ت پیده لیم، هه رگیز متمان یان پی مه که). وازم

لېږت نا قسه بگا، دلنیا شم کرده وه که، هر هینده ی له توانامدایی به نیازم باتاس جیبیللم.

چند کاتیکم له بیرکردنه وه له هه لویستی قادر بهگ به سهر برد. پیم وابوو که نه و له یه کیک له و تیکه وتنانه ی که زورجا توشی ده بوو تیوه گلابوو. په شید بهگ و سالح بهگ و (نه حمده مه دحت) ی نوسه ری باسی نه و چیروک و به سهره اتانه یان بۆ ده کرد که به ریتانیه کان له باشور دو چاری بیون و له کوتاییدا توانیان بیگه یه ننه نه و باوه په ی که نه و گره وی له سهر نه سپی دپړاو کرده. خسته نه پوی یارمه تیه کانی له کاتی سهر دانی شه قلاوه مدا، پوخت و بیگه رد بون، به لام نه و چیروکانه ی له وکاته وه به سهر گوچکه یدا ده بارین، وایلی کرد خو ناماده کردنه کانی تا پوژده کانی جه ژن دوا بخوا، تابتوانی پاساویکی بۆ جی به جی نه کردنی به لینه کانی هبی. کاره که هر چو نیک بی، نه و پیاوه تا نیستا له ژیر کاریگری نه و په یوه ندیه دایه که له نیوانماندا هه یه و، په یوه ست بونی به و حکومتی که بۆ نه و پایه بالایی نیستای به رزی کرد بپوه، له کاتیکدا که برا حه سوده کی و براده ره کونه کی، په یوه ندیان به بیژوی ژه هراوی نه حمده مه دحت نه فنده یه وه هه بوو (توبال به نه ستوی نوسه: و ع) نه وان باشترین هه ولیاندا بۆ گنده ل کردنی و نه نه تیشیان بۆ نه وه نه وه بوکه: یان نه و حکومتی که نه و به پله کی قه رزاری ته ده پوخی، یان، نه گه ر مایه وه، نه وان نه وده م ده توان، به سهر شو پر کردنی نه و، دلاریسی حکومت به ده ست بینن. چهن دین نامه به پینوسی نه حمده نه فنده ی بۆ ناغا کانی سورچی له بجیل و، به ناوی قادر به گه وه نوسران، به لینی نه وه ی پیده دان ته نیا به په پینه وه م له زئی له دواوه پرا هیرشم ده کاته سهر، به و جوړه قادر بهگ سیاسه تیکی دژبه حکومتی گرته بهر و، مسته فا ناغاش تاکه که سبو که له و کاره نابه جیبیه ی ناگاداری ده کرده وه.

سهید عه لی نزیکه ی کاتر میتر نو ی به یانی گه یشته جی و، دو یان سی ناغای سورچی له گه لدا بوو، نه عه لی بهگ و نه شه وکته نه فنده یان له گه لدا نه بوو، نه نه ته نه هاتنیشیان هه بوو. هر هینده ی نه وان گه یشتن نامه یه کی ته له فونیم له نه قیب لیتلدیه وه به ده ست گه یشت که گوايه نوری له سهر هه مان بهری زئی به که نیمه ی له سهرین. نه م به یانیه پوسته چیه کی له گه لی پوت کرده وه و دواپی له

گوندیځي که ته واو ده که ویتته دهره وهی شاروچکه وه ون بوه، که له وی ژنه کانی خوی و ژنه کانی باوکیشی چونه ته لای.

ده بوايه نیستا له سهر پیځای گه رانه وه بی که به سهر چپای کوره کدایه و له گهل کاروانیځي دورودرژدایه. ههر هیندهی سهد عه لی گوئی له وه وهاله بوو خیرا گه راپیه وه باردین تا دهسته یه ک ژاندارمه کؤکاته وه و سهرقائی بکا. هیوام زور به رز بؤوه، به لآم هه لی سهرکه وتن زورکه م بوو. چونکه گوند هه موی له پشت پیاویځه وه ده وه ستنی که له پیناو ژنه کانی خانه واده کهی خوی بخاته مه ترسیه وه.

نه و نیواره یه که م قسه له گهل ناغا سورچیه کان کرد، له سهریان خه وتم و، پاسه وانه کانم له دهرم نه لقه یان به ستبوو، ناغا کانی خوشناو توزیک لیم دوریون. له کاتی شه ودا هه ورځي چر کؤبوه وه و نه سستیره کانی شارده وه وه ک پشکوئی کورژه. بایه کی به لوره لور هه لی کرد و هه پره شهی له نوینه کانمان ده کرد و له سهر سهریانه کهی فرپدا خواره وه. دوی نه وه بروسکاندی و گه واله په یدابون و بارانیځي باش باری، نه وه هه موی له مکاته ی سالدآ، شتیځي سهریوو. ناچار یوین هه مومان به په له بیینه خواره وه، نوینه کانمان له ژورځي خواره وه ریځخست که گه رمیه کهی وه ک هالوی ناگریوو.

که کاریزه ی رژی دواتر نه نگاوت گرژو دژیو چپای ههریر هه وری رهش و زوری به سهره وه بوو. هه موشتنیک نامارهبون بؤ پوژتیځي شوم. به یانیه زوه کهی بانگی ناغا سورچیه کانم کرد پیم وتن که بریارمداوه، وه ک پیزگرتن و شکومه ندیه ک بؤ جه ژنی نه وان، هه موکاریځي سهریازی پاگرم زیاتریش جه ختی نه وه م لی کردن که به نامورگاری قادر به گ بکه ن که خوی خستوته بهر باری پاراستنی یاساو سیستم له هه مو ده شتی هه ریردا. دواتر من به ده شته که دا به پیکه وتم و پاسه وانه کانم و مسته فا ناغام له گهل دابون. نه وده م نه مده توانی پکابه ری نه و هه سته بکه م که نه مه دوا مالئاواییه له باتاسی ده که م و، مه ترسیه کیش چاوی لی زه فکردومه وه. یه کیک له پیاوه کانی مسته فا ناغا نه رکی رپنیشاند هری گرتنه ستو و به پیځایه کی پیچاوپپیچی سهری دا بردین، به مهش خومان له وه به دورگرت. که به گونده کهی عوبید به گدا بچین. به ره و گوندی (پلینگان) شوپربینه وه که چه ند میلنیک له ماوه ران دوره و له لای خواریی دؤلی پوباری

شه قلاوه يه. مسته فا ئاغا بهرده وام به (ده ليله كهي) پښيشانده ره كه ي دهوت: بوجی به و پښگايه مان دا ده به ي، ئه م پښه دريژتر و سه ختتره). به لام ئيمه له پوښشتين بهرده وام بوين و ئه مهش بؤ گه شتيكي ئاوا شتيكي سه ير بوو. له پلښنگان له بانيزه ي كوختيك پشوماندا كه سه به ته يه ك تري ئه رخه وانيمان بؤ هات، كه ژنيك له دار ميويكي چنبيو كه شوپيپوه وه. توژي له وي مانيه وه و دواتر له پيشان خيراتر به زي كه وتين و، تامي پشومان نه چيششت تاگه يشتینه كوړي. ئيستا زانيم كه ئاگادار كړدنه وه كاني مسته فا ئاغا بؤ ده ليله كهي كاريكي ئانقست بوه چونكه ئو، ده ويوست له سهر پښگايه كي كه كه سي پيدانه هاتوه په له م لي بكا، بؤ ئه وه ي له ومه ترسيانه م بپاريژي كه ئه وده م له ه موو په ناو سوچيكي ئه و گردانه دا خويان ماندابوو.

چند كاترميريك له كوړي مامه وه و، له هه يوانيكي سهر ترپيكي گرده كه و نزيك ديوه خان پشومدا. خواردنيكي به پيزو نايابيان بؤ هينانين و دوي له گه لدا بوو كه چند كلوبه فريك له سهر ي مه له يان ده كرد. كيخوا عه بدوللا له ويپوو بؤ به خيره هينانم هات، ئه مهش دواي ئه وه ي قهره بوي زبانه كاني كرابوو. هه روه ها براهه كه ي كانه بي هينرا لام و، له بهرده ممدا سويندي خوارد كه توله ي براهه كه ي ده كاته وه. دواي ئه وه ي سوپاسي مسته فا ئاغام كرد له بهرامبه ر ئه و هه موو دلسوزيه ي له بهرامبه ر مندا نواندي، له گه لي پاسه وانتيكي زوره وه به پي كه وتين و پښگا كه م به سهر گرده كانه وه بؤ ئاوي به ستوپره شوپده بوه وه كه ماشينه كه م له وي چاوه پي ده كردم. ئه مهش دوايښ گه شته كانم بوو بؤ ئه و گرده كوردiane كه زور دلگيريون له لام، گرده جوانه پازاوه كان، كه زور جاركوشتن و مردني ناكاو له وي خويان له بوسه ناوه.

به شی هه ژده هه م گه رده لوله که ته قیه وه

هه موشتیک له هه ولیتر هیمن و نارام بوو (جه ژن) هات و خوشترین جه ژن بوو که خه لک دیتبی، له هه موو جه ژنیکیش ئالو والوتر و خوشتر بوو. نهو شاره پیشتەر له بارو دۆخیکی ئاوا پر ناشتی و گه شاهه و رازاوه دهرنه که وتبوو، شه قامه کانی پر له منداڵ بون و پیکه نین و هه رایان به رزده بوه وه، گومانیشی تیدا نیه که خه لک به گشتی هه ستیان به دلخۆشی و نارامی ده کرد. پۆژی یه که می، (۲۵) ی ئاب. هه موو پیاو ماقولان و فه رمانبه ران، وه که نه ریت، سهردانی نوسینگه که یان کردم و. منیش پۆژی دواپی سهردانم کردنه وه و حاجی ره شید ئاغام به ئانقه ست پشتگویی خست. له نه نجامی نهو کاره مدا، که س خۆی لهو کابرایه نه که یاند و چه ند پۆژیک که س نه چه د دیوه خانه که ی، له نه نجامی نهو هدا توشی ریسوایی بوو تکای چاو پیکه وتنی منی کرد نهو جه ختی له سه ر گوێرایه لی کرده وه، پیم وت! له وانه یه هه لیک دیکه ت بدریتی تابیسه لمینی و، کاره کانیشتن واملیده که ن که له گه لئابه یان دژت بم.

له کاتی عه سری پۆژی دووه می جه ژن سهردانیکی درپۆژی شیخی رۆحانی مسته فا نه فەندیم کرد و زۆر پرسپاری دهرباره ی ئاینی گاوران (المسیحی) لیکردم. تکاشی لیکردم که دانه یه که له کتیبی پیروزی بۆ بیم (الکتاب المقدس) که به زمانیک بی بتوانی بیخوینیتته وه، پۆژی دواتر، دانه یه کی عه ره بیم هه بو، بۆم نارد. له هه مانکاتدا هه نۆی هه والم له سه ید عه لیه وه پیگه یشته که گوايه گه یشته خه لیفان و زانیویه تی که نوری به ویدا تیپه ریوه. نهویش به ناوچه ی سورچیاندا به دوایدا چه، به لام نه یدۆزیوه ته وه. واپیده چی که کاروانه که له نزیک ساویر، وه

نزيك پيښگه يشتنی زڼی و گوره و ټاوی په واندوز په پړونه ته وه، له کاتيکدا که دهسته يه کی زوری سورچیه کان هه پره شه ی ئه وه یان ده کرد که هیرش ده که نه سهر بنکه ی (باردين) بؤ ئه وه ی پښگا له هه ناردنی ده ورپه بگرن بؤ ئه و ناوچانه. فه رمانم به سید علی دا بگه پښته وه هه ولیر و هیزکی ژاندارم و شه بانه: (لیقی) به جیبیلې تا چاودیری جیگه ی په پښه وه ی لای باردين بکه ن. نه قیب (لېتلدیل) یش له (۲۵) ی مانگدا گه یشت. به چپای (کوریک داغ) دا به شوین نوری که وتبوو، به لای نه یگه یشتبو، ته نیا چنه د کاترمیریکش پیشت چوبا ده یگرت.

فه رمانداری بروسکه له پوړی بیست و حه وتی مانگ پیپرا گه یاندم که په یوه ندی له گه ل باتاس پچپاوه. پیم وابوو که دهسته یه ک له هیرشبه ران ئه و کاره یان کردوه، بویه بریکی که می ژاندارم و پیاوېکم هه نارد ناچاکی بکه نه وه. ئیواره ی پوړی (۲۸) ی مانگ له مه خموړ گه پامه وه و زانیم که سورچیه کان و (نوری) و (حه ماده شین) له زڼ په پړونه ته وه و به هه مویان ژماره یان سه د که س ده بی و هه موو عه شایه ریه کانی ده شتی هه ریریش (۱) داویانه ته پالیان و ئه مه ش به یانی پوړی پابردوو پویداوه.

پیشویه کان به و کاره ی علی به گ ده ستیان پیکرد، به یانیه که ی پوړی (۲۷) ی مانگ ده وری بنکه ی ژاندارمی له بابه جیچکدا و ئه وه ی له وې بون چه کی کردن و تاراده یه کی زوریش هیلې بروسکه ی تیکدا. دواتر هه والی بؤ سورچیه کان هه نارد – که ئاماده بون و، له و به ری زڼ چاوه پښان ده کرد – هه ر هینده ی په پښه وه ش ده وری بنکه ی باردينیان گرت. ژماره یه ک ژاندارمه کوژان و زوریه شیان به دیل گیران، دویان سی که سیان ده ربازبون تاکو هه واله که به یه حیا به گ پاگه یه نن له باتاس. ئه ویش توانی هه واله که به نه قیب هاگنسن بگه یه نی له په واندوز، ئه مه ش به رله وه ی که هیلې نیوان ئه و دوشوینه بپچړی. دواتر هه مو پاره ی حکومتی هه لگرت و له گه ل ژماره یه کی که می ژاندارمان پایکرده سیساوه، که یه کیکه له گونده کانی خوشناو ته یه و به سه لامه تی گه یشته ئه وې. شوړشگړه کان باتاسیان داگیر کرد و فه رمانگه کانی حکومت و مالی (پاشا) یان تالان کرد، بی ئه وه ی قادر به گ پړوشوینیک بگریته به ر.

له نیوان من و نه قیب لیتلدیل گفتوگویه کی دوردریژ کرا، پیکه وتین له سهر نه وهی هه موو نه و که سه ده سترۆیشتوانه کۆکاته وه که ده توانی کۆیانکاته وه، به په له ترین شیوه له گه له سید عه لیدا بجیته شه قلاوه، که له ویی ده بی یارمه تی قادریه گیش به ده ست بیئی. که وه ک پتویستیش به هیژ بوو، پتویسته هیژش بکاته سهر باتاس و به شهر پیگه ی خوی بکاته وه، تا ده گاته ره واندوز، له (۲۹) ی مانگ بهرله کازیوه درچوو (کینارد) ی (ره نیس عوره فای سریه) (گروپانی دهسته) و سید عه لی و دوئه فسه ری بچوکی دیکه ی له گه لدا بوو که نه وانیش (حه مید نه فهن دی (و ده وریش نه فهن دی) بون له گه له نزیکه ی (۱۰۰) سهر یاز، که چلیان سواره بون و نزیکه ی هه موشیان تازه به سهر یاز گیرابون. هیوایه کی بی هومید بوو، به لام من ده مزانی نه قیب لیتلدیل چ نازایه تیه ک و ره وشتیکی هه بوو، بۆیه هه ستنی نه وه م لادروسته بوو که سهر که وتنی پتویست به ده ست نه هیئی.

نه و سى پۆذه ی (۲۹) تا (۳۱) ی مانگم به دودلیه کی زۆره وه به سهر دا تپه پری، هه مو شتی که له هه ولیتر ئارام بوو، وه کچۆن حاجی ره شید ئاغا و ئاغا دزه یی به نه یاره کان و جمیل ئاغا له کۆنگره به ستنیان زۆر چالاک بون نه خشه و پیلانیان داده پیشت. له ترسی کوده تایه کی که پوده دا، نامه یه کم بۆ خورشید ئاغا هه نار دو تکام لیکرد، وه ک پشتیوانیه ک بۆ من، خوی و ده ست و پتوه نده کانی بیته هه ولیتر. دیانه کانی (عه نکاوه ش) به دریزیی نه و کاته له ژیانیکی پر مه ترسی ده ژیان، تکایان لیده کردم چه کیان بده می، په نگه نه گهر چه کیشیان بدرا بوايه، نه و له یه که م هه لدا ده یانفرۆشته وه خه لکه عه شایه ره کان. مه تران (که رکۆن نه ستیفان) له عه نکاوه جیگیر بوو، له (۲۹) ی مانگ داوه تی نیواره خوانیکی کردم له ویی. له گه له مولازم بوا چوینه نه ویی و پاسه وانه (دزه ییه) کانیشم له گه لدا بوو. نه و پیاوه پیره به جله نه رخوا نیه کانه وه هاته دره وه تا پیشوا زیم لی بکا، له سهر بانی ژوره که ی که له ته نیشت کلێسابوو شتومان کرد. نه و خه لکه به راستی شایانی به زه یین، نه حمه د نه فهن دی بۆ نه وان بهرده وام ده تگوت دلی گری گرتووه، وه ک نه وه ی له سهر ناگر بی و نه گهر شوپشیکی عه شایه ریش سهر که وتوو بی نه و بی گومان هیژشیکی درپدانه ده کرته سهر گونده که یان کاتی ده نگوباسی شالاو و هیژشی سورچه کان گه یشته هه ولیتر، بهرده وام بروسکه م دهناردوو تکای نه وه م

ده کرد فروکه په وانه بکن و پړوشوینی پتویست بگرنه بهر، جا چ له سر دهستی سرباز هکان بی یان په نابره کانی ناوچه ی سورچی، له باکووری زئی ی گه وړه بۆ نه و هی نه وانه ی له زئی په پړیونه ته وړه ناچار بن بۆ شوینی خویان بگرینه وړه. فروکه له بهر دهستدا نه بوو باره کوش له موسل به جوریک بوو که نه ده توانرا دهستبهرداری یه ک سرباز بن. هرچی هیرشی په نابره کانیسه نه واکمه لیک ئاسته نگی له بهر دهمداد بوو، بویه هیچ شتیکی نه و تو نه کرا. ئاغا سورچی هکان له ناوچه ی ئاکری و له مودای دوو ههفته دا توانیان هیزه کانیان کۆکه نه و و هوله کانیان که وه لانانی نه بوو به گپ بخن بۆ شکاندنی دهسلاتی حکومت له لیوای (پاریزگای) هه ولیر.

له (۳۱) ی مانگ، له کاتی کدا له سرباز شتومان ده کرد گویمان له دهنگی نالی سوار نه سپیک بوو که به توندی بۆ لای ئیمه ده هات، له مودای یه ک خوله کدا نه قیب (لیتلدیل) م دیت که جله کانی تو زوای و قزی تیکه لالو و تو زوای بوو به په له به سر پیلکانه کان ده که وت. یه که م قسه ی نه و ه بوو که خوشنا و هکان هه موو له دزی ئیمه پاپه پیون و، خوی و بریکی که م له پیا و ه کانی، زور به نه سته م توانیویانه راکه ن و دهرباز بن. ورده کاریه کانی کاره ساته کوش به و جوره بووه:

نه قیب لیتلدیل له (۲۹) ی مانگ گه یشته شه قلاوه، دیتی قادر به گ له حاله تی هه لچونیکی گه وړه دایه، چاوه کانی له هر کاتی ک پتر سوور هه لگه پاون. نه و به لینی به لیتلدیل دابوو که له ده کردنی سورچی هکان له باتاس پشتیوانی بی، به لام بۆ کۆکردنه و هی پیا و ه کانی داوای کاتی کردو، وتی که سبه ی به یانیه که ی ئاماده ده بی. بۆ به یانیه که ی قادر به گ هات و داوای دواخستنی کاره سربازیه کانی تا ئیواره کرد. نه و ده مای هه موو نه وانه ی کۆبیونه وړه چونه (سیساوه) که ده که ویته کوتایی باشووری (دهشتی هریر) و نزیکه ی هه شت میل له باتاس دووره. لیر هدا هه موو ئاغا خوشنا و هکان کۆبیونه وړه، له ناویاندا مسته فاناغای کۆپی و نزیکه ی به دریزی پۆژه که ش کۆنگره یان به ستاو، گفتوگۆکان زور گهرم بوون هر هینده ی تاریکی ئیواره داهات قادر به گ تکای دواخستنیکی دیکه ی کردو، نه و ده م نه قیب لیتلدیل بۆ روون بووه که هه لویستی قادر به گ و ئاغا کانی برای فیلیکی تیدایه، بویه بریاری تاکه شتیکی دا که دهیوانی بریاری له سر بدا که

یه کس هیرش کردن بوو، به تایبه تیش، که گوايه له باویلاغاو چل که س زیاتر، که س له وئ نه بوو، هرچی شوږشگيږه کانی دیکه ش بوون به ره و په واندوز هه لکشابوون.

به و جوړه فرمانی به پیاوه کانیدا که ناماده ی به ره و پیش چوون بن. لیږه دا قادر به گ داوینی گرت و تکای لیکرد که تا پوژی داهاتوو هیرش نه کاو، ناماده یه به (۴۰۰) که س یارمه تی بدا. له کاتیکدا که خه ریکی پویشن بوو سالتج به گ هاته پیش و هه ردو پومه تی ماچ کردو تکای لیکرد که واز له و نیازانه ی بهینی. نه متوانی نه و هه لسوکه و ته یه کلایی بکه مه وه که ثایا جوړیکه له په شیمانی یان جوړیکه له فریودان. به هه حال، نه قیب لیتلدیل بریاری داو له سهر بریاره که شی سوربوو. ریځای گرت بهر و برازاکی ره شید به گ و بریکی که می ده ستوپوینه ندی له گه ل دابوو، هه رکه گه یشتنه نیوه ی پی باتاس تووشی موختاری ماوه ران بوون که له گوندی (نازو) ده هاته وه. له بهر نه وه ی نه ی توانی پاساو بو نهینی نه و کاره ی بهینیتته وه بویه سید علی هه ره شه ی لیکردو ناچاری کرد به گه ل نه و ده سته یه بکه وئ. تیځرای نه و هیزه ش (۴۰) سواره و شه ست پیاده بوون. له دوری یه ک میلی دور له مه به ست داوا له سواره کان کرا پیاده بن و نه سپه کان له لای چند سهربازیک به فرمانده یی سه روکی گروبان ی ده سته، کینارده به جیهیلران. تیبینی نه وه کرا که نه و کاته ناگرتک له سهر چپای هه ریر کرایه وه، نه مه ش له ثاماره یه ک زیاتر نه بوو بو شیخ نازو و نوری و شوږشگيږه کان، نه وانه ی که ده بوايه نه وده م له نزیك کانی و هتمان بونايه. دوو ده سته ریځخران، یه کیان بو هیرش کردنه سهر باتاس له سهره وه و نه ویدی له خواره وه پا. نه قیب لیتلدیل په گه ل ده سته ی یه که م که وت، و له ناکاو له مه و دایه کی نزیکی گونده که وه، ناگر بارانیکی گهرم کران. چونکه شیخ عوبه یدوللا خوی و (۱۰۰) که سی گه یشتبوونه نه وئ، بو پشتیوانی باویلاغا. سهربازه نوییه کان بهر له وه ی چاو بتروکینن رایان کردو دلایان داخوپا، ته نیا سید علی نه فندی و سی چوار سهربازی راهاتوو له گه ل نه قیب لیتلدیل مانه وه. هه رچه نده هیږیکی زور له ژماره ی خویان زیاتر هیرشی کردبوه سهریان که چی توانیان خویان له شوینه کانی خویاندا بگرن و کشانه وه ی پیاوه کانیشیان تا نه و خاله ی که نه سپه کانی تیدا به سترابووه، بپارینن. تا ئیره و هیزه کانی دیکه ش

پاشه کشه ی کردو هیزه که هه مووی کۆبووه سهریه و سهربازه کان هاتنه وه سرخو. نه قیب لیتل دیل خه ریکبوو به هه موو هیزه وه هیرشیکی دیکه بکاته وه نه گهر له دواوه را هیرشی نه کرابا سهر، وهک من پیموایه له لایه ن خوشناوه کانه وه هیرشیان کرابوه سهر. هیچ شتی که نه مایه وه ته نیا گه رانه وه نه بی بو هه ولیر له پتی گرده کانه وه. بهو جوړه ریزی سهربازه کانی پیکخست و له کاتی که ناوچه که پر بوو له ویزه ی گولله و ته قه ی تفهنگ و ناگری ئامازه کان که هه موو گرده کانی دهووبه ری پوناک کردبووه (شه ویک بوو وهک به یانی پوناک)، کشایه وه، ریزی ته قه له هه موو گوندیکی که ده که وته سهر پیمان به سهر ئه وه هیزه پاکردوه دا دهباری و کاتی که گیشته ناوچه ی گرده کان، وه ها ده هاته به رچاو که هه موو سوچیکی پر له پایوی چه کداره. یان چاودی ری خوداوه ند ئه وانی پاراست، یان تاریکیه نوته که وه، هه رکه به یان ئه نگوت ئه وان له کۆری نزی که ده بونه وه. مه جید ئاغای برای مسته فا ئاغا له سهر پتگا ئه وانی دیت و تکای پشودانی لی کردن تا شتیکی سارد بخونه وه، به لام ئه وان ئه ویان به دوژمن داده نا، بویه له پیشت خیراتر به پیکه وتن و، تا له ئوی به ستوره نه په پینه وه پشویان نه داو، دواتر به ره و ده شته کان هاتنه خواری.

له نیوان ئه وسه د که سه ی که پیشت به ره و پیشت چون ته نیا شه ست یان هفتایان گه رانه وه و له نیوانیان (۲۶) سواره. ته نیا چوار ئه سپیش ون بوون. ئه وانه ی مابون قادر به گ هه ندیکیانی ده سبه سهر کردبوون و شوړشگپه کانیش هه ندیکیان تالان کردن و به ره لالیان کردن. ژماره یه کی که میشیان کوژان. چوار سهربازیش په نایان بو (ئازق)ی ماوه رانی برد. چای بو هینان و دواتر شالوی کردنه سهرو سی ی لی کوشتن و چواری میان به برینداری توانی پابکا تا کو دواتر چیرۆکه که بگپرتیه وه. یه کیک له ئه فسه ره کانیش، مه به ستم حمید ئه فهدیه، له کاتی ئه وه هیرشه ی کرایه سهر باتاس، بریندار بوو که وته ده ست شیخ عوبه یدوللا و له وی کوژا. وتیان کوشتنه که ش وابوو که له سهر سهربانی که وه بو دلیکی هه زار به هه زار فریدریه خواره وه. خزمه کانی ژنیک، که له کاتی که فهرمانده ی ژاندارم بووه له و گونده خراپه ی له گه لدا کردبوو، داوی ئه و توله سهندنه و یان کردبوو.

له پاداشتی نه و نازايه تيهی له و شه وده دا نوانديان و بو نه و نازايه تی و ناراميه يان که له ژيړ باری قورسی نه و کاته دا نيشانياندا و به شيکی گه وړه ی نه و هيزه توانيان به سه لامه تی بگه پښه وه، هه ريه ک له نه قيب ليتلديل به ميدالی (نيم). سي: M.C) و سه يد علی نه فهندي به ميدالی سه ريزی خه لاتکران. خوږاگری سه روکی گرويان، کينارد سوديکی زوری بو نه قيب ليتلديل هه بوو، له کاتيکدا، ده رویش نه فهندي، که به کيک له و دوو نه فسه رانه بوو له کاتي کوژرانی (گرويان ميسوين) خويان له ژيړ کورسی شار دبووه، ئيستا هيمنيه کی چاوه پوان نه کراوی نيشاندا، له گه ل ناماده یی زه ينيکی باش و، زوریش له هاندانی سه ريزه کان بو خوږاگری و وړه به رنه دان چالاک بوو.

هه ر هينده ی که نه و کاره ساته م بهر گوئی که وته وه درکم به وه کرد که قه يرانيکی مه ترسيدار خه ريکه پوده دا.

قادر به گ بئ ويستی خوئی، خزم و که سه که ی ناچار يانکرد سياسه تيکی دژ به حکومت پياده بکاو، له نه نجامی نه وه شدا خوشناو هه مووی پا پهرين. نه و ده مای په واندريش دوچاری چاره نوسی حه تمی خوئی بوو به پاستی که وته ده ست پا پهر يوان. هه موو هيوايه کم نه وه بوو که به هه ر شيوه يه ک بئ ناژه له کانی نه قيب هه گنسن و دوو نه فسه ره که ی ديکه پاريزراو بن. هه رچی کوپه شه نه و به بئ حه ماغا هيچ ريگايه ک بو پاراستنی له ئارادا نه بوو، وه ک چو ن پروپاگهنده ی نه وه هه بوو که سورچيه کان و شوږشگي پړانی په واندوز ده يانه وئ شالو بو سه ره ولير بي تن.

پوژي دواتر، له يه کی نه يلول و، به هوئی تکا کاريه به رده وامه کانم، به لينتي کم پيگه يشت که به يانی زوه که ی فرو که کان سه ردانی په واندوز ده کهن، به ته له فو ن قسم له گه ل نه قيب برادشو کرد له کوپه و ئاگادارم کرده وه که ناماده ی چولکرو دنيکی به کسه ر بئ، له گه ل نه وه ی که حاکمی سياسی له سلیمانی به وه ناپازي بوو ده يگوت سه لامه تی ليوا که ی پوبه پوی مه ترسی ده بيت ه وه که چی (حاکمی پاشايه تی گشتی) فه رمانی نه و کاره ی پيدام، کاتي باره که به ره و خراپی ده چی، چونکه خسته نه مه ترسی گیانی به ريتانيه ک، له و شوپنه دوره و له کاتيکدا بارودوخی ولات به گشتی به و شيوه بئ، له و کاته دا، هيچ سوديکی نيه. له و ده مه دا

له پېښتر جیدی تر دهستان به گواستنې وهی فرمانبر و سهر و سامانه کانی حکومت و شتومه کی که سهکان کرد بۆ موسل چونکه جاريکی دیکه ش پتيان راگه ياندين که ناتوان بۆ نيمه دهسبه رداري يه که سهريازيش بن و، نه گهر بکړي پيوسته ههولير چول بکين، منيش برپارمدا دريترين ماوهی گونجاو تيايدا بمينمه وه، چونکه دهزانی دواي پويشتني من توشي چ ههراو زهناو بهدبختيه که دهبي. عهشيره تهکان شاره که تالان دهکن و بهلاو بهدبختيه کی زور پويه پوي ههژاره کانی دهبيته وه. ههروه ها برادره کانم و، نه حمه دهفنديش، دهبي راکن و مولک و ماليان جيبيلن، بۆ نه وهی به هه موو شيوه يه که به تهواوي ويران بکړي. بي گومان، عه نکاوه ش ده که ويته ژيم کاره ساتيکه وه که ناگره که ی ناورينگی ده دا، نه گهری نه وه ش هه يه که ديانه کان له وي وه کاوپ سهريپردين. نه وه ماي هه موو په يوه ندي که له گهل به غدا پچراپو، ته نيا په يوه ندي بي تل له گهل موسلدا مابوو، ههوليريش تا که هوكاري په يوه ندي نيوان موسل و کهرکوک بوو. بهر له شيوکردن دهنگوباسی نه وه هات که خوشناوه کان پياوه کانيان کوده که نه وه تا به يه کجاري هيرش بکينه سهر ههولير و کويه. پيم واپوو که نه گهر يه که سهريازيه کان نه گنه جي نه وه په په که ی يه که ههفته ده توانم بهرگري بکه م. له دووی نه يلول به دورودريزي قسم له گهل نه قيب برادشو کرد که له کويه بوو. چونکه ناراسته ی کاره کان له وي گوراپوون و زور به خيرا يی به ره و خراپي ده چوون. نه گهر جه ميل ناغا پياو بوايه دهيتواني ههلوپسته که به دهسته وه بگري، به لام گرموله بوه وه و له لاوازيان هاوپه يمانيه کی به سستا که پيشتتر ههريه که له عهبدوللا ناغاو په سول ناغاو مه لا حمه ناغای مام سليمانی تيدابون و، نه وانه ش سهر به لقيکی بچوکتري خانه واده ی غه فوري بوون. نه و چوار که سه خويان کرده دهسته يه که که بارودوخه که يان کوئرتول کردبوو ته نيا دوو غه نيمه که شيان مه لا نه حمه د ناغاو مه لا هويژ بوون، ته نيا نه و دووه وه که لايه نگيري حکومت مابوون و، وایان کردبوو که نه قيب برادشو ناگاداري هه موو گورانکاریه کان بي، دواتر زياتر له وه شيان کردو، دهستيان به کزکردنه وهی پياوه کانيان کرد بۆ بهرگري کردنی هيرشي خوشناوه کان که پرپياگه نده ی بۆ دهکرا.

نه قيب برادشؤ له و ئوردوگايه نيشته جيبوو كه له سهر گردېك بوو به سهر
 شاره كه يدا ده پوانى و، له سهر ده روځك بوو كه بؤ ده شتاييه كى فراوان ده چوو.
 له شهوى دووى ئه يلول، به هر شتوه يه ك بوبى ده سته يه ك توانيان خويان بخزېننه
 ئه و پاناييه و بنكه ي (ياريد ده دهرى حاكمى سياسى) درايه بهر گولله. باشبوكه س
 توشى ئازار نه بوو، به لام له ئه نجامى ته قه كردنى ژاندارمه كان ئه سپېك كوزا. دواى
 ئه و پوداوه هم موو پياوماقولاى كويه به په له په ل هاتن تا يه كسهر يارمه تى
 پېشكه ش بكن و هم موو ده ستوپتوه نده كانيان له گه ل دابوو، خو ده رخستنېك كرا
 بؤ پشكنينى ناوچه كه. دلنياشم كه ئه و كار هه موى له لايه ن ده سته ي عه بدوللا
 ئاغاوه كرابو. — به راستيش پوژى دواتر برازيه كى به چاوېكى به ستر اووه
 ده ركه وت، وهك ئه وهى گولله ي به ركه وتبى — مه به ست له و كار هدا ئازاردانى
 نه قيب برادشؤ نه بوو، به لكو ناچار كردنى بوو تا هه رچى زوه شاروچكه كه جيبېلې.
 كار هكه هه ر چو ن بى، به يانيه كه ي پوژى دواتر، جه ميل ئاغا ئاموژگارى كرد كه
 له وى بېروا سپاردنى مال و مولكى حكومه تيشى رېكخستبو كه به ليژنه يه كى
 بسپېرئ كه خويان خويان دانابوو چواركه س بون و، پيوت كه ئه و شه وه له گه ل
 حه ويز ئاغا و پاسه وانىكى زور خوى ده رباز بكا. وتيشى كه خوشناوه كان
 نامه يه كيان ناروده، ئه گه ر (ياريد ده دهرى حاكمى سياسى) ده رنه كرى، ئه و،
 به دلنياييه وه هيرش ده كه نه سهر شاره كه، ئه و چواركه سه به ليژنياندا كه
 به رژه وه نديه كانى حكومه ت به به پتوه ده بن تا بارودوخه كه پتگه به گه پانه وهى
 ده دا. نه ده توانرا هېچ شتېك بكري ته نيا رازييون به واقيعه كه ي ئيستا نه بى. بى
 هېچ گومانىك، پيلانه كه له لايه ن عه بدوللا ئاغاوه چنرابوو. ئه مه ش جوړىكى بالاي
 فريودانى كوردى بوو كه به گشتى له و كاتانه دا پياده ده كرى كه پشيوپه كى ئاوا
 دروسته دبى، بېرؤكه كه ش له ده سبه سهر داگرتنى به شى هه ره زورى سه رو سامانى
 حكومه تدا چرپه دبېته وه به نيه تى پاريزگارى كردنى كاتى بارى ليژه، ئه گه ر
 حكومه ت مايه وه ئه و به هيو اى ده سكه وتنى پاداشتى زورى ئه و پاراستنه
 ده دريته وه حكومه ت.

له ئيواره ي پوژى سى ئه يلول، نه قيب برادشؤ نزېكه ي سى هه زار پوپيه ي
 دايه جه ميل ئاغا تا به يه كسانى وهك سپارده يه ك بيداته هه ر چواركه سه كه به

مه به سستی پاراستنی. دواى شه وهى شپوى لای محمده زیاډى نه وړه س کرد و مالئاواى له هه موو پیاو ماقوله کان کرد، له مالى حه ماغادا، له گال مه لاهه ویزدا کویه به جیهیشت. مه لا حه ویز ناگاداری کرده وه که په ننگه هه ولې کیشه بؤ دروستکردنی بدری، بویه به ریگایه کی تاریکی نیوان گرده لمیه کانیدا برد، تاله به یانی پوژى داهاتو گه یشتنه مالى شیخ مه عروف له هه لهجه.

به یانیه که ی پوژى چوارى مانگ هه والیکم به ته له فون له کویه وه پتیه یشت و، سهرم له وه سورماکه یه کیك له ژمیریاره کان (موحه ممه د سادق بات) هیشتا له کویه یه. نه و پیاوه باسی نه و پوداوانه ی بؤ کردم که دواى پویشتنی نه قیب برادشؤ پویانداوه. هه ر هینده ی نه و ده پوا، صالح به گ — که گه نجیکی سهر سهریه و سهر به ده سته ی حه ماغایه — به چوار ناله له گال ده ستو پتیه ونډیکی ژور هاتنه کویه و به زه بری هیز نیوه ی نه و پاره و پوله ی لای نه و چوار که سه بوو ده سته به سهر داگرت و زه قی چاویان ده هات. دواتر پشپوی بالی به سهر شاردا کیشاو مالى یاریده ده ری حاکمی سیاسى تالان کراو نه ویش ناچار کرا بگه پتیه وه کویه و نیستا په نای بؤ مالى حه ماغا برده.

ته قه به دریزایى شه و به رده وامبوو، چه نډین پوداوی توند و تیژی پویدا، نارامیش هه تا خوره لاتن بالی به سهر ناوچه که دا نه کیشا. ده سته چوار که سیه که له شه یثانه نه گریسه کانی نه و پشپویه توقیبون و له و پشپویه دا کاره کانیان سودیکی نه بوو. جه میل ناغا به ته له فون قسه ی له گه لدا کردم و په ژاره ی خوی بؤ پویشتنی (یاریده ده ری حاکمی سیاسى) ده ربړی و پېشنیاری نه وه ی کرد که ریگه به (مستر بات) بدری له شاروچکه که بمینیتیه وه تاده ریخا که له گال هاوپیکانی به پشپتیوانی حکومت کارده کن. به وه پازیبوم و (مستر بات) م وه ک نوینه ری حکومت دانا له کویه تا گه رانه وه ی یاریده ده ری حاکمی سیاسى و له بنکه ی خوی جیگیربوو، جه میل ناغاش پاسه وانی بؤ دانا و ئیدی خه ریکی پیاده کردنی کاره قورسه کانی بوو.

هه رچی مه ترانه، یان مه لا محمده نه فندى، که له و دوو ساله ی دوايیدا به شپوه یه کی مه زن ده رکه وت، به لام لوتبه رزی و پتو شوینه په قه کاره که ی وایانکرد لای خه لک خوشه ویست نه بی. دواى پویشتنی یاریده ده ری حاکمی

سیاسی، بریاریدا بکشیته وه گونده که ی و تا ماوه یه ک واز له سیاست بهینتی. باله کۆیه بگه پښین که له بارودوخیکی تۆزی پښکوپیک دابوو (لیژنه ی چوار که سه که) خه ریکی بهرکه مالگردنی بون و، بگه پښینه وه سر نه و پوداوانه ی له په واندوز پویاندا.

به دریتی نه و دو پۆزه ی دوا ی گه رانه وه ی نه قیب لیتلیدل له باتاس زۆر په رۆشی چاره نوی نه قیب هاگسن و هاوړیکانی بوم. له کۆتاییدا زۆر دلخۆش بوم که نامه یه کی ته له فۆنیم له (نه قیب کوک) وه له دهر به ند پښگه یشته و ناوه پۆکه که ی نه وه بوو که نامه یه کی له شیخ محمەد ناغاوه پښگه یشته و ده لی: نه قیب هاگسن و مسته ر ترتر، شیبه ردی سه رۆکی گروبانان و ئیسماعیل به گ هر هه مویان به سه لامه تی له (والاش) لای نه ون و به نیازه به ریگه ی چایدا په وانه ی پانیه یان بکا. دوا ی سی پۆژ توانیم به ته له فۆن قسه له گه ل نه قیب هاگسن بکه م و له ورده کاری پوداوه کان دلنیا بم. کاتی له یه حیا به گه وه هه والی هیرشی سورچه کانم بۆ سه ر باتاس پښگه یشته له پۆزی (۲۷) ی مانگ و بهر له پچرانی هیله که، ئیسماعیل به گ به بی نه وه ی راوړژ به نه قیب هاگسن بکا ناریدیه لای هه ریه که له نه و دوپیاوه ی ناویان (سلیمان ناغابوو) و خه لکی باله کیان بون و میر محمەد نه مین به گ که خه لکی (دهر گه له) یه و خزمه کانی که خه لکی دۆلی نا کۆیان، پیاوه کانیان بۆ بهرگری کردن له په واندوز کۆکه نه وه. ئیدی نه و ئیواره یه و پۆزی دواتر داپژانه شارو ئیدی شار پر له هه راوزه نای کوپانی عه شیر ته کان بوو که داوا ی چه ک و فیشه کیان ده کرد. (۲)

نه قیب هاسگن نه و ده مای خراپ تیوه گلابوو، چونکه تا نه و کاتی، شتیکی نه و تۆی دهر باره ی شاره که و که سایه تیه کانی نه ده زانی و. چاوه پوانی نه وه بوو که پښماییه کانی له هه ولیره وه بۆچی، به لام سودی نه بوو.

له کۆتاییدا نامه یه کی هه نارد که گه یشته نه قیب لیتلیدل له سیساوه، نه ویش وه لامیکی بۆ هه نارد وه به لام هه رگیز به دهستی نه گه یشته. له (۲۹) ی مانگ هه ولێک هات که نوری و سورچه کان له کانی وه تمان و خویان بۆ نه وه ناماده کن به ره و په واندوز بچن. بۆ نه مهش سیسته میکی بهرگری دانراو سه نگر ی سه ربازان له شوپته بالاده سته کانی ده وره ی شاره که دانران. داوا له

عشیره ته کانیش کړا پیاوړی جہنگاوہر بنیرن بۆ ئوہی بہو ئەرکە ھەلسن، بەلام ئوانہی بہ دہنگوہ ھاتن زۆرکەم بون. زۆربەشیان لہ ناو شارو لہ دەوری پښگہی سەریازەکان مانوہ، چونکە ئوان لہ سەریازگہکە سەرگردەکوہ گواستبویانہو مالہ چۆلہکە حاجی نەورۆز و ئیستا داوای فیشەکیان دہکرد. بارەکە شلۆقتەر بوو، پښبښینی پۆژیککی شومی لیدەکرا کە ئاگرەکە ئاورینگی دہدا. ھەر خیراش دەرکەوت کە بیژکەکیان ئوہوہوو، بەر لہوہی سورچیەکان بگہنہ شار، ئوان چەندی پښیان دہکړی دەست بەسەر شتەکاندا بگرن. عشیره ته کوردەکان ئەرگەر ھیچ ھۆکارێک بۆ کۆنترۆل کردنیان لہ ئارادا نەبی، مەترسیدارترین ھاوړین کاتی پښووست پښیان دہبی.

پۆژی (۲۰)ی مانگ جلیوی کۆنترۆلکردنی ھەموو عشیره ته کان لہ دەست دەرچوو، کارەکان زیدەپۆیی تیدا کرا: بەلام بەختی باش شیخ محەمدی ھیناو، کەوتە بەردەست دەستە حکوہت کاتیک دۆزیانہو و تەنیا (۵۰) کەسی لہگەلدابوو ئامادە ی ھیچ بەرگری کردنیک نەبوو ھەرکە ھاتە ناوشار ھەموو پیاوماقولان بانگیشتی بەستنی ئەنجومەنی شەر کران و گەیشتە ئو ئەنجامی کە بە نەقیب ھاگنسن پابگہی ئی ھیچ چارەیکە دیکە جگہ لہ چۆلکردنی شار نیو، ئویش دہبی ھەر ئیستا بەرہو والاش بچی، پلانہکانیش بہو پښیە دانران.

ئو دہمای ژمارە ی سەریازەکان (۱۵۰) کەس بوو تەنیا حەوتیان پایانکړد و ھەرلہ پودانی پشپوہکانوہ شایەنی ئوہ بون پابکەن. ئوانەش کە مایونہو، ئوانہی خانەوادەیان لہ شارەکە بوو وەک خوئامادە کردنیک بۆ گواستنەوہیان یان پاریزگاری کردنیان، رښگایان پیدرا لہ شارەکەدا بمښنہو.

ئو دەستە ی لہگەل نەقیب ھاگنسن پویشتن نزیکە ی سەد کەس دہبون و ھەر یەک لہ شیخ محەمد ناغا و عەبدوللا پاشاو ئیسماعیل بەگیش بەخۆ بہ دەستوپۆیوہندە عەشایەر یەکانیان لہگەلیدا پویشتن. ھەر ھښدە ی یەکیک لہ سەریازەکان لہ سەر رښگا بەجی بمایە ئو خیرا لہ لایەن عەشایەر یەکانوہ چەک و فیشەکەکانی لیدەستینرا.

نەقیب ھاگنسن سەریازەکانی لہ ژیر فرماندەیی نەقیبەکیان (یوزباشیەکیان) سەبری ئەفەندی لہ دەرگەلہ بەجپښشت، کە خەلکی کویہ بوو،

بۆ ئه وهی دواتر به تهنیا پښتای پانیه بگرته بهرو، خۆیشی له گهل هاوړئ به ریتانیه کانی و ئیسماعیل بهگ و له دواشیانه وه شیخ محمده ناغا به ره و (والاش) که وتنه پښتای. له وئ مامه له یه کی باشیان له ته کداکراو هر هینده ی هه والیان له نه قیب (کوک) هوه پښتایشت، که ده توانن به سه لامه تی بگه نه ده ریه ند، به ره و ئه وئ چون و پاسه وانی عه شایه ریان له گهل دابوو، دو پوژ له وئ مانه وه، دواتر به به سلیمانیدا پښتای که رکوکیان گرته بهر، تهنیا ئیسماعیل بهگ نه بی که له ده ریه ند مایه وه.

ژاندارمه کان له ده رگه له له لایه ن (میر محمده نه مین بهگ) هوه میوانداری کران، له کاتیکدا که دانیشتبون و خه ریکی گوشت خواردن بون، زۆربه یان له ناکاو چه ککران. ئه وه ی گومانیشی تیدانیه نه گهر حکومت له و ناوچانه دا ده سه لاتی به ده ست به یتنا بایه وه، ئه و (میر محمده نه مین بهگ) نه وچه کانه ی ده رده هیتناو ده یگوت (نه وانه بریکن له و چه کانه ی که له ده ست خه لکی عه شایه ر پزگارم کردون و، تکا ده که م که بفهرمون و بکریم به سه روکی نه و ناوچه یه و له جباتی دوربینیم، موچه یه کم بۆ به یتنه وه). په نجا چه ک ده ستی به سه ر داگیراو، تهنیا نزیکه ی بیست سه رباز به چه که وه مابونه وه. دواتر نه و ده سته یه بی ئه وه ی توشی ئاسته نگیکی نه و توین پښتای هه ولیریان گرته بهر. نه وانه ی له په واندوزیش مابونه وه، وه ک نه واندی بۆ هه ولیر گه رانه وه. هیه سه ربازیک گیانی له ده سته ندا و، ته نانه ت هیه مه سیحیه کیش، نه مه ش شتیکی ئاشکرایه.

هه رچی (پیره پاشا) شه، نه و ده مای له ده رگه له و له لای (میر محمده نه مینه گ) نیشته جی بو.

کاترمیریک دوان پاش ده رچونی ژاندارم له په واندوز (شیخ مازق) له به رایي سورچه کان هاته شارو، وه کچون نوری و ده ستوپتوه نده کانی بی به رگری هاتنه ناو شاروچه که. گوتیان که نوری زۆر به داخ و حه سره ته وه بوو ئاگری نه وه ی له هه ناو دابوو که ئیسماعیل بهگ له چنگی ده رچوو بوو پزگاری ببو. شاره که پوژیکي پرکاره سات و بی سه روبه ری به خوه دیت و تالان و بپویه کی زۆری تیداکرا، تهنیا مولک و مالی حاجی نه وروژنه بی و پیاو ماقوله کانیش وه ک محمده نه ل ناغا و که ریم بهگ و مه لا سه عید نه فهندي له وئ پایانکرد. وه شایه نی باسه که نه وه ی

دواییان له کاتی قهیرانه که دا تاکه که س بوو که یارمه تی (نه قیب هاگنسن) ی داو هر نه ویش ژماره یه کی زوری له ژاندارمه کان شاردوه و پاراستنی و، له گه ل خانده واده کانیاں مانه وه و دواتر بوی په خساندن که له گه ل خانده واده کانیاں به ره و هه ولیر پابکه ن. نه حمده ناغای شیروانی به ره و شاروچکه که هاته خواره وه تا پشتیوانی حکومت بی، به لام که گه یشته دهشتی هه ریر و بیستی که نه قیب هاگنسن پویشته، نیدی بایدایه وه و پیگه ی گه پانه وه ی به ره و (دیتره) گرته به ر.

شیخ مازوو سورچیه کان چند پوژیک دهستیان به سر چاره نویسی په واندوز دا گرت و، دهنگ و ابو که به دواي خانده واده کانیاںدا هه نارد و، برپاریاندا له وئ نیشته جین. به هه ر حال، بونی دهسته یه کی بیانی له نیوان عه شیرته کانی ده وروبه ری بوه هوی نارهازیه کی گه وره و دوبه رکی دروستکرد، نیدی سورچیه کان کشانه وه بو باتاس و شاروچکه که له باویلاغو نوری بترازی که سی تیدا نه ماو نه وانیش به دواي شیخ کاکه مینیاںدا هه نارد تا بیته فهرمانپه وای شاره که. هه ر وه ها سه رانه یان له و کاروانانه وهرده گرت که به ویدا تیده پهرین و هه ولئکی زوریان بو وهرگرتنی باجی زه وی خرج کرد و، پوپاگه نده ی نه وه شیان بلاوکرده وه که هیزکی گه وره ی تورکی به پړویه و له (وان) پا بو پشتیوانی نه وان دینه شاروچکه که و، نه وان فهرمانی کوکرده وه ی گه نمان پیدراوه تاله کاتی هاتنیاں ناماده بی.

با به و جوړه واز له په واندوز بهینین، به پیی نه و دوايین زانیاریانه ی که له کوژایی سالدا به دهستم گه یشتن و باسی نه وه یان ده کرد که نوری و باویلاغا ته نیا سی دهستو پیوه نديان له گه ل مابوو، هه ر دوکیان خه ریکی فروشتنی چه ک و فیشه ک بون بو کرپنی خواره مهنی، هه موو نه و دانیشته وانه ی مابونه وه پایانکرد، بویه نه و پاشماوه که مه ی شاره که که له دهست پوسه کان و تورکه کان پزگارپو، نیستا ویرانه و که لاوه بوو، که واته به ره مه ی هه موو هه ول و هیواکانم نه وهنده بوو.

به شی نوژده هم خورشید ئاغا.... به لینی خوئی ده باته سهر

خورشید ئاغا پۆئی دووه می ئه یلول گه یشته هه ولیر و (۸۰) که س له ده ستوپنوه نده کانی له گه ل دابوو، له و دواژده پۆژه ی دواتر به راستی ببو به فه رمانه وای شاره که .

ئو ده مای، هه ندی نامه گه یشته ده ست مسته فا ئاغا که پوداوه کانیا ن پونده کرده وه و، به گشتی دوا ی ئو شکسته که دو چاری هیر شه که ی سهر باتاس هات، قادر ئاغا ده سته پاچه بوو له کۆنترۆل کردنی خزمه کانی و ناچار بوو بداته پال شۆرشگێره کان. ئیستا ئو شه یدای پێکه و تنه وه یه له گه ل حکومه تدا، به لام له و سزایه ده ترسی که له ئه نجامی خیانه ته که یان ، پوبه پوی خوئی و عه شپه ره ته که ی ده بیته وه . هیزه کانی سورچی، ئو ده مای، له ده وریه ری باتاس کۆبیونه وه، له کاتی که دا کۆبونه وه ی بچوکی خوشنا وه کان، که له زۆر شوینه وه هاتبون له ناوچه ی خویاندا بون.

له پۆئی چواری مانگدا هه ندی ده نگوباس هاتن، که دواتر ده رکه وت راستنه بون، که گوايه قادر به گ خه ریکه گوێرا یه لی خوئی پێشکه ش بکا و شیخ عوبه یدو لگۆ سورچه یه کان گه راونه ته وه به ری زتی لای خویان. ئو ده نگو باسه و ره ی (۱) روخاوی ئیمه ی بوژانده وه چونکه تروسکایی هیوا یه ک بون له ئاسۆیه کی تاریکدا. دوا ی نیوه پۆ را ئید لۆنکریک به هه مپایی مولا زم بیکنۆل (ئه فسه ری کرینی کالای ناو خۆبو) له که رککه وه گه یشتن و کاروانی کی گه و ره یان له ماشینی باری (فۆرد) هینابوو تابه پی! ی توانا (له کی: Lakhs) یه کان واته ئه و پوپیا نه ی هیشتا له (خه زینه که مدا) مابون، بگوازنه وه، ئو پارانه، که هه مویان زیو بون سهر

چاوهی دودلیه کی گه وره بون بۆمن، هر وهك چۆن هۆی چاوتی پیرینی پیاو ماقول و ناغا ناو خۆبیه كان بون. گواستن وهشیان بوه هۆی داپوخانیکی دیکه ی شکوی حکومت له شارۆچکه که دا، خه لک بۆ نه وه ده چون که خه ریکم له شاره که رابکه م و، له ئیستاش به دواوه، دهسه لاتم وهك حاکمی سیاسی، وهك نه بو وابوو، ته نیا به هۆی نیتوانکاریه چاکه کانی هه ریه که له خورشید ناغا و نه حمه ده فهن دی توانیم دهسه لاتۆکه یه کم هه بی. به هه ر حال، نیعمه تیکی گه وره و فره یکی گه وره بوو که له پۆزانی داهاتودا نه و پاره یه بگوازیتته وه. چونکه بونی نه و پاره یه گومانی تیدانه بوو که لیکاو ی پیاوانی وهك سه یه ده بدوللا پاشاو نه حمه د پاشای بۆ ده هاته خواره وه و له پزیدیان ملجه ی لی خوشبکه ن (ئاوا! : و. ع). نه و دوپیاوه تا باره که پونده بیته وه و خۆی ناشکرا ده کا به بیلا یه نی ده میتنه وه. نه قیب برادشو به سه لامه تی گه یشته جی و رۆژ له ئاوا بوندابوو. ئیواره خوانیکمان به پیاله ی شه میپانیاوه ساز کرد که هه موانی به خوشی کۆکرده وه و، به ده گمان نه بی هیچ ئیواره یه کی دیکه ی ئاوا خوشمان به سه ر نه بردبوو. تاراده یه که هه ستمان ده کرد که نه و هه وره ره شه ی ئاسۆی گرتبوو، به ر له وه ی چه ند کاتژمیتریک برپوا، به سه ر ئیمه ش دادی و هه موان لوله دا ، بۆیه خوانه که مان گیانی نه و وته باوه ی تیدا بوو که ده لی: مادام به یانی ده مرین ئیدی بابخۆین و بخۆینه وه و دلخۆشین.

زیاد له هه موو شتیکیش به شتیکی زۆری دودلیه که م به هاتنه وه ی نه قیب برادشو به سه لامه تی، نه ما، چونکه نه و نه فسه رو سه ربازه به ریتانیانه ی له و دوبنکه دوره بون، په واندوز و کۆیه، که نه مده توانی هیچ هه نگاوێک بۆ پاراستنیان بهاویم، نه مپۆ پاریزراو و سه لامه تن. له پینجی مانگدا ئاسمان به هه وری ره ش ته لخبوو. هه والی نه وه هه بوو که سورچی و خوشناو و گهردی له ناوچه ی کۆیه، هیزه کانیان کۆکردوته وه و خه ریکن بۆ هیرشکردنه سه ر شارۆچکه که ده کشین. پیاوماقول و ناغا کان کونگره یه کی به په له یان به سستا، عه لی پاشا، به هیوای دروستکردنی باریک بۆ توقاندنم و پاکردنم، داوی له خورشید ناغا کرد هه مو پیاوانی عه شیره ته که ی بینیتته شار. را ئید لونکریک و مولازم بینکۆل رۆیشتن و به شی هه ره زۆری پاره که یان له گه ل خۆدا برد. که چی بری (۲۰۰۰) پۆپیه هیشتا مابوو، بۆیه هه ندی پۆ شوینی پیویستم گرت به ر بۆ هه ناردن ی ماشینی دیکه تا

بیگوازمه وه که رکوک، نه گهر بارودوخ بۆ نه وه گونجاوبی. نه قیب برادش و مولازم بوا به ره و موسل به جیان هیشتین، له کاتیکا هندی له فرمانبه ران و هیندیه کان، که تۆماره نهینه کانیاں له گهل خۆدا بردبوو به ره و ویستگهی شه مهنده فهری نزیك شهرگات چون.

له و کاته به دواوه نه قیب دیکینسن به رده وام خه ریکی لیخوپینی ماشینه که مان بوو له هاتن و چون له و پیگایه ی به ره و (گوپ) (۳) ده چو - چونکه شوفیره که مان مۆله تی وه رگرتبوو له به غدابوو، هندی جار له پۆژیکدا سی که پهرت ده چوو ده هاته وه، تا فرمانبه رو شتومه که کان له گوپ دانئ و له ویرا به ماشین پئی موسل بگرته به ر.

نه وده م مه ترسیه کی زۆری له سهر بوو چونکه له ژاندارمیک زیاتر که سی دیکه ی له گهل نه بوو. زۆرجاران توشی نه و دهسته چه کدارانه ده بوو که پیگریان ده کرد، به لام خوشبه ختانه، هیچ کام له وده ستانه هه رگیز خۆیاں له و نه ده گه یاند. هندی جار شه وی له گوپ به سهر ده برد، که له لایه ن دهسته یه کی ژاندارمی سهر موسل پاسه وانی لیده کرا، نه و ماشینه کۆنانه کاری سه مه رهیان ده کرد، له ژیر باره قورسه کاندادا ده چه مین، قهره قپی مه کینه یان ده هات، به لام کۆلیان نه ده دا.

نه و ده مای، سهرنجی شتومه که کانی خۆم و که لوپه لی ناو مالم دا، نه مه کاریکی پر له چه سهرت بوو، مه به ستم چۆلکردنی نه و ماله کۆنه یه و گه پان به ناو ژوره چۆل و بی فهرشه کانی. نه وه ی چه سهرتی به سهر چه سهرته وه دینا نه وه بوو که نه و هه موو هه وله ی دابوم له و چه ند مانگه که مه دا به هاسانی و له خۆبردویی و مه به ستیشم سه قامگیری ناشتی و به ربلاوی خۆشگوزهرانی بوو له و شارۆچکه یه: هه روا بپواو، نه گه ری نه وه ش هه یه که ویرانبونی کۆشکه کانی و له ناوچونی خه لکه که ی به دوا دابی: چونکه له خۆشیه وه ناخۆشی به دوا دادی.

لای ئیواره دزه ییه کان کۆبونه وه و، شاره که ش پر له پیاوی چه کدار بوو، پاسه وانه کانیشم له گه لمدا هه لده ستان و داده نیشتن و خه ملا به رم بون و له هه موو هاتوچۆیه کدا له گه لمدابون، له و شوینه ئاساییانه ی که بۆمن ئاشنابون و پیشت به سه ربه ستی تییدا ده هاتم و ده چوم و بی پاسه وان، ئیستا وه ک ده بینری مردن

خوی تیدا مه لاسداوه. سهرنجم بۆ گرده جوانه كان هه نارد كه پيشتر ههزم ده كرد به خوشيه وه تياياندا سواری ئه سپ بم و، پرله سۆز و غوربته و دهردی دوریه کی زۆربوم، ئه وئى كه تيايدا ميواندارى و داوته دهكرام تيايدا، چهند سهيره، ئیستا بۆته مۆلگه ی دوژمنان (پق و كینه له زاریان دهرده چوو دلشیشان پتری دهشارده وه) ئه گهر ئیستا چوباما ئه وئى بیگومان به سهلامه تی نه ده گه پامه وه. ئه و شه وه دواشه و بوو، كه تۆزى له و ماله ماندا، به سهرمانبرد، ئه و مالهش له ناو كۆمه لى كیلكه ی به ریندا بوو نیومیل له شارۆچكه كه وه دوربوو ئارام نه بوو چونكه به پوی هیرشی ناكاودا كراوه بوو، بۆیه بۆ پۆژى دواىى بپارمدا بچینه ئۆردوی ژاندارمه كان.

ئه و جاره یان یه ك له و دوجاره بوو كه به درژایى پۆژانى تهنگانه له ژیر هیرشی دهرونیدابوم. ماله كه ببوه مۆلگه ی ترس و تۆقین، مهترسیه نادیاره كانیش وا دهرده كه وت له تاریكه كهیدا دهسوپانه وه. ساته كان به بیبداری تیده په رین، گه یم بۆ دهنگی ئه و تهقانه هه لده خست كه پهنگه ئاماژه ی هیرش كردنه سهرمان بى. پاسه وانیه كه مان زۆر پته و بوو له چوار خالى به هیزدابون كه له هه ر چوار سوچی سهربانه كاندابون و تهنگیكى په شاشى جۆرى (لویس) مان هه بوو، كه نه قیب لیتلایل له فرۆكه یه کی كرده وه كه بۆ سهردانمان هاتبوو.

له به یانى پۆژى دواتر چوینه ئۆردوگاكه، كه بینایه کی شیوه چوارگۆشه بوو هه وشىكى پان و فراوانى هه بوو، دهكه وته لیواری پۆژئاواى شارۆچكه كه و، راسته وخۆ له ژیر قه لاگه بوو. هه رچهنده ده مویست له جياتى سه ریه شه ی گه مارۆ، به ره و موسل بکیشییینه وه، كه چی لیته خۆمان واثاماده كرد كه درژترین ماوه خۆرا بگرین، ئه گه ره شهیره ته كان هیرشمان بکه نه سه ر. ئه وانه ی له گه لمان مابونه وه بریتیبون له: نه قیب لیتلایل و سه رۆکی گروبان، کینارد و (مستهر پۆبن) ی به پێوه به رى کاروبارى پۆلیسى شارۆچكه كه. وهك پيشتر باسكرا، نه قیب دیکسن له رێگه ی گوێر هاتوچۆی ده كرد و سه رقالی ئه وه بوو. هه موو فه رمانبه ره به ریتانیه كانى دیکه له شار گوازا بونه وه. فه رمانبه ره هیندیه كانیش له هه ولیر مستهر (دل جانده) ی خه زنه دار و مستهر بلوچ كه به رپرسى کاروباره كانى فه رمانگه ی پۆسته و بروسكه بوو له گه لماندا مابونه وه و ئه مهش ته نیاله و دو پۆژه

په شه‌دا و دواتر په‌وانه‌ی گوټپم کړدن. کریکاره ناوځوییه‌کانی بروسکه له شوټنی ځویان مانه‌وه و له هه‌موو پوځه‌کانی ته‌نگانه‌دا پاریزگاری له په‌یوه‌ندیه‌کانی که‌رکوک و موسل کړا.

نوه‌ی ویستی واز له ژاندارمی یان سه‌ریازی بهیټی پیگه‌ی پیدرا. نه‌گه‌ر باره‌که خراپتر بوو به‌ره و ژور خراپی چوو ناچاری پاکردن بوین یان شه‌پی ځوده‌ریاز کړدن، وامان پټباش‌تربو که ژماره‌یه‌کی که‌می نه‌و که‌سانه‌مان له‌گه‌ل‌دابی که‌متمان‌ه‌مان پټیان هه‌یه، نه‌ک خه‌ل‌کیکی ژور که‌گومان له‌لایه‌نگیریان بکه‌ن. نزیکه‌ی (۵۰) سه‌ریاز و (۲۰) ژاندارمه‌مان له‌گه‌ل‌دامایه‌وه، جگه‌ له پولیس‌ه‌کانی شاروچکه‌که که ژماره‌یان (۳۵) که‌س بوو نه‌وانه‌ی دواپی هه‌رگیز لی‌مان جیانه‌بونه‌وه. نه‌وان لایه‌نگیری مسته‌ر روټینز بون و راهیټانیان له‌وانیدی باشتربوو، په‌نگه‌ له کاتی ته‌نگانه‌ش له ناویانگی ځویان ترسابن له‌ناو خه‌ل‌کی شاروچکه‌که‌دا. هر چه‌نده نه‌و که‌سانه‌ی له‌گه‌ل‌ نی‌مه‌دا مابونه‌وه کاتی ده‌چونه شه‌قامه‌کان له‌لایه‌ن خه‌ل‌کی عه‌شایه‌ره‌وه سوکایه‌تیا پیده‌کړاو، له‌گه‌ل‌ نه‌وه‌ی ژوربه‌ی کات پیده‌چو کی‌شه‌که‌ی نی‌مه‌ دټپاو بی، به‌لام نه‌وان پیگه‌یه‌کی جوامیرانه‌ی چه‌سپاویان گرت (سپله‌ی پینه‌زان نه‌بون)، هه‌میشه وشیاربون و وه‌ناگابون، هیچ بزاوتیکی وایان نه‌بوو که‌ ناماز‌ه‌ی خیانه‌ت بی، که‌ من له‌ دپنده‌ی خه‌ل‌که عه‌شایه‌ره‌که پتر له‌وه ده‌ترسام.

نه‌و ده‌مای شاروچکه‌که به‌چه‌کداران سیخناخ بیوو، خورشید‌ناغا هاواری بو هه‌موو لایه‌نگرانی له ناوچه‌که‌دا هه‌نارد بوو، له‌وانه‌ش عه‌شیره‌تی (ته‌ی) و هه‌موان پڙانه شاروچکه‌که و ژماره‌یان (۳۰۰۰) که‌س ده‌بوو، پی‌م خوش‌بوو له‌شتی وه‌هادوربین، چونکه‌ له‌ دپنده‌ی کوردی و په‌روشی بو تالان‌کړدن ده‌ترسام و، پریشکی‌کیش به‌س بوو بو نه‌وه‌ی گر له بارود‌وخه‌که به‌ردا، به‌ جوړیک چه‌ندین ناغه‌ی وه‌ک خورشید‌ ناغا له‌ دنیا، نه‌گه‌ر نیازیشیان پاک بی ناتوانن ناگره‌که بکوژینه‌وه. هیوای ده‌سکه‌وتی تالان نه‌و پیاوانه‌ی به‌په‌له هی‌نابوو ته‌نانه‌ت کاریگه‌ری به‌سهر هه‌موو ناغا‌کانیشه‌وه هه‌بوو. نه‌وان ناره‌زوی خزمه‌ت‌کردنی دلسوزانه‌ی خورشید‌ناغا و منیان ده‌کړد، که‌چی ناره‌زوی تو‌قاندنی منیشیان به‌

دلداده هات بؤ شه وې بازارې پر له کالو شتومه ک و نازوقه ی خه لکی شاروچکه که بکه وېته ژر به زه یی نه وان.

له نیوه پوې هه مان نه و پوڅه، کاتې تازه له به پړوه به رایه تی بروسکه هاتبومه دهره وه، که ده که وته کوتایی لای پوڅه لاتی بازارې، گویم له (هیرش) بوو که له په واندوز رایچه کاندې و، وایلی کړدم په رده کان داده موه و، دهرگا دابخه م و، گویم له دهنگی پې بوو که خاوه نه کانی به په له ده پوښتن. ئیدی پیاو وژن و مندال وه ک چو می سرکرد و له بازارې ده هاتنه دهره وه و به لامدا تیده په پین و هاواریان ده کرد (ع شیرته کان هاتن، نه وان به پړوه) وه پاسه وانه کانم هه ولیاندا به خیرایی بمگه یه ننه وه نوردوه که، به لام من بریارمدا نه هیلم نه و ترسه که وره یه له مندا ببین و، به هیواشی ده که پامه وه، له پې توشی (حوسیینی مه لا) ی بوم که به په شوکاوی ده پوښت و ده موچاوی له هر کاتیکې دیکه پتر سوپه لکه پابوو به رچیغیکې که وره ی به ده سته وه بوو. له نوردوش دیتم نه قیب لیتلیدل فرمانیداو ه شه پیوری ناگادار کردنه وه لیبدړی و خو شی ناماده ی ته قه کردن بوو به و په شاشه ی جوړی لويس که هه یبو. هرچونیک بې بارودوخه که دوا ی چنه د خوله کیک نارام بوه وه و نه حمه ده فندی هاته لام و ورده کاریه کانی پوداوه که ی بؤ باسکردم. وا دیاربوو یه کیک له ع شایه ره کان له مامه له ی دوکانداریکې بازارې، که جوله که بوو، بیزار بوو پاره که ی فپیده اته سر زه وی و ده ست به سر نه و شته دا ده گری که ده یه وی. نه وده م جوله که که ده ست به هاوارکردن ده کاو ده لی ع شایه ره کان بازارې تالان ده کن. دوا ی نه وه ترس و توقین بلاوده بیته وه و، بی گومان شتیکی ئاساییش نیه که ع شایه ره کان نه وه له له ده سته بدن و ده ست به سر هر شتیکی خوش و به تامدا نه گرن: نه و ده مای حوسیینی مه لای به خو به رچیغه نه ستوره که یه وه به دهر ده که وی، له پې، جویندان و زلله و بؤکس و تیوه ژهندن و به دار لیذانه وه توانی ئارامی بگریته وه. نه و جوله که ی که دهنگی به رزکردبووه و نه و ترس و له رزه ی دروستکردبوو، خرایه کونجی زیندان و، شتومه که بردراوه کانیش درانه وه خاوه نیان. نه و پوداوه نمونه ی نه و ترسه بوو که به دلې خه لکدا ختوره ی ده کرد، له گه ل نه و ناماده باشیه ی ع شایه ره کان بؤ هه موو هه لیکی گونجاو هه یانبوو بؤ تالان و برؤکردن تیایدا.

له و هشت پوځي دواتردا، حوسيني مه لای نه رکي پوليسی شاروچکه کې به جيهينا. سوپاس بۆ نازيه تي و دهسه لاته کې که توانی به هويانه وه دهست به سر هه زاران که سی چاوچنوکی عه شايه ره کاندای بگري که به باشی چه کدار کرابون. کونترپول کردنه کې به ته وای بوو، به شيويه که هيچ تاوانیک پوينه دا، له يه که پودای کوشتن بترای که له دوژمنایه تيه کې کونی دوکه سی شاروچکه که وه پويداو، هه خيرا بکوژه که دهسگيرکراو خرايه زيندان. سهره پای هه مو نه وانه ش به يارمه تي کوپه گه وره کې خورشيد ناغا که ناوی په حمان ناغابوو، نه رکي دابه شکردنی يارمه تي به سر نه و پياوانه دا له نه ستوگرت که بۆ يارمه تي حکومت بانگ کرابون و نه رکي سهرشانی بوو خواردنيان بۆ دابينکا له سر کيسه ی خوی، له گه ل نه وه ی نيمه خو شبه ختانه بریکی باش گه نمی داکراومان هه بوو، توانای کرپنی پيداويستيه کانی دیکه شمان هه بوو، به لام خه لکه عه شايه ره که دابه شکاره کانيان هه ناسه برکردبوو به دريژايی پوځ گه مارويان ده دان و گله بيان له چونايه تي و چه نديايه تي خواردنه کان ده کرد، نه مروش کونه دوژمنه که م (سواراغي پيرانی) بی هيچ چهند و چونیک ببوه سهرچاوه ی مه ترسيه کې گه وره بۆمن. وه که پيشتر باسمان کرد، نه قيب بارکه ر له پایزی (۱۹۱۹) دا دهسگيري کرد و به به ندي له به غذا مايه وه و دواتر کاری نه و له هه وليتر به من سپيتردا که به نازادی له هه وليتر نشته جيبي، نه مهش به دهسته به ري حاجی پيرداود ناغای دزه یی. له ترسی نه وه ی که له گه ل هه لگيرسانی هه ر پشيويه که له شاروچکه که، پابکا و پي پانيه بگريته به ر و له وي وه ک تاعون بجيته گیانی نه قيب کوک (ياریده دهري حاکمی سياسی)، بويه به پاسه وانی هه ناردمه موسل، نه مهش دواي دوسی پوځ له دهسگيرکردنی. ژنه کې هاته لای خورشيد ناغا و خوی به سر پيلاوه کانی دادا، تکای نه وه ی کرد بۆ ميترده کې بپاړيته وه. ده رکه وتنی ژنی ناغايه که، که به زوری به ندي ماله که يه تي، له به رده م ناغايه کې دیکه ی بيگانه به خانه واده کې، له ناو کورداندا به نه و په ري نزمی و سهرشو پرکردن داده نری. بويه خورشيد ناغا، بی ويستی خوی و، وه که سهردانه واندنيک بۆ نه ريته عه شايه ريه کان و جييه جيکردنی دواکه ی، هاته لام و کاره کې خسته به ر دهست، منيش له وه لامیکی توند زياترم نه بوو، واته له ژير قورسايی بارودوخی ئيستادا هيچ شتيک ناچارم ناکا ريگه به

که پانه وهی (سواراغا) بدهم، خوږشید ناغا سرکښه، نه گهر بیرۆکه یه کی بۆ هات و، تۆزیک که له په قیه که ی بیگری ئیدی پیوه ی دنوسی و هرگیز وازی لینا هیئی. له بهر نه وه سی پۆز له سهریه ک سهری به و مه سه له یه وه ئیشاندم، به لام من ملم نه دا.

له گرده کانه وه، نه وکاته، پرپاگه نده ی تۆقینه ر ده هاتن و، گومانی تیدانه بوو که هیزه یه کگرتوه کانی له سورچی و خوشناو پیکهاتبون بۆ هیرشکردنه سهر شارۆچکه که ده کشان. په نگه ژماره یان له هه زار چه کدار پتر نه بی و، گومانیشی تیدا نیه که نه گهر بیته ناوچه که وه نه وا ههریه که له عه بدوللا پاشاو حاجی پیرداود له دزه بیه کان و جه میلاغا له عه شیره تی گهردی، ده دهنه پال نه وان، هه موشیان له و که سانه بون که بانگیستم نه کردبون تا ده سستی یارمه تی دریز بکه ن، به لکو خویان خۆبه خشانه به فیل و ته له که هاتبون. ده ستوپیه نده ی نه یاری حاجی په شید ناغا و عه لی پاشاش له شاره که دابون. دلنیا شېبوم که نه و کومه لی عه شایه ریانه ی به فره مان ی خوږشید ناغا هاتبون، په تیده که نه وه که له درزی کورده هاو خۆینه کانیا ن به ننگن، به تاییه تیش که شکۆی حکومه ت نه وده م له ته پانی بنه وه دابوو. ههر هینده ی هیزه نه یاره که له شاره که نزیک ببوایه وه ده تدیت که به ره و په پرگه ی شار پاده که ن و دواتر لی دی ده کشینه وه. نه وه نده ی کاره که ش په یوه نده ی به جه نگی ن له به رزه وه نده ی منه وه هه بی، نه وا به ته نیا ده توانرا پشت به ده ستو پیوه نده تاییه ته کانی خوږشید ناغا و مشیرو نه حمه ده فهنده ی بیه ستری. هه موو هه ولتیکم خسته که پ تا قادر به گ له دوژمن دابرم، چونکه نه و پیاوه له سهر دانی فرۆکه کان بۆ شه قلاوه و سیساوه زۆر ترسابوو، ده یانوت که ناماده یه خۆیم ده خیل بکا نه گهر بتوانی مه رجی ناسان و به به زه یی به ده ست به یئی. دوا ی نیوه زۆی شه شی مانگ له پرگه ی ته له فۆنه وه گفتوگۆی دورو دریزم له گه ل ههنده ی له پیاوماقولا نی کۆیه کرد. که ریم ناغا نه و ده مای له شاره که بوو، تاکه پیاویش بوو که له کاتی قهیرانه که دا به گشتی، به لایه نگیریه کی هه لقولاو له زه یینیکی پونه وه هه لسوکه وتی کرد. که ریم ناغا پئی پاگه یاندم که عه بدولره حمان به گ، که هیزتیکی دوسه که سی له پیاوانی خوشناو له گه لدا یه، ئیستا له نازه نینه که چوار کاتر میتر پئی له شارۆچکه که دوره و، نامه یه کی بۆ هه مو پیاو ماقولا نی شار ناردوه و

تکاده کا که خوی و پیاوه کانی وه ک میوانی ماله کانیان داوهت بکړن. به که ریم ناغام راگه یاند که داوای پشتیوانیم له فرۆکه کان کردوه و نیستا له وه زیاتر ناتوانم یارمه تی بدهم و ناموژگاریم کرد دان به خویدا بگری. دواي چند خوله کیکی که م هیلی بروسکه ی کویه برا.

له نیواره که یدا بروسکه یه ک له به غداوه هات که (که حاکمی گشتی پاشایه تی: سیژ نه رنؤلډ ولسن) له هشتی مانگ له گه ل سئ فرۆکه سهر دانم ده کا و هر چه نده له سه لامه تی نه و دهر تر سام به لام نه و هه والهم له شاروچکه که راگه یاند و کاریگریه کی دلنیا که ره وه ی هه بوو. وه لامي بروسکه که م به بروسکه یه ک دایه وه و تییدا پونم کرده وه که په نگه له هر چرکه یه کدا ناچاریم شاره که به جیبیلیم نه گر – له کاتی گه یشتنی فرۆکه کان – هیچ نالایه ک له سر سهرادا نه بوو نه وه مانای وایه که من له شوینی خؤمدا نه ماوم و دابه زینیش له وی مه ترسیداره.

نه و شه وه له شه وه هره په رۆش و پر چاوه پوانیه کان بوو که به سهرمدا تیپه رین، نه حمده فهندي بؤ هندی قسه کردن هاتبوو جلی نه و روپی وه ک جاران له بهر نه بوو، به لکو جلیکی شینی شوړی له بهر دابوو که نه قیب لیتلیدیل ناوینابو (وه ستای دیوار)، وتی که بارودوخه که مه ترسیداره به لام نه و به هیوانیه. چه ک و فیشه کی پیویستم دایه بؤ نه و لایه نگرانه ی که له شاروچکه که و دیانه به دبخته کانی عه نکاوه بون و که به دریا یی چه ندین پؤژ به رده وام به دوامه وه بون له به دبخته یان ((۱۰۰۰۰۰) فیشه کی پیوستی چه که تورکیه کان هه بوو له گه ل برپکی زؤری نه و چه کانه ی که له و سهریازانه کوکرا بونه که به پیمان کرد بون دهسته یه ک له ناغا دزه ییه کان سهر دانیان کردم و خورشید ناغایان له گه لدانه بوو به پیداکرتنی زؤره وه داوای فیشه کیان ده کرد و زؤرله پیاوه کانیشیان خویان کوتایه ناو ئوردوه که و بارودوخه که پریشکی کیشه یه کی گوره ی لیده بؤوه تاراده ی نه وه ی له سر داواکاریه کانیان رازیوم. په حمان ناغا که به شیوه یه کی تایبته شایه نی پیزگرتن بوو، فرمانم دا که (۱۵۰۰۰) هزار فیشه کی بده نی و وتم که ناتوانم له وه زیاتری بده می، به لام به و هر چه ی هه موو عه شایه ریه کان له ئوردوه که دهرکاته دهره وه که هاتبونه زؤره وه. نه ویش دهریکردن، به لام زؤره یان توانیان دوباره بگه رتفه وه و به لای سهریازه کاندرا هتبن له بهر نه وه ی سهریازه کانیش له پوی

د هرونیه وه ماندویون نه یانتوانی بیانکه نه د هره وه ی توردوه که، بهر له وه ی ناگاداری ئه وه بم که چی پوده دا خودی خوی چوه جبه خانه که و نژیکه ی (۵۰۰۰۰) فیشه کی گواسته وه. تاکه دلخویشم له و باره دا ئه وه بو که ته قه مهنیه کان که وتبونه ده ست دهسته ی خورشید ناغا، نه که ئه وانه ی دوژمنی من بون، ئه وان به په زایی و دلناییه وه، بۆ ئه و ده سکه وته مفتی ده ستیان که وت، چونه د هره وه و، جاریکی دیکه توشی کی شه ی ئاوا نه بومه وه.

شه ویکی ته نگ و نوته کمان به ریکرد و هه موو جلوه به رگمان له بهر کرد بوو وه که ئاماده باشیش ئه سپه کانمان زین کرد بوو. ئه حمده ده فندی و دوسی ناغه ی دزه یی له گه لمدابون. ئاماده بوین له هه ر چرکه یه کدا برۆین، به لام دهنگی چه ند ته قه یه کی که ممان بیست که له شاروچکه که دا ویزه ی ده هات و، وای له نه قیب لیتلیدل و پیاوه کانی کرد یه کپی بچه سهنه گره کانیان، له راستیشدا کاریکی ئه و تو پوینه دا شایانی باسی. هه ر هینده ی به یانی پوژی دوایی داهات، وه که زۆره ی به یانیه کانی دواتر، خه لکیکی زوری شار له ده وری توردوه کان کوبونه وه تا دلنایان که من هیشتا له ویم. هه لسوکه وتیشیان تا ئه و په ری پاده دۆستانه بوو، زه خیره یان بۆ سه ر یازده کان هینابوو، چونکه چونه بازار پۆ ئه وان کاریکی دورله مه ترسی نه بوو.

ئه وده مای کی شه ی (سواراغا) گه یشتبوه لوتکه و له چله پوپه دا بوو، به راستیش گه یشتمه ئه و دهره نجامه ی: یان ده بی بیهنمه وه یان ده بی من هه ولیر به جیبه یلم. به ردانی ببوه نرخی هاریکاریکردنی خورشید ناغا. ئه و پیاوه پیره به دریزدادرپه وه باسی ئه و مه سه له ی نه کردو، ئه و پا به ندی وه سپه ته که ی براکوچک کرده کی بو به دهسته بهرکردنی سه لامه تی من، به لام ده مزانی ئه گه ر مل بۆ داواکه ی نه ده م ئه و شاروچکه که جیده هیللی و منیش له گه ل خویدا ده با. بۆیه زۆره ناچاری پازیبوم و، کاری نیشته جیبونی (سواراغا) له مه خمو ر پیکخرا و، خورشید ناغاش به لیتی دا که مه گه ر له کوردستان نه میتم ئه گه رنا، له وی نه پوا. به یانیه که ی پوژی دواتر سواراغا به ماشیتیک له موسله وه هینرایه وه و، له نژیک گویر، دهسته یه کی زوری دزه ییه کان پيشوازیان کرد و، به سه رکه وتویی به ره و شوینی نیشته جیبی سه روکه که ی خویان برد، تاته مومژه که ش په ویه وه هه رله وی مایه وه. هه ر هینده ی پازیبوم ئیدی بارودوخه که ئارام تر بوه وه و ناغا کان له (خه لوه تیک) کوبونه وه و

سوينديان به (تالاق) خوارد كه ده پوځ هه ولير له بهرامبر هه ر كه سيك بپاريزن كه هيرشي بكا ته سهر و نه گهر دواي نه و ده پوځهش بارودوخه كه باشرنه بوو يه كه سه ربازيه كانيش نه گه يشتن، نه و يارمه تيمان ددهن بؤ نه وه ي به سه لامه تي له شاروچكه كه بكشيينه وه. خورشيد ناغا و حوسيني مه لاي و هه مو ناغا كانى لقي (باين) له و سويند خواردنه به شداربون و، نه وانيش وهك ره سول ناغا و سليمان ناغا، كه ناموزاي حاجي پيرداود بوو، شيخ محمه د ناغاي عه شيره تي گهردي له كويه. له و بارودوخه دا زورسهرم له هه لسوكه وتي (سليمان ناغا) سوپما بوو، چونكه نه ودهم چه ند پوځيك بوو له شاروچكه كه بوو لايه نگريري و سهر پاستي دهرده خست، خهريكبو ليى دلنبايم، به لام دوايي بؤم دهركه وت كه هه موكاتي خو ي له گورپيني گويپرايه لي ناغا گه نجه دزه ييه كانى لقي بايز به سهر دهباء، له گه ل نامه نوسين بؤ خوشناوه كان و هاندانيان بؤ هيرش كردنه سهر شاروچكه كه. شيخ محمه د ناغا بؤ ناو بژيواني كي شه ي سواراغا هات. له لايه ك له بهر نه وه ي له ريگه ي ژن و ژنخوازيه وه خزمي بوو له لايه كي ديكه ش له ترسي (عاره ب ناغا) ي ناموزاي كه له دژي حكومت دابويه پال خوشناوه كان.

هه موو پوځه كانى ديكه سهر داني (سهرام) م دهركد ته نيا يه كشه موان نه بي كه له نوردوه كه دهمامه وه، به شيويه كي ئاساييش كاره كان نه وده نده زورنه بون. به زوريش نزيكه ي كاترميريك له نوسينگه كه م داده نيشتم و دواتر ده چومه وه جيى حه وانه وه م و كاتيكي هيمنم به خويندنه وه ي چيروك به سهرده برد. له زورله يه نه وه چيژم له ژيان وه رگرت. چونكه له گه ل نه وه ي دل پاكوييه كي ديارم هه بوو، نه و هيان جاري يه كه م بوو، به دريژايي چه ندين مانگ، بتوانم پشويكي خوشبده م و، كاره كان به هاساني و ساده ييه وه وه ريگرم. له حه وتي مانگ كاروانيك له كهركوكه وه هاتن و ههرچي پاره ي هه مبوو گواستمه وه ته نيا نه و بهر پاره كه مه نه بي كه بؤ ناچاري هيشتبومه وه. له پشتي په رژينه كه وه و، چه ند ميليكي كه م له دهره وه ي شاروچكه كه، ته قه له كاروانه كه كرا.

پوځي دواتر، فوځه خانه كه مان بؤ هاتني (حاكمي گشتي پاشايه تي) ناماده كرد، له كاتي ناماده كردني رپو شويته كان، له رزم ليها تبوو، له بهر نه و پوپاگه نده يه ي كه دوايي درو دهرچوو، كه گوايه: دهسته يه ك هاتونه ته (سهرام) و ئالاكه يان

داگرتوه. فرۆکه‌کان کاتر میتر (۷,۴۵) ی به یانی گه‌یشتن و پاسه‌وانیه‌کی توند له فرۆکه‌خانه ناماده‌بوو، سوپاس بۆ هه‌وله‌کانی هه‌ریه‌ک له ئه‌حمه‌ده‌فندی و خورشید ناغا، که وایکرد خه‌لکی له ناو شارۆچکه‌که‌دا بمیینه‌وه. هه‌ر هینده‌ی دیتم (حاکمی گشتی پاشایه‌تی) و ئه‌فسه‌رانی هیزی ئاسمانی پاشایه‌تی به‌سه‌لامه‌تی سواری ماشینه‌کان بون، ئیدی خیرا به‌سواری ئه‌سه‌که‌م به‌ره‌و مال چوم، تا تیشتیان (نانی به‌یانی) بۆ ناماده‌بکه‌م، به‌لام ئه‌وان له‌وێ دهرنه‌که‌وتن و به‌ره‌و شارۆچکه‌که‌ پێگه‌یان گرتبوه‌به‌ر. بۆیه به‌سواری به‌دوایاناچوم و دیتم له شه‌قامه‌ پیر ئاپوراکه‌دا ماشینه‌کانیان لیده‌خوپن و سواریکی زۆری پیاوه‌کانی خورشیدناغا له‌ده‌وریان. دواتر هه‌مومان هاتینه‌وه ماله‌وه، دواي نانخواردن باسی بارودۆخه‌که‌م کردو سواریوم له‌سه‌ر هیئانی هیزیکی بچوکی سه‌ربازی بۆ شارۆچکه‌که‌ چونکه‌ بارودۆخه‌که‌ی ده‌گه‌رانده‌وه ئاستی پتوییست. په‌گی پشیتویه‌کان ئه‌و بۆ چونه‌ گشتیه‌بو که حکومه‌ت خه‌ریکه‌ ولات چۆل ده‌کاو، هه‌نگاوێکی له‌و جۆره‌ به‌س بوو بۆ ئه‌وه‌ی ترسی هاویریکانمان بپه‌یینه‌وه و، په‌تی هیوای دوژمه‌نانه‌کانمان بپسینێ. دواي ئه‌وه‌ چوینه‌ (سه‌را) و حاکمی گشتی پاشایه‌تی پششوازی له‌ پیاوماقولاڤ کرد و دواتریش هه‌موو ناغا کورده‌کان. سه‌یرم پبه‌هات که له‌ ناویاندا ئه‌حمه‌د پاشاو حاجی پیرداود و جه‌میل ناغاببینم. وتاریکی پششکه‌ش کرد که له‌گه‌ل دانیشینه‌که‌ بکونجی و بۆ هه‌موان بوو، دواتر (مه‌لافه‌ندی) و خورشید ناغا دواي یه‌ک وه‌لامیان دایه‌وه و هه‌ریه‌که‌یان تکه‌ای ئه‌وه‌ی کرد که هه‌رئێستا سه‌رباز بۆ هه‌ولێر بنێردی. دواتر به‌ته‌نیا له‌گه‌ل هه‌ریه‌ک له‌ ئه‌حمه‌ده‌فندی و خورشیدناغا دانیششت و سوپاسی ئه‌و خزمه‌تانه‌ی کردن که پششکه‌شی حکومه‌تیان کرد بوو، دواتر بۆ نانی نیوه‌پۆ چوینه‌وه ماله‌وه و ئاماده‌کراوو.

ئه‌و ماله‌مان بۆ میوانداری کردنی حاکمی گشتی پاشایه‌تی هه‌لبژارد چونکه‌ له‌ فرۆکه‌خانه‌ نزیک بوو. خواردنیکی نایاب ئاماده‌کراوو، له‌وانه‌ش (نهرمک) که بریتیبو له‌ قه‌له‌مونیکی بۆ جه‌ژنی له‌دایکبونی مه‌سیح هه‌لمانگرتبوو. توشی پشیتویه‌کی ده‌رونی خراپ بوم، که ئه‌مه‌ دووهم جارم بوو. جاریکی دیکه‌ش هه‌ستم کرد که ماله‌که‌ ئاوه‌لایه‌ و پیمواوو که په‌وه‌سواری عه‌شایه‌ره‌کان شالاومان بۆدین. دلّه راوکیکه‌م به‌پله‌ی یه‌که‌م له‌به‌ر حاکمی گشتی مه‌له‌کی بوو، چونکه‌ به‌رپررسیاری

سه لاهه تی نه ده که و ته سهرشانی من. (مستهر پوښن) و په شاشه که ی و دهسته یه کی زوری سهریازان و ژاندرمه کان له سهریانه که ی سهر نیمه هه شیاربون. له ناوه پراستی نان خواردنه که ناگاداریه که درایه نه قیب لیتل دیل و په نگی تیکچوو به په له به ره و دهره و چوو. خوم پینه گرا و به دوایدا چومه دهره وه. دهره که و ته ناگاداریه که له لایه ن مستهر روپینزه وه ناردرابوو تیایدا نوسرابوو: (نه وان له سهر گرده که وه به ره و نیره دین) به په له به پلکانه کاندای سهره که و تین و به په روشیه وه ناسومان پشکنی، دیتمان، (نه وان ه ی دین) ته نیا رانه مه پیکه و ئیدی دلته پراوکیکه مان نه ما. کاترمیر دوی پاش نیوه پو، حاکمی گشتی پاشایه تی و نه فسه رانی دیکه به فرپوکه کانیا ن پویشتن. خورشید ناغا و مه لافه ندی بو به پیکردنیا ن هاتن و پینان گوتم که حوسینی مه لای له سهردانیکی خوشناوه تی گه پراوه ته وه و، که پیشتر بو دانوستان له گه لیاندا په وانه کرابوو، نامه یه کی له قادر به گه وه هینابوه وه که نه گهر له هه موو کرده وه کانی ببوردی و هیچ سزایه کی مادی نه دری نه وا خوی و هه موو خزمه کانی گوپراهی لی بو حکومت ده که ن. پیشنیاریان کرد که نه وه له بقوزمه وه و تکا له حاکمی گشتی پاشایه تی بکه م نه وه پیشنیاره قبول بکا. داوام له نه حمه ده فهندي کرد دهریاره ی نه وه قسه له گه ل (سیر نه رتول د ویلسون) بکا، نه ویش دوا ی نه وه ی له ناو فرپوکه دانیش قسه ی له گه لدا کرد، په زامه ندی وهرگرت و فرپوکه کان زیکه یان هات و هه لسان و توزیکی زوری به رپاکرد که هه مومانی گرت خو. که توانیمان دیسان بیانبینینه وه، نه وان له ناسمان بون و دور که وتبونه وه، نه وه دم هه ستم کرد که باریکی گرانم له سهرشان لاچوه و، به پراستی باریکی گرانش بوو. یه کسهر چومه به پړوه به رایه تی (سهرکی شاره وانی) تابزانم چ هویه که پالی به نه حمه د پاشاو هاوریکانیه وه ناوه له وی ئاماده بن. نای له و سه مه ریه، نه وان له لایه ن مه لافه ندیه وه بانگیش کرابون، که پییوابو نه رکی هه موانه که به یه کپیزی به ره وپوی هیرش به ران بینه وه و، زور ناسانتریشه که لایه نگری نه و ناغایانه دابینبکری که پیشتر دوژمنکاریه کی ناشکریان نیشان نه داوه، چونکه ئاماده بونیان له شاره که و له ژیر چاودیری زورباشتره که له گونده کانیا ن بمیننه وه. گفتوگویه کی دورو درېژم له گه لدا کردن، ناساییشه که دلسوزی خویان بو حکومت دوپات بکه نه وه و پشتگیریان بو من، به لام

به يه قينه وه ده مزانی نه گهر بونی خورشید ناغا و پیاوه کانی نه بوايه، ناشکرا بونی راستی نه وان نه وهنده دريژه ی نه ده کيشا. به هر حال، درکم به وه کرد بوو چه ند داودانينه وه و فروفیل بکه ن، به ناشکرا هر پشتیوانی منن، مادام نه گهری سرکه وتنی ده سته ی حکومت له نارادايه.

نه و ده مای سورچيه کان له ده ورويه ری (ديره) و به دريژايی ناوی به ستوره کوبیونه وه و، ته نیا دوازه ميل له هه ولیر دوربون و شیخ عوبه يدوللا سهرکر دايه تی ده کردن. نوريشيان له گه لدا بوو وه ک چو ن ژماره يه ک هيژي فرياکوزارييان له گه لدا بوو که له عه شيه ته کانی په واندوزه وه هاتبون، خو شناوه کان له به ری نزیکي ناوی به ستوره بون و نزیکه ی (۹) ميل له هه ولیر دوربون و له ده ورويه ری گوندی مه لاتومه ر بون. بويه زور هاسان بوو هه موو شوړشگير په کان له نيوان خوړناوبون و خوړه لاتدا به ره و هه ولیر بکشين.

خورشید ناغا و مشير دواي شيوان سهردانيان کردم. زانرابوو که (عه لوی) کورپی خورشید ناغا و محمه د نه مين ناغای برای به نوينه ری سورچيه کانيان وتبوو، نه گهر هيرش بکه نه سهر هه ولیر، نه وان بی به رگری هيزه کانيان ده کشيننه وه، خورشید ناغا دلنایي کرده وه که نه وه له قسه ی مندالک زیاتر نيه و، پيشيان وتم که که مته رخماني به توندی سهرکونه کردبوو. وتيشی که ده وريه ی به دريژايی پيگای ناوی به ستوره هه نارده و، هه رکاتی هه والی نه وه هات که شوړشگيران خه ريکن به ره وپيش بين نه و مشير به هه موو هيژي خو يه وه بو پوبه پوبونه و هيان دهرده چی. نه وانه موحه مده ی بن يان نا هر هينده ی سورچيه کان له ناوه که بپه پنه وه، خوین ده پژی. نه و به رگه ی له شاروچکه دهرچونمان ناگری، چونکه جلّه وی کاروباره کانی به ده سته وه گرتوه و له سهر کاره کانیشی به رده وام ده بی، له گه ل نه وه ی هه ندی له ناغا گه نجه کان چه نه بازيی مندالانه ده که ن. هه لو يسته جيگيره که ی وه ک پوناکیه کی توند، زوردلنایي کرده وه، له گه ل نه وه ی دوزمنیش نزیک بوو که چی شه ویکی نارامان به سهربرد. خورشید ناغا به يانی پوژی دواتر شیخ مه عرفی، که وه ک شېخیکي نازاو به پريز ناوی دهرکردبوو، بو بينینی شیخ عوبه يدوللا هه نارد، تا کو ناگاداری بکاته وه نه کا له ناوی به ستوره بپه ريته وه، چونکه نه نجامی نه وه خوینريژانی زوری محمه ديه کان ده بی.

ئەو پوځ، تا میلی کاترمیر ئاماژە ی بۆ سی ی دواى نیوه پۆکرد، به هیمنى و ئارامى به سهرحوو، ئەو دەمای تیبینی دەستەیه کی گه وړه کرا که له شار نزیکه بونه وه ئەو دەستەیه له ناوچه ی خوشناوه تیه وه هاتبون. ئەو دەم ترسیکی گه وړه بلاویوه وه و، دلش له سه ربالی بالنده بوو، سه ربازه کان ئاماده باش وه ستابون نه قیبل لیتلایل به رهو په شاشه که ی رایکرد و مشیر پیاوه کانی خۆی بۆ شه پ ئاماده کرد و له ده وروبه ری ئۆردوه که دایمه زانندن، عه لۆ و هه ندیکی دیکه که له گه ل ئەو عه شایه رانه ی که له بهر که می خۆراک شارۆچکه که یان به جیه یشتبوو، به چوار ناله به رهو شارۆچکه که هاتنه وه. به هه رحال ئەو کۆمه له ی نزیك ده بونه وه له (باداوه) پاوه ستان و هه ر خیرا زانیمان که هه موو ئاغا کانی خوشناو گه یشتونه ته جی و ئیستا له مائی مه لافه نندین. ئەحمده ئەفه ندی بۆ دیداریان به سواری پوشت، هه ر هینده ی هاته وه وتی که ئەوان زۆر هه لچون و له بهر نه و پۆله ی له گه ل ئیمه دا گێراویه تی به خائینی کافر ناویان برده و. وادیاریو که مسته فا ئاغاو خدر به گی بالیسانی، که دوو کهس بون زۆرم پق لییان بوو (ئاوا!) : و.ع) به درێژی پوژانی هه ژان و پشویه کان ئاماژه یان بۆ قادر به گ کرد بوو که له سه ر لایه نگیری خۆی چه سپاو بی، له کاتیکا ئاغا کانی دیکه به سه رکردایه تی سالح به گ و په شید به گ، که په رۆشی تیکشکانی نهوبون ده یانگوت ده بی له گه ل لایه نکه ی دیکه دابی. ئەو پیاوه له باریکی شلۆقدابوو، نه بۆ ئەم بهر نه بۆ نه بهر و، هیشتا بیرى خۆی به کار نه هینابوو، به لام که تا ئەو ئاسته هاتبوو، په نگه به لای ئاشتیدا بکه وئ، به تایبه تیش که مه لافه ندی لیشاوی زمانپاراوی خۆی بۆ هه لده پششت تاکو بیگه رینیته وه سه ر پئی پاست.

هه مان ئەو ئیواره یه کاروانیکی گه وړه ی ئیسترو گوێردیژمان له شار کرده ده ره وه که هه موو که لوپه ل و ده ستە ی ئەو فه رمان به رانه ی هه لگرتبوو که ده بوايه له شار بیان به یه ده ره وه. شه ویکی ته نگ و تاریکمان به سه ربردو هه موو چرکه یه ک ئاماده ی پاکردن بووین. ئەگه ری زۆری ئەوه هه بوو که خوشناوه کان پیلان و خیا نه تیکیان له ژیر سه ر دابی و، نه قیبل لیتلایل شتیکی ئەوتۆی له بهر ده ستدا نه بوو وای لیبکا متمان به قادر به گ بکا. هه ندی ته فه ترساندمی و، تا به یان نه نگوت شتیکی دی پوینه داو ئیدی تا پاده یه ک دلنیا بوینه وه.

به يانیه که ی پوځی دهی مانگ به کی و هیمنی به سه رچوو. نزيك کاتر میږی یازدهی به یانی نه حمده (پهنگه نه حمده پاشا بی و هله ی چاپ بی) (و.ک) بو بینیم هات. به فیل و ته له که دهستی ماچ کردم و دوپاتی لایه نگیری سه رمدهی خوی بو خودی من کرده وه. ناماژم بو نه و براده رایه تیه کرد که پیشتر له نیوانماندا بوو له سه ره لویستی نیستاشی سه رکونه م کرد، له کاتیکدا نه و سوربوو له سه ره نه وهی که خوشناوه کان ته قه یان له دهسته ی نه قیب لیتلیدل نه کرده وه، نه وان ته نیا له بهر گومانیکي که بالی به سه ردا کیشاون هیژیان کوکړدو ته وه، نه وان له کاریکی ته می کاری ده ترسن که حکومت به رامبه ریان پیاده ی بکا. کاریک کرا تا قادر به گ و هه موو ناغاکانی دیکه ی خوشناو له (سه را) و له کاتی عه سری نه و پوځه دا چاویان به من بکوهی. له بهر نه وه دواي نیوه پوځی ږنگه ی نوسینگه که م گرته به رو، له په نجه ره که وه سه یری ناغا خوشناوه کانم ده کرد که به پتوه بوون. خه لکیکي زور له لیواری شه قامه کان وه ستابوون و، دزه بیه کان ده ستیان به گالته پیکردنی سوراچاکي نه و پیاوانه کرد که له گرده کانه وه هاتبوون که خه ریکبوو گيچه لیکي لیبه که ویتته وه و بیته هه را. قادر به گ یه که م که س هاته ژوره وه و دواي نه و خورشید ناغا و دواي نه ویش سالتج به گ و په شید به گ و مسته فا ناغا و خدر به گ و عاره ب گه ردی. گرژیه که به پوخساری هه ریه که له سالتج به گ و په شید به گ وه دیاربوو. بارودوختیکي سه یر و سه مه ره بوو: چونکه من به دریژایی دوو سال راهاتبووم فه رمان به سه ره نه و ناغایانه وه بکه م، که چی نیستا بارودوخه که ناوه ژوو بوته وه و نه وان مه رجه کانی خویان به سه رمدا ده سه پینن. له گه ل نه وهی که هه لویستی نه وان ملکه چی و گوپرایه لی پتوه دیار نه بوو، که چی به هیچ شتیه یه که، دوزمنکارانه نه بوو. قادر به گ له جیاتی خه لکه که قسه ی کردو سالتج به گ ناوه ناوه به تیپینی جوړاوجوړ قسه ی پیده بړی. نه وان پازیبوون هیژه کانیان بلاوه پیبکن و هه ر که لوپه لیکي حکومت که له لایانه بگه پیننه وه، به و مه رجه ی وابکه م که نه وهی پویی بی گه رانه وه بړواو به رده وام وه که سه روکی فه رمی مانگانه یان بده می و به هه مان مامه له ی ریزو خوشه ویستی مامه له یان له گه لدا بکه م که بهر له پشوییه که دا هه مبووه. به راستی له گه ل نه وهی پیشی دلخوش بووم، که چی ناچاربووم نه و جوړه پیشنیارانه قبول بکه م. بو نه وهی

ئابروي خوشيان بياريزن مارجيكي ديكه يان زياد كرد، چونكه نه وان له بهرامبه ر عوبه يدوللا ناغا سوينديكي گه وره يان خواردبوو كه تا كوتايي تال له دږي حكومت بجه نكن. به دلتيكي شكاهه وه داويان ليكردم به پتي مارجي ماقول، ناگره ستيك له گه ل سورچيه كان بيه ستم، به لام من ته نيا واده ي نهو شتانه م پيدا كه له بارمدا بوو.

هر هينده ي دانوستانه كه به شيوه يه كي باش ته واو بوو ئيدي كڅوبونه وه كه بلاوه ي پيكره. بهر له وه ي نووسينگه كه م جيتيلم شيخ معروف گه رايه وه و بو بينينم هات. چيروكه كه ي نهو سه مره بوو: هر هينده ي گه يشتبوه لاي سورچيه كان ئيدي شيخ عوبه يدوللا به ريسواكردنيكي زډره وه پيشوازي ليكردبوو پتي وتبوو: ﴿كه تو (سعيد) و نه وه ي پيغه مبهري (دخ: و.ع) بو له گه ل نهو كافران هه لسوكه وت ده كه ي؟ بدهره پال ئيمه و بو دهر كردني نهو گه له نه فره ت ليكراوه پشتيوانمان به ﴿. دواي نه وه ي چنه د خوله كيك له سر نهو جوړه قسانه به رده وامبوو، (سهر كرده ي شوپشگيره كان) قسه كان ي به وه كوتايي پيھينا كه وتي: (ناساييه كه نه گهر حكومت بمكاته سهروكي عه شيره ته كه م و موچه يه كم بداتي و ريتوشويني دامه زاندي هيزيك له ژاندرمي عه شايهري جيبه جي بكا، من ئاماده م باجي بو كو بكه موه و بيده مي و پشتيواني بكه م و به نه وپهري لايه نگريري و دلسوزي خزمه تي بكه م:))، له كاتي نهو گفتوگويه نامه يه ك له عه لي پاشاوه ده گاو شوناسي نهو قاره مانه ئاشكرا ده كا، كه به نه وپهري پشتگيره وه، به ئاشكراو نهيني، هه لسوكه وتي ده كرد. وترابوو كه گوايه دزه ييه كان به هو ي هيرشيكي عه ره به كان ناچار بوون بگه رينه وه ناوچه كان ي خويان و، ئيستا هه ولير بي پاسه وانه و، ده بي شيخ عوبه يدوللا يه كسر هيرش بكا. شيخ معروف به توندي نكولي نهو قسه هه لبه ستروانه ده كاو، كه هاته وه پتي راگه ياندم كه واي ده بيني مادام خورشيد ناغا له هه ولير بي، نه گهري نهو وه نيه سورچيه كان له ناوي به ستوره بپه رنه وه.

دواي رايوژو وتويزيكي زډر ناغا خوشناوه كان شاروچكه كه يان جيهيشت و شه ويكيان له (بنه سلاوه) و له دور ي شه ش ميل به سر برد. لاي ئيواره خوشيه كي زډرمان كه وته دلوه، چونكه بروسكه يه ك له (بنكه ي گشتي) به وه هات

که په زامه ندى بوو له سهر هه ناردنى سهر يازو، دوو دهسته سهر ياز له به يانى پوڅى داهاتوو له که رکوک و موسله وه به پږده که ون و له چوارده ي مانگ ده گه نه هه ولير. بويه نه گهر چوار شوى دیکه خوږاگرين کارىکى زور باشه.

نه و شوه و پوڅى دواييش به هيمنى و نارامى تپه پين، سهر داني (سهرام) م کرد، لای عه سره که ي به سوارى نه سپه که مه وه چووم تا چادرگه يه ک بؤ سهر ياز ه کان هه لېږدېرم. پارچه زه ويه کم لای سهر (۴) کاريزىکى نيوان خوځمان و فروکه خانه هه لېږارد، شوى دواتر خراپ ترين شه و بوو که به سهر ماندا تپه پري، چونکه نه حمه ده فهندي له نزيک کاترمير توى نيواره به توقوى هاته ژوره وه، جليکى دريژو شه روا لىکى سوارى له به رکړد بوو پيلاوه کانى له پيکړد - نه و جلانه ش نه قيب ليتلديل پييده گوت (جلى جوتيارى) - وتى: گومانى تيدا نيه که ساتى ته نگانه هات. ناموزگارى کردين که هر نيستا به ره و گونديک بچين له سهر پنگاي گوپر که چهند ميلىک دوربوو. وتيشى که ناغا کانى خوځناو هيشتا له بنه سلاوه و هيژىکى گوره شيان له گه لدايه و هندی زانبارى هاتون که سورچه کانيش به نياز ن هر نه مشه و هيرش بکه ن. پشتينمان به ستاو ده مانچه و زين و نه سپه کانمان ناماده کردو هه موو سهر ياز ه کانيشمان بؤ روپشتن ناماده کردو، کاتى خورشيد ناغا هاته ژوره وه و خوى به سهر نه حمه ده فهنديدا شو پر کرده وه و هاوارىکى توندى کرد: (نه ي من ليړه نيم؟ با هه موو کوردستان هيرش بکا، من به ريان پيده گرم، بؤ ته نيا پروپاگه نديه ک ناوا په رزو بلاوى کردوون؟ نيوه به هوى منه وه له پوڅه ته نگانه کاندا ليړه بميننه وه، نه مپوش پيگه تان پيناده م بپون). ئيدى دانيشت و منگه منگى ده کردو دهنگى به رز کرده وه و ده يگوت: (ئاي... ئاي) هه ناسه ي دريژى هه لده کيشاو قيز و توپه يى ده رده بپي. دواتر به منى وت که ده ورپه کانى ده رچوون، هيچ هؤکارىک له نارادا نيه که ترسمان تيدا بلاو کاته وه و، پياوه کانيشى کوبونه توه و ناماده ن به رسينگى هه ر هيرشيك بگرن و، مشير و بړىکى زورى سواران له خانىکى نزيک ئيره ن تا کاتى پيويست يارمه تيم بده ن، نا ليړه دا بيړوکى پاکردنم له ميشکم ده رکړد، وه کچون خورشيد ناغاي پيريش سوربوو له سهر نه وه ي نه و شوه له گه ل ئيمه له ئوردوه که دا به سهر ببا.

خو له چاواماندا زړاو، دواتر هیمن بوینه وه پاسته وخوشناوه کان نه و پوځه ی پویی له بنه سلاوه مابونه وه، وا دیاربوو که تاوتویی بارودوخی کویه یان ده کړدو، عه لی به گی پیره میږدیان، که مامی قادر به گ بوو په وانه ی نه وی کړد له گه ل هیژیکی بچوک تا به شیوه یه ک کاروباره کان کونټرول بکن له بهر ژه وه ندی نه واندای بی.

ه ندی زانیاری هاتن که نه وان له گه ل کازیوه دا به ره و شوینی خو یان به پڼکه وتون. نه قیب دیکنسن له کاتی نان خواردن گه یشته و ه والیکی پیبوو که ه مووان گرنگیمان به وه دا که له ناو خه لکه که دا بلاو بکړیته وه که بریتیبوو له وه ی نه و ده سته سهربازه ی له موسله وه هاتیبون نیستا له گوپ ه لیا نداه. دوا ی ناخواردن به کسه ر به جیپه یشته ی و به نه رکی گپانه وه ی ه ندی کارم ندو شتومه ک ه لسا که پیشت له شاری ده ر کړدبون و شته کانیشی لادابوو. خه لکی ه ولیر چنه د که سیان ه نارد تا له ه والی هاتنی سهرباز دلنیابن. خه لکه که سهرتا باوه پیان نه ده کړد، گومانیان له دروستی ه واله که ه بوو، به لام لای نیوه ره که ی ه لویستیان گورپا.

دوا ی نیوه پو به سوا ری نه سپه که م چومه سهر دانی مه لافه ندی له ماله که یدا که له باداوه بوو. دیتم که نه وه نده به و ترس و له رزه کاریگر نه بوو که بلاو ببووه. وه ک دهمناسی به نیشانه کانی سوز و پیزه وه پیشوازی لی کړدم و، گفتوگویه کی خوشمان کړدوو چنه د ناموزگاریه کی باشی دامی. نه و بوو که وه ی خه لکه که ی به رز کړده وه وای له ه مووان کړد ده سستی یارمه تیمان بو دریز بکن و سهر کړدایه تی پای گشتی کړد. هر نه و بوو که به نه حمه ده فهن دی ده گوت چی بکاو، هر نه ویش بوو که غه ریزه دپه کانی خورشید ناغای که وی کړدوو هر نه ویش بوو که گفتوگوی له گه ل ناغا خو شناوه کان کړد تا ه لویستیکی راست و دروست و هر گرن. له گه ل نه وه شدا به ده گمن نه بی پیاوکی وه که نه و ساده و ساکارم نه دی. نه و گوئ له سوپاسگوزاریه کانی من پاناگری، به لکو ده لی که نه و ه ول ده داو ه میشه ش ه ولیداه، بو به رزه وه ندی ولاته که ی و میلیه ته که ی.

که چی هیشتا ه موو شتی که ته واو نه بوو، هیشتا ه ندی شت مابوو که پییه وه هیلاکبین و لی ی بترسین. دوا ی شیو کړدن خورشید ناغا هاته نوردوه که و،

پيچه‌وانه‌ی جاران، هه‌لچوبوو. ئامۆژگاری کردین ئاماده‌ی پاکردن بین، دلتیاشی کردینه‌وه که له‌هه‌مان کاتدا چی له‌ده‌ست بێ درییی ناکا تا ریڤه‌ له‌ وشته‌ ناکاوه‌ بگرێ. ئه‌و حاله‌ی خورشید ناغا وایلێکردین که پیمان وابێ هه‌لوێسته‌که به‌پاستی زۆر مه‌ترسیداره‌. به‌لام ئه‌مجاره‌یان ئه‌حمه‌ ده‌فه‌ندی ئارامی به‌دل و ده‌رومان دایه‌وه‌. وا دیاریوو پیلانگێپی ترسناک، سالتج به‌گ، دوا‌ی ئه‌وه‌ی شه‌و بالی به‌سه‌ر دنیا‌دا کیشابوو، سواری ئه‌سپه‌که‌ی ببو هاتبووه‌ ناوشارو چوبوه‌ ئه‌و شوینه‌ی که ناغا دزه‌بیه‌کانی لی کۆبونه‌وه‌ و هاواری کردبوو: (پاکه‌ن، پاکه‌ن، سورچه‌کان شالاولیان بۆ هی‌ناون) دواتر ده‌بی‌ته‌ هه‌راوزه‌ناو ده‌وری به‌ هه‌موو لایه‌کدا ده‌نێردرێن. ئه‌وانه‌ش هه‌ر خیرا ده‌گه‌رینه‌وه‌ و ده‌لێن که هیچ نیشانه‌یه‌ک له‌ ئارا‌دا نیه‌ که هێزێکی دوژمن بوونی هه‌بێ. ئا لی‌ره‌دا ناغا دزه‌بیه‌کان درک به‌و فی‌له‌ ده‌که‌ن که لی‌یان کراوه‌، ئیدی ناغا گه‌نجه‌کان ده‌یانه‌وێ ئه‌و خاینه‌ بگرن و بیده‌نه‌ ده‌ست من، به‌لام، که خورشید ناغا گوێ ی له‌وه‌ ده‌بێ ریڤا ناداو ده‌لی: (ئه‌وه‌ پيچه‌وانه‌ی داب و نه‌ریتی عه‌شایه‌ریه‌ و له‌گه‌ل ری‌سای میوانداری ناگونجی). ئاماژه‌ بۆ سالتج به‌گ ده‌کا که شارۆچکه‌که به‌جیبیلی و ئیدی به‌ سه‌رشوپی و تیکشکاو‌ی ده‌پواو، کاره‌که‌ش ته‌واو ده‌بێ. له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی ئی‌مه‌ ئاگاشمان له‌وه‌ نه‌بوو، که‌چی سورچه‌کان وازیان له‌ پڕۆژه‌که‌یان هی‌نابوو خو‌یان ئاماده‌ ده‌کرد بۆ ئامانجێکی دیکه‌ له‌ نزیک (گرد مامک) له‌ زێ بپه‌رینه‌وه‌. هه‌ر هی‌نده‌ی پۆژی سێزده‌ی مانگ هات، ئه‌و حاله‌تی گه‌مارۆیه‌ی تییدا بوین کۆتایی هات. وا پێده‌چوو که بارو‌دۆخه‌که هه‌مووی گۆپابوو، ئه‌و هه‌وره‌ په‌شه‌ی ماوه‌یه‌کی درێژ به‌ری ئاسمانی گرتبوو په‌ویه‌وه‌ و، پایکرد.

سواری ماشینه‌که‌م بوم و په‌حمان ناغام له‌گه‌لدابوو بۆ پیشوازی ئه‌و ده‌سته‌یه‌ چوین که له‌ که‌رکه‌که‌وه‌ هاتبوون، ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه‌بوو که ئه‌گه‌ر بپو‌یستی کرد بۆی به‌سه‌لمی‌تم، که سه‌ربازه‌کان به‌پاستی هاتوون. ئه‌وه‌ی ده‌رونی پڕ له‌ گوشادی و خوشی ده‌کردم ئه‌وه‌بوو که جاریکی دی ئه‌و ده‌شته‌ پان و به‌رزو نزمه‌ بېرم و ئه‌و هه‌وا پاکه‌ی پایز هه‌لمژم. دیتمان که ده‌سته‌که له‌لای قوشته‌په‌ هه‌لیاندا‌بوو، به‌ دیتنیان زۆر دلخۆش بووین، به‌لام ئه‌وان له‌وه‌ ده‌ترسان که هاتنه‌که‌یان زۆر دواکه‌وتبێ، بۆیه‌ زۆر به‌ گه‌رمی پیشوازیان لی‌کردین. هی‌زه‌که‌ش له‌ سهریه‌یه‌کی

پياده‌ی به‌ريتاني و دوو ده‌سته سواره‌ی هيندی پټکهاټبوو. به‌دلټکی پر له گوشاديه‌وه گه‌راينه‌وه هه‌ولټر و گروبانټکی (نائب عريف) نه‌خوشيشمان له‌گه‌ل خۆماندا هټناو له نۆردوه‌که‌مان دانا.

ئو شه‌وه هه‌ر چوار ئاغا دزه‌يه‌کان له‌گه‌ل ئټمه‌دا خه‌وتن، مه‌به‌ستم: خورشيد ئاغاو ئه‌حمه‌د پاشا و حاجی پيرداود و په‌سول ئاغيه و له‌گه‌ل جه‌ميل ئاغي گه‌ردی، ئه‌مه‌ش وه‌ك لايه‌نگيری يه‌كگرتويان بټی، بټی ده‌ست و پټوه‌ند له‌وئ مابونه‌وه. تا ئو ده‌ميش له (كوده‌تايه‌ك) ده‌ترساين كه حاجی په‌شيد ئاغا يان يه‌كټك له ده‌سته‌كه‌ی بېكاو، به‌چاوی ديد‌ه‌وانيه‌وه چاودټيريمان ده‌کرد، به‌لام ئو شه‌وه به‌هټمنی و ئارامی تټپه‌ری.

به‌يانيه‌كه‌ی چوارده‌ی مناگ زوو له‌خه‌و هه‌لساين و له‌گه‌ل ده‌سته‌يه‌ك له سه‌ريازه‌كان سواربوون و مشير ئاغاشمان له‌گه‌لدابوو چوينه پټشوازی ئو ده‌سته‌يه‌ی كه‌ركوك كه پټشېبنی ده‌كرا يه‌كه‌مجار بگاته جټی. له نۆيكي كاتژمټر نۆو نيوی به‌يانی له‌گه‌ل ئو ده‌سته‌يه‌هاتينه‌وه ناو شار، له‌كاتيكداهه‌موو خه‌لگه‌هه‌شايه‌ر و خه‌لكی شاره‌كه‌، به‌دلخوشيه‌وه له‌سه‌ر لټواری پټگه‌دا وه‌ستابوون و هه‌ندئ له ژنه‌كان هه‌له‌له‌ی سه‌يريان لټده‌داو به‌خي‌رهاتنيان ده‌كردين، ئو هه‌له‌لانه له زه‌ماوه‌ندو پرسه‌كانيش لټده‌درټن. ده‌سته‌كه‌ی موسلټش گه‌يشتن كه له سه‌ريه‌يه‌کی سواره‌ی هيندی و دوو ده‌سته‌ی پياده‌ی هيندی پټکهاټبوون و دوو تۆپيشيان پټبوو. هه‌موو هټزه‌كه‌ش له‌و شوټنه هه‌لياندا كه من بۆم ده‌ستنيشان كرده‌بوون. خه‌لك به ده‌سته و تاك تاك بۆ ديتنيان ده‌هاتن و فروشياره ده‌ستگټپه‌كان ميوه و په‌سكوټو جگه‌ره‌يان بۆ هټنابوون، له كاتيكداهه‌سته‌ی خورشيد ئاغا و ئه‌حمه‌ده‌فه‌نديم گرت تا گه‌رانيټکی پشكنين به‌ناو سه‌ريازگه‌كه‌دا بكه‌ين. ئه‌وده‌م گه‌راينه‌وه ماله‌كه‌مان، به‌شيوه‌ی جارن ده‌ستمان به‌ژيانمان كرده‌وه، ئه‌گه‌رچی پټشتر كول و كه‌سه‌ر و موته‌كه‌يه‌کی ترسناك تا ماوه‌يه‌ك بالی به‌سه‌ردا كټشابوون.

دوو هه‌فته‌ی به‌رايی ئه‌يلولی (١٩٢٠) هه‌ميشه وه‌ك سه‌رچاوه‌يه‌کی سروش و ئيلهام ده‌ميټټه‌وه، ئټيستا مه‌ترسيه‌كانيان نه‌ماو به‌سه‌رچوون، ئه‌وه‌ی له ئه‌قلی منيشدا مايه‌وه ته‌نيا ئه‌وه‌له‌چونه تونده بوو كه له‌گه‌ل ئو دوو هه‌فته‌يه

دروستېوو، وهك ئه و كه له كټويه سهر كيشه ي سهر چلې ده كاو، دلسوزي و لايه نگرې هاورېكانيشم، له وانه ش باسي نه و هم كرد كه چله وي كار ه كاني گرتېوو مه به ستم مه لافه نديه، به لام نه و دوه ي كه له تنگي پوژه كان و بارگرانينان نازاريان چه شت نه همه ده فهندي و خورشيد ناغا بوون. نه و ه ي به كيه ميان چه ندين پوژ تامي خوي نه كرد و به رده وام له هاتوچو و هه ولي كوكردنه و ه ي زانياري دابوو بوني دوا ته له كه و پيلانه كاني ده كردو، نه و هاورې دوو دلانه ي هانده دا كه نه نه ولا بگرن و نه نه م لاو، سهر كيشي له گه ل نه وانه دا ده كرد كه هه رگيز گومان له دوژمنكاريان نه ده كرا له و پوژه ته نگانهداو له كاتيكا كيشه ي سواراغا خه ريكبوو ببيته پاچيكي تيكدەر. نه قلّه چالاكه ك ي هه ميشه له نه خشه كيشاني خوده ركردن و (ميانپه وي) دابوو، جاريك داوي له ناغا دزه بيه كان و جاريكيش له من ده كرد كه له داواكانمان نه رم بين.

سهره پای دلسوزي و لايه نگرې بومن دوو دلي پاسته قينه ي نه و له هه وليري خوشه ويست و نازيزي دلېدا چر بېوه له گه ل خه لكه ك يي و نه و ديانه هه ژارانه ي كه له عه نكاوه بوون. نه و دوو ساله كه له پوستي (سهروكي شاره واني) بوو ژيان و گياني خوي بو چاوديري و پاراستني چينه هه ژاره كان ته رخان كرده بوو، بو نه و ه ي له جه و ر و سته مي ناغاكان بيانپاريژي. ئيستا به چاوي خوي ده يديت، نه وانه ي خوشيده ويستن، مه به ستم پيشه گه ران و خاوه ن دوكان و هه تيو و بېوه ژنه كانه، كه مه ترسي ويرانيه كي بويته هه په شه يان ليده كا. له كاتيكا كه مه لافه ندي شكويه ك ي ده پياراست و پياو ماقوله كاني ديكه به نيشانداني دوستايه تي هه ردوولا خويان ده پياراست، نه همه ده فهندي به دلسوزيه قوله ك ي بو (مه به سته كاني)، سهر چلې به مال و خانه واده و ژياني خويه وه ده كرد.

خورشيد ناغا جورېكي ته و او جياواز بوو، تا ئيستا نه مزانيوو كه خوي و خانه واده ك ي، نه و هنده ي په يوه ندي به پاراستني منه وه هه بي، نه وان وه سيه تي ئيبراهيم ناغا ي كوچكردو جيبه جي ده كن. من له وهش دلنيام كه نه گه ر (ناغا) (مه به ستي ئيبراهيم ناغا يه) خويشي زيندو بايه، هه رگيز به وشيويه به رده وام و يه ك مه به ستيه خزمه تي نه ده كردم و، نه قلّه بالاكه ي چاره سهرېكي ميانپه وي بو يزگار كردنم ده دوزيه وه بي نه و ه ي هه ستي ناغا كورده كاني درواسي بريندار بكا.

ئیدی هر چۆنیک بێ، هر که ئه و پايه بو خورشید ئاغا پون بوه وه که ئهرکی ئه وه له گه ل مندابی، ئیدی هیچ شتیک نهیتوانی ئه و مه بهسته بگورپی که هه ولای بو ده داو که یفی پی ساز بوو. له کاتی که خزمایه تی ئه و به راست و چه پدا له هه ژان بوو پیاو ماقول و ئاغا کانی دیکه هه موو کاریکیان ده کرد بو ئه وه ی ناچاری بکه ن من شه رمه زار بکا، هه رچه ند گه یاندرابوه ئه و باوه پهی که حکومه ت له دا هه ناسه کانی دایه، به لام په تیکرده وه بستیک له هه لوێستی خوی لادا. جاریکیان (ئبو ئاغا) له مزگه وت به ته نیا ده بیینی هه زار پاوه ندی زپری ده داتی تا کو ته نیا فشار بخاته سه ر من بو ئه وه ی حاجی سه عید ئاغا ی برای به ربده م که له به ر ئه وه ی عریف میسو نی کوشتبوو له به ندی خانه بوو، به لام ئه و به رتیلای به توندی په تکرده وه. له به ربه ره کانی کردنی خه لکانی گیره شیوین و پشیوی ئه و برپه ی پشته ی به رگرمیان بوو. ئه و په تی کرده وه که له که ی قول بکاو نه رمی بنوینی، ته نانه ت له کاتی که شدا من و ئه حمه ده فهنی ئاماده ی ئه و کاره بوین. ده سه لات و دامه زراوی ئه و هوکاری ده ربازبوونی ئه و شاروچه که یه بوون له وه ی هیرشی بکریته سه ر، چونکه ئه گه ر ئه ومان له گه لدا نه بویه ئه و له گه ل گه یشتنی یه که م نیاز خراپی شیخ عوبه یدوللا ناچار ده بوین پا که یین. له هیچ کوردیکدا ئه و دامه زراویه به هیزه و تا که مه به ستیه بێ خه وش و بێ خو په رسته یه نه بیینی، خورشید ئاغا له و بواره دا نمونه یه کی بالایه. ئه مه ش له و پوژه په شاندا ده رکه وت که هه ولیر تیا یاندا که وتبوه ژیر هه په شه ی عه شایه ره کان.

به‌شی بیسته‌م

بنیات‌نانه‌وه

به‌ر له‌وه‌ی بچینه کۆتایی (چیرۆکه‌که‌مان) وا باشته‌ره که به‌وردی له‌وه‌کارانه رابمێنن که بوونه هۆی سه‌ره‌لانی ئه‌و پشێویانه‌ی له‌ دوو به‌شی پێشتر باسیان کرا. به‌ دودلیه‌کی زۆر که‌مه‌وه بریاری ئه‌وه ده‌ده‌م که جه‌ماوه‌ری خه‌لک له‌ هه‌ولێرو کۆیه و ناوچه‌ی خۆشناوه‌تی لایه‌نگیری حکومه‌ت بوون. ئه‌وان به‌رده‌وام خه‌ریکی کارکردن بوون و، ئاره‌زوی (باج) دانیان هه‌بوو، به‌رامبه‌ر سه‌لامه‌تی و پاراستنیان له‌شه‌ری ئاغا چاوچنۆکه‌کانیان و که ئه‌مه‌ش دوو شت بوون که به‌پێوه‌بردنیکی دلسۆز بۆی دابین ده‌کردن. له‌کاتی دروستبوونی پشێوی له‌ لیوای (پاریزگای) هه‌ولێر، هه‌یچ پوداوێکی تالانکردن و پوتکردن پوینه‌دا، که‌سیش هه‌ولێ ئازاردانی فه‌رمانبه‌ره‌کانی ناحیه‌کانی نه‌دا، یان هه‌ولێ برینی هه‌تله سه‌ره‌کیه‌کانی بروسکه‌ی که‌رکوک و موسڵیان نه‌دا، ئه‌گه‌ر مه‌رگیش هه‌ماغای نه‌بردايه ئه‌وا له‌ کۆیه‌ش هه‌موو شتێک به‌باشی و خۆشی به‌رێوه ده‌چوو. هه‌لۆیستی ئاغاکانی خۆشناو و برێکی که‌می ئاغاکانی ئه‌و شارۆچکه‌یه وایکرد که ئه‌و شوینه له‌ جله‌و هه‌لتیزی. سی‌ چوار پۆز به‌ر له‌ هه‌لگیرسانی پشێویه‌کان به‌ ناوچه‌ی خۆشناوه‌تیدا گه‌رام و، ته‌نانه‌ت له‌ گونده‌ دوره‌کانیشدا، وه‌ک سه‌روکارێکی دلسۆز پێشوازی کرام. لێره‌شدا، ده‌به‌نگی قادر به‌گ و (ئاوا: ئوبال به‌ستۆی نووسه‌ر: و.ع) چاوچنۆکی و ئیره‌یی خزمه‌کانی بوونه هۆی دروستبوونی خۆپیشاندانی نه‌یارانه. کاتی ئاغاگان دیتیان که پیاوه‌کانیان گوێرايه‌لیان ناکن ئه‌وه‌ده‌م له‌وه‌جیه‌یان به‌شیمان بوونه‌وه.

به‌هه‌ر حال کاره‌که له‌ په‌واندوز جیاواز بوو. خه‌لکه‌که‌ی ئه‌وی په‌قه‌کار و ده‌به‌نگ و نه‌زائن و، زۆربه‌ی گونده‌کانیشیان ناتوانی به‌هاسانی بیگه‌یتی و خاکی

ناوچه که شیان به پیت و دهوله مند نیه، بویه نه گهر پشیتوی هبی نه و
جوتیاره کان که متر زیانیان لیده که وئ. سورچیه کانی ناوچه ی ئاکریش بو
ماوه یه کی دریتو، به رده وام پکابه ری حکومه تیان کردو، نه مهش تاراده یه ک له
سزادان دوریوو، نه مهش سروشی نه وه ی دایه براکانیان له دهشتی هه ریر که
له سه ر پیودانگی نه وان برون و نه و پشیتویانه ی که له باکوری (زی) دا پویاندا
ژماره یه کی زوری له هیزی ژاندارمه پیویست بوو له ناویان بی. بویه زولمی نه و
ژاندارمانه و داگیرکاریان وایان کرد که ئیدی حوسه له یان نه مینی و، له گه ل
نه وه شدا که زورکه م گله بیان له دهستیوه ردانی حکومت هه بوو، له
کاروباره کانیا نندا. چونکه له بریکی که می باج زیاتر داوای هیچیان لینه کرابوو،
وه کچون یه ک توز وروژانیان پیویست بوو هه لی تالان و برؤبقوزنه وه. گیانی پارایی
له په گه قوله که یدا خوی مه لاس داوه و، نه و گیانهش له باشوره وه به رده و سه ر
ته شه نه ی کرد و، هانی نه وانه یدا که گله و گازانده یان هه بوو پشیتوی دروستبکه ن،
له کاتیکدا که حکومت له شوینی دیکه دا زور سه رقان بوو و هیچ سه ربازیک له
هه ولیردا نه بوو. نه مهش نیشانه یه کی ئاماره به خشی نیاز پاکی بوو به گشتی، که
سه په پای نه و بارودوخه بی هیوایهش، گرنگترین هه ریمی ناوچه که، مه به ستم
هه ولیره، به خو پاگری و چه سپاوی مایه وه و، له مه ودای چه ند پوژیککی که میشدا
توانا بی هیچ پیاده کاریه کی ته می کردن ئارامی و پیکوپیککی بگه پینریتنه وه
شوینی خوی، ته نیا دهشتی هه ریروره واندوز نه بی.

ئیستابا به چیژه وه سه یری نه و پوله بکه ین که نوری له و پوداوانه دا گتپای. ئایا
بی هاندانی نه و سورچیه کانی ئاکری له پویاری ده په پینه وه و پشیتویان له هه موو
ناوچه که دا دروسته کرد؟ نه ستمه وه لامي نه و پرسیاره بده یتنه وه. له گه ل نه وه ی
که من باوه ریکی پتوم به وه هه بو که بونی (په نابره کان) نایه لی کاریکی ئاوا
بکه ن، به لام گومانی تیدانیه که سورچیه کان زور هه ولیاندا شالو بکه نه سه ر
دهشتی هه ریر و (۱) داخی خویانی پی بریژن و، نه گه ری نه وه ش هیه که کاتی
حکومت له حاله تیکی شلوقدا بوو، نه وان نه و هه له بقوزنه وه، جاج نوری له
ئازادابوایه یان نا. به لام ده بی بلین که نوری پشکوکه ی هیناو ناگره که ی کرده وه
و، کلپه ویرانکه ره که ی به رزبوه وه.

نابې ته وهشمان له بیرېچې که براکانی نوری چوڼ به خوینساردی کوژان. ته مه ش هه ست و سۆزی کورده کانی ناوچه که ی وروژاند، پیده چوکه تۆله ی خوداو خه لک به سهر مالی (ئیسماعیل به گدا) برژی. به زه یی خواوه ند هه ولیری پزگار کرد و، سورچه کانی سهروه شین کرد و گیتوبون. بویه له کاتیکدا نیچیریکی هاسان چاوه ری ده کردن، ده سبه رداری بون و به دوا ی یه کیکی دیکه که وتن، که ته نیا مالویرانیان لیه وه ده سکه وت. له پۆزی ده ی ته یلول، شیخ عوبه یدوللا به شیخ مه عروفی وتبو که بزوتنه وه کانی ته و په یوه ستن به قادر به گه وه و ته گه ر ته و (سهر کرده یه) پی پی بلای هیرش مه که سهر هه ولیر، ته و ا نایکا. ته و منیش نازانم که ته م ده گه ریته وه بو کرده وه ی قادر به گ و ثاره زوی ته و یان نا، به لام ته وه ی ده یزانم ته وه یه که هیزی و سورچه کان له پۆزی دوا زده ی ته یلول، له ناکاو ده سبه رداری پرۆزه که یان بون و به ره و ته و که له که چون که لای گردما مک له سهر زئی گه وره بوو، پۆزی دواتر له زئی په پینه وه و له پۆزی چوارده ی مانگ شالوایان بو ریگی نیوان موسل و ئاکری برد. هیرشه که یان زۆربه توندی به رپه رچ درایه وه، بویه دوا ی ته وه ی زیانیکی زۆری گیانیان لیکه وت رایانکرد. په نابره کان سهر یان له دونان و له کاتیکدا ده یانویست جاریکی دیکه له زئی به پینه وه، شالوایان بو بردن و دیسان زیانی زۆریان لیکه وت و ده لاین گوايه ژماره یه کی زۆریان له ئاودا خنکان. ته مه ش له به شی سهر ی زئی و له به رامبه ر چیا ی قه ندیل پویدا (۲)، ته و پوداوانه ش وره ی پوخاندن و شکوشیان له ناو عه شیره ته کانی ده وروبه ریان دابه زی.

بریکی که می چیرۆکه که ماوه که باسی بکه ین. پتوشوینی ته وه پیکخرا تاله کو تایی سالدا بچه هیندستان و ئهرکی نو ی بگر مه ته ستو. کاتی (سیرته ر تۆلد ویلسون) له هه شتی ته یلول سهر دانی کردین، که به بۆنه ی ته و گواستنه وه یه مۆله تیکم بداتی تاله ئینگلته ره به سهر ی ببه م. له پازده ی ته یلول بروسکه یه ک هات که مۆله تم پیدراوه، ته مه ش کاریکی سهر بوو، له بروسکه که شدا هاتبوو که پۆسته که م به (رائید مارشال، یارمه تیده ری حاکمی سیاسی ئاکری) بسپیتم. له وباره یه وه نا په زاییه کم پتیکه ش کرد و داوا ی مۆله تم کرد تا به رله وه ی برۆم لیواکه (پاریژگا) ریکبه مه وه، بویه کاره که به شیوه یه ک جورکا که ده سبه رداری بونم له سهره تای تشرینی یه که م بی. بویه هه ر یه کسه ر ده ستم به چا کردنه وه ی

دهزگای به پړوه بردنه په رته وازه کمه کړد و، سهرچاوه ی په که می په شتیوه که شم هاندانی قادر به گ و هاوړپیکانی بوو تادوباره سهردانی هه ولیر بکه نه وه، بۆنه وه ی دهرباره ی نه و کیشه دیارانه ی نیوان نه وان و حکومت بگه ینه چاره سهریکی گونجاو. بۆم ده رکوت که نه مه ش زور له وه نه ستم تره که هیوام ده کړد، چونکه به هو ی پیلانه کانی که دوژمنه کانم له هه ولیر پیاده یان ده کړد، ناغاکانی خوشناو پییان وابوو که له پشت نه وکاره وه دمه وی بیانه مه ته له وه. تاکو (۲۴) ی نه یلویش غیره تیان نه کړد و نه ویران بیته هه ولیر.

هر یه کس به به گیشتنی هیزه سهریازه کان حکومت شکوی خوی به ده سته تیا نه وه. وه ک به رله پشیویه کان، نه رزوحال داپژانه سهرمان و، جوتیاره کان دهوره ی نه و فرمانه رانه یان دابوو که له یه که به پړوه بردنه کاندای کارباند ه کړد و قیستی یه که می نه و باجان یان هیتابوو که له داهاتی گه نم و جودا به سهریاندای سهر پندرابوو. ژاندارم و سهریازه کانم، نه وان ی د سهر برداری کاره کان یان بیون سهر دانیان کړده وه و تکای گپړانه وه سهر کاریان ده کړد، له مه ودای یه که هغه دا کاره پوتینه کانی جاران گه پایه وه و، به باشترین شتیوه کار ده کړا. تاکه شتی نوی نه وه بوو که به تکای خورشید ناغا، حامیه م له هه ردوشوینی مه خمو و قوشته په دانا، که له چه کداره عه شایه ره کان پیکهاتبوو نه ک ژاندارمه نیزامیه کان.

دوای نیوه پړوی پازده ی نه یلول له گه ل خورشید به گ و نه حمه ده فندی سهر دانی شیخ مسته فامان کړد تا سوپاسی نه و هاوکاریانه ی بکه ین که له کاتی پشیویه کاندای پیشکشی کړد بوین. نه و نیشته جی لای پوژمه لاتی دهور به ری شاربوو له به نه وه ی موریدی زوری هه بون که له گونده کانی نزیک ناوی به ستوپه داده نیشتن، به باشی زانیاری دروستی پیده داین. سهر پای نه و فته وایه ثاینیه ی که هیرشکر نه سهر هه ولیری پسواده کړد و بانگی موحه ممه دیه پاکه کانی ده کړد که هاوکاری حکومت بکه ن، نه مه ش کړدیه هوکاریکی چالاکی پاراستنی هاوړپیه تی عه شیرته غه یره کوردیه کانی که له نزیک شاروچکه که نیشته جی بیون. له پوژ (۱۸) ی مانگدا سید ته های شامدینانی که پایاوکی به پیز بوو گه یشته هه ولیر. نه و له ناوچه کانی باکوری په واندوز و له هه ر دو به ری سنوری فارسی

پينگه يه کي وهک پينگه شينخ مه حمودي هه بوو له سلیماني، بهرله داگیرکردني بهریتانیا. به دريژايي چه ندين نه وه خانه واده کهي نه و بهرده وام له و ناوچه يه دا دهسه لاتداربون. باپيري نه و شورشيکي مه زني دژي تورکه کان بهرپا کرد و به هيوابوو سه ربه خويي نه ته وه يي کوردي به ده سستبيني، وهک چون شينخ عه بدولقادي مامي پزيکي گه ورهي لاي سولتان عه بدولحه ميد هه بوو. له پوژي نيستاشدا به که سيکي گرنگي نه سته مبول داده نري. سالي رابردوو وابه باش زانرا که شينخ (ته ها) وهک شينخ موحمود بکريته (حوکمدار) و په واندوزيش بجيته ژير قه له مړه وي نه و. هه رچونيك بيت، دانوستانه کان له بهر داواکاريه زوره کاني نه و، وه لانران. به لام نيستا دهسه لاتي نه و تاراده يه که له کورتي داوه، نه مهش به هوي که سايه تي (سمکوي) (۳) سه رۆک عه شيره تي شکاک و، له گه ليشيدا هاوپه يمانه. هه ر چونيك بيت، تائيستا نه و پياوه گرنگي خوي هه يه، هوکاري دانيشتنیکم له گه لدا پيکخست که له (رايات) ي (۴) سه ر سنور نه نجامبدرئ و کاته که شي خرايه هه فته ي به که مي مانگي نه يلول، بو نه وه ي دهر باره ي نه و کاروبارانه ليکولنه وه بکين که په يوه نديان به ده سپيشخهري په نا هنده ديانه کاني (ورمي) (۵) وه هه بوو. هه ر هينده ي گه يشتنه شويني ديار يکراو گوئي له دهنگوباسي نه و پشيو يانه بوو که بونه پيگري به کتر بينينمان، نيدی گه شتيکي نه سته مي به وچيا يانه دا کردبوو که ده يگه يانده پانيه و، له وي ئيسماعيل به گ ده بيني و له گه ل خويدا به پتي کوي دا بو هه وليري ده هيني.

به شيوه يه کي چاوه پواننه کراو له ماله که مدا ناماده بوو، مه لافه ندي له گه لدا بوو. جلي نه سپ سوازي نه وروپي له بهر دابوو، ميژه ريکي جوړي عاره بي له سه ر نابوو به شه ده يه کي دوره نگ پيچابويه وه، که زرين و سه وزبوو. له گه ل نه وه ي که ته مه ني له بيست و هشت سال تينه په پيپوو که چي پياويکي که ته بوو بالاي له شهش پي زياتر بوو، گوشتن بوو، که لله ي گه وره بوو پومه ته کاني شو ريبونه وه و دوچاوي بچوکي تيژي هه بوو. نه و له پوسيدا گه رابوو زماني نه وي به باشي ده زاني و فهره نسيسي ده زاني، تواناي نه قلئ زور بالابوو، نه و نه قلئ ته ي گفتوگو ي نه وروپي و سروشتي ته له که بازي پوژه لاتي به يه که وه کو کردبو وه. چوار پوژ له هه ولير مايه وه، له هه موو پوژه کاند ا گفتوگوم له گه لدا کرد و، قسه کانمان چه ندين

كاترميرى پېده چو، هه ستم ده كرد مورديكم كه گفتوگوله گال سوكرات ده كا. له (۲۰)ى مانگ ده ستم گرت و بۆ بينينى (عه قيد نۆلدهن) برده گويز، كه بۆ ماوه ي كاترميرك له بارگراني وه لامدانه وه ي پرسياړه ورده كاني، پشومدا. ئيمه بانگيشتمان كردبوو تا دهرباره ي گورپنه وه (مه به ستمى مه سيحيه كاني ورمييه) گفتوگوى له گال دا بكه ين، كه چى ئو له لايه كى ديكه وه، له وهاتنه ي هيواي داينكردنى هاريكاري به ريتانياي هه بوو، مه به ستم چهك و دارايى پيوسته بۆ ده ستم به ركردنى كوردستانىكى سهر به خو. بړيكي زورى له زيره كيكي باش دهرخست و، به تاييه ت دوپاتي لاوازي ئيمه ي كرده وه له كاروبارى پروپاگنده كردن، چونكه ئيمه هه وليكي زورمان بۆ دژايه تى كردنى دروكاني (حيزى شريفى) و (نيشتمانيه توركه كان) نه خستبوه گه، كه درۆده له سه يه ك بون له ناو پيزه كاني كورده كان و له هه موو شويئيك بالو ده كرانه وه. په نگه ئو هه ولانه ي دابوشمان ئو ونده نه بوين ئو لانيكه م، دواوپه يمانى عه شايه رى گرنگ له باكورهن كه كاربو دامه زاندى ده وله تيكي كوردى سهر به خو ده كن و، زوريش له سهر ئو وه سوربوو كه پيوسته يارمه تى دروستكردنى بدرى بۆ ئو وه ي ببته كو سپيك له به رده م مه ترسى روسى، كه ئه مه ش مه ترسيه ك بوو زور به زياده پوييه وه گرنگى پيدرابوو، هه ر هيئده ي به بيرۆكه كاني دهرباره ي ئو بابته بيژارى كردم، كه به ته واوى بيژاربوم، ئيدى به لاوه كى باسى گورپنه وه كه ي كردو به رهنه به ربوه گياني پرۆژه پيشنيار كراوه كه. له به خت په شيان پوژييك كه له ماله كه ي مندابوو، باسى ئو بابته ي ده كرد، چاوى به پوژنامه يه كى ويته داركه وت كه له سهر ميژه كه دانرابوو، كرديه وه و ويته ي ژنيكى به جلى پوژه لاتيه وه ديت و ناخى هه لكيشاو وتى: (ئو وه كييه؟) پيم گوت كه ئه مه ويته ي (سورمه خانم) ه، يه كه م باليوژه، كه نوينه رى سريانيه ديانه كانه له لهنده ن. وتى: (بزانه ها، ئو ديانانه به سه لامه تى نايه نه وه ولاته كه ي خويان، ئه وان چاويان له وه يه بينه نه ته وه يه كى مه زن و، كورده كان بينه ژير ده ستمى ئه وان، بويه باليوزيان له لهنده ن هه يه و، ئه مه ش له وه پتره كه ئيمه هه مانه. خودى ئو ژنه، مه به ستم ئو وه يه كه له ويته دا ده بينى، كاتى له سالى به سهر چو له به غدا بوم، پيلانى بۆ كوشتنى من دانابوو.) هه موئنه وه و من

هر بیده نگ بوم و وه لامیکم نه بوو. زږد دلخوش بوم که له (۲۲) ی مانگداو له مالی مه لافه ندی سهد ته هام به پیکردو مالئاواییم لیکرد.

نیسماعیل به گ نیستا که سیکي داپوخواو هه لچوبوو، دواي نه وه ی بیستی که نوری دهر بازبوه و، نیستا له هه موو کاتیک پتر هارداوی نه وه نه گبه تیانه بوو که به سهری هاتبون. مولکه کانی خوی و مولکه کانی پاشاش هه موو به دده ست دوزمنه کانی هه بون و، نیستا له سهر نه وه به خششانه ده ژیا که براده ره کانی به خیری خویان ده یاندايه. زږد به زه یی پییداها ته وه، سهره پای نه وه کوشتنانه ی پاسته وخو یان نارپاسته وخو به رپر سیاریان بوو، که چی تا نه وپه ری پاده مروثیکي باش بوو، وه کچون به دلسوزی خزمه تی حکومه تیشی کردبوو. به پله ی یه که میش نه وه پوسته ی له په واندوز به سهریمدا سه پاند، بوه هو ی مالویرانی نه وه. به لئیم پيدا که له نیستادا به رده وام موچه که ی بده می. هه موو هه ولئیکش بده م تامولکه کانی ده سته ویته وه. دواي نه وه ی ماوه یه که لای نیمه مایه وه دواتر پویشته لای پاشا پیره که ی باپیری، که گه یشتبوه دهر گه له تا دواتر بچیته شه قلاوه و بچیته مالی پره شید به گی زاوی. جاریکی دیکه نه وه پیره میرده م نه دیته وه، هه رچه نده به رله وه ی هه ولیر به جیبیل نامه یه کم به خه ته له رزوک که ی پنگه یی که پر بوله خه می پویشتنی من و هیوای نه وه ی سورچه کان به سزای خویان بگن. دواتر بیستم که قادر به گ توانیبوی جاریکی دیکه بیباته وه مال که ی خوی له باتاس. ده توانم نه وه پیره میرده پارا و خه مباره بینمه به رچاو که نه وه پوداوانه ده گیریته وه که بونه هو ی له ده سته دانی په واندوز و دوباتیشی ده کاته وه که هه موشتیک به باشی به رتیه ده چوو نه گهر به ناموژگاریه کانی نه وم بکر دایه.

له (۲۲) ی مانگ (خاتو مارتین) به سواری که ره سپیه که وه له شه قلاوه را هات، که به ر له مانگیک یان دومانگ چوبوه نه وی، تا گرزترین به شی هاوین له وی به سهریباو به رده وام کاره ته بشیریه کانی له ناو دیانه که لدانه کان پیاده بکا. نه وه له بنکه ی کاره که یدا مایه وه و له و پوژده ته نگانه دا هیچ شتیک توشی راپایی نه کرد و زږد کاری بو ئارامکردنه وه ی دلی نه وه خه لکه کرد که توقیبون و، له هه موو ساتیکدا چاوه ری ی سهر پرنیان ده کرد. خو شناوه کان وه که ری و شویتنی ناسایی خویان هیچ نازاریکیان نه دان، چونکه وه که کویله ی به سوود سهریان ده کردن و،

قادر به گ به پېژنکی ژوره وه مامه له ی له گ ل (خاتوو مارتن) دا ده کړدو، بوځوی سهردانی ده کړدو، گومانیشی تېدا نیه که هیوای نه وهی هه بوو له ناشتېونه وهی له گ ل حکومتدا یارمه تی بدا. نهو به گالته پیکردنه وه باسی نه وهی کرد که قادر به گ کاتی فرۆکه کانی بو یه که م جار له سهر سیساوه دیوه چوڼ توقیوه و گه پراوه ته وه شه قلاوه. نهو ئیستاش شله ژاوه و پټیه کی له پاشه و پټیه کی له پټیوه، له تورپه بونی من ده ترسی، چونکه ئیستا حکومت له هه ولیر ده سلائی خوی به ده سته یتاوه ته وه.

به هه ر حال، له (۲۴) ی نه یلول نازایه تی هاته وه به رو له گ ل سالی به گ و مسته فا ناغا گه یشته هه ولیر. هه لویتسی نهو دلنیا یی و په زامه ندی دروست ده کړد، چونکه نهو پازیبوو هه موو شتومه که کانی حکومت بگړیته وه و به ناموژگاری نه ویش پڼگه م به ده زگا حکومیه کونه که ی ناوچه ی شه قلاوه دا ده ست به کار بیته وه. له دانیشتنی کی تاییه تیدا، له نیوان من و نه ودا پټیگو تم که نه حمده ده دحت نه فندی و سالی به گ له پړی ونکردنی نهو و هاندانی خوښناوه کان بو به شداریکردن له پشویه کان، به رپرسیان، وه کچوڼ به لینی کوشتنی یه که میانیدا، که پایکردبوو، نه گه ر پوی له شه قلاوه کړده وه. وه کچوڼ وتی که له کاتی ئیستادا پټویسته وازله سالی به گ به یننی، که منیش نه وده م حه زم ده کړد چاوه پړی بکا تا هه لی نه وه هه لده که وی به پټی تاوانه کانی مامه له ی له گ لدا بکړی.

هه رچی مسته فا ناغاشه، به رامبه ر خزمه ته کانی، به زیاد کردنی کی که می موچه که ی خه لاتمکړدو سهرپشکم کرد له قه ره بوکړدنه وهی زیانه کانی نهو پیاوانه ی که له (گه لی) له گه لمدابون.

ئیستا که کیشه ی خوښناو یه کلا یی کرابوه وه، ئیدی توانای نه وده م هه بوو که کاره کانم به ره و کویه وه رچه رخیتم. (لیژنه چوارکه سیه که) - هه رچه نده له به رگرتن له پشوی لاهه کیاندا ده سته پاچه بوو و ده سته یه که له نه شقیاکان شه وانه هیرشیان ده کړده سهر شاروچکه که - به پړواله ت هه لویتسی کی بیلا بیلان هه بوو، له پیاده کردنی نه رکه حکومیه کاندا به گشتی سهرکه وتوبوو ته نانه ت له

کاتی قهیرانه تونده که شدا. هه لسوکه وتی (مستهریات) له زیره کیه کی بیوینه وه سه ر چاوه ی گرتبوو و وه ک چوئن ته نیا بونی نه و له وی پښگړیوو له وه ی دوژمنان خو پيشاندانی دراندانه بکه ن و نه و ده مای به ته له فون گفتوگوي دورودريژم له گه لدا ده کردن و وام له هه موو گه وره کانی شار کرد - رسول ناغا و (مه تران) ی ليده رچی که هيشتا له ته ريکی ده ژيا - بۆ ليکولینه وه له بارودوخی هه نوکه یی، بيینه هه وليژ. له بهر نه وه ی هيزم نه بوو نه مده توانی سزای عه بدوللا ناغا بده م، بۆیه ناچار بوم هيژوری بکه مه وه. وه ختيك به خه يالدا هاتبوو که بيکه مه فه رمانپه وای شاروچکه که و، نه ویش ليژه شاوه ترين که س بوو که بۆنه و پۆسته له به رده ستدابی، به لام سه رم سوپما له وه ی که نزیکترين خزمه کانی نه وه يان قبول نه بوو. بۆیه هه ناردمه به رپۆه به رایه تی (ته ق ته ق) و به مانگانه یه کی گونجاو پازيم کرد، به مه ش کۆیه م له که سيکی مه ترسيدار پاک کرده وه. بپيارمدا جار يکی ديکه جه ميل ناغا بکه مه وه فه رمانپه وای کۆیه و له پتی پيدانی پۆستی به موچه توانيم لايه نگيري ناغا بچوکه کانیش به ده ست به يئم.

له (۲۰) نه يلول جار يکی ديکه کاروان به ره و کۆیه به رپکه وته وه، که نه قيب براد شوی له گه لدا بوو بۆ نه وه ده گه رايه وه تا کاتيک له وی به سه ريباو، تيايدا، نه گه ر بتوانی، ناوچه که پښکبخاته وه و، سه روسامانی حکومه تيش بيتنيته وه، که له نيوان پياو ماقولاندا، به جياوازيه کانiane وه، دابه شکرابوو. له و نه رکه ی دوايشياندا زور سه رکه وتوبوو، له مه وداي چهنه د پۆژيکی که مدا دوله سی ی نه و پاره یی ده سته وته وه که له دواي خو مان به جيمان هيشتبوو. له کۆتايی نه يلولدا، نه حمه د به گ، که له عه شيره تی زاری بچوکه و له ده وروبه ری (ديره) نيشته جين، گۆپرايه لی خو ی پيشکه شکرد و، به مه ش ناوچه ی کۆیه و خو شناوته ی و، ناوچه ی په واندوز، تا بابه جيچک - له کاتی گه يشتنی پائيد مارشال بۆ نه وه ی شوینی من بگريته وه - جار يکی ديکه و به شيوازی ناشتيانه، له ژير ده سه لاتی حکومه تدابون.

ته نيا سورچي و پړه واندوز مابون. له (۱۲) ي تشريني په كه مدا قادر به گ جاري كي ديكه بؤ مالئاوايي ليكردنم، سهرداني كرده وه و، وتي كه سورچيه كاني دهشتي هره رير ناره زوي نه وه ده كه ن ملكه چي خويان پيشكهش بكن. به هرحال كه نه وان پشيويان له ناوچه كه دا نابوه وه. دواي پويشتم زانيم كه، دهسته يه كي ته مي كړدن پړه وانه ي دهشتي هره رير كراون و باتاسيشي گرتوته وه و، له كاتيكداسه ريزه كان ماوه رانيان سوتاندوه. چونكه ژاندارمه كان به فيل له وي كوزدان (له جتي سندان قوزه لقورته). له (۲) ي تشريني په كه م پائيده مارشل گه يشتنه جي. نيدى خوم بويشتم ناماده كړد. له پينجي مانگ گه شتيكم به ناوچه ي هره وليردا كړد و نه وېشم به دواوه بوو، سهرداني هه موو ناغا دزه ييه دياره كانم كړد. ديمان كه خورشيد ناغا به ماشينه (فورد) ه تازه كه ي زور دلخوشه كه (حاکمی گشتی پاشايه تي) له بهرام به ر خزمه ته كاني پيشكهشي كړد بوو (۶).

له حه فده ي تشريني په كه مدا نه قيب ليتديل له نه نجامداني توله سندنه وه يه كي مهردانه دا سهركه وتوبوو، كه من بهرله پويشتم ده مويست نه و كار به كم، نه و پوژه به شيك له (دهسته كه ي موسل) به ره و بنكه ي خويان ده گه پانه وه له كاتي نيوه پو گه يشتنه سه ريزه گه كيان له نزيك (تهرجان) كه گوندي حاجي په شيد ناغايه. نيدى نه قيب ليتديل و چنه د كه سيك له گه ل دوو سه ريزا دا سواره بن و به ره و ديوه خانه كه ي حاجي په شيد ناغا ده چن و، دواي ديتني ده كه ن. ده ستوپيوهنده كاني ده لئين (ناغا) كه يان چوه ته ناو مه رزكاني بويشكينيان، ناليړه دا نه قيب ليتديل ده لي: (ناه، به راستي نه وه خه مه، چونكه دهسته يه ك سه ريز له دهره وه ي گوند هه لئانداوه و، پتيوستيان به جو هه يه بويك ناليك) ناليړه دا حاجي په شيد ناغا به پيكه نينه وه له ژوركي (لابيان) (نه و ژوره ي دهرگاي له ژوركي ديكه دايه) دپته دهره وه، ناليړه دا نه قيب ليتديل ناوړ له يه كيك له دو سه ريزه كه ي ده داته وه و ده لي: (پرو به دهرويش نه فهندي بلي له مه وداي پيچ خوله كي ديكه دا پتويستم به ماشينه). سه ريزه كه كه و ته پي و نامازه

|| دوو سال له کوردستان

پټويسته که ی گه یانند، نه ودهم دهسته یه که له سهریازه کان هاتن و دهوری ماله که یانند، حاجی په شید ناغا گیراو خیرا بڼ سهریازگه که گواسترایه وه و، نارپه زایی دهرده پړی و دهیگوت بی گوناوه. نه و دهسته سهریازه به ده سگریکراوی له گه ل خویاندا بردیانه موسل. نه و ده سگریکردنه نارپه زاییه کی له ناو پیاو ماقوله کاند وروژاند و، له و چوند پوژده که مه ی دواترداو، له هه مو هه لیکي گونجاودا، داوای به زه بیان بڼ ده کرد، تا کو موله تی نه وه وهرگرم به ریدری. دهسته یه که له وانه، له و کاره دا، له خویان دهرترسان و، دهسته که ی دیکه که دلخوشبون که ببینن گیراوه، له بهر نه و نه ریته باوه یان بوکه ده بی هه موان بڼ پاراستنی هه ریه کیکیان یه که بگرن، نه گهر بکه ویته به رده سستی حکومت، له ناوده سته ی یه که میشد، عه لی پاشا، زور په شوکابوو.

له پوژي (۱۲) ی مانگ نیوه پو خوانیکم بڼ نه و گه وره فرمانبه رانه سازکرد که له ژیر ده سستی مندا کاریان ده کردو، نه رکه کانی پو سته که ی خوم، وه که حاکمی سیاسی، به شیوه یه کی فهرمی به رانید مارشال سپارد. هه موو پوژي دواتریشم به پتوره سمی مالئاواییکردن به سهر برد و، به یانیه که ی سهردانی هه موو پیاو ماقوله کانم کرد و سهردانی شیخ مسته فا نه فهدیشم کرد. دوا ی نیوه پوژش سواری نه سپه که م بوم و بڼ بینینی مه لافه ندی پړگه ی باداوه م گرتنه بهر. دوا ی نه وه فرمانبه ره هیندیه کان و ناو خوییه کان نا هه نگیکی ناو باخچه یان بڼ گپرام و تیایدا (نه فسه رانی خه زینه) و تاریکی پر له پیا هه لدانیان خوینده وه و، به شیوه یه کی گونجاو وه لأمم دانه وه. هه له که شم قو سته وه تا کاترمیترکی زیر پیشکه شی نه حمده فهدی بکه م که (حاکمی گشتی پاشایه تی به ریتانی له عیراق، له پاداشتی خزمه ته کانیدا وه که خه لات بوی ناردبوو، نه ودهم چاوه کانی فرمی سکیکی زوریان باراند. هه ر نه ودهمی دوو بروسکه هات که تیایدا هاتبوو میدالی (خاچی ئاسنین: M.C) به نه قیب لیتلدیل و (میدالی سهریازی) به سید عه لی نه فهدی به خشراوه، له بهرام بهر نه و نازایه تیه که له هیرشه که ی سهریاتاسدا نواندبویان،

سهید علی بههراو هۆریاوو له و تارکیشانهکەى که بۆى کرا به شداری کرد و وهک مندالتیک هه لده په پى.

له به یانی پۆزى دواتردا کاتى میلی کاتژمیر ئاماژه ی بۆ شهش و نیوی ته و او ده کرد، شیخ مسته فا ئه فەندی به سەردانیکی تایبەت به مائاوا یی کردنم گه یشته جى. دوعای خیری بۆ کردم و(ئاوا! : و.ع) تکای لی کردم نامه ی بۆ بنوسم. له کاتژمیر هه شتی ئیوارەش هه موو پیاو ماقول و فه رمانبه ره کان هاتن، که نزیکه ی شه ست که س ده بون. هه موان له خواردنه وه ی چایه و قاوه به شداریان کرد و، بۆ دوا جاریش پیاو ماقوله کان تکایان لی کردم تا ده سته به ری مۆله تی به ردانی په شید ئاغا بکه م. ته وقه م له گه ل هه مواندا کردو سواری ماشین بوم و ئه وانه ی له و ییون هه مویان به ده وری ماشینه که دا ده سوپانه وه بۆ مائاوا یی لی کردم.

خورشید ئاغا و ئه حمه ده فەندی و ئه نوهره فەندی فه رمانبه ری دارایی سه ره کی و سهید علی ئه فەندی له گه لدا هاتن. دوسی کاتژمیر له مه خمور ماینه وه و به شداریم له دوا خواردنی کوردی کرد، که ریکه وت بوو بیخۆم و، خورشید ئاغا و مشیر چیان له توانادا بوو کرد بویان. به خه مه وه مائاوا ییم لی کردن و له دوره وه سه یری مه خمورم کرد که شیوه که ی ورده ورده ون ده بوو. هه ریه ک له ئه حمه ده فەندی و سهید علی ئه فەندی و(عه لۆ) ی کوپی خورشید ئاغا، تا سه ر زتییه که له گه لدا هاتن، تابیین به که له ک ده په رمه وه ئه و به ری، ئه وده م خواحافیزیم له هه موان کرد و، دواشتیک که ده رباره ی ئه حمه ده فەندی به بیرم بیته وه، دیمه نی ئه و بوو که به داچۆراوی و بی هیزی پاوه ستابوو.

به شی بیست و یه ک کوئی

به و جوړه به ناسوړنکی تواوهی بۆتهی شهیداییه وه کوردستانم له پښت
خومه وه به جیهنشت و، له خوم دهپرسی: توبلنی قهدهر جارنکی دیکه وام
لیکاته وه هابهشی له به خشندهییه له خوږدوه که ی بکه مه وه، یان پوبه پوی
مه ترسیه کانی چیا سهخته کانی بیه مه وه. ئیره ولاتیکه گندهلی نه گه یشتوه تی و
خه لکه که ی ئالوده ی نه بوون. دول و شیوی وه های تیدایه که پوژنیک له پوژان
گه شتیارنکی نه وروپی پی تینه ناوه و، گه لیک تیدایه که به فیره و تا
ئیتاش (له سهرده می زیریندا) په یوه سته به پاکیزیه کی ساویلکه وه، که
مروفایه تی له سهرده مه به راییه کانیدا ئاشنای بوه، سهرده میک پیک وهک نه و
کوردانه ی ئیتا ده ژیان. تاییه تمه ندیه کی پیروزی پاک له په گه زی مروفا هیه و،
مه به ستیشم نه وه یه هر هینده ی لی دابرا ئیدی پابردو له حسینی ئیتا وهدهر
دهنی و خه م بۆ ئه وشتانه ناخوا که به سهر چون و نه و ئازارانه ی چه شتونی و،
ته نیا نه وانه ی وه بیردیته وه که خوښ و به سودبون. به و جوړه تالان و بریو
کوشتنی که له سهرده مه تاریکه کاندا ناسرابون، ئیتا له ژیر به پره ی له بیرچوندان
و له بۆته ی یاده وه ریشدا له ساویلکه یی لادی و په وشتی چه قوسوین و مۆرکی
مندالیی نه قلی مرویی زیاتر شتیکی دیکه نه ماهه.

نه وهی که له (نوسه ر) پویداوه پیک له و شته ده چی، چونکه نه و ماندویتی و
راریای و، توقین و له رزینه ی له کوردستاندا دوچاری بوو ئیتا پویشتن و نه مان،
و ته نیا یاده وه ری هه لکه پان به چیا سهخته کانداو تیپه رین به دۆله قوله کاندا ماون
و، له گه ل نه و خوښیه ی که له ده روندا تیشکی ده دایه وه کاتی نه ریتیکی سهرت

چا ولیده کرد و به دوی پړسا کونه کاند ا ده گه پای و، هه ست به په وشت سازه کی کون ده کرد و چیرت له نانبد هیی نه و پیره میردانه و ه رده گرت که پریشیان سپی بیو، هه ست به و گیانی تیغ سوینه ده کرد که ناگاهه نجه کان، که خوین گه رمبون، هه یانبوو، هاورتیته خوشه که یان و بینینی جلوه رگه نالووالاکان و، برق و باقی خه لکی پوژ ه لات که فیره یه کی دروستیان هه یه. هه ندی جار هه ست به وه ده که م که ده توانم قوریانی به هه موو دواپوژی خوم بده م ته نیا له پیناو نه وه ی نیواره یه که له مه خمو و له گه ل خورشید ناغادا به سر بیه م، یان خوم هه لده مه سه ریشتی نه سپه که م و به گه لی دا به ره و په واندوز بچم.

له کوردستان دا براده ریکی زورم په یدا کردو، دوژمنیشم که م نه بون و، له وانه ی دوایش دا ته نیا (سالم به گی خوشناو) که که ناتوانم هه رگیز لیتی بیورم، په نگه هوکاره که شی ته نیا نه وه بی که به راستی خه له تاندمی. نه حمده پاشاو حاجی پیرداود دوژمنی پاک بون و ده رخستنی لایه نگریشیان ته نیا پوالت بوو، هه رگیز هیوای نه وه شیان نه بوو که باوه پریان پیکه م. په یوه ندیه که سایه تیه کانمان هه میسه ریگ و دروست بون و، پیلانه کانیشیان بو من دلارو چیریه خش بون. زور شه یدای ده نگه زیوینه هه رته قیه که ی (حاجی) م (ناوا: و.ع) و حه زده که م گوئی له خوه لکی شانه زیده پوکان و نه و قسانه ی بگرم که سیمای گیانی قازانجکاری بازرگانیی پاشکوی پیوه بوو هه میسه (پاشا) ناماژهی بو ده کردم.

به لام دیارترین که سایه تی که وینه ساده مه لاسه که ی به زهینی منه وه ماوه که سایه تی نوری بوو، پیاویک بوو کلپه ی (مه به ست) نه که (نازایه تی)، وه که نه وه ی که خه لکانی نه ته وه که ی هه یانه، له گیانی دابوو. نه و نیشتمان په روه ریکه و پاله وانیکه که مروف به پویکی شکومه نده وه حه زده کا به ناشتی له گه لیدابزی له جیاتی نه وه ی به ره و په تی سیداره ی ببا. نه و نه داراییه که و نه ده سه لاتیکي عه شایه ری هه یه، به لام بوه هیژیک که حکومت نه یده زانی چو ن مامه له ی له گه لدا بکا. هه لسوکه وتی هه لسوکه وتیکی چه پخونی (مشاکس) سه یربوو، نه مه ش نه یده هیشت ببیته فرمانپه وای خه لک و، نه گه ر مرگ زوبه روکی نه گری نه وای زانی به شپوه یه که به سه رده با که هاوشپوه ی (پوین هود) بی، به پوبه پوبونه وه یه کی شه ریفانه ی حکومت.

له ناو نه و براده رانه ی که له لیوای (پاریزگاری) هه ولیر به دهستم هیتان، نه حمه ده فهندي بوو، گومانیش له وه دانیه که هه میشه پاییه کی بالای هه بوو، نیمه ش که له چیرۆکه که ماندا پوداوه ئاشکراو کاره قورسه کانمان گیراپه وه و کاره ئاساییه کانی کاروباری به پړوه بردنمان وه لانا، بویه زۆر که نه بی ئاماژه مان بۆنه کرد. به لām نه وه میشه له ته کمد بوو، وه ک میژووی تاکه که سی، به وردی باسی میژووی عه شیر ته کانی بۆ ده کردم و، نه و پيشینه یاساییانه ی بۆ ده خسته پو که په یوه ندیان به هه ندی داواکاریه وه هه بوو که په نگه نه ستم بی تیيان پروانم و چاره سه ریان بکه م، وه چکۆن هه موو دوا پروپاگهنده کان و چپه چپی بازاره کانی بۆ باس ده کردم و، به شیوه یه ک دهستی یارمته ی بۆ درژده کردم که پاراستنی به رژه وه ندیه کانی حکومت و خوشگوزهرانی و چاکه ی گشتی خه لگی تیدابی، که باوه ریکی راستگويانه ی پتی هه بوو. پاهاتبوکه هه موو پۆژیک دوا ی گه یشتنه نوسینگه م بته لام وبمبینی. نه گه ر پشیتویه کیش پویدابا ئیدی وه سفی ناکری که چۆن هه موو دویان سی کاتر میژ جاریک له هاتوچوی نوسینگه که مدابوو زانیاری و پيشنیاری نو یی بۆ ده هیتانم. پاهاتبوو که مانگی جاریک دوان داوه تی من و نه وه فسه ره به ریتانیانه بکا که له هه ولیر له گه لمدابون، بۆ ماله که ی بۆ نانخواردن. گومانیشی تیدانیه زۆره ی نه وانه ی یاده وه ری خیرایان به خه یالدا دیته وه ده رباره ی نه وه سیژده تا چوارده جوړ خواردنه ی که هه میشه پيشکeshی ده کردین، نه وه یان وه بیردیته وه. ده رباره ی برا ده ره کانی دیکه شم، نه و (خوینه ر) به ته وای ده یانناسی و، مه به ستم نه وه دوپیاوه ئاینیه مه لا فهندي و شیخ مسته فا نه فهندي و خورشید ئاغای پیره میژ و مشیری گهنج و مسته فا ئاغای گه ردی به که نه وان دلسۆزیه کی نیشاندام که له هه موان زیاتر بوو ته نیا نه حمه ده فهندي نه بی و، نه نجا (مه تران) و (مه به ستمی مه لای گه وره ی کویه به) و جه میل ئاغای کۆبی و عه بدوللا پاشای به ته من و شیخ محه ممه د ئاغای باله ک و له کۆتاییشدا قاده به گی شه قلاوه یی (هینری هه شتم) (۱)، که ئیستاهه ست به و براده رایه تیه ی به رله هه لگه رانه وه که ی ناکه م. له گه ل نه وه ی نه وه که سایه تیانه ئیستا زۆر لیم دورن، به لām هیشتا هه مویان له خه یالدا ئاماده ن، ئیستا په رۆشی نه وه م له هه ریه کیکیان بپرسم که ئیستا چۆنه وه له وه تی دوا جار بیینیومن چۆن.

ناتوانم به بې باسکردنې سهد علی نه فهدی تیپه پم، خاوه نې نه و دلّه نازایه، شیردل، که له گهل نه وهی عاره بیکی سوریا بیه و له م ولته دا گویدر یژیکیشی ده گهل کاروانیدا نیه، (ناوا!! : و.ع) و مرۆیه کی کراوه شه به تاییه ت به رامبه ر پرۆپاگهنده (شهریفی). که چی به نه و په پری دلسۆزی خزمه تی حکومه تی کردوه، له زۆر بۆنه دا نه و گیانی خۆی له سه ر دهستی داده نا له پیناوی حکومه تدا.

ده رباره ی دواپۆزی کوردستانیش، نه وه یان نه کاری نوسه ره و نه کتیبه که شی شوینی لیکولینه وهی دوا پۆزی کوردستانه. هر چۆنیک بې مه حاله قه له م باسی نه و شته بکا: نه گه ر ده سه لاتی به ریتانیا بکشیته وه، بې نه وهی ده سه لاتی تورکی یان هر ده سه لاتیکی حکومی هاوشیوه شوینی بگریته وه، نه و ولات ده که ویتنه بې سه روبه ریه کی بې پاده. سه ره پای نه و شته جیگیرو گونجاوه ش، مه به ستم: نه وه یه که ریوشوینه داراییه کان هیچ کاریک بۆکشانه وه ناکا، نه لته رناتیفی (بدیل) کشانه وه نیه، ئیدی نه سته مه مرۆف بۆ نه وه بچی که ئیمه، که بۆبه هانا هاتنی چه وسوان هاتوین و بۆ نه وهی سوده کانی حکومه تیکی باش به پنین و قازانجه کانی بخینه پو، ئیدی زۆر خه مساردانه ده سه رداري مه به سته کانمان بین و، نه و خه لکه بې سه ره رشتیار به جی به پیلین، که نه وان خه لکینک متمانه ی خویان به ئیمه داوه، ئیدی له پڼگه ی ناگری تۆله سه ندنه وهی عه شایه ری و شه پری ناوخو، له ناوبچن. (ناوا!! : و.ع) (۲)

له بهر نه وهی که (نوسه ر) یش باسی تافیکردنه وه کانی خۆی ده کا بۆیه ناچاره که نه و کاره نایابانه پشتگوئ بخوا که (یاریده ده ره کانی حاکمی سیاسی) نه نجامیان داو، که له گهل نه و دا خزمه تیان کردوه، یان له ناوچه به پړیوه به ریه کاندایان کردوه. هیچ مانگیگ له مانگه پشیتویه کانی که به سه ر نه قیب (کیک) دا په تبون له په واندوز و باتاس، به که می نه بې، باسیان نه کراوه، وه ک چۆن باسی نه و بارگرانیه نه کراوه که دوچاری بوو و چیا له ژیر قورساییان ده نیالاند، کاتی له ناگری سورچه کان هیرشیان کردو به شی هره زۆری ناگریان داگیرکرد. وه ک چۆن مه حاله باسی نه و ورده کاریانه بکه ین که په یوه ستن به به ریوه بردنی نه قیب (پاندل) له کۆیه کاتی له پۆستی (یاریده ده ری حاکمی سیاسی) بوو تیایداو له نیاری (۱۹۱۹) تا نیاری (۱۹۲۰) و به دريژایی کاتیش

نه خوشبوو، يان نه و پشټويانه ي پوه پوی نه و نه قيب (بارکه) بونه وه، له پوځاني شورشي شېخ مه محمود. له به پړوه بردني شاري هه وليريش سي نه فسر يارمه تيده ربون که: مولازم (کيرتن) و نه قيب (برادشو) و نه قيب ديکينس بون و نه سته ميشه پيا هه لداني پټويست بو نه و چالاکی و زيره کيه يان بکري که له نه رکه کانياندا خه رجيان کرد. نه قيب برادشو له کوپه شويني نه قيب (پاندل) ي گرته وه، چونکه وهک پيشتر باسما ن کرد ده بوايه چاره سري نه و باره ناله باره بکا که له نه نجامي مردني هه ماغا و هه لکه پانه وه ي خوشناوه کان دروست ببو. هه رچی نه قيب (ليتلديل) ه، نه و شتيکی نه و تو نه ماوه تا بخريته سر نه وه ي پيشتر باسي کراوه، چونکه نه و کارانه ي نه و که باسيان ليوه کرا به سه بو نه وه ي به هاي نه و بسه لمين. نه و له نازاترين نه و پياوانه يه که نوسري نه م چنه د ديپه به دريژايي ژياني ناسيوني، نه و سه رچاوه يه کی چالاکی، که له کاتي پوځه تنگانه کاني به سه ر هه وليردا تيپه پين، ده رکه وت. له کاره کانيشيدا ژاندارمه کان به ته وایي يارمه تيان ددها، که نه و ده ماي بونه هيزيکی سه ر به خو له ژير فرمانده يي مولازم (بارلق) دابون و، دواتر نه قيب هيگنس و مولازم بوا به دواي يه کدا بونه فرمانده يان.

ده بي نه و کاره ي که له بواره کاني پزيشکی و په روه ده يي و پاڅه هاوشيوه کانيدي که له هه ولير پيا ده کران، بخريته سر نه و هه موکارانه ي پيشتر. (نه قيب ويليميس) که وهک نه فسر يکی پزيشکی له ناداري (۱۹۲۰) دا گه يشته هه ولير، به يارمه تي پزيشکي عارب، هه ندي چاکسازي مه زني له و نه خوشخانه يه دا کرد که پيشتر هه بوو. هه موو پوځي ژماره يه کی زوري هه ژاراني به خوړايي چاره سه ر ده کرد. له کاتيکدا که خه لکه عه شايه ره که به پيژده يه کی زور له گونده کاني ده ورو به روه داده وهرين (ده هاتن)، بويه کاره که ي نه و له سوک کردني نازاره کاني نه خوشه کان به هايه کی سياسي گه وده ي هه بوو (۲).

فرمانبه ره به ريتانيه بچوکه کان (نه وانه ي له توماري روژنامه ي فرمي تو مار نه کرابون و نه و فرمانبه ره هينديانه ش که به کاريکی باش هه لسان. چونکه مسته ر (جي.ئو. تيرنه) چنه د مانگی پرله هيلاکي به سه ربرد و هه وليده دا (به پړوه به رايه تي دارايي و گومرگ) پيکبخا، له کاتيکدا مسته ر (سي. براون

ماندوبونی سهره کی پیاده کردنی کاروباره کانی (بنکه ی گشتی لیوا) پاریزگاډی) له هه ولیر، له سهر شان بوو له ریځه ی پیاده کردنی ئه رکه کانی وه که سایه تیه نایابه که ی ئه و ده رکه وت. هه ردوگروبان (عریف) کینارد و شیباردیش زور به لیوه شاوه یی یارمه تی نه قیب لیتلدیلیان ددها، که ئه و دوه له بهرامبه ر ئاسته نکه زور قورسه کاندبا به هیمه ته ټک کاریانده کرد که ماندوبون و بیزاری نه ده زانی. دهسته به ریی ته وای پو لیس ی شاروچکه که ش — که ره نکه لیوه شاوه ترین پو لیس ی دامه زینراوی ناوځوبن له لیواکه — ته نیا بو هه وله کانی مسته ر (نیچ. سی. پوینن) ده گه پایه وه. به دریزایی ئه و کاته ی (نوسه ر) له هه ولیر بوو، ئه و فه رمانده یان بوو. له نیوان فه رمانبه ره هیندیه کانیش باسی (مستهر دل ی جانده) ده که ین که له کاروباری خه زینه دا شاره زاییه کی زوری هه بوو. دواتریش (موحه محه د سادق بات) که له کاتی کدا کاروباره کان له باریکی هه ره تاریکدابون، ئه و له کوپه له سهر کاره که ی به رده وامبوو، شایانی باسکردنیکی تایبه ته.

بواری ئه وه ش نه بوو که باس له کاری (فه رمانه وه سیاسه کان) ی ناوچه به ریوه به رییه کانی دراوسی بکه ین، وه ک (عه قید نالده ر)، که تووی دوه ره کی زوربه زانایی و شاره زایی له پیزه کانی عه شیرته ی (شمه ر) ی به هیژدا ده چانده، (ه) بو ئه وه ی نه توان هیرش بکه نه سهر هیله کانی گه یانده نیوان به غداو موسل، له کاتی کدا باره که زور خراپ بوو. هه روه ها (رانید لونکرک) که په تیکرده وه به ره و پیاده کردنی پو شوینیکی به په له به کیش بکری که وتاره شو پشگیریه کانی که رکو کلیه کان پالیان پییه وه ده ناو، زور ئازایانه ش توانی ریکوپیکی بکه رینیتته وه دریزی و پانی ناوچه که ی و، له مه شدا ژماره یه کی که می سهر باز یارمه تیانده دا. دوا ی ئه ویش (رانیدسون) که توانی یه کگرتویی چیا سه رکه شه کانی ناوچه ی سلیمانی بپاریزی.

ئامانجی نوسه ر ئه وه بوو که له پتی ئه و لاپه رانه وه وه ک ئه فسه ریکی (به ریوه به رایه تی سیاس ی) له ولاتی نیوان دوو پویاردا، تمونه یه ک ئاماده بکا که له تاقیکردنه وه تایبه تیه کانی دارپژراون. گومانیشی تیدا نیه که زوربه ی نه ندامانی (به ریوه به رایه تی مه دهنی) له و ولاته دا ئه گه ر پینوسه کانیا ن بخه نه گه ر ئه و ده توان که جوانترین چیرۆکی په یوه ست به سه رچلیه کانیا ن بگپنه وه،

■ دوو سال له کوردستان

به شپوهیهك كه له سه روی نه وانه بې كه نوسراون. هه موویان، یان زۆریه یان له كاره كانیاندا سروشیان له هه مان نه و گیانه مه زنه وهرده گرت كه (سیر نه رنۆلډ ویلسون) هه بیوو، كه پړزو شكویه كي تاییه تی بۆ هه موو نه فسه ره كانی هه بوو، وهك نمونه یه كیش، هانیده دان له سه ر پړی نه و بړون و، ئامۆزگاری داده دان و هه رگیزیش خۆی له بپیری ده ستپیشخه ریه كانیاندا هه لته ده قورتاند، نه گه ریش دهستی تیوه ردابا نه وه به ده گمه ن بوو. له تاریکترین پۆزه كانیشدا له سالی ۱۹۲۰، كه س به ئاشكرا گله یی له بارودۆخی خۆی نه كرد، چونكه ده یدیت كه (سه رۆكه كی) له بنكه ی نه ركه كه یدا چه سپاوه و، هه رگیز نازانی لاوازی چیه. نه گه رچی له كۆتاییه دلته زینه كانی هه ندیکیان چه سره تکیش ده بوو، كه هه میشه وهك مندالی خۆی خۆشی ده ویستن، یان كاتی له لایه هه ندی كه سانی ولاتی (خۆمان) دا په خنه باران ده كرا، كه ته نیا كه م شتیکیان ده رباره ی ولاتی نیوان دوو پوبار ده زانی و ده رباره ی كاره كانی نه ویش كه متر.

مه به ست له وه وه له ساكارهش، به تاییه ت، زیندوكرنه وه ی یادی نه و نه فسه ره به ریتانیانه و فهرمانبه ره (تۆمار نه كراوانه یان له پۆژنامه ی فهرمی)، كه له ولاتی نیوان دوو پوباردا خزمه تیان كردو به تاییه تیش له كوردستان و، گیانیان له پیناو خزمه تکردنی ولاته كیان و نه و خه لكه دا به خشی كه ئهركی سه رپه رشتیكردنی نه وانیان پي سپێردرابوو. گومانی تیدا نیه كه زۆریه ی تاقیكردنه وه كانیان له گه ل خۆیاندا له گۆپنراون. (نوسه ر) یش هیوا خوازه كه خزم و هاوپیكانیان له و چیرۆكه یدا، دهنگدانه وه ی هیواو خۆزگه كانیان بدۆزنه وه و، ئاوینه ی پهنگ دانه وه ی هه ول و سه رچلیه پۆژانه كانیان بې.

یه كه م كه سی كه له كوردستان گیانی سپارد (نه قیب. سی. بیرسن) ی یاریده ده ری حاكمی سیاسی بوو له ئاكری و، له نیسانی ۱۹۱۹ دا كۆژا له كاتیكدا به په رۆشی مژده ده ریکه وه بې چهك له ناو عه شیرته نه یاره له یاسا ده رچهوكان ده سوپایه وه. عه ریف میسونیش وهكچۆن له سه ره تای چیرۆكه كه ماندا باسما ن كرد له سه ره تاكانی ته مموز له هه ولیر كۆژا. دواتر شۆرشی ئامیدی، له كۆتایی مانگدا هات، كاتی هه ریهك له (نه قیب ویلی) كه تازه كرابوه یاریده ده ری حاكمی سیاسی و (نه قیب ماکدۆنالډ) نه فسه ری به رپرس له كاروباری ژاندارم و، عه ریف

تروب، که له سهربانی ماله که یاندا خه وتبون، هیرشیان کرایه سهر، هه موویان کوژان. له سهره تاي تشرینی دوه میشتدا هه ریه که له مستهر (بل) (که له فرمانبهرانی خزمه تی مه دهنی هیند بوو) و حاکمی سیاسی له موسل، که پیاویک بوو له نهجای کارکردنی له سنووری باکووری پوژئاوای هیندستان و که نداوی فارسیدا- (یان راستر عهره بی: و.ع) شاره زاییه کی مه زنی به ده ست هینا بوو، (نه قیب سکوت) که تازه کرابوو یاریده ده ری حاکمی سیاسی بو له ئاکری، به فیل کوژان. کوشتنه که شیان له سهر دهستی خانه خوی زیباریه کانیان بوو له (پیره که پره). دواي چند ههفته یه کی که م (نه قیب وکه ر) مرد، که په نگه له هه موو نه فسه ره که نهج کانی سهر به (به پیره به رایه تی مه دهنی) زیره کتر بوبی، و، که شوینی نه قیب سکوتی له ئاکری گرتوه. هوکاری مردنه که شی، که ته مانی ته نیا (۲۲) سال بوو، نه وه بوو که له کاتی شه پره کانی دژ به و عه شیره ته کانی که (مستهر بل) یان کوشتبوو، توشی نه خوشی (ناوبه ند) ببوو. له حوزه ی رانی ۱۹۲۰ دا هیزکی عاره بان هیرشیان کردبوه سهر وکه رو مستهر لولهر، که له سهر بانی به پیره به رایه تیه حکومه کان کو بیونه وه بۆ به رگری کردنیان. (۶) وه له کاتی سهر دانی کردنی رائید جی. ئی. بارلو یاریده ده ری حاکمی سیاسی بۆ لای سهر وکی گوندیکی نه و ده ور به ره خانه خویکه ی دیلی ده کاو، دواتر که هه ولای پاکردن ده دا، گولله باران ده کری. له کوتاییشدا، له مانگی ئاب، نه قیب (سامون ی) یاریده ده ری حاکمی سیاسی له کفری گیراو، نه مهش له سهر دهستی دهسته یه که له کورده عه شایه ریه کان بوو که پیشتر دهستیان به سهر بنکه که یدا گرت و، دواتر وه که تۆله ی هه وله کانی لایه نی سهر بازی بۆ داگیر کردنه وه ی شاروچکه که، کوژا. له کاتی هه لگیرسانی شوړشی عاره بی له ناوچه ی فورپات و ناوچه ی باقوبه، زوری دیکه کوژان. له به راییشیا نه وه: عه قید. جی. بی. لچمان که له تشرینی دوه می ۱۹۱۸ تا تشرینی یه که می ۱۹۱۹ حاکمی سیاسی موسل بوو. له سهره تاي مانگی نابدا سهر دانی شیخ (زاری زه وه یی) کرد (خوا لئی خوشبی: و.ع)، زه وه ی عه شیره تیکن که له نیوان فورات و به غدا نیشته جین، بۆ نه وه ی ناچاری بکا لایه نگیری خوی بپاریزی که تا نه وده م هه ببوو. له نهجای گفتوگویه کی دوور و دریزه وه له پشتراو له لایه ن کورپی خانه خویکه ی ته قی لی کرا، نه مهش له کاتی کدا

که خه ریکبوو له چادره که بیته دهره وه. نه مه فیلتیکی بی وینه یه له چیرۆکی خوتناوی ولاتی نیوان دوو پوباردا. (۷) لچمان که سایه تیه کی نایابی هه بوو، له سیمو هه لسوکه وتی له ژیاندا، هه ندی سیفته تی هه بوون که وه ک سیفته ته کانی شیخیکی به دو ده چوون که له بیاباندا نیشته جیبی (ئاوا: و.ع). له گه ل نه وه ی که خیرا هه لده چوو، جنیو فروش بوو، به لام لای هه موو نه وانه ی له ژیر دهستی نه ودا خزمه تیان کردبوو خوشه ویست بوو. نه وانه ی که نه گه ر فه رمانیان بو ده رچوبا خویان به ناگر دانه دابا، ژماره یان که م بوو (ئاوا: و.ع).

بو گیانی نه و پیاوه نازایانه و ته رمی له ناوچویان که لیرو له وی له ژیر لمی بیابانی عه ره بی و خاکی دۆله کانی کوردستانی بچوکی په نگینن سلاوی مالتاواپی نووسه ریان بو ده نیرم. جیگه ی شانازیشمه که نووسه ریه کی له و نه فسه رانه بی که له ژیر فه رمانده یی سیژ نه رنۆلد ویلسۆن (حاکمی گشتی پاشایه تی به ریتانی له سه رده می داگیرکه ردا: و.ع) له ولاتی نیوان دوو پوباردا کاری کردبی و، ته کانی پۆلسی ره سولیش ده خوازمه وه بو نه و کردارانه یان که به رژه وه ندی ولاته که یان و نه و کۆمه لگایانه ی که کاره کانیان به وان سپێردرابوو، ده پاراست: (به زۆری له گه رانه کانیان و، له نیوان کاره پر مه ترسیه کان و، نه و ته نگانه ی له سه ر دهستی دزه کان ده هاتنه ئاراوه، له مه لاسی به رده وام و، له نیوان که لبه کانی برسیه تی و، له کاتی تینویتی و، زۆرجاریش له به رۆژوبونه کاندو، له سه رما و گه رمادا).

پاشکۆی سییه م

سیسته می به پړوه بردن له ئیمپراتوریای عوسمانیدا

ئیمپراتوریای عوسمانی بۆ چەند ویلایه تیکي سەر به خۆ دابه شکرابوو، که هر ویلایه تیک له لایه ن والیه که وه به پړوه ده برا، راسته وخۆ له به رامبه ر قوسته نتینه دا به رپرس بوو. ولاتی نیوان دوو پوبار یان عیراق، به ر له شه ر، له سی ویلایه ت پیکهاتبوو که : موسل و به غدا و به سره بوون. ئه و ویلایه تانه ش به سه ر لیواکاندا دابه شده کران که به رامبه ر (یه که ی به پړوه بردنی) ژیر ده سه لاتی به ریتانیای ولاتی نیوان دوو پوبار بوون. سه رۆکی لیوا پیی ده گوترا (موت سه ریف). لیواش دابه شده کرا سه ر چەند قه زایه ک و سه رۆکه که شی (قایمقام) بوو. بچوکترین یه که ی به پړوه بردنیش (ناحیه) بوو (به پړوه به ر) فرمانپه و بوو تیایداو به هۆی ناغاگانی عه شیرته کان و موختاری گونده کانه وه مامه له ی له گه ل خه لکه که دا ده کرد. له گه ل ئه وه ی که (به پړوه به ر) ده سه لاتی دادوه ری هه بوو، به لام هر توژیک له فرمانبه ریکی دارایی تیده په راند. ده سه لاتی جیبه جیکردن درابوه ده ست قایمقام، که به رامبه ر به یاریده ده ری حاکمی سیاسی ده سه لاتی به ریتانیا بوو.

شتیکی ئاوه ژوی سهیره که ئه فسه ریکی گه وره، به پیی پیگه ی راسته قینه ی خۆی، ئه رکی ئه فسه ریکی بچوک به پړوه بیا. بۆ نمونه والی ئه رکی موت سه ریف و قایمقام و به پړوه به ری ناحیه بۆ لیواو قه زاو ناحیه جیبه جی بکا له بنکه ی گشتی خۆیه وه.

ئه نجومه نی پیاو ماقولانیش یارمه تی قایمقامه کان و گه وره فرمانبه ره کانیا ن ده دا، ئه مه ش، به ر له داگیرکردنی ولات له لایه ن به ریتانیاوه، ئه وه نده ی په یوه ندی به فرمانپه وایی ولاته وه هه بی، قسه یه کیان نه بوو، یان په نگه قسه یه کی که میان له کاره که دا هه بویی.

هه موو ئه و شاروچکانه ی که دانیشتونان سى هه زار که س و زیاتر بوايه
شاره وانان هه بوو خه رجه کی تاییه تیشیان بۆ دابین ده کرا. ئه نجومه نی
شاره وانیش هه ر چوار سال جاریک هه لده بژێردراو هه لێژاردنه که ش له لایه ن
خه لکه که وه ده کراو، ئه و مالانه ش که نێرینه یان هه بوو هه ندی سیفته ی تاییه تیان
هه بوو مافی هه لێژاردنی ئه نجومه نیان هه بوو. ئه نجومه نیش به گشتی هه لده بژێردراو
کى دهنگی پتری بهیتایه، به په زامه ندی فه رمان په وای (ناوچه یی)، ده بوه سه روکی
شاره وانی و ماوه ی سه روکایه تیه که شی چواری سالی ده خایاند. قایمقام یان هه ر
فه رمان به ریکی گه وه سه په رشتی کاروباره کانی شاره وانی ده کردو به
خه رجه کانیدا ده چوه وه.

پونکردنه وه ی سیسته می دادوه ی به ورده کاریه کانی وه کاریکی ئه وه نده
پتویست نیه، جگه له دادگا سزاییه کان و مه دهنیه کان، دادگای شه رعیش هه بوون،
که هه ر یه که یان له لایه ن قازیه که وه سه روکایه تی ده کراو کاروباره کانی ژن هتنان و
ته لاقدان و میراتی و... تاد ئه مه ش هه مووی به پتی حوکه کانی شه رع ده کرین.
ئه گه ر دانیشتوانی شاروچکه که ش ژماره یان که م بوايه ئه و ده سه لاته سزایی و
مه دهنیه سنورداره کان به قازی ده سپێردران.

جگه له قازی، له هه موو بنکه ی قه زایه کدا (موفتی) هه یه، که فه رمان به ریکی
ثابینه و ئه رکی ده رکردنی فه توایه ده رباره ی ئه و خالانه ی که په یوه ندیان به
شه ریه تی موحه ممه دیه وه هه یه (پاستیه که ی شه ریه تی پیروزی ئیسلامه: و.ع)
له گه ل پاگه یانندی مانگی به پۆزوبون و هه ردوو جه ژنه گه وه که. (مه به ستی جه ژنی
په مه زانی پیروژ و جه ژنی قوریانی پیروژه: و.ع)

نه‌خشه‌ی ولاتی میزوپوتامیا و کوردستان

پاشکوی چواره م

پوخته یی شو پوداوانه یی که ولاتی نیتوان دوو پوبار، له نیتوان ناگره ست و کوتایی سالی ۱۹۲۰ به خوییه و بیینی.

۱۹۱۸، تشرینی یه که م - کانونی یه که م:

داگیرکردنی موسل و ویلايه تی موسل به گشتی به پیتی مه رجه کانی (ناگره ست) هه ولی دامه زرانندی لیوای سلیمانی و خسته سهری قه زاکانی: کویه و پانیه و په واندوز بق دروستکردنی دهوله تیکی کوردی که (شیخ محمود (حوکمدار: فرمانپوا) بی به سهریه وه. (دیر نه لزور) داگیرکرا، که له سهر فوراته و کاروباره کانی به پتیه بردران، (تیبینی: دیر نه لزور، له کاتی ده سله لاتی تورکه کان بنکه یی لیوایه کی سهریه خق بوو راسته وخق په یوه ندی به نه سته نیوله وه ده کردو، به شیک نه بوو له عتراق).

۱۹۱۹، نیسان:

کوژرانی نه قیب بێرسن، یاریده ده ری حاکمی سیاسی له زاخو و له سهرده سستی عه شیره تی کویان.

نایار:

شیخ مه محمود هه لسا به به ندکردنی هه موو شو به ریتانیانه یی له سلیمانی بوون و سهریه خوییه نه واوی پاگه یاند.

حوزه یران:

شوقشی سلیمانی سه رکوتکراو، هه لگېرسینه ره که یی (واته شیخ مه حمودی هه فید) ده سنگر کراو دورخرايه وه.

ته ممو:

کوژرانی نه قیب ویلی، یاریده ده ری حاکمی سیاسی له نامیدی و هاوړیکانی، پیاده کردنی رپوشوینی ته میگردن دژی بکوژانی و عه شیره تی (کویان).

تشرینی دووه م:

کوژرانی مسته (بل) حاکمی سیاسی موسل و نه قیب سکوت یاریده ده ری حاکمی سیاسی له ناگرې، له سهر ده سستی زبیاریه کان و بارزانیه کان. هیرش کردنه سهر شو دوو عه شیره ته.

کانونی یه که م:

هیرشیک عاره به کان بوسه ر دیر نه لزور. چۆلکردنی به شی ژیر ده سستی به ریتانیا له دیر نه لزور. به رده وامبوونی هه لسه تی دژ به عه شیره ته کانی فوراته که له رۆژناوای (هیت) نیشته جیبون و به رده وامبوونی به دریزایی چهند هه هفته.

۱۹۲۰، کانونی دووه م:

ده سپێکردنی شوقشی سورچه کان، شو عه شیره ته له نیساندا هیرشیان کرده سهر ناگرې و کرده یی سه ریزان له دژدا نه نجامدرا.

نایار:

|| دوو سال له کوردستان

تېځدانی ئه و شه مه نده فهره ی که گه شتی له نیوان به غداو شه رگات ده کرد له سر ده سنی عهره به کان.

حوزه یران:

هیرشکردنه سر ته له عفر و کوشتنی حاکمی سیاسی (رائید بارلق) و هاوپیکانی له و شاروچکه به. وهرگرتنه وهی شاره که به کرده ی سربازی.

ته مموز:

سهره تای شوقشی گهره ی عهره بی له سر فورات، چۆلکردنی لیوای دیوانیه و کربه لا. که مارؤدانی کوفه و سه ماوه، به نه فسه ره سیاسیه کان و نوردوه کانیا نه وه له لایه ن عه شیره ته کانه وه، هیرشکردنه سر حیلله. تېځدانی به شتیکی فراوانی هیلی ناسنی به سرا- به غدا.

تاب:

بلاوونه وهی هراوزه ناو پشتیوی له پۆژه لاتی دیجله و داگیرکردنی باقوبه و کفری له لایه ن عه شیره ته کانه وه، کوژرانی عه قید لچمان.

ته یلوول:

گیرانه وهی سه قامگیری بق پۆژه لاتی دیجله.

پویشتنی عه قید سیتر. نه ی. تی. ویلسون، که له (۱۹۱۷) هوه له پوستی (بریکاری حاکمی گشتی پاشایه تی به ریتانی) بو له به غدا. (سیتر برسی کوکس) وه ک نوینه ری (سامی بالای ولاتی نیوان دوو پوبار گه یشته به غدا.

ته یلوول، کانونی یه که م:

پیاده کردنی کاری سربازی دزی عه شیره ته کانی فورات، پژاگردنی کوفه و سه ماوه و سه رکوتکردنی (شوقش).

تشرینی دووه م:

دامه زانندی حکومه تیکی عهره بی له به غدا.

په راویزه کان

پیشه کی نووسه ر:-

۱. وه رگپرانم بق (Transliteration) دانا، که په ننگه به (پیت که شی) ش وه رگپردی، مه به ستیش نویسی (و شه) یه له زمانیک به پیته کانی زمانیکی دیکه. (وه رگپری عه ره بی).
۲. کردمانه به عه ره بی و پیشه کیمان بق نویسیوه و شیمان کردوته وه و له سه رمان نویسیوه به و ناو ه شه وه بلاومان کردوته وه. و ع.
۳. له سه رده می داگیرکردنی به ریتانیا به (نماینده ی گشتی حاکمی پاشایه تی له عیراق) ده ناسرا، نویسه ریش که حاکمیک سیاسی بووه، نه و حاکمی گشتی سه رکی نه و به و کتیه که شی به ناوی (Mesopotamia Clash of Loyalties) کردمانه ته عه ره بی و پیشه کیمان بق نویسیوه و شیمان کردوته وه و له سه رمان نویسیوه به شی یه که میمان له ۱۹۶۹ دا بلاو کردوته وه و به شی دوه میشتی له ۱۹۷۱ و ناومان ناوه (ولائی نیوان دوو پویار- له نیوان دوو لایه نگیریدا) و ع.

به شی یه که م:

۱. Bacon: (Essays) (نویسه ر).
۲. ده زگایه کی به ریوه بردنی شارستانی بوو حکومتی به ریتانیا له کاتی داگیرکردنی عیراقدا دروستی کردو نویسه ریش له و نه فسه رانه ی سه ر به و ده زگایه بوو. و ع.
۳.
۴. مه به ستی هه لگیرسانی (شورشی عیراق ۱۹۲۰) ی شکومه نده دژی داگیرکری به ریتانی ناحه ز. و ع.
۵. له به نه چه دا نه و دروشمه لاتینی: Aequam Memento Rebus in Arduis Servare Mentem. و ع.
۶. پییده گوترا: Political Officer و نه وه ی له ژیر فرمانده میشتی کاری ده کرد پییده گوترا Assistant Political Officer. و ع.

۷.
۸. حاکمی پاشایه تیشیان پیده گوت، سهره تاش سیر برسی کوکس نه و پوخته ی
وهرگرت دواتر سیر نه رتولد تالبوت ویلسون بوو به بریکاری حاکمی گشتی
پاشایه تی و به و ناویشانه ش به یان نامه کانی موره کرد و یاساو پرژمه
عهره بیه کانی داده نا. و.ع
۹.
۱۰. له سهرچاوه عهره بیه کونه کان به (به نده نجین) ناسراوه و ماناکه شی به ته وای
نه زانراوه، ئی واهیه که پی وایه له (وه نندینیکان- کوی وه نندینیک- هاتوه و
واته خاوه ن زهویه پی او چاکه کان و دواتر بوته به نده نکین و دواتر مهنده لی-
له نووسراوه ناشوریه کانیش به ناوی (نهر دینیکا) یان (نهر دیریکا) هاتوه- وهک
هیردوت باسی ده کا- و ده شلی هندی کانی نه وتی تیدایه و نه و
سهرچاوانه ش هیشتا له مهنده لیدان. و.ع

به شی دووهم:

۱. له بنه چهی ناوی عیراقد و تمان، له ﴿تاج العروس﴾ ۷: ۹ مادده ی عرق ﴿دا
هاتوه، عیراق واته لیواری ئاو، یان به تاییه ت که ناری ده ریا، به رای
زمانزانی کچکردوش (باوه نه نستاس کره ملی (زمانی عهره بی ۴: ۲۸۴:
۴۴۲) عیراق واته ولاتی نزم یان نه و ولاته ی نه گهری نقومبونی هیه،
ههروه ها پیشی وایه که عیراق به عهره بی کردنی وشه ی (نیراه) ی فارسیه و
مانای که نار ده گیه نی، چونکه له سهر که نداوی عهره بیه، یان لیواری
شه تولعه ره ب. لیکولری پوزده لاتناسی کچکردوش (له سترانگ) ده لی
عهره به کان ناوی عیراقیان له ولاتی نیوان دو روبری لای باشوور ناوه، مانای
ته وای وشه که ش (گه وه) یان (که نار) ده گیه نی. که چی سهرچاوه ی
بیگومانی ناوه که هیشتا جیگای گومانه (بروانه کتیه وه رگیردراوه که مان.
شورشی عیراقی ۱۹۲۰ ل ۲۴. (و.ع). وهرگیری کوردیش ده لی نه ی بوشه ی
عیراق له (نوروک) ی سؤمه ریه وه نه هاتبی، که پایته ختی به کیك له
بنه ماله کانی پاشاکانی سؤمه ره.

۲. نه وده م بارودوخ و لات، وهک نووسه ربوی چوه، وابه، چونکه له هه ردو
ویلایه تی به غداو به سره- وهک نووسه ده لی- ته نیا دارخورمای لیبوه،

■ دوو سال له کوردستان

به لآم واقعی نیستا جیاوازه، چونکه داری میوه ی لی پواندراوه وهك پرته قال و ترئ و هه نار و خوځ و قه یسی و هه رمئ و هه موو جوړه مزده مه نیه کی دیکه. و.ع

۳. ده کړئ نه و زنجیره چیا به سنووری جیا که ره وه ی خاکی بابل و خاکی ناشووری کون دابنرئ. ناشوریه کونه کان به چیا ی حه مرینان ده گوت (نینج) و پټیان و ابو که نشینگه ی (ناشووری) خواوه ندی مه زنی نه وانه. و.ع

۴. به دروستی نازانرئ مانای ناوه که ی چیه، ثایا نارامیه و له (زاخوتا) و هرگیراوه که مانای سرکه وتن ددها، یان بؤ ناوی گه لیک که میژونوسی نه غریقئ: — نه سترابؤن به ناوی (ساکوبؤدس) ناویان دینئ، نه وه ی که گه واهیده ری کؤنی نه و شوینه یه دؤزینه وه ی نشینگه یه کی کونه به ناوی (کیسته) که شوینه واری نه وتوی تیدا دؤزراوه ته وه ده گه پښته وه بؤ پوژانی بابلیه کان و ناشوریه کان. و.ع

۵. نه وئ ناوچه ی (هه کاری) کورده کانه و، وهك نیمچه دورگه ی (نپین عومه ر) و به دانیشتونانه کانی ده لئین کورده کانی هه کاری و جوله میترگیش شوینی خه لکانیکه که پټیان ده لئین جوله میترگیه کان، ده لئین گوايه له (به نی ئومه ییه) ن و له کاتی سرکه وتنئ (به نی عه باس) دا په نایان بؤ نه وئ برده وه. و.ع

۶. وشه یه کی نارامیه و، هوکاریکی گواستنه وه ی ئاویه به کاریته دروستده کړئ و به پته ده بستریتته وه له سر نه مبانئ فودراو داده نرئ و به ناو پوباردا ده پوا. و.ع

۷. یان پوباری په واندوز که به گه لی عه لی به گدا ده چیتته خواره وه که به هوئ بومه له رزه یه که وه دروستبووه نازانرئ که ی بووه، له نزیك بیتخه ده پښته زئ ی گه وره.

۸. زئی خوارو (زئی کویه) و زئی سه رو (زئی بادینان) که زئی گه وره و زئی بچوکیان پیده لئین. له نووسراوه کلاسیکه کان زئ به (زاباتس) ناسراوه و زیاتر پیده چی مانای (پوباری پون) بی. و.ع

۹. نه و زئییه دواي نه وه ی دپته سنووری عیراقه وه نزیکه ی (۲۰) میل به ره و باکوری پوژئاوا ده پواو نه جا به ده ربه ندی (په مکان) دا تیده په پښ،

- دهربه نديش به دهروی نيوان زنجيره چيا دهگوتري و نهگه ر خه رهنديکي
 گه وره تريش بي پييده لئين گه لي . و.ع
۱۰. ناوچه ي قه راج که مه خموړ له خو دهگري و له پاريزگاي هه وليره، عه شيره تي
 دزه بي، که گه وره ترين عه شيره تي ناوچه که يه، تييدا نيشته جيئن، وهک چوئن
 نهو عه شيره ته عه رهبانه ي که نووسه ر باسي گونده کانيان دهکا لهو ناوچه يه و
 له گوپر بریتين له ته ي و جبور و نهو لوبيد. و.ع
۱۱. په حمه تي خودا، مه به ست بارانه، وهکچوئن لهو ثايه ته پيروزه دا هاتوه (ان
 رحمة الله قريب من المحسنين). و.ع
- ۱۲
۱۳. ده شتي به پيتي که نديناوه ده که ويته نيوان قه ره چوغ و زورگه زراو و دريژي
 ۵۰کم و پاني ۲۳کم، گه لي چوميشي تيديا ه. و.ع
۱۴. ژماره ي خيزانه کاني (۶۰۰۰) خيزان ده بي و له ده ورويه ري قه ره چوغ و
 که نديناوه و قه زاي مه خموړ نيشته جيئن و شوينه که يان دريژ ده بيته وه تا
 ده گاته ديبله و نهو عه شيره ته عه رهبانه ي نه ويان ناچار کرد که به ره و
 پوخه که ي دي له پوبار بيه رنه وه، عه شيره تيکي چالاکن. و.ع
۱۵. مه به ست دوپگه ي (نيين عومه ر) ه که به ناوي (نه لحه سن کوپي عومه ر کوپي
 خه تابي سه عله بيه) ناوچه يه که که له ناوخودا به (بو تان) ناوده بري و له نيوان
 موسل و دياريه کره له (الاخبار الطوال) ي دهينه وه ريده له (ل: ۲) دا هاتوه
 (وه ستاني که شتيه که ي نوح (د.خ) جيگيربوني له سه ر چياي جودي. چياي
 به قه ردي و بازیدی).
۱۶. پيمان وايه که ناوه که ي له (شه قلا باد) ه وه هاتي و ياقوت باسي دهکا و
 ده لي: (گونديکي گه وره ي خوشي قه د چيايه که که به سه ر هه وليردا ده پواني
 و په زي تري و بيستان يکي زوري هه يه و به دريژايي سال بو هه ولير ده نيژدري
 و به شيان دهکا. هه شت فرسه خ له هه ولير دووره). نيديکه هه ن پتيان وايه
 نهو که سه ي که نهو گونده ي دروستکرده و به ناوي خو يه وه ناوي ناوه (شاه
 قولي بهگ کوپي شاه عه لي بهگ) که له سه رده مي سولتان سوله يمانی قانونيدا
 ميري به هران بوه و ناوي ناوه (شاقولي ثاوا) واته (شاقولي ثاباد). و.ع

۱۷. ناوی په واندوز له دوو وشه پیکدی، (په وان) که ناوی خیلکی په وندې کورده (که هر په وند که یه و.ک) له گیل دژ که له زمانی کوردی کوندا مانای قه لا ده که یه نن و ئین نه سیر له (الکامل) ه که پیدا به ناوی (رویندون) ناوی هیناوه. له سهره تای سهره ی تۆزده دا (پاشای په واندوز) سهره خوی خوی تیدا راگه یاند، که ناوی محمده پاشای په واندوزیه و ناسراوه به پاشای کوره (پاشای گوره) دهسه لاته که ی فراوان بوو قه لاندزه و پانیه و هه ولیر و نامیدی و زاخوشتی گرتوه و له سهرده می نه ودا دروستکردنی توپ که شه ی کرد له په واندوز و توپیکیان له موزه خانه ی چه کی به غذا هیه. و.ع

۱۸. کاریز له ئاودیری ناوچه ی هه ولیر له سهرده می عه باسیه کاند ا پوئیکی گوره ی هه بوه چونکه ناوچه که له پوژه لاته وه به ره و پوژناوا لیژ ده بیته وه نه و لیژیه ش بیروکی هه لکولینی کاریز و ئاودانی ناوچه که ی زیندو کرده وه، به گرتنه به ری نه و شیوازه ی که سه نحاریبی پاشای ئاشوریه کان له جوگه هه لگرتن دابهینا. ده لئین له سهرده می عه باسیه کاند ا ژماره ی کاریزه کانی ناوچه ی هه ولیر ۲۶۵ کاریز بووه، بویه نه و ناوچه یه ی نیوان هه ولیر و ئالتون کوپری پر له باخ و بیستان بووه له گه شتی (تافرینه: ۱۶۲۸-۱۶۴۲) به ناوی (عیراق له سهرده ی حه فده دا) شتی هیه که پالپشتی نه و قسه یه ده کاو ده لی گه شتینه ده شتیکی فراوان که پرپوو له داری به ردار، نه مه ش ده شتی هه ولیره. نووسه ر باسی نه وه ش ده کا له سهرده می نه ودا (۶۰) کاریز هه بووه، به لام نه مړو له نه نجامی پشتگوئ خستنی پاککردنه وه یان ژماره یه کی که میان ماوه و خریکه له به یین ده چن. کاریزی (قاسم ئاغا) ش که به مه ودا یه کی که م له هه ولیر دوره له باشووری پوژناوا ی هه ولیره. قاسم ئاغا ش باوکی یه عقوباغای سیری هه ولیره که یه کیک له شاعیره وریا کانه.

و.ع

۱۹. ژماره ی دانیشتوانی هه ولیر به پیتی سه رژمیری سالی (۱۹۶۵) به (۹۵۵۹۲) که س دانراوه.

۲۰. نه وه یان سهرده می نووسینی کتیه که بووه، به لام ژماره ی دانیشتوانی ناوه ندی قه زاکه و گونده کانی به (۱۶۱۲۴) که س مه زنده ده کری و ناحیه ی

- ته قته قی سهر به و قه زایه ش به (۱۴۷۶۸) کهس مه زهنده ده کړی.
(نه و شیان هر له هفتاکان و.ک).
۲۱. نیستا سهر به پاریزگای که رکوکو ژماره ی دانیشتوانی ناحیه که و
گونده کانی به (۱۰۲۷۶) کهس مه زهنده ده کړی.
۲۲. ژماره ی دانیشتوانی قه زاکه و گونده کانی نه مړی به (۱۰۶۲۳) کهس مه زهنده
ده کړی و ناحیه ی باله کی سهر به و قه زایه ش و گونده کانی به (۶۲۹۸) کهس
و ناحیه ی برادوستیش له گه ل گونده کانی (۶۲۹۸) کهس و ناحیه ی دیانا و
گونده کانی (۱۰۷۱۵) کهسن.
۲۳. شه قلاوه نیستا قه زایه و ناحیه ی هریری سهر به ویش ژماره ی دانیشتوانی
به (۱۲۴۱۱) کهس و ناحیه ی خوشناویش به (۹۸۸۸) کهس و سه لاهه دین به
(۱۲۴۱۱) کهسمه زهنده ده کړی.
۲۴. نه وه پوژانی نووسینی کتیبه که بوو به لام نه مړی دانیشتوانی مه خموړ و
گونده کانی به (۵۹۶۸) کهس و که نندیناوه و گونده کانی به (۱۹۷۹۶) کهس
و گوپړ و گونده کانیشی به (۱۵۹۹۰) کهس و قه راج و گونده کانیشی به
(۱۱۱۳۱) کهس مه زهنده ده کړی. و.ع. (بیگومان نه و سه رزمیرانه هی
سالانی هفتاکان که نه و وهرگیرانه ی به عهره بی تیدا چاپ کراوه و نیستا
زور جیاوازه، و.ک).
۲۵. نیستا به پیی سه رزمیری (۱۹۶۵) ژماره ی دانیشتوانی به (۳۶۰۲۵۵) کهس
مه زهنده ده کړی.
۲۶.
۲۷. گوشتی به راز له شریعتی نیسلامیدا حرامه و، مرقی کوردیش له
موسلمان هره پابه نده کانه به فرمانه کانی ناینه که یه وه. و.ع
۲۸. له پولی پشیلویه و قاچه کانی دریزه و کلکیکی دریی هییه و سه ری کلکی
موه کانی په شن.
۲۹.
۳۰. خشوکیکی چوار پییه.
۳۱. یان (بوره) بالنده یه کی وه که قله په شه په نگیکی زهر دباوی هییه و
کلکیکی په ش و باله کانی به په نگی شین و په ش و سپیه کی زور خه تخته تن.

۳۲. (کۆلاره و سورهدال و مشک گرهشی پیده لاین. و.ک) بالنده یه کی گوشت خوره و دهنکی وه ک حیلای نه سپ ده چی.

..... ۳۳

..... ۳۴

..... ۳۵

۳۶. سه مراهیه نه گهر باسی نه وه بکهین که مییه که ی جالالۆکه دوی پیتانندن نیره که ی ده خوا. (و.ع).

۳۷. شانشینى میشه نگوین دنیا یه کی سهیره، شارنه که یان مروی سه رسوپماو کړدوه، چونکه مییه وه هه موو نیره کانی له شانشینه که ی خوی کۆکر دۆته وه و به هیترین نیره ش بۆ جوتبوون و پیتانندن هه لده بژیږی و دوی نه و کارهش نیره که ده مری. پزیشکی نویش سه لماندویه تی که هه نگوین بۆ زۆر نه خویشی سودیکی گهره ی هیه. و.ع

..... ۳۸

به شی سییه م:

۱. له لیوای هه ولیر کوردو تورکمان و عه ره ب هه ن و، به ناویانگترین عه شیر هه کورده کانی هه ولیریش: بریتین له : دزه یی، گهردی، خوشناو، سورچی، بارزانی، برادۆست، هه رکی، ناودهشت، باله ک و هه ندی عه شیر هه تی بچوکی دیکه.

۲. سه ختی شوینی نیشته جیبونیان که چیا یی و بیابانیه گهره ترین کاریگهری به سه ر سروشتی نه وانه وه هه بووه وه که جهنگاوه ری ئازاو به جه رگ دروستبوون و له بهر نه وه ی نیشتیمانی خویان تا پاده یه که به روبومی که مېووه، بۆیه وه که به دوه کان، نه ریتیان یان تالانکردنی ناوچه گوندیه جیگهره کان بووه یان گه ران و سوپان بووه به دوی له وه پو ئاودا. ئاشوریه کان ناویان ناوون (کار دۆ). پێشده چی کیشه و ئاستهنگیان بۆ دراوسی ئاشوریه کانیان دروستکردی، بۆیه هه لمه تیان بردونه ته سه ر که زۆر که م سه رکه وتنیان به ده ست هیناوه. و.ع

۳. نیشتیمانی کورده کان له کۆنه وه یارمه تیده ر بووه بۆ نه وه ی ده وله تی بچوکی له یه کتر جودا دورست بیی و، له روی ئابورییه وه سه ریه خۆ بی،

- نهمه ش هویه که بۆ زۆری دیالیکته کانی زمانى کوردی. دوو دیالیکته سهره که به بریتین له سۆرانى و بادینى و هندی دیالیکتى بچکو تریش هه وهك فەیلی و لوپی و هه ورامى و زازایی. هه ندى دهوله ته كورده كانی میژووی کونیش بریتین له گۆتى و لۆلۆیى و کیسى و (ئارابخا - كهركوك) و میتانى و کیشیه کان و ئۆراتو و مادهیه کانیش به پیتی قسه ی هه ره بلاو نه وه ی کوردیان خستوته وه. و.ع
۴. نه وه یان حالى سهرده مى داگیرکاری به ریتانى ناحه زى به سهر چوبوو. به لام نه مړو ناوچه کوردیه کان به شیکن که له عیراق جیا نابنه وه و، گه لی کوردیش بریه تی له گه ل گه له کانی دیکه ی عیراق هه یه و شکۆى هاوالاتیبوونى له سهر بنچینه ی یه ك خاکی و یه ك ئایینى و میژووی هاو به ش و ئابووړی په یوه ست به یه ك و چاره نووسی یه کگرتوو یه ك هیوانى، هه یه. و.ع
۵. نه مه ش حالى پۆژه کانی داگیرکاری فهره نسى ناحه زیوو له سوریا، که چی نه مړو له سوریا کورد هه ن و شکۆى هاوالاتى بوونیان له گه ل عه ره به کان وه کو یه ك هه یه. و.ع
۶. په نگه (کودراها، Kudraha) بى که له نووسینه بزماریه کان هاتوو. (نووسه).
۷. نه وه ی کتیبه میژوییه کان باسى ده که ن هه ولیر پایته ختى سولتان موزه فهره دین که وکه برى نه تابه کی بووه له کوتاییه کانی سه ده ی شه شى کۆچى و له شوینه واره کانیشیدا تا ئیستا مناره ی هه ولیر ده بینرى و، گویمان لیته بووه که سه لاهه دین کردبى به پایته ختى خۆى، له شوینی دیکه ش نه گه ر گونجاو بى زانیارى زیاترت ده رباره ی میژووی نه و شاره ده دهینى. و.ع
۸. نه و پۆحه تۆرانیه بوو که بزوتنه وه ی نه یارى نه و گه لانه ی دروستکرد که له ژیر سایه ی ئیمپراتۆریای عوسمانیدا بوون، له وانه ش گه لی عه ره ب که سهره تا له (کۆمه له ی لاوان و پارتى مه رکه زیدا) خۆى نواند و داواى سهر به خۆبون و جیا بونه وه ی له و ئیمپراتۆریایه ده کرد. و.ع
۹. له ناحیه ی بازیان سهر به قه زای چه مچه مال له دایک بووه په یوه ندى به نه ديب و شاعیرى تورکى نه و سهرده مه (نامیق که مال به گ) کردوه و شیعره کانیشى زۆر جۆرن، کۆمه لایه تی و گالته جارى و داشۆرین و فەلسەفە

|| دوو سال له کوردستان

و پیاوه‌ل‌دان، که له داپشتن ساده و له ماناد قولن. له (۱۲) ی کانونی دووهمی (۱۹۱۰) کوچی دوايي کړدوه، له گورستانی گه‌یلانی له به‌غدا نيزژاوه و شعریکی فارسی له‌سهر کتلی قه‌بره‌که‌ی نووسراوه: ﴿له دیوانه‌که‌یدا ه‌یه (و.ک)﴾. دیوانیکی شعری ناته‌واوی ه‌یه که له سالی ۱۹۳۵ له به‌غدا چاپکراوه. و.ع

۱۰. له زوږبه‌ی نه‌و قسانه‌ی دهر‌باره‌ی ناینی کورده‌کانه‌وه ده‌ک‌ین وه‌هه . تیکه‌ل و پیکه‌لیه‌ک ه‌یه: ناینی زهرده‌شتی له فارس و عاده‌دا ش‌هش به‌ر له‌زاین دهرکه‌وت و کورده‌کانیش له‌و میلیله‌تانه‌بوون که چوونه سهر‌نه‌و ناینه و له‌کاتی دهرکه‌وتنی ناینی مه‌سیحی ده‌سته‌یه‌کی که‌میان چوونه سهر‌نه‌و ناینه که نه‌ستوریه‌کانی نیستان و به‌بنه‌چه ناشوورین. کاتیکیش که ناینی نیسلام دهرکه‌وت تیشکی به‌سهر ولاتی کورداندا بلاو‌بووه، نه‌وته‌وه په‌سهن و زیندوه چوونه سهر‌نه‌و ناینه پی‌وژه، شاره‌زای بیروباوه‌ره پاسته‌کانی بوون و پوله‌کانی به‌دل و به‌گیان چوونه سهر‌نه‌و ناینه. بگه‌پړوه سهر: Last Heritage, Sir Mark Sykes; The Caliphs. و.ع

..... ۱۱.

۱۱. (قزلباش) مه‌زه‌بیکي ناینه و ه‌ندی له کورده‌کان چونه‌ته سهری و مانای قزلباشیش به‌تورکی واته (سهر‌سوره‌کان) (یان کلاو‌سوره‌کان) وه له‌بنه‌چه‌دا له سهرده‌می سه‌فه‌ویه‌کان به‌فارسه‌کانیان وتوه چونکه کلاویکی سوریان له‌سهر د‌ه‌ناو دواتر بووه نازناوی شیعه غولاته‌کان. ه‌ندی‌کیش پی‌یان وایه که ته‌ریقه‌تیکي ته‌سه‌وفه و له کتیبی (الاعلام باعلام بیت الله الحرام) ی (قطب المکی) دا باسیکراوه. و.ع

۱۲. کاکه‌بیه‌کان له قزلباشه‌کان جودانین و له پاستیدا یه‌کتر پون ده‌که‌نه‌وه.

۱۳. (ساره‌لو) یان سارولی یان سارلیه عه‌شیره‌تیکي تورکمانی کاکه‌بین ه‌ندی بۆ نه‌وه ده‌چن که له ناینیک وهرگیراوه ناوه‌که‌ی بریتیه له (صارت لی الجنة) (واته به‌هه‌شتم بۆ بوو) سه‌روکه‌کانی عه‌شیره‌ته‌که‌ش سه‌یدی کاکه‌بین و له به‌عشيقه و نه‌لقوشدا بلاون و زوږبه‌یان له ه‌ولیرن و له‌سهر لیواری زتی سهر‌ون. و.ع

۱۴. ماله کانی ټاکړی له قه دی چیا دروستکرون و چین چین و هر چینیک له سهره وهی چینه کی دیکه یو، تاښکه یه کی لویه که سی مه تر بهرزه و پتیده لاین (سیا) له (موجهم نه لولدان) ی یاقوتی حه مه ویدا به (عقر الحمیدیه) ناوی هاتووه. و.ع

۱۵. یاقوتی حه مه وی ده لی: عیماده دینی زهنگی (۵۲۷ کچی - ۱۱۴۲ ز) دروستی کړېوه که سله احه دینی نه یوبی له ناودارترین پیاوه کانی بووه. له سهر قه لایه کی کوردان بنیات نراوه که پتیده لاین (ناشب)، مستوفی ده لی عیمادولده ولای ده یله می که له (۳۳۸ ک) مردووه ناوه دانی کردو ته وه. دهنگوباسی فرمانپه وا بادینیه کانی نامیدی له شهره فنا مه دا زور باسکراوه و په رنگه وشه ی (نامات) که له نویسینه ناشوریه کاند هاتووه نامازه بی بۆ عه مادیه که کورده کان پتیده لاین نامیدی. و.ع

۱۶. بنچینه ی ناوه کی به دروستی نازانری، په رنگه نارامی بی و له (زاخوتا) وه هاتبی که مانای سهرکه وتن ده گه یه نی، وه کچون میژوه که ش نازانری و، پیمان وایه که له شوینی (حه سه نیه) دروستکرا بی که عه ره به هاتوه کان باسی ده که ن. و.ع

۱۷. له بنه رهدا (Scarecrow) یه له کتیه که. که له شیوه ی مرقدا یه و له کیلگه دا داده نری بۆ نه وه ی بالنده به روبوم و تقوی کیلگه نه خون. و.ع

۱۸. ژنی کورد که موسلمان ه گوپراه لی میرده که یتی و ده بی به باشی مامه له ی له گه لدا بکاو په رنگه هه ندی جار به قسه ی ژنکه ی بکاو هه ندی جار یش نا. و.ع

۱۹. شهریه تی نیسلامی پیروز پرسی لیه اتوانه ی بۆ ته لاق داناه و ته لاق دوو جاره یان پیکه وه زیان به باشی یان ده سته ردان و به نهرم و نیانی. نه گهر سییه م جار ته لاقیدا نه وا تا شوکی تر نه کاته وه و ته لاق نه دریته وه بوی حه لال نابیته وه، نه گهر گه رانه وه و پییان وابوو سنوره کانی خودا ده پارین نه وا گونا هیان له سهر نیه، نه و سنورانه ش خودا بۆ میله تیکی پون کردو ته وه که زانان و ژنی ته لاق دراویش مافیکی خوی هیه له سهر خواناسان. (یا ایها الذین آمنوا اذا نکحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن فمالکم علیهن من عده تعدونها فمتعهن و سرحوهن سراحا جمیلا). و.ع

|| دوو سال له کوردستان

۲۰. قورئانی پیرۆز له و باره یه وه ده لئ: (والذین يتوفون منكم ويذرون ازواجاً فأذا بلغن اجلهن فلا جناح عليكم فيما فعلن في انفسهن بالمعروف والله بما تعملون خبير). و.ع

۲۱. پیویست به نووسین ناکا.

۲۲. میوانداری په وشتیکې په سه نی عیراقه جا چ عه ره بی بی یان کوردی بی، نه وه له بیابانه وه هتوه و ئیسلامیش دانی پیدا ناوه، وه کچون دانی به زور په وشتی به رزی مزییانه ی دیکه داناوه هیچ شتیکیش وه تروسکه ی ناگر (ناگردان) ناماژه نیه بو نانبدیه ی که ریبواران له شه ودا رینگاکه ی پی بدوزنه وه و به ره و دیوه خان بچن. که نه مهش له سه ر گردیکدا ده کرتنه وه و به رزبونه وه ی دوکه لیش له پوزدا بو هه مان مه به سه. و.ع

۲۳. په نگه نه وه پړو په سمی (دیوه خانی سه رۆک) بی و نه ده بی دیوه خان یان تیاندایه بی که مدو بی له بهر نه و قسه نه سه ته قه ی که ده لئ (زیاتر گوئ بگره نه ک بدوئی). و.ع

۲۴. له بنه په تدا ناوکی پوسیه (سامور فاریت) که له دوو بهش پیکدی (Samor) واته (زاتی، خودی) و (Varit) واته ده کولی، واته نه وه ده زگایه ی خو ی دیته کول و په نگه له پنی ئیزانه وه هاتبیته ناو زمانی خه لکه که. و.ع

۲۵. له بنه په تدا: (Pony) یه که جوړیکه له ماین یان جوانوی بچوک.

۲۶. لغاو ئاسنیکه ده خریته ده می نه سه په وه بو هاژوشتنی.

۲۷. (اصحاب الرقی) واته نه سهحابولکه هف که له قورئاندا چیرۆکه که یان باسکراوه. و.ع

۲۸. پیویست به نووسین ناکا.

۲۹. په نگه له و پوزانه ی که نه و دیتونی حالی هاو لاتییه کورده کان ئاوا بوبی له عیراق، به لام نه مپو دوا ی نه مانی سایه ی دهره به گ و (هوشیاری میلی) که دهره به گ مه و دایه تی زور باری گرانی سه رشانی جوتیاران بوو، ئیستا له سه ر پتی هاو لاتیوونیکي چلاک و هوشیار و ژیانیکي ئازاد و شکومه ند، لاچوه و ژیا نی بریا هتی و ئازادی و دادپه روه ری و یه کسان ی هیه. و.ع

۳۰. کلۆډیۆس جیمس ریچ (۱۷۸۷-۱۸۲۰) دنیا گه پښکه که پیشتر باسماں کړدوه و به عیږا قدا گه راوه و له و دمه دا زږد شتی له هه موو لایه کی عیږاق دیوه و به رهمی گه شته که شی له دوو بهرگی گه ورده نووسیوه که دواى مردنی ژنه که ی له ۱۸۳۶ به ناوی. (Narrative of a Resipence in Koordistan) ژاپی کړدوه و نه وه ی ریچ نویسیو یه تی له پیشه نگی نه و نویسیانه داده نری که له سر شوینه واری عیږاق نووسراون. و.ع
۳۱. پیویست ناکا بنووسری.
۳۲. پیویست ناکا بنووسری.

به شی چواره م

۱. لقه کانی نه و عه شیرته بریتین له (میران) و (کوئتولا) و (مامان) و له ده ورو بهری چیای قهره جوغ و که ندیناوه و له قه زای مه خمو نیشته جین روله کانی به کوشش و چالاکی به ناوبانگن و خاکی به پیتی ناوچه که شیان له وده یارمه تیدهریانه. گومانیشی تیدانیه که له ناوچونی دهره به گایه تی له عیږاق وا له هه موو روله کانی نه و عه شیرته و هه مو عه شایره کانی دیکه ده کا که نه و نده ی کاره که په یوه ندی به مافی به هاوالاتی بونه وه هه بی، هه موان په کسان بن و نه و جیاوازیه ش له ناو بجی که له ده ست به سه رد اگرتنی زه وی به هو ی هیزه وه دروست بوه. (و.ع).
۲. شاروچکه یه کی به راوه و چین له سر چین له قه دپالی چیایه کدا بنیات نراوه. تافگه یه کی دلگری لئی به که (۲۰) مه تر به زده بی و ناوی (سپیه) یه له (موعجه م نه لبولدان) دا ناوی به (عه قر نه لحه میدیه) هاتوه کورده کان پییده لئین (ناکری). (و.ع).
۳. له وانه ش مه نگر و مامه ش و پیران و سن و په مک و سه یریشه باسی نه وه بکه ین که بو چاره سه ری برین شیوازیکی سه مه ریان هه یه و برینداره که له پیسته ی مانگا ده گرن و ده یدرون و ته نیا سه ری له دهره وه یه، هر هینده ی پیسته که دهستی به بوگن کرد ده یه یننه ده ری. (و.ع).
۴. شه قلاوه ناوچه ی سه ره کی خوشناوانه و لقه کانیشی پشت گو ی و میر وسی و میر مه حمله ین و هه ندیکیان له ناوچه ی کو یه و پانیه ش داده نیشن. (و.ع).

۵. پهنګه کاتې خوی شتی وا هه بوبی. به لام ئیستا به نه مانی دهره به گایه تی و
بلاویونه وهی وشیار، شتی له و جوړه له نارادا نه ماوه. (و.ع).

۶.

۷.

۸.

۹.

۱۰.

۱۱. نه وه ژمیره ی سهرده می نویسی کتیبه که یه، بو نه مپوش ده توانی بجپته وه
سهر نه و ژمارانه ی له به شی رابردو باسماں کردوون. (و.ع).

۱۲. تا نه مپوش (خان) یکی تیا ده بینری که خانمی به خشنده و به ریز (عادیله
خانم) وه ک قوناغیکی حه سانه وهی گه شتیاران بنیاتی ناوه و پولیس وه ک
بنکه یه ک به کاری دینن. عادیله خانمیش خیزانی نه حمه د پاشای والی به غذا
بوه. (و.ع).

۱۳. کورده کان به عه شیرت ده لین (خپله کی). (و.ع).

۱۴. ریبوار که به ره و هاوینه هه واری سه لاهه دین ده چی چاوی به و زتیه ده که وی
که هه ردو زنجیره چیای خانزاد و سه لاهه دین له یه ک جیا ده کاته وه و له سهر
دوله که شدا دیوارکی به ردینی داروخا هه یه که پاشماوه ی پرژه یه کی
ئاودیری سهرده می سه نحاریبی ئاشوریه و به ردیکیان به نویسی بزمازی
له سهری نوسراوه که سه نحاریب تیایدا ده لی: (من سه نحاریبم پادشای ولای
ئاشور و سی پوبارم له چیای خانی هه لکولیه که ده که ویتنه ژووری
هه ولیری شوین نیشته جی خانی به ریز عه شتاری خواهنده و ئاوه پوکانیم
به ریک و راستی هیناوه). (و.ع).

به شی پینجه م:-

۱. مه زاره که ده که ویتنه سهر یه کیک له و دو شوینیه کی که شوینیه واری دارو په ردوی
نهینه و پیکدینن، شوینیه که ی دیکه ش پیدده لین قوینجه ق و هه ردوکیان
کیلومه تریک له موسل دورن. شوینیه که ی یونس پیغه مبه ریش له سهرچاوه
عه ره بیه کانداه به گردی توبه ناسراوه. مه زاره که ش له سهره تادا
په رستگایه کی ئاشوری بوه وواتر وه که هندی که س بوی ده چن کراوته

- دیر یان کلیساو له کوتاییدا کراوه ته مزگهوت. یونس پیغه مبه ریش یونان
تویونای پیغه مبه ره و به گویره ی نه وهی که له ته و پاتدا هاتوه، په نگه له
سهرده می (نه سهر حه دون) دا ژیا بی. (و.ع).
۲. ناوه که شی له (نه ریائیلو) وه هاتوه واته چوار خواوه ند. کورده کانی ناوچه که
پییده لئین هه ولیر و مانا که شی په رستگای خوره.
۳. پیمان وایه که شاره که ناوی (پردی زیزین بی) چونکه تور که کان له بهر نه و
ویکچونه ناشکرایه ی نیتوان (زاب) و (ذهب) ی عه ره بی نه و ناوه یان لیچناوه و
عه ره به کان پیمان گوتوه (قه نته ره) و کورده کانیش ده لئین پردی که هه مان
واتای هه یه. (و.ع).
۴. له توماره کونه کاندانا ناوی (نارابخا) یه و ناوی لیتراوه (که رخی نی) و رشه نگه
ناوی که رکوکیش له وه وه و هر گیرایی. (و.ع).
۵. ناوه که ی له سۆمه ریدا (کیما سن) و لای ناشوریه کان و بابلیه کان (که برو) یه
له سهر واتای (خه لکه عه ره به که ی نه ویش ناویان ناوه (کفر) و عوسمانیه کان
ناویان ناوه (سه لاحیه) و یه کیک له وه قه لایانه بوه که نه و کاروانانه ی
ده پاراست که له باکوری ئیرانه وه ده هاتن. (و.ع).
۶. ئیستا ناوی (سه عدیه) یه ناوه کونه که شی له دو بهش پیکهاتوه، (قزل) سور
به تورکی و (په بات) ی عه ره بی، واته شریتی سور یان قایش پشتوینی سور.
(و.ع).
۷. شوینه وار ناسان ده لئین له جیی شاری (نه رنجا) ی شوینه واری بوه له دو
هه زاری بهر له زایین.
۸. عوسمانیه کان مه زه بی حه نه فیان کرده مه زه بی فره می ده وله ته که یان و
سهرده می نه وان پیی ده گوترا (سهر مه زه ب) واته مه زه بی سهره کی، وه
له بهر نه وهی دانیش توانی شاره که له بنه چه یه کی تورکی بون، نه و
مه زه به یان کرده مه زه بی خویان. (و.ع).
۹. قه لا که گردیکی دروستکراوه و پاشماوه ی (نه ربیلا) ی کون له خو ناگری و
نه مهش راستیه کی دور له گومانه. له سهرده می نویسنی نه م کتیه شدا
گهره کی خوا پیداون و پیاوما قولان بوه له دانیش توانی هه ولیر. وه ک ده بینری
خانوه کانیش به ته که یه که وه دروستکراون و نه گهر که سیك بیه وی بجیته نه و

ګهړه که تهنیا له تاکه دهرگا که یوه نه وهی بۆ ده کړی و نه مهش هوکاریک بوه بۆ به هیژکردنی له پوی غه واره ته ماعکاره کان و پیشه گهرانی شهو (مه به ست دزو تالانچیه کانه). جیی داخیشه که نه و دهرگا شوینه واریه له سالی ۱۹۵۹ دا پوختیرا. (و.ع).

۱۰.

۱۱. بنکه ی قه زایه کی سهر به پاریزگای هه ولیره. (و.ع).

۱۲. نه سرانیه کان کوی (نه سرانیه) که بۆ گوندی ناسره ی عیسای مه سیح ده گهړتیه وه (س.خ) و ده لئین پیتی (یاء) بۆ زنده پوښیه له ماناکه یدا گومانیشی تیدانیه که نه و ژمارانه ی نوسر باسیان ده کا نیستا گوږانی ی ګه وریان به سهر دا هاتوه. (و.ع).

۱۳. به پتی بنچینه ی گشتی رپو شوینی (رپسای) شهریه تی ئیسلامی پیرۆز، پیاوی موسلمان ده توانی ژنیکی نه هلی کیتاب بهینی به لام پیچه وانه که ی نه گونجاوه. (و.ع).

۱۴.

۱۵. هندی له و وتانه ی نوسرمان لاداره که سودیکیان نه بوه و به نیشانی (.....) ئاماره مان بۆ کربوه، چونکه بنچینه یه کی به هیژنی نه بوه و تهنیا وه هم و تیکه ل و پیکه لیه کی نوسره و تیروانی نی تاییه تی نه و له خووه ده گری به رامهر عهره ب و کوردو په یوه ندیه کانی نیوانیان. نه و دو نه توه برایه له سهر خاکی نه و نیشتیما نه پیرۆزه دا ژیاون و په یوه ندی پیزگرتن له نیوانیان دایه و هاو ئاینی و یه کچاره نوی به یه کیان ده به ستیته وه. (و.ع).

۱۶. (ساره لو) یان (ساره لویی) یان (سارلی) عه شیره تیکی تورکمانی کاکه یین. باوه پریان به دؤنایدؤن (تناسخ) هیه و هیچ شتیکی بی پهرده یی و بی ئاپروییان نیه. له گونده کانیشیان (وه رده ک) و (قهرقه شه) ن که سهر به ناحیه ی قهره قوشن، هندیکیان له قهره قوینلو و به عشیقو نه لقوشن و به شی هره زوریان له هه ولیر له سهر لیواری زتی ګه وریه ده ژین. (و.ع).

۱۷. وشه ی کاکه یی وشه یه کی کوردیه و مانای (برایان) ده گیه نی رپبازی نی ته سه فه و ده گهړتیه وه بۆ دامه زرنه ره که ی شیخ عیسای به ررنجی (۷۱۶ ه) ۱۲۱۶ ز. نه و رپبازه ش له چیاکانی هه ورامان جیگیربون و هه ر تاکیکی نه و

- دهسته يه ش به برا بانگي يه کتري ده کهن. جاران له عيراق به (فتوه)
(جوانمهردي) ناسرابو، که دهسته يه کن هندی عه شيره تي سوځي
کوډه که نه وه و باوه پريان ئيسلاميه و زنده پوځي تيدايه و له ژير کاريگه ري
بيرويا وه پره کاني (حوسه يني کوږي مه نسوري (حه للاج) دايه. (و.ع).
۱۸. موقه دهم ي.ب. سون نوسيويه تي: ناوي که رکوک وه ک ده لئين، به پشت
به ستن به بنچينه ي به هيز و پته و له، (قه لاي سلوقيه کان) هوه هاتوه که
ناويکي (کلداني - سرياني) هو ده گه رپته وه پوځاني عيساي مه سيح (س.خ).
(و.ع).
۱۹. علي ئيلاهييه کان که (نه سيري) يان (عه له وي) شيان پيډه لئين و
جيا کړنه وه يان له کاکه ييه کان هاسان نيه، سه روکه کان يان (سه يدن) و
دوپاتي ده که نه وه که موسلمانن. (و.ع).

به شي شه شه م:-

۱. ئامانجي ياساي چاکسازي کشتوکالي که دواي شوږشي (۱۴) ته مموزي سالي
۱۹۵۸ دهرچو، نه وه بو که مولکداريه کشتوکاليه گه وره کان له ناوبياو پوه ري
گونجاوي کشتوکالي بداته جوتياره راسته قينه کان بو وه به ره ينياني. (و.ع).
۲. عه بدولحه ميدي دوهمي سولتاني عوسماني ده ستي به سه ر باشتري زهويه
کشتوکاليه کاني عيراقدا گرت و به هو ي به پتوه به رايه تيه کي تاييه ت به ناوي
(به پتوه به ريتي مولکه سونيه کان) به پتوه ي ده بردن، نه و به پتوه به رايه تيه ش
داهاته کاني په وانه ي خه زينه ي تاييه تي سولتان ده کړد. نه زه ويانه ش به
..... ۲.
۴. نه و به روبومه که مي که مي نه و بره دهرده خا که جوتيار به رامبه ر په نجه که ي
ده ستي ده که وت. گومانيشي تيدا نيه که جوتياره کاني باکور له ژير
ده سه لاتي په هساي شيخ و ناغاگاندا بون و، ته نانه ت تا راده يه کيش
سه رکاره کان، نه وانه کاروباري گونديان به پتوه ده برد، که يه که يه کي
کشتوکالي بو له باکور و، هه و لئاندا وه کيشه ي جوتياره کان چاره سه ر بکن
و له گه ل حکومه تيشدا نيوانکاريان بو بکن، نه و که سانه ش په يوه ندي
خويان به پياوه کاني داگير که رو نه زاني جوتيارانيان قو سته وه و زهويه
کشتوکاليه کان يان له سه ر خويان تاپو کړد هه لئانده سوړاندن. (و.ع).

۵. هر گوندی کوردی سه رۆکی هیه که پیدهلین موختار هه روه ها کوخاشی پیدهلین و وهك سهرکار وان- سهرکار وشه یه کی فارسیه و له (سه) و (کار) هاتوه و بوه به (کال) واته (کار) که کاریان نیوانکاری مولکدارو جوتیاره کان بوه و له گهل نیوانکاری جوتیار و حکومت و دهسه لاتیکی په هایان به سهر گوند و گوندنشینان هه بوه. (و.ع). نه مه هه له یه و وشه که هر خوی کوردیه و (سهرکار) ه. (و.ک).
۶. یه کی که له و پاره کانزاییانه بو که له سهرده می داگیرکه و به شینکی سهرده می مه له کی له ناوچو به کاردهات و، به ها که ی نزیکه ی (۷۵۰) فلسی پاره ی نیستایه. (و.ع).
۷.
۸. به هوی نه و سروشته وه کشتوکال له کوردستاندا زور کونه. کۆنترین گوندی کشتوکالیش (چهرمو) ه که نزیك چه مچه ماله له پاریزگای که رکوک و، نمونه ی گواستنه وه یه له چاخی به ردینی کونه وه بۆ چاخی به ردینی نوی که مروقه تیایدا بۆ یه که م جار کشتوکالی کردو ناژه لی مالی کرد. (و.ع).
۹.
۱۰.
۱۱.
۱۲.
۱۳.
۱۴.
۱۵.
۱۶.
۱۷.
۱۸. له کونه وه کفری سهرچاوه ی نه وتی له شوینیکدا تیدابوه که پیدهلین (شۆن ئیچی ئیمام: واته دوانزه ئیمام). (و.ع).
۱۹. ریج له گه شته به ناوبانگه که یدا ده لی مه ودای نیوان ئالتون کۆپری و دیجله له (۱۸) کاتزمیر ده پردی و به که له کیش پۆژیکی پیده چی. (و.ع).

۲۰. ساوج بۆلاق- سابلاخ، ناوچه یه کی کوردیه له ئیران و وهک دائیره توله عاریفی ئیسلامیش ده لئ زماره ی دانیشتوانی (۲۰۰۰۰۰) که س ده بی که له کورده کانی (موکری) ن و ده که ویتنه باشوری دریاچه ی ورمی. (و.ع).

به شی حه وته م:

۱. له شویته دیاره کانی که رکوک قه لاگه یه تی که میژوه که ی ده که پیته وه بۆ سه ده ی پازده هه می به ره زاین و، له سالی ۱۹۳۳ له سه ره و گرده ی که له سه ری دروستکراوه هه ندی سواله تی سورکراوه دۆزانه وه که نوسینی بزماریان له سه ره. ده لئین گوايه گۆری هه ندی له پیغه مبه رانی به نی ئیسرائیلی تیدایه وهک (دانیال) و (میخائیل) و (حه نانیا) و (ئه ليعازهر: عه زاریا) و له یه کتک له مزگه وته کاندان و جوله که کانیش باوه ریان به وه هیه و سه ردانیان ده کرد.

۲. له کوتاییه کانی تشرینی یه که می ۱۹۱۸ دا هیزه کانی تورک له عیراق به سه رکردایه تی ئیحسان پاشا ته و او لاواز بوون و ژماره و چهک و تفاقیان له که مبه ونه وه دا بو. له ده ریه ندی فه تحه له ناوچه ی که رکوک کۆبیونه وه. دوا شه ری نیوان به ریتانیه کان و تورکه کان پویداو پاشماوه ی سوپای شه شه می تورک له پۆزی (۳۰) تشرینی یه که م له و شه ره دا له ناویردران ته نیا بریککی که میان نه بی که له شاری موسل بون. له (۳۱) ی تشرینی دوه مدا سالی ۱۹۱۸ تورکه کانتالای ناگربه ستیان هه لکرد که له (۳۰) تشرینی یه که مدا مۆرکراو له (۳۱) ی مانگدا که وته کارکردن. (و.ع).

۳.

۴. تیپینی ده کری که قسه و قسه لۆکی نابه جی له لایه ن نوسه ره وه به بی هۆ په خش ده کری، قسه بزیکاندنی دوا ی یه کیشی په نگه زۆلم کردنیک بی له وانه ی ناویان ده هینی، خوا له دونیا تۆله ی لیبکاته وه، په نگه له مپۆشدا هه ندیکیان له ته مه نی پیریدابن و با گوئی به و شتانه نه دن چونکه نوسه ر شه وده مای گه نج بووه و خۆی به پله سه ربازیه که یه وه پاناهه بۆیه قسه ناراسته کانی نه گه ره وان کاریان چاکه بوبی، کاریان تیناکا و زیانیان لی نادا. (و.ع).

- ۵.
۶. خوښه‌ری به‌رېز تېبېنی نه‌وه ده‌کا که نوسه‌ر به‌گومان وقینه‌وه سه‌یری نه‌وانه ده‌کا که پټکه‌وتیان ده‌کا. نه‌و پق و جنپو بی به‌لگه دابه‌ش ده‌کا، به‌لام هر خیرا هه‌له‌کانی خوی راست ده‌کاته‌وه. (و.ع).
- ۷.
- ۸.
- ۹.
۱۰. دیسان ده‌مانه‌وی زانیاریه‌کانی خوښه‌ری به‌رېز ده‌وله‌م‌ند بکه‌ین ده‌ریاره‌ی هه‌ولیر و ده‌لین که تاکه شاری ناشوریه که هیشتا ناوه‌دانه‌و ناوه‌کونه‌کی (نه‌ریلا) تا نه‌مړو پاراستوه. نه‌و ناوه‌ش به‌شیوه‌ی (نوریلیم) و (نه‌ریا- نیلق) واته‌ چوار چرا خواوه‌ند هاتوه‌و به‌وه به‌ناویانگ بوه که بنکه‌ی خواوه‌ند عه‌شتار بوه و بویه ده‌دریته پال نه‌و به‌ (عه‌شتار نه‌ریلا) به‌ناویانگه. نه‌و شه‌ره میژویه‌ش ناویانگی خوی هه‌یه (دوا پاشای نه‌خمینه‌کان) پویداو به‌ناوی (کولمیل) ناسراوه‌و به‌ شه‌ری هه‌ولیر ناو‌نراوه‌ چونکه هه‌ولیر گه‌وره‌ترین شاری ناوچه‌که‌یه. (و.ع).
۱۱. گیرانه‌وه ناوچه‌یه‌کان وایدا‌ده‌نین که خه‌لکی هه‌ولیر، به‌لام نیشتیما‌نی به‌ره‌تی خیرانه‌کی ده‌گه‌رپته‌وه بو (دوین) له نه‌رمینیا: سه‌یری (Minorsky: studies in caucasia History London. (pp/1/ET seq) 1953. بکه. دوین به‌ مه‌ودای (۲۲) میل له باکوری هه‌ولیر و پټکه‌ قوناغیک بی له قوناغه‌کانی پاگویرانی نه‌و خانه‌واده‌یه بو (تکریت) چونکه سه‌لاحه‌دین نه‌یوبی له‌وی له دایک بوه. (و.ع).
- ۱۲.
۱۳. به‌ مناره‌ی موزه‌فهریه ناسراوه، که ده‌گه‌رپته‌وه بو سولتان موزه‌فهره‌دینی که‌وکه‌بری، فه‌رمان‌په‌وای هه‌ولیر که له (۶۲۰ ک = ۱۱۲۲) ان کوچی دوا‌یی کرده. نه‌و به‌شه‌ی که ماوه نیستا (۲۷) مه‌تر به‌رزه و، به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی شوینه‌واریش هه‌ندی له بناغه‌کانی مزگه‌وته‌کی دوزیوه‌ته‌وه. مناره‌که‌ش له‌سه‌ر شیوازی مناره‌ی سنجار و حه‌دبای موسل و مناره‌ی تاووغ بنیات نراوه که له یه‌ک سه‌رده‌م دروستکراون. بنچینه‌ی مناره‌که‌ی هه‌ولیر

- ههشت لایه دو ده رگای داخراوی هیه، که هه ریه که یان ده چیته سر پلیکانیک له ناوه پاستیشدا لوله کیکی هیه که هه ریه پلیکانه که به ده وریدا ده سوړین. به پتوه به ریتی گشتی شوینه واریش له سالی (۱۹۶۰) دا چاکی کردوته وه و بناغه که ی به هیز کردوه. (و.ع).
۱۴. نه و که سه نه بویه کره فندی کوپی حاجی عومره که به (کوچک مه لافه ندی) واته (مه لافه ندی گچکه) به ناوبانگو به دریزایی ژبانی سه رقالی وانه وتنه وه بوه له مزگوتی گوره ی هه ولیر. (و.ع).
۱۵. مه به سستی شوړشی یه که می عیراقه له ۱۹۲۰. (و.ع).
۱۶. سهید نه حمده عوسمان (خوا لیتی خوشبی) له نیوان ۱۹۱۸-۱۹۲۱. سه روکی شاره وانی هه ولیر بوه و کولان و دوکانه کانی پڅخستوه و له سه رده می پاشایه تی له ناوچوی عیراق کرایه (موته سه ریف). (و.ع).
۱۷. ده که ویته سر نه و چایانه ی به (دیه که) ناسراون و به زوری بیر نه وتنه کانی به ناوبانگو. (و.ع).

به شی هه شته م:-

۱. قه زای کوپه و قه زای رانیه چپای هه بیته سولتان له به کیان جیا ده کاته وه که به رزیه که ی له پوی ده ریاوه (۲۸۰۰) پی ده بی، که زنجیره چپایه که له سنوری ئیرانه وه تا ماردین له تورکیا دریز ده بیته وه. رانیه شاروچکه یه که که به شیکی ده که ویته سه رگر دیکسی ده سترکوبه شیکی ده که ویته ده شتیکی پانه وه. پڅکه یه کی کاروانانیش هه بوه که کوپه ی به رانیه وه ده به ستایه وه و دواتر قه لادزی و سه رده شت له ئیران. (و.ع).
۲. ده وله مه ندر دنی زانیاریه کانی خوینه ر بی سود نیه ده رباره ی ناغاگان حال و بالیان، که سه رده می نویسی نه م کتیبه چون بوه، ده لئین: (ناغا) نازناویتی تورکیه و ده خریته دوی ناویک وه که ناماره بو که سیکی خانه واده یه که له خانه واده عه شایه ریه فرمانپه واکان. وا دیاره نه و نازناوه ش نوییه. چونکه له شه ر فنامه دا ناوی نه هاتوه (۱۵۹۶ن) که هه ریه نازناوی (به گ) و (خان) تیایدا به ربلاوه، په نگه نازناوی ناغاش له کوردستانی باشوردا ورده ورده دوی داگیرکردنی به غدا له لایه ن سولتان موراوی چواره مه وه (۱۶۲۷)، بلاو بویته وه. ناغاگانیش که جوریک له ده ربه که

گوره کائن به دهستی خویان کار ناکه ن بهوه ده ژین که له مسکینه کانیان ده ستین. نه وان ناغایه تیان به سهردا ده سه پاندن که (زه کاتی) واته (دهیه کی) به رویومی زستانه ی گهنم و جو ده گرته وهو، سهر پای (مه پانه) که له په نجا سهر مه پک یان پاره ی نه و سهر مه پیه و نه نجا (پوشانه) که باجی له وه ره و دواتر پژه یه کی دیارینه کراو، که بارودوخ دیاری ده کا، له هر جوړه به رویومی کی کشتوکالی وهک (پژانه) و (هیلکانه)، نه مه جگه له به خشینیک که بۆ میوانداریکردنی ریتواران پیشکشی دیوه خانی ناغا ده کرا کاتی ده هاتنه نه و گونده و گوندنشین کانیان کیی ناماده یوایه له سهر خوانه که داده نیشته. وه کچون ناغا کان باجیان ده خسته سهر نه وانه ی که کاری نارپکیان بگردایه و، هه روه ها وهک باجی فره می شتیکیان له وانه ش وهرده گرت که ژنیان به یتایه (سورانه). هه روه ها ده یوایه له کاتی هاوسه رگری له خانه واده ی ناغاش کورشانی عه شیرته ده یوایه شتیک بۆ ده سته به رکردنی تیچوه کانی ببه خشن یان بۆ تیچونی نا ههنگی دیکه. پروانه: Kurds، Edmonds: Pp223، Turks and Arabs، 224 (و.ع).

۳.

۴. هه مه وهنده کان بهوه ناسراون که له هه مو عه شیرته کوردیه کانی باشور نازاترن له شه ردا، به رده و امیش له به رامبه ر تورکه کان پشتیوانیان له میره بابانیه کانی سلیمانی کردوه. نه مه ش وایکرد که ده سه لاتی عوسمانی ده سته یه کیان لی نور بخاته وه بۆ ته رابلوسی پوژناوا (لیبیا) و بۆ نه دهنه، ژن و مناله کانی شیان دوا ی هه وت سال و له ۱۸۹۶ دا گه پانه وه بازیان. نه فسانه کانی هه ماوه ند باسی سه رکیشیه کانی نه وان ده کا له (به نغازی) ته رابلوسی پوژناوا تیبینی نه وه ش ده کری که زور له ناوه کوردیه کان و له وانه ش (هه مه وهند) به (وهند) کوتایی دی که پاشگریکه له کوردیدا مانای (لق) یا (سهریه) ده گرته وه و نه و ناوه ی پیشی ناوی که سانی پیشتره. (و.ع).

۵.

۶.

۷.
۸. شیخ مه حموده حەفید سەرۆکی بنه‌ماله‌ی ساداتی به‌رزنجیه له کوردستان. له سلیمانی کرا به (حوکمدار) و هه‌ر تابه‌یه‌یه‌کی یان عه‌شیره‌تیکه‌ی کوردیش که نیشته‌جێی نیوان رۆباری سیروان (دیاله‌ی باکور) و زێی گه‌وره‌ن هه‌ر که له پێشه‌وایه‌تی ئه‌و دلتیابون، به‌وه‌ پازیبون. ئیدی قه‌له‌مه‌وه‌ی ئه‌و سلیمانی و هه‌ندێ ناوچه‌ی ده‌وره‌یه‌ریشی له پارێزگای که‌رکوک گرت‌وه‌. حاکمیه‌کی سیاسیه‌ی به‌ریته‌نیشی بو‌ دامه‌زێنرا تا‌کو بیه‌ته‌ پاوێژکاری و هه‌روه‌ها یاریده‌ده‌ری حاکمی سیاسیه‌ی له هه‌ریه‌ک له قه‌زای چه‌مه‌مال و هه‌له‌بجه‌و پانیه‌ دامه‌زێنران. ده‌سته‌یه‌ک له سه‌ریازانی سلیمانی به‌ فه‌رمانداری شیخ قادری برای شیخ مه‌حمود دروستکرا. شیخ مه‌حمود هه‌ر خێرا ده‌ستی به‌سه‌ر سلیمانیدا گرت و ده‌ستی به‌سه‌ر خه‌زینه‌دا گرت و هه‌مو ئه‌و فه‌رمانبه‌ره‌ ئینگلیزه‌یه‌ی که له‌وێن به‌ندکردو ئالایه‌کی به‌رز کرده‌وه‌ (په‌نگی سه‌وزو مانگیکی هیلالی سوری تێدا‌بو). (سۆن)ی حاکمی سیاسیه‌ی چه‌ که‌رکوک و یاریده‌ده‌ری حاکمی سیاسیه‌ی له هه‌له‌بجه‌ کشایه‌وه‌ خانه‌قین. کاردانه‌وه‌ی به‌ریته‌نیه‌کانیش پیا‌ده‌کردنی هه‌لمه‌تیک بو‌ بۆسه‌ر شیخ مه‌حمود که له ده‌سته‌کانی فیره‌قی (۱۸)ه‌ توپچی و فرۆکه‌و ئه‌ندازیاران پێکهاته‌بو... ئه‌نجامه‌که‌ش لای خوێنه‌ر ئاشکرایه‌. (و.ع).
۹. ده‌ریه‌ندی په‌مکان هه‌ردو چیا‌ی (کێوه‌په‌ش) که به‌سه‌ر پانیه‌دا ده‌پوانی و چیا‌ی (ئاسۆس - که‌لار) که به‌سه‌ر بنگرددا ده‌پوانی، له‌یه‌ک جیا‌ده‌کاته‌وه‌. زێی خواروش (بچوک) له‌وێه بو‌ ده‌شتی بیتوین ده‌ریاز ده‌بی. سوپای عێراقیش له‌و ده‌ریه‌نده‌وه‌ به‌ره‌و ئێران و ئازه‌ریایجان و ده‌ریاچه‌ی وره‌ی، تێپه‌رین. ده‌شتی بیتوین له‌ باشترین و به‌پیتترین و به‌باران و به‌راوترین ده‌شته‌کانی عێراقه‌. تێبینی ئه‌وه‌ ده‌کری که زه‌ویه‌که‌ی درز ده‌باو تووی وشک له‌و به‌رزانه‌ ده‌چنه‌ خوار و زه‌ویه‌که‌ به‌پیت ده‌که‌ن. (و.ع).
۱۰. زۆریه‌ی خانه‌وه‌کانی له‌سه‌ر گردێکی شوینه‌واری دروستکراون که به‌هه‌مان ناو ناسراوه‌و له‌گه‌ڵ گردێکی دیکه‌ی نزیک له‌وێ که به‌ (گردی بلبل) که شوینه‌واری قوناغه‌کانی به‌ر له‌ میژو و سه‌رده‌مه‌ ئاشوریه‌کانی لێیه‌. (و.ع).
- (نیستا ژێر ناوی دوکان که‌وتوه‌. و. ک).

۱۱. پشدر واته پشتي دهره وه مه به ست دهریه ندى په مکه نه، نه مه شر، بڼو نه و که سانه ی که له لای خور ناواوه سهیری ده که ن. (و.ع).
۱۲. گونډیکى نزيك سنوورى عيراق - ئيرانه و بنکە ی عه شیرته کانی پسده ره و له پوی به رتوه بردنه وه بنکە ی قه زایه. بهر له وه ی بگه یته نه ویش له لای راستی ریگا که دا گردیکی گه وړه ده بیڼری که دارو په ردوی نیشته جیبه کی ناشوری کونه، پیده چی که شوینه واری شاری (زه مبی) بی که له دوهم هلمه تی سر جونی پاشادا ناوی هاتوه، وه کچون له وه هلمه تا دا ناوی چیا ی (سمیرا) هاتوه که په نگه چیا ی قه ندیلی به ناویانگ بی. (و.ع).

به شی نویه م:-

۱. نه و عه شیرته له شه قلاوه گردبونه ته وه له ناحیه ی سلاحه دین و هه ریریش نیشته جین و، ناحیه یه کیش به ناوی نه و عه شیرته هه یه و بنکە کی (هیران) وه پانتایی ناوچه ی خوشناوه تیش (۱۰۰) کم ۲ مزنده ده کری و ژماره ی دانیش توانیشی به پتی سر ژمیری ۱۹۵۷ (۲۰۰۰) که سه. (و.ع).
۲. نه و پیاو ماقوله کرایه قایمقامی کویه و نه و که له بڼه مالیه ی (حه ویزیه کانه) که که کی حه ماغای هیئاو بو به زاوی (غه فوریه کان). عه شیرته ی حه ویزیش له ناوچه یه کدا بللون که پویه ره که ی (۱۲۰) کم ۲ و سه رۆکه کانیا ن له کویه نیشته جین، نه مه ش وه ک سه رۆکه کانی عه شیرته ی غه فوری. (و.ع).
۳. چیا ی سه فین که شه قلاوه ده که ویته دۆلی باکوری، درژبونه وه ی چیا ی هه بیته سولتانه و به رزیه که ی ده گاته (۷۰۰۰) پی. (و.ع).
۴. یه کیک له که سایه تیه زور کرمیدیه کانه که رۆماننوسی ئینگلیزی (شه کسپیر) ی به ناویانگ دایه پناوه. نه و نمونه ی که سیکی ده به نگی به دمه ست و دزه، که چی پره له چالاکی و دلگرو دلی بینه ران که مه ندکیش ده کا. له رۆمانی (شاتوگری) (هیزی هه شتم) و (ژنه دلخوشه کانی ویندسر) دهرده که وی له شاتوگری (هینری پینجه م) دا دهرمی. (و.ع).

به شی ده یه م:-

۱. شیخ مه حمودی حه فید خوا لیتی خوشبی، درکی به وه کردبو که ژیا ن به زم و راپواردن نیه، نابی ته نیا به لای خوشگوزهرانی و راپواردندا بشکیتیریته وه، به لگو خه بات و هه لگرتنی باری قورسی سرشانه و، شه یدای پایه ی

(جگومدارى سلیمانى یان کوردستان) نه بو، بویه دوژمنایه تی ټینگلیزه کانی کردو نه وانیش دژایه تیان کرد. فهرمو به کورتی باسی شوپشی کورد به کورتی. شیخ مه حمود فهرمانی به یه کیک له پشتیوانانی خویدا، که (مه حمود خانى دزه یی) بو، شارى سلیمانى داگیر بکا، نه ویش له شهوى ۲۰/۲۱/نایار/ ۱۹۱۹ به و کاره هه لساو، هه مو نه و نه فسر و سه ریازه به ریتانیانه ی له وى بون ده سترگرکان. ئیدی ټینگلیزه کانیش هه لمه تیکیان بوسه شیخ مه حمود سازکرد که به هیژکی کوردی له تاسلوجه به په نگاریان بوه وه، له نزیك سلیمانى شکستی پی خواردن. جهنگ له نیتوان ټینگلیزو شوپشگیره کورده کان تاكو پوژى ۱۹/ حوزه يرانى ۱۹۱۹ به رده وام بو، که (شهري گوره) له نیتوان هه ردولاو له نزیك دهره نديخان، پويداو، ټینگلیزه کان فیرقه يه ک سه ریازی خويان به پالېشتی زری پۆش و فپۆکه و توپ، تيایدا به کارهینا، شوپشگیره کورده قاره مانه کانیش له ژیر سه رکرایه تی خودی شیخ مه حمود دابون. ټینگلیزه کان به خیانه تی هه ندی له (ئاغاکان) ی ده ست و پیوه ندی خويان توانیان دزه بکه نه پشت هیژی شوپشگیره کان و ده وره یان گرتن و شیخ مه حمودیان بریندار کردو پیاوه کانیشیان له ناوبردو شیخیان گواسته وه بۆ که رکوک و له ویشه وه بۆ به غدا. په وانه ی دادگایه کی سه ریازی به ریتانی کرا، به لام گیانه به رزه که ی نه وه ی په تکرده وه دان به و دادگایه دا بنی بۆ دادگاییکردنی، چونکه خو ی به حوکمداری سلیمانی (به لکو کوردستانیش) داده نا، له کاتی کدا نه و دادگایه بیانی و به ریتانی بو. له گه ل نه وه شدا دادگایه که فهرمانی له سیداره دانی به سه ر دادا دواتر کرایه به ندی هه میشه یی. له بهر نه وه ی ده سه لاتی به ریتانیای داگیرکه ره له مانه وه ی له عیراق ده ترسا بویه بۆ هیندستان دوریخته وه. شاره زاکانی سه ریازی له هونه ره کانی جهنگ هوکاري شکستی شوپشی شیخ مه حمود بۆ نه وه ده گه پیتنه وه که به شه ریکی به ره یی هه لسا له به رامبه ره هیژکی به ریتانی راهاتن کردودا، که ژماره یان زیاترو چه کیان باشتربو، که ده بوايه شه ری چه ته یی بکرایه له ناوچه کوردیه کاندا. (و.ع).

۲. ئیستا قه زای مه خموره. (و.ع).

۳. ژور پښه چې مه به سستی خوالېخوښو (عەلی پاشای دؤغره مه چی) بی، پیاو ماقولې هه ولیر و نه ندای نه نجومه نی پیاو ماقولانی سهرده می پاشایه تی گورپه گور بی. (و.ع).
 ۴.
 ۵. ئەمه تیروانی نی خودی نوسه ره، ئیمه بۆ ئەمانه تی وه رگی پان دهینوسینه وه پهنکه هه موی فیشال بی. (و.ع).
 ۶. یه ک له نازناوه کانی شهیتانه. (و.ع).
 ۷. دیسان دهگه پښینه وه ده لښ نه وه پای نوسه ره له باره یه وه، پهنکه له خوړاش نه و قسانه بکا، ئیمه بۆ ئەمانه تی وه رگی پان هیئامانه وه پهنکه ته واوله راستیه وهش لوری. (و.ع).
 ۸.
 ۹. عه شیره تی گهردی له ناوچه ی گرده کانی نزیک ئاوی به ستورپه و دهشته که دا نیشته جین له سهره تای عه نکاوه پاو خه ریکی کشتوکال و زیاتر بۆ نه وه ده چین که له کویه وه هاتین. (و.ع).
 ۱۰. بنکه ی ناحیه ی عه نکاوه سهر به قه زای ناوه ندی هه ولیره. (و.ع).
 ۱۱. قوشته په مانای (گردی بلندان) ده به خشی و ئیستا بنکه ی ناحیه یه که سهر به قه زای ناوه ندی هه ولیره. (و.ع).
 ۱۲. گوندی هه ریر ده که ویتنه نه و دهشته که به توتنی باش و هه نگوینی خوش به ناوبانکه. (و.ع).
- به شی یازدهه م:-

۱. نه و ریبه ی له نیوان هه ولیر و پوهاندوزدا درژ ده بیته وه به زنجیره ی چیا یه کی نزما تیده په پری که پییده لښ (خانزاد) و دواتر به زنجیره چیا ی (پیرمام) دا تیده په پری، نه نجا به دهشتایه کی نیوان چیا ی پیرمام و چیا ی سه فین و به گوندیکی گهرده دا که ناوی (کورپی) به که نوسه زیاد له جارک ناوی هیئاوه، دواتر به چیا ی سه فین هه لده گهری تا ده گاته شه قلاوه که ده که ویتنه دۆلی نه و چیا یه ی باکور. له شه قلاوه شه وه ریگا که به رده وام ده بی و به گوندی (هه ریر) دا تیده په پری له گه ل دهشتی به پیتی هه ریر و باتاس، دواتر شوپده بیته وه تا ده گاته ده رویه کی چیا یی که به بیخمه ناسراوه - که نیاز

وايه به نډاوېکي ټاويډيري لي دروستېکړي- له شپږه ي نوکان و دهره نډيخان. نه نجا به چيای (سپيلک) دا سرده که وي تا ده گاته هره به رزاي و نواتر به ره و گوندي خه ليفان شوږده بېته وه و نه نجا به گه لي عه لي به گدا تېده پېږي- که ده کيلومه تر ده بي- که دهر ويکي سروشتيه و سي لقي زتي گهره ي پېدا ده پوا که ټاوي خه ليفان و پړه واندوز و ديانه يه ئيدي پښاکه به رده وام ده بي تا ده گاته پړه واندوز. (و.ع).

۲. نه و پياوه پوښتي (فرمانږه وای پاشايه تي گشتي له عيږاق) هه بوه له سرده مي داگيرکاري به ريتانيا وراسته وخو فرمانږه وایي عيږاقي ده کرد. حاکمه سياسيکاني ويلايه ته کانيش راسته وخو سر به و بون و نوسه ريش به وه ي که له قه زاي هه وليږ کارېده کرد پوښتي (يارېده دهر ي حاکمي سياسي) هه بوه، په يوه ست به حاکمي سياسي موسل بوه. له و پوه شه وه تېبيني نه وه ده کړي که ئينگليزه کان دواي داگيرکړيني عيږاق و دامه زراندي ده زگايه کي مه دهنې بو به پړوه بردي، خويان له به کاره ټناني ناوېشانه فرمانداريه عوسمانيه کان به دور ده گرت بويه ناوېشاني قايمقاميان کرده نماينده ي حکومت (government agent) به پړوه بهري ناحيه يان کرد به (مهموري حکومت). (يارېده دهر ي حاکمي سياسي) ش سر په رشتي هه مو کاروباره کاني قه زاگي ده کردو نه و که سانه ش له خه لکي ناوچه که يارمه تيان دده که کلکايه تي نه وانيان ده کردو هه ټيانده بژاردن بو نه و پوښتانه. وه کچون نه نجومه نيکي شاره واني هه بو که له ناغاکان و پياو ماقولان پېکهاتبوو له به پړوه بردي کاروباره کاني شاره واني يارمه تيان دده. حاکمي سياسي له ليوا (پاريزگا) داو يارېده دهره کانيشي له قه زاکاندا کيشه سزاي و سولحکاره کانين يه کلا ده کرده وه، به لام هه مو نه مه به زوري به عه قلبه تيکي داگيرکارانه ي- سهر يازي به ريتاني جيبه جيده کراو، هه ندي فرمان دهره کرا که له راستيه وه ديريون. (و.ع).

۳. هيلي ناسني نتيوان به غداو سامه پرا، وه ک به شيک له و پړوژه گهره يه ي که ناوي (هيلي ناسني به رلين- نه سته مېول- به غدا- به سرا) يه، نه نداز ياره نه لمانيه کان بنياتيان ناوه، وه له بهر پښويستي سوپاي به ريتانياش هيله که له سامه پراوه بو شهرگات پاکيشر او نه مه ش له سالي ۱۹۱۷ دا بو. (و.ع).

۴. ټاکړی نږیکه (۹۵) کم له موسله وه دوره، ماله کانی له قه دپالی چیا په کداو چین له سهر چین بنیاتنراوه و تافگه په کی لټیه که نږیکه (۳۰) مه تر به رزه و پییده لټن (سیپه).

مستر بل پوستی حاکمی سیاسی موسلی له عه قید لچمان وه رگرت، که له ۱۲/ تشرینی په که م/ ۱۹۱۹ دا بؤ (کوت) گواسترا بوه وه، بویه به باشی زانی که سردانیتکی ناوچه کانی لیواکه (پاریزگا که) بکاو ریو شویتنی نه وتو بگریته بهر که خه لکه که نه توان سهر بازه به ریتانیه کان بکوژن. (نه قیب سکوت) ی جیگری حاکمی سیاسی ټاکړی له گه ل خویدا بریو چونه (پیره که پرا) که بنکه ی ناحیه یه ک بو هر بهر ناوه له قه زای ټاکړی (نه و بنکه ی ناحیه یه له په نجاکاندا گواسترایه وه گوندی {دینارته} ی باکور ی پوژه لاتی ټاکړی). داوی له فارس ناغای زبیری و براکی کرد بیته نه وی و داواشی لیگردن دوی گه پانه وه ی له گه شته که ی بؤ (بارزان) که فاله تیکی پاره یی به بری (۴۰۰۰) پوپیه بؤ هر یه کیکیان له گه ل راده ست کردنه وه ی نه و چه کانه ی هه یانه، نه مه ش تورپه ی نه وانی وروژاندو هیچ خراپه کاریه کیان به رامبر بو میوانه که یان نه کرد کاتی له گونده که یانداویون و دواتر نه و پوداوه پویدا که نوسه ر باسی کردوه. (و.ع).

۵. مه به ست شیخ عوبدولسه لامي بارزانیه که والی عوسمانی موسل سلیمان نه زلف پاشا له (۲) ی کانونی په که می ۱۹۱۴ له سیداره ی دا. (و.ع).

۶. دهشتی هریر یان (دیره ی هریر) ناحیه یه که و نیستا سهر به شه قلاوه یه. (و.ع).

۷. گوندی (بجیل) ده که وینه دوری چوار کیلومه تر له پوژه لاتی ټاکړی. (و.ع).

۸. پیویسته به کورتی باسی جول کانی نه و سوپایه بکه یین. له هه فته ی دوه می تشرینی دوه می ۱۹۱۹ دا به ره و ټاکړی چوو که به دیره هریر و باتاسدا تیپه ری عه شیرته سورچی به ریان پیگرتن و شه پی ی توندیان له گه لدا کردن و کوژدای لیکه و ته وه، به لام توانی له رویشتن به رده وام بی و له زئ به پریته وه، (عه قید تولده) ی حاکمی سیاسی نوی موسل که شویتنی حاکمی سیاسی پیشتری (کوژدای) گرته وه، واته (مستر بیل) که له ۱۴/ تشرینی دوه م/ ۱۹۱۹ کوژا، یارمه تی ددان و به هانا یانه وه ده هات. نیدی نه و سوپایه له ۱۷/ تشرین/ ۱۹۱۹ دا بی هیچ به رهنکاریه که یشته ټاکړی،

چونکه بارزانیه کان چۆلیان کړېو. دواى نه وه شهړنك له نټوان نه و سوپايه و
عشیره تی سورچیدا رویدا له (که رښ) که شش کیلومتر له ټاکړی دوره و
هر دولا زیانیان لیکه وت، به لام شوړشگنپان له گهل نه وه ی زیانیان به
بوژمنه کیان گه یاند، به ره و ناوچه چیاپیه کان کشانه وه. دواتر سوپاکه له
(۱۰/کانونی په کم/ ۱۹۱۹) (پیره که پرا) ی داگیرکړو زتباریه کان په نایان بو
خاکی نټران برد. (و.ع).

۹. مه بهستی (مه لا محمه د نه فندی) (مه لای گه وره) ی قازی شهرعی کویه ی
نه و کاته یه. (و.ع).

۱۰. نه و بایه له زوریه ی ناوچه کانی کوردستاندا ه لده کات، له هاویندا وه (بای
سه موم) ی (شهرجی) یه له باشوری عیراق. له زستانیشدا سارده. (و.ع).

۱۱. دویاره ی ده کهینه وه که نه وانه بوچونی تاییه تی نوسه رن، که په نگه راست
یان ناراست بن. نیمه ته نیا بو نه مانه تی وهرگنپان هیتامانه وه. (و.ع).

۱۲. پیمان وایه که مه بهستی خوالیخوشبو شینخ نبراهیم حهیده ریه که پوستی
وه زیری نه وقافی له وه زاره تی خوالیخوشبو یاسین پاشای هاشمی هه بوه له
سهرده می پاشایه تیدا. (و.ع).

به شی دوازده هم:-

۱. مه بهست پاشای کوره (پاشای گه وره: و.ک) که له سهرده می نه ودا په واندوز
که شه کړو ټاکو له ویدا توپ دروستکرا، له وانه ش توپنک که نیستا له
موزه خانه ی چه کی به غداپه. (و.ع).

۲. ناوه که ی له دو وشه ی کوردی پیکدی. په وان {یان په وهند} و.ک که ناوی
هوژنکی کورده و مانای په وهند ده گه یه نی و (دش) که له زمانی کوردی کوندا
مانای قه لایه. (و.ع).

۳. قه لایه که و له سهر ته پله کی چیاپیه کی ه لچوی خرپا بنیات نراوه که
ته پله که که ی ته نیا جیگای شاره که ی تیدا ده بیته وه. دیواری ماله کانی
له سهر لیواری هه لديره که یدا بنیات نراوه. (و.ع).

۴. به پای (خاتو کوټرون بیل G.L.Bell) له شوینی نیستای زاخودا
(حوسه یه) ناوه دان بوه که خه لکه عه ره به کانی ناوچه که باسی ده که ن
گونديکیش به رامبه ر زاخوی نیستا و له بهری نه و بهری (خاپور) دا هیه و تا

- ټیستا ناوی حوسه پینه یی پاراستوه. سهیری کنبه که ی بکه (له مرادسو بۆ مراد سو) (Amurath to Amurath).
۵. کارگاه: نه و قه لآو پیگانه ن که ماون و له وانه ش پیگه یه ک که به به ربو گه چ له سر لیواری زتی بچوک و له نزیك به نداوی دوکان بنیاتنراوه و ناماژه یه بۆ کاره کانی پوژانی به سه رجوی نه و پاشایه. (و.ع).
۶. بۆ نمونه بابانه کان چه ندین قه لآو پیگه یان به رامبه ر به قه مچوغه دروستکړوه که ده که ویته لیواری دهر به ندیک تا پویه پوی نه و قه لایه بیتوه که موحه ممه د پاشای په واندوز له سارته که له به ری به رامبه ری نه و زتی دروستی کړوه. (و.ع).
۷. شه و ی که یارمه تیده ر بو بۆ دروستبونی باریکی له و جوړه له خودی په واندوز: نه و یه که ده که ویته شوینیکی قایم، له وه شدا تاراده یه ک هاوشیوه ی نامیدی، چونکه به نول دوره دراوه و پتر وه ک قه لایه ک ده چی. و زیاتر ده و له مه ندرکونی زانیاری خوینه ری به ریز له و باره یه وه ده لپین که له سر ده مه کونه کانی عیراقدا نیشته جیه ک بوه خراوته سه ر مه مله که تی نه رمه نی. (و.ع).
۸.

به شی سیز ده هم:

۱. له بنچینه دا (Assasinatin) ه، که مانای کوشتنی نه نقه ست ده به خشی. (له گه ل سوربونی به رایي)، وادیاره نیه تیک بۆ کوشتنی هه بوه. (و.ع).
۲.
۳.
۴. سه رۆک و ناغاو پیاو ماقوله کان له سه ر میوانداری کردنی حاکمه سیاسیه به ریتانیه کان و یاریده دهره کانیا ن راهاتبون، له لایه ک له به ر نه بونی (میوانخانه ی حکومی) و هه ندیکیشیان ماستاوچیتیان بۆ ده کړدن و خو یان تپه لده سون بۆ وه دیه پتانی جپی خو کړنه وه له لایان و دواتریش شکو و پایه و زه وی و زاړه پاره و پول. (و.ع).

به شی چوار ده هم:

۱.
۲. مەبەست (فەرمانبەرە بچوکه کان) ه، سەردەمی پاشایەتی گۆږ بە گۆږیش
هەمان پتچکە ی گرت و ناوی (فەرمانبەرە مەزنە کان) یان له پوژنامە ی فەرەمی
حکومەتی عیراقیدا بللۆدە کردەوه. (و.ع).
۳. کەسیکی که متمانم پیتی هەیه پیتی وتم که ئەو ماله شوینی حەوانەوه ی
زۆریه ی مۆتەسەریفەکانی سەردەمی پاشایەتی بو تاکو خانویکلا نوییان
بنیاتنا، تا ببیتە مائی مۆتەسەریف. (و.ع).
۴. له بنچینه دا Boxing day- که له پوژتکی ئاوادا له ناو سەندوقدا دیاری
دەدرایە بەردەستەکان و پۆستەچیه کان، بۆیه ئەو ناوه ی لێنراوه، ئەوه جیتی
پتکه نینیشە یه کێک له وه رگێرەکان به (پوژی فریشتەکان) وه رگێرپراوه.
(و.ع).
۵. ئەمە یاری (قاشوانتییه) که عەرەبه کان هەیانبوه و پێدەچی پوژئاواییه کان
له وانیان وه رگرتبی. (و.ع).
۶. له (زاویه) (الرباط) و (التکیه) نزیکه. خانەقا وشەیه کی فارسیه و مانای مال
دەگەیه نی دەلێن گوایه له بنچینه دا (خونە قاه) بوه، واتە ئەو شوینی پاشا
نانی تیدا دەخوا (خەوانک) یش له سنوری سالی (۴۰۰) ی کۆچی پیرۆز هاتۆتە
ئاراو کراوتە شوینی تەسەوف بۆ خواپەرستی. (و.ع). (پێدەچی خانەقا
واتای مائی پادشا ببه خشی، چونکه نه قشبه ندیه کان به دامه زرتنه ری ئەو
رێبازە دەلێن شاھی بوخارا. و.ک).
۷. له ئەفسانە یه کی گریکیدا باس له و ژنه جهنگاوه رانه دەکا که خەلکی ناسیای
بچوکن (تورکیای ئیستا). شاباتۆکه شیان (شاژنه که یان) که ناوی
(هییولیتا) بوه پشتوینی (ناریس) ی پشت به ستوه که (هەرقل) لیتی سەندو
سیسیۆسی یارمەتیدەری هەرقلیش (هیراکلیس) (ئەنیتۆپ) ی خوشکی
شاباتۆی رفاوندوه بۆ گێرپانه وهشی ژنه ئامازۆنیه کان هێرشیک دەکەنه سەر
ئەسینا، به لام نوای شه پتکی خویناوی بۆ پتیا پیدرا. دەستەیه کیش له وانه
له دوا سالی شه پی تەرواده دا بۆ یارمەتیو پشتیوانی هاتن، به لام (ئەخیل)
هەمو ی کوشتن. (و.ع).

۸. دواى كوژزانى (مستەر بل)ى حاكىمى سياسى له ناوچەى (پیره كه پرا) له ۱۴/ تشرینی دوهم/ كرايه حاكىمى سياسى موسل. (و.ع).
۹. سه روکى عه شیره تى سورچیه له ئاكړى. (و.ع).
۱۰.

۱۱. فاتمه خانم دواى مردنى مێرده كەى توانى كاروبارى ههشت گوند ببا به پتوه، قسه كردن له سه ره نه و خانمه ده مانباته وه سه قسه كردن له سه ره خانمىكى ديكەى هاوشیتوهى نه و كه له هه مان ناوچه دا ژباوه. كچه ميريك (ميرزاده) هه بوه كه ناوى (خانزاد) بوه وه له هه ريردا پۆلنكى گه ودهى هه بوه، نه و ده مەى مرنشینی سوژانى كوردی دامه زراوه. تا ئیستاش نه و مرنشینه شوینە واری له نیوان شه قلاوه و گەلى عەلى به گدا ماوه. نه و خانمه مېره جلی پیاوانی له بهر ده كردو چه كى هه لده گرت و به شه و بۆ چاودیری ده گه پاو بۆ گوینگرتن له گله یی خه لك و چاره سه ركردنى كیشه و ته گه ره كانیان داده نیشته. كۆشكه كەشى له شه قلاوه بوه و تا ئیستاش شوینە واری له سه ره چپای سه فین ماوه و دواى مردنى نه ویش نه و مرنشینه پوكایه وه و نه مهش له سه ره دهستی فه رمان په وا عوسمانیه كانى عیراقدا بو له و سه رده مه. (و.ع).

به شى پازده هه م:-

۱. ئاكړى نزیکه ی (۹۵) كم له موسل دوره.
۲. سه روکە كانى عه شیره تى ژببارى پاپه رپو نه و ده مای:
- أ- بابە كراغای ژببارى كه گونده كەى (پیره كه پرا) بو كه پيشتر باسى كرا.
- ب- فارس ناغای ژببارى، كه گوندی (هوكى) هى نه و بوه و ده كه ویتە باكوری پۆژئاواى ئاكړى و (۱۲) كم له (پیره كه پرا) دوره.
- ت- مه محمود ناغای ژببارى كه گونده كەى (نه باخى) یه و ده كه ویتە پشت چپای پتړس. (و.ع).
۳. له عه شیره ته په وهنده كانى كوردن و په وهنده كورده كانیش وه كه به بوه عاره به كان له ناو په شمالدا ده ژین كه له موى بزن دروسته كړى و لایه كانى لیکده دروین و به پتیی گۆپانى كەش و هه واو ئاپسته ی (با) به رزو نزم ده كړتیه وه. پایه و سامانى خاوه ن په شمالیش به گه وده یی و ژماره ی نه ستونده كانى پتوانه ده كړى. (و.ع).

۴. دهشت وشهیه کی فارسیه. (و.ع). (سهره وهك نهوهی کورد نه وشهیهی نه بی، له کاتیکدا کوردیه کی ره سهنه و فارسه کانی به دهشت ده لین (سارا) و.ک).
۵.
۶.
۷. له وډله دا گوندیک له نزیك گوندی جوندیان هیه که جوندیان ده که ویتنه دهره که ی و ناوی (خه له کان) ه پهنکه میژونوسی به ناویانگ (نبین خه له کان) خاوه نی (وه فیات نه له عیان) خه لکی نه وی بی، وه کچون گوندیکی دیکهش به و ناوه له سهر نه و پښگایه هیه که ده چیتنه ووه دوکان. (و.ع).
۸. (تیبینی ده کری) له سهر کیلی گوره کانداه له کوردستان نیشانه ی سهر هیه، له هه ندی شوین وینه ی (شانه) هیه که ددانه کانی له لایه که و له سهر گوری (کیلی) ژن کیشراوه، ده ستنیکی له ناسن دروستکراویش له سهر گوری روحانیه کان یان سهر ده کان داده نری و کیلی گوری سهر وک عه شیره تیش به وینه ی شاخی که له کیوی ده پازنریته وه، وه کچون تیبینی وینه ی خور ده کری له سهر هه ندی کیلی گوره کانداه که تیشکی به هه مو لایه کدا بللو ده کاته وه. (و.ع).
۹. یان سابلخ که ده که ویتنه باشوری ده ریچه ی ورمی. (و.ع).
۱۰. شوینی له دایکبونی زهرده شته، له سهر لیواره کانی داهنگه شیه ی بۆ ئاینه که ی کرد، وه کچون عیسا دوا ی (۷۰۰) سال له سهر لیواره کانی ده ریچه ی (ته به ریه) له فه له ستین داهنگه شیه ی بۆ ئاینه که ی کرد. (و.ع).
۱۱. سهر کرده یه کی کورده و ناوی راسته قینه ی (نیسماعیل ئاغایه) و سمرکوز نازناویه تی (بچوکراره ی نیسماعیل. و.ک) عه شیره ته که شیه ی، واته شکاک له نیوان وانی تورکیا و ورمی ئیران بللون. ده سه لاتی په ره ی سه ندو حکومه تی ئیران ویستی به هاسانترین پښگ له ناویبیا، ئیدی به ناوی وتوویر له گل کردنیدا بۆ نه وه ی بیکه نه سهر کرده ی عه شیره ته کورده کانی باکوری پوژواوی ئیران له سالی ۱۹۲۶ بانگیشتی تاران کراو له پښگ له نزیك (شنق) یه بۆسه یه کی بۆ دانراو ته قه ی لیکراو کوژدا. (و.ع).

۱۲. نه ښاره زایی پر هڅه خه لکه که ی کورد له (زمانی عاره پیدا) له گه ل نه وه ی زوریان نه و زمانه خوځده وی چونکه زمانی قورئانه پیرۆزه که یان و فیهی ناینه پاکه که یانه، بوری بۆ شیخه کانیاں په خساندوه نه و پایه به رزه له ناو کوردان وهرگرن، شیخه کانیاں له روانگه ی نه وانه وه شهرع زان و پاریزه ری ناین، هندی له و شیخانه ش نه و دهسه لاته ناینه ی خویان قورتوته وه بۆ کونترۆل کړنی کاروباره دنیا ییبه کانی نه و عه شیر ه تانه و. ئیدی شیخی ناین بوه ته شیخی ناین و دنیا. (و.ع).

۱۳. که سیکي که گومانم له قسه ی نیه پی گوتم که له و نهریتانه ی له ناوچه که دا باوبوه و پهنه گه ئیستاش شوینه واری مایی، که یه کیک له خه لکه که له کاتی برانی ناوی کانیه که به ده مانچه که ی ته قه ی له ناو کانیه که ده کړو گوايه خپوه که ی که به ری ناوه که ی گرتبو، کوښتوه و پهنه گه ناوه که ش به پیکه و ت یان به هوی فشاری ه و ا گه راپیته وه و بلاوبویته وه که نه و پیاهه خپوه که ی به راستی کوښتوه. ئیدی خوا خوی ده زانی بنده کانی چین. (و.ع).

۱۴. پیشتو بنکه ی ناحیه ی بارزان بوه و دواتر گواستراوته وه بۆ میړگه سور. (و.ع).

..... ۱۵

به شی ساز ده هه م:-

..... ۱

..... ۲

به شی حه قده هه م:-

۱. شاریکی سر ده ریاجه که یه له باکوری ولاتی فارس و دریژی ده ریاجه که ش له باکوره وه تا باشور پتر له (۸۰) میل ده بی و پانیه که ی نزیکه ی سییه کی دریژی که یه تی. ورمیش ده که ویتته سر که ناری پوژئاوای ده ریاجه که و وه ک ده لئن شاری زه رده شته. (نهسته خری)ش ناوی لیئاوه (ده ریاجه ی شوره)، شوراته کانیش دهسته یه ک له خه واریجه کان بون، له ناو ده ریاجه که شدا دورگه یه که هیه که (ئیبین سه رابیون) ناوی ناوه دورگه ی (که بودان). هولاکوی سته مکارو ویرانکری مه غولیش به و سه روه ت و سامانه ی که له

- به غداو پارچه کانی خه لافه تی عه باسیدا تالانی کردن قه لایه کی لی دروستکردو
دواییش بۆ گۆپی ئهو و به (گۆپ قه لای) ناسراوه.
۲. ئه وانه له تورکیاو فارس (ئیران) نیشته جیبون و، به ریتانیه داگیرکه ره کان له
کۆتایی شه پی یه که می جیهانیدا بۆ عیراقیان راگواستن. ئۆرده گایه کیان
له نزیك باقوبه بۆ کردنه وه ناوی (ئاسوری) شیان لینان. وه کچۆن سوپای
(لیقی) یان لی دروستکردن، هه ندیکیان لی له باکووری عیراق نیشته جیکردن.
ئهو ته یاریانه ش کاتی له و سه ربازگه یه بون که ناوی جۆهر بو- جۆهر
گوندیکه له ناحیه ی عه شایه ر سه به له قه زای ئاکری- پویه پوی هیرشیکی
سورچه کان بونه وه له (۱۵) ی ئه یلولی (۱۹۲۰) و له گه ل یه کدا تیک ئانگزان
تاکو فرشوکه ئینگلیزه کان به هاواری ته یاریه کانه وه هاتن و ئه مه ش دوی
چل کوژراو سورچه کانی ناچاری کشانه وه کربو زیانه کانی ته یاریه کانیش
هه مان چماره بو. به و جۆره ته په سه رکاری به ریتانی سیاسه تی (په رت که و
زال به) ی به کاره ئینا له نیوان تایه فه یه ک و تایه فه یه کی دیکه دا تا خۆی
بالاده ست بی. (و.ع).
۳. تۆله سه ندنه وه نه ریتیکی په گداکو تاوی ناو کوردانه، ئه مه ش له په ندنه کانه وه
ده رده که وی وه: (تۆله پۆزتیکی به سه ردا برپا سارد ده بیته وه) یان (برا
له پشت برابی، مه گه ر قه زالا ی خودابی) یان (مروڤ یه کجار ده مری) و
به شیوه یه کی ئاسایش تۆله سه ندنه وه له دیارده کانی هاوکاری عه شایه ریه و
تاکه رینگاشه بۆ تۆله له کاتیکدا کومه لگا حکومه تیکی تیدا نه بی مافی
سته مدیده له سته مکار سه نی. (و.ع).
۴. مه به سته پی له هاویشتنی شوڤشی عیراقی سالی (۱۹۲۰) ه که گه یشتوته لیوای
دیاله. (و.ع).
۵.

به شی هه ژده هه م:-

۱. دیره هه ریر ناوچه یه کی سه ر به شه قلاوه یه و باتاسیش یه ک له گونده کانیه تی
که نزیکی (۳۰) کم له په واندوز دۆره. (و.ع).
۲.

۳. هر ګه نجیګی كوردستان كه ده ګاته بالغ بون، ئیدی ده بیڼی كه چه كیګی هه لګرتوه و ژور شهیدایه تی و له زه ماوه ندوړیو په سمی سره قه برانداو له جه ژنه كان و پیتشوازی پیاوماقولاڼدا ده نګی ته قه ده بیستری. (و.ع).

به شی نوژده هه م:-

۱. له مه وه و له وهی كه (نوسه) دواتر باسی ده كات، شوینه واری شوړشی هاولاتیپه كورده كان له سه ر داګیركاری ناحه زی به ریتانی درده كه وی و چوڼیش پیاوه كانی نه وانیان وهك پوشی ګرګرتو لټكړدبو و بنچینه ی سوپا كیان هیڼابوه هه ژان، كه نوسه ر خوی به ناشكرا ګه واهی نه وه ددها. بویه هم كتیپه باوان بو نه وه كانی ده ګیږنه وه. ده بیڼی نوسه ر خه م بو نه وه سه لاته ده خوا كه هه بیوه و جه خاری نه وه مو پاره زیوانه ده خوا كه له كړینی ویردانی نه وانه دا به كای ده هیڼان كه له دوی ده پویشتن و هه سستی به وه نه ده كړد كه كاتیك دی هه مو نه و شتانه ش سودیان نابی. (و.ع).
۲. له ك وشه یه کی فارسیه و ده كاته سه د هزار پوپیه. (و.ع).
۳. ده كه وینه سه ر زنی ګه وړه و نه و ریګایه ی به هه ولیږیه وه ده به سستیته وه قیرتاو نه كړاوه و نزیكه ی (۵۳) كم ده بیټ و توژنك له خوار ګویږه وه زنی ګه وړه له (مه خلت) به دیځله ده ګا. (و.ع).

..... ۴.

..... ۵.

به شی بیسته م:-

۱.
۲. له چیا به رزو سه ركه شه كانه به رزیه كه ی ده ګاته نزیكه ی (۱۱۴۰۴) پی. (و.ع).
۳. مه به ست ئیسماعیل ناغایه و عه شیر ته كه ی له سنوری نیوان تورك و فارسداو له ناوچه ی قه تور نیشته جین. (و.ع).
۴. روباړیګی به و ناوه هه یه كه به دۆلټیګی به هه مان ناودا ده رپواو ګوندیګی لیته به ناوی (خه له كان)، له (جوندیان) نزیكه. (و.ع).
۵. نه و ناوه كړاوه به په زاییه. (و.ع).

٦. نه وه پټچکې پياوړې کوي له کور بو، ټيکده نه کيستي عماری ټينگليزي وه ک
 بڼ چاوبه ست و بهه له دابردن ده يانگوت، براده راني خوړيان خه لات ده کرد
 مادام چاوه پوړاني سوديان لیده کراو، دوژمنه کانيشيان بڼ پټگرتن له که ساني
 ديکه سزا ددها، ټيدي خوړيان و هاوړيگانيان پوړيشتن و نه و سالانه و
 خه لکه که شي به سه رچون، وه ک نه وه ي خه ونيک بوين. (و.ع).

به شي بيست و يه ک:-

١. په ننگ وټکچونه که يان له قه له ويه که ياندا بويي که سيمای هه ردوکیان بو.
 (و.ع).
٢. خه لکي عيراق به عه ره ب و کوربو تورکمانه وه ته نيا به وه نده ي کوي له کار
 ته له که و ده سيسي که يانې راگري ده توانن به ناشتي بژين و ده وله ټيک ده مزرينن
 که سه قامگيري پيشکه و توانه ي هه بي. (و.ع).
٣. لايه ني سياسي به پيگه ي به که م و پزيشکيه که ش له پيگه ي دوهم دي.
 (و.ع).
٤.
٥. به پيټي ياسای زيريني (په رتکه و زال به). (و.ع).
٦.
٧.

DÛ SÂÎ LE KURDISTAN

NÛSÎNÎ:
SIR. WILLIAM RUPERT HAY

WERGÊRANÎ:
LUQMAN BAPÎR

R O J H A L A T
PRESS AND PUBLISHER ESTABLISHMENT

